

T.C.

**KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YETKİSİZ TEMSİL VE TEMSİL YETKİSİNİN KÖTÜYE
KULLANILMASI**

**MEHTAP AYRANCI
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

DOKTORA TEZİ

**DANIŞMAN
Dr. Öğretim Üyesi Emre KALENDER**

KIRIKKALE-2022

T.C.

**KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YETKİSİZ TEMSİL VE TEMSİL YETKİSİNİN KÖTÜYE
KULLANILMASI**

**MEHTAP AYRANCI
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

DOKTORA TEZİ

**DANIŞMAN
Dr. Öğretim Üyesi Emre KALENDER**

KIRIKKALE-2022

KABUL ONAY

Mehtap AYRANCI tarafından hazırlanan “YETKİSİZ TEMSİL VE TEMSİL YETKİSİNİN KÖTÜYE KULLANILMASI” adlı tez çalışması, aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Emre KALENDER

İmza.....

Özel Hukuk Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum.

Başkan :

İmza.....

Anabilim Dalı, Üniversite Adı

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum.

Üye :

İmza.....

Anabilim Dalı, Üniversite Adı

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum.

Üye :

İmza.....

Anabilim Dalı, Üniversite Adı

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum.

Üye :

İmza.....

Anabilim Dalı, Üniversite Adı

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum.

Tez Savunma Tarihi: ...../...../.....

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Doktora Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....
Unvanı Adı Soyadı

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYANI

Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Mehtap AYRANCI

.../.../20....

ÖZET

YETKİSİZ TEMSİL VE TEMSİL YETKİSİNİN KÖTÜYE KULLANILMASI

Kırıkkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı, Doktora Tezi
Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Emre KALENDER
Ocak 2022, 294 sayfa

Bu çalışmanın amacı, yetkisiz temsil ve temsil yetkisinin kötüye kullanılmasının incelenmesidir. Temsil kurumunun, günümüz modern hukuk sistemlerindeki önemi ve doğurduğu hukuki sonuçlar dikkate alındığında, yetkisiz temsil ve temsil yetkisinin kötüye kullanılması kavramlarına açıklık getirilmesi önem taşımaktadır. Çalışmamızda, söz konusu kavramların tanımı, meydana gelen sorumluluğun unsurları, ortaya çıkış şekilleri, hukuki etkileri ve sonuçları tespit edilmiştir. Bu meyanda, yetkisiz temsilin gerçekleştiği ve temsil yetkisinin kötüye kullanıldığı hâllerde, yapılan hukuki işlemin geçerliliği ve tazminat sorumluluğu ele alınmıştır. Hukukumuzda hakim olan kusurlu sorumluluk esasına göre yetkisiz temsil ve temsil yetkisinin kötüye kullanılması hâllerinde temsilcinin, temsil olunanın ve üçüncü kişinin kusurunun etkisi ve sonuçları incelenerek, sorumluluk, sorumluluğun türü, hukuki niteliği, şartları, ispatı ve kapsamı değerlendirilmiştir. Bu anlamda, yetkisiz temsilcinin işleminin kural olarak temsil olunan hakkında bağlayıcı sonuç doğurmamasına değinildikten sonra, söz konusu işleme onay verilmemesi hâlinde, yetkisiz temsilcinin culpa in contrahendo esasına dayalı olarak tazminat sorumluluğunun doğduğu tespit edilmiştir. Buna göre, yetkisiz temsilcinin, kusursuz sorumlu olması sebebiyle üçüncü kişinin olumlu zararını ve kusurlu sorumluluğuna bağlanan olumsuz zararını tazmin yükümlülüğü (TBK m. 47/I-II) ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Özellikle, üçüncü kişinin iyiniyetinin, yetkisiz temsilcinin sorumluluğuna etkisi araştırılmıştır. Diğer taraftan, temsil olunanın culpa in contrahendo sorumluluğu ile yetkisiz temsilcinin fiillerinden sorumluluğu incelenmiştir. Tarafların istihkak ve sebepsiz zenginleşme davaları ile birbirlerinden herhangi bir hak talep edip edemeyecekleri hususu değerlendirilmiş, yetkisiz temsile ilişkin hükümlerin tek taraflı hukuki işlemlerde uygulanabilirliği açıklanmıştır.

Anahtar kelimeler: Temsil, yetkisiz temsil, temsil yetkisinin kötüye kullanılması.

ABSTRACT

UNAUTHORIZED REPRESENTATION AND ABUSE OF POWER OF ATTORNEY

Kırıkkale University
Institute of Social Sciences
Department of Private Law, Doctoral Dissertation
Advisor: Dr. Emre KALENDER
January 2022, 294 pages

The present study aims to examine unauthorized representation and abuse of power of attorney. Having regard to the importance of the practice of representation in today's modern legal systems and the legal consequences it bears, it is of importance to clarify the concepts of unauthorized representation and abuse of power of attorney. Our study provides a description of these concepts and identifies the elements of the liability arising therefrom, the circumstances under which it arises, its legal effects and consequences. In this respect, the validity of a given legal proceeding and the liability to damages are addressed in cases of unauthorized representation and abuse of power of attorney. According to the rule of fault liability, which prevails in the Turkish Law, the effect and consequences of the fault of an agent, principal and third person are examined in cases of unauthorized representation and abuse of power of attorney and an evaluation is made as to the liability and the type, legal nature, circumstances, evidence and scope of such liability. In this sense, after referring to the fact that a proceeding carried out by an unauthorized agent does not in principle bear binding consequences upon the principal, it is established that a liability to damages arises upon the unauthorized agent under culpa in contrahendo provided that such proceeding has not been consented to. Accordingly, the liability of an unauthorized agent to pay expectation damages to a third person due to his/her strict liability and reliance damages due to his/her liability ex delicto (Turkish Code of Obligations, Art. 47/I-II) is dealt with in detail. In particular, the effect of third person bona fides on the liability of the unauthorized agent is studied. On the other side, the liability of the principal under culpa in contrahendo and the liability of the unauthorized agent for his/her acts are examined. It is noted that the parties may not make any claims on each other via actions of recovery or on grounds of unjust enrichment and applicability of the provisions regarding unauthorized representation to unilateral legal proceedings is explained.

Key words: Representation, unauthorized representation, abuse of power of representation.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	xiv
GİRİŞ	1
1. GENEL OLARAK TEMSİL, TARİHİ GELİŞİMİ, TEMSİL YETKİSİ, İLKELERİ VE TÜRLERİ	5
1.1. Genel Olarak Temsil	5
1.1.1. Temsil Kavramı.....	5
1.1.2. Temsilin Hukuki Niteliği	7
1.1.3. Temsil Hükümlerinin Uygulama Alanı.....	8
1.2. Temsilin Tarihi Gelişimi	12
1.2.1. Roma Hukukunda.....	12
1.2.2. Pandekt Hukukunda	15
1.2.3. Kodifikasyonlar Çağında	16
1.2.4. Mecellede	16
1.2.5. Türk- İsviçre Hukukunda	17
1.3. Karşılaştırmalı Hukukta Temsil	18
1.3.1. Alman Hukukunda	18
1.3.2. Hollanda Hukukunda.....	19
1.3.3. İngiliz Hukukunda.....	20
1.4. Temsil Yetkisi	21
1.4.1. Genel Olarak	21
1.4.2. Temsil Yetkisinin Verilmesi	22

1.4.2.1. Temsil Yetkisinin Şarta Bağlanması.....	24
1.4.2.2. Temsil İşleminin Şartlı Verilmesi.....	26
1.4.2.3. Temsil Yetkisinin Şartlı ve Sınırlı Verilmesinin Yasak Olduğu Hâller	26
1.4.3. Kanuni Temsilde ve Tüzel Kişilerde Temsil Yetkisi.....	27
1.4.3.1. Kanuni Temsilcinin Temsil Yetkisi.....	27
1.4.3.2. Tüzel Kişilerde Temsil Yetkisi.....	28
1.4.4. Temsil Yetkisi Verilmesinin Bağlı Olduğu Şekil.....	30
1.4.4.1. Genel Olarak.....	30
1.4.4.2. Zımnî (Örtülü) Temsil Yetkisi.....	30
1.4.4.3. Şekle Bağlı İşlemlerde.....	31
1.5. Temsilin İlkeleri.....	33
1.5.1. Temsil Yetkisinin Varlığı.....	33
1.5.2. Açıklama İlkesi.....	34
1.5.2.1. Genel Olarak.....	34
1.5.2.2. Açıklamanın Şekli.....	35
1.5.2.3. Açıklama İlkesinde İstisnai Durumlar.....	37
1.5.2.4. Açıklama Yapılmamasının Sonuçları.....	40
1.5.3. Soyutluk İlkesi.....	41
1.5.3.1. Genel Olarak.....	41
1.5.3.2. Soyutluk İlkesinin İstisnaları.....	43
1.5.4. Güven İlkesi.....	43
1.6. Temsilin Türleri.....	44
1.6.1. Sonuçlarına Göre Temsil.....	44
1.6.1.1. Dolaylı Temsil.....	45
1.6.1.2. Doğrudan Temsil.....	48
1.6.2. Kaynağına Göre Temsil.....	51

1.6.2.1. İradi Temsil	51
1.6.2.2. Kanuni Temsil	52
1.6.3. Temsilcinin Temsil Yetkisine Sahip Olup Olmamasına Göre Temsil	54
1.6.3.1. Yetkili Temsil.....	54
1.6.3.2. Yetkisiz Temsil	54
1.6.4. Temsil Yetkisinin Bildirildiği Kişilere Göre Temsil.....	55
1.6.4.1. İç Temsil.....	55
1.6.4.2. Dış Temsil	56
1.6.5. Temsilcinin Hareket Şekline Göre Temsil	58
1.6.5.1. Aktif Temsil	58
1.6.5.2. Pasif Temsil.....	60
1.6.6. Temsil Yetkisinin Kapsamına Göre Temsil	60
1.6.6.1. Genel Olarak	60
1.6.6.2. Genel Temsil	61
1.6.6.3. Özel Temsil	63
1.6.7. Temsilci Sayısına Göre Temsil	65
1.6.7.1. Tek Temsilci.....	65
1.6.7.2. Birden Fazla Temsilci	65
1.6.8. Bazı Özel Temsil İlişkileri	71
1.6.8.1. Temsilcinin Kendi Kendisiyle Sözleşme Yapması	71
1.6.8.2. Çifte Temsil İlişkisi.....	72
1.6.9. Menfaat Temsili	73
1.6.10. Temsilci Yararına Temsil.....	73
1.6.11. Münhasır Temsil	73
1.6.12. Tam Temsil-Eksik Temsil.....	74

2. YETKİSİZ TEMSİL KAVRAMI, UNSURLARI, BENZER HUKUKİ KURUMLARLA İLİŞKİSİ VE ORTAYA ÇIKTIĞI DURUMLAR..... 75

2.1. Genel Olarak	75
2.2. Yetkisiz Temsil Kavramı ve Tanımı	75
2.3. Yetkisiz Temsilin Unsurları	77
2.3.1. Temsilcinin Temsil Yetkisinin Bulunmaması.....	77
2.3.2. Yetkisiz Temsilcinin Temsil Olunan Adına Hareket Etmesi.....	77
2.3.3. Yetkisiz Temsilcinin Üçüncü Kişi ile Hukuki İşlem Yapması	78
2.4. Yetkisiz Temsilin Bazı Hukuki Kurumlarla İlişkisi	79
2.4.1. Yetkisiz Temsilin Doğrudan Temsil ve Dolaylı Temsil ile İlişkisi	79
2.4.2. Yetkisiz Temsilin Vekâletsiz İş Görme ile İlişkisi	80
2.4.3. Yetkisiz Temsil ile Vekâletsiz Ulak (Haberci) İlişkisi	82
2.4.4. Yetkisiz Temsil ile Yetkisiz Organ İlişkisi	83
2.5. Yetkisiz Temsilin Ortaya Çıktığı Durumlar.....	84
2.5.1. Temsil Yetkisi Verilmemiş Olmasına Rağmen Temsilci Sıfatı ile Hareket Edilmesi.....	85
2.5.1.1. Temsil Yetkisinin Hiç Verilmemiş Olması.....	85
2.5.1.2. Yetkilendirme İşleminin Geçersiz Olması	85
2.5.1.3. Yetkisiz Temsilcinin Üçüncü Kişiyi Temsil Yetkisinin Varlığı Hususunda Aldatması	86
2.5.1.4. Başka Bir Kimsenin Adı Altında Hukuki İşlem Yapılması.....	87
2.5.2. Temsilcinin Yetkisini Aştığı Durumlar.....	92
2.5.2.1. Temsilcinin Talimata Aykırı Davranması.....	92
2.5.2.2. Özel Temsil Yetkisi Gerektiren Bir İşlemin Genel Temsil Yetkisi Verilen Temsilci Tarafından Yapılması.....	94
2.5.2.3. Birlikte Temsil Yetkisi Gerektiren Bir İşleminde Temsilcilerin Tamamının İşleme Katılmaması	94
2.5.2.4. Temsilcinin Yetki Sınırlarını Aşarak Alt Temsilci Tayin Etmesi.....	95
2.5.2.5. Temsilcinin Kendi Kendisiyle Sözleşme Yapması	95
2.5.2.6. Çifte Temsil.....	96

2.5.3. Temsil Yetkisinin Sona Ermesi.....	96
2.5.3.1. Genel Olarak	96
2.5.3.2. Temel İlişkinin Sona Ermesi	98
2.5.3.3. Temsil Yetkisini İradi Sona Erdiren Sebepler.....	99
2.5.3.4. Temsil Yetkisini Kendiliğinden Sona Erdiren Sebepler	106
3. TEMSİL YETKİSİNİN KÖTÜYE KULLANILMASI	125
3.1. Kavram ve Hukuki Niteliği	125
3.2. Unsurları.....	127
3.2.1. Genel Olarak	127
3.2.2. Temsil Olunanın Menfaatine Aykırı Davranışın Varlığı	129
3.2.3. Üçüncü Kişinin Kötüniyetli Olması.....	132
3.3. Temsil Yetkisini Kötüye Kullanma Hâlleri	134
3.3.1. Hileli Anlaşma.....	134
3.3.1.1. Genel Olarak	134
3.3.1.2. Hukuki Sonucu	135
3.3.2. Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanıldığı Diğer Durumlar	138
3.4. Uygulama Alanı	140
3.4.1. İradi Temsilde	140
3.4.2. Kanuni Temsilde	140
3.4.3. Tüzel Kişilerin Organlarında.....	141
3.5. Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılmasının Hukuki Sonuçları	141
3.5.1. Temsil Olunan ile Üçüncü Kişi Arasında Kurulan Sözleşmenin Geçerliliği.....	141
3.5.2. Tazminat Sorumluluğu.....	143
3.6. Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanıldığının İspat Edilmesi	145
4. YETKİSİZ TEMSİLİN HUKUKİ SONUÇLARI.....	147
4.1. Yetkisiz Temsilcinin Yaptığı İşlemin Temsil Olunana Etkisi	147

4.1.1. Temsil Olunanın Yetkisiz Temsilci Tarafından Gerçekleştirilen İşlemden Etkilenmemesi.....	147
4.1.1.1. Genel Olarak	147
4.1.1.2. İstisnaları	148
4.1.1.3. Üçüncü Kişinin İyiniyetinin Korunduğu Hâller.....	149
4.1.1.4. Temsilcinin İyiniyetinin Korunması	160
4.1.1.5. İyiniyeti İspat Yükümlülüğü	163
4.1.1.6. Hukuki Görünüşe Güvenen Üçüncü Kişinin Korunması.....	164
4.1.1.7. İyiniyetli Üçüncü Kişileri Koruyan Hükümler Arasındaki İlişki....	169
4.1.2. Yetkisiz Temsilcinin Üçüncü Kişi İle Yaptığı İşlemin Askıda Geçersiz Olması	170
4.1.2.1. Genel Olarak	170
4.1.2.2. Üçüncü Kişinin Askıda Geçersiz İşlemden Bağlı Olmaktan Kurtulması.....	173
4.1.3. Temsil Olunanın Sözleşmeye Onay Vermesi	177
4.1.3.1. Genel Olarak	177
4.1.3.2. Onayın Hukuki Niteliği.....	178
4.1.3.3. Onay Beyanında Bulunacak Olan Kişi	182
4.1.3.4. Onay Beyanının Yöneltileceği Kişi	186
4.1.3.5. Onayın Geçerlilik Şartları	188
4.1.3.6. Onayın Süreye Bağlı Olmaması.....	193
4.1.3.7. Temsil Olunanın Onay Yükümlülüğü.....	199
4.1.3.8. Onay Verildiğinin İspat Edilmesi.....	204
4.1.4. Onayın Sonuçları.....	205
4.1.4.1. Askıda Geçersizliğin Sona Ermesi ve Onayın Önceye Etkisi.....	205
4.1.4.2. Gecikmeden Doğan Zararın Tazmini.....	209
4.1.4.3. İç İlişkide Onayın Etkisi.....	210
4.1.5. Onayın Zamanaşımını Süresine Etkisi	210

4.1.6. Onayın Temerrüde Etkisi	211
4.1.7. Onayın Reddedilmesi	211
4.1.7.1. Genel Olarak	211
4.1.7.2. Onayın Reddinin Hukuki Niteliği	212
4.1.7.3. Sözleşmenin Kesin Geçersiz Hâle Dönüşmesi.....	213
4.2. Tarafların Hukuki Durumu ve Sorumlulukları.....	214
4.2.1. Yetkisiz Temsilcinin Sorumluluğu.....	214
4.2.1.1. Genel Olarak	214
4.2.1.2. Yetkisiz Temsilcinin Kusursuz Sorumluluğu (TBK m. 47/I)	214
4.2.1.3. Yetkisiz Temsilcinin Kusurlu Olması ve Hakkaniyet Sorumluluğu (TBK m. 47/II)	218
4.2.1.4. Yetkisiz Temsilcinin Sorumluluğunun Şartları.....	220
4.2.1.5. Yetkisiz Temsilcinin Sorumluluğunun Dayanağı ve Hukuki Niteliği	226
4.2.1.6. Yetkisiz Temsilcinin Sorumluluğunun Sonuçları	229
4.2.1.7. Temsil Kabul Etmeyen İşlemlerde Sorumluluk	234
4.2.1.8. Temsilci Sayısının Birden Fazla Olması Hâlinde Sorumluluk	235
4.2.1.9. Temsilcinin Genel Olarak Culpa in Contrahendo Sorumluluğu	235
4.2.1.10. Culpa in Contrahendo Sorumluluğunun Diğer Sorumluluklar ile Yarışması.....	238
4.2.2. Temsil Olunanın Sorumluluğu.....	240
4.2.2.1. Genel Olarak	240
4.2.2.2. Temsil Olunanın Culpa in Contrahendo Sorumluluğu.....	240
4.2.2.3. Temsil Olunanın Kusurlu Yanılması Sebebiyle Sorumluluğu.....	242
4.2.2.4. Yetkisiz Temsilcinin Fiilinden Sorumluluğu	244
4.2.3. Temsil Olunan ile Temsilci Arasındaki İlişkiden Doğan Sorumluluk...	247
4.2.4. İstihkak ve Sebepsiz Zenginleşme Davaları.....	248

4.2.5. Yetkisiz Temsil Hükümlerinin Tek Taraflı Hukuki İşlemlerde Uygulanabilirliği	251
SONUÇLAR	253
KAYNAKÇA	265

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.m.	: Adı geçen makale
AK	: Avukatlık Kanunu
Art.	: Artikel
AÜHFD.	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BATIDER.	: Bankacılık ve Ticaret Hukuku Dergisi
BGB	: Bürgerliches Gesetzbuch (Alman Medeni Kanunu)
BGE	: Entscheidungen des Schweizerischen Bundesgerichtes (İsviçre Federal Mahkemesi Kararları)
BK	: 818 sayılı Borçlar Kanunu
Bkz.	: Bakınız
c.	: cümle
C.	: Cilt
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
ERÜHFD	: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
f.	: fıkra
Federal Mahkeme	: (Alman Federal Mahkemesi olduğu ayrıca belirtilmedikçe) İsviçre Federal Mahkemesi
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBK.	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İHFM.	: İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası
İİK	: 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
JdT.	: Journal des Tribunaux
JZ.	: Juristische Zeitung
K.	: Karar
m.	: madde
N.	: Randnote (Kenar numarası)
s.	: sayfa
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
V.	: volume (cilt)
vd.	: ve devamı
Vorbem.	: Vorbemerkung (ön bilgi)
VUK	: Vergi Usul Kanunu
Y.	: Yargıtay
YKD.	: Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

Temsil kurumu, modern hayatta insanların hukuki işlem yapma ihtiyaçlarını karşılamakta büyük kolaylık sağlamaktadır. Temsil, günümüz modern hukuk sistemlerinin tamamında önemli bir yere sahiptir. Hukuki işlemler, çoğunlukla fiili veya hukuki imkânsızlıklar nedeniyle temsil yoluyla gerçekleştirilmektedir. Gerçekten de, bir kişinin bütün iş ve işlemlerini sadece kendisinin yapabilmesi her zaman mümkün olmamaktadır. Yapılması gereken hukuki işlemlerin çeşitliliği, önemi ya da hastalık, yer ve zaman yönünden yaşanan fiili zorluklar, bilgisizlik ve başkaca nedenler, işlem tesisinde aracı veya aracılar kullanmayı gerektirebilmektedir. Özellikle, ekonomik hayatın sürekli gelişmesi, hukuki işlem çeşitliliğinin giderek artması, ulusal ve uluslararası alandaki ticari ilişkilerin günümüzde geldiği gelişmişlik seviyesi göz önünde bulundurulduğunda temsilin önemi artmaya devam etmektedir. Bunun yanı sıra, çeşitli sebeplerle fiil ehliyetinden yoksun olan kişilerin haklarını bizzat kullanmaları mümkün olmadığından, temsil yoluna başvurmak hukuki bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, burada kastedilen kanuni temsildir. Temsil kurumunun düzenlendiği, Türk Borçlar Kanunu (TBK) m. 40 vd.'de yer alan hükümler ise iradi temsile ilişkin olup, çalışmamız esas olarak bu konuyu ele almayı amaçlamaktadır.

Hukuki işlemlerin temsil yoluyla yapılması bugün için olağan bir durum şeklinde kabul edilse de, temsil kurumu, tarihi bir gelişim ve aşama neticesinde ortaya çıkmıştır. Bir kimsenin başka bir kişi adına ve hesabına hukuki işlem yapabilmesi ve bu işlemde doğan hakların ve borçların o kişiye ait olduğunun kabulü, diğer bir deyişle gerçek anlamda temsili ifade eden doğrudan temsil yolu, nispeten yeni bir anlayışın ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamdaki, temsil ve temsil yetkisi kavramları Roma hukukuna yabancıydı. Roma hukukunun ilk dönemlerinde, sadece dolaylı temsil yolu kullanılmaktaydı. İşlemin hukuki sonuçları öncelikle temsilcinin üzerinde doğmakta, daha sonra ikinci bir işlem ile yapılan sözleşmeden doğan haklar temsil olunana devredilmekteydi. O dönemde, hukuki bir işlemin, ancak taraflar arasında sonuç doğurabilmesi anlayışı hâkimdi. Nihayet, doğrudan temsil, Pandekt hukukunda genel

bir kural olarak düzenlenmiştir. Bunun sonucunda, yetkisiz temsile ilişkin uygulama alanı da genişlemeye başlamıştır.

Temsil, Türk Borçlar Kanunu'nun genel hükümler kısmında 40 ilâ 48 inci maddeleri arasında, kaynak İsviçre Borçlar Kanunu (OR. 32-40)'a uygun şekilde, “Yetkili temsil”, “Yetkisiz temsil” ve “Saklı hükümler” alt başlıkları altında düzenlenmiştir. Temsil kurumunun genel hükümler kısmında düzenlenmesi, özellikle iradi temsilde, irade beyanının açıklanmasının özel bir çeşidi olduğunu göstermektedir.

Temsile ilişkin genel hükümler, Türk Borçlar Kanunu'nda yer aldığı için Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 5'e göre, borçlar hukukunun ve medeni hukukun diğer ilgili kısımlarında, konu hakkında özel bir hüküm olmaması ve niteliğine aykırı düşmemesi şartıyla uygulama alanı bulmaktadır.

Çalışmamızın konusunu, yetkisiz temsil ve temsil yetkisinin kötüye kullanılması oluşturmaktadır. Dört bölüme ayrılan bu çalışmanın ilk bölümünde, genel olarak temsil kavramı, temsilin hukuki niteliği, uygulama alanı, tarihi gelişimi, karşılaştırmalı hukuktaki yeri, temsil yetkisi, temsilin ilkeleri ve türleri incelenmiştir.

İkinci bölümde, yetkisiz temsil konusu ayrıntılı şekilde yer almaktadır. TBK m. 46 ve 47'de, genel olarak yetkisiz temsilin hüküm ve sonuçları düzenlenmektedir. Bu düzenlemelerde, yetkisiz temsil kavramının tanımı yapılmamıştır. Ancak, temsile ilişkin hükümlerden ve ilgili diğer düzenlemelerden faydalanılmak suretiyle, yetkisiz temsil kavramı tanımlanmış, yetkisiz temsil hâlleri tespit edilmiştir. Bu bölümde, öncelikle yetkisiz temsil kavramı açıklanmış, yetkisiz temsilin unsurlarına, benzer hukuki kurumlarla ilişkisine ve ortaya çıkış şekillerine değinilmiştir. Yetkisiz temsil, bir kimsenin kanundan veya hukuki bir işlemde doğan temsil yetkisine sahip olmamasına rağmen, üçüncü bir kişi ile temsil olunan adına ve hesabına hukuki bir işlem yapmasını ifade etmektedir. Yetkisiz temsil, sadece doğrudan temsil hâlinde gerçekleşebilmekte, dolaylı temsilin niteliği gereği yetkisiz temsile vücut vermemektedir. Yetkisiz temsilin söz konusu olabilmesi için, temsil olunan adına hukuki işlem yapıldığı anda geçerli şekilde verilmiş bir temsil yetkisinin olmaması gerekmektedir. Yetkisiz temsil, farklı şekillerde meydana gelebilmektedir. Buna göre, temsil yetkisinin olmamasından, hiç verilmemesinden, yetki sınırının aşılmasından, daha önce verilen yetkinin sona ermesinden, yetkinin kapsamı dışına çıkılmasından kaynaklanabilmektedir. Başlangıçta verilen temsil yetkisi, temsil olunan tarafından geri alınması ya da başka bir sebeple sona ermiş olabilmektedir. Bu sayılanlar dışında,

temsil yetkisi verme işlemi şekle aykırılık veya muvazaa gibi kesin geçerlilik unsurları ya da irade bozukluğu hâlleri gibi dayanılabilir geçerlilik unsurları bakımından geçersiz sayılabilmektedir. Birlikte temsil yetkisi verilen bir durumda, temsilcilerden sadece biri tarafından işlemin yapılması, temsil olunanın talimatına aykırı davranılması, temsilcinin kendi kendisiyle işlem yapması veya çifte temsil hâli, başkasının adını kullanarak hukuki işlem yapılması gibi durumlar yetkisiz temsile neden olabilmektedir.

Üçüncü bölümde, temsil yetkisinin kötüye kullanılması inceleme konusu yapılmıştır. Temsil yetkisinin, temsil olunanın iradesine uygun olarak, onun menfaatini en iyi gerçekleştirecek, koruyacak ve ona zarar verecek her türlü davranıştan kaçınacak şekilde kullanılması gerekmektedir. Temsil hukukunda önemli olan bu konunun, Türk Hukuku'nda yeterince incelenmiş olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu bölümde, temsil yetkisinin kötüye kullanılmasının unsurları, hukuki niteliği, hangi hâllerde temsil yetkisinin kötüye kullanıldığının kabul edildiği, hukuki sonuçları ve ispatı hususu ele alınmıştır.

Dördüncü bölüm ise yetkisiz temsilin hukuki sonuçlarına ayrılmıştır. Burada ilk olarak, temsil olunanın yetkisiz temsilcinin işleminden etkilenmemesi ve bu kuralın istisnaları, üçüncü kişinin iyiniyetinin korunduğu hâller, temsilcinin iyiniyetinin korunması, iyiniyeti ispat yükümlülüğü, hukuki görünüşe güvenen üçüncü kişinin korunması ve iyiniyetli üçüncü kişileri koruyan hükümler arasındaki ilişki incelenmiş, yetkisiz temsilci tarafından yapılan işlemin askıda geçersizlik hâli ele alınmıştır. Söz konusu işlemin askıda geçersiz olduğunun kabulü, yetkisiz temsilin en önemli sonuçlarından birini oluşturmaktadır. Bu anlamda, askıda geçersiz olan bir hukuki işleme onay verilmesi, onayın hukuki niteliği, onay beyanında bulunacak olan kişi, bu beyanın muhatabı ve geçerlilik şartları, onay beyanının süreye bağlı olup olmadığı, temsil olunanın onay yükümlülüğünün bulunup bulunulmadığı incelenmiştir. Daha sonra, onay verilmesinin doğurduğu hukuki sonuçlar, onayın zamanaşımı süresine ve temerrüde etkisi ile onay verilmemesinin (reddinin) hukuki sonuçları değerlendirilmiştir. Yapılan işleme onay verildiği takdirde, kural olarak yetkisiz temsilcinin işlemi yapılmış bulunulduğu andan itibaren kesin geçerlilik kazanmaktadır. Bununla birlikte, onay verinceye kadar belli bir zaman geçmiş ve üçüncü kişi bu zaman aralığında meydana gelen gecikme nedeniyle bir zarara uğramışsa, gecikmeden kaynaklı olarak söz konusu zararın istenip istenemeyeceği ve

iç ilişkide onayın işlem üzerine etkisi değerlendirilmiştir. Onayın reddinin en önemli sonucu, şüphesiz yetkisiz temsilci tarafından yapılan ve askıda geçersiz kabul edilen işlemin kesin geçersiz hâle gelmesidir. Bu kapsamda, yetkisiz temsilcinin kusursuz sorumluluğu (TBK m. 47/I) ve kusurlu sorumluluğunun (TBK m. 47/II) şartları ve hukuki sonuçları ele alınmıştır. Diğer taraftan, temsil olunanın hukuki durumu ve sorumluluğu ayrıca incelenmiştir. Yine, tarafların birbirlerine karşı istihkak ve sebepsiz zenginleşme davası açıp açamayacağıının ele alınması gerekmiştir. Aynı zamanda, temsil olunan ile temsilci arasındaki iç ilişki gereğince, tarafların karşılıklı olarak tazminat haklarının olup olmadığına değinilmiştir. Son olarak, yetkisiz temsil hükümlerinin tek taraflı hukuki işlemlerde uygulanabilirliği konusuna çalışmamızda yer verilmiştir.

1. GENEL OLARAK TEMSİL, TARİHİ GELİŞİMİ, TEMSİL YETKİSİ, İLKELERİ VE TÜRLERİ

1.1. Genel Olarak Temsil

1.1.1. Temsil Kavramı

Hukuki bir işlem, kural olarak o işlemin tarafları hakkında hüküm ve sonuç doğurmaktadır. Ancak, bu hukuki işlemin bizzat taraflarca yapılması zorunluluğu bulunmamaktadır. Fiil ehliyetine sahip kişiler, her işlemi kendi başına yapabilecekleri gibi çeşitli sebeplerle bazı işlemleri başka bir kişi aracılığı ile yapılmasına ihtiyaç duyabilmektedirler. Gerçekten de, bir kişinin bütün iş ve işlemlerini sadece kendisinin yapabilmesi her zaman mümkün değildir. Yapılması gereken hukuki işlemlerin çeşitliliği, önemi, hastalık, yer ve zaman yönünden yaşanan fiili zorluklar, bilgisizlik veya başkaca nedenlerle aracı veya aracılar kullanmak gerekebilmektedir. Bu gibi durumlarda, hukuk düzeni bir kimsenin başka bir kimse adına ve hesabına temsil yoluyla hukuki işlem yapabilmesine imkân tanımaktadır. Özellikle, ekonomik hayatın sürekli gelişmesi, hukuki işlem çeşitliliğinin giderek artması, ulusal ve uluslararası ticari ilişkilerin gün geçtikçe daha çok önem kazanması, temsil kurumunun önemini arttırmaktadır¹.

Temsil, geniş anlamda bir hukuki işlemin temsilci olarak nitelendirilen kişi tarafından, temsil olunan şeklinde adlandırılan başka bir kişi adına ve hesabına veya sadece hesabına yapılmasını ve işlemin hukuki sonuçlarının temsil olunan üzerinde doğmasını sağlamaktır².

---

¹ **Esener, Turhan**, Mukayeseli Hukuk ve Hususiyle Türk-İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Salahiyete Müstenit Temsil, Ajans Türk Matbaası, Ankara 1961, s. 1; **Belgesay, Mustafa Reşit**, Hukukî Muamelelerde Temsil, Koşkun Matbaası, İstanbul 1941, s. 7; **Akyol, Şener**, Türk Medeni Hukukunda Temsil, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009, s. 3; **Eren, Fikret**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2019, s. 477; **Antalya, O. Gökhan**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1, 1, Temel Kavramlar Sözleşmeden Doğan Borç İlişkileri, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019, s. 579; **İnceoğlu, M. Murat**, Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2009, s. 7; **Karakılıç, Hasan**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Notları, 2. Baskıdan Tıpkı Baskı, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2019, s. 104; **Cihan, A. Hulki**, "Temsilci Bakımından İrade Sakatlıklarının Özellikleri", Hacettepe HFD 2016, C. 6, S. 2, s. 171, www.hukukdergi.hacettepe.edu.tr, Erişim Tarihi: 29.01.2020.

² **Bucher, Eugen**, Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil ohne Deliktsrecht, 2. Auflage, Zürich 1988, s. 596; **Keller, Max/Schöbi, Christian**, Das Schweizerische Schuldrecht, Band I, Allgemeine Lehren des Vertragsrecht, 3. Auflage, Basel und Frankfurt am Main 1988, s. 63; **Kutlu Sungurbey, Ayfer**, Yetkisiz Temsil, Yasa Yayınları, İstanbul 1988, s. 9; **İnan, Ali Naim/Yücel, Özge**, İnan Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014, s. 334; **Eren**, s. 477;

Temsil üçlü bir ilişkidir. Bu ilişkide temsil olunan, temsilci ve üçüncü kişi bulunmaktadır³. Hukuki bir işlemi, başkası adına ve hesabına yapan kimseye temsilci; temsilci tarafından adına ve hesabına hukuki işlem yapılan kimseye temsil olunan; temsilci ile hukuki işlem yapan karşı taraf ise üçüncü kişi olarak ifade edilmektedir⁴. Temsilci ile temsil olunan arasındaki ilişkiye, temsil ilişkisi⁵; işlem sonucunun doğrudan temsil olunana ait olmasına ise temsilin etkisi denilmektedir⁶. Temsilci, temsil olunan adına ve hesabına hareket ettiğini belirterek üçüncü kişi ile hukuki işlem yapmakta ve bu işlemin doğurduğu sonuçlar temsil olunanın hukuk alanını etkilemektedir. Söz konusu işlemde, taraf sıfatı temsil olunana ait olmaktadır. Hukuki işlemin yapılmasından sonra temsilci aradan çekilmekte ve hiç bir şekilde taraf sıfatı bulunmamaktadır. Sözleşme, üçüncü kişi ile temsil olunan arasında kurulmuş kabul edilmektedir⁷. Temsilci tayin edilmesi, o hukuki işlemin bizzat temsil olunan tarafından gerçekleştirilmesine engel değildir. Temsil olunan, temsil yetkisi vermesine rağmen o hukuki işlemi bizzat yapabilme imkânına da sahiptir⁸.

Temsil, modern hayatın doğurduğu zorunlu ihtiyaçların gerektirdiği bir hukuki kurumdur ve sosyal hayatta büyük önem taşımaktadır. Temsilin amacı, bir kimsenin hukuki işlem yapabilmesine engel olan hukuki ve maddi durumlar karşısında, o

---

Oğuzman, M. Kemal/Öz, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, C. 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020, s. 224; **Kılıçoğlu, Ahmet M.**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 22. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2018, s. 307; **Tekinay, Selâhattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Halûk/Altop, Atillâ**, Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993, s. 167; **Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, 2. Baskı, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1976, s. 379 vd.; **Gümüş, Mustafa Alper**, Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 376; **Uygur, Turgut**, Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, Birinci Cilt, Giriş ve Madde 1-40, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2003, s. 1172; **Yavuz, Nihat**, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Cilt 1, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s. 405; **Günergök, Özcan/Kayıhan, Şaban**, Borçlar Hukuku Dersleri (Genel Hükümler), Umuttepe Yayınları, İstanbul 2020, s. 169.

³ **Kılıçoğlu**, s. 309; **Şenyüz, Doğan**, Borçlar Hukuku Genel ve Özel Hükümler, 8. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa 2016, s. 70; **Akıncı, Şahin**, Borçlar Hukuku Bilgisi (Genel Hükümler), 11. Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2019, s. 125; **Günergök/Kayıhan**, s. 170; **Doğan, Murat/Şahan, Gökhan/Atamulu, İsmail**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 164; **Cihan**, a.g.m., s. 170.

⁴ **Akıntürk, Turgut/Ateş, Derya**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, 29. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2020, s. 71; **Antalya**, s. 580.

⁵ **Oğuzman/Öz**, s. 225; **Nart, Serdar**, Temsil, İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu, Yürürlük Kanunu, (Madde 1-82), (Ed.: **Öz, Turgut/Acar, Faruk/Gökyayla, Emre/Develioğlu, H. Murat**), Cilt-1, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019, s. 603.

⁶ **Nart**, Temsil, s. 603.

⁷ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 622-623; **Akyol**, Temsil, s. 3

⁸ **Ayan, Mehmet**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya 2013, s. 187; **Akıncı**, s. 127; **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 165; Örneğin, arabasını satması için A'ya temsil yetkisi veren B'nin aynı arabayı kendisinin başka birine satabilmesi mümkündür.

kimsenin işlemlerini kolaylaştırmaktır⁹. Temsil, genel olarak temsil olunanın menfaatlerini korumaktadır¹⁰. Ancak, menfaatler dengesinin her zaman böyle oluşması beklenmemelidir. Yerine göre, temsilcinin menfaati için de bu hukuki kurumun kullanılabilmesi mümkündür¹¹. Öte yandan, temsil kurumu, ticari işlem hacminin çoğalmasına ve refahın artmasına büyük katkı sağlamaktadır¹². Tüzel kişiler bakımından, özellikle ticaret şirketleri açısından temsil vazgeçilemez bir nitelik taşımaktadır. Tüzel kişiler, genellikle fiil ehliyetlerini organları vasıtasıyla kullanmakla birlikte, bazen de üçüncü kişilerle işlem yapabilmek için gerçek veya tüzel kişi olan temsilcilerden faydalanırlar¹³.

1.1.2. Temsilin Hukuki Niteliği

Temsil yoluyla yapılan bir hukuki işlemin hüküm ve sonuçlarının doğrudan doğruya temsil olunana ait olduğunu açıklayabilmek için işlem sahibi teorisi ve birlikte işlem teorisi gibi değişik teoriler ileri sürülmüştür¹⁴. Bu kapsamda, İsviçre–Türk hukukunda ve Alman hukukunda temsil teorisi benimsenmiştir¹⁵.

Temsil teorisine göre, hukuki işlem temsilci tarafından gerçekleştirilmekte, ancak hüküm ve sonuçları temsil olunanın hukuk alanında doğmaktadır¹⁶. Bu nedenle,

---

⁹ **Esener**, Temsil, s. 1 ve 2; **Olgaç, Senaî**, Kazaî ve İlmî İctihatlara Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Cilt-1, Genel Hükümler (Madde 1-60), Olgaç Matbaası, Ankara 1976, s. 433-434; **Belgesay**, s. 7; **Oğuzman/Öz**, s. 224.

¹⁰ **Kocayusufpaşaoğlu, Necip**, Borçlar Hukuku Genel Bölüm (Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı), Birinci Cilt: Borçlar Hukukuna Giriş, Hukukî İşlem, Sözleşme, 7. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2017, s. 623; **Eren**, s. 478.

¹¹ Örneğin, temsilciye temsil olunan adına temsil yetkisi verilmesi ve tahsil edilen alacağın temsilcide kalmasının kararlaştırılması hâlinde böyle bir durum söz konusu olmaktadır (**Bucher**, s. 596); Temsil yetkisinin üçüncü kişinin menfaatine verilebileceği de kabul edilmektedir (**von Tuhr, Andreas/Peter, Hans**, Allgemeiner Teil des Obligationenrechts, Erster Band, 3. Auflage, Zürich 1974, s. 349); Aynı doğrultuda bkz. **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 623-624; **Belgesay**, s. 8; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 376; **Cihan, Hulki**, Temsil Yetkisinin Verilmesi ve Kapsamının Belirlenmesi, Beta Yayınevi, İstanbul 2011, s. 5.

¹² **Belgesay**, s. 7.

¹³ **Güntin, Ahmet Selçuk**, Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2019, s. 2; **Özdemir, Erdal**, Türk Hukukunda Yetkiye Dayanan Temsil ve Nam-ı Müstear Uygulaması, Yapım Gen Matbaacılık, Ankara 1994, s. 19.

¹⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Esener**, Temsil 4 vd.; **Eren**, s. 479-480; **Özdemir**, s. 23 vd.

¹⁵ **Flume, Werner**, Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts, Zweiter Band: Das Rechtsgeschäft, Berlin Heidelberg 1992, s. 753; **Esener**, Temsil, s. 9; Savigny ise, hukuki işlemin temsilci vasıtasıyla temsil olunan tarafından gerçekleştirildiğini kabul etmekte ise de, temsilcinin ulaktan bir farkının bulunmadığını ifade etmektedir. Modern hukukta ise, temsilci ve ulak birbirinden kesin olarak ayrılmaktadır ve Savigny tarafından ileri sürülen temsil teorisi reddedilmektedir (**Kutlu Sungurbey**, s. 37, dn. 1).

¹⁶ **Esener**, Temsil, s. 9; **Kutlu Sungurbey**, s. 37; **Eren**, s. 480; **Antalya**, s. 581.

sözleşmenin kurucu unsurları, geçerlilik koşulları ve sonuçları yönünden temsilcinin açıklaması ve iradesi esas alınmaktadır¹⁷.

1.1.3. Temsil Hükümlerinin Uygulama Alanı

Temsil kurumu, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK)'nin sözleşmenin kurulmasını düzenleyen “Sözleşmeden Doğan Borç İlişkileri” başlığı altında birinci ayırmda, m. 40-48 arasında yer almaktadır. TBK m. 40 ilâ 44’te yetkili temsil, m. 45 ilâ 47’de de yetkisiz temsile ilişkin hükümler bulunmaktadır. TBK m. 48’de ise ticari temsil bakımından, ortaklık temsilcileri ile organlarının ve ticari vekillerin yetkisi ile ilgili hükümler saklı tutulduğu ifade edilmektedir.

Temsil, kural olarak iki veya tek taraflı hukuki işlemlerde uygulanmaktadır. Özellikle, sözleşmeler bakımından temsil önemli bir yere sahiptir. Bu bakımdan, sözleşmenin taahhüt ya da tasarruf işlemi niteliğinde olması bu hususu değiştirmemektedir. Herkes, temsilci vasıtasıyla bir mal satın alabilir, kiralayabilir, hizmet sözleşmesi yapabilir veya dava¹⁸ açabilir. İrade özgürlüğü kapsamında, bir hukuki işlemin bizzat yapılması veya temsilci vasıtasıyla yapılması arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.

Hukuki işlemler dışında, ihtar ve ek süre tayini gibi hukuki işlem benzeri filler de temsil konusu olabilmektedir¹⁹. Ancak, bir irade beyanına ihtiyaç olmadığı için maddi fiillerde temsil yolunun kullanılabilmesi mümkün değildir²⁰. Buna göre, maddi bir

---

¹⁷ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 189-190; **Kutlu Sungurbey**, s. 37, dn. 1; **Eren**, s. 480; **Antalya**, s. 581.

¹⁸ Bununla birlikte, usul hukuku bu hususta özel düzenlemeler getirebilmektedir. HMK m. 71-83’de davada temsile ilişkin hükümler yer almaktadır (**İnan/Yücel**, s. 338).

¹⁹ **von Tuhr/Peter**, s. 351; **Watter, Rolf/Schneler, Yves**, Basler Kommentar (Hrsg. Honsell/Vogt/Wiegand), Obligationenrecht, 4. Auflage, Basel 2007, Art. 32, N. 4; **Oğuzman/Öz**, s. 224, dn. 731; **Eren**, s. 478; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 624; **Akyol**, Temsil, s. 35; **Antalya**, s. 583-584; **Yıldırım**, s. 152; **Erdem, Nafiz**, Türk Borçlar Kanunu Şerhi ve Davaları, Aslımlar Ofset, Tipo Matbaacılık, Ankara 1987, s. 190; TBK m. 26. uyarınca, taraflar, bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilmektedir.

²⁰ **Violand, Georges**, Die Stellvertretung ohne Ermächtigung, OR Art. 38 und 39, Bern und Stuttgart 1988, s. 38; **Oser, Hugo/Schönenberger, Wilhelm**, Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band V: Obligationenrecht, I. Halbband: Allgemeine Bestimmungen, 2. Auflage, Zürich 1929, Art. 32-40, N. 14; **Eren**, s. 478; **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 164; Bu konuya ilişkin olarak, Almanya’da çalışan bir kişinin evinin çöken çatısının komşusu tarafından bizzat onarılması örneği verilmektedir. Buradaki maddi bir eylemde, sadece vekâletsiz iş görme hâli mevcuttur. Bu nedenle, temsil söz konusu değildir (**Kutlu Sungurbey**, s. 29) ; **Kılıçoğlu**, s. 312; **Berki, Şakir**, “Türk Borçlar Kanununda Temsil”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 1975, C. 8, S.1, s. 16, www.jurix.com.tr/article/6467, Erişim Tarihi: 29.03.2018; **Gülerci, Altan Fahri/Kılınç Ayşe**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, Ankara 2011, s. 130; Tamamen maddi olan muamelelerde temsilin caiz olduğu yönündeki görüş için bkz. **Belgesay**, s. 30-31.

fiilin yerine getirilmesine temsilci sıfatıyla katılan kişi hakkında, esasen TBK m. 116 anlamında ifa yardımcısından bahsetmek daha doğru bir yaklaşımdır²¹.

Temsil olunan, kural olarak temsil yetkisinin kapsamını ve içeriğini serbestçe belirleyebilmektedir. Ancak, kanun hükümleri uyarınca bazı hukuki işlemlerde nitelikleri gereği temsil yoluna başvurulamamaktadır. Bunların en önemli örneğini, kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımı niteliğindeki işlemler oluşturmaktadır²². Bu hakların özelliği nedeniyle hak sahibi tarafından bizzat kullanılması gerekmektedir. Aile hukukuna ve miras hukukuna ilişkin işlemlerin çoğu, bu kapsamda yer almaktadır. Bu nedenle, nişanlanma, evlenme, evlat edinme, vasiyet ve miras sözleşmesi gibi işlemler, temsilci aracılığıyla gerçekleştirilememektedir²³. Yine, mahkemece şahsen isticvabına karar verilen bir kişinin, kendi yerine hâkim tarafından sorulacak sorulara cevap vermesi için başka bir kimseye vekâlet ve temsil yetkisi vermesi mümkün değildir. Bu sayılanlar dışında, hukuk yargılamasında başvuru tanık delilinin tamamen şahsi nitelikte, diğer bir ifadeyle kişinin bizzat gördüğü ve bildiği olaylarla ve durumlarla ilgili olması nedeniyle, temsil yoluyla yerine

---

²¹ **von Tuhr/Peter**, s. 352; **Eren**, s. 478; **Antalya**, s. 584, dn. 10; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 377; Oğuzman/Öz'e göre, zilyetliğin iktisabı hukuki bir işlemdir ve temsilci aracılığıyla gerçekleştirilmesi mümkündür (**Oğuzman/Öz**, s. 224, dn. 731).

²² **Zäch, Roger/Künzle, Hans Rainer**, Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Band VI: Obligationenrecht, 1. Abteilung: Allgemeine Bestimmungen, 2. Teilband, 2. Unterteilband: Stellvertretung, Bern 1990, Kommentar zu Art. 32-40, N. 76; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop**, s. 169; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 624; **Eren**, s. 479; **Akyol**, Temsil, s. 35; **Feyzioğlu**, s. 381; **Belgesay**, s. 31; **Ayan**, s. 186; "...Her ne kadar BK.'nun 32 ve devamı maddelerinde 'borç akitlerinin inikadında temsili' düzenlenmekte ise de, hakkında özel bir hüküm bulunmamak ve muamele mahiyetine aykırı düşmemek şartıyla BK.'nun 32 ve devamı hükümleri her türlü hukuki muamelede ve hatta hukuki muamele benzeri fiillerde uygulanabilir. Fakat bazı hukuki muameleler vardır ki temsil yolu ile yapılması imkanı yoktur. Evlenme merasiminde, evlenecek olanlar şahsen evlendirme memuru huzurunda hazır bulunmak ve evlenme arzularını açıklamak zorundadır. Temsil yolu ile evlenme mümkün değildir. Keza bir kimse temsil yolu ile vasiyetname yapamaz..." (Y. HGK. 22.09.2010, E. 2010/13-414, K. 2010/412), www.corpus.com, Erişim Tarihi: 08.07.2020; Tartışmalı olmakla birlikte, kişisel özgürlüğün kısıtlanmamış olması koşuluyla, kişiye sıkı sıkıya bağlı bazı hakların, örneğin özel temsil yetkisi olan bir temsilcinin evlat edinmeye ilişkin resmi evrakı, taraflardan biri adına yapabileceği ifade edilmektedir (Bkz. **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop**, s. 169, dn. 1h).

²³ **Reisoğlu, Safa**, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yirmiüçüncü Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2012, s. 149; **Nomer, Halûk N.**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 17. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2020, s. 151; **Zevkliler, Aydın/ Gökyayla, Emre**, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 20. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020, s. 641; **Akyol**, Temsil, s. 35; **Cansel, Erol/Özel, Çağlar**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017, s. 214; **Bahçivan, Şükrüye**, Yetkisiz Temsilin Türk Ticaret Kanunundaki Yansımaları, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2016, s. 4; Kural olarak, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarda, hakların kullanılmasına karar verme yetkisi temsilciye verilemez. Ancak, hak sahibi, bu hakkını kullanma kararı verdikten sonra, söz konusu hakkın kullanılmasına ilişkin işlemler, temsilci vasıtasıyla gerçekleştirilebilmektedir. Örneğin, boşanma kararı veren bir kimsenin, bir avukat aracılığıyla boşanma davasını yürütebilmesi mümkündür (**Oğuzman/Öz**, s. 227-228).

getirilmesine imkân bulunmamaktadır. Zira, bir vakayı şahsen bilen bir kimsenin telkin edeceği kanaat ve güveni, onun talimatına göre davranan bir temsilci aynı şekilde verememektedir. Kanunun, mahremiyeti sağlamak amacıyla, bir kimseyi bir işlemi şahsen yerine getirmeyi yükümlü tuttuğu hâllerde de, temsil yolu kullanılamamaktadır²⁴.

Keza, kanuna veya ahlâka aykırı bir fiilin gerçekleştirilmesi için temsil yetkisi verilmesi hükümsüz sayılmaktadır. Hiçkimse, yapılması yasak olan bir işi, temsil yetkisi vererek başkasına yaptırma yetkisine sahip değildir²⁵. Haksız fiillerde en önemli unsur olan “kusur” unsurunun şahsiliği, temsil hükümlerinin haksız fiillerde uygulanmasını engellemektedir²⁶. Haksız fiili gerçekleştiren kişi, doğrudan faildir ve bu fiili sebebiyle meydana gelen zarardan bizzat sorumlu tutulmaktadır. Bu kişiyi, haksız fiili işlemeye teşvik eden kişinin cezai sorumluluğu saklıdır (TBK m. 61)²⁷.

Temsil hükümlerinin, kural olarak hukuki işlemler alanında uygulandığını yukarıda ifade etmiştik. Ancak, “bilgide temsil” kavramı ile irade beyanları dışında da temsil hükümlerinin uygulanması söz konusu olabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, temsil ilişkisi bir bilgiye ilişkin de olabilmektedir. “Bilgide temsil” kavramından faydalanmak suretiyle, temsilcinin bildiği veya bilmesi gerektiği ve hukuki sonuç doğuran olguların, temsil olunan tarafından da bilindiği veya bilinmesi gerektiği kabul edilmektedir²⁸. Böylelikle, temsilcinin bilmesi ya da bilmesinin gerekmesi temsil

---

²⁴ **Belgesay**, s. 32.

²⁵ **Karahasan, Mustafa Reşit**, Türk Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Öğreti, Yargıtay Kararları, İlgili Mevzuat, C. I, Beta Yayınevi, İstanbul 2003, s. 366-367; **Reisoğlu**, s. 149; **Belgesay**, s. 33; **İnceoğlu**, s. 11; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 624; **Erdoğan, İhsan**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2019, s. 102; **Özdemir**, s. 22; **Yıldırım**, s. 152.

²⁶ **İnan/Yücel**, s. 338.

²⁷ “... ana ilke olarak, bir haksız eylem işleyen kimse, bunun hukuki sonuçlarına bizzat katlanmak zorundadır. Bunun nedeni ise haksız eylemlerin kusur unsurunun şahsi karakteri haiz olması kuralıdır. O halde, mümessil, işlemiş olduğu haksız eylemden doğan sorumluluğunu, haiz bulunduğu temsil yetkisine dayanarak temsil edilene (dominus negoti'ye) devretmek suretiyle sorumluluktan kurtulamaz. Bunun gibi, mevzuu hukuka aykırı olan bir sözleşmenin yapılması hususunda geçerli surette bir temsil yetkisi de verilemez, verilirse bu yetki mutlak surette bâtil sayılır...” (Y. 4. HD, 13.04.1978, E. 1845, K. 4946), (**Karahasan**, Genel Hükümler, s. 367-368); **Günergök/Kayıhan**, s. 170.

²⁸ **von Tuhr/Peter**, s. 351; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 624; **Nart**, Temsil, s. 615; Bilgide temsil gerçek anlamda temsil değildir. Burada temsilcinin şahsı önem arz etmektedir (**İnceoğlu**, s. 18); **Cihan**, a.g.m., s. 172; İsviçre ve Türk Borçlar Kanunu'nda bilgide temsile ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Alman hukukunda BGB § 166'da, bu husus açıkça hükme bağlanmıştır. Ancak, Alman hukukunda “bilgide temsil” kavramı şeklinde değil, “Wissenszurechnung”, diğer bir ifadeyle temsilcinin bilgisinin temsil olunana isnat edilmesi olarak ele alınmaktadır (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 624, dn. 11).

olunana isnat edilebilmektedir²⁹. Bilgide temsil, iyiniyetin tespitinde, irade bozukluğunda ve irade beyanlarının yorumlanmasında önem taşımaktadır. Ancak, ifade etmek gerekir ki, söz konusu bilginin temsil olunana isnat edilebilmesi için temsil yetkisinin kapsamı içerisinde kalan bir işlemle ilgili olması gerekir³⁰.

Diğer bir husus ise, sözleşme ile temsil yoluyla hukuki işlem yapma imkânının, gelecekteki bir iş ortağına yasaklanabilmesidir. Bu yasağın, genel veya sadece bazı kişileri kapsayacak şekilde sınırlı uygulanabilmesi de mümkündür. Böyle bir durum, çoğunlukla genel işlem şartlarında karşımıza çıkmaktadır. Ancak, sözleşme ile getirilen temsil yasağının kişilik haklarını sınırlandırıp sınırlandırmadığına dikkat edilmeli ve söz konusu temsil yasağına kuşkuyla yaklaşılmalıdır³¹.

Temsil kurumu, Türk Borçlar Kanunu'nun genel hükümler kısmında yer aldığından, temsili düzenleyen hükümler TMK m. 5 uyarınca borçlar hukukunun ve medeni hukukun diğer ilgili kısımlarında, hakkında özel bir hüküm olmaması ve niteliğine aykırı düşmemesi şartıyla uygulanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan temsile ilişkin hükümler, bütün temsil hâllerinde uygulanacak olan âmir ve tamamlayıcı nitelikteki genel düzenlemelerdir. Bu bakımdan, gerek kanundan gerek tüzük ya da vekâlet sözleşmesinden veya karmaşık yapıdaki sözleşmelerden doğan temsilde, öncelikle temsile vesile olan kaynaklardaki özel düzenlemeler dikkate alınmaktadır³². Örneğin, ticari temsilci ve diğer ticari vekiller, ticari işletmelere ilişkin temsilin bir türünü oluşturmakta ve haklarında özel hüküm bulunmaktadır (TBK m. 547-554)³³. Türk Borçlar Kanunu'nda temsili düzenleyen

---

²⁹ **Eren**, s. 479; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 377; “Davada, davacı 1 ve davacı 2, müteahhit ile anlaşarak bir evin yapılması kararlaştırılmıştır. Müteahhidin başta 900.000 Frank olarak belirlemiş olduğu masraf, davacı 2'ye yapılan bildirim ile 970.000 Franka çıkarılmıştır. Davacı 1 ve 2, evlerin daha pahalıya mal edildiği için fazladan ödedikleri bedelin iadesini talep etmişlerdir. Müteahhit davacı 2'ye taşınmazı ancak 970.000'e yapılacağı yönündeki bildirim davacı 1'e de yüklenebileceğini ileri sürmüştür. Mahkeme ise davacının iddiasını doğru bularak, bilgi isnadının temsil olunana yüklenebilmesi için temsil yetkisine ihtiyaç bulunduğu, söz konusu olayda, sırf aynı taşınmazda bir ev inşa edilmesi veya toplantılara birlikte katılması halinde ise katlanma temsili ile görünüş temsili oluşturmadığını belirtmiştir. bkz. BGE 4A_27/2008 Er. 2.3; 4C. 332/2005 Er. 3.3; 4C.18/2001 Er. 3b; BGE 4C.16/2000 Er. 3b/bb” (**Nart**, Temsil, s. 615, dn. 42).

³⁰ **Nart**, Temsil, s. 616.

³¹ **Akyol**, Temsil, s. 36.

³² **Berki**, s. 1.

³³ **Kılıçoğlu**, s. 303; **Günergök/Kayıhan**, s. 190; Ticaret hayatının temeli olan güven ihtiyacını karşılayabilmek amacıyla, ticari temsilcile bakımından daha belirli ve keskin düzenlemeler getirilmiştir. Ancak, TBK m. 40 vd.'de yer alan temsile ilişkin hükümler, TBK m. 547 vd.'deki düzenlemelerin tamamlayıcısı olarak uygulanabilmektedir (**Yavuz**, Borçlar Hukuku Dersleri, s. 734-735).

hükümler, kural olarak kamu hukukundan kaynaklanan temsil ilişkilerinde³⁴, kanuni temsilde ve tüzel kişilerin organlarına ilişkin temsilde doğrudan doğruya uygulanmamaktadır³⁵. Nitekim, TBK m. 48’de de, “Ortaklık temsilcileri ile organlarının ve ticari vekillerin yetkisine ilişkin hükümler saklıdır.” hükmü yer almaktadır. Ancak, kanuni temsil ve organ temsilinden farklı olarak, TBK m. 547 vd.’de özel bir düzenleme yer almadığı takdirde, m. 48’de saklı tutulan ticari vekiller bakımından TBK m. 40 vd. hükümleri doğrudan uygulanabilmektedir³⁶.

1.2. Temsilin Tarihi Gelişimi

1.2.1. Roma Hukukunda

Roma hukukunun ilk dönemlerinde doğrudan doğruya, diğer bir ifadeyle gerçek anlamda temsil kurumu kabul edilmemiştir. Özel hukukta, hür insanların başka kimseler hakkında hukuki sonuç doğuracak işlemler yapması mümkün olmadığından, sadece dolaylı temsil yolu kullanılabilirdi. İşlemin hukuki sonuçları öncelikle temsilcinin üzerinde doğmakta, daha sonra ikinci bir işlem ile bu sözleşmeden doğan haklar temsil olunana devredilmekteydi³⁷. Roma hukukuna göre, başka bir kimsenin hesabına hareket edilebileceği, ancak adına işlem yapılamayacağı kabul edilmekteydi³⁸. Temsil ve temsil yetkisi kavramları Roma hukukuna yabancıydı. Hukuki bir işlemin, ancak taraflar arasında sonuç doğurabilmesi anlayışı hakimdi³⁹.

---

³⁴ Bu hususta, TBK m. 41’ de, “Başkası adına ve hesabına temsil kamu hukukundan doğmuşsa, temsil yetkisinin içeriği ve derecesi bu konudaki yasal hükümlere; temsil hukuksal bir işlemde doğmuşsa, temsil yetkisinin içeriği ve derecesi o hukuksal işleme göre belirlenir.” hükmü bulunmaktadır.; Kamu kurumlarında (kamu tüzel kişileri vb. kurumlar) kamu hukuku dışında, özel hukuk alanında da hukuki işlem yapmaya ihtiyaç duyulabilmektedir. Kamu hukukundan kaynaklanan işlemlere kamu hukuku uygulanmaktadır. Diğer bir deyişle, idarenin iç ilişkisin ilgilendiren hâllerde, özel hukuk işlemi yapacak organın belirlenmesi, yetkinin kapsamı ve sona ermesi gibi hususlarda kamu hukuku kurallarına başvurulmaktadır. Kamu kurumlarının özel hukukla ilgili işlemlerinde ise, özel hukuk hükümlerine başvurulmaktadır. Örneğin, temsil yetkisinin üçüncü kişilere duyurulması, birlikte temsil ya da temsilcinin kendi kendisiyle işlem yaptığı hâllerde TBK m. 40 vd. hükümleri kıyasen uygulanmaktadır (Nart, Temsil, s. 640).

³⁵ Nart, Temsil, s. 606-607; Bu durumlarda, Türk Borçlar Kanunu’nda yer alan temsil hükümlerinin kıyas yoluyla uygulanması mümkündür. Bunun için, konuya ilişkin özel bir hükmün bulunmaması ve Kanundaki hükümlerin işin mâhiyetine uygun düşmesi gerekmektedir (İnceoğlu, s. 11, dn. 20).

³⁶ İnceoğlu, s. 11; Yıldırım, s. 151.

³⁷ Rado, Türkan, Roma Hukuku Dersleri, Borçlar Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 1983, s. 153; Kutlu Sungurbey, s. 1.

³⁸ Dı Marzo, Salvatore, Roma Hukuku, Beşinci tab’ından çeviren: Umur, Ziya, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1954, s. 65; Eren, s. 478.

³⁹ Erdoğmuş, Belgin, Roma Borçlar Hukuku Dersleri, Der Yayınları, İstanbul 2019, s. 111; Karasu, Bülent, Karşılaştırmalı Hukuk Işığında Türk Hukukunda Doğrudan ve Dolaylı Temsil, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 63.

Romalıların hukuk işlem gerektiren, ekonomik hayatta aile evlatları ve özellikle köleler için getirdikleri hukuk kuralları kısmen doğrudan temsilin hukuki sonuçlarını yarattığı için böyle bir kuruma ihtiyaç duyulmamaktaydı⁴⁰. Bu dönemde, Roma aile yapısı oldukça kapalı olduğundan aile babası adına ve hesabına bir işlem yapılamayacağı düşüncesi hâkimdi. Aile evlatları ve köleler, o dönemde hukuki anlamda kişi sayılmamakta ve bunların yaptıkları işlemlerin hukuki sonuçlarının aile babasına ya da efendiye ait olduğu kabul edilmekteydi. Buna karşılık, ancak kendi talimatı varsa aile babası veya efendi, evlat ya da köle tarafından gerçekleştirilen işlem neticesinde borçlu olabilmekteydi⁴¹. Böyle bir sistemin üçüncü kişiler bakımından sakıncalı olması nedeniyle aile babasını sorumlu tutabilmek amacıyla, üçüncü kişilere “actions adiecticiae qualitatis” denilen bir dava hakkı verilmekteydi⁴². Gaius, Institutiones’de de (II, 95) bu durum, “... per liberoshomines, quos ne que iuri nostro subiecti habemus ... nulla excausa nobis adquiri posse” (Egemenliğimiz altında bulunmayan özgür kimseler aracılığıyla kendi adımıza birşey kazanamayız.) şeklinde ifade edilmiştir⁴³.

Romalılar, zamanla kölelere dayanan ekonominin çökmesi, köle sayısının azalması ve ticaret hayatındaki gelişmeler neticesinde ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda, genel ilkedden ayrı olarak bazı hâllerde doğrudan temsile yer vermişler ise de, Iustinianus⁴⁴ hukukunda bile genel olarak doğrudan temsil yolu gerçek anlamında ve tam kapsamında kullanılmamıştır⁴⁵. Roma hukukunda, temsilin bazı istisnai durumlar

---

⁴⁰ **Koschaker, Paul/Ayiter, Kudret**, Modern Özel Hukuka Giriş Olarak Roma Özel Hukukunun Ana Hatları, Yedinci Bası, Olgaç Matbaası, Ankara 1983, s.68; **Umur**, Roma Hukuku, s. 65.

⁴¹ **Erdoğan**, s. 111.

⁴² **Çelebican, Özcan Karadeniz**, Roma Hukuku, Tarihî Giriş-Kaynaklar, Genel Kavramlar-Kişiler Hukuku, Hakların Korunması, 18. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2020, s. 266; **Esener**, Temsil, s. 2.

⁴³ **Kutlu Sungurbey**, s. 1; **Çelebican**, Tarihî Giriş, s. 265, dn. 141.

⁴⁴ Iustinianus’un Institutionesi’inde, “Şimdi de bilmeliyiz ki, bir kimse, gerek kendisi için gerekse başkası adına dava açabilir. Başkası adına, vekil olarak, vasi olarak ve kayyım olarak dava açabilir; fakat eskiden, sadece halk (populus) için, hürriyet için ve vesayet sebebiyle başkası adına dava açılabilirdi. Bundan başka bir de, lex hostilia gereğince, furtum için, düşmana esir düşmüş olanlar veya devlet hizmeti dolayısıyla hazır bulunamayanlar veya bu kimselerin vesayeti altında olanlar adına dava açılabilirdi. Başkası adına ne dava açabilmek, ne de müdafaada bulunabilmek imkânının olmamasından doğan sakıncalar nedeniyle insanlar, vekil (procurator) aracılığıyla davalarını görebilmeye başladılar. Çünkü birçok defalar, gerek hastalık, gerek yaş, gerek mecburiyet nedeniyle yapılan seyahatler ve gerek başka birçok nedenler, bir kimsenin kendi işini bizzat görebilmesine engel olabilir. Vekil, ne belirli sözlerle, ne de karşı tarafın isteği ile tayin edilmeyip, bilakis genellikle, onun haberi olmadan tutulur. Hakikaten, senin davayı görmesine veya seni müdafaaya etmesine izin verdiğin herhangi bir kimse vekil sayılır” şeklindeki ifadeler ile gelişme süreci belirtilmektedir (**Sayın Korkmaz, S. Bengi**, Roma Hukuku’nda Vekâlet Sözleşmesi (Mandatium), Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 163-164).

⁴⁵ **Koschaker/Ayiter**, s. 68; **Kutlu Sungurbey**, s. 1; **Sayın Korkmaz**, s. 162; **Çelebican**, Tarihî Giriş, s. 266.

dışında ve her hâlde Iustinianus'a kadar meçhul kalmasının nedeni, sadece Roma'nın şekilperest hukuku, toplumsal ve ekonomik yapısı ile açıklanabilmektedir. Roma Hukuku, şekle o kadar bağlıydı ki genel olarak bir sözleşmenin kurulması tarafların karşılıklı ve birbirine uygun şekilde iradelerini açıklamaları yerine, ancak sözleşmenin taraflarının şekil şartlarını bizzat yerine getirmeleri ile gerçekleşebilmekteydi. Bu kural, hukuki işlemlerin bütününde ve özellikle stipulatio⁴⁶ hakkında geçerliydi. Bu şekilcilikten ötürü de temsil fikrine yer yoktu⁴⁷.

Temsil kurumu, tarihi bir gelişim ve aşama neticesinde kabul görmüştür⁴⁸. Toplumsal şartların değişmesi ve özellikle ticari ve sanayi temeline dayanan kapitalist ekonominin oluşumu ile yeni ihtiyaçlar ortaya çıkmıştır⁴⁹. Doğrudan temsil, sosyo-ekonomik gelişmenin zorlamasıyla, Ius Gentium, yabancılar hukuku ile düzenlenmiştir⁵⁰. İlk olarak actio institoria'nın tanınmasıyla doğrudan temsil kurumuna yaklaşılmış, daha sonra praetor'lar tarafından tanınan cognitor'larla⁵¹ modern hukuklardaki doğrudan temsil kurumuna büyük oranda gelinmiştir⁵². Böylelikle, Roma hukukunun ilerleyen dönemlerinde belirli bir ölçüde doğrudan temsile izin verilmesi ile birlikte yetkisiz temsil durumu da ortaya çıkmıştır⁵³.

Roma hukukunda kullanılan procurator, curator, tutor gibi kavramlar, vekâlet ve vekâletsiz iş görmeye ilişkin kavramları ifade edip, temsil kurumu ile ilgili kullanılmamıştır. Roma hukukunda, başkası adına hareket etme anlamında, auctoritor tutorii, consensus curatoris, delegation şeklinde ifadeler kullanılarak, temsil kurumu ayrı tutulmaya çalışılmıştır. Ancak, mandare deyimini hiçbir zaman vekâlet ve temsil yetkisi kavramlarını ifade etmemiştir⁵⁴.

---

⁴⁶ Stipulatio, Roma özel hukukunda borç doğurmak için hemen her alanda kullanılan özel nitelik taşıyan bir sözleşme türüdür (**Korkmaz, Fırat**, Roma Hukukunda Stipulatio, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 32).

⁴⁷ **Esener**, Temsil, s. 2; **Koschaker/Ayiter**, s. 68.

⁴⁸ **Eren**, s. 478.

⁴⁹ **Umur**, Roma Hukuku, s. 65; **Çelebican**, Tarihî Giriş, s. 266.

⁵⁰ **Rado**, Roma Hukuku Dersleri, s. 151; **Sayın Korkmaz**, s. 161.

⁵¹ Cognitor, davacı veya davalı adına resmi hareket etme yetkisine sahip kişi olarak tanımlanmaktadır (**Sayın Korkmaz**, s. 162).

⁵² **Umur, Ziya**, Roma Hukuku Ders Notları, Beta Yayınevi, İstanbul 2010, s. 193.

⁵³ **Kutlu Sungurbey**, s. 1.

⁵⁴ **Akyol**, Temsil, s. 91.

1.2.2. Pandekt Hukukunda

Temsil hakkındaki modern (çağdaş) görüşler, Pandekt hukukuna dayanmaktadır⁵⁵. Pandekt hukukunda, doğrudan temsil genel bir kural olarak yer almıştır. Böylelikle, yetkisiz temsile ilişkin uygulama alanı da genişlemiştir. Pandekt hukukunda, kusurlu yetkisiz temsilciye, diğer bir ifadeyle temsil yetkisi eksikliğini bilen veya bilmesi gereken yetkisiz temsilciye “falsus procurator” denilmekteydi. Pandekt hukukçuları, daha çok yetkisiz temsilcinin sorumluluğunun dayanağının ne olduğu hususuna çözüm bulmaya çalışmışlardır⁵⁶. Örneğin, HUPKA⁵⁷ tarafından yetkisiz temsilcinin (falsus procurator) sorumluluğuna ilişkin bir kitap yazılmıştır. Pandekt hukuku, Alman Medeni Kanunu’nun öncesinde hukuk ve teori savaşlarının en çok yaşandığı dönemdir. Bu dönem, teoriler dönemi şeklinde de ifade edilebilmektedir⁵⁸.

Pandekt hukukunda, modern hukuklardan farklı olarak, vekâletsiz iş görme bir nevi temsil niteliğinde kabul edilmiştir. Başka bir deyimle, vekâletsiz iş görme, ancak başkası adına hukuki işlem yapılması anlamına gelmekteydi. Oysa ki, modern hukukta görüş birliğiyle kabul edildiği üzere, vekâletsiz iş görme kavramı, sadece başkası adına hukuki işlem yapılmasını ifade etmemektedir⁵⁹.

Temsil yetkisinin, vekâlet sözleşmesinden kaynaklanması gerekliliğine inanılmış, vekâlet ilişkisinin mutlak olarak “obligatio mandate” ve “temsil” olmak üzere iki unsurdan oluştuğu dile getirilmiştir. Pandekt hukukçularının bir kısmının vekâleti ve temsili aynı anlamda kullanmalarının sebebinin de bu olduğu belirtilmektedir.

İlk kez, Alman hukukçu Rudolf von Jhering 1857 tarihli “Yabancı işlemlere katılma” başlığı altındaki makalesinde vekâlet ve temsil kavramlarının mutlak şekilde ayrılması gerektiğini, vekâlet olmaksızın temsilin olabileceğini veya temsil yetkisi olmadan vekâlet sözleşmesinin yapılabileceğini ileri sürmüştür. Ancak, hukukçular arasında bu konuya tereddütlü yaklaşılmıştır. Fakat, Alman Medeni Kanunu’nun gerekçesinde belirtilen “Temsil, günlük hayatın zorunluluğu olmuştur” ifadesi, söz konusu tereddütleri ortadan kaldırmıştır⁶⁰.

---

⁵⁵ Koschaker/Ayiter, s. 68; Çelebican, Tarihî Giriş, s. 266.

⁵⁶ Kutlu Sungurbey, s. 1.

⁵⁷ Hupka, Die Haftung des Vertreters ohne Vertretungsmacht, Leipzig 1903 (Akyol, Temsil, s. 95, dn. 10’dan naklen).

⁵⁸ Akyol, Temsil, s. 95.

⁵⁹ Kutlu Sungurbey, s. 2.

⁶⁰ Akyol, Temsil, s. 92.

1.2.3. Kodifikasyonlar Çağında

Pandekt hukukunda, vekâlet sözleşmesiyle temsil yetkisi eş kabul edildiğinden kodifikasyon hareketlerinin ilk ürünleri olan birçok ülke kanununda⁶¹, bu kurumlar birbirinden ayırt edilmeden düzenlenmiştir.

Kodifikasyon hareketlerinin yoğun bir şekilde devam ettiği 1800'lü yıllarda Laband, yayımladığı makalesinde temsil yetkisinin vekâlet sözleşmesinden farklarını açıkça ve esaslı bir şekilde ortaya koymuştur. Laband'ın ortaya koyduğu bu tespitlerden sonra çıkarılan kanunlarda, yetkisiz temsilci ve vekâletsiz iş gören kavramları birbirinden ayırt edilerek açıkça düzenlenmiştir⁶². Nitekim, Eski İsviçre Borçlar Kanunu da, bu kurumları birbirinden ayırarak düzenleyen kanunlara örnek teşkil etmektedir. Daha sonra, aynı anlayış İsviçre Borçlar Kanunu'nda da muhafaza edilmiş ve bu Kanun'un ülkemiz tarafından iktibas edilmesi nedeniyle Türk Borçlar Kanunu'nda da bu kurumlar esaslı bir şekilde birbirinden ayrılmıştır⁶³.

1.2.4. Mecellede

Fransız hukukunun etkisiyle hazırlanan Mecelle'de, doğrudan temsile kapsamlı şekilde yer verilmiştir. Ancak, vekâlet sözleşmesi ile temsil kurumu birbirinden ayırt edilmemiştir. Mecelle'nin vekâlet sözleşmesine ilişkin pek çok maddesinde, temsilcinin, yetki sınırını aşarak yaptığı sözleşmenin temsil olunanı bağlamadığına ve doğurduğu sonuçların temsilciye ait olduğuna dair kurallar yer almaktaydı. Bu nedenle, Mecelle tarafından, üçüncü kişinin, sözleşmenin ifasına yönelik olarak yetkisiz temsilciye karşı dava açabileceği kuralının kabul edildiği sonucuna varılabilmektedir⁶⁴. Bu meyanda, yetkisiz temsilcinin işlemine, temsil olunanın

---

⁶¹ O dönemde vekâlet sözleşmesi ile temsil yetkisini birbirinden ayırt etmeksizin düzenleyen ülke kanunlarındaki ilgili düzenlemeler için bkz. **Kutlu Sungurbey**, s. 3-4.

⁶² **Kutlu Sungurbey**, s. 2-4; **Hatemi, Hüseyin/Gökyayla, Emre**, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017, s. 108.

⁶³ **Kutlu Sungurbey**, s. 4.

⁶⁴ Konuyla ilgili Mecelle'de yer alan örnek birkaç madde şu şekildedir: Md. 1470: "Vekil eğer cinsde muhâlefet ederse ya'ni müvekkil fülân cinsden bir şey al deyip de vekil başka bir cinsden bir mâl alsa her ne kadar aldığı şey daha fâideli olsa bile müvekkil hakkında nâfiz olmaz, ya'ni vekilin aldığı mâl kendi üzerinde kalıp müvekkil için alınmış olmaz."

Md. 1471: "Müvekkil koç al deyip de vekil dişi koyun alsa müvekkil hakkında nâfiz olmayıp aldığı mal kendi üzerinde kalır.

Fakat müvekkil hakkında daha fâideli bir suretde muhâlefet eder ise ma'nen muhâlefet addolunmaz.

Meselâ bir kimse fülân hâneyi benim için on bin kuruşa al dedikte vekil daha ziyâdeye iştirâ etse müvekkil hakkında nâfiz olmayıp ol hâne kendisinin üzerinde kalır. Ammâ on bin kuruşdan aşağı ise müvekkil için alınmış olur.

Kezâlik veresiye al deyip de vekil peşin akçe ile alsın ol mâl vekilin üzerinde kalır, ammâ peşin akçe ile al deyip de vekil veresiye alsın müvekkil için alınmış olur."

sonradan onay vermesinin geçmişe etkili sonuç doğuracağı belirtilmiş ve vekil ile ulaşı (haberciyi) birbirinden ayıran kurallara yer verilmiştir⁶⁵. Bunun yanı sıra, Mecelle’de, modern hukukta temsil yetkisini kötüye kullanan temsilci tarafından yapılan sözleşmenin temsil olunan hakkında hüküm ve sonuç doğurmayacağına ilişkin kuralın ifadesi mahiyetinde hükümler de bulunmaktadır⁶⁶.

1.2.5. Türk- İsviçre Hukukunda

İsviçre Borçlar Kanunu iktibas edilerek oluşturulan Türk Borçlar Kanunu’nda temsil kurumu, Pandekt öğretisi ve Alman Medeni Kanunu’nun etkisiyle vekâlet sözleşmesinden ayrılarak genel hükümler kısmında 40 ilâ 48 inci maddeleri arasında⁶⁷, kaynak Kanunun OR. Art. 32-40 hükümlerine uygun şekilde, “Yetkili temsil”, “Yetkisiz temsil” ve “Saklı hükümler”⁶⁸ alt başlıkları altında düzenlenmektedir⁶⁹. Temsil kurumunun genel hükümler kısmında yer alması, ona hukuki işlemlerin gerçekleştirilmesi bakımından yardımcı bir araç, irade beyanının açıklanmasının özel bir çeşidi ve niteliği vermektedir⁷⁰.

Doktrindeki hâkim görüş⁷¹, TBK m. 40/III dışındaki hükümlerin doğrudan temsile ilişkin olduğunu kabul etmektedir. Nitekim, “Temsilin hükmü” kenar başlıklı TBK m. 40/I’de, yetkili bir temsilci tarafından bir başkası adına yapılan hukuki işlemin doğrudan doğruya temsil olunanı bağlayacağı ifade edilmektedir. Kanunda, dolaylı

Md. 1481: “Müvekkil bana bir cübbelik çuha al deyip de vekilin aldığı çuhadan cübbe çıkmasa şirâsı müvekkil hakkında nâfiz olmayıp ol çuha vekilin üzerinde kalır.” (Kutlu Sungurbey, s. 5-6).

⁶⁵ Kutlu Sungurbey, s. 7-8.

⁶⁶ Bu hususa örnek teşkil eden düzenlemeler şu şekildedir: Md. 1478: “Müvekkelünbihin vasfı beyân olunmak lâzım gelmez.

Şu kadar ki müvekkelünbihin vasfı müvekkilin hâline muvâfik olmak lâzımdır.

Meselâ bir bârgîr (beygîr) kiracısı kendisine bir bârgîr almak üzere birini tevkil etdikde vekil gidip de yirmi bin kuruşluk bir arab atı alamaz, alırsa şirâsı müvekkil hakkında nâfiz olmaz ya’ni ol at müvekkil için alınmış olmayıp vekilin üzerinde kalır.”

Md. 1482: “Birşeyin bahâsı beyân olunmaksızın iştirâsına vekil olan kimse ol şeyi kıymet-i misliyyesi ile alabildiği gibi gabn-ı yesir ile dahi alabilir.

Fakat et ve ekmek gibi sı’ir ve kıymeti muayyen olan şeylerde gabn-ı yesir dahi ma’fûv olmaz.

Ammâ gabn-i fâhiş ile alırsa herhâlde şirâsı müvekkil hakkında nâfiz olmayıp ol mâl kendisinin üzerinde kalır.” (Kutlu Sungurbey, s. 6).

⁶⁷ Esener, Temsil, s. 3 ve 4; Akbıyık, Cem, “Temsil Yetkisi ve Temel İlişki”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1997, C. 55-S. 4, s. 217-218, www.journas.istanbul.edu.tr, Erişim Tarihi: 30.03.2018; 818 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda temsile ilişkin hükümler, İsviçre Borçlar Kanunu’nda OR. Art. 32-40 olduğu gibi 32 ilâ 40 inci maddeleri arasında yer almaktaydı.

⁶⁸ Ticari temsil bakımından, özellikle bkz. TBK m. 547-554.

⁶⁹ Esener, Temsil, s. 13; Karasu, s. 72.

⁷⁰ Akbıyık, C., s. 218.

⁷¹ Bucher, s. 598; Akünal, Teoman, Türk-İsviçre Borçlar Kanununda İlgili İçin İşlem Teorisi, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1975, s. 8; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 167; Feyzioğlu, s. 380; Reisoğlu, s. 149; İnceoğlu, s. 44, dn. 165; Karasu, s. 72.

temsil açıkça düzenlenmiş değildir. Ancak, başta vekâlet sözleşmesi olmak üzere dolaylı temsilin esasını oluşturan unsurlar, Türk Borçlar Kanunu'nun özel borç ilişkilerinde ve Türk Ticaret Kanunu'nun birçok maddesinde dağılık olarak yer almaktadır⁷². Bunun dışında, dolaylı temsil pek çok Yargıtay kararına da konu olmuştur⁷³.

Genel hükümler kısmında, yetkisiz temsil hakkında iki hüküm bulunmaktadır. TBK m. 46'da, yetkisiz temsil durumunda temsil olunan onay verdiği takdirde, yapılan işlemle bağlı olacağı ifade edildikten sonra, üçüncü kişinin temsil olunana başvurarak uygun bir süre içerisinde işlemi onaylayıp onaylamayacağını ve bu süre içerisinde işlemin onanmaması durumunda işlemle bağlı olmaktan kurtulacağı belirtilmektedir. TBK m. 47'de de, yetkisiz temsilcinin işlemine onay verilmemesi hâlinde, üçüncü kişinin meydana gelen zararının tazmininin kapsamı ve şartları düzenlenmektedir. Yetkisiz temsili oluşturan durumlar bakımından ise, ayrıca bir düzenleme yer almamaktadır. Bu bağlamda, hukukun genel ilkelerinden ve temsile ilişkin düzenlemelerden faydalanılarak, yetkisiz temsil hâlleri belirlenmektedir.

1.3. Karşılaştırmalı Hukukta Temsil

1.3.1. Alman Hukukunda

Alman hukukunda, doğrudan ve dolaylı temsil kurumlarını birbirinden ayıran sistem benimsenmektedir. Alman Medeni Kanunu'nun 164 ilâ 184 üncü maddeleri arasında, sadece doğrudan temsile ilişkin hükümler yer almıştır. Temsil konusu, doğrudan temsil esas alınarak düzenlenmiştir. Nitekim, Alman Medeni Kanunu Tasarısı'nın gerekçesinde de, temsil, doğrudan temsilin unsurları üzerinden ele alınmıştır. Doğrudan temsilin gerçekleşebilmesi ise temsilcinin temsil yetkisine sahip olması ve temsil olunan adına irade açıklamasında bulunması şartlarının varlığına dayandırılmıştır.

Alman Medeni Kanunu'nun temsili düzenleyen hükümleri incelendiğinde, temsilcinin açıklama ilkesine uygun davranması gerektiği anlaşılmaktadır. Temsilci, hukuki işlemi yaparken başkası adına hareket ettiğini ortaya koymalıdır. Ancak, başkası adına

---

⁷² Karasu, s. 116.

⁷³ Örneğin, Y. 9. HD., 04.12.2019, E. 2016/10182, K. 2019/21611; Y. 9. HD., 02.12.2019, E. 2016/10212, K. 2019/21386; Y. 11. HD., 10.06.2019, E. 2018/2120, K. 2019/4209, www.corpus.com, Erişim Tarihi: 13.07.2020.

davranıldığıının açıkça ifade edilmesi zorunlu değildir. Somut olayın özelliğine göre, genel yorum kuralları doğrultusunda, temsilcinin beyanının muhatap tarafından dürüstlük kuralına göre nasıl anlaşılması gerektiği hususu göz önünde bulundurulmaktadır.

Alman hukukunda, temsilcinin temsil olunanın kimliğini açıklama zorunluluğu bulunmamaktadır. Temsilci sıfatına sahip olan bir kimse, başkası adına davranarak hukuki işlemi gerçekleştirmiş ise açıklama ilkesine uygun hareket edildiği ve sözleşme özgürlüğü ilkesi uyarınca ilgili için açık işlemlerin gerçekleştirilebileceği genel olarak kabul edilmektedir. Ancak, böyle bir sözleşmenin yapılabilmesi için üçüncü kişinin rızası aranmaktadır. Bu tür hukuki işlemlerle, daha çok borsadaki alım satımlarda, açık arttırmalarda ya da charter sözleşmelerinde karşılaşılmaktadır.

Alman Medeni Kanunu'nda, ilgili için örtülü işlem hususu düzenlenmemiştir. Ancak, temsilcinin başkası adına davrandığı üçüncü kişi tarafından anlaşılammakla birlikte, sözleşmenin karşı tarafının kim olduğu üçüncü kişi bakımından farklılık oluşturmuyorsa, açıklama ilkesine istisna getirilerek doğrudan temsilin varlığı kabul edilmiştir. Açıklama ilkesinin, özellikle üçüncü kişiyi koruyucu fonksiyonunun bulunduğu dikkate alındığında, bu tür işlemlerde açıklama ilkesine uygun hareket edilmesi gerekliliğinin aranmasının anlamlı olmadığı ifade edilmektedir. İlgili için örtülü işlem, günlük hayatta genellikle alım satımı peşin gerçekleştirilen mallara ilişkin olmaktadır.

Alman Medeni Kanunu'nda, dolaylı temsile ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Bununla birlikte, Alman Ticaret Kanunu'nda komisyon ve taşıma işlemlerinde dolaylı temsile değinen hükümlere yer verilmiştir⁷⁴.

1.3.2. Hollanda Hukukunda

Hollanda hukukunda, Kıta Avrupası hukuk sistemine paralel olarak doktrinde doğrudan temsil ve dolaylı temsil ayrımı yapılmaktadır. Ancak, Hollanda Medeni Kanunu'nun genel hükümler kısmında, sadece doğrudan temsil kurumu düzenlenmiştir. Dolaylı temsil, sadece vekâlete ilişkin hükümler kısmında yer almakta ve vekâlet konusu işlemlerin dolaylı temsil yoluyla yapılabileceği belirtilmektedir.

---

⁷⁴ Karasu, s. 94 vd.

Doğrudan temsilin gerçekleşebilmesi için öncelikle hukuki işlemin yapıldığı sırada temsilcinin temsil yetkisinin bulunması gerekmektedir. Temsil yetkisi, hukuki işlemde, kanundan ya da mahkeme kararından kaynaklanmaktadır. Hukuki işlemde doğan temsil yetkisinin açık veya zımnî şekilde verilebilmesi mümkündür. Doğrudan temsilin diğer şartını ise sözleşmenin kurulması anında temsilcinin temsil olunan adına davrandığını açıklaması ya da bu durumun üçüncü kişi tarafından anlaşılabilir olması oluşturmaktadır.

Hollanda hukukunda, temsilcinin temsil olunanın kimliğini açıklamadığı hâller de doğrudan temsil olarak kabul edilmekte olup, bu husus pozitif hukukta ayrıca düzenlenmiştir. Buna göre, temsilci temsil olunanın kimliğini daha sonra açıklamak üzere onun adına hukuki işlem yapabilmektedir. Ancak, temsil olunanın kimliğinin kanunda, sözleşmede veya genel âdetlere göre belirlenen sürede, böyle bir sürenin mevcut olmaması durumunda ise uygun bir sürede açıklanması gerekmektedir. Aksi takdirde, örtülü bir anlaşma hâli de yoksa, sözleşme temsilci ile üçüncü kişi arasında kurulmuş sayılmaktadır⁷⁵.

1.3.3. İngiliz Hukukunda

İngiliz hukukunda, temelde yeknesak bir temsil anlayışı kabul edilmektedir. Ancak doktrinde, açık ve gizli temsil ayrımı öngörülmektedir. Hukuki işlem gerçekleştirildiği anda, üçüncü kişi için karşısındakinin başka bir kimse adına hareket ettiğinin açıkça anlaşılır olduğu hâllerde, açık temsilin varlığı kabul edilmektedir. Şu varki, üçüncü kişinin hukuki işlemin yapılması esnasında temsil olunanın kimliğini bilmesi zorunlu değildir. Ayrıca, temsilci ile üçüncü kişinin, temsil olunanın kimliğinin işlem kurulduktan daha sonra belirtilmesi hususunda anlaşmaya varmaları mümkündür.

İngiliz hukukunda açık temsil olarak ifade edilen temsil türünün, Kıta Avrupa hukuk sistemlerindeki doğrudan temsilin karşılığı olduğunu söyleyebiliriz. Zira, üçüncü kişinin, temsilcinin başkası adına hareket ettiğini bildiği veya bilmesi gerektiği durumlarda, hukuki işlem üçüncü kişi ile temsil olunan hakkında sonuç doğurmakta ve temsilci taraf olarak kabul edilmemektedir. Üçüncü kişinin hukuki işlem yapılırken temsil olunanın varlığını bilmediği veya bilmesinin mümkün olmadığı hâllerde ise gizli temsil söz konusu olmaktadır. Gizli temsil olarak ifade edilen temsil türü ise bir bakıma dolaylı temsilin karşılığını oluşturmaktadır. Hem açık temsilde hem de gizli

---

⁷⁵ Karasu, s. 100 vd.

temsilde, temsilci vasıtasıyla yapılan işlemin temsil olunan hakkında hüküm ve sonuç doğurabilmesi için işlemin kurulması sırasında kural olarak temsilcinin temsil yetkisine sahip olması şartı aranmıştır. Yanı sıra, temsil yetkisi, kural olarak herhangi bir şekilde tabi olmayıp, açık veya zımnî şekilde verilebilmektedir⁷⁶.

1.4. Temsil Yetkisi

1.4.1. Genel Olarak

Bir kimsenin diğer bir kimse adına hukuki işlem yapabilme yetkisi, temsil olunanın iradesinden veya kanundan kaynaklanmaktadır⁷⁷. Velâyet hakkına sahip anne-babanın (TMK m. 342), vasinin (TMK m. 403/I, m. 448), kayyımın (TMK m. 403/II-III), miras ortaklığına mahkeme tarafından atanan temsilcinin (TMK m. 640/III) ya da iflas idaresinin (İİK m. 26) temsil yetkisi kanuna dayanmaktadır⁷⁸. Temsil yetkisi, temsil kurumunun esasını oluşturmaktadır. TBK m. 40 vd.'de esas olarak iradi temsil düzenlenmektedir. Bu bakımdan, temsil yetkisini, hukuki bir işlemde kendisini başka biri aracılığıyla temsil ettirmek isteyen kişinin, kendi iradesi ile temsilci olacak kimseye verdiği yetkinin adıdır biçiminde tanımlamak mümkündür⁷⁹. Hukuki işlemler, kural olarak onu yapanlar arasında sonuç doğurmaktadır. Ancak, temsil yetkisi, temsilci aracılığıyla yapılan bir işlemin hukuki sonuçlarının temsil olunana ait olmasını sağlamaktadır⁸⁰. Diğer bir ifadeyle, temsil yetkisi, temsilci tarafından yapılan bir işlemin, temsil olunan hesabına hüküm doğurabilmesi için ihtiyaç duyulan hukuki bağı ifade etmektedir⁸¹.

Temsil yetkisi, temsilciye bir hak değil, kendine özgü hukuki bir güç vermektedir⁸². Bu nedenle, temsilcinin temsil yetkisi üzerinde tasarruf işlemi yapabilme ve kural

---

⁷⁶ Karasu, s. 101 vd.

⁷⁷ Nomer, s. 146-147; Akyol, Temsil, s. 8; Eren, s. 484; Oğuzman/Öz, s. 231; Yıldırım, s. 153; Kartal, Mustafa, Anonim Şirketin Temsili, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2019, s. 8.

⁷⁸ Nomer, s. 147; Erdoğan, s. 104.

⁷⁹ Belgesay, s. 8; Antalya, s. 598; Akyol, Temsil, s. 157; Ergün, Halit, "Türk Borçlar Hukukunda Yetkisiz Temsil Halleri ve Sonuçları", ERÜHFD 2016, C. XI, S. I, s. 2, www.jurix.com.tr/article/5652, Erişim Tarihi: 29.03.2018.

⁸⁰ Schwarz, Andreas B., Borçlar Hukuku Dersleri, Çeviren: Davran, Bülent, I. Cilt, Kardeşler Basımevi, İstanbul 1948, s. 387; Akyol, Temsil, s. 4; Eren, s. 477; Bahtiyar, Mehmet, "Bir Yetki Belgesi ile Kanıtlanan Temsil Yetkisinin Son Bulması", Makaleler I, Beta Yayınevi, İstanbul 2008, s. 24; Ergün, s. 1.

⁸¹ İnan/Yücel, s. 342; Olgaç, s. 434; Ancak, temsil yetkisi verilmesi yetkilendirmenin tek şekli değildir. Örneğin, ödemeyi kabul yetkisi verilmesi hâlinde, temsil yetkisi içermeyen bir yetkilendirme mevcuttur (Gümüç, Borçlar Hukuku, s. 378).

⁸² Zäch/Künzle, Art. 33, N. 28; Flume, s. 785; Akyol, Temsil, s. 5; Antalya, s. 598; İncooğlu, s. 99.

olarak bu yetkiyi başka birine devredebilme imkânı bulunmamaktadır. Ancak, temsil olunan tarafından yasaklanmamış ise alt temsilci tayin edilmesi mümkündür. Temsil yetkisinin temsilci yararına geri alınamaz şekilde verilmesi de, temsilciye bir hak vermemektedir. Temsil yetkisi, bir hak olmadığı için de, hacz edilebilmesi, temlik edilebilmesi ve miras yoluyla üçüncü kişilere geçebilmesi söz konusu değildir. Bununla birlikte, temsilci ile temsil olunan arasında temel ilişki kurulurken, sözleşmede belirlenen şartlarda, temsilcinin mirasçısı olan bir kişiye temsil yetkisinin geçmesinin veya üçüncü bir kişinin temsilci olmasının kararlaştırılması mümkündür.

Temsil yetkisi, temsil olunanın kendi adına yapılan işleme muvafakat vermesi anlamına gelmektedir. Muvafakat, başka biri tarafından yapılan işlemin eksik yanını tamamlamaktır. Temsil yetkisinde, temsil olunan, sürecin başında kendisi adına hukuki sonuç doğuracak işlem yapılmasına muvafakat etmektedir⁸³.

Yetkili temsilcinin, temsil olunan adına ve hesabına yaptığı hukuki işlemde doğan hak ve borçlar o kişiye geçeceği için husumet hâlinde, bu husumetin temsil olunana yöneltilmesi gerekmektedir⁸⁴. Zira, söz konusu hukuki işlemde taraf sıfatı temsil olunana ait olduğundan, temsilci adına herhangi bir hak ve borç doğmamaktadır⁸⁵.

1.4.2. Temsil Yetkisinin Verilmesi

Temsil olunan, kendi adına ve hesabına bir hukuki işlem yapılması için temsil yetkisi vermektedir. Temsil yetkisi, temsil olunanın hukuki işlem yapma hak ve ehliyetinin bir parçasını oluşturmaktadır. Fiil ehliyetine sahip olan herkesin temsil yetkisi verebilmesi mümkündür. Ayırt etme gücünden yoksun, tam ehliyetsiz bir kimsenin verdiği temsil yetkisi ise geçersiz kabul edilmektedir⁸⁶. Zira, bir kimsenin kendisinin sahip olmadığı bir yetkiyi başkasına vermesi söz konusu olamaz⁸⁷. Diğer bir ifadeyle, temsil olunanın, sahip olduğu hukuki işlem yapma gücünün sınırları dışında kalan bir temsil yetkisini temsilciye verebilmesinden söz edilemez. Örneğin, sınırlı ehliyetsiz bir kimsenin satış sözleşmesi yapılmasına ilişkin vereceği temsil yetkisinin geçerliliği kanuni temsilcisinin iznine bağlı olmakla birlikte, kendisine yapılacak ivazsız bir kazandırmaya ilişkin vereceği temsil yetkisi tek başına geçerli sayılmaktadır⁸⁸

---

⁸³ Akyol, Temsil, s. 5-6.

⁸⁴ Olgaç, s. 440.

⁸⁵ Eren, s. 481; Kocayusufpaşaoğlu, s. 622.

⁸⁶ Akyol, Temsil, s. 157; Erdoğan, s. 103; Bahçivan, s. 12.

⁸⁷ Karahasan, Genel Hükümler, s. 381; Kılıçoğlu, s. 310; Erdem, s. 198.

⁸⁸ Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 378.

Temsil yetkisi verilmesi, tek taraflı bir hukuki işlem olarak kabul edilmektedir. Bu bakımdan, temsil ilişkisinin doğabilmesi için temsilci ile temsil olunan arasında bir sözleşme ilişkisi aranmamaktadır. Temsil yetkisi, bağımsız bir nitelik taşımakta ve temsil konusu işlemin herhangi bir parçasını oluşturmamaktadır. Temsil yetkisinin verilmesi, soyut bir işlemdir. Temsilci ile temsil olunan arasında iç ilişkide kurulan sözleşme geçersiz olsa bile, temsil yetkisi geçerliliğini koruyabilmektedir⁸⁹. Temsil yetkisinin verilmesi, hukuki bir işlem olması nedeniyle hukuki işlemin geçerli olabilmesi için aranan şartların mevcut olmasını zorunlu kılar. Bu sebeple, temsilcinin temsil yetkisine sahip olabilmesi, yetki verme işleminin geçerliliğine bağlıdır⁹⁰.

Türk-İsviçre hukukundaki hâkim görüşe⁹¹ göre, temsil olunanın yetkilendirmeye ilişkin tek taraflı irade beyanının temsilciye ulaşması ile hukukî sonuç doğmaktadır. Temsil yetkisi verilmesi işleminin, içerik olarak mümkün, hukuka ve ahlâka uygun olması gerekmektedir. Aksi takdirde, söz konusu temsil yetkisi geçersiz kabul edilmektedir⁹². Temsil yetkisi, temsil işleminin temelini oluşturmaktadır. Buna göre, usulüne uygun olarak verilmiş bir temsil yetkisi yoksa, temsil ilişkisinden de söz edilememesi esastır⁹³. Temsil yetkisi ile yetkilendirme işlemi birbirinden farklı hususları ifade etmektedir. Temsil yetkisi verilmesi bir amaç ve yetkilendirme işlemi de bu amacı gerçekleştirmeye yönelik bir araç işlem olup, temsil yetkisinin temsilciye verilmesini sağlamaktadır⁹⁴.

Temsil yetkisi verilmesi, işin temsil olunan tarafından bizzat yapılmasını engellememekte ve temsil olunanın fiil ehliyetini sınırlandırmamaktadır. Aynı işlemin,

---

⁸⁹ **Oğuzman/Öz**, s. 234; **Özdemir**, s. 40; **Nart**, Temsil, s. 619.

⁹⁰ **Kılıçoğlu**, s. 310; **Cihan**, s. 41; Temsilci, temsil yetkisinin kendisine inanılır şekilde verilmediğini biliyorsa, muvazaa söz konudur ve temsil yetkisinin verilmesine dair işlem hükümsüz kabul edilmektedir (**von Tuhr/Peter**, s. 359); **Erdem**, s. 198. Ancak, temsilcinin bu durumu bilmemesi hâlinde muvazaadan bahsedilmesi esasen mümkün olmadığından, temsilcinin bu hususu bilmesi gerektiğine vurgu yapılmasına, ihtiyaç bulunmamaktadır (**İnceoğlu**, s. 129, dn. 115); Muvazaa iddiasının üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesi durumunda, üçüncü kişinin iyiniyetini koruyan hükümlere dikkat edilmesi gerekmektedir (**Cihan**, s. 45-46).

⁹¹ **von Tuhr/Peter**, s. 355; **Zäch/Künzle**, Art. 33, N. 28; **Violand**, s. 41; **Tekinay/Akman/Burcoğlu/Altop**, s. 172; **Akyol**, Temsil, s. 165; **Eren**, s. 489; **Esener**, Temsil, s. 24-25; **İnan/Yücel**, s. 347; **Erdoğan**, s. 103; **Yavuz, Nihat**, Borçlar Hukuku El Kitabı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s. 207; **Günergök/Kayhan**, s. 176; Aksi görüş için bkz. **Oğuzman/Öz**, s. 234. Yazarlara göre, temsil yetkisi verilmesine ilişkin irade beyanının temsilciye ulaşması gerekli değildir, söz konusu irade beyanının yöneltildiği ile birlikte hukuki sonuçları doğmuş olmaktadır; Aynı doğrultuda, bkz. **Uygur**, Borçlar Kanunu, s. 1172

⁹² **Kılıçoğlu**, s. 310; **Eren**, s. 489; **İnceoğlu**, s. 128.

⁹³ **Ergün**, s. 2.

⁹⁴ **Bahçivan**, s. 5.

farklı kişilerle hem yetkili temsilci hem de temsil olunan tarafından yapılması elbette mümkündür⁹⁵.

Temsilci, kendisine verilen yetkiyi kullanarak temsil olunan adına ve hesabına işlem yapmak zorunda değildir. Temsil yetkisinin verilmesi, tek başına temsilciyi borçlu ve yükümlü kılmamaktadır. Demek oluyor ki, temsilci, bu yetkisini kullanarak hukuki işlem yapabileceği gibi herhangi bir işlem yapmaması da mümkündür. Yetkiyi kullanmaması, onun sorumluluğuna yol açmamaktadır. Ancak, temsil olunan ile temsilci arasında, temsil yetkisinin kullanılmasına ilişkin ayrıca bir sözleşme veya bir taahhüdün olması hâlinde, temsilcinin temsil olunana karşı sorumluluğu doğabilmektedir⁹⁶.

Temsil yetkisinin verilmesi, esas olarak vekâlet ya da hizmet akdi gibi bir sözleşmeye dayanmaktadır. Fakat, temsil ilişkisinin başka bir sözleşme ile birleşmesi teorik olarak zorunlu değildir. Herhangi bir sözleşmeye dayanmadan da, örneğin, sadece bir işin görülmesi için temsil yetkisi verilebilmektedir⁹⁷. Ayırt etme gücüne sahip küçükler ya da kısıtlılar da temsilci tayin edilebilmektedir. Bu kişiler, temsil yetkisini kanuni temsilcilerinin iznine ihtiyaç olmadan kullanabilmektedir. Zira, temsil yoluyla gerçekleştirilen hukuki işlem temsil olunan hakkında hüküm ve sonuç doğurduğundan, temsilci adına herhangi bir borç meydana getirmemektedir (TMK m. 16)⁹⁸.

1.4.2.1. Temsil Yetkisinin Şarta Bağlanması

Temsil yetkisi, kural olarak şarta bağlı olarak da verilebilmektedir. Şarta bağlı temsilde, şart yetkinin kapsamına ilişkin olabileceği gibi süre yönünden bir sınır tayin

⁹⁵ Antalya, s. 598; İnceoğlu, s. 100; Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 382, dn. 384.

⁹⁶ Oğuzman/Öz, s. 236; Akyol, Temsil, s. 157; Günergök/Kayhan, s. 175.

⁹⁷ Schwarz, s. 387-388; Nart, Temsil, s. 619; Nomer, s. 144; Akbıyık, C., s. 221; Yıldırım, s. 154; "... Temsil yetkisi verilmesi ile vekâlet akdi yapılması birbirine karıştırılmamalıdır. Gerçekten çok kere temsil yetkisi ile vekâlet akdi aynı zamanda bir arada bulunursa da (BK. M. 388/f.2) bunda bir zorunluluk yoktur. Vekâlet akdi dışında bir temsil yetkisi söz konusu olabileceği gibi temsil yetkisi verilmeden de bir vekâlet akdi mevcut olabilir. Vekâlet akdi yapmakla temsil yetkisi vermek birbirinden farklı şeylerdir. Bu farklılıklardan bir kısmı ifade edilecek olursa; vekâlet bir akittir ve iki tarafın irade beyanı (icap ve kabul) ile meydana gelir. Temsil yetkisi ise sadece temsil yetkisi verenin tek taraflı beyanı ile verilir. Yine, vekâlet akdi işi görecek vekil ile işi görülecek müvekkil arasında iç ilişkiyi ilgilendirir; temsil yetkisi ise üçüncü şahıslarla ilişkiye girilmesini, dış ilişkiyi ilgilendirir (HGK'nın 22.09.2010 tarih ve 2010/13-414 E., 2010/412 K.). Diğer bir anlatımla, temsil olunan temsilciye tek yanlı bir irade açıklaması ile temsil yetkisi verebileceği gibi bu yetki aralarındaki bir vekâlet sözleşmesine de dayanabilir..." (Y. HGK., 17.01.2019, E. 2017/2610, K. 2019/12), <https://www.corpus.com.tr>, Erişim Tarihi: 08.07.2020; Vekâlet ilişkisi olmadan temsil yetkisi verilmesinin mümkün olmadığı yönündeki görüş için bkz. Hatemi/ Gökyayla, s. 107-108.

⁹⁸ İnan/Yücel, s. 348; Nomer, s. 148; Bahçıvan, s. 13; Bu husus doğrudan temsil halinde geçerlidir. Dolaylı temsilde, temsilci hukuki işlemi kendi adına, ancak temsil olunan hesabına yaptığı için hukuki işlem ehliyetine sahip olmalıdır (Kılıçoğlu, s. 310).

edilmesi şeklinde olabilmesi de mümkündür⁹⁹. Buna göre, temsil yetkisi, bozucu şarta veya geciktirici şarta bağlanabilir. Nitekim, bu durum, yenilik doğuran hakların kullanılmasının şarta bağlanamaması kuralına ters düşmemektedir. Temsil yetkisi verilmesi, fiil ehliyeti kapsamında yapılan bir işlem olup yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliği taşımamaktadır.

Kendisine geciktirici şarta bağlı temsil yetkisi verilen temsilci, şart gerçekleşmeden önce hukuki işlemi yapmış ise yetkisiz temsil hâli ortaya çıkmaktadır. Çünkü, bu durumda henüz geçerli bir temsil yetkisi bulunmamakta ve yetki, şartın gerçekleşmesi ile doğmaktadır¹⁰⁰. Bununla birlikte, geciktirici şartın temsilcinin işleminden sonra gerçekleştiği durumlarda, işlemin geçerli hâle gelip gelmeyeceğinin incelenmesi gerekmektedir. Bilindiği gibi, TBK m. 170/II'de, "Aksi kararlaştırılmamışsa, geciktirici koşula bağlı sözleşme, ancak koşulun gerçekleştiği andan başlayarak hüküm ifade eder." düzenlemesi yer almaktadır. Buna göre, geciktirici şartın geleceğe etkili sonuç doğurduğu anlaşılmaktadır. Aynı durumun, şarta bağlı temsil hâlinde de geçerli olması gerekmektedir. Bu şekilde, aksi kararlaştırılmadığı takdirde, şartın gerçekleşmesi ile birlikte temsil yetkisi hukuki sonuç doğurmaktadır. Bu sebeple, şart gerçekleşmeden temsilci tarafından yapılan işlemler hakkında yetkisiz temsil hükümleri uygulanmaktadır. Ancak, temsil olunan, işlem yapıldıktan sonra şartın gerçekleşmesinin geriye etki edeceğini açıkça belirtebilmekte veya bu durum temsil olunanın iradesinden zımnen çıkarılabilmektedir¹⁰¹. Aksi görüşü¹⁰² savunanlara göre ise, kendisine şartlı temsil yetkisi verilen kişi, şart gerçekleşmeden önce temsil olunan adına işlem yapmış ve şart daha sonra gerçekleşmişse, bu işlemde doğan hüküm ve sonuçlar, ayrıca onaya ihtiyaç olmaksızın temsil olunana ait olmaktadır. Diğer bir ifadeyle, şartın gerçekleşmesi onay ile aynı işlevi görmektedir. Temsil yetkisi, şart gerçekleştiğinde kural olarak geleceğe etkili hüküm ifade etse de, temsilcinin işlemi yönünden geriye etkili sonuç doğurmakta ve işlem geçerli sayılmaktadır.

Temsil olunan, temsil yetkisini bozucu şarta bağlı olarak ta verebilmektedir. Bozucu şart gerçekleştiği takdirde, temsil yetkisi kendiliğinden sona ermektedir. Bu şekilde temsil yetkisinin sona ermesi, geleceğe etkili sonuç doğurmaktadır. Dolayısıyla, şart

---

⁹⁹ von Tuhr/Peter, s. 365 vd.; Akyol, Temsil, s. 167; Oğuzman/Öz, s. 236; Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 383.

¹⁰⁰ Oğuzman/Öz, s. 236.

¹⁰¹ İnceoğlu, s. 125-126.

¹⁰² Flume, s. 865; Akyol, Temsil, s. 167.

gerçekleşmeden önce yapılan işlemlerin geçerliliğine etki etmemektedir. Temsilcinin bozucu şart gerçekleştikten sonra yaptığı işlemler ise yetkisiz temsil hükümlerine tabi olmaktadır¹⁰³.

1.4.2.2. Temsil İşleminin Şartlı Verilmesi

Temsilin şartsız olması, temsil yetkisi verildikten sonra temsilci tarafından yapılan işlemin temsil olunanı bağlamasını ifade etmektedir. Temsilcinin doğrudan temsil yoluyla yaptığı işlemin geçerliliği için temsil olunanın onayına ihtiyaç bulunmamaktadır. Ancak, temsil yetkisinin, yapılan sözleşmenin temsil olunanı bağlayabilmesi için onun onaylaması şartıyla verilmesi de mümkündür. Böylece, temsil olunanın, yetkinin kapsamına bu şekilde bir sınırlama getirmesine engel bir hâl yoktur. Ancak, bu istisnai bir durumdur¹⁰⁴. Temsil yetkisinin, böyle bir koşula bağlanması, geciktirici şart anlamını taşımamaktadır. Burada, temsilci tarafından yapılan işlemin geçerliliği temsil olunanın onayına bağlı tutulmaktadır. Temsil işleminin şarta bağlı verilmesi hâlinde, temsilcinin yaptığı işlem askıda geçersiz kabul edilmekte ve onay verilmesi ile şart gerçekleşmiş olduğundan işlem geçerlilik kazanmaktadır. Temsil olunanın onay vermemesi hâlinde ise işlem kesin olarak geçersiz sayılmaktadır. Yetkisiz temsil durumunda da yapılan işlemin geçerlilik kazanabilmesi için temsil olunanın onay beyanında bulunması gerekmektedir. Ancak, bu ihtimâlde, temsil işleminin şarta bağlı verilmesinden farklı olarak TBK m. 47'ye göre yetkisiz temsilcinin sorumluluğu söz konusu olmaktadır¹⁰⁵.

1.4.2.3. Temsil Yetkisinin Şartlı ve Sınırlı Verilmesinin Yasak Olduğu Hâller

Türk Borçlar Kanunu uyarınca, ticari temsilcilerin, ticari vekillerin ve seyyar tüccarların, Türk Ticaret Kanunu'na göre de bu Kanun'a bağlı ticari vekillerin yetkileri, şarta ve süre sınırına bağlı bir şekilde verilememektedir¹⁰⁶. Bu kapsamda, TBK m. 549'a göre, ticari temsilcilerin temsil yetkilerinin bir şubenin işleriyle veya birden çok kişinin birlikte imza atmaları koşuluyla sınırlandırılmaları dışındaki diğer

---

¹⁰³ İnceoğlu, s. 127.

¹⁰⁴ Akyol, Temsil, s. 168; Aynı doğrultuda bkz. İnceoğlu, s. 127.

¹⁰⁵ İnceoğlu, s. 127-128.

¹⁰⁶ Akyol, Temsil, s. 168; TTK m. 547/I'de, "Ticari temsilci, işletme sahibinin, ticari işletmeyi yönetmek ve işletmeye ilişkin işlemlerde ticaret unvanı altında, ticari temsil yetkisi ile kendisini temsil etmek üzere, açıkça ya da örtülü olarak yetki verdiği kişidir.", TTK m. 551/I'de de, "Ticari vekil, bir ticari işletme sahibinin, kendisine ticari temsilcilik yetkisi vermeksizin, işletmesini yönetmek veya işletmesinin bazı işlerini yürütmek için yetkilendirdiği kişidir." tanımları yer almaktadır.

sınırlandırmalar, tescil edilmiş olsalar bile iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemezdir. Bu tip sınırlandırmalar, sadece iç ilişkide ticari temsilci ile temsil olunan tacir arasında geçerli kabul edilmektedir. Ancak, üçüncü kişiler bu tip sınırlandırmaları bilmelerine veya bilebilecek durumda olmalarına rağmen ticari temsilci ile sözleşme yapmışlarsa ve bu husus temsil olunca ispatlanmışsa, söz konusu sınırlandırmalar üçüncü kişileri de bağlamaktadır¹⁰⁷.

Ticari temsilcinin temsil yetkisinin kapsamının, Kanun'da belirtilen sınırlar dahilinde belirlenmesi ticari hayatı basitleştirmekte ve hukuki güvenliği sağlamaktadır. Üçüncü kişiler, böylelikle ticari işletme ile bir hukuki ilişki kurarken yetkili kişinin kim olduğunu araştırma yükümlülüğünden kurtulmaktadır¹⁰⁸. Ticari vekillerin yetkileri ise TBK m. 551'e göre, işletmenin alışılmış bütün işlemlerini kapsamaktadır. Ticari vekil, özel yetki verilmesi hâlinde işletmenin olağanüstü sayılabilecek işlemlerini yapabilmektedir. Ticari vekillerin temsil yetkisi de ticari temsilcilerin yetkileri gibi sınırlandırılabilir. Kanuni sınırlandırmalar, TBK m. 551/II'de sayılmaktadır. İradi şekilde sınırlandırma bakımından ise herhangi bir sınırın olmadığı kabul edilmektedir. Diğer bir ifadeyle, hukuka ve ahlâka aykırı olmamak kaydıyla, ticari vekilin yetkisi sınırlandırılabilir¹⁰⁹.

1.4.3. Kanuni Temsilde ve Tüzel Kişilerde Temsil Yetkisi

1.4.3.1. Kanuni Temsilcinin Temsil Yetkisi

Kanuni temsilcinin (veli, vasi, kayyım) temsil yetkisi, temsil olunanın iradesinden değil, kanunun bir hükmünden veya kanunun verdiği yetkiyle diğer bir kimse veya makamın beyan ettiği iradeden kaynaklanmaktadır¹¹⁰. Anne ve baba yasal çocuğun doğmasıyla birlikte veli sıfatını kazanmakta ve çocuğun kanuni temsilcisi durumuna gelmektedir¹¹¹. TMK m. 336'da, evlilik birliği devam ederken velâyetin bölünemeyeceği açıkça ifade edilmektedir. Anne ve babanın ortak velâyet

¹⁰⁷ Gülerci/Kılınc, s. 143-144; Korkmaz, Ezgi, Anonim Şirketlerde Sınırlı Yetkili Temsilci Tayini ve Sorumluluk, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 9-10; Kırca, İsmail, "Ticaret Şirketlerinde Temsil Yetkisine Getirilen ve Tescili Caiz Olmayan Sınırlandırmaların Üçüncü Kişilere Etkisi", Batider 1994, C. XVII, S. 3, s. 149; Koç, Himmet, Anonim Şirketlerde İç Yönerge ile Yönetim ve Temsil Yetkisinin Devri, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s. 160-161; Bu husus, TTK m. 371/III'de, TBK'nın ilgili hükmü ile uygun olacak şekilde düzenlenmiştir.

¹⁰⁸ Nart, Temsil, s. 608 ve 645.

¹⁰⁹ Koç, s. 177; Korkmaz, E., s. 30 vd.

¹¹⁰ Belgesay, s. 106; Akyol, Temsil, s. 158; Eren, s. 484; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 168; Uygur, Borçlar Kanunu, s. 1203; İnceoğlu, s. 40; Oğuzman/Öz, s. 231; Esener, Temsil, s. 12.

¹¹¹ Akyol, Temsil, s. 158; Eren, s. 484-485.

hükümlerine göre, çocuk üzerindeki velâyet hakkını birlikte kullanmaları gerekmektedir. Ancak, bazı hâllerde velâyet hakkı anne veya babadan biri tarafından kullanılabilir. Bu durumda, TMK m. 342/II'ye göre iyiniyetli üçüncü kişiler, eşlerden diğerinin rızası dahilinde bu hakkın kullanıldığını varsayabilirler. Bu hüküm, iyiniyetli üçüncü kişileri korumaya yönelik getirilmiştir.

Eşlerin, hâkim kararıyla ayrı yaşamaları veya boşanmaları hâlinde, çocuğun velâyeti kime verilmişse o kişi kanuni temsilci hâline gelmektedir. Eşlerden birinin ölümü hâlinde ise TMK m. 336 uyarınca sağ kalan eş velâyet hakkına sahip olmakta ve kanuni temsilci sıfatıyla küçük adına ve hesabına işlem yapabilmektedir.

Velâyet hakkının, anne ve babanın her ikisinden de alınması durumunda, küçüğe vasi atanmaktadır. Vasi ve temsil kayyımının temsil yetkileri mahkeme tarafından atanmaları ile başlamaktadır (TMK m. 421 ve 426). Anne ve babanın çocuğun doğumuyla kendiliğinden kanuni temsil hakları başlarken, vasi ve temsil kayyımında bunun için mahkeme kararına ihtiyaç duyulmaktadır.

Terekeyi temsil eden kişi ve evlilik birliğini temsil eden eş de kanuni temsilci sıfatını taşımaktadır. Kanuni temsilci, temsil ettiği kişi adına hukuki işlemi şahsen kendisi yapabileceği gibi başka bir kimseye temsil yetkisi vermek suretiyle de yaptırabilmektedir. Ancak, kanuni temsilcinin TMK m. 449'da sayılan ve kendisinin yapmasının yasak olduğu, vesayet altındaki kişi adına kefil olmak, vakıf kurmak ve önemli bağışlarda bulunmak eylemlerini temsil yetkisi vererek başkasına yaptırması da mümkün değildir. Bu şekilde bir temsil yetkisi verilse bile geçersiz sayılmaktadır. Temsilci vasıtasıyla söz konusu yasaklı işlemlerin yapılması hâlinde, yetkisiz temsil hükümleri uygulanmaktadır¹¹².

1.4.3.2. Tüzel Kişilerde Temsil Yetkisi

Tüzel kişiler, fiil ehliyetlerini organları vasıtasıyla kullanmaktadır. Bu bakımdan, organlar tarafından yapılan herhangi bir irade açıklaması veya hukuki işlem tüzel kişi tarafından yapılmış kabul edilmektedir (TMK m. 50/II, TTK m. 126). Organlar¹¹³, tüzel kişinin bizzat kendisini oluşturmaktadır. Tüzel kişinin organlarının, teknik anlamda temsilci olarak tanımlanması mümkün değildir. Kanun, tüzel kişinin

---

¹¹² Akyol, Temsil, s. 159 vd.

¹¹³ Kimlerin organ olduğuna ilişkin bkz. Y. 9. HD., 08.02.2018, E. 2018/409, K. 2018/2148, YKD. 2018/6, 1301 (Nomer, s. 145, dn. 503).

organının fiilini temsilcinin fiili olarak kabul etmemektedir¹¹⁴. Temsilde, temsil olunan dışında temsilci olarak ifade edilen başka bir kimse daha bulunmaktadır¹¹⁵.

Organlar tarafından yapılan hareketlerin ve hukuki işlemlerin tüzel kişi tarafından yapılmış olduğu hususu saklı kalmak üzere, esasen bu organlar tarafından yapılan hareket ve işlemlerin temelinde temsil söz konusudur. Bu nedenle, organların yetkilerinin kapsamı, sona ermesi ve organ sıfatları son bulduktan sonra yapılan işlemler hakkında, temsile ilişkin hükümlerin doğrudan doğruya değil, ancak nitelik ve özelliğine uygun düştüğü ölçüde kıyasen uygulanması gerekmektedir¹¹⁶.

Türk Medeni Kanunu'nda tüzel kişilerin temsiline ilişkin m. 49 ve m. 50'de organların temsil yönü düzenlenmemiştir. Ancak, Alman hukukunda BGB 26 hükmünde, "Derneğin bir başkanı (yönetimi) olmalıdır. Yönetim birden fazla şahıstan oluşmayabilir. Yönetim derneği mahkeme içinde ve dışında temsil eder, yönetim kanuni temsilci durumundadır. Temsil yetkisinin kapsamı üçüncü kişilere karşı tüzükle sınırlanabilir." şeklinde bile olsa, organ ve temsilcinin farklı kurumlar olduğu ifade edilmektedir. Organ ve temsilcinin yetkilerinin başlangıcı da aynı değildir¹¹⁷.

1.4.4. Temsil Yetkisi Verilmesinin Bağlı Olduğu Şekil

1.4.4.1. Genel Olarak

Türk Borçlar Kanunu'nda ve İsviçre Borçlar Kanunu'nda temsil yetkisinin verilme şekline ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır¹¹⁸. Temsil olunanın temsil yetkisi verirken yaptığı irade açıklaması, kural olarak şekle bağlı değildir. Nitekim, TBK m. 12/I hükmünden de, temsil yetkisinin herhangi bir şekle bağlı olmadan verilebileceği anlaşılmaktadır¹¹⁹. Temsil yetkisinin açıkça ya da örtülü (zımnî) şekilde verilebilmesi mümkündür. Açık temsil yetkisi, bir yazı, duyuru vb. ile verilebilmektedir. Temsil olunan açıkça temsil yetkisi vermemiş olsa bile, bu yetkinin olduğuna dair hukuki

---

¹¹⁴ **Bucher**, s. 627; **Nomer**, s. 145-146; **Akyol**, Temsil, s. 159; **Eren**, s. 482; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 169; Y. HGK., 13.05.2015, E. 2013/4-2220, K. 2015/1336, YKD. 2018/6,1265 (**Nomer**, s. 146, dn. 505); **Özdemir**, s. 31; **Violand**, s. 33-34; **Gülerci/Kılınç**, s. 130; İsviçre ve Almanyadaki hakim görüşe göre ise, tüzel kişiyi temsil eden organlar bir tür kanuni temsilcidir. Tüzel kişilerin organları aracılığıyla temsil edilmesi, kendine özgü kanuni bir temsilci (Kocayusufpaşaoğlu, s. 632); **Antalya**, s. 582-583.

¹¹⁵ **Gülerci/Kılınç**, s. 131.

¹¹⁶ **Akyol**, Temsil, s. 160; **Kocayusufpaşaoğlu**, 631.

¹¹⁷ **Akyol**, Temsil, s. 160-161.

¹¹⁸ **von Tuhr/Peter**, s. 355; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 173; **Akyol**, Temsil, s. 177; **Eren**, s. 454; **Cansel/Özel**, s. 220; **Karakılıç**, s. 109.

¹¹⁹ **von Tuhr/Peter**, s. 355; **Violand**, s. 43; **Esener**, Temsil, s. 35; **Oğuzman/Öz**, s. 235; **Eren**, s. 492.

görünüş yaratan davranışlarda bulunmuş ise temsilciye örtülü temsil yetkisinin verildiği kabul edilmektedir. Bu durum, TBK m. 41/II'de olduğu gibi temsil yetkisinin bulunduğu anlamına gelmektedir¹²⁰.

Temsilci tarafından yapılan hukuki işlemlerin çoğunu, uyulması zorunlu şekil şartı içermeyen işlemler oluşturmaktadır. Herhangi bir şekle bağlı olmadan verilen temsil yetkisinin, istisnai olarak yapılan işlemin ve temsil olunanın güvenliğinin sağlanması ve kamu düzeninin korunması amacıyla şekle tabi tutulabilmesi mümkündür.

Temsil yetkisi verilmesi için şekil zorunluluğunun öngörülmemesi, yetki doğrultusunda gerçekleştirilmesi istenen işlemin hemen yapılmayacak olmasından kaynaklanmaktadır. Temsilci işlem yapmaya kadar, temsil olunanın kendini korumaya yönelik tedbirler almasının mümkün olduğu düşünülmektedir. Yetki kullanılmadan önce, temsil olunanın yetkiyi geri alabilmesi mümkündür. Temsilcinin de verilen yetkiyi kullanmaması söz konusu olabilmektedir. Diğer taraftan, temsil yetkisi temsil olunanın ehliyet ve faaliyet alanını genişletmek amacıyla verilmektedir. Bu yetkinin şekle bağlanması, amaca hizmet etmeyecektir¹²¹. Bununla birlikte, hukukumuzda bazı işlemler yönünden açıkça yetkilendirme yapılması şartı aranmaktadır. Ticari temsilciler bakımından, TBK m. 548/II ile m. 551/II bu duruma örnek teşkil etmektedir¹²².

1.4.4.2. Zımnî (Örtülü) Temsil Yetkisi

Zımnî temsil yetkisi verilebilmesi, kural olarak temsil yetkisi verilmesinin şekle tabi olmamasının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, dikkat edilmelidir ki temsil olunanda temsil yetkisi verme iradesinin bulunması, muhatap üçüncü kişinin ise bu durumu anlaması gerekmektedir. Bir kimsenin tavır ve davranışlarından, diğerine temsil yetkisi verilip verilmediği şüpheli kalsa bile, temsil olunanın maksadı araştırılarak, mevcut hâl ve şartlara göre yapılacak değerlendirme neticesinde temsil yetkisinin verildiği kabul edilebilmektedir¹²³. Herşeyden önce, güven ilkesinin irade açıklamalarındaki rolü dikkate alınarak temsil olunanın iradesinin saptanması

---

¹²⁰ Antalya, s. 600; Karakılıç, s. 109; Nart, Temsil, s. 661.

¹²¹ Akyol, Temsil, s. 177.

¹²² TBK m. 548/II, "Ticari temsilci, açıkça yetkili kılınmadıkça, taşınmazları devredemez veya bir hak ile sınırlandıramaz.", TBK m. 551/II ise "Bu yetki, işletmenin alışılmış bütün işlemlerini kapsar. Ancak, ticari vekil açıkça yetkili kılınmadıkça, ödünç olarak para veya benzerlerini alamaz, kambiyo taahhüdünde bulunamaz, dava açamaz ve açılmış davayı takip edemez." hükmünü içermektedir.

¹²³ Esener, Temsil, s. 39 ve 40; Belgesay, s. 37; Akyol, Temsil, s. 172

gerekmektedir¹²⁴. Zımnî temsil yetkisi verilir verilmediğine ilişkin yorum ihtiyacı ortaya çıktığında hukuki işlem teorisine ilişkin genel kurallara ve yorum kurallarına başvurulmaktadır¹²⁵. Muhatap, iyiniyetle kendisine temsil yetkisinin verildiği sonucuna ulaşmışsa, iş sahibinin gerçek iradesine göre temsil yetkisi verme niyeti olmasa bile iç ilişki yönünden temsil yetkisi verilmiş sayılmaktadır.

Temsil yetkisi, temsilciye sükût ile de verilebilmektedir. Kendisine açıkça yetki vermediği bir kişi tarafından adına hukuki işlem yapıldığını bilen kimse, makûl bir sebep olmamasına rağmen, sükût etmişse o kişiye zımnî temsil yetkisi vermiş kabul edilmektedir¹²⁶.

Zımnî temsil yetkisi, genel olarak iç temsil şeklinde verilmektedir. Dış temsilde, zımnî temsil hâli istisnai bir durumdur. Zımnî temsil yetkisi verilmesi, tek taraflı bir hukuki işlem olması nedeniyle, temsil olunanın iradesinde sakatlık hâllerinden (hata, hile, tehdit) birinin mevcut olması durumunda, TBK m. 39'a göre bu işlemin iptal edilebilmesi mümkündür¹²⁷.

1.4.4.3. Şekle Bağlı İşlemlerde

Türk ve İsviçre hukuk sistemlerindeki hakim görüşe¹²⁸ göre, temsilcinin yapacağı hukuki işlem şekle bağlı olsa bile temsil yetkisinin verilmesinin herhangi bir şekle bağlı olmadığı kabul edilmektedir. Ancak, temsilcinin yapacağı işlemin şekle bağlı olması hâlinde, temsil yetkisinin de şekle bağlı olarak verilmesi gerektiği görüşü¹²⁹ de savunulmaktadır. Bu görüşe göre, hukuki işlem için öngörülen geçerlilik şartının ispat kolaylığı sağlamak yanında, koruma amacı da bulunmaktadır. Bu amaç, o hukuki

---

¹²⁴ **Akyol, Şener**, "Temsil Yetkisinin Yorumu", Prof. Dr. Ali Naim İnan'a Armağan, Seçkin Yayınları, Ankara 2009, s. 105 ve 109.

¹²⁵ **Akyol**, Temsil, s. 172.

¹²⁶ **Esener**, Temsil, s. 40.

¹²⁷ **Akyol**, Temsil, s. 173 vd.

¹²⁸ **von Tuhr/Peter**, s. 355; **Violand**, s. 43; **Becker, Hermann**, Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Band IV: Obligationenrecht, II. Abteilung: Allgemeine Bestimmungen, 2. Auflage, Bern 1941, Art. 32, N. 5; **Eren**, s. 492; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 173-174; **Feyzioğlu**, s. 389; **Esener**, Temsil, s. 38; **Akyol**, Temsil, s. 177; **İnceoğlu**, s. 139; **Bahtiyar**, s. 25; **Erdoğan**, s. 104; **Cansel/Özel**, s. 220; Örneğin, TBK m. 288/1'e göre, taşınır mallar bakımından bağışlama sözü vermenin geçerliliği sözleşmenin yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır. Ancak, temsil olunan tarafından temsilciye verilen bağışlama yetkisinin yazılı şekilde yapılması zorunlu değildir.

¹²⁹ **Zäch/Künzle**, Art. 33, N. 57; **Nart**, Temsil, s. 631; **Kılıçoğlu**, s. 312; **Antalya**, s. 603; Aynı doğrultuda bkz. **Oğuzman/Öz**, s. 238; Taşınmaz mülkiyetinin devri bakımından, tapu sicil dairelerine gönderilen genelgeler doğrultusunda, uygulamada noterde düzenlenmiş temsil belgesi olmadan tapu memurları işlem yapmamaktadır (**Oğuzman/Öz**, s. 238, dn. 781).

işlemin gerçekleştirilmesi için verilecek temsil yetkisi bakımından da geçerli sayılmaktadır. Buna göre, geçerlilik şekline tabi bir hukuki işlemde, temsil yetkisi verilirken de aynı geçerlilik şekline uyulması gerektiği belirtilmektedir¹³⁰.

Konuyu karşılaştırmalı bir şekilde inceleyecek olursak;

İsviçre hukukunda, temsil yetkisi verilmesinin şekle bağlı olmasına ilişkin yasal bir zorunluluk bulunmaması nedeniyle, şekil şartına bağlı tutulmayan serbest alanı sözleşme özgürlüğünü kısıtlayacak şekilde şekle bağlı tutmanın amaca aykırı olduğu kabul edilmektedir¹³¹.

Alman hukukunda ise BGB 167/2’de, temsil yetkisi verilmesinin yapılacak hukuki işlemin şekline bağlı bulunmadığı belirtilmektedir. Ancak, bazı özel yasal düzenlemelerde bir kısım hukuki işlemlerin şekle bağlı olduğu ifade edilmektedir¹³². Yasada açıkça düzenlenen hususlar dışında, yorum yolu ile başka durumlar için şekil zorunluluğunun getirilemeyeceği ileri sürülmektedir. Diğer taraftan, temsil olunan ve temsilci arasındaki iç ilişki ile temsilci ve muhatap üçüncü kişi arasındaki dış ilişki birbirinden ayrı olduğundan, temsil işleminin şekle bağlı olması, temsil yetkisinin verilmesinin şekle bağlı olması sonucunu doğurmamaktadır¹³³. Alman Temyiz Makemesince de, temyiz yetkisi verilirken bazı durumlarda şekil şartına uyulması gerektiğine karar verilmiştir¹³⁴.

Türk hukukunda ise, TBK m. 12/I’de yer alan, “Sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir.” şeklindeki açık hüküm uyarınca, temsil yetkisinin verilmesinin kural olarak şekle bağlı olmaması gerekmektedir¹³⁵. Ancak, TBK m. 583’e göre, kefalet sözleşmesi yapılması, kendi adına kefil olma konusunda özel yetki verilmesi ve kefil olma vaadinde bulunulması yazılı şekilde yapılmadıkça geçerli kabul edilmemektedir¹³⁶. Keza, Noterlik Kanunu m. 89 ve Tapu

---

¹³⁰ **Kılıçoğlu**, s. 312; Şekil şartı aranmakla birlikte, mutlaka aynı şekilde verilmesine ihtiyaç olmadığı yönünde bkz. **Huguenin**, N. 1068-1069 (**Nart**, Temsil, s. 631, dn. 100’den naklen).

¹³¹ **Akyol**, Temsil, s. 179,

¹³² Mirasın reddinin (BGB § 1945 I), şirket tescili başvurusunun (BGB §12 II) ve tapu kütüğünde yapılması gereken işlemlerin resmi şekilde yapılacağı kabul edilmektedir (**Akyol**, Temsil, s. 179).

¹³³ **Akyol**, Temsil, s. 179-180.

¹³⁴ Buna göre, temyiz yetkisi geri alınmaz ise, temsil yetkisi temsil edilenin menfaati de gözetilerek verilmişse, temsilci, taşınmazı alan kişinin talimatlarını yerine getirmişse, temsilcinin karar vermek için imkanı ve alanı bulunmuyorsa, temsil yetkisi verilirken şekle uyulması gerekmektedir (**Akyol**, Temsil, s. 180).

¹³⁵ **Akyol**, Temsil, s. 181, **Yıldırım**, s. 155.

¹³⁶ **Aral, Fahrettin/Ayrancı, Hasan**, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 14. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 492; **Zevkliler/Gökyayla**, s. 718; 818 sayılı Eski Borçlar Kanununda bu hükmün karşılığı yer almamaktadır. Dolayısıyla, 818 sayılı Eski Borçlar Kanunu döneminde kefalet sözleşmesi

Sicil Tüzüğü m. 13 ve m. 17’de, tapuda yapılacak işlemler için verilen temsil yetkisinin (vekâletnamenin) noterde düzenleme suretiyle resmi şekilde verilmesi hususu emredici şekilde hükme bağlanmıştır. Bunun dışında kalan şekle bağlı işlemler için temsil yetkisinin verilmesinde şekil şartı aranmamaktadır¹³⁷. Ticari temsil bakımından ise TBK m. 547/II uyarınca, işletme sahibinin ticari temsilcilik yetkisi verildiğini ticaret siciline tescil ettirmesi gerekmektedir.

1.5. Temsilin İlkeleri

1.5.1. Temsil Yetkisinin Varlığı

Temsilcinin temsil olunan adına hukuki işlem yapabilmesi için kendisine temsil yetkisi verilmesi gerekmektedir. İradi temsilde, temsil olunan kendi isteği ve iradesi ile temsilciye yetki vermektedir. Kanuni temsil de, esasen irade serbestliği ilkesine aykırı düşmemektedir. Çünkü, burada temsil olunanın hukuki işlemi bizzat yapabilecek fiil ehliyeti bulunmamaktadır¹³⁸. Temsil ilişkisinin doğması, kuşkusuz temsil yetkisinin varlığına bağlıdır. Temsil olunanın, temsil yetkisinden yararlanarak imkânlarını genişletme olanağı bulunmaktadır. Zira, zaman ve mekan sınırlaması nedeniyle bizzat yapılması mümkün olmayan işlemler, temsilci aracılığıyla yapılabilmektedir¹³⁹.

Temsil yetkisi, temsil hukukunun temelini oluşturmaktadır. Temsil yetkisi ile temsilcinin yaptığı hukuki işlem arasında zorunlu bir ilişki vardır. Yetkili temsilci tarafından yapılan işlem, hüküm ve sonuçlarını temsil olunanın şahsında doğurmaktadır. Yetkisiz temsil yoluyla yapılmış olan bir işlemin hukuki sonuçları, yetkili şekilde yapılan işleminkinden elbette farklılık göstermektedir. Temsil yetkisine sahip olmadığı hâlde temsilci sıfatıyla hareket eden kişinin üçüncü kişi ile yaptığı işlem, temsil olunanın onayı ile geçerlilik kazanmaktadır¹⁴⁰.

---

yapılmasına ilişkin verilen temsil yetkisi de kural olarak herhangi bir şekle bağlı değildir. Bununla birlikte, kefalet sözleşmesi bakımından temsil beyanının şekle bağlı olması gerektiği görüşü bir kısım yazar tarafından savunulmaktaydı (**Oğuzman/Öz**, s. 238); **Tandoğan, Halûk**, Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C. 2, 1989 Yılı Dördüncü Tıpkı Basım’dan Beşinci Tıpkı Basım, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s. 760; **Elçin Grassinger, Gülçin**, Borçlar Kanunu’na Göre Kefilin Alacaklıya Karşı Sahip Olduğu Savunma İmkanları, Alfa Basın Yayın Dağıtım, İstanbul 1996, s. 118-119.

¹³⁷ **İnceoğlu**, s. 142; **Cansel/Özel**, s. 220; **Karakılıç**, s. 109; **Yıldırım**, s. 155; **Bahçivan**, s. 7-8; İsviçre hukukuna göre de, taşınmazların devrinde temsil yetkisinin yazılı olması gerekmektedir (**von Tuhr/Peter**, s. 356).

¹³⁸ **Eren**, s. 485.

¹³⁹ **Akyol**, Temsil, s. 184.

¹⁴⁰ **İnceoğlu**, s. 47; **Eren**, s. 489.

1.5.2. Açıklama İlkesi

1.5.2.1. Genel Olarak

Temsilcinin, temsil yetkisine dayanarak işlem yaptığını, muhatap üçüncü kişiye bildirmesi, açıklama ilkesi olarak adlandırılmaktadır. Bu ilke, temsilcinin üçüncü kişiye başkası adına işlem yaptığını, yapılan hukuki işlemin hüküm ve sonuçlarının kendisi üzerinde değil, temsil olunan üzerinde doğacağını, sözleşmenin tarafının temsil yetkisi veren kişi olduğunu açıklamasını ifade etmektedir. Böyle bir açıklama yapılmadan hukuki işlem yapılmışsa, kural olarak temsile ilişkin hükümler uygulanmamakta ve sözleşmenin hüküm ve sonuçları temsil olunanın şahsında doğmamaktadır¹⁴¹. Diğer bir ifadeyle doğrudan temsil ilişkisi gerçekleşmemektedir. Bu husus, TBK m. 40/I'de, "Yetkili bir temsilci tarafından bir başkası adına ve hesabına yapılan..." hukuki işlemde söz edilmek suretiyle açıkça ifade edilmektedir¹⁴². Ancak, şunu belirtmek gerekir ki başkası adına hareketin başkası hesabına hareketi de içermesi nedeniyle, temsilci başkası adına hareket ettiğini açıklamışsa, ayrıca başkası hesabına hareket ettiğini bildirmesi şart değildir¹⁴³. Başkası adına hareket, işlemin hüküm ve sonuçlarının başkasına ait olacağı anlamına gelmektedir. Temsilci, hukuki işlemi yaparken başkası adına değil de kendi adına hareket etmiş ise bir temsil ilişkisi söz konusu olmamakta ve işlemin hüküm ve sonuçları kendi hukuk alanında doğmaktadır. Bu sebeple, temsilcinin başkası adına hareket ettiğini üçüncü kişiye açıklaması veya bu durum üçüncü kişi tarafından anlaşılabilir olması gerekmektedir¹⁴⁴.

Temsilcinin, kimin adına hareket ettiğini açıklaması, sözleşmenin karşı tarafı olan üçüncü kişinin hak ve alacaklarının muhatabının kim olduğunu bilmesi bakımından önem taşımaktadır¹⁴⁵. Aynı zamanda, açıklama ilkesinin hukuki güven ve istikrarın sağlanmasına katkı sağlamaya yönelik fonksiyonu da bulunmaktadır¹⁴⁶.

Temsilcinin, temsil yetkisi ile kendisinden yapılması istenen sözleşmeyi kendi adına yapabilmesi de mümkündür. Ancak, bu durumda söz konusu işlemin hüküm ve sonuçları kendisi üzerinde doğmaktadır. Başka bir deyişle, bir kimseye temsil yetkisi

---

¹⁴¹ Schwarz, s. 383; Akyol, Temsil, s. 183; Eren, s. 485.

¹⁴² Eren, s. 485.

¹⁴³ Karahasan, Genel Hükümler, s. 371.

¹⁴⁴ Eren, s. 485-486; Nart, Temsil, s. 622; Yavuz, El Kitabı, s. 206-207.

¹⁴⁵ Akyol, Temsil, s. 199.

¹⁴⁶ Akyol, Temsil, s. 200; Eren, s. 486; İnceoğlu, s. 51; Cihan, s. 14.

verilmesi, onun sözleşmede taraf olmasına, hak edinmesine, borç ve yükümlülük altına girmesine engel oluşturmamaktadır¹⁴⁷.

1.5.2.2. Açıklamanın Şekli

Temsil hukuku bakımından, temsilcinin, muhatap üçüncü kişiye temsilci sıfatıyla hareket ettiğini bildirmesi gerekmektedir. Temsilcinin yapacağı bu bildirim, herhangi bir şekle tabi değildir. Temsilcinin beyanının açık veya zımnî (örtülü) olması mümkündür¹⁴⁸. Açık beyanda, temsilci başkası adına hareket ettiğini üçüncü kişiye açıkça ifade etmektedir. Ancak, temsil olunanın adını açıklama zorunluluğu bulunmamaktadır. Zira, sözleşme özgürlüğü, temsilcinin temsil olunanın adını belirtmeden onun adına sözleşme yapılmasına imkân tanımaktadır¹⁴⁹. Temsilcinin, hukuki işlemi yaptığı anda temsil olunanı açıkça bilmesine de gerek yoktur. Temsilci, temsil olunanı daha sonra da öğrenebilir ve onun adını üçüncü kişiye daha sonra açıklayabilir. Ancak, sözleşmenin kurulması sırasında adı açıklanmamış olan temsil olunanın gerçekte var olması gerekmektedir. Çünkü, gerçekte olmayan bir kişinin, kanunda öngörülen durumlar dışında, hak süjesi olması, diğer bir ifadeyle alacaklı ya da borçlu olması söz konusu değildir¹⁵⁰.

Temsilcinin yapacağı açıklamanın, hangi sözcükleri içermesi gerektiği önem taşımamaktadır. Önemli olan, taraflar arasında sorun yaşanmaması için durumu en iyi sonuç verecek şekilde ifade etmektir. İdeal içerik bakımından, temsilcinin, sözleşme yaparken yetkisini, yetkiyi kimin verdiğini, yetkiyi veren kişi adına işlem yaptığını, sözleşmenin tarafının kendisi olmayıp temsil olunan olduğunu ve yapılan işlemde doğacak hakların ve borçların temsil olunana ait olacağını, üçüncü kişiye açıklaması beklenmektedir. Ne var ki, normal hayatta çoğunlukla temsilci, yetkisini bu şekilde net olarak üçüncü kişiye açıklamamaktadır. Temsilcinin açıklamasından, doğrudan ve açıkça temsil olunan adına ondan aldığı yetkiyle hareket ettiği ve sözleşmeden doğacak hüküm ve sonuçların temsil olunana ait olacağı anlaşılacakla birlikte, dürüstlük kuralına göre, kullanılan ifadelerden, belirtilen şekilde bir açıklamanın

---

¹⁴⁷ **Akyol**, Temsil, s. 185; **İnceoğlu**, s. 47.

¹⁴⁸ **Zäch/Künzle**, Art. 32, N. 42; **Oğuzman/Öz**, s. 229; **Eren**, s. 449; Kendisine temsil yetkisi zımnî şekilde verilen temsilcinin kimin adına hareket ettiğini açıklaması bir çelişki olarak anlaşılabilir. Ancak, bu durumda bile temsilcinin, üçüncü kişinin anlayabileceği şekilde ifade ve yöntemlerle temsil olunan adına sözleşme kurduğunu ve bu sözleşmeden doğacak alacak ve borçların temsil olunana ait olacağına ilişkin gerekli açıklamayı yapması gerekmektedir (**Akyol**, Temsil, s. 194).

¹⁴⁹ **Akyol**, Temsil, s. 189.

¹⁵⁰ **Eren**, s. 486.

yapılmış olduğu sonucuna ulaşılabiliyorsa, bu ilkeye uygun davranılmış olduğu kabul edilmektedir¹⁵¹.

Açıklamanın, mutlaka temsilci tarafından yapılması gerekmemektedir. Temsil olunan ya da başka bir kişinin bu açıklamayı yapması mümkündür¹⁵². Ancak, açıklamanın sözleşme ilişkisinin dışında kalan biri tarafından yapılması durumunda, diğer hâl ve koşulların bu açıklamayı destekler nitelikte olması gerekmektedir. Aksi takdirde, başkası adına hareket edildiği kabul edilmemektedir.

Temsilci, temsil olunan adına hareket ettiğini en geç sözleşmenin kurulduğu sırada üçüncü kişiye bildirmelidir. Sözleşme kurulduktan sonra yapılan açıklama, temsilin sonuçlarını doğurmamaktadır¹⁵³. Temsilci üçüncü kişiye yaptığı açıklamada, temsil olunanın adını nüfus cüzdanında yazdığı şekilde ifade etmek zorunda değildir. Temsil olunanın şahsında tereddüte yer bırakmayacak şekilde, “annem, babam, kardeşim, müdürüm v.s.” gibi ifadelerin kullanılması yeterli sayılmaktadır. Temsilcinin, temsil olunanın herkesçe bilinen kısaltılmış adını, lâkabını söylemesi hâlinde de açıklama ilkesine uygun davranılmış olduğu kabul edilmektedir. Ancak, böyle bir durumda temsil olunanın şüpheye mahâl bırakmaksızın belirli veya belirlenebilir olması gerekmektedir¹⁵⁴. Yorum neticesinde, temsilcinin başkası adına hareket ettiği ve sözleşmeyi bu kişi adına yaptığı sonucuna varılabilmesi önem taşımaktadır¹⁵⁵. Temsilcinin açıklama ilkesine uygun davranıp davranmadığı hususu güven ilkesi kapsamında değerlendirilmelidir.

Temsilcinin, başkası adına hareket ettiğini üçüncü kişiye açıklaması gerekmektedir. Üçüncü kişinin yanında olan veya onun sekreteri, hizmetlisi gibi kişilere ve bu kişilerin duyacağı şekilde bir açıklama yapılmasına ihtiyaç bulunmamaktadır. Temsilcinin açıklama ilkesine uygun davranarak yaptığı bir hukuki işlemde, taraf sıfatı temsil

---

¹⁵¹ **Schwarz**, s. 384; **Akyol**, Temsil, s. 187-188.

¹⁵² **Oser/Schönenberger**, Art. 32, N. 5.

¹⁵³ **Zäch/Künzle**, Art. 32, N. 32; **Esener**, Temsil, s. 100; **Antalya**, s. 595; **Nart**, Temsil, s. 624; Akyol'a göre, temsilci temsil olunan adına işlem yaptığını muhatap üçüncü kişiye sözleşmenin kurulması sırasında açıklayabileceği gibi sonraki bir zamanda da açıklayabilir. Bu iki durum arasında temsilin hüküm ve sonuçları açısından bir farklılık bulunmamaktadır (**Akyol**, Temsil, s. 188); Ancak, bu hususa katılmak mümkün değildir. Üçüncü kişi en geç sözleşmenin kurulması aşamasında temsil ilişkisini bilmeli ki, temsil olunan ile sözleşme kurup kurmak istemeyeceğine karar verebilsin.

¹⁵⁴ **Akyol**, Temsil, s. 189-190.

¹⁵⁵ **Yavuz**, El Kitabı, s. 207.

olunana ait olduğundan, fesih, dönme, iptal ve temerrüt hükümlerinden doğan hak ve yetkilerin kullanılması da temsil olunanın hukuk alanında kalmaktadır¹⁵⁶.

1.5.2.3. Açıklama İlkesinde İstisnai Durumlar

Temsilci, üçüncü kişi ile işlem yaparken başkası adına hareket ettiğini açıklamazsa, kural olarak temsil olunan sözleşmenin tarafı hâline gelememekte ve doğrudan temsil ilişkisi gerçekleşmemektedir¹⁵⁷. Ancak, TBK m. 40/II'de, açıklama ilkesinin iki istisnai hâli yer almaktadır. Buna göre, temsilci hukuki işlem yaparken, bu sıfatını üçüncü kişiye bildirmemiş olsa dahî temsil ilişkisinin varlığı kabul edilmektedir. Söz konusu düzenleme, "...Ancak, karşı taraf bir temsil ilişkisinin varlığını durumdan çıkarıyor veya çıkarması gerekiyor ya da hukuki işlem temsilci veya temsil olunan biri ile yapması farksız ise, hukuki işlemin sonuçları doğrudan doğruya temsil olunana ait olur." hükmünü içermektedir¹⁵⁸. Bu hükme göre, açıklama ilkesinin istisnalarından birincisi, ilgili için açık işlem olarak ifade edilen, temsilcinin başkası adına hareket ettiğini üçüncü kişinin hâl ve şartlardan çıkarması veya çıkarması gerekmesine rağmen, temsil olunanın kimliğinin belirsiz olmasıdır. Doktrinde, güven teorisine¹⁵⁹ göre üçüncü kişinin temsilcinin davranışlarından kendi adına değil de başkası adına davrandığını düşünmesinde haklı olduğu sonucuna varılması hâlinde, bu şartın gerçekleşmiş olduğunun kabul edilebileceği belirtilmektedir¹⁶⁰. Bu durumda, temsilcinin başkası adına hareket ettiği somut olaydan dolayı şekilde anlaşılmaktadır. Temsilcinin, hukuki işlemi temsil yetkisine dayanarak mı yoksa kendi adına mı yaptığı hususu tereddütlü ise bu durum yorum yolu ile açıklığa kavuşturulmaktadır¹⁶¹. Durum tespitinde, sosyal yaşam ilişkileri, ticari örf ve adet kuralları dikkate alınarak bir değerlendirme yapılmalıdır. Dürüstlük kuralı uyarınca, üçüncü kişinin temsilcinin temsil yetkisine sahip olduğu çıkarımında bulunmasını haklı gösteren bir durumun varlığı hâlinde, temsilci gerçekte başkası adına hareket etmemiş olsa bile, örtülü

¹⁵⁶ **Akyol**, *Temsil*, s. 190-191.

¹⁵⁷ **Schwarz**, s. 384; **Akyol**, *Temsil*, s. 196; **Hatemi/Gökyayla**, s. 108-109.

¹⁵⁸ **Eren**, s. 487; **Akyol**, *Temsil*, s. 196; **İnceoğlu**, s. 54; **Antalya**, s. 596; **Yavuz**, *El Kitabı*, s. 207.

¹⁵⁹ Güven teorisi, irade açıklamasının dürüstlük kuralına göre, muhatabın vereceği veya vermesi gereken anlam göz önünde bulundurulmak suretiyle yorumlanmasını ifade etmektedir (**Kılıçoğlu**, s. 341); **Soylu Ünver, Gülsüm**, *Güven Teorisi ve Güven Sorumluluğu Kapsamında Yetkisiz Temsilcinin ve Temsil Belgesini Geri Almayanın Sorumluluğu*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2018, s. 15.

¹⁶⁰ **Watter/Schneller**, Art. 32, N. 18; **Zäch/Künzle**, Art. 32, N. 40; **Engel, Pierre**, *Traité des obligations en droit suisse, Dispositions générales du CO*, 2. Édition, Berne 1997, s. 376-377; **Oğuzman/Öz**, s. 229; Örneğin, bir banka gişesinde oturan personelin ya da bir mağazada hizmet eden kişinin banka veya mağaza adına işlem yaptıkları, durumlarından kolayca anlaşılabilir (Eren, s. 487).

¹⁶¹ **Akyol**, *Temsil*, s. 186.

temsilin varlığı kabul edilmektedir¹⁶². Ancak, böyle bir hâlde bile temsilin varlığı sonucuna ulaşabilmek için temsilcinin temsil yetkisine sahip olması gerekmektedir. Aksi hâlde, temsil ilişkisi kurulmamış sayılmakta ve yetkisiz temsil hükümleri uygulanmaktadır¹⁶³.

Görüldüğü gibi ilgili için açık işlem durumunda, temsilci bu sıfatını örtülü şekilde karşı tarafa bildirmekte, ancak temsil olunanın kimliğini açıklamamaktadır. Bu nedenle, açıklama ilkesine tam olarak uygun davranıldığını söylemek mümkün değildir¹⁶⁴. Açıklama ilkesi gereğince, asıl olan temsilci tarafından temsil olunanın kimliğinin şüpheyeye yer bırakmaksızın açıklanmasıdır. Böyle bir durumda ise temsil olunanın kimliğinde belirsizlik hâli mevcut olup, temsilcinin sonradan temsil olunanın kimliğini açıklayarak sözleşmedeki eksikliği tamamlaması gerekmektedir. Bu açıklama ile temsil yoluyla gerçekleştirilen işlemin sonuçlarının kimin üzerinde doğacağı ortaya çıkmaktadır¹⁶⁵. Aksi takdirde, karşı tarafı belli olmayan bir sözleşme kurulmuş kabul edilemeyeceği için askıda geçersiz sayılmakta ve sonuç doğurmamaktadır¹⁶⁶. Bu açıdan, durum yetkisiz temsile (TBK m. 46) benzetilebilirse de, burada yetkisiz temsilden farklı bir durum meydana gelmektedir. Şöyle ki, yetkisiz temsilde, askıda olan sözleşmenin varlığı değil hükümleridir. Ayrıca, yetkisiz temsilde, temsil olunanın onayı ile sözleşme yapıldığı andan itibaren geçerlilik kazanırken, ilgili için açık işlem hâlinde temsil olunanın kimliğinin açıklandığı andan itibaren, sözleşme ileriye etkili (ex nunc) şekilde kurulmuş sayılmaktadır¹⁶⁷.

Türk Borçlar Kanunu m. 40/II'de yer alan diğer istisnaya göre ise üçüncü kişi açısından sözleşmenin karşı tarafının temsilci veya temsil olunan olması bakımından bir farklılığın bulunmadığı hâllerde, açıklama yapılmamış olmasına rağmen sözleşme hüküm ve sonuçlarını temsil olunanın hukuk alanında doğurmakta ve doğrudan temsil ilişkisi gerçekleşmiş kabul edilmektedir¹⁶⁸. Burada, dar ve teknik anlamda, "ilgili için

---

¹⁶² **Watter/Schneller**, Art. 32, N. 18; **Esener, Turhan**, Borçlar Hukuku I, Akitlerin Kuruluşu ve Geçerliliği, Ankara 1969, s. 260; **Esener**, Temsil, s. 98; **Eren**, s. 487; Bu durumun tek istisnasını, temsilci kendi adına hareket etmemiş olsa bile, üçüncü kişi bakımından sözleşmenin karşı tarafının temsil olunan veya temsilci olması yönünden farklılık bulunmaması hâli oluşturmaktadır (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 679, dn. 14).

¹⁶³ **Nart**, Temsil, s. 623; **İnceoğlu**, s. 48.

¹⁶⁴ **Akünel**, s. 14; **Akyol**, Temsil, s. 196; **Eren**, s. 487; **Kılıçoğlu**, s. 309; **Oğuzman/Öz**, s. 229; **Watter/Schneller**, Art. 32, N. 17; **Cihan**, s. 23.

¹⁶⁵ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 680; **Antalya**, s. 596.

¹⁶⁶ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 683; **Demir**, s. 258.

¹⁶⁷ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 683; Aksi görüş için bkz. **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 385.

¹⁶⁸ **Schwarz**, s. 384; **Akyol**, Temsil, s. 196; **Eren**, s. 487; **Esener**, Temsil, s. 119; **Hatemi/Gökyaıla**, s. 109; **İnceoğlu**, s. 67; Dolaylı temsilde, TBK m. 40/II, c. 2 hükmü uygulanamamaktadır

işlem” hâli söz konusudur. Bu durum, doktrinde, “ilgili için örtülü işlem” şeklinde de ifade edilmektedir¹⁶⁹. Kural olarak, bir hukuki işlemde tarafların kimliği, özellikle de borçlu tarafın kimliği önemlidir. Bu nedenle, bir kimsenin her hâl ve şartta, herhangi bir kimseyi işlemin karşı tarafı olarak kabul edebileceğini söylemek mümkün değildir. Dolayısıyla, TBK m. 40/II, c. 2 hükmü uygulanırken dikkatli ve ihtiyatlı olma zorunluluğu vardır¹⁷⁰. Günlük yaşantımızda, peşin para ile satın aldığımız taşınır mallar bu durumun tipik örneğini oluşturmaktadır. Satıcı, parasını peşin aldığı için onun açısından sözleşmenin karşı tarafının kim olduğunun bir önemi bulunmamaktadır¹⁷¹. İlgili için örtülü işlem hâlinde, temsilin diğer şartlarının varlığı da aranmaktadır. Diğer bir deyişle, temsilcinin temsil yetkisinin bulunması ve temsil olunan adına hareket iradesiyle sözleşmeyi kurmuş olması gerekmektedir¹⁷². Temsil ilişkisinin varlığı gerek açıkça gerekse yorum yoluyla anlaşılammakta ve hukuki işlemin temsilci veya temsil olunan ile gerçekleştirilmesi diğer taraf için farklılık yaratıyorsa, böyle bir hâlde ancak dolaylı temsil söz konusu olabilmektedir¹⁷³.

Türk Borçlar Kanunu m. 40/II, c. 2’de yer alan bu düzenlemenin, taşınmaz mülkiyetinin devrine ilişkin sözleşmelerde¹⁷⁴ ve resmi senetle yapılan işlemler hakkında uygulanması mümkün görülmemektedir¹⁷⁵. Taşınmaz mülkiyetinin devrinde

---

(Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 189); Günergök/Kayıhan, s. 174; Üçüncü kişi bakımından farksızlık unsuruna ilişkin değerlendirme yapılırken, söz konusu sözleşmeyi üçüncü kişinin herhangi biriyle gerçekleştirip gerçekleştirilmeyeceğine değil, bu işlemi temsilci ya da temsil olunan ile yapmasının kendisi açısından fark edip etmediğine dikkat edilmesi gerekmektedir (Demir, s. 259).

¹⁶⁹ Eren, s. 487; Antalya, s. 597; Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 384; Demir, s. 259.

¹⁷⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s. 686.

¹⁷¹ von Tuhr/Peter, s. 387 vd.; Watter/Schneller, Art. 32, N. 20; Zäch/Künzle, Art. 32, N. 96; Eren, s. 488; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 188; Oğuzman/Öz, s. 230; Esener, Temsil, s. 120; Feyzioğlu, s. 398; Ancak, bankadan yapıla havale işlemlerinde bu hüküm uygulanamamaktadır. Burada farklı bir durum vardır. Zira, tarafların sözleşmeyle bağlılıkları söz konusudur (Antalya, s. 597).

¹⁷² Akünal, s. 63 ve 76; Eren, s. 451; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 189; Kocayusufpaşaoğlu, s. 685; Nart, Temsil, s. 623.

¹⁷³ Schwarz, s. 384.

¹⁷⁴ Esener, Temsil, s. 120-121; Eren, s. 488; Akünal, s. 30-31; Günergök/Kayıhan, s. 174; “Taşınmaz satımına ilişkin olan bu kararda, alıcı N, sözleşmenin şekle uygun yapılmadığı için geçersiz olduğunu iddia etmiştir. Kararda, sözleşmede satıcı kooperatif adına temsilen A’nın yetkili olduğu belirtilmiş olmasına karşın, işlemin gerçekte B tarafından yapıldığı anlaşıldığından şekle aykırılık nedeniyle sözleşmenin geçersizliği tespit edilmiştir. Davalı, her ne kadar temsil yetkisinin verilmesinin herhangi bir şekle tabi olmadığını iddia etse de, taşınmaz satımlarında, tarafların kimlikleri gerçeği yansıtmak durumundadır, zira satış işlemi tescile esas olan hukuki işlemi oluşturur, bu nedenle sözleşmeye ilişkin esaslı unsurlar ile tarafların beyanları sözleşmede kesin olarak belirlenmelidir. Bu unsurlar arasında tarafların kim olduğu, yetkili temsilcilerinin kim olduğu gibi hususlar da girmektedir. A’nın yerine B’nin gelip işlemi yapması ve B’nin bunu gizlemesi anlaşılır değildir. Temsil yetkisinin herhangi bir şekle tabi olmaması, temsilciye ilişkin bilginin yanlış verilmesini önlemez. (BGE 112 II 330 Er. 1a)” (Nart, Temsil, s. 626, dn. 82).

¹⁷⁵ Oser/Schönenberger, Art. 32; N. 8; Zäch/Künzle, Art. 32, N. 25; Esener, Temsil, s. 121; Eren, s. 488; Akünal, s. 31; Oğuzman/Öz, s. 230.

uygulanamamasının nedeni, tapu sicil sisteminin getirdiği zorunlu bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Taşınmaz üzerinde kayıtlı aynı hakların kapsamı, tapu kütüğünde yer alan kayıtlara göre belirlenmektedir. Böyle bir durumda, temsilci ister temsil olunan adına hareket etmiş, isterse böyle bir niyeti olmaksızın taşınmazı kendi adına tescil ettirmişse, mülkiyet hakkının temsil olunana ait olduğunun ileri sürülmesi mümkün değildir. TBK m. 40/II'nin resmi senetle yapılan işlemlerde uygulanmasının sebebi ise kanun tarafından açıkça resmi şekilde açıklanması gerektiği belirtilen irade beyanlarının, başka bir şekilde açıklanmasının geçerli kabul edilmemesidir¹⁷⁶.

1.5.2.4. Açıklama Yapılmamasının Sonuçları

Temsil yetkisinin bulunması, doğrudan temsilin ve dolaylı temsilin ortak noktasını oluşturmaktadır. Doğrudan temsilde, temsilci yapılan işlemde başkası adına hareket ettiğini üçüncü kişiye açıklamakta, dolaylı temsilde ise böyle bir açıklama yapılmamaktadır¹⁷⁷.

Bilinmesi gereken önemli bir husus da, açıklama ilkesinin, doğrudan temsilde geçerli olmasıdır. Dolaylı temsilde, temsilcinin işlemin karşı tarafına açıklama yapması gerekli değildir. Temsilci, işlemi yaptığı sırada muhatap üçüncü kişiye temsile dair herhangi bir açıklamada bulunmazsa, temsil yetkisinin varlığına rağmen doğrudan temsil ilişkisi meydana gelmemektedir¹⁷⁸. Nitekim, TBK m. 40/II, c. 1, “Temsilci, hukuki işlemi yaparken bu sıfatını bildirmezse, hukuki işlemin sonuçları kendisine ait olur.” hükmünü içermektedir. Buna göre, temsilci bu açıklamayı yapmamışsa ve istisnai hâller de söz konusu değilse, hukuki işlemin sonuçları temsilcinin şahsında doğmakta ve temsilci işlemin tarafı hâline gelmektedir. Böyle bir durumda, temsilci aralarındaki iç ilişkiye göre temsil olunandan sözleşmeden doğan hak ve borçları devralmasını talep edebilmektedir. Bu şekilde, sözleşmeden doğan alacakların ve borçların temsil olunana devredilmesi durumunda ise dolaylı temsil ilişkisi meydana gelmektedir¹⁷⁹.

---

¹⁷⁶ Eren, s. 488; Kocayusufpaşaoğlu, s. 687.

¹⁷⁷ Akyol, Temsil, s. 197.

¹⁷⁸ Esener, Temsil, s. 96.

¹⁷⁹ Engel, s. 277; Esener, Temsil, s. 118; Oğuzman/Öz, s. 230; Akyol, Temsil, s. 198; Feyzioğlu, s. 395.

1.5.3. Soyutluk İlkesi

1.5.3.1. Genel Olarak

Temsil yetkisi, kural olarak temsil olunan ile temsilci arasındaki temel ilişkiye göre verilmektedir. Temel ilişkiye, “vesile işlem” de denilmektedir¹⁸⁰. Temsil yetkisi, temsil olunanla temsilci arasında bir sözleşme ilişkisi kurmamaktadır. Bununla birlikte, temsil yetkisi çoğunlukla bir sözleşme uyarınca verilmektedir. Temsil yetkisi, genel olarak vekâlet sözleşmesine dayanmakla birlikte, hizmet, ortaklık ya da satış sözleşmesi gibi başka sözleşmelere de dayanabilmektedir¹⁸¹. Ancak, temsil yetkisinin temel ilişkiye dayanılarak verilmesi zorunlu değildir. Temsil olunan ile temsilci arasında bir sözleşme veya bir temel ilişki olmasa bile bu yetki verilebilmektedir. Bu nedenle, temsil yetkisinin iç ilişkiden soyut, bağımsız olduğu kabul edilmektedir¹⁸². Diğer bir ifadeyle, bir kimsenin, sadece temsil yetkisi ya da sadece vekâlet verilebilmesi mümkündür¹⁸³. Ancak, herhangi bir iç ilişki olmaksızın, temsil olunan tarafından, temsilciye sadece temsil yetkisi verilmesi istisnâi bir hâl olarak karşımıza çıkmaktadır.

¹⁸⁰ Engel, s. 382; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 174; Eren, s. 494; İnceoğlu, s. 26.

¹⁸¹ von Tuhr/Peter, s. 359; Akyol, Temsil, s. 37; İnan/Yücel, s. 347; Esener, Borçlar Hukuku, s. 247; Nomer, s. 144; Akbıyık, C., s. 221; Yıldırım, s. 154; “... Temsil yetkisi verilmesi ile vekâlet akdi yapılması birbirine karıştırılmamalıdır. Gerçekten çok kere temsil yetkisi ile vekâlet akdi aynı zamanda bir arada bulunursa da (BK m. 388/f.2) bunda bir zorunluluk yoktur. Vekâlet akdi dışında bir temsil yetkisi söz konusu olabileceği gibi temsil yetkisi verilmeden de bir vekâlet akdi mevcut olabilir. Vekâlet akdi yapmakla temsil yetkisi vermek birbirinden farklı şeylerdir. Bu farklılıklardan bir kısmı ifade edilecek olursa; vekâlet bir akitir ve iki tarafın irade beyanı (icap ve kabul) ile meydana gelir. Temsil yetkisi ise sadece temsil yetkisi verenin tek taraflı beyanı ile verilir. Yine, vekâlet akdi işi görecektir vekil ile işi görülecek müvekkil arasında iç ilişkiyi ilgilendirir; temsil yetkisi ise üçüncü şahıslarla ilişkiye girilmesini, dış ilişkiyi ilgilendirir (HGK.’nın 22.09.2010 tarih ve 2010/13-414 E., 2010/412 K.). Diğer bir anlatımla, temsil olunan temsilciye tek yanlı bir irade açıklaması ile temsil yetkisi verebileceği gibi bu yetki aralarındaki bir vekâlet sözleşmesine de dayanabilir...” (Y. HGK., 17.01.2019, E. 2017/2610, K. 2019/12), <https://www.corpus.com.tr>, Erişim Tarihi: 08.07.2020.

¹⁸² von Tuhr/Peter, s. 359; Oser/Schönenberger, Art. 32, N. 26 vd.; Watter/Schneller, Art. 32, N. 12; Berger, Bernhard, Allgemeines Schuldrecht, Bern 2008, N. 81; Tunçomağ, Kenan, Türk Borçlar Hukuku, Cilt I, Genel Hükümler, 6. Baskı, Sermet Matbaası, İstanbul 1976, s. 411; Akyol, Temsil, s. 36; Oğuzman/Öz, s. 234; Eren, s. 494; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 174; Gökyayla, K. Emre, Avukatlık Sözleşmesinin Avukatın Azli ve İstifasıyla Sona Ermesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2007, s. 121; Yıldırım, s. 154; İstisnai olarak TBK m. 504/II’ye göre, sadece vekâlet sözleşmesi ve vekâlet temeline dayanan sözleşmeler ve kıyasen diğer iş görme sözleşmeleri hakkında da geçerli sayılacak şekilde (örneğin, otobüs şoförüne yakıt satın alma ve küçük tamirat yetkisi verilmesi) vekâlet sözleşmesinin kurulması ile vekilin sahip olduğu vekâletin gerektirdiği işlerde, karine olarak, kanun gereği vekile doğrudan temsil yetkisi de verilmiş kabul edilmektedir (Gümü, Borçlar Hukuku, s. 383); Temsil yetkisinin mutlaka bir temel ilişkiye dayalı olarak verilebileceği görüşüne ilişkin bkz. Engel, s. 383.

¹⁸³ Belgesay, s. 19; Örneğin, temsil olunan sözleşme yapma yetkisini kendisinde muhafaza ederek, temsilciye üçüncü kişi ile müzakere veya idare hususunda yetki tayin edebilmektedir. Bu durumda, temsilci, temsil olunanı üçüncü kişiye karşı borçlandıramamaktadır (Belgesay, s. 20); Hatır için temsil yetkisi almak ya da vermek buna örnek teşkil etmektedir (Akyol, Temsil, s. 36).

Temsil yetkisi bir sözleşmeye dayanılarak verilmiş olsa bile, temel ilişkiden bağımsız ve ondan ayrı bir işlem niteliği taşımaktadır. Temsil yetkisinin temel ilişkiden bağımsız olması, temsil yetkisinin soyutluğu olarak ifade edilmektedir¹⁸⁴. Temsil yetkisinin dayandığı sözleşme ilişkisi, diğer bir ifadeyle iç ilişki, temsil yetkisinin sebebini oluşturmaktadır. Zira, temsil yetkisi bu sözleşmenin yerine getirilmesi amacıyla verilmektedir. Temsil yetkisi, temsilciye temsil olunan adına davranma hakkı verirken, temsil yetkisinin dayanağını oluşturan sözleşme ilişkisi ise hukuki bir yükümlülüğü (borç) beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla, iç ilişkideki sözleşme herhangi bir sebeple geçersiz olsa bile, temsil yetkisi geçerliliğini devam ettirebilmektedir. Diğer bir ifadeyle, temsil yetkisinin geçerliliği, temel ilişkiyi meydana getiren sözleşmenin geçerlilik şartlarına bağlı değildir¹⁸⁵.

Türk Borçlar Kanunu'na göre de, temsil yetkisinin temel ilişkiden bağımsız olduğunu söylemek mümkündür. Gerçekten de, TBK m. 42/I'deki, "Temsil olunan, hukuki bir işlemten doğan temsil yetkisini her zaman sınırlayabilir veya geri alabilir. Ancak, taraflar arasındaki hizmet, vekâlet veya ortaklık sözleşmeleri gibi hukuki ilişkilerden doğabilecek haklar saklıdır." hükmü uyarınca, temsil yetkisi geri alınmış olmasına rağmen temel ilişki, örneğin hizmet sözleşmesi, devam edebilmekte ve bu sözleşmeye göre işçi ücret veya diğer haklarını işverenden isteyebilmektedir¹⁸⁶.

Temsil yetkisi çoğunlukla, işin niteliğine de uygun olması nedeniyle vekâlet sözleşmesi ile birlikte verilmektedir. Vekâlet sözleşmesi, temsil olunanla temsilci arasındaki iç ilişkiyi oluşturmaktadır. İç ilişkideki sözleşme gereğince taraflar arasında bir borç ilişkisi meydana gelmektedir. TBK m. 502'ye göre, vekil sözleşme ile kendisine verilen işi veya işlemi yapmayı borçlanırken, vekâlet veren de yapılan işlemin hüküm ve sonuçlarını kabul etmeyi ve karşı tarafı borçlarından kurtarmayı üstlenmektedir¹⁸⁷. Temsil yetkisi verilmesi ise tek taraflı bir hukuki işlemdir. Bu yetki, vekâlet sözleşmesi ile birlikte verilmiş olsa bile, temsilciye borç yüklememektedir. Temsil yetkisi, vekâlet sözleşmesinin zorunlu bir unsurunu oluşturmamaktadır. Temsil yetkisi olmadan vekâlet sözleşmesinin kurulabilmesi mümkündür. Özellikle, maddi

---

¹⁸⁴ **Eren**, s. 494; **Akyol**, Temsil, s. 165-166; **Başpınar, Veysel**, Vekilin (Avukatın, Hekimin, Mimarın, Bankanın) Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, Yetkin Yayınları, Ankara 2004, s. 102; **İnceoğlu**, s. 27; **Cihan**, s. 34; Keza, temel ilişkisi de temsil yetkisinden soyuttur (**Oser/Schönenberger**, Art. 32, N. 27).

¹⁸⁵ **Esener**, Temsil, s. 61 ve 68; **Akbıyık, C.**, s. 225.

¹⁸⁶ **Oğuzman/Öz**, s. 234; **Akbıyık, C.**, s. 223.

¹⁸⁷ **Esener**, Borçlar Hukuku, s. 247; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Akman**, s. 175-176; **Eren**, s. 495.

bir fiilin yerine getirilmesi için vekâlet sözleşmesi yapılmasında durum bu şekildedir¹⁸⁸. Soyutluk ilkesi bir bakımdan üçüncü kişiyi de korumaktadır. Üçüncü kişi için temsil olunan ile temsilci arasındaki iç ilişki değil, temsil yetkisinin varlığı önem arz etmektedir. Temsil ilişkisi, esas olarak dış ilişkide etkisini göstermektedir¹⁸⁹.

1.5.3.2. Soyutluk İlkesinin İstisnaları

a. Temsil Yetkisinin Temel İlişkinin Bir Parçası Olarak Verilmesi

Temsil yetkisi, temel ilişkinin (örneğin, vekâlet sözleşmesinin) bir parçası olarak ondan ayrılmaz şekilde verilmiş ise, bu durumda esas sözleşme (vekâlet sözleşmesi) sona erdiğinde temsil yetkisi de sona ermektedir.

b. Temsil Yetkisi ve Temel İlişkinin Aynı Geçersizlik Sebebine Dayanması

Temel ilişki ile (örneğin, vekâlet sözleşmesi) temsil yetkisinin geçersizliği aynı sebebe dayanıyorsa, böyle bir hâlde iç ilişkinin geçersizliği temsil yetkisini etkilemekte ve her ikisi de geçersiz olmaktadır¹⁹⁰. Örneğin, ayırt etme gücü bulunmayan bir kimsenin verdiği temsil yetkisi geçersiz kabul edildiğinden, bu kişinin tarafı olduğu bir hizmet sözleşmesi de aynı sebepten geçersiz sayılmaktadır¹⁹¹.

c. Taraflarca Aksinin Kararlaştırılması

Temsil yetkisi verilirken soyutluk ilkesinin aksi kabul edilerek, temsil yetkisinin geçerliliğinin iç ilişkideki sözleşmenin geçerliliğine bağlanması mümkündür¹⁹². Bu durumun tam aksinin olması da muhtemeldir. Diğer bir ifadeyle, temsil yetkisinin sona ermesi hâlinde temel ilişkinin de sona ereceği öngörülebilmektedir.

1.5.4. Güven İlkesi

Kısaltılmış hâli ile güven ilkesi, diğer bir deyişle güvenin korunması ilkesi özel hukuktaki gelişmelerin ortaya çıkardığı bir kavramdır¹⁹³. Güven ilkesi, “güven” sözcüğünden daha geniş bir anlam içermektedir. İrade açıklamasında bulununan taraf

¹⁸⁸ Oser/Schönenberger, Art. 32, N. 27; Aral/Ayrancı, s. 448.

¹⁸⁹ Zäch/Künzle, Art. 32, N. 160; von Tuhr/Peter, s. 359; Watter/Schneller, Art. 33, N. 12-27; Esener, Temsil, s. 63; Akyol, Temsil, s. 37; Eren, s. 494; Oğuzman/Öz, s. 234.

¹⁹⁰ Zäch/Künzle, Art. 32, N. 161; Akyol, Temsil, s. 37.

¹⁹¹ Cihan, s. 66.

¹⁹² Zikos, Georg, Die Vollmacht nach schweizerischem Recht, Dissertation, Zürich 1966, s. 24; Ancak, bu durum, iyiniyetli kişilerin korunmasına ilişkin hükümlerin uygulanmasına engel değildir (Oğuzman/Öz, s. 234, dn. 764).

¹⁹³ Akyol, Temsil, s. 16 ve 38.

yanında, irade açıklamasının ulaştığı tarafın da güveninin korunması gerekliliğini ifade etmektedir¹⁹⁴. Temsil kurumunda, güven ilkesinin önemli ve kapsamlı bir uygulama alanı bulunmaktadır. Temsil yetkisinin verilmesi ile temsil olunan ve temsilci arasında bir güven ilişkisi kurulmaktadır. Nitekim, temsil olunan temsilciye güvene dayalı olarak kendisini temsil etme yetkisi vermektedir. Temsilcinin sadakat yükümlülüğü de, bu ilkeye dayanmaktadır. Buna göre, temsilcinin yaptığı iş ve işlemlerde temsil olunanın zararına neden olacak davranışlardan kaçınması gerekmektedir.

Temsilci, temsil yetkisine sahip olsun ya da olmasın güvenin korunması ilkesine uygun hareket etmekle yükümlüdür. Hem sözleşme öncesi görüşmelerde hem de sözleşme kurulduktan sonra, tarafların birbirlerini koruma yükümlülüğü bulunmakta olup söz konusu yükümlülüğe uymayan tarafın tazminat sorumluluğu doğabilmektedir¹⁹⁵.

1.6. Temsilin Türleri

Doktrin ve mahkeme içtihatlarında, temsil farklı açılardan tasnife tabi tutulmuştur. Biz de, bu hususta yapılan ayrımlara kısaca değinmek istiyoruz.

1.6.1. Sonuçlarına Göre Temsil

Temsil yoluyla gerçekleştirilen hukuki işlemin sonuçlarının temsil olunanın ya da temsilcinin hukuk alanında doğmasına göre, diğer bir ifadeyle üçüncü kişi ile gerçekleştirilen hukuki işlemin karşı tarafının kim olduğuna göre temsil, dolaylı temsil ve doğrudan temsil şeklinde ikiye ayrılmaktadır¹⁹⁶. Dolaylı temsil ve doğrudan temsil ayrımı, temsile ilişkin en temel ayrımı oluşturmaktadır¹⁹⁷.

---

¹⁹⁴ **Kalkan Oğuztürk, Burcu**, Güven Sorumluluğu, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s. 38.

¹⁹⁵ **Antalya, O. Gökhan/Topuz, Murat**, Medeni Hukuk, Giriş, Temel Kavramlar, Başlangıç Hükümleri, Cilt I, 4. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021, s. 487; **Akyol**, Temsil, s. 16; **Cihan**, a.g.m., s. 176.

¹⁹⁶ **Kartal**, s. 9-10; **Cihan**, a.g.m., s. 171; **Erdem**, s. 187; Yetkisiz temsil, ancak doğrudan temsilde söz konusu olabileceği için, yetkisiz temsile ilişkin açıklamalar doğrudan temsil müessesesi göz önünde bulundurulmak suretiyle yapılmıştır (**Kutlu Sungurbey**, s. 9).

¹⁹⁷ **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 381.

1.6.1.1. Dolaylı Temsil

Dolaylı temsil, temsilcinin kendi adına, fakat temsil olunan hesabına bir hukuki işlem yapması ve bu işlemde doğan hak ve borçların temsilci üzerinde doğmasıdır¹⁹⁸. Diğer bir deyişle, temsilci temsil olunan adına hareket ettiğini muhatap üçüncü kişiye açıklamadan hukuki işlemi kendi adına yaptıktan sonra, yapılan işlemde doğan hak ve borçları iç ilişkiye göre temsil olunana devretmesi dolaylı temsili ifade etmektedir (TBK m. 40/III)¹⁹⁹. Dolaylı temsilin, temsilin bir türü olmasını sağlayan unsur temsilcinin temsil olunan hesabına hareket etme iradesidir. Bu iradenin mevcut olmadığı durumlarda, temsilden bahsetmek mümkün değildir. Temsil olunan, dolaylı temsil yoluyla yapılan hukuki işlem ile üçüncü kişiden bir hak kazanabileceği gibi sahip olduğu bir hak üzerinde tasarrufta da bulunmuş olabilir. Ancak, bir kimsenin dolaylı temsilci vasıtasıyla bir hak üzerinde tasarrufta bulunabilmesi için temsilciye bu hak üzerinde tasarruf imkânının verilmesi gerekmektedir²⁰⁰.

Dolaylı temsil yoluyla yapılan sözleşmeden doğan hak ve borçlar, öncelikle temsilcinin üzerinde doğmaktadır. Daha sonra, temsilci alacağın temlik ya da borcun nakli hükümlerine göre ikinci bir işlem ile bu hakları ve borçları temsil olunana devretmektedir. Bu süreç sonunda, temsil olunan hukuki işlemin tarafı hâline gelmektedir. Dolaylı temsil, “gerçek olmayan temsil” şeklinde de ifade edilebilmektedir²⁰¹.

Dolaylı temsilcinin, fiil ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Zira, söz konusu hukuki işlemi temsilci kendi adına gerçekleştirmekte ve sonuçları öncelikle onun şahsında doğmaktadır²⁰². Dolaylı temsil, TBK m. 40-48 arasında düzenlenen temsilden tamamen farklı bir durumdur. Dolaylı temsil olunan ile üçüncü kişi arasında, herhangi bir hukuki sonuç ortaya çıkmamaktadır. Ancak, dolaylı temsilci yapılan

---

¹⁹⁸ von Tuhr/Peter, s. 348; Watter/Schneller, Art. 32, N. 29; Yavuz, Cevdet, Türk İsviçre ve Fransız Medeni Hukuklarında Dolaylı Temsil, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1983, s. 24.; Esener, Temsil, s. 13; Kutlu Sungurbey, s. 9; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp, s. 167; Oğuzman/Öz, s. 226; Eren, s. 483; Kılıçoğlu, s. 311; Cihan, a.g.m., s. 171; Yıldırım, s. 156; Gülerci/Kılınc, s. 132.

¹⁹⁹ Yavuz, Dolaylı Temsil, s. 23; Eren, s. 483; Nomer, s. 144; Feyzioğlu, s. 379; Antalya, s. 588; Cihan, a.g.m., s. 171; Karakılıç, s. 105; Günergök/Kayıhan, s. 172; Y. 13. HD., 10.11.2009, 9750/13343 (Yavuz, El Kitabı, s. 206- 207, dn. 2).

²⁰⁰ Yavuz, Borçlar Hukuku Dersleri, s. 688.

²⁰¹ Eren, s. 483; Tiftik, Mustafa/Şen, Elif, “Yetkisiz Temsilde Culpa In Contrahendo Sorumluluğu”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 2016, C. 22, S. 3, s. 2645, dergipark.org.tr, Erişim Tarihi: 07.04.2021; Dolaylı temsil, “sessiz temsil” şeklinde de ifade edilebilmektedir (Nart, Temsil, s. 603).

²⁰² Tiftik/ Şen, s. 2646; Nart, Temsil, s. 635.

hukuki işlemde doğan hak ve borçları temsil olunana devredince, temsil olunan ile üçüncü kişi arasında hukuki ilişki meydana gelmektedir²⁰³.

Dolaylı temsilde, yetki unsuruna genel olarak değinilmemektedir. Dolaylı temsil ilişkisinin meydana gelebilmesi için yetkilendirmenin gerekip gerekmediği tartışmalı bir konudur. Bu hususta, temelde iki görüş ileri sürülmektedir²⁰⁴. Bir görüşe²⁰⁵ göre, dolaylı temsilde temsil olunan ile temsilci arasındaki iç ilişki yanında, temsilciye ayrıca bir temsil yetkisi verilmemektedir. Temsilci, kendi adına fakat temsil olunan hesabına kurduğu dış ilişkiyi, daha sonra iç ilişkiye dayanarak temsil olunana devretmektedir. Bu konuda savunulan diğer görüşe²⁰⁶ göre ise, dolaylı temsil ilişkisinden bahsedebilmek için temsilcinin dolaylı temsil yetkisine sahip olması ve hukuki işlemi kendi adına, fakat başkası (dolaylı temsil olunan) hesabına yapmış olması gerekmektedir.

Dolaylı temsili, temsilcinin kendi adına fakat başkası hesabına hukuki işlem yapması şeklinde tanımladığımızda, temsilci ile temsil olunan arasında söz konusu işlemin dayanağı bir hukuki ilişkinin olması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Dolaylı temsilci ile temsil olunan arasındaki bu hukuki ilişki, dolaylı temsil yetkisi olarak ifade etmek mümkündür. Böylelikle, dolaylı temsil yetkisi, hukuki işlemlerde bir kimsenin, sadece dolaylı temsil edilmesine imkân veren yetki şeklinde tanımlanabilmektedir. Buna göre, dolaylı temsilin gerçekleşebilmesi için temsilcinin dolaylı temsil yetkisine sahip olması, varlığı gerekli diğer bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır²⁰⁷.

---

²⁰³ **Oğuzman/Öz**, s. 226; TBK 509/I'de yer alan, "Vekilin, kendi adına ve vekâlet veren hesabına gördüğü işlerden doğan üçüncü kişilerdeki alacağı, vekâlet verenin vekile karşı bütün borçlarını ifa ettiği anda, kendiliğinden vekâlet verene geçer." şeklindeki düzenleme, bu durumun tek istisnasıdır. Ancak, belirtmek gerekir ki, söz konusu hükme göre, sadece alacak hakları kendiliğinden müvekkile geçmektedir. Vekil, kendi adına fakat müvekkili hesabına aynı hak iktisap etmiş ise, bu hak kendiliğinden müvekkile geçmemektedir. Ayrıca, bu hüküm vekâlet sözleşmelerini kapsamakta olup, vekâlet sözleşmesi dışındaki diğer dolaylı temsil hâllerinde uygulanmamaktadır (**Oğuzman/Öz**, s. 226, dn. 737); **Aral/Ayrancı**, s. 470.

²⁰⁴ **Karasu**, s. 125.

²⁰⁵ **Zäch/Künzle**, Art. 32, N. 176 ve Art. 33, N. 121; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 633, dn. 46; **Antalya**, s. 588-589; **Karasu**, s. 127.

²⁰⁶ **Yavuz**, Dolaylı Temsil, s. 23-25; **Akyol**, Temsil, s. 198; **Eren**, s. 483; Temsile konu işlemin niteliği gereğince, doğrudan veya dolaylı temsil hâllerinden herhangi biri ile gerçekleştirilmesinde hukuki açıdan bir sakınca söz konusu değilse ve buna imkân varsa, dolaylı temsil yetkisinin varlığı karine olarak kabul edilmelidir (**Tandoğan**, Borçlar Hukuku, s. 395); İnan da, temsil kavramını, bir kimsenin hüküm ve sonuçları başkasına ait olmak üzere, başkası adına ve hesabına veya sadece hesabına hukuki işlem yapabilme yetkisi olarak tanımlamaktadır. Bu bakımdan, dolaylı temsilcinin yetkili olması gerektiğini ifade etmektedir (**İnan/Yücel**, s. 334).

²⁰⁷ **Karasu**, s. 127.

Dolaylı temsilde, temsil olunan gizli ve arka planda kaldığından, temsil olunana temsilcinin iş ve kredi olanaklarından yararlanma imkânı sağlamaktadır²⁰⁸. Bunun yanı sıra, bazı durumlarda, temsil olunan üçüncü kişinin kendisini tanımasını istemediği için de dolaylı temsil yoluna başvurabilmektedir. Ancak, üçüncü kişi bakımından temsil olunanın kimliği önem taşıyorsa ve bilseydi sözleşme yapmayacağı bir durumda, dolaylı temsilcinin davranışı hile olarak kabul edilebilmektedir²⁰⁹.

Türk-İsviçre hukuk sisteminde, dolaylı temsil pozitif bir hukuk metninde doğrudan düzenlenmemiştir. Dolaylı temsil, Türk Borçlar Kanunu'nun ve Türk Ticaret Kanunu'nun bazı maddelerinde dağınık bir hâlde yer almaktadır²¹⁰. Temsile ilişkin hükümler arasında yer alan TBK m. 40/III, dolaylı temsile ilişkin olup, "Diğer durumlarda alacağın devri veya borcun üstlenilmesine ilişkin hükümler uygulanır." düzenlemesini içermektedir. TBK'nın özel borç ilişkilerini düzenleyen kısmında, vekâleti düzenleyen bölümde yer alan TBK m. 509 da²¹¹, dolaylı temsilin esasını oluşturan unsurlar ve etkileri düzenlenmiştir. Bu hükme, kanun koyucu tarafından her ne kadar vekâlet hükümleri arasında yer verilmiş ise de, anılan düzenleme içerik olarak vekâlet sözleşmesi ile ilgili olmayıp, dolaylı temsile ilişkindir. Ancak, söz konusu hükmün vekâlet hükümleri arasında yer alması nedeniyle, tüm dolaylı temsil durumlarında uygulanabilir bir düzenleme niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır. TBK m.

---

²⁰⁸ **Olgaç**, s. 435; **Yavuz**, Borçlar Hukuku Dersleri, s. 694; **Kartal**, s. 11.

²⁰⁹ **Yavuz**, Dolaylı Temsil, s. 212; **Gülerci/Kılınç**, s. 133.

²¹⁰ **Karahasan**, Genel Hükümler, s. 370; **Gümüç**, Borçlar Hukuku, s. 381; TBK m. 532 vd.'de yer alan komisyon sözleşmesi, tipik bir dolaylı temsil ilişkisidir. Bu konuda, ayrıntılı bilgi için bkz. **Öz, Seçer**, Alım Satım Komisyonculuğu Sözleşmesi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013; Komisyon sözleşmesinde, üretici, malını belli bir bedel belirleyerek komisyoncuya teslim etmekte ve komisyoncu kendisine bırakılan malı üçüncü kişilere satmaktadır. Satış sözleşmesinin tarafları komisyoncu ve üçüncü kişidir. Sözleşmeden doğan hak ve borçları, komisyoncu üreticiye devretmektedir. Üçüncü kişiler ile üretici arasında, doğrudan bir ilişki bulunmamaktadır (**Akıncı**, s. 129-130); TTK m. 917 vd.'de düzenlenen "Taşıma komisyonculuğu sözleşmesi" de dolaylı temsile örnek teşkil etmektedir. TBK m. 555'te düzenlenen havale ve poliçenin başkası hesabına düzenlenmesi (TTK m. 673/I) dolaylı temsilin uygulandığı diğer durumlardır (**Karasu**, s. 140 vd.); Yavuz'a göre, komisyon sözleşmesinin Kanun'da düzenlenmiş olması, Türk-İsviçre hukukunda dolaylı temsilin bir hukuk müessesesi olarak kabul edildiğinin delilidir (**Yavuz**, Dolaylı Temsil, s. 131); Komisyoncu, komisyon sözleşmesine dayanarak, kendi adına ve başkası hesabına işlem yapmaktadır. Bu ilişkinin temeli, dolaylı temsil ilişkisine dayanmaktadır (**Nart**, Temsil, s. 611).

²¹¹ TBK m. 509'a göre, "Vekilin, kendi adına ve vekâlet veren hesabına gördüğü işlerden doğan üçüncü kişilerdeki alacağı, vekâlet verenin vekile karşı bütün borçlarını ifa ettiği anda, kendiliğinden vekâlet verene geçer (1). Vekilin iflası hâlinde vekâlet veren, bu alacağın kendisine geçmiş olduğunu iflas masasına karşı da ileri sürebilir (2). Vekâlet veren, vekilin kendi adına ve vekâlet veren hesabına edinmiş olduğu taşınır eşyanın iflas masasından ayrılarak kendisine verilmesini isteyebilir. Vekilin sahip olduğu hapis hakkından iflas masası da yararlanır (3)."

637/I'de²¹² de, dolaylı temsilin unsurları ve borçlandırıcı işlemler bakımından sonuçları ifade edilmektedir²¹³.

1.6.1.2. Doğrudan Temsil

a. Genel Olarak

Roma hukukundan bu yana en çok tartışılan ve sorunlu bir alan olan doğrudan temsil, temsil kurumunun temelini ve en sık kullanılan çeşidini oluşturmaktadır²¹⁴. Borçlar hukukunda, temsil kavramı ile kural olarak doğrudan temsil ifade edilmektedir²¹⁵. Doğrudan temsil ifadesi yerine, aracısız temsil, gerçek temsil, açık temsil ifadeleri de kullanılabilir. Ancak, doğrudan temsil ifadesi yerleşik bir hâl almıştır²¹⁶. Doğrudan temsil, temsilcinin kendisine verilen temsil yetkisine dayanarak temsil olunan adına ve hesabına üçüncü bir kişi ile hukuki işlem yapmasıdır²¹⁷. Diğer bir ifadeyle, doğrudan temsilin söz konusu olabilmesi için temsilcinin temsil yetkisine sahip olması ve sözleşme kurulurken temsil olunan adına hareket etmesi gerekmektedir. Bu iki şartın varlığı hâlinde, yapılan hukuki işlemde doğan hak ve borçlar, alacağın nakli ya da borcun devri şeklinde ikinci bir işleme ihtiyaç olmadan doğrudan temsil olunana ait olmaktadır (TBK m. 40). Doğrudan temsilde, sözleşmenin taraflarını temsil olunan ve muhatap üçüncü kişi oluşturmaktadır²¹⁸. Temsilci, yapılan işlem nedeniyle herhangi bir hak kazanmadığı gibi borçlardan da sorumluluğu bulunmamaktadır²¹⁹.

Türk Borçlar Kanunu'nda doğrudan temsil esas alınarak yetkili ve yetkisiz temsile ilişkin hükümler düzenlenmiştir. TBK m. 40 ilâ 47 maddelerinde doğrudan temsil,

---

²¹² TBK m. 637/I'e göre, "Kendi adına ve ortaklık hesabına bir üçüncü kişi ile işlemde bulunan ortak, bu kişiye karşı bizzat kendisi alacaklı ve borçlu olur."

²¹³ **Karasu**, s. 137; **Girgin, Ömer Ali**, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Adi Ortaklıkta Temsil ve Borçlardan Sorumluluk, 2. Baskı, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 56.

²¹⁴ **Akyol**, Temsil, s. 150.

²¹⁵ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Akman**, s. 167; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 634; **Antalya**, s. 590; **Yıldırım**, s. 156; **Cihan**, s. 8.

²¹⁶ **Akyol**, Temsil, s. 152.

²¹⁷ **Akyol**, Temsil, s. 151; **Eren**, s. 480; **Kutlu Sungurbey**, s. 9; **Kılıçoğlu**, s. 311; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 376; **Yıldırım, Abdülkerim**, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 156; **Demir, Bahadır**, "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Doğrudan Temsil Müessesesi", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2015, C. 6, S. 1, s. 251, <https://dergipark.org.tr>, Erişim Tarihi: 26.03.2018.

²¹⁸ **Zäch/Künzle**, Art. 32, N. 1; **Esener**, Temsil, s. 127 vd.; **Nomer**, s. 142; **Akyol**, Temsil, s. 152; **İnceoğlu**, s. 44; **Eren**, s. 481; **Karahasan**, Genel Hükümler, s. 369; **Gönensay, A. Samim**, Borçlar Hukuku 1. Cilt, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1948, s. 120; **Kılıçoğlu**, s. 307; **Tunçomağ**, s. 401; **Yavuz**, Borçlar Kanunu Şerhi, s. 405.

²¹⁹ **Uygur**, Borçlar Kanunu, s. 1204; **Karakılıç**, s. 105.

özellikle sözleşmeler bakımından düzenlenmiş ise de söz konusu hükümler niteliklerine uygun düştüğü ölçüde tek taraflı hukuki işlemlerde, hukuki işlem benzeri fiillerde ve yenilik doğuran hakların kullanılmasında da uygulanmaktadır²²⁰.

Doğrudan temsilde, açıklama ilkesi gereğince, temsilcinin bu sıfatını muhatap kişiye açıkça bildirmesi ya da en azından kendisinin temsilci olduğunun durumdan anlaşılıyor olması veya üçüncü kişi için sözleşmenin kiminle yapıldığının önemli olmaması gerekmektedir²²¹. Temsilci, temsil yetkisine sahip olmasına rağmen temsil olunan adına davranma iradesi ile hareket etmemişse, temsil olunan bakımından herhangi bir borç ya da hak meydana gelmemektedir. Bu hâlde, yapılan işlemin tarafı temsilcidir ve bu işlemde doğan haklar ve borçlar temsilciye ait olmaktadır²²². Başkası adına hareket unsuru, ticari örf ve âdet, olağan hayat tecrübesi ve ilişkilerine göre değerlendirilmektedir. Örneğin, çalıştırılan bir kişi, hizmetçi ya da bir çocuk aracılığıyla yapılan peşin parayla satışlarda, temsil olunan adına hareket edildiği beyan edilmemiş olsa bile, bu kişilerin hâl ve hareketlerinden temsilci oldukları anlaşılabilir²²³.

Sözleşmenin karşı tarafında yer alan kişinin, üçüncü kişi için önemli olduğu bir durumda, işlemi yapan kişinin kendi adına mı yoksa başkası adına mı hareket ettiği hususu, irade beyanlarının yorumuna ilişkin kurallar doğrultusunda tespit edilmektedir. Üçüncü kişinin, sözleşme kurulduğu anda temsil ilişkisinin varlığını sezebilmesi gerekmektedir. Onun, bu ilişkiyi hangi şartlar altında sezdiği önemli değildir²²⁴. Böyle bir hâlde, örtülü beyanda bulunulduğu kabul edilmektedir²²⁵.

Kamu hukukunda, idare ile üçüncü kişi arasında bir özel hukuk sözleşmesi yapılması hâlinde ise idare adına bu sözleşmeyi yapan kimsenin görevlendirme ile

---

²²⁰ **Antalya**, s. 590; Ancak, TBK m. 40/III'te dolaylı temsile atıf yapılmaktadır.; TBK m. 48'te yer alan "Ortaklık temsilcileri ile organlarının ve ticari vekillerin yetkisine ilişkin hükümler saklıdır" hükmü, TBK'nın doğrudan temsile ilişkin, örneğin ticari temsilci hakkındaki TBK m. 547-550, ticari vekil hakkındaki TBK m. 551, diğer tacir yardımcıları hakkındaki TBK m. 552; TBK m. 553-554 ve diğer kanunlarda düzenlenen özel hükümlerin varlığına da atıf yapmaktadır (**Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 376).

²²¹ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 186-187; **Demir**, s. 255 vd.; **Cansel/Özel**, s. 214-215; **Karakılıç**, s. 106-107; Belirtmek gerekir ki, geçerlilik şekline tabi bir sözleşmede temsilcinin temsil olunan adına hareket ettiğini açıklaması gerekmektedir. Böyle bir durumda, karşı taraf bakımından sözleşmenin kiminle kurulduğunun öneminin olmadığı iddiası ileri sürmek mümkün değildir. Diğer bir ifadeyle, geçerlilik şekline tabi bir sözleşme, ilgili adına yapılamamaktadır (**Nomer**, s. 143).

²²² **Karahasan**, Genel Hükümler, s. 371; **Günergök/Kayihan**, s. 173.

²²³ **Olgaç**, s. 435; **Günergök/Kayihan**, s. 173-174.

²²⁴ **Yavuz**, Borçlar Kanunu Şerhi, s. 406.

²²⁵ **Eren**, s. 486; **Karahasan**, Genel Hükümler, s. 372.

yetkilendirildiğine ilişkin karar Resmi Gazete’de yayınlanmaktadır. Ancak, TBK m. 41 hükmü, tüzel kişi adına yetkilendirme hususunda kıyasen uygulanmaktadır. İdare adına temsil yetkisi verilen kişi, başka bir kimseyi idareyi temsil etmesi için yetkilendirerek bu durumu üçüncü kişilere bildirebilmektedir. Bu bildirime göre, yetkinin varlığı ve kapsamı tayin edilmektedir²²⁶.

Doğrudan temsil, dolaylı temsile göre daha şeffaf bir ilişkidir. Dolaylı temsilin niteliği gereğince bünyesinde var olan gizlilikten doğan sakıncalar, doğrudan temsilde bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra, zaman ve emek bakımından doğrudan temsil dolaylı temsile nazaran daha pratik işlemektedir²²⁷.

b. Temsil Olunanın Hukuki Durumu

Temsilci ile üçüncü kişi arasında yapılan sözleşmenin taraflarından birinin temsil olunan olması nedeniyle, bu işlemde doğan borç ve yükümlülükleri yerine getirme borcu da temsil olunana ait bulunmaktadır. Aynı zamanda, temsil olunan sözleşmenin karşı tarafı olan üçüncü kişiden hak ve alacaklarını talep etme ve yerine getirilmemesi hâlinde temerrüt hükümleri gereğince yasal yollara başvurma hakkına sahip olmaktadır. İfa engelleri ve borcu sona erdiren sebepler tespit edilirken temsil olunanın şahsı göz önünde tutulmaktadır²²⁸.

Temsilcinin, sözleşmeyi kurarken yanıltması, aldatılması ve korkutulması, temsil olunanın yanıltılması, aldatılması ve korkutulması olarak kabul edilmekte ve temsil olunana sözleşmeyi iptal etme hakkı doğurmaktadır. Temsilcinin sözleşmenin karşı tarafına yönelik hileli davranışı, üçüncü kişinin aldatması (hilesi) olarak değil, taraf aldatması, diğer bir ifadeyle temsil olunanın aldatılması olarak kabul edilmektedir. İyiniyetin hukuken korunduğu hâllerde de, hem temsilcinin hem de temsil olunanın iyiniyetli olması aranmaktadır²²⁹. Temsil olunan temsilciye temsil yetkisi verirken iradesi sakatlanmış ise, tek taraflı olan bu işlemin iptali yoluna başvurabilmesi mümkündür (TBK m. 39)²³⁰.

Temsilci vasıtasıyla yapılan tasarruf işlemlerinin hukuken sonuç doğurabilmesi için temsil olunanın tasarruf yetkisine sahip olması gerekmektedir. Aksi takdirde, söz

---

²²⁶ Antalya, s. 595-596.

²²⁷ Cihan, s. 8.

²²⁸ Akyol, Temsil, s. 153.

²²⁹ Yıldırım, s. 158; Yavuz, El Kitabı, s. 208.

²³⁰ Akyol, Temsil, s. 154; Uygur, Borçlar Kanunu, s. 1173.

konusu işlem geçersiz sayılmaktadır²³¹. Doğrudan temsilin niteliği gereğince, hukuki neticesi olan bir eylemin icrası koşullarının temsil olunanın şahsında bulunması gerekmektedir. Bu sebeple, fiil ehliyetine sahip olan bir kimsenin, ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlı adına borç doğuran bir işlem yapabilmesi için bu kişilerin kanuni temsilcilerinin rızası aranmaktadır (TMK m. 16)²³².

1.6.2. Kaynağına Göre Temsil

Temsil yetkisi, ya bir hukuki işlemde ya da bir kanun hükmünden kaynaklanmaktadır.

1.6.2.1. İradî Temsil

İradî temsilde, temsil yetkisi temsil olunanın iradesinden kaynaklanmaktadır. İradî temsil, bir hukuki işleme dayanmaktadır. TBK m. 40-48 arasında, genel olarak iradî temsil düzenlenmiştir²³³. Temsil olunan, kendisini çeşitli iş ve işlemlerde temsil etmek üzere bir kişiyi yetki vermektedir. Temsil olunanın, gerçek veya tüzel kişi olabilmesi mümkündür. Temsil yetkisi verilmesine yönelik beyan, muhatabına ulaştığı andan itibaren kabul beyanına ihtiyaç olmadan, onun temsil yetkisine sahip olmasını, diğer bir ifadeyle bu kişinin temsilci sıfatını kazanmasını sağlamaktadır²³⁴.

İradî temsil, temsil olunanın kendi adına hukuki işlem yapılmak üzere başka bir kimseye temsil yetkisi verme iradesine dayandığı için, yetki verildiği sırada temsil olunanın tam fiil ehliyetinin bulunması gerekmektedir (TMK m. 10). İradî temsil yetkisi, tek taraflı bir hukuki işlem ile temsilciye verilmektedir. Yetkilendirmeye yönelik irade beyanının geçerliliği, hukuki işlemlerde aranan geçerlilik şartlarını taşımasına bağlıdır²³⁵.

Temsilin temeli, esas olarak iradî temsile dayanmaktadır. Kanuni temsilde, temsil olunanın iradesi varsayımdan ibarettir ya da hiç bulunmamaktadır²³⁶.

---

²³¹ **Akyol**, Temsil, s. 153; Örneğin, müflis haczedilebilen malvarlığı üzerinde kendisi tasarrufta bulunamayacağı gibi, temsilci de böyle bir işlemi gerçekleştiremez (**Yıldırım**, s. 157-158); Bağışlama sözleşmesi gereğince, temsil olunana bağış yapılmakta ise, karşılıksız kazandırma hali nedeniyle temyiz gücü olan küçük ya da kısıtlı biri olabilmesi mümkündür. Karşılıklı borç yükleyen (ivazlı) bir sözleşmede ise kanuni temsilcinin izninin ya da onayının bulunması gerekmektedir (**Akyol**, Temsil, s. 153).

²³² **Yavuz**, Borçlar Kanunu Şerhi, s. 407; **Uygur**, Borçlar Kanunu, s. 1172.

²³³ **Eren**, s. 484; **Karahasan**, Genel Hükümler, s. 370; **Kılıçoğlu**, s. 306; **Günnergök/Kayıhan**, s. 171.

²³⁴ **Karakılıç**, s. 107; **Antalya**, s. 599.

²³⁵ **Akyol**, Temsil, s. 43; **Antalya**, s. 599 ve 602.

²³⁶ **Akyol**, Temsil, s. 44.

1.6.2.2. Kanuni Temsil

Yaş küçüklüğü, kısıtlılık veya benzeri sebeplerle medeni haklarını bizzat kullanmaya kanunen ehil olmayan kişiler bakımından hukuki işlemlerin temsil yoluyla yapılması hukuki zorunluluk arz etmektedir. Kanuni temsilde, temsil yetkisinin kaynağını temsil olunanın iradesi değil, bir kanun hükmü oluşturmaktadır²³⁷. Bu sebeple, yetkinin kapsamı ve sınırları ilgili hükme göre belirlenmektedir²³⁸. Kanuni temsil, esas olarak korunmaya ve özen gösterilmeye muhtaç kimselerin korunması düşüncesine dayanmaktadır²³⁹. Temsil olunanın iradesi önem taşımamaktadır. Hukuk sistemlerinin hepsinde, kendi başına hukuki işlem yapamayan kişilerin kanuni temsilcisinin olduğu ve o kişiler adına temsilcilerinin hukuki işlem yapacağı kabul edilmektedir²⁴⁰.

Temsil olunan ile temsilci arasındaki kanuni temsil ilişkisi, bazı durumlarda kendiliğinden, diğer bir ifadeyle doğrudan kanun tarafından, bazı durumlarda ise yine bir kanun hükmünden kaynaklanmakla birlikte hâkim kararıyla kurulmaktadır²⁴¹. Örneğin, TMK m. 342 uyarınca, anne ve baba ile çocuk arasındaki velâyet ilişkisi, doğum ile birlikte kendiliğinden Kanun gereğince doğmaktadır. Vasi, kayyım ve miras ortaklığında ise hâkim kararı ile kanuni temsilci sıfatı kazanılmaktadır (TMK m. 403 ve m. 640). Keza, bazı hâllerde de temsil ilişkisi bir kanun hükmüne dayanmakla birlikte, kanuni temsilci özel bir kişi tarafından tayin edilmektedir. Örneğin, vasiyeti yerine getirme görevlisi miras bırakan tarafından atanmaktadır (TMK m. 550)²⁴². Kanuni temsil, bazen kamu hukukundan da kaynaklanabilmekte ve temsil yetkisi, idari işleme dayanabilmektedir.

Kanuni temsilci, kanun gereğince temsil ettiği kişi adına bizzat kendisi hukuki işlemi yapabileceği gibi işlemi bizzat yapmak istemediği veya yapmasına imkân olmadığı

---

²³⁷ **Esener**, Temsil, s. 12; **Eren**, s. 484; **Akyol**, Temsil, s. 45; **Kılıçoğlu**, s. 310; **Şenyüz**, s. 72; **Akcan, Recep**, “İcra Hukukunda Temsil”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1999, C. 7, S. 1-2, s. 21, <https://dergipark.org.tr>, Erişim Tarihi: 29.01.2020.

²³⁸ **Erdoğan**, s. 108; **Günergök/Kayıhan**, s. 171.

²³⁹ **Feyzioğlu**, s. 347; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 630.

²⁴⁰ **Akıncı**, s. 127.

²⁴¹ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 168; **Eren**, s. 485; **Şenyüz**, s. 40; **Kılıçoğlu**, s. 306; **Akıntürk/Ateş**, s. 74.

²⁴² **Eren**, s. 485; **Esener**, Temsil, s. 12; **Schwarz**, s. 382; **Akcan**, s. 39 vd.; **Güntin**, s. 7; Gümüş’e göre ise, vasiyeti yerine getirme görevlisi ve tereke temsilcisi, kendine özgü (sui generis) hukuk makamlarıdır. Bu kişiler, hukuki işlemleri miras ortaklığı hakkında bağlayıcı sonuç doğuracak şekilde kendi adlarına yaptıkları için kanuni temsilci sıfatını taşımazlar. Ancak, VUK m. 10 uyarınca, vasiyeti yerine getirme görevlisi ve tereke temsilcisi de kanuni temsilci kavramı içerisinde yer almaktadır (**Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 380, dn. 383).

durumlarda, başka bir kişiye temsil yetkisi vererek bu işlemi yaptırabilir²⁴³. Kanuni temsilde, konuya ilişkin özel bir hüküm bulunmadığı takdirde, mahiyetine uygun düştüğü ölçüde, iradi temsile ilişkin düzenlemeler kıyasen uygulanabilmektedir²⁴⁴.

İradi temsilden farklı olarak, kanuni temsilin koruyucu bir amaç taşıması nedeniyle, kendisine kanuni temsilci atanan temsil olunanın, kural olarak kendi adına bizzat hukuki işlem yapma imkânı bulunmamaktadır²⁴⁵.

Tüzel kişinin organlarının kanuni temsilci sayılıp sayılmayacağı hususuna da, bu aşamada değinmek gerekmektedir. Konu hakkında iki farklı görüş ileri sürülmektedir. Türk hukukundaki hakim görüşe²⁴⁶ göre, organlar TBK m. 40 vd.'ye göre temsilci niteliği taşımamaktadır. Organlar, tüzel kişinin bizzat kendisini oluşturmakta ve bunlar tarafından yapılan irade açıklamaları, tüzel kişinin irade açıklaması olarak kabul edilmektedir. Burada bir temsil söz konusu değildir. Bununla birlikte, organın bir temsilciye yetki vermesine engel bir durum yoktur. Bizim de katıldığımız, İsviçre ve Alman hukuklarındaki çoğunluk görüşüne²⁴⁷ göre ise, şüphesiz organ tarafından yapılan irade açıklaması tüzel kişinin iradesi sayılmaktadır. Ancak, konu organ bakımından incelendiğinde, organların tamamının tüzel kişiyi temsil yetkisi bulunmamaktadır. Hem Türk Medeni Kanunu'nda²⁴⁸ hem de Türk Ticaret Kanunu'nda²⁴⁹, tüzel kişiyi temsile yetkili organlar açıkça belirtilmektedir. Buna göre, organ sıfatını taşımak tek başına tüzel kişiyi temsile yeterli olmayıp, ayrıca kanunda (yerine göre tüzük, vakıf senedi veya ana sözleşmede), bu hususta yetkili olduğunun düzenlenmesi gerekmektedir. Bu kaynaklarda kullanılan temsil kelimesine, Türk Ticaret Kanunu'nda ticaret şirketleri hakkındaki özel temsil hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Türk Borçlar Kanunu anlamındaki temsil kavramının dışında kalacak şekilde

---

²⁴³ **Akyol**, Temsil, s. 45 ve 161.

²⁴⁴ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 169; **Watter/Schneller**, Art. 32, N. 11; **Günergök/Kayhan**, s. 171.

²⁴⁵ **von Tuhr/Peter**, s. 385; **Becker**, Art. 32-40, N. 2; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 630; **Akyol**, Temsil, s. 163; **Akcan**, s. 36.

²⁴⁶ **Eren**, s. 482; **Kılıçoğlu**, s. 304; Aynı doğrultuda **Engel**, s. 374; Tüzel kişinin organları kanuni temsilci sıfatını taşımamakta ve temsili düzenleyen hükümler bunlar hakkında uygulanmamaktadır (**Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 169).

²⁴⁷ **Gauch, Peter/Schluop, Walter R./Schmid, Jörg/ Rey, Heiz**, Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, I-II, 8. Auflage, Zürich 2003, N. 1324; **Larenz, Karl/Wolf, Manfred**, Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts, 9. Auflage, München 2004, § 10, N. 77; **von Tuhr/Peter**, s. 378.

²⁴⁸ Örneğin, TMK m. 85/I, "Yönetim Kurulu, derneğin yürütme ve temsil organıdır..." ifadesini içermektedir.

²⁴⁹ TTK m. 365/I'deki, "Anonim şirket, yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil olunur..." şeklindeki hüküm, bu duruma örnek teşkil etmektedir.; Yönetim kurulu, anonim şirketin kanuni temsilcisidir (**Korkmaz, E.**, s. 5).

bir anlam yüklemek için haklı bir gerekçe bulunmamaktadır²⁵⁰. Burada bir kanuni temsil söz konusudur. Zira, tüzel kişiyi temsil eden organın temsilci sıfatı kanuna dayanmaktadır. Örneğin, derneklerde, yönetim kurulu, genel kurul tarafından seçilmekle birlikte, yönetim kurulunun temsilci sıfatını kazanması kanun ve dernek tüzüğüne dayanmaktadır²⁵¹. Ticari temsilcilerin yetkilerinin sınırı kanun tarafından belirlenmektedir. Ancak, temsil olunan, Kanun'un tayin ettiği sınırlar dahilinde, temsil yetkisini istediği gibi belirleyebilmektedir²⁵².

1.6.3. Temsilcinin Temsil Yetkisine Sahip Olup Olmamasına Göre Temsil

1.6.3.1. Yetkili Temsil

Yetkili temsil, iradi veya yasal olarak yetkilendirilmiş temsilcinin temsil yetkisi kapsamında yaptığı hukuki işlemleri ifade etmektedir. Burada temsilci sahip olduğu temsil yetkisine dayanarak, temsil olunan adına hareket etmektedir. Yetkili temsilde, temsilci kendisine yetki verilmeden veya verilen temsil yetkisinin sınırları dışına çıkarak hareket etmemektedir²⁵³. TBK m. 40 ilâ m. 45 hükümlerinde, yetkili temsil düzenlenmektedir.

1.6.3.2. Yetkisiz Temsil

Yetkisiz temsil, herhangi bir temsil yetkisine dayanmadan temsil olunan adına gerçekleştirilen hukuki işlemi ifade etmektedir. Bu durum, temsil olunanın hiç yetki vermemesi, yetki süresinin sona ermesi ya da verilen yetkinin sınırlarının aşılması gibi hâllerde karşımıza çıkmaktadır²⁵⁴. Yetkinin aşıldığı bir durumda, yetki varmış gibi gözükse de esasen yapılan iş veya işlem bakımından bir yetki bulunmamaktadır. Yetkisiz temsilde, yetkinin olmaması önemli bir unsur olmakla birlikte, bu durum tek

---

²⁵⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s. 631.

²⁵¹ Günergök/Kayihan, s. 171; Kocayusufpaşaoğlu ise, bu hususla ilgili olarak, “tüzel kişinin temsil organı olmak, aynı zamanda ‘kendine özgü’ veya ‘atipik’ bir kanuni temsilci sayılmaya engel değildir.” ifadesini kullanmaktadır (Bkz. Kocayusufpaşaoğlu, s. 632).

²⁵² Nart, Temsil, s. 641; “Ticari mümessillik; bir sözleşme olmayıp, tek taraflı bir hukuki işlemle verilen temsil yetkisini içerir. Buna bağlı olarak, ticari mümessillik işletme sahibinin iradesine dayanır. Dolayısıyla burada söz konusu olan temsil yetkisi kanuni değil, iradi temsil yetkisidir. Ticari mümessilin temsil yetkisinin kapsamı kanunda tam olarak belirlenmiştir. Bu hâliyle ticari mümessillik, sınırı kanunla çizilmiş iradi bir temsil yetkisidir.” (Y. HGK., 20.12.2017, E. 2017/12-1149, K. 2017/2029), www.uyap.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.04.2021.

²⁵³ Nart, Temsil, s. 605; Akyol, Temsil, s. 47; Şenyüz, s. 74.

²⁵⁴ Oğuzman/Öz, s. 257; Kılıçoğlu, s. 336; Yıldırım, s. 164; Yayla, H. Tolunay Ozan Emre, “Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 17.2.2015 Tarih ve E. 2014/9412, K. 2015/2427 Sayılı Kararının Değerlendirilmesi”, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2016, C. 1, S. 2, s. 342, www.jurix.com.tr/article/5493, Erişim Tarihi: 29.03.2020; Ayrıntılı bilgi için bkz. İkinci Bölüm.

başına yetkisiz temsil hükümlerinin uygulanmasına yol açmamaktadır. Bunun yanı sıra, yetkisiz temsilcinin temsil olunan adına hareket etmiş olması gerekmektedir .

Yetkisiz temsil, sadece doğrudan doğruya temsil ilişkisinde ortaya çıkabilmektedir. Dolaylı temsil de ise özelliği gereği, yetkisiz temsilden bahsetmek mümkün değildir. Zira, dolaylı temsilde sözleşme zaten temsilci ile üçüncü kişi arasında geçerli şekilde kurulmaktadır²⁵⁵.

1.6.4. Temsil Yetkisinin Bildirildiği Kişilere Göre Temsil

1.6.4.1. İç Temsil

Tek taraflı ve varması gerekli bir irade beyanı ile verilen temsil yetkisi, temsilci ile temsil olunan arasında bir hukuki ilişki meydana getirmektedir. Bu hukuki ilişkiye “iç temsil ilişkisi”, bu ilişiden doğan temsil yetkisine de “iç temsil yetkisi” denilmektedir²⁵⁶. İç temsil, temsil yetkisinin doğrudan temsil olunan tarafından temsilciye verildiğini, iç ilişki ise vekâlet, hizmet sözleşmesi gibi temsil olunan ile temsilci arasındaki temel ilişkiyi ifade etmektedir²⁵⁷.

İç temsil yetkisinin hukuki niteliği, Alman hukukunda olduğu gibi varması gerekli tek taraflı bir hukuki işlemdir²⁵⁸. Diğer bir ifadeyle, iki taraflı bir işlem, bir sözleşme olmaması nedeniyle temsilcinin kabulü aranmamaktadır²⁵⁹. Temsil olunan, temsilciye temsil yetkisini yazılı veya sözlü olarak ulaştırdığı anda iç temsil yetkisi doğmaktadır. Bu durumda, temsilci ile işlem yapacak üçüncü kişilerin temsil yetkisinin varlığı hakkında bilgileri bulunmamakta, ancak yetkinin varlığı temsilci tarafından kendilerine bildirildiği takdirde durumdan haberdar olmaktadır²⁶⁰. İç temsil ilişkisi ve yetkisine dayanarak temsilci tarafından yapılan iş ve işlemler geçerli bir şekilde temsil olunan hakkında hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadır²⁶¹.

İç temsil yetkisinin amacı, kural olarak temsil olunanın menfaatini korumaktır. Bu nedenle, kapsamı temsil olunanın irade beyanına ve onun yorumuna göre

²⁵⁵ Zäch/Künzle, Art. 38, N. 1; Eren, s. 509; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 201, dn. 51a.

²⁵⁶ Esener, Temsil, s. 15; Eren, s. 490; Kocayusufpaşaoğlu, s. 640 vd.; Akyol, Temsil, s. 47; İnceoğlu, s. 102; Antalya, s. 605.

²⁵⁷ Akyol, Temsil, s. 48; İnan/Yücel, s. 347; Tiftik/Şen, s. 2646.

²⁵⁸ Esener, Temsil, s. 15; Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 382; Akbıyık, C., s. 218.

²⁵⁹ von Tuhr/Peter, s. 341; Kılıçoğlu, s. 310.

²⁶⁰ Bahtiyar, s. 24.

²⁶¹ von Tuhr/Peter, s. 355; Esener, Borçlar Hukuku, s. 235; Oğuzman/Öz, s. 235; Kocayusufpaşaoğlu, s. 642; Günergök/Kayhan, s. 177.

belirlenmektedir. Ancak, dürüstlük kuralının gerektirdiği durumlarda iyiniyetli üçüncü kişiler de korunmaktadır²⁶². TBK m. 41/I'de yer alan, “Başkası adına ve hesabına temsil kamu hukukundan doğmuşsa, temsil yetkisinin içeriği ve derecesi bu konudaki yasal hükümlere; temsil hukuksal bir işlemde doğmuşsa, temsil yetkisinin içeriği ve derecesi o hukuksal işleme göre belirlenir.” hükmü ile iç temsile ilişkin genel kural düzenlenmiştir.

1.6.4.2. Dış Temsil

Dış temsil yetkisi, temsil yetkisinin ve yetkinin kapsamının temsil olunan tarafından üçüncü kişilere bildirilmesidir²⁶³. Söz konusu bildirim, Türk-İsviçre hukukunda (TBK m. 41/II), Alman hukukunun aksine hukuki bir işlem değil, bir bilgi açıklaması niteliğindedir²⁶⁴. Alman hukukunda BGB'nin 167 nci paragrafına göre, temsil yetkisi iç temsil ya da dış temsil yoluyla verilebilmektedir. Ancak, İsviçre ve Türk hukuklarında, doktrindeki hakim görüş²⁶⁵ tarafından da belirtildiği üzere, temsil yetkisinin muhatabı sadece temsilci olabilmekte, ancak iç ilişkide temsilciye verilen yetki, açıklayıcı mahiyette üçüncü kişilere duyurulabilmektedir²⁶⁶. Temsil olunan, bu bildirim yazılı veya sözlü şekilde yapabilmektedir. Söz konusu bildirim, kamuya açık araçlarla, örneğin Ticaret Sicili Gazetesi ile yapılabileceği gibi ilân ya da mektup yolu ile yapılabilmesi de mümkündür. Keza, yetki belgesinin temsilci tarafından üçüncü kişilere gösterilmesi de bildirim olarak kabul edilmektedir²⁶⁷. Bunların yanı sıra,

²⁶² **Watter/Schneller**, Art. 33, N. 15; **Esener**, Temsil, s. 39 ve 40; **Akyol**, Temsil, s. 48; **Eren**, s. 490.

²⁶³ **von Tuhr/Peter**, s. 358, dn. 24; **Koller, Alfred**, Der gute und der böse Glaube im allgemeinen Schuldrecht, 2. Auflage, Freiburg 1985, N. 205; **Esener**, Borçlar Hukuku, s. 242; **İnan/Yücel**, s. 347; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 640; **Eren**, s. 490; **Kutlu Sungurbey**, s. 39; **Bahtiyar**, s. 24; **Belgesay**, s. 49; **Antalya**, s. 605.

²⁶⁴ **Esener**, Temsil, s. 15; **Kılıçoğlu**, s. 314.

²⁶⁵ **Zäch/Künzle**, Art. 33, N. 32; **Watter/Schneller**, Art. 33, N. 30; **Oser/Schönenberger**, Art. 32, N. 23; **Violand**, s. 43-44; **Esener**, Temsil, s. 45; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 640; **Bahtiyar**, s. 25; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 382; **Yavuz**, Borçlar Kanunu Şerhi, s. 407; Alman hukukunda olduğu gibi, Türk Borçlar Kanunu bakımından da temsil yetkisinin verildiğine dair iradenin üçüncü kişiye yöneltilmesi durumunda da temsil yetkisinin geçerli olarak verilmiş sayılacağına dair bkz. **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp**, s. 173; Temsilcinin kendisine verilen yetkiyi, temsil olunan veya üçüncü kişiden öğrenmesi bakımından sonuç olarak pek bir fark bulunmamaktadır. Zira, temsilcinin bu öğrenme olmadan üçüncü kişi ile temsil olunan adına işlem yapması düşünülemez. Bu nedenle, bu hususta Türk ve Alman hukukları arasında bir ayırım yapılması için yeterli bir neden bulunmamaktadır (**Akyol**, Temsil, s. 170).

²⁶⁶ Bu sebeple, dış temsil yetkisi ifadesinin kullanılmasının gerekli olmadığına ilişkin bkz. **Zäch/Künzle**, Art. 33, N. 128; **Watter/Schneller**, Art. 33, N. 30.

²⁶⁷ **von Tuhr/Peter**, s. 358; **Zikos**, s. 31; **Esener**, Temsil, s. 46; **Eren**, s. 490; **Kutlu Sungurbey**, s. 39; **Akyol**, Temsil, s. 48; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 394; “... Somut olaya döndüğümüzde, davacı şirket Y...’a noterde düzenlenmiş ipotek koyma yetkisini de içeren vekaletname vererek onu vekil tayin etmiştir. Ancak, daha sonra yine noter aracılığı ile vekaletten azletmiş ve bunu Y...’a usulüne uygun olarak tebliğ ettirmiştir. Y... ise vekalet görevinin sona erdiğini bile bile davacıyı zararlandırmak kastı

temsil yetkisi sözleşme maddesinde belirtilebilmekte veya genel işlem şartları şeklinde de yapılabilmektedir. Örneğin, inşaat ile ilgili olarak mimarın temsilci olduğunun bildirilmesinde böyle bir durum söz konusudur²⁶⁸.

Dış temsilde, temsilcinin yetkisinin derecesi, temsil olunan tarafından üçüncü kişilere karşı yapılan açıklamadan genel olarak çıkarılan anlam ve kapsama göre tayin edilmektedir. TBK m. 41/II'deki, "Temsil yetkisi üçüncü kişilere bildirilmişse temsil yetkisinin içeriği ve derecesi, bu bildirimde göre belirlenir." şeklindeki hüküm ile güven ilkesi gözetilerek dış temsilin kapsamının belirlenmesi gerektiğine işaret edilmektedir. Bahsi geçen hükümde açıkça belirtilmemiş olsa da, TBK m. 41/II'den faydalanmak isteyen üçüncü kişinin iyiniyetli olması gerekmektedir²⁶⁹.

Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde, İsviçre ve Türk hukukunda, temsil yetkisinin iç temsil yetkisi ve dış temsil yetkisi şeklinde ayrıma tabi tutulmasını değerlendirecek olursak, dış temsil yetkisi olarak ifade edilen hâllerde, temsil yetkisi verilmesi değil, iç ilişkide temsilciye verilen yetkinin üçüncü kişilere bildirilmesi hâli ifade edilmektedir. Temsil olunan, temsil yetkisini üçüncü kişilere bildirmekle, bu kişilerde güven duygusu yaratmaktadır. Ancak, bu bildirim gerçekte var olmayan temsil yetkisinin temsilciye verilmiş olması sonucunu doğurmamaktadır. Nitekim, temsil yetkisi temsil olunanın temsilciye yapacağı irade açıklaması ile (iç temsille) verilmektedir. Bununla birlikte, iç ilişkide temsil yetkisi verilmemiş olmasına rağmen, üçüncü kişiye böyle bir bildirimde bulunulmuş ise TBK m. 41/II uyarınca üçüncü kişinin iyiniyetinin korunacağı hususunun göz önünde bulundurulması gerekmektedir²⁷⁰. Diğer taraftan, temsil olunan açıkça temsil yetkisi vermemekle birlikte, fiili davranışlar ile üçüncü kişilerde hukuki bir görünüş yaratmışsa, dış temsil yetkisinin doğduğu kabul edilmektedir²⁷¹. Zira, güven teorisi uyarınca, temsil olunanın

---

ile vekaletnameyi V... 'a tevkil etmiş bu kişi de davalı ile ipotek sözleşmesi yapmıştır. Burada davalı, vekalet kendisine bildirilmiş kişi konumundadır. Çünkü davacı, Y... noterde resmi şekilde düzenlenmiş bir vekaletname vermiştir, bu da yasanın aradığı anlamda (BK.m.33/2) üçüncü kişiye bildirimdir." (Y. 14. HD., 25.10.2005, E. 5926, K. 9546), <https://www.corpus.com.tr>, Erişim Tarihi: 07.05.2020; Yetki belgesinden ayrı olarak üçüncü kişiye temsilcinin yetkisinin kapsamı bildirilmişse, bu bildirim dikkate alınmaktadır (**Hatemi/Gökyayla**, s. 109).

²⁶⁸ **Nart**, Temsil, s. 661.

²⁶⁹ **Akyol**, Temsil Yetkisinin Yorumu, s. 109; **Belgesay**, s. 49-50; **Oğuzman/Öz**, s. 237; Temsil yetkisinin kapsamı, temsilcinin eylemleri bakımından zorunlu olan hususları da içermektedir. Örneğin, sözleşme yapılması için verilen yetkiye, pasif yetki de dahildir (**Nart**, Temsil, s. 642).

²⁷⁰ **Esener**, Temsil, s. 49; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 640-641; **Eren**, s. 491; **Akbıyık, C.**, s. 219; **Cihan**, s. 10.

²⁷¹ **Zikos**, s. 35 vd.; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 173; **Eren**, s. 492; **Esener**, Temsil, s. 49 ve 50.

davranışları üçüncü kişiler nezdinde temsil yetkisinin varlığına ilişkin bir düşünceye yol açmaktadır²⁷². Bu kapsamda, temsil olunanın davranışları, pasif davranışlar şeklinde de ortaya çıkabilmektedir. Temsil olunan, temsil yetkisi vermediği bir kişinin kendi temsilcisi gibi davrandığını ve bu davranışların üçüncü kişilerde temsil yetkisinin varlığına dair hukuki bir görünüş yaratabileceğini öğrenmek ve bu durumu engelleyebilmek imkânına sahip olmasına rağmen, ihmâlcî davranarak gerekli özeni göstermeyip müdahale etmezse, üçüncü kişide yaratılan görünüşe katlanmalıdır. Bu kapsamda, TBK m. 41/II uyarınca sorumlu tutulmaktadır²⁷³.

Temsilcinin üçüncü kişilere karşı bildirilen yetki sınırının dışına çıkarak yaptığı işlem, iç temsil yetkisinin sınırını aşmadığı takdirde temsil olunanı bağlamaktadır. Ancak, işlem hem iç temsil hem de dış temsil yetkisinin sınırlarının dışında kalıyorsa, yetkisiz temsil hükümlerine tabi olmaktadır²⁷⁴.

1.6.5. Temsilcinin Hareket Şekline Göre Temsil

1.6.5.1. Aktif Temsil

Aktif temsil, doğrudan temsil ilişkisinde temsilcinin temsil olunan adına irade beyanında bulunma yetkisini kullanarak işlem yaptığı durumlarda ortaya çıkmaktadır²⁷⁵. Bu durum, genellikle bir sözleşme kurmak üzere karşı tarafa icapta bulunarak gerçekleşmektedir. Aktif temsil, temsil olunanın hukuki işlem yapma imkânlarını arttırmaktadır²⁷⁶.

Aktif temsil, ulaktan (haberciden) farklı bir hukuki kurumdur. Aktif temsilde, temsilci temsil olunan adına kendi iradesini açıklamaktadır. Bu nedenle, temsilcinin irade beyanında iradeyi sakatlayan hâllerin varlığı durumunda, sakatlanan irade temsilcinin iradesidir²⁷⁷. Ulak ise, temsil olunanın “tamamlanmış” irade açıklamasını, yardımcı kişi olarak aynen, olduğu gibi karşı tarafa iletmektedir. Dolayısıyla, ulağın hatası,

---

²⁷² **Fellman, Walter**, Berner Kommentar, Band VI: Obligationenrecht, 2. Abteilung: Die einzelnen Vertragsverhältnisse, 4. Teilband: Der einfache Auftrag, Bern 1992, Art. 396, N. 88; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 394; **Bucher**, s. 613; TBK’da, güven teorisine ilişkin doğrudan bir düzenleme bulunmamaktadır. Güven teorisinin uygulanması, TMK m. 2’de yer alan dürüstlük kuralından kaynaklanmaktadır (**Eren**, s. 491).

²⁷³ **von Tuhr/Peter**, s. 357; **Watter/Schneller**, Art. 33, N.16; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 644; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 394.

²⁷⁴ **Oğuzman/Öz**, s. 237.

²⁷⁵ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 634; **Eren**, s. 484; **İnceoğlu**, s. 45; **Oğuzman/Öz**, s. 246; **Erdoğan**, s. 109; Aktif temsil, “olumlu temsil” şeklinde de ifade edilebilmektedir (Bkz. **Erdem**, s. 189).

²⁷⁶ **Akyol**, Temsil, s. 49.

²⁷⁷ **Esener**, Temsil, s. 141; **Cihan**, a.g.m., s. 172.

iradesini taşıdığı kişinin kendisi tarafından hata yapılması hâlinde olduğu gibi sözleşmenin feshi için yetki vermektedir (TBK m. 33). Ulak, hukuki işlem kurmaya yönelik irade açıklamasında bulunmadığı için fiil ehliyetine sahip olması şart değildir²⁷⁸. Ulağın, tabii irade yeteneğine sahip olması yeterli kabul edilmektedir. Zira, ulak, sadece iradeyi karşı tarafa ulaştırmaktadır²⁷⁹.

Aktif temsilde, temsilci, temsil olunan yerine, onun adına hareket ettiğinden, temsil yoluyla kurulan sözleşme TBK m. 4'e göre hazırlar arası bir sözleşme niteliği taşımaktadır. Ulak ise, sözleşmenin bir tarafının iradesini karşı tarafa taşıdığından, ulağın aracılık ettiği sözleşme TBK m. 5'e göre hazır olmayanlar arasında kurulmuş sayılmaktadır. Ulağın, diğer tarafın cevabını kabule yetkisi bulunmamaktadır²⁸⁰. TBK m. 40-48 arasında, sadece aktif temsil düzenlenmiştir. Ulak kavramı, Türk Borçlar Kanunu'nda yer almamaktadır. Aktif temsil, temsil kurumunun neredeyse tamamına ilişkin olup genel olarak temsil yetkisini ve bu yetkisinin kullanma biçimini ifade etmektedir²⁸¹.

1.6.5.2. Pasif Temsil

Pasif temsil, temsilcinin temsil olunan adına irade beyanında bulunmadığı, sadece temsil olunan adına kendisine yöneltilen irade beyanını kabul ettiği, bu beyanın muhatabı olduğu durumlarda söz konusu olmaktadır²⁸². Böyle bir durumda, temsilciye yöneltilen beyanlar doğrudan temsil olunana yapılmış sayılmakta, ancak pasif temsilcinin söz konusu öneriyi değerlendirip kabul etme yetkisi bulunmamaktadır²⁸³. Örneğin, sözleşmenin karşı tarafının yönelttiği fesih beyanı, dönme beyanı veya ihtar gibi işlemlerde, temsilci pasif kalmakta, sadece o beyana muhatap olmakla yapılan işlem geçerli sonuç doğurmaktadır²⁸⁴. Alman hukukundan farklı olarak (BGB § 164/3), İsviçre-Türk Borçlar Kanunu'nda pasif temsile ilişkin bir düzenleme

---

²⁷⁸ **Akyol, Şener**, Temsil Teorisinde Ulak (Nuntus) Temsilci Olmayan Aracının Faaliyeti, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007, s. 9; **Belgesay**, s. 10 ve 12.

²⁷⁹ **Falkmann, Erich**, Die Rechtsstellung des Boten, Grafenhainichen 1908, s. 39; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 377.

²⁸⁰ **Akyol**, Ulak, s. 45; **Belgesay**, s. 12.

²⁸¹ **Akyol**, Temsil, s. 49-50; **Eren**, s. 484.

²⁸² **Zäch/Künzle**, Art. 32-40, N. 3; **Feyzioğlu**, s. 415; **Eren**, s. 484; Pasif temsil, "olumsuz temsil" şeklinde de ifade edilebilmektedir (Bkz. **Erdem**, s. 189).

²⁸³ **Zäch/Künzle**, Art. 32-40, N. 3; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 634; **Nart**, Temsil, s. 605.

²⁸⁴ **Erdoğan**, s. 109.

bulunmamaktadır. Bununla birlikte, aktif temsili düzenleyen hükümlerin kıyasen pasif temsil durumunda da uygulanabileceği kabul edilmektedir²⁸⁵.

Pasif temsilde, temsilci irade beyan etmediği gibi zımnî irade beyanında da bulunmamaktadır.

Pasif temsil, aktif temsilde olduğu gibi temsil olunanın hukuki imkânlarını arttırdığı şeklinde bir misyonu yokmuş gibi görünmesine rağmen, temsil olunanın daha fazla sayıda hukuki işlem yapmasını sağlamaktadır²⁸⁶. Temsil olunanın, sadece pasif temsil yetkisi vermesi mümkündür. Ancak, bir kimseye verilen aktif temsil yetkisi, kural olarak pasif temsil yetkisini de içermektedir²⁸⁷.

Pasif temsilci, kabul ulağından, işlem içeriğinden bilgisi olmaksızın gelen haberi alan kişiden, farklı bir fonksiyona sahiptir. Ancak, pasif temsilci bir irade beyanında bulunmadığı için pratikte her ikisini birbirinden ayırt etmek kolay değildir. Aracı kişinin sıfatını tayin edebilmek için tarafların maksatlarının esas alınması gerekmektedir. Aracıyı yetkilendiren kişi, temsil yetkisi vermek istiyorsa, aracı kişi temsilci sıfatını taşımaktadır. Bununla birlikte, aracının kendisine bildirilen hususu, sadece olduğu gibi iletmesi istenmekte ise bu kişi ulak sayılmaktadır²⁸⁸.

1.6.6. Temsil Yetkisinin Kapsamına Göre Temsil

1.6.6.1. Genel Olarak

Temsil yetkisi, çeşitli derecelerle genişletilebilmekte ya da belli bir konuya özgü verilebilmektedir. Çünkü, temsilde amaç bir kimsenin hukuki işlem yapmasına engel olan hukuki ve fiili durumlarda o kişinin işlem hayatını kolaylaştırmaktır. Bu nedenle, herşeyden önce temsil olunanın menfaati esas alınmaktadır²⁸⁹. Temsil olunanın menfaati, temsil yoluyla yapılabilen işlemlerin tamamının veya belirli bazı işlemlerin temsilci vasıtasıyla yapılmasını gerektirebilmektedir. Bu kapsamda, genel temsil ve özel temsil ayrımı yapılmaktadır²⁹⁰.

---

²⁸⁵ Kocayusufpaşaoğlu, s. 634.

²⁸⁶ Akyol, Temsil, s. 49.

²⁸⁷ von Tuhr/Peter, s. 384; Bucher, s. 600; Akyol, Temsil, s. 50; Eren, s. 484; Oğuzman/Öz, s. 246.

²⁸⁸ Belgesay, s. 11; Akyol, Temsil, s. 50.

²⁸⁹ Yıldız, Şükrü, "Doğrudan Doğruya İradi Temsilde Özel Temsil Yetkisi Gerektiren Haller", - Makalelerim- 1988-2007, Yetkin Yayınları, Ankara 2008, s. 43-44.

²⁹⁰ Akyol, Temsil, s. 54; Uygur, Borçlar Kanunu, s. 1203; Tanrıver, Süha, "Genel Vekâlet (Temsil) Özel Vekâlet (Temsil) Ayrımı", Makalelerim I (1985-2005), Asil Yayınevi, Ankara 2005, s. 97.

İrade özgürlüğü ilkesinin bir neticesi olarak, temsil olunan temsil yetkisinin kapsamını istediği gibi belirleyebilmektedir²⁹¹. Temsil olunan, temsil yetkisinin kapsamını geniş tutarak genel temsil yetkisi verebileceği gibi bu yetkinin kapsamını sınırlandırarak özel temsil yetkisi verebilme imkânına da sahiptir. Temsilciye, temsilin yürüdüğü tüm işlemler veya belirli konudaki tüm işlemleri yapma konusunda yetki verilmesi hâlinde genel temsil söz konusu olmaktadır. Özel temsil yetkisinde ise, temsil yetkisi belirli bir veya birkaç hukuki işlem yapılmak üzere verilmektedir. Bunun dışında, genel temsil yetkisi ile özel temsil yetkisi arasında yer alan ve aynı türden hukuki işlemleri yapma yetkisi veren ve “grup temsili” veya “tür temsili” şeklinde adlandırılan temsil yetkisi bulunmaktadır²⁹². Örneğin, bir kasıyere verilen satış yetkisi²⁹³, taşınmazların tamamının ya da bir çiftliğin veya belirli bir ülkedeki malların yönetimi için verilen ve ticari temsilcilik taşımayan yetki²⁹⁴ bu şekildedir.

Temsilin kapsamının tespiti bakımından, temsilcinin doğrudan temsilci veya dolaylı temsilci sıfatıyla hareket etmesi önemli değildir. Her iki hâlde de, temsilin kapsamı aynı kurallar çerçevesinde belirlenmektedir²⁹⁵.

1.6.6.2. Genel Temsil

Genel temsil yetkisi, bir grup iş veya belli bir amaca yönelik yapılması gerekli tüm hukuki işlemlerin gerçekleştirilmesi için verilen yetki şeklinde tanımlanabilmektedir²⁹⁶. Genel temsilde, temsil olunan temsilciye bütün işlemler için genel bir temsil yetkisi vermektedir. Genel temsil yetkisi, bir malvarlığının tamamı için verilebileceği gibi malvarlığının belli bir kısmı için de verilebilmektedir²⁹⁷.

²⁹¹ **Günergök/Kayhan**, s. 178; Ancak, bu hak ve özgürlük, temsilin yasak olmadığı hukuki işlemlerde geçerlidir (**Kılıçoğlu**, s. 316).

²⁹² **von Tuhr/Peter**, s. 361; **Violand**, s. 45; **Watter/Schneller**, Art. 33, N. 22; **Berger**, N. 858; **Akyol**, Temsil, s. 314; **Eren**, s. 496-497; **Yavuz, Cevdet/Acar, Faruk/Özen, Burak**, (Prof. Dr. Cevdet Yavuz), Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler), 16. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2019, s. 652; **Yıldız**, s. 44; Sınırlı genel temsil yetkisi olarak da ifade edilebilmektedir. Örneğin, borsadaki tüm işlemler için verilen yetki böyledir (**Nart**, Temsil, s. 654).

²⁹³ **Schwenzer, Ingeborg**, Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil, 4. Auflage, Bern 2006, N. 42.11.

²⁹⁴ **Esener**, Temsil, s. 77.

²⁹⁵ **Yavuz**, Borçlar Hukuku Dersleri, s. 652.

²⁹⁶ **Olgaç**, s. 437; **Akyol**, Temsil, s. 311.

²⁹⁷ **Schwenzer**, N. 42.11; **Akyol**, Temsil, s. 311; **Eren**, s. 497; **Oğuzman/Öz**, s. 241; Ticari temsilde, temsil yetkisinin sınırları kanun tarafından belirlenmiştir. Ancak, iradi temsilde böyle bir sınırlandırmaya gidilmesi mümkün değildir. Temsil olunan, bu şekilde geniş kapsamlı temsil yetkisi vererek, doğması muhtemel hukuki sonuçları öngöremeyebilmektedir. Ancak, kişilik hakkının korunması gerekliliği dikkate alındığında, genel nitelikte verilen temsil yetkisinin geçerli olmaması gerektiği belirtilmektedir (**Zäch/Künzle**, Art. 33, N. 95 vd.); **Nart**, Temsil, s. 654-655, dn. 64.

Temsil olunanın, vermiş olduğu genel yetkiyi, yer, miktar, süre, kişi veya konu bakımından sınırlandırabilmesi mümkündür²⁹⁸.

Genel temsil yetkisi, yazılı veya sözlü şekilde verilebilmektedir. Ancak, temsilci ile muhatap olacak üçüncü kişilerin hukuki güvenliği bakımından düşünülecek olursa, yetkinin yazılı şekilde verilmesinde fayda bulunmaktadır²⁹⁹.

Genel yetki, temsilcinin temsil olunan adına çok sayıda işlem yapabilmesine imkân sağlamaktadır. Genel temsil ile temsil olunanın her bir işlem için ayrı ayrı yetki vermesine gerek kalmamaktadır. Temsilci, genel yetki kapsamına giren konularda temsil olunan adına işlem yapabilmektedir. Bu yönüyle, temsil olunanın işlerini kolaylaştırmaktadır. Bununla birlikte, yetkinin genişlemesine paralel olarak temsil olunan açısından istenmeyen işlemlerin yapılma tehlikesi de artmaktadır.

Genel temsil yetkisine sahip temsilci, sadece alışlagelen olağan hukuki işlemleri yapabilmektedir. Zira, kural olarak genel yetki bir malvarlığının idaresi için zorunlu eylemleri yapma yetkisi vermemektedir³⁰⁰. Diğer bir ifadeyle, dürüstlük kuralı uyarınca, temsilcinin yapmaktan kaçınmasının beklendiği olağanüstü işlemler bu kapsamda yer almamaktadır. Örneğin, genel yetkili temsilci, tahliye taahhüdünde (TBK m. 352/I) bulunma yetkisine sahip değildir³⁰¹. Genel temsil yetkisi, bazı durumlarda temsilcinin görevinden kaynaklanmaktadır. Örneğin, ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları (TBK m. 547-552)³⁰², kollektif ve komandit şirket ortakları (TTK m. 233 ve m. 318), anonim şirket yönetim kurulu üyeleri (TTK m. 371) genel temsil yetkisine sahiptirler ve yetkilerinin kapsamı Kanunda ve ticaret sicilinde belirtilmektedir³⁰³.

---

²⁹⁸ Kılıçoğlu, s. 317; Yavuz, Borçlar Hukuku Dersleri, s. 654.

²⁹⁹ Akyol, Temsil, s. 314.

³⁰⁰ Yıldız, s. 44; Yavuz, Dolaylı Temsil, s. 216.

³⁰¹ Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 392.

³⁰² TBK m. 551/II, c. 1'e göre, ticarî vekilin temsil yetkisi, "işletmenin alışılmış bütün işlemlerini kapsar." Söz konusu alışılmış işlemlerin neler olduğunun tespiti bakımından, öncelikle ticari vekilin yerine, durumuna ve ödevine bakılması gerekmektedir. Buna göre, alışveriş hayatının normal görüş ve gerekleri doğrultusunda yapılması icap eden işler, temsil yetkisinin kapsamında kalmaktadır. Ancak, bu husus tespit edilirken, ticari hayatın gerekleri, işletmenin büyüklüğü ve çeşidi, mahallî ve ticari örf de göz önünde bulundurulmaktadır (Yavuz, Borçlar Hukuku Dersleri, s. 732).

³⁰³ Yıldız, s. 44; Akipek, s. 47-48; Acar, s. 30.

Bununla birlikte, genel temsil yetkisi verilmiş olsa bile bazı durumlarda temsilcinin özel olarak yetkilendirilmesi gerekmektedir. Genel temsilde, özel yetki verilmesi emredici nitelikteki bir kısım hukuk kurallarından kaynaklanmaktadır³⁰⁴.

1.6.6.3. Özel Temsil

Özel temsil, temsilciye belirli bir konuda yapılacak bir veya birden fazla işlem için yetki verildiği durumlarda söz konusu olmaktadır. Özel temsil yetkisi, temsil olunanın iradesinden veya kanundan kaynaklanabilmektedir. Temsil olunanın hukuk alanında önemli sonuçlar doğurabilecek hukuki işlemler yönünden özel yetki gerektiren durumlar kanunda açıkça düzenlenmektedir³⁰⁵. Özel temsil yetkisi verilmesi gereken hâllerin sınırlı sayıda olup olmadığı, doktrinde tartışmalı bir konudur. Birinci görüşe³⁰⁶ göre, TBK m. 504/III'te belirtilen hâllerde sınırlı sayı ilkesi geçerli olup, bunlara yenileri eklenememektedir. İkinci görüşe³⁰⁷ göre, kanuni düzenlemelerle getirilen özel temsil hâlleri örnek mahiyetinde olup sınırlayıcı nitelik taşımamaktadır. Bu nedenle, temsil olunan açısından önemli olan hukuki işlemlerde, özel yetki verilebilmesi mümkündür. Türk hukukunda genel kabul gören görüşe³⁰⁸ göre ise, kanunda sayılan

---

³⁰⁴ **Eren**, s. 497; **İnceoğlu**, s. 203; **Tanrıver**, a.g.m., s. 98; TBK m. 504/III'te yer alan, "Vekil, özel olarak yetkili kılınmadıkça dava açamaz, sulh olamaz, hakeme başvuramaz, iflas, iflasın ertelenmesi ve konkordato talep edemez, kambiyo taahhüdünde bulunamaz, bağışlama yapamaz, kefil olamaz, taşınmazı devredemez veya bir hak ile sınırlayamaz." şeklindeki hükme göre, vekile genel vekâletname verilmiş olsa bile, madde metninde belirtilen işler için özel yetki verilmesi gerekmektedir. Yine, HMK m. 74'e göre, "Açıkça yetki verilmemiş ise vekil; sulh olamaz, hâkimi reddedemez, davanın tamamını ıslah edemez, yemin teklif edemez, yemini kabul, iade veya reddedemez, başkasını tekil edemez, haczi kaldıramaz, müvekkilinin iflasını isteyemez, tahkim ve hakem sözleşmesi yapamaz, konkordato veya sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılması teklifinde bulunamaz ve bunlara muvafakat veremez, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına başvuramaz, davadan veya kanun yollarından feragat edemez, yargılamanın iadesi yoluna gidemez, hâkimlerin fiilleri sebebiyle Devlet aleyhine tazminat davası açamaz, hangileri hakkında yetki verildiği açıklanmadıkça kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarla ilgili davaları açamaz ve takip edemez." , aynı şekilde TBK m. 548/II ve m. 551/II uyarınca bazı işlemleri yapabilmek için ticari temsilcinin açıkça (özel olarak) yetkilendirilmesi gerekmektedir (**Eren**, s. 497); **Başpınar**, s. 103; Örneğin, TTK m. 1070/IV uyarınca, gemi müdürünün ve m. 1105/III'e göre de kaptanın kambiyo senedi düzenleyebilmesi için özel yetki verilmelidir (**Ünal, Mihriban**, Kambiyo Senetlerinde Yetkisiz Temsil, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2020, s. 73); Hâkimlerin sorumluluğuna ilişkin özel hükümlere dayanarak avukatın tazminat davası açabilmesi için, yetki belgesinde bu yetkinin bulunmasının zorunlu olduğuna dair bkz. Y. İBK., 29.4.1959, E. 1957/14, K. 1959/6 (**Özkaya, Eraslan**, Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması, Güncellenmiş 4. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2016, s. 377).

³⁰⁵ **Yıldız**, s. 52; **Eren**, s. 496-497.

³⁰⁶ **İyimaya, Ahmet**, "Temsil Yoluyla Bağıtlanan Avukatlık Sözleşmesi İçin Özel Yetkinin Varlığı Zorunlu mudur?", Türkiye Barolar Birliği Dergisi 1993, S. 3-4, s. 383, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr>, Erişim Tarihi: 15.09.2021.

³⁰⁷ **Müderrişoğlu, Feridun**, "Avukatlıkta Vekâlet ve Ücret Sözleşmesi ve İçtihatlar", Ankara Barosu Dergisi 1974, S. 5, s. 877 vd., <http://www.ankarabarusu.org.tr>, Erişim Tarihi: 15.09.2021.

³⁰⁸ **Tandoğan**, Borçlar Hukuku, s. 397-398; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 661-662; **Akipek**, s. 48; **Tanrıver**, **Süha**, Noterlik Açısından Vekâlet (Temsil), 2. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara 2001, s. 40 vd; **Yıldız**, s. 33 vd.

hâllere çok yakın benzerliği olan ve temsil olunan yönünden önemli nitelik taşıyan bazı işlemlerde sınırlı sayma kuralından ayrılabilme mümkündür. Ancak, özel düzenlemelerle, özel temsil yetkisi aranması, hem temsil olunanı hem de muhatap üçüncü kişileri korumaktadır. Diğer taraftan, söz konusu hükümde sayılan hâller örnek niteliğinde olmayıp, temsilin kapsamı kanunen sınırlandırmış olduğundan, sınırlı sayma şeklinde kabul edilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, temsil olunan bakımından herhangi bir nedenle önemli görülen bir işte, özel temsil yetkisi bulunmadığı gerekçesiyle işlemin geçersiz kabul edilme tehlikesiyle karşı karşıya kalan üçüncü kişiler bakımından hukuki güvenlik söz konusu olmayacaktır³⁰⁹. Kaldı ki, hukukçu sıfatı taşımayan bir kimsenin, somut işlemin TBK m. 504/III'te sayılan işlemlere benzerlik taşıyıp taşımadığını bilebilmesi de mümkün değildir³¹⁰.

Özel temsil yetkisi gerektiren işlemler için temsil yetkisi verildiğinin açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Bu tür işlemler için genel temsil yetkisi verilmesi yeterli kabul edilmemektedir³¹¹. Özel temilde, sadece yetki verilen işlemler yapılabildiği için temsilci sayılan işlemlerden başka bir işlemi gerçekleştirememektedir. Bu durum, temsilcinin bu işlemler dışında başka işlemleri yapması gerektiğinde zorluklara neden olmaktadır. Fakat özel yetki ile temsil olunan açısından istenmeyen işlemlerin yapılması riski ortadan kalkmaktadır.

Genel temsil yetkisinde olduğu gibi özel temsil yetkisinin geçerliliği için de, şekil şartı öngörülmemektedir³¹². Bu nedenle, yazılı şekle ilişkin imza zorunluluğu kuralı (TBK m. 14) burada uygulanmamaktadır³¹³. Ancak, ispat kolaylığı bakımından yazılı şekilde verilmesi daha uygun görülmektedir³¹⁴.

Özel yetki verilmesini gerektiren işlemlerin tamamı incelendiğinde, bunların genel olarak temsil olunanın malvarlığını azaltan veya önemli ölçüde riskli işlemler olduğu anlaşılmaktadır. Bu bakımdan, özel temsil yetkisi verilmesi hâlinde bu yetkinin açıkça verilmiş olması gerekmektedir. Zımnen (örtülü) verildiği iddiası kabul

---

³⁰⁹ **Yavuz**, Borçlar Hukuku Dersleri, s. 654.

³¹⁰ **İnceoğlu**, s. 208.

³¹¹ **Nomer**, s. 149; **Akipek**, s. 49; Örneğin, TBK m. 452/II'ye göre, "Pazalamacı, işlem yapmaya yetkili kılınmışsa yetkisi, bu işlerin icrası için gereken bütün olağan hukuki işlem ve fiilleri kapsar; özel yetki verilmedikçe müşterilerden tahsilat yapamaz ve ödeme günlerini değiştiremez."

³¹² **von Tuhr/Peter**, s. 321; **Schwarz**, s. 391; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 173-174; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 638.

³¹³ **Olgaç**, s. 437.

³¹⁴ **Akipek**, s. 49.

edilmemektedir³¹⁵. Çünkü, kanunen özel yetki aranmasının nedeni, temsil olunanın belli bir hukuki işlem ve bunun sonuçlarının farkında olarak yetki verilmesini sağlamaktır³¹⁶. Hemen belirtmek gerekir ki, temsil yetkisinin kapsamını tayin bakımından bazı durumlarda tereddüt yaşanabilir. Böyle bir durumda, daha dar (daha az) olan yetkinin esas alınması gerekmektedir³¹⁷.

1.6.7. Temsilci Sayısına Göre Temsil

Türk Borçlar Kanunu m. 40 vd. hükümleri, model olarak tek temsil ilişkisi esas alınarak düzenlenmiştir. Ancak, söz konusu hükümler birden fazla temsilci, toplu temsil, ilişkisinde de doğrudan uygulanabilmektedir³¹⁸.

1.6.7.1. Tek Temsilci

Temsil yetkisinin tek bir kişiye verildiği durumlarda, tek başına temsilden, diğer bir ifadeyle tek temsil ilişkisinden söz edilebilir. Burada, sadece temsil yetkisi verilen kişi, temsil olunan adına hukuki işlem yapabilmektedir³¹⁹. Temsil olunanın ayrı ayrı temsilcilere farklı işleri yapmaları için yetki vermesi hâlinde de tek temsil ilişkisi meydana gelmektedir³²⁰. Temsil, özünde güven ilişkisine dayalı olduğundan, temsil yetkisi herkese verilmek istenen bir yetki değildir. Ticari faaliyetler dışında, günlük işlemler için genellikle tek bir kişiye temsil yetkisi verilmektedir. Temsil olunan, iki taraflı hukuki işlemler için temsil yetkisi verebileceği gibi tek taraflı hukuki işlemler için de temsil yetkisi verebilmektedir. Örneğin, tek temsilci, irade bozukluğu hâlinde sözleşmeyi iptal edebilmekte (TBK m. 39) ve yine temerrüt hâlinde ihtârda bulunabilmektedir (TBK m. 117)³²¹.

1.6.7.2. Birden Fazla Temsilci

a. Genel Olarak

Temsil olunanın birden fazla kişiye temsil yetkisi verdiği durumlarda, birden fazla temsilci, diğer bir ifadeyle toplu temsil ilişkisi meydana gelmektedir. Birden fazla

---

³¹⁵ Zäch/Künzle, Art. 33, N. 97; Tanrıver, Noterlik Açısından Vekâlet, s. 41; Yavuz, Borçlar Hukuku Dersleri, s. 654.

³¹⁶ Yıldız, s. 52.

³¹⁷ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 179.

³¹⁸ Nart, Temsil, s. 604.

³¹⁹ Eren, s. 498; Kılıçoğlu, s. 318; Erdoğan, s. 109.

³²⁰ Antalya, s. 607; Girgin, s. 52.

³²¹ Akyol, Temsil, s. 51.

temsilnin tek başına işlem yapmaya yetkili olup olmamasına göre temsilin çeşitleri farklılık göstermektedir. Bunlar, müteselsil temsil ve müşterek (birlikte)³²² temsil ilişkileridir³²³.

Temsil ilişkisinin güvene dayalı olması nedeniyle, temsil yetkisinin kural olarak temsilcinin kendisi tarafından kullanılması icap etmektedir. Ancak istisnai olarak, “ilgili için işlem” yaklaşımı çerçevesinde temsilci üçüncü kişi veya kişilere yetki verebilmektedir. Böyle bir durumda, ön temsil, alt temsil ve yan temsil ilişkileri söz konusu olmaktadır³²⁴.

b. Ön Temsil - Alt Temsil - Yan Temsil

Temsil olunanın, temsilciye kendisini temsile yetkili üçüncü bir kişiyi temsilci olarak tayin edebilme yetkisi vermesi hâlinde, üstlenmiş olduğu işlemin icraasını üçüncü kişiye bırakan temsilciye “ön temsilci”, ön temsilcinin yetkilendirdiği üçüncü kişiye de “alt temsilci” denilmektedir³²⁵.

Temsil olunan, alt temsilci tayin edilmesini yasaklayacak şekilde temsil yetkisi vermişse, bu durumda asıl temsilcinin alt temsilci tayin edebilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte, temsil ilişkisi o alanda geçerlilik kazanmış âdetler uyarınca alt temsile uygun nitelikteyse veya temsil yetkisi alt temsil ilişkisi kurulmasına izin veriyorsa ya da değişen şartlar, örneğin temsilcinin hastalanması hâli bunu zorunlu kılmaktaysa, asıl temsilci alt temsilci tayin edebilmektedir³²⁶. Nitekim, TBK m. 506’da vekâlet sözleşmesi bakımından bu husus ifade edilmektedir. Anılan hükme göre, “... Ancak vekile yetki verildiği veya durumun zorunlu ya da teamülün mümkün kıldığı hâllerde vekil, işi başkasına yaptırabilir”. Önemli olan, işin yapılamaması nedeniyle temsil olunanın zarar görmesinin önüne geçmektir.

Alt temsil yetkisi verilmesi, kural olarak şekle bağlı değildir³²⁷. Temsilci, alt temsilci tayin ettiğinde kendisinin temsil yetkisi sona ermemektedir. Çünkü, burada temsil

---

³²² Elbirliği temsil şeklinde de ifade edilebilmektedir.

³²³ **Akıncı**, s. 131; **Demir**, s. 266.

³²⁴ **Antalya**, s. 609; **Akyol**, Temsil, s. 51;

³²⁵ **Akyol**, Temsil, s. 51; **Akıpek, Şebnem**, Alt Vekâlet, Yetkin Yayınları, Ankara 2003, s. 31; **Tanrıver**, Noterlik Açısından Vekâlet, s. 26.

³²⁶ **Zäch/Künzle**, Art. 33; N. 72; **von Tuhr/Peter**, s. 373; **Watter/Schneller**, Art. 33, N. 20; **Uygun**, Borçlar Kanunu, s. 1174; **Eren**, s. 499; **Nomer**, s. 148; **Akıpek**, s. 112-113; **Tanrıver**, Noterlik Açısından Vekâlet, s. 27; Temsilcinin kişiliğin ve uzmanlığının önemli görüldüğü hâllerde, aksi açıkça belirtilmedikçe alt temsilci tayin etme yetkisi bulunmamaktadır (**Nart**, Temsil, s. 649).

³²⁷ Bununla birlikte, avukata verilen alt temsilci atayabilme yetkisinin yazılı şekilde verilmesi gerekmektedir (AK. m. 171/II), (**Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 389, dn. 389).

yetkisi devredilmemekte, sadece yetkinin kullanımı başka bir kişiye bırakılmaktadır³²⁸. Diğer bir ifadeyle, alt temsil yetkisi verilmesi, alt temsilciyi asıl temsilci hâline getirmemektedir. Böyle bir durumda, asıl temsilci, alt temsilcinin yaptığı işlemler nedeniyle ifa yardımcısı dolayısıyla (TBK m. 115-116) sorumlu tutulabilmektedir³²⁹.

Temsil yetkisinin sona ermesi için, yetkinin geri alınması, temsilcinin ayrılması veya yetkinin bozucu şarta bağlı olarak verilmesi hâlinde bozucu şartın gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu ilişkide, temsilci sahip olduğu temsil yetkisine dayanarak temsil olunan adına üçüncü bir kişiye alt temsil yetkisi vermektedir. Bu sebeple, alt temsilcinin yetkisinin kapsamının, hiçbir zaman kendisini yetkilendiren ön temsilcinin yetkisinden daha fazla olması mümkün değildir³³⁰.

Alt temsilci, asıl temsilcinin değil, temsil olunanın temsilcisi olarak kabul edilmektedir³³¹. Bununla birlikte, alt temsilcinin, asıl (ön) temsilcinin temsilcisi olduğu da ileri sürülmektedir³³². Buna göre, asıl temsilci, alt temsilciyi kendi adına atayabilmektedir. Bu durumda, alt temsilci hem temsilciyi hem de temsil olunanı temsil etmektedir. Şöyle ki, asıl temsilcinin kendi adına atadığı bu alt temsilci, üçüncü kişi ile bir sözleşme yaptığında, bu sözleşmenin hukuki etkileri esasen asıl temsilcinin şahsına ait olması gerekirken, asıl temsilci burada bir geçiş rolü üstlenerek yapılan sözleşmenin hüküm ve sonuçları bir an için kendisine ait olmakta, ancak hemen ardından kendiliğinden temsil olunana geçmektedir³³³. Günümüzde, çoğunluk tarafından³³⁴ haklı olarak reddedilen bu görüşe katılma imkânı bulunmamaktadır. Zira, temsilci, temsil olunan adına hareket etmekte ve sahip olduğu temsil yetkisine dayanarak alt temsilci görevlendirmektedir. Alt temsilci kurumu ile amaçlanan husus, bu kişinin temsil olunan adına hareket etmesini sağlamaktır. Bu nedenle, asıl

---

³²⁸ **von Tuhr/Peter**, s. 374; **Eren**, s. 499; **Esener**, *Temsil*, s. 91; **Tanrıver**, *Noterlik Açısından Vekâlet*, s. 28; **İnceoğlu**, s. 243.

³²⁹ **Kılıçoğlu**, s. 319.

³³⁰ **Larenz, Karl**, *Allgemeiner Teil des deutschen Bürgerlichen Rechts*, 6. Auflage, München 1983, s. 604; **Gümüş**, *Borçlar Hukuku*, s. 389.

³³¹ **Eren**, s. 499; **İnceoğlu**, s. 243-244; **Antalya**, s. 609; Üçüncü kişiye, alt temsil ilişkisinin açıklanması da gerekmemektedir (**Nart**, *Temsil*, s. 649).

³³² **Gerlach, Johann Wilhelm**, *Die Untervollmacht*, Berlin 1966, s. 15 vd; **Zikos**, s. 74-75; **Yavuz**, *El Kitabı*, s. 210; Bu durum, “gerçek olmayan alt temsil” şeklinde de ifade edilmektedir (Bkz. **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 668-669).

³³³ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 668-669.

³³⁴ **Zäch/Künzle**, *Art. 33, N. 76*; **von Tuhr/Peter**, s. 374; **Medicus**, *N. 951*; **Larenz/Wolf**, § 47, N. 44-45.

temsilcinin alt temsilciyi kendi adına değil, temsil olunan adına yetkilendirmesi gerekmektedir.

Kendisine alt temsilci yetkisi verilmeyen bir kimse, bu sıfatla işlem yaptığı takdirde TBK m. 47 gereğince yetkisiz temsil nedeniyle üçüncü kişiye karşı sorumlu olmaktadır³³⁵.

Temsilci birden fazla alt temsilci yetkilendirmişse, böyle bir durumda alt temsilciler birbirlerine göre “yan temsilci” şeklinde tanımlanabilmektedir. Yan temsilcilere, temsil olunan adına ayrı ayrı işlem yapma yetkisi verilebileceği gibi birlikte işlem yapma yetkisine de verilebilmektedir³³⁶.

c. Birlikte (Elbirliği) Temsil

Birlikte temsil, birden fazla temsilcinin bir hukuki işlemi, ancak tümünün birlikte yapmasına imkân veren temsil türü olarak tanımlanmaktadır³³⁷. Temsil olunan, birden fazla kişiye temsil yetkisi verebilmektedir. Birlikte temsil, temsil yetkisine sahip olan temsilcilerin, yetkilerini ancak hep birlikte kullanabildiği durumlarda söz konusu olmaktadır. Birlikte temsil hâlinde, temsilcilerin tamamının temsil olunan adına yapılan işleme katılmaları gerekmektedir. Temsilcilerin tek başına bu işlemi gerçekleştirme yetkileri bulunmamaktadır³³⁸. Çünkü, bu durum birlikte temsilden beklenen faydayı sağlamamaktadır³³⁹. Birlikte temsil yetkisinin amacı, temsil olunanın menfaatini korumak ve acele karar verilmesini engellemektir³⁴⁰. Birlikte temsilcilerden birinin hastalık ya da seyahat gibi fiili sebeplerden dolayı işleme katılamaması veya hukuki sebeple birlikte yapılması gereken işleme iştirak edememesi hâlinde, diğer temsilcinin işlemi tek başına yapma yetkisi bulunmamaktadır. İşleme katılması gereken temsilci o işleme katılmadığında, yapılan işlem gerçekleşmemiş sayılmaktadır. Birlikte temsilcilerden birinin ölmesi de diğer temsilciye o işlemi tek başına yapabilme yetkisi vermemektedir.

³³⁵ Fellmann, Art. 396, N. 116; Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 389.

³³⁶ Akyol, Temsil, s. 52.

³³⁷ Akyol, Şener, “Birlikte Temsil”, Prof. Dr. Ali Naim İnan’a Armağan, Seçkin Yayınevi, Ankara 2009, s. 95; Reisoğlu, s. 156; Antalya, s. 608; Erdoğan, s. 110.

³³⁸ Schwenger, N. 42.13; Zäch/Künzle, Art. 33, N. 64; Watter/Schneller, Art. 33, N. 24; Esener, Temsil, s. 75; Antalya, s. 609; “... şirket kararı ile şirketi temsil etmek yetkisi birlikte hareket etmek üzere iki ortağa verildiği halde bunlardan biri tarafından tek başına imzalandığından sözleşme ile şirketin bağlı olduğu kabul edilemez.” (Y. 13. HD., 06.03.1986, E. 1986/768, K. 1986/1327), (Girgin, s. 53, dn. 273).

³³⁹ Eren, s. 498; Demir, s. 267.

³⁴⁰ Nart, Temsil, s. 646; İncoğlu, s. 226.

Birlikte temsilde, temsilcinin işleme gecikmeli katılması nedeniyle, temsil olunanın temerrüde düşme ihtimâli olsa dahi, işlemin temsilcilerden biri tarafından yapılması geçersiz olmasına sebep olmaktadır³⁴¹. Birlikte temsilcilerin hukuki işlemi aynı anda imzalamaları zorunlu değildir. Ancak işlem bütünlüğü sağlanmış olması ve oybirliği ile imzalanarak tamamlanmış olması gerekmektedir. Birlikte temsilciler, ayrı ayrı ve farklı zamanlarda irade açıklamasında bulunmuşlarsa, işlem son açıklamanın geçerli şekilde yapıldığı andan itibaren tamamlanmış kabul edilmektedir³⁴². Ancak, resmi şekle tabi işlemlerde, birlikte temsil yetkisi verilen temsilcilerin tamamının aynı anda işleme katılmaları ve imzalamaları gerekmektedir³⁴³.

Birden fazla temsilcinin olduğu hâllerde, bunların birlikte hareket etmesi gerektiği bazı durumlar Kanun'da ifade edilmektedir (TTK m. 370/I). Anonim şirketlerde, şirketin tüzel kişiliğinin temsili, aksi esas sözleşmede belirtilmedikçe, yönetim kurulu üyelerinden ikisinin imzasına bağlanmaktadır. Çifte imza olarak adlandırılan bu yöntemle, temsil yetkisinin kötüye kullanılmasının önüne geçilmek istenmektedir³⁴⁴. Uygulamada, ticari şirketler adına yapılan işlemlerde yönetim kurulu başkanının yanı sıra üyelerden biri de birlikte temsilci olarak atanmaktadır. Ticari şirketlerde, birlikte temsil yetkisi verilmesi, şirketin hem kendi açısından hem de bu şirketle hukuki ilişki kuran üçüncü şahısların korunması bakımından önem taşımaktadır³⁴⁵.

Birlikte temsil yetkisi, en az iki temsilcinin farklı kombinasyonlarda birlikte hareket etmeleri şeklinde de verilebilmektedir. Örneğin, A, B ve C'nin temsilci olarak tayin edildiği bir durumda, temsil olunan A ve B'nin ya da B ile C'nin birlikte hareket edebilecekleri, ancak A ve C'nin birlikte işleme katılamayacakları şeklinde yetkilendirme yapılabilmektedir³⁴⁶. Birlikte temsil hâli belirtilmeyen bir yetki belgesine güvenerek işlem yapan üçüncü kişiye karşı, temsil olunanın yetki eksikliğini

---

³⁴¹ Akyol, Birlikte Temsil, s. 95 vd.

³⁴² Gauch/Schluap/Schmid/Rey, N. 1431; Becker, Art. 33, N. 15; Oser, Hugo/Schönenberger, Wilhelm, Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band V: Obligationenrecht, III. Teil, 2. Auflage, Zürich 1945, Art. 460, N. 7; Akyol, Birlikte Temsil, s. 99; Antalya, s. 609; Günergök/Kayhan, s. 181; Yavuz, Borçlar Kanunu Şerhi, s. 417; Yazılı şekilde yapılması gereken işlemlere ilişkin olarak Gutzwiller, hukuki işleme daha sonra katılan temsilcinin imzasının olmasına gerek olmadığını belirtmektedir (Gutzwiller, Christoph, Einzelhandlungen des Kollektivvertreters, Schweizerische Aktiengesellschaft 1983, s. 24-25); Ancak bu görüşe katılmak mümkün değildir. Yazılı şeklin, işlemin geçerlilik şartı olarak öngörüldüğü bir durumda, işleme ilk katılan temsilcilerin imzası bu geçerlilik şartının yerine getirilmiş sayılması için yeterli olmayacaktır. İşleme sonradan iştirak eden temsilcinin imzası da olmalıdır.

³⁴³ Kocayusufpaşaoğlu, s. 664.

³⁴⁴ Kılıçoğlu, s. 318; Koç, s. 153; Korkmaz, E., s. 5.

³⁴⁵ Akyol, Birlikte Temsil, s. 95 vd

³⁴⁶ Nart, Temsil, s. 646.

ileri sürme hakkının olmaması gerekmektedir (TBK m. 42/III)³⁴⁷. Ayrıca, bilgi isnadı ile irade sakatlığının iddia edilmesi durumunda, tek bir temsilcinin bilmesi ya da iradesinin sakatlanması yeterli sayılmaktadır³⁴⁸.

d. Müteselsil (Dayanışmalı) Temsil

Müteselsil temsil³⁴⁹, birden fazla temsilcinin herbirinin diğer temsilcinin katılımı ya da onayı olmaksızın tek başına temsil olunan adına hukuki işlem yapabilmesini sağlayan temsil türüdür³⁵⁰. Müteselsil temsilde, temsil olunan tarafından temsilcilerin her birine aynı konuda işlem yapma yetkisi verilmektedir. Temsilcilere farklı konulara ilişkin temsil yetkisi verilmişse, müteselsil temsil değil birden fazla temsil yetkisi söz konusu olmaktadır.

Temsil olunan, temsilcilerin her birine kendi kimlik bilgilerinin yazılı olduğu ayrı bir yetki belgesi vermişse, müteselsil temsilin olduğu kabul edilmektedir. Düzenlenen tek bir yetki belgesinde, temsilcilerin yetkilerinin müteselsil olduğu belirtilmediği takdirde, birlikte (elbirliği) temsil yetkisi verildiği kabul edilmektedir³⁵¹.

Müteselsil temsil yetkisi, temsilcilerden her birine verilen yetkinin içlerinden birinin üçüncü kişi ile hukuki işlem yapması bozucu şartına bağlandığı anlamına gelmektedir. Temsilciler arasından ilk harekete geçenin yaptığı işlem geçerli olmakta ve diğer temsilcilerin yetkisi sona ermektedir. Ancak, verilen yetki belgesi müteselsil temsil kaydını içermiyorsa ve iyiniyetli üçüncü kişi bu belgeye güvenerek işlem yapmışsa, daha önce temsilcilerden biri başka bir kişi ile sözleşme yapmış olsa bile, kurulan ikinci sözleşme geçerli sayılmaktadır (TBK m. 42/III'e kıyasen)³⁵².

Birden fazla temsilcinin olduğu bir durumda, bunların müteselsil mi yoksa birlikte temsil yetkisine mi sahip olduğu hususunda tereddüt yaşandığı takdirde yorum yolu ile sonuca ulaşılmaktadır. Bu konuda, hem iç ilişkinin hem de temsil olunanın menfaatinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir³⁵³. Müteselsil temsil, temsil olunanın birçok işleminin daha hızlı yapılması amacını taşımaktadır. Fakat bu temsil

---

³⁴⁷ Oğuzman/Öz, s. 247.

³⁴⁸ Zäch/Künzle, Art. 33, N. 68; Nart, Temsil, s. 647.

³⁴⁹ Müteselsil temsil hususunda bir terim birliği bulunmamaktadır. Müteselsil temsil yerine, dayanışma temsiline yan sıra zincirleme temsil ifadesi de kullanılmaktadır.

³⁵⁰ Antalya, s. 607; Oğuzman/Öz, s. 246; Günergök/Kayıhan, s. 181.

³⁵¹ von Tuhr/Peter, s. 375; Zikos, s. 70; Esener, Temsil, s. 75; Kocayusufpaşaoğlu, s. 665; Antalya, s. 608.

³⁵² Oğuzman/Öz, s. 246; Günergök/Kayıhan, s. 181.

³⁵³ Akyol, Temsil Yetkisinin Yorumu, s. 107; Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 387-388.

türünde, birden fazla kişiye temsil yetkisi verildiği için istenmeyen işlemlerin ortaya çıkması ve yetkisinin kötüye kullanılma riski artmaktadır.

1.6.8. Bazı Özel Temsil İlişkileri

1.6.8.1. Temsilcinin Kendi Kendisiyle Sözleşme Yapması

Temsilci, sahip olduğu temsil yetkisi kapsamında temsil olunan adına kural olarak üçüncü bir kişi ile hukuki işlem yapmaktadır. Diğer bir ifadeyle, bu işlemin bir tarafında temsilci, diğer tarafında ise üçüncü bir kişi bulunmaktadır. Temsilci, bir sözleşmeye hem bir tarafın temsilcisi sıfatıyla hem de karşı taraf (üçüncü kişi) olarak katılıyorsa, temsilcinin kendi kendisiyle sözleşme yapması hâli ortaya çıkmaktadır³⁵⁴. Bu durumda, temsilci hem temsil olunan adına hareket ederek hem de sözleşmenin karşı tarafı olarak kendi adına hareket ederek iradesini açıklamaktadır.

Alman Medeni Kanunu'nun 181 nci paragrafında, "Bir mümessil, aksine davranışa müsaade edilmiş olmadıkça, kendisi ile kendi adına veya bir üçüncü kişinin temsilcisi olarak işlem yapamaz, meğer ki bu hukuki muamele münhasıran bir borcun ifasını teşkil etmekte bulunsun" şeklinde açık hüküm bulunmaktadır. Buna göre, temsilcinin kendi kendisiyle sözleşme yapması kural olarak yasaklanmıştır. Ancak, temsilciye kendi kendisiyle işlem yapabilmesi için yetki verilmesi ve yapılacak işlemin hukuki bir yükümlülüğün ifasına ilişkin olması, söz konusu genel kuralın istisnalarını oluşturmaktadır³⁵⁵.

Türk Borçlar Kanunu'nda ise, bu konuya ilişkin genel bir düzenleme yer almadığı³⁵⁶ için kanundaki mevcut boşluğun BGB § 181'den yola çıkarak çözümlenmesi gerektiği

---

³⁵⁴ von Tuhr/Peter, s. 364; Bucher, s. 637-638; Keller/Schöbi, s. 85; Esener, Borçlar Hukuku, s. 248; Eren, s. 501; Kirca, İsmail, Ticari Mümessillik, Yetkin Yayınları, Ankara 1996, s. 129; Antalya, s. 617-618; Erdoğan, s. 114; Yavuz, Nihat, "Vekilin; Müvekkil Adına veya Hesabına Bizzat Kendisi ile İşlem Yapabilmesi (Kendisiyle Sözleşme Yapması) ve Sözleşmenin İki Tarafını Temsil Edebilmesi (Çifte Temsil) Sorunu", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2008, C. XII, S. 1-2, s. 1295, <http://webftp.gazi.edu.tr>, Erişim Tarihi: 14.07.2021.

³⁵⁵ Schwarz, s. 387; Yavuz, a.g.m., s. 1296; Belgesay, s. 79.

³⁵⁶ Yavuz, Borçlar Hukuku Dersleri, s. 656; Erdoğan, s. 113-114; Bununla birlikte, konuya ilişkin olarak "Komisyoncunun kendisiyle işlem yapması/a. Bedel ve ücret" başlıklı TBK m. 543/I'de, "Borsada kayıtlı veya piyasa fiyatı bulunan kambiyo senetleri veya diğer kıymetli evrakı ya da ticari malları satmaya veya satın almaya yetkili kılınan komisyoncu, vekâlet veren tarafından aksine talimat verilmemişse, satın alacağı mal yerine kendi mallarını satabilir veya satacağı malı kendisi için satın alabilir. Bu hâllerde, komisyoncunun kendisiyle işlem yaptığı andaki değerler esas alınır; komisyoncunun, komisyon işlerinde alışılmış olan ücret ve giderlerini, bu hâllerde bile isteme hakkı vardır." hükmü yer almaktadır.

kabul edilmektedir³⁵⁷. Doktrin ve uygulamaya göre, temsil olunan belli bir kişi ile sözleşme yapması için temsilciye yetki vermişse, sözleşmenin belirtilen kişi ile kurulması gerekmektedir. Bu durumda, temsilci kendi kendisiyle sözleşme yapamaz. Ancak, temsil olunan temsilciye sözleşmeyi kendi kendisiyle yapması için özel temsil yetkisi vermişse ya da yapılacak sözleşmenin mahiyeti temsil olunana zarar verecek şekilde değilse, temsilcinin sözleşmeyi kendi kendisiyle yapabilmesi mümkündür. Örneğin, edim konusu şeyin sabit bir piyasa ya da borsa fiyatının olması durumunda temsil olunanın menfaati ihlâl edilmiş olmamaktadır³⁵⁸. Bununla birlikte, temsilcinin kendi kendisiyle işlem yapması, temsil olunan açısından büyük bir risk barındırmaktadır. Çünkü iki taraflı ve çok taraflı işlemlerin doğası gereği taraflar arasında menfaat çatışması yaşanmaktadır. Temsil yetkisi, kural olarak temsil olunanın menfaatine uygun şekilde kullanılması gerektiğinden, temsilci kendi menfaatine hareket ederken temsil olunanın menfaatini gözardı etmemelidir³⁵⁹.

1.6.8.2. Çifte Temsil İlişkisi

Temsilcinin, bir sözleşmeyi, her iki tarafın da temsilcisi olarak gerçekleştirebilmesi mümkündür. Bu durum, çifte temsil şeklinde ifade edilmektedir³⁶⁰. Örneğin, temsilci bir satış sözleşmesinde hem alıcının hem de satıcının temsilcisi sıfatını taşıyabilmektedir. Çifte temsilde, temsilci her iki tarafın menfaatlerini gözeterek objektif bir şekilde temsil görevini ifa etme yükümlülüğü bulunmaktadır. Çifte temsil, temsilcinin kendi kendisiyle sözleşme yapması ile aynı kurallara tabi tutulmaktadır. Buna göre, temsilciye bu hususta özel yetki verilmesi ya da hukuki işlemin niteliği gereğince her iki tarafın çıkarlarının zarar görme ihtimâlinin bulunmaması hâlinde mümkün olabilmektedir. Hukuki işlemin niteliğinin çifte temsile elverişli olmasına örnek olarak, piyasada sabit bir bedelle satılan ya da borsada kayıtlı olan mallarla ilgili işlemler gösterilmektedir³⁶¹.

---

³⁵⁷ **Esener**, Temsil, s. 155; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 179-180; **Eren**, s. 501; **Antalya**, s. 618.

³⁵⁸ **Eren**, s. 502; **Antalya**, s. 619.

³⁵⁹ **Yavuz**, a.g.m., s. 1298; **Günergök/Kayıhan**, s. 180.

³⁶⁰ **von Tuhr/Peter**, s. 365; **Bucher**, s. 638 vd.; **Gauch/Schlupe/Schmid/Rey**, N. 1438; **Esener**, Borçlar Hukuku, s. 284; **Reisoğlu**, s. 156; **Tanrıver**, Noterlik Açısından Vekâlet, s. 36; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 387.

³⁶¹ **Becker**, Art. 33, N. 12; **Esener**, Temsil, s. 172; **Eren**, s. 502; **Kırca**, Ticari Mümessillik, s. 130; **Erdoğan**, s. 113; TMK m. 915 uyarınca alacaklı ve borçlunun ortak temsilcisi hakkında da benzer bir durum mevcuttur. Bu ortak temsilci, ancak alacaklı ile hukuk işlem yapabilmekte; fakat aynı anda alacaklıyı ve borçluyu temsil edememektedir (**Yavuz**, a.g.m., s. 1298).

1.6.9. Menfaat Temsili

Bir kimsenin başka bir kimseye kendi adına hukuki işlem yapabilmesi için verdiği yetki temsil yetkisi olarak ifade edilirken, bir malvarlığının yönetiminden sorumlu kişiye verilen yetki menfaat temsili olarak ifade edilmektedir. Bu kapsamda, vasiyeti tenfiz memuru ölen şahsı temsil etmemekte, onun menfaatlerini korumaktadır. Yine, tereke temsilcisi de terekeye ilişkin işlemleri yapmakta, ölen kişi adına davranmamaktadır³⁶².

1.6.10. Temsilci Yararına Temsil

Temsil yetkisi genel olarak temsil olunanın menfaatine uygun olacak şekilde verilmektedir. Ancak, irade özgürlüğü çerçevesinde temsil olunanın temsilci yararına temsil yetkisi verebilmesi mümkündür. Temsilci yararına verilen yetkiye, “in rem suam tesmsil yetkisi” denilmektedir. Ancak, bu durum istisnai bir hâl olarak karşımıza çıkmaktadır³⁶³. Temsilci yararına temsil yetkisi verilmesi, bu yetkinin TBK m. 42/I-II’ye göre geri alınmasına engel bir durum oluşturmamaktadır³⁶⁴. Ancak, temsilci yetkinin geri alınması nedeniyle meydana gelen zararını, iç ilişkiye dayanarak temsil olunanından talep edebilmektedir³⁶⁵.

Temsilci yararına verilen temsil yetkisine dayanarak kurulan bir sözleşmede, temsil olunan ile temsilci arasında yaşanması muhtemel sorunları engelleyebilmek için yetkinin kapsamı, kesin ve net bir biçimde tayin edilmeli ve zorunluluk bulunmamakla birlikte yazılı şekilde verilmesi faydalı görülmektedir³⁶⁶.

1.6.11. Münhasır Temsil

Kanuni temsil hâlini oluşturan durumların bir kısmı, münhasır temsil niteliği taşımaktadır. Buna göre, temsilci sıfatını taşıyan kişi dışında başka bir kişinin bu yetkiyi kullanabilmesi mümkün değildir. Münhasırlık, temsil olunanın fiil ehliyeti yoksunluğundan veya özel malvarlığının yönetiminden kaynaklanmaktadır. Temsilci, temsil olunanın kendi başına yapamadığı borçlandırıcı işlemleri yapmaktadır. Eşin

---

³⁶² **Akyol**, Temsil, s. 55; Tereke temsilcisi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Gümüş, Mustafa Alper**, Medeni Hukuk ve Medeni Usul Hukuku Boyutuyla Tereke (Miras Ortaklığı) Temsilcisi (TMK m. 640/III), Filiz Kitabevi, İstanbul 2020.

³⁶³ **Oğuzman/Öz**, s. 245; **Akyol**, Temsil, s. 56. Yazar bu duruma, temsil olunanın hisse senetlerini satın aldığı kişiye, mevduat hesabından para çekme yetkisinin verilmesini örnek olarak göstermektedir.

³⁶⁴ **von Tuhr/Peter**, s. 366; **Eren**, s. 503; **Oğuzman/Öz**, s. 245.

³⁶⁵ **Oğuzman/Öz**, s. 245.

³⁶⁶ **Akyol**, Temsil, s. 56.

temsil yetkisi, münhasır mahiyette değildir. Tam ehliyetli biri için atanan kayyımın temsil yetkisi de bu şekildedir.

1.6.12. Tam Temsil-Eksik Temsil

Tam temsil ve eksik temsil kavramları, Türk, İsviçre ve Alman hukuklarında yer almamaktadır. Fransız hukukunda ise tam temsil yerine doğrudan temsil, dolaylı temsil yerine ise “représentation imparfaite” ifadesi kullanılmaktadır³⁶⁷.

---

³⁶⁷Akyol, Temsil, s. 56.

2. YETKİSİZ TEMSİL KAVRAMI, UNSURLARI, BENZER HUKUKİ KURUMLARLA İLİŞKİSİ VE ORTAYA ÇIKTIĞI DURUMLAR

2.1. Genel Olarak

Türk Borçlar Kanunu m. 46 ve m. 47’de, genel olarak yetkisiz temsilin hüküm ve sonuçları düzenlenmektedir. Söz konusu hükümlerde, yetkisiz temsil kavramı tanımlanmamıştır. Yetkisiz temsilin hukuki niteliği ya da hangi durumların yetkisiz temsile yol açacağı da belirtilmemektedir. Bu bakımdan, temsile ilişkin hükümlerden ve ilgili diğer düzenlemelerden faydalanılarak bir takım sonuçlara ulaşılmaktadır³⁶⁸.

2.2. Yetkisiz Temsil Kavramı ve Tanımı

Yetkisiz temsil kavramı, Pandekt hukukundan itibaren çok değişiklik göstermiştir. Pandekt hukukunda, temsil yetkisi bulunmadığını bilen veya bilmesi gereken kişi yetkisiz temsilci olarak kabul edilmekteydi. Diğer bir ifadeyle, ancak kusurlu davranan, kasıtlı veya ihmâli bir davranışta bulunan kişiye yetkisiz temsilci denmekteydi. Bu dönemdeki başka bir görüşe göre ise yetkisiz temsilci ile işlem yapan üçüncü kişi temsilcinin yetkisiz olduğunu bilmediği takdirde, yetkisiz temsil meydana gelmekteydi. Modern hukukta ise, Pandekt hukukunda ileri sürülen söz konusu görüşler terk edilerek, temsil yetkisi olmadığını bilerek veya bilmeyerek temsil olunan adına üçüncü bir kişiyle işlem yapan herkes, yetkisiz temsilci olarak nitelendirilmektedir. Üçüncü kişinin temsilcinin yetkisinin bulunmadığını bilmesi durumunda da yetkisiz temsil hâli meydana gelebilmektedir³⁶⁹.

Yetkisiz temsil, bir kişinin kanundan veya bir hukuki işlemde doğan temsil yetkisi olmadığı hâlde, üçüncü bir kişi ile temsil olunan adına hukuki bir işlem yapılmasını ifade etmektedir. Burada, temsil yetkisi olmadığı hâlde başka bir kimse adına hukuki işlem yapan kişiye, yetkisiz temsilci denilmektedir³⁷⁰. Yetkisiz temsil, sadece

---

³⁶⁸ **Yelmen, Adem**, “Yetkisiz Temsil”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2015, C. 1, S. (Özel), s. 430, <https://dergipark.org.tr>, Erişim Tarihi: 13.03.2018.

³⁶⁹ **Kutlu Sungurbey**, s. 10.

³⁷⁰ **Schwarz**, s. 394; **von Tuhr/Peter**, s. 373; **Esener**, Borçlar Hukuku, s. 276; **Kutlu Sungurbey**, s. 10; **İnan/Yücel**, s. 341; **Eren**, s. 509; **Antalya**, s. 641.

doğrudan temsil hâlinde gerçekleşebilmekte, dolaylı temsilin niteliği gereğince yetkisiz temsilden bahsetmek mümkün olmamaktadır³⁷¹. TBK m. 46/I'de yetkisiz temsil, “Bir kimse yetkisi olmadığı hâlde temsilci olarak bir hukuki işlem yaparsa, bu işlem ancak onadığı takdirde temsil olunanı bağlar.” şeklinde düzenlenmiştir. Yetkisiz temsil kavramında en önemli unsur, temsil yetkisinin yokluğudur³⁷². Yetkisiz temsilin söz konusu olabilmesi için, temsil olunan adına hukuki işlem yapıldığı anda geçerli şekilde verilmiş bir temsil yetkisinin olmaması gerekmektedir³⁷³. Yetkisiz temsilde, temsil yetkisinin yokluğu dışında olağan temsilde süreç nasıl ilerlemekteyse, o şekilde ilerleyen bir durum bulunmaktadır. Bu nedenle, yetki vermediği hâlde adına hukuki işlem yapılan kişiye “temsil olunan”, yetkisi olmadığı hâlde yetkisi varmış gibi hareket eden kişiye de “temsilci” denilmektedir³⁷⁴.

Yetkisiz temsilin meydana gelebilmesi için üç unsurun bir arada olması şarttır. Buna göre, yetkisiz temsilci ile üçüncü kişi arasında bir hukuki işlem yapılması, yetkisiz temsilcinin bu işlemi başkası adına gerçekleştirmesi ve son olarak temsilci sıfatıyla hareket eden kişiye temsil yetkisi verilmemiş olması gerekmektedir³⁷⁵.

Yetkisiz temsilin ortaya çıkış şekilleri, Kanunda düzenlenmemiş olduğundan temsili ilişkin hükümlerden yola çıkarak tespit edilmektedir. Buna göre, yetkisiz temsil farklı şekillerde oluşabilmektedir. Temsil olunanın temsilciye hiçbir yetki vermemesi, yetki sınırının aşılması veya temsil yetkisinin sona ermesi yetkisiz temsile neden olabilmektedir³⁷⁶. Doktrindeki hakim görüşe³⁷⁷ göre, temsil yetkisinin kötüye kullanılması da yetkisiz temsil olarak kabul edilmektedir. Hangi nedenden kaynaklanmış olursa olsun, temsil olunanın iradesini yansıtmayan ve iyiniyetin korunmadığı her hâlde yetkisiz temsil hâli karşımıza çıkmaktadır³⁷⁸. Bununla birlikte, dış temsil yetkisinin mevcut olduğu, ancak iç temsil yetkisinin bulunmadığı

---

³⁷¹ Zäch/Künzle, Art. 38, N. 1; Eren, s. 470; Kutlu Sungurbey, s. 9; Karahasan, Genel Hükümler, s. 406.

³⁷² Ergün, s. 3.

³⁷³ Antalya, s. 641.

³⁷⁴ Akyol, Temsil, s. 449.

³⁷⁵ Gauch/Schlupe/Schmid/Rey, N. 1373; Watter/Schneller, Art. 38, N. 2; Esener, Turhan, Türk-İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Yetkisiz Temsil, Ajanstürk Matbaası, Ankara 1963, s. 115 vd.; Eren, s. 510; Yelmen, s. 431.

³⁷⁶ Flume, s. 799; Oser/Schönenberger, Art. 38, N. 2-3; Kutlu Sungurbey, s. 11; Antalya, s. 642; Akıncı, s.132-133.

³⁷⁷ Bkz. s. 144-145.

³⁷⁸ Zäch/Künzle, Art. 38, N. 1; Günergök/Kayıhan, s. 188; Nart, Temsil, s. 713.

durumlarda iyiniyetli üçüncü kişilerle yapılan hukuki işlemler, yetkisiz temsil kapsamına girmemektedir³⁷⁹.

2.3. Yetkisiz Temsilin Unsurları

2.3.1. Temsilcinin Temsil Yetkisinin Bulunmaması

Temsil yetkisinin, temsilci tarafından temsil olunan adına hukuki işlem yapılmasını ve bu işlemde doğan hakların ve borçların temsil olunana ait olmasını sağladığını yukarıda belirtmiştik³⁸⁰. Yapılan hukuki işlemde beklenen sonucun elde edilebilmesi için, söz konusu hukuki işlemin tarafının sonuca yönelik iradesini açıklaması gerekmektedir³⁸¹. Bu irade açıklamasını, işlemin tarafı olan kimse bizzat yapabileceği gibi onun temsilcisi de yapabilmektedir³⁸². Temsil yoluyla gerçekleştirilen işlemlerde, temsilci temsil olunan tarafından verilen temsil yetkisi kapsamında hukuki işlemi bizzat yapmaktadır. Bu hukuki işlem, temsilcinin irade açıklamasına dayanmakla birlikte hüküm ve sonuçlarını temsil olunanın hukuk alanında doğurmaktadır³⁸³. Başkası adına hareket eden kimsenin kanuni veya iradi temsil yetkisi yoksa, yapılan işlem temsil olunan hakkında doğrudan doğruya sonuç doğurmamakta³⁸⁴ ve yetkisiz temsil hâli söz konusu olmaktadır³⁸⁵.

2.3.2. Yetkisiz Temsilcinin Temsil Olunan Adına Hareket Etmesi

Türk Borçlar Kanununda temsil, gerçek anlamda temsil olarak kabul edilen doğrudan temsil esas alınarak düzenlenmiştir ve buna göre yetkili ve yetkisiz temsil ayırımına gidilmiştir. Doğrudan temsil ilişkisinin gerçekleşebilmesi için temsilci üçüncü kişi ile hukuki işlem yaparken temsil olunan adına ve hesabına hareket etmesi gerekmektedir³⁸⁶. Hukuki işlem kurulurken, temsilci bu sıfatını üçüncü kişiye bildirmezse veya bu durum üçüncü kişi tarafından anlaşılabilirse, işlemi kendi adına yapmış sayılmaktadır. Bunun sonucunda da, bu işlemin hüküm ve sonuçları o kişiye

³⁷⁹ **Esener**, Borçlar Hukuku, s. 278; **Eren**, s. 510.

³⁸⁰ Bkz. s. 21 vd.

³⁸¹ **Antalya/Topuz**, s. 200; İrade açıklaması, hukuki işlemin kurucu unsurunu oluşturmaktadır (**Antalya/Topuz**, s. 201).

³⁸² **Antalya**, s. 579.

³⁸³ **Oser/Schönenberger**, Art. 32-40, N. 2; **Esener**, Temsil, s. 9; **Eren**, s. 480; **Antalya**, s. 579.

³⁸⁴ Bu kural, doktrinde “tertius’un (üçüncü kişinin) dominus’a (temsil olunana, iş sahibine) karşı hiçbir hukuksal dayanağı yoktur” şeklinde ifade edilmektedir (**Kutlu Sungurbey**, s. 37).

³⁸⁵ **von Tuhr/Peter**, s. 399; **Antalya**, s. 641; **Altın**, Yetkisiz Temsil, s. 2 vd.

³⁸⁶ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 633; **Antalya**, s. 590; **Kılıçoğlu**, s. 307; **Oğuzman/Öz**, s. 228; **İnceoğlu**, s. 47.

ait olmaktadır³⁸⁷. Gerçekten de, TBK m. 40/II'de, "Temsilci, hukuki işlemi yaparken bu sıfatını bildirmezse, ..." ibaresiyle temsilcinin başkası adına hareket ettiğine yönelik iradesini ortaya koyması gerektiği ifade edilmektedir. Temsilcinin temsil olunan adına hareket iradesi üç şekilde ortaya çıkabilmektedir (TBK m. 40). Bunlar, temsilcinin bu iradesini üçüncü kişiye, açıkça veya zımnî (örtülü) şekilde beyan ettiği hâller ile üçüncü kişi açısından hukuki işlemin karşı tarafının temsilci veya temsil olunan olması arasında herhangi bir fark bulunmadığı, diğer bir ifadeyle ilgili için işlem türünden oluşmaktadır³⁸⁸.

2.3.3. Yetkisiz Temsilcinin Üçüncü Kişi ile Hukuki İşlem Yapması

Temsil kurumu, temsilcinin temsil yetkisine dayanarak yaptığı bir hukuki işlemin hüküm ve sonuçlarının temsil olunanın hukuk alanında doğabilmesi esasına dayanmaktadır³⁸⁹. Yetkisiz temsil, temsilin mümkün olduğu hukuki işlemlerde söz konusu olabilmektedir. Bu husus TBK m. 46/I'de, "Bir kimse yetkisi olmadığı hâlde temsilci olarak bir hukuki işlem yaparsa..." şeklinde belirtilmektedir. Buna göre, yetkisiz temsil durumunun oluşabilmesi için, temsil yetkisi bulunmayan bir kimsenin temsil olunan adına hukuki işlem yapması gerekmektedir.

İsviçre-Türk hukukunda, temsile ve yetkisiz temsile ilişkin hükümler (TBK m. 40-48), iki taraflı hukuki işlemler dikkate alınarak düzenlenmiştir. Bununla birlikte, bu hükümler tek taraflı ve çok taraflı hukuki işlemler ile hukuki işlem benzeri işlemlere (ihtarname, tebligat, süre belirleme ve bildirme, ayıp ihbarı, zarara rıza açıklaması gibi) kıyas yoluyla uygulanmaktadır³⁹⁰. Keza, tipik sosyal davranışlarla kurulan eylemsel sözleşme ilişkilerinde gerçekleştirilen davranışın, hukuki işlem kurma iradesi taşıdığı kabul edildiğinden, bu davranışın da temsilci aracılığıyla gerçekleştirilmesi mümkündür³⁹¹. Kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımına ilişkin hukuki işlemlerde ise temsil söz konusu olamayacağı için yetkisiz temsil durumu da

³⁸⁷ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 675; **Eren**, s. 485; **Altner**, Yetkisiz Temsil, s. 6.

³⁸⁸ **Bucher**, s. 619; **Eren**, s. 486; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 678 vd.; **Esener**, Temsil, s. 98; **İnceoğlu**, s. 48; **Yavuz**, Borçlar Kanunu Şerhi, s. 406-407; Açıklama İlkesi ve İstisnaları için bkz. s. 34 vd.

³⁸⁹ **Kutlu Sungurbey**, s. 37.

³⁹⁰ **von Tuhr/Peter**, s. 353; **Zäch/Künzle**, Art. 33, N. 29; **Kutlu Sungurbey**, s. 96; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 624; **Oğuzman/Öz**, s. 227; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 377.

³⁹¹ **Akyol**, Temsil, s. 204-205; **Altner**, **Fatma Zeynep**, Yetkisiz Temsil, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009, s. 5; Otopark olarak ayrılan bir alana otomobilini park eden sürücü ile otoparkçının, park alanından yararlanma veya yararlandırma hususundaki iradeleri uyumakla sözleşme kurulmaktadır. Böyle bir durumda, sosyal tipik davranış, taraflardan birinin temsilcisi tarafından da gerçekleştirilmiş olabilir. Bu durumda, temsilci olarak hareket eden kişinin yetkisiz olması da mümkündür (**Akyol**, Temsil, s. 204-205).

meydana gelmemektedir. Bunun yanı sıra, temsil yoluyla gerçekleştirilmeleri mümkün olmayan maddi fiiller ve haksız fiiler, yetkisiz temsile de konu olamamaktadır³⁹².

2.4. Yetkisiz Temsilin Bazı Hukuki Kurumlarla İlişkisi

2.4.1. Yetkisiz Temsilin Doğrudan Temsil ve Dolaylı Temsil ile İlişkisi

Gerçek anlamda temsil olarak kabul edilen doğrudan temsilde, temsilci temsil olunan adına ve hesabına hareket ettiği için yapılan hukuki işlemin hüküm ve sonuçları doğrudan temsil olunanın hukukuna ait olmaktadır³⁹³. Dolaylı temsilde ise, temsilci sahip olduğu temsil yetkisine dayanarak, kendi adına fakat temsil olunan hesabına hukuki işlem yapmaktadır³⁹⁴. Bu nedenle, dolaylı temsilde, temsilcinin üçüncü kişiyle yaptığı hukuki işlemin sonuçları kendisine ait olmaktadır (TBK m. 40/II). Ancak, temsilcinin temsil olunan ile aralarındaki iç ilişki gereğince, bu hak ve borçları temsil olunana ikinci bir işlemle devretmesi gerekmektedir³⁹⁵. Dolaylı temsilci, kendi adına hareket ettiğinden, üçüncü kişi bakımından karşı taraf konumunda yer almakta ve hukuki işlemde doğan yükümlülükleri bizzat yerine getirmek zorundadır. Yetkisiz temsile ilişkin TBK m. 47'nin uygulanabilmesi için temsilcinin başkası adına hareket iradesi ile sözleşmeyi kurmuş olması gerekmektedir³⁹⁶. Yetkisiz temsil hâli, ancak doğrudan temsilde söz konusu olabilmektedir. Şöyle ki, yetkisiz temsilde, temsilci başkası adına hareket ederek hukuki işlem yapmaktadır. Doğrudan temsil ile dolaylı temsil arasındaki en önemli ayırım noktasını da başkası adına hareket etme şartı oluşturmaktadır. Dolaylı temsilde, temsilci kendi adına fakat başkası hesabına hareket etmektedir. Bu nedenle, dolaylı temsilde yetkisiz temsil hâlinin ortaya çıkması mümkün değildir. Dolaylı temsil yetkisine sahip olmama durumu, temsil olunan ile temsilci arasındaki bir iç ilişki sorunu olup, bu sorundan üçüncü kişi herhangi bir şekilde etkilenmemekte ve kural olarak yapılan işlem geçerli sayılmaktadır. Nitekim, yetkisiz temsilin söz konusu olabileceği doğrudan temsilde, üçüncü kişinin iyiniyetinin korunduğu hâllerde, dış temsil yetkisi mevcut olup ta iç temsil yetkisinin

³⁹² Kocayusufpaşaoğlu, s. 624; Antalya, s. 584; Altıner, Yetkisiz Temsil, s. 5.

³⁹³ Kutlu Sungurbey, s. 9; Oğuzman/Öz, s. 228; İnan/Yücel, s. 342.

³⁹⁴ Yavuz, Dolaylı Temsil, s. 23; Eren, s. 483; Ataay, dolaylı temsilin bir temsil yetkisine dayanması bakımından, yetkisiz temsilden ayrıldığını savunmaktadır (Ataay, Aytekin, Borçlar Hukukunun Genel Teorisi, 3. Bası, İstanbul 1981, s. 194), (Karasu, s. 126, dn. 336'dan naklen).

³⁹⁵ Kocayusufpaşaoğlu, s. 632; Antalya, s. 588.

³⁹⁶ Helvacı, Serap/Karasu, Bülent, "Yetkisiz Temsilcinin Hukuki Sorumluluğu", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 2018, C. 24, S. I, s. 199, <https://dergipark.org.tr>, Erişim Tarihi: 07.04.2021.

mevcut olmadığı durumlarda temsilci tarafından yapılan işlem geçerli kabul edilmektedir. Bu bakımdan, yetkisiz temsilde de temsilci sıfatıyla hareket eden kişinin dış temsil yetkisine sahip olup olmadığı esas alınmaktadır³⁹⁷.

2.4.2. Yetkisiz Temsilin Vekâletsiz İş Görme ile İlişkisi

Öncelikle, vekâlet ilişkisi ile temsil arasındaki bazı farklılıkları belirtmek gerekmektedir. Vekâlet, ücretsizse, eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olması nedeniyle iki kişinin karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının varlığı şarttır. Temsil yetkisi ise tek taraflı ve varması gerekli bir irade beyanı ile verilmektedir. Vekâlet sözleşmesi gereğince, vekil ile müvekkil arasında sözleşmeden doğan bir borç ilişkisi meydana gelmekte ve vekile hukuki bir yükümlülük ve borç yüklemektedir. Temsil ise tek taraflı bir hukuki işlem olması nedeniyle etkisini dış ilişkide göstermekte ve temsilci herhangi bir yükümlülük ve borç altına girmemektedir. Temsilci, sahip olduğu temsil yetkisini kullanmak zorunda değildir. Temsil yetkisi içermeyen vekâlet sözleşmesi yapılabilmesi de mümkündür³⁹⁸. Vekâlet sözleşmesinin konusunu bilimsel mütalâ verilmesi, özel ders verilmesi, veterinerin hasta hayvanı tedavi etmesi gibi maddi fiiller oluşturabilmektedir. Ancak, maddi fiiller temsil konusu yapılamamaktadır³⁹⁹. Yine, vekâlet bir sözleşme olması nedeniyle sözleşmenin taraflarının fiil ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Temsilde ise temsilcinin ayırt etme gücüne sahip olması yeterli kabul edilmektedir. Vekâlet sözleşmesi, vekil ile müvekkil arasındaki iç ilişkiye ilişkin olup, temsil yetkisi temsilcinin üçüncü kişilerle yapmaya yetkili olduğu işlemlerle, diğer bir ifadeyle dış ilişki ile ilgilidir⁴⁰⁰.

Vekâlet bir sözleşme biçimidir. Vekâletsiz iş görmede ise adında anlaşıldığı gibi bir vekâlet sözleşmesi bulunmamasına rağmen, iş gören kişi, başkasının işlerini yapmaktadır. Vekâletsiz iş görme, iş gören kişinin hem hukuki işlem yapmasını hem de her çeşit maddi iş yapmasını kapsamaktadır⁴⁰¹.

Vekâlet, vekâletsiz iş görme ve temsil kurumlarının her üçünde de başkası hesabına hareket olgusunu bulunması noktasında bir benzerlik olsa da, uygulama alanlarının

---

³⁹⁷ Altıner, Yetkisiz Temsil, s. 22.

³⁹⁸ Schwarz, s. 388; Esener, Temsil, s. 60 vd.; Zevkliler/Gökyayla, s. 639; Nomer, s. 144; Aral/Ayrancı, s. 454; Antalya, s. 587; Başpınar, s. 100; Akıncı, s. 126; Cansel/Özel, s. 216-217.

³⁹⁹ Aral/Ayrancı, s. 449; Antalya, s. 587; Yıldırım, s. 152; Akipek, s. 33; Doğan/Şahan/Atamulu, s. 166.

⁴⁰⁰ Gülerci/Kılınç, s. 131; Günergök/Kayıhan, s. 176.

⁴⁰¹ Akyol, Temsil, s. 459; Akbıyık, Azra Arkan, Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme, Alfa Yayınevi, İstanbul 1999, s. 26.

birbirinden farklı olmasının yanı sıra, başkası adına hareket, vekâletsiz iş görmenin bir unsurunu oluşturmamaktadır⁴⁰². İş görenin, bir başkası adına işgörmeye iradesine sahip olması veya işin başkasına ait olduğunu bilmesine rağmen o işi görmeye başlaması gerekli değildir. Genel olarak iş görme iradesine sahip olması, diğer bir ifadeyle iradesini işin fiili sonucuna yöneltmesi yeterli sayılmaktadır⁴⁰³. Bu sebeple, vekâletsiz iş görenin ayırt etme gücüne sahip olması gerekmektedir⁴⁰⁴.

Vekâletsiz iş görmede, bir kimse başka bir kimsenin hukuki alanına, bir yetkinliği olmaksızın o kişinin veya kendisinin yararına müdahalede bulunmaktadır. Burada vekâletsiz iş gören, bu müdahaleyi iş sahibi yararına yapıyorsa gerçek vekâletsiz iş görme, kendisi ya da başka bir kişi yararına yapıyorsa gerçek olmayan vekâletsiz iş görme hâli ortaya çıkmaktadır.

Yetkisiz temsil ile vekâletsiz iş görme arasında, bazı farklılıklar bulunmaktadır. İlk olarak yetkisiz temsil, sadece hukuki işlemlerin yapılmasında söz konusu olabilirken; vekâletsiz iş görme hem hukuki işlemlerde hem de maddi fiillerde görülebilmektedir. İkincisi, yetkisiz temsilde temsil yetkisi, vekâletsiz iş görmede ise vekâlet yoktur. Vekâlet sözleşmesi ile temsil yetkisi birbirinden ayrı kavramları ifade etmektedir⁴⁰⁵. Vekâletsiz iş görme hükümlerinin uygulanabilmesi için tek şart, vekâlet olmadan o işin görülmüş olmasıdır. Temsil yetkisinin varlığı, tek başına vekâletsiz iş görme hükümlerinin uygulanmasını engellemektedir⁴⁰⁶. Temsil yetkisi, tek taraflı bir irade beyanı ile verilebildiği için tarafların bu hususta ayrıca sözleşme yapmaları gerekmemektedir⁴⁰⁷. Vekâletsiz iş görenin iş sahibi adına hukuki işlem yapması hâlinde, yetkisiz temsilci ile vekâletsiz iş gören sıfatı aynı kişide birleşebilmektedir. Fakat vekâletsiz iş görmeyle yetkisiz temsilin birlikte bulunabilmesi için vekâletsiz iş görenin aynı zamanda iş sahibi adına davranmış olması gerekmektedir⁴⁰⁸. Üçüncü farklılık, yetkisiz temsil ilişkisi, yetkisiz temsilci ile sözleşmenin karşı tarafı olan üçüncü kişi arasındaki dış ilişkiyi ifade etmektedir. Bu dış ilişkiye, TBK m. 46 ve 47'deki kurallar uygulanmaktadır. Yetkisiz temsilci ile temsil olunan arasındaki ilişki

---

⁴⁰² **Kırca, İsmail**, “Vekâletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1995, C. 44, S.1, s. 443-444, <https://dergiler.ankara.edu.tr>, Erişim Tarihi: 13.03.2018; **Tandoğan**, Borçlar Hukuku, s. 680.

⁴⁰³ **Tandoğan**, Borçlar Hukuku, s. 681; **Zevkliler/Gökyayla**, s. 679.

⁴⁰⁴ **Zevkliler/Gökyayla**, s. 679.

⁴⁰⁵ **Kutlu Sungurbey**, s. 29; **Yelmen**, s. 431.

⁴⁰⁶ **Kırca**, Vekâletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller, s. 444-445.

⁴⁰⁷ **Akyol**, Temsil, s. 460.

⁴⁰⁸ **Kutlu Sungurbey**, s. 29.

ise iç ilişki niteliğinde olup, bu ilişki TBK m. 526-531'deki vekâletsiz iş görmeye ilişkin kurallara göre sonuç doğurmaktadır⁴⁰⁹. İç ilişkide vekâletsiz iş görmenin TBK m. 531'e göre onaylanması, dış ilişkide TBK m. 46'ya göre sözleşmenin onaylanmasından bağımsızdır. Bunlardan ilki iç ilişkiyi, ikincisi ise dış ilişkiyi etkilemektedir⁴¹⁰. Temsil olunanın, bunlardan birini onaylayıp diğerini onaylamaması mümkündür. Ancak, iş görme iş verenin menfaatine ise ya da iş veren vekâletsiz iş görmeye onay vermişse, çoğunlukla yetkisiz temsile de onay verilmektedir⁴¹¹. Diğer bir husus, vekâletsiz iş görmede iş gören ve iş sahibi olmak üzere iki taraf bulunmaktadır. Yetkisiz temsilde ise hukuki işlemin tarafları ve yetkisiz temsilci şeklinde üç kişinin olması zorunludur⁴¹².

2.4.3. Yetkisiz Temsil ile Vekâletsiz Ulak (Haberci) İlişkisi

Temsilci, temsil yetkisi kapsamında temsil olunan adına üçüncü kişiyle hukuki işlem yaparken kendi iradesini başkası adına açıklamaktadır. Ulak (haberci) ise, hukuki işlemlerin yapılmasında bir kimsenin irade açıklamasını başka bir kişiye ulaştıran aracı kişidir. Ulak başkası adına hukuki işlem yapmayı, sadece kendi bilgisine sunulan irade açıklamasını başka bir kişiye iletmektedir⁴¹³. Ulak, herhangi bir irade oluşturmamakta, sadece fiili bir görevi yerine getirmektedir⁴¹⁴.

Aracı kişinin, temsilci mi yoksa ulak mı olduğu, irade sakatlıklarında ve iyiniyetin sonuca etki ettiği durumlarda kimin iradesinin ya da bilgisinin esas alınacağı bakımından önem taşımaktadır⁴¹⁵. Bu sebeple, temsilci başkası adına olsa da kendi iradesini açıkladığı için ayırt etme gücünün olması gerekmektedir. Aksi takdirde, yapılan işlem geçersiz sayılmaktadır. Ulak ise maddi bir role sahip olduğundan, ulaştırdığı iradenin içeriğine ve anlamına dair bir fikrinin olması şart değildir. Ulak ta

---

⁴⁰⁹ **Kutlu Sungurbey**, s. 32; **Yelmen**, s. 431-432; **Kırca**, Vekâletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller, s. 443; **Akbıyık, A.**, s. 33.

⁴¹⁰ **Kutlu Sungurbey**, s. 33; **Kırca**, Vekâletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller, s. 447.

⁴¹¹ **Kırca**, Vekâletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller, s. 449.

⁴¹² **Tiftik/Şen**, s. 2648.

⁴¹³ **Kutlu Sungurbey**, s. 33; **Akyol**, Ulak, s. 9; **Antalya**, s. 585; **Akıncı**, s. 125; **Cihan**, a.g.m., s. 172; **Cansel/Özel**, s. 216.

⁴¹⁴ **Nart**, Temsil, s. 608.

⁴¹⁵ **Schwarz**, s. 386; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop**, s. 171; "Haberci, temsilcinin aksine irade bildirmemektedir. Haberci ile temsilci arasındaki farkın belirlenmesinde esas zorluk sözlü beyanlardadır. Haberci ile temsilcinin her ikisi de dominus adına hareket etmektedir. Davalı banka denetçisi, her iki tarafın da görüşmelerini iletme görevini üstlenmiştir ve herhangi bir irade belirtmemiştir. Denetçi, sadece tarafların iradelerini aynen birbirine iletmiş olduğundan temsilci olarak nitelendirilemez. Bkz. BGE 4C.434/2005" (**Nart**, Temsil, s. 608, dn. 18).

temsilciden farklı olarak ehliyet aranmamaktadır. Bununla birlikte, yaptığı işin niteliğini anlamlandırabilecek zihin ve akıl seviyesine sahip olması gerekmektedir⁴¹⁶. Bazı yazarlara göre ulak, “bilinç ve irade yoksunu alet”, “konuşan mektup”, “eylemli hizmetçi”, “ministerium tantummodo praestat”, “phonograph (ses bantı)” dır. Bir çocuk veya bir akıl hastası, ulaklık görevini reşit normal bir insan kadar yerine getirebilmektedir⁴¹⁷.

Yetkisiz temsilde, temsil yetkisi verilmediği hâlde temsil olunan adına ve hesabına hukuki işlem yapılmaktadır. Yetkisiz ulakta ise, ulağın hukuki işlem yapması söz konusu değildir. Ulağın, muhataba ileilmek üzere kendisine yöneltilen irade açıklamasını olduğu gibi herhangi bir ekleme yapmadan muhatabına ulaştırma görevi bulunmaktadır. Temsilci de olduğu gibi ulakta da yetkisizlik veya vekâletsizlik hâli olabilmektedir⁴¹⁸. Yetkisiz temsilin onanması ve onanmaması durumunda ortaya çıkabilecek sorumluluğa ilişkin kuralları düzenleyen TBK m. 46 ve m. 47'nin, vekâletsiz ulağın ulaştırdığı açıklamalara da kıyasen uygulanıp uygulanmayacağı hususu tartışmalı olmakla birlikte, yetkisiz temsilcinin davranışıyla benzerliği, her iki durumda da üçüncü kişinin güveninin boşa çıkması nedeniyle uğrayabileceği zarar da dikkate alınarak, bu hükümlerin uygulanabileceği kabul edilmektedir⁴¹⁹. İrade açıklaması aracı bir kişiyle, diğer bir ifadeyle ulak aracılığıyla kullanıldığında, muhatap ile arasında bir güven ilişkisi meydana gelmektedir. Muhatap, ulak aracılığıyla aldığı icap üzerine kabul beyanında bulunurken, sözleşmenin kurulacağına güvenmektedir. Ancak, ulağın yetkisiz olması da söz konusu olabilmektedir. Bu durumda, sözleşmenin kurulmasında aracı kullanmayan muhatabın hukuken korunması gerekmektedir. Yetkisiz ulak hâlinde, muhatabın güveni korunurken, özellikle yetkisiz temsil hükümlerine başvurulabilmektedir⁴²⁰.

2.4.4. Yetkisiz Temsil ile Yetkisiz Organ İlişkisi

Tüzel kişi, kanun ve kuruluş belgeleri uyarınca gerekli organlara sahip olduğunda fiil ehliyetini kazanmakta ve iradesini organları aracılığıyla açıklamaktadır (TMK m. 49-50). Tüzel kişi, organları tarafından temsil edilmektedir⁴²¹. Bu organlar bakımından,

---

⁴¹⁶ Schwarz, s. 386; Antalya, s. 586.

⁴¹⁷ Akyol, Ulak, s. 9 ve 63.

⁴¹⁸ Akyol, Temsil, s. 458.

⁴¹⁹ Kutlu Sungurbey, s. 35; Belgesay, s. 14-15.

⁴²⁰ Akyol, Ulak, s. 98 vd.

⁴²¹ Akcan, s. 44.

her ne kadar temsil kavramı kullanılmakta ise de, burada TBK m. 40 vd. uyarınca bir temsil hâli mevcut değildir⁴²². Zira, organ tüzel kişinin bir parçasını oluşturmaktadır. Temsilde ise, temsil olunandan bağımsız temsilci adı verilen başka bir kişi daha bulunmaktadır. Organ, temsilciden tamamen farklı olduğundan, tüzel kişinin fiil ehliyetini düzenleyen TMK m. 49 ve m. 50, tüzel kişinin temsilcisi hakkında uygulanmamaktadır. Bu durumda, Türk Borçlar Kanununda temsili düzenleyen 40 vd. maddelerinin tüzel kişinin temsilcisi hakkında uygulanabileceği ifade edilmektedir. Bununla birlikte, tüzel kişinin organı temsil yetkisine sahip olmadığı hâlde veya temsil yetkisinin sınırları dışına çıkarak tüzel kişi adına işlem yaptığı takdirde, hangi kuralların uygulanacağı sorunu karşımıza çıkmaktadır. Böyle bir durumda, yetkisiz temsile ilişkin TBK m. 46 ve m. 47'nin kıyasen uygulanması isabetli olacaktır⁴²³.

2.5. Yetkisiz Temsilin Ortaya Çıktığı Durumlar

Yetkisiz temsil, farklı sebeplerden kaynaklanabilmektedir. Temsil yetkisinin olmamasından, hiç verilmemesinden, yetki sınırının aşılmasından, daha önce verilen yetkinin sona ermesinden, yetkinin kapsamı dışına çıkılmasından kaynaklanabilmektedir. Başlangıçta verilen temsil yetkisi, temsil olunan tarafından geri alınması ya da başka bir sebeple sona ermiş olabilmektedir⁴²⁴. Bu sayılanlar dışında, temsil yetkisi verme işlemi şekle aykırılık, muvazaa gibi kesin ya da irade bozukluğu hâlleri gibi dayanılabilir geçerlilik unsurları bakımından geçersiz sayılabilmektedir⁴²⁵. Birlikte temsil yetkisi verilen bir durumda, temsilcilerden sadece biri tarafından işlemin yapılması; temsil olunanın talimatına aykırı davranılması; temsilcinin kendi kendisiyle işlem yapması veya çifte temsil hâli; temsil yetkisinin kötüye kullanılması⁴²⁶, başkasının adını kullanarak hukuki işlem yapılması⁴²⁷ yetkisiz temsil hâlleri arasında yer almaktadır. Yetkisiz temsil, iradi temsil dışında kanuni temsilde ve tüzel kişilerin temsilinde de söz konusu olabilmektedir⁴²⁸.

⁴²² Kartal, s. 28; Demir, s. 253; Cansel/Özel, s. 216.

⁴²³ Kutlu Sungurbey, s. 35-36.

⁴²⁴ Eren, s. 509; Kocayusufpaşaoğlu, s. 722; Akıntürk/Ateş, s. 81; Tunçomağ, s. 421; Kılıçoğlu, s. 331; Akıncı, s. 132-133; Antalya, s. 642; Yavuz, El Kitabı, s. 216.

⁴²⁵ Antalya, s. 642; Eren, s. 509; Kocayusufpaşaoğlu, s. 722; Karahasan, Genel Hükümler, s. 406.

⁴²⁶ Antalya, s. 642; Eren, s. 509; Akyol, Temsil, s. 456.

⁴²⁷ Akyol, Temsil, s. 456.

⁴²⁸ Eren, s. 509-510; Anonim şirket esas sözleşmesinde, şirketin işletme konusu belirtilmeli ve bu husus tescil ve ilan ettirilmelidir (TTK m. 339/II, b ve m. 354). Anonim şirketi temsil yetkisine sahip olanların, işletme konusu dışında bir işlem gerçekleştirmeleri halinde, yetkisiz temsil hali ortaya çıkmaktadır. Bu duruma bağlanan sonuç, Kanun'da açıkça ifade edilmektedir. Buna göre, işlem geçerli sayılmakla

2.5.1. Temsil Yetkisi Verilmemiş Olmasına Rağmen Temsilci Sıfatı ile Hareket Edilmesi

2.5.1.1. Temsil Yetkisinin Hiç Verilmemiş Olması

Bu varsayımda, temsil yetkisi, temsil olunan tarafından hiçbir şekilde verilmemiştir. Temsil olunan adına hareket eden kişinin iddia ettiği temsil yetkisinin hiçbir dayanağı bulunmamaktadır. Böyle bir durumda, yetkisiz temsilcinin yaptığı işlem şekle bağlı ise sözleşme tamamen geçersiz sayılmaktadır. Yetkisiz temsilcinin şekle bağlı bir işlemi gerçekleştirmesi mümkün değildir. İşlemin geçerliliği şekil şartına bağlı değilse, temsil olunan onay verinceye kadar askıda geçersiz kabul edilmektedir. Onay verilirse, işlem yapıldığı andan itibaren geçerlilik kazanmakta, aksi takdirde askıda geçersizlik hâli kesin geçersizliğe dönüşmekte ve yetkisiz temsilcinin üçüncü kişiye karşı sorumluluğu ortaya çıkmaktadır⁴²⁹. Uygulamada, yetkisiz temsil durumu ile çoğunlukla temsilcinin kendisini hatalı olarak yetkili zannettiği veya hukuki işlemi temsil olunan adına gerçekleştirmekte menfaat elde ettiği hâllerde karşılaşılmaktadır⁴³⁰.

2.5.1.2. Yetkilendirme İşleminin Geçersiz Olması

Temsilcinin, temsil yetkisine sahip olabilmesi, yetkilendirme işleminin geçerliliğine bağlıdır. Temsil yetkisinin verilmesi hukuki bir işlem olması sebebiyle, hukuki işlemlerin geçerlilik koşullarını taşıması gerekmektedir⁴³¹. Bu anlamda, yetki konusunun yerine getirilmesi mümkün işleri içermesi, hukuka ve ahlâka uygun olması şarttır⁴³². Aksi takdirde, diğer geçersizlik hâllerinden farklı olarak yetkisiz temsil hükümlerini uygulama imkânı bulunmamaktadır. Temsil olunanın içeriği imkânsız, hukuka veya ahlâka aykırı bir işleme onay vermesi mümkün değildir. Ayrıca, yetkisiz temsil hükümlerinin uygulanabilmesi için yetki eksikliği dışında, başka bir geçersizlik sebebinin olmaması gerekmektedir. Buna karşılık, gabin iki taraflı hukuki işlemler

---

birlikte, bu geçerlilik askıda geçerlilik şeklindedir. Şayet, anonim şirket tüzelkişiliği, üçüncü kişinin söz konusu işlemin, işletme konusu dışında kaldığını bildiği veya bilebilecek durumda olduğu ispatlanırsa, işlem geçersiz sayılmaktadır (TTK m. 371/II), (Koç, s. 158).

⁴²⁹ Zäch/Künzle, Art. 38, N. 5; Akyol, Temsil, s. 451.

⁴³⁰ Köse, Murtaza, "Mukayeseli Hukukta Yetkisiz Temsil", Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi 2008, C. 8, S. 4, s. 93, <https://dergipark.org.tr>, Erişim Tarihi: 13.03.2018.

⁴³¹ Kılıçoğlu, s. 310.

⁴³² Eren, s. 489; Kılıçoğlu, s. 310.

bakımından bir geçerlilik şartı olması yönüyle tek taraflı bir hukuki işlem olan temsil yetkisi verilmesi işlemini, kural olarak geçersiz hâle getirmemektedir⁴³³.

Temsil olunanın, temsil yetkisi verebilmek için kural olarak tam fiil ehliyetine sahip olması zorunludur. Bununla birlikte, sınırlı ehliyetsizlerin, tek başına yapabilecekleri işlemler yönünden; sınırlı ehliyetlilerin de kanuni danışmanlarının olumlu oylarına ihtiyaç duyulmayan işlemler bakımından temsil yetkisi verebilmeleri mümkündür⁴³⁴.

Temsil yetkisinin geciktirici şarta bağlı verildiği bir durumda, şart gerçekleşmeden temsilci tarafından yapılan hukuki işlem hakkında yetkisiz temsil hükümleri uygulanmaktadır. Temsil yetkisinin ulak veya telgraf ile yanlış şekilde ulaştırılması hâlinde, yetkilendirme geçersiz sayılmaktadır. Temsil yetkisi verme işlemi, irade sakatlığına dayanılarak iptal edilmişse, temsilci yetkisiz duruma gelmektedir⁴³⁵. Temsil yetkisi verme işleminde, muvazaa⁴³⁶ söz konusu ise, TBK m. 19 gereğince yetkilendirme işlemi geçersiz kabul edilmektedir. Diğer bir ifadeyle, temsil olunan ve temsilci arasında temsil ilişkisi kurulmamaktadır. Fakat, dış temsil bakımından (TBK m. 41/II), üçüncü kişiler iyiniyetli olup ta muvazaayı bilmedikleri takdirde yetki geçerli sayılmaktadır⁴³⁷.

2.5.1.3. Yetkisiz Temsilcinin Üçüncü Kişiyi Temsil Yetkisinin Varlığı Hususunda Aldatması

Temsil olunanın temsilciyi yetkilendirmek istediğine dair herhangi bir işaretin olmadığı durumlarda, ortada bir temsil yetkisi bulunmamaktadır. Kendisine hiçbir şekilde temsil yetkisi verilmemiş ya da azledilmiş olan bir kimsenin, temsil olunan adına hareket etmesine temsilcinin aldatması (hilesi) denilmektedir⁴³⁸. Uygulamada en çok, temsilcinin sahte yetki belgesi ile işlem yapması hâli ile karşılaşılmaktadır. Böyle bir işlem, kanuna aykırılık sebebiyle geçersiz sayıldığından (TBK m. 27), burada yetkisiz temsil hükümlerinin uygulanması mümkün olmamaktadır⁴³⁹.

---

⁴³³ **İnceoğlu**, s. 128.

⁴³⁴ **Altın**, Yetkisiz Temsil, s. 31.

⁴³⁵ **Akyol**, Temsil, s. 455; **Tiftik/Şen**, s. 2649.

⁴³⁶ Muvazaa, iki tarafın iradesi ile beyanlar arasında isteyerek uygunsuzluk hali yaratarak, üçüncü kişileri aldatmak amacıyla görünürde sözleşme yapılmasıdır (**Eren**, s. 394).

⁴³⁷ **von Tuhr/Peter**, s. 359; **Zikos**, s. 19; Böyle bir durumda, yetkisiz temsilcinin üçüncü kişiye karşı TBK m. 47'ye göre sorumlu tutulamayacağı anlaşılmaktadır (**İnceoğlu**, s. 130, dn. 116).

⁴³⁸ **Ergün**, s. 4.

⁴³⁹ **Akyol**, Temsil, s. 31.

2.5.1.4. Başka Bir Kimsenin Adı Altında Hukuki İşlem Yapılması

a. Genel Olarak

Açıklama ilkesi ile yakından ilgili olan bu durumda, temsilci başkasının adını kullanarak hukuki işlem yapmaktadır. Doğrudan temsilde, temsilci temsil olunan adına hareket ettiğini üçüncü kişiye bildirmektedir. Dolaylı temsilde ise temsilci kendi adını kullanarak işlem yaptığından, taraf sıfatı temsilciye ait olmaktadır. Bununla birlikte, temsilci hukuki işlem kurulurken kendisini bir başkası gibi tanıtmışsa, doğrudan ve dolaylı temsil dışında farklı bir durum ortaya çıkmaktadır. Bir kimsenin başkasının adı altında işlem yapmak istemesi iki farklı nedenden kaynaklanabilmektedir. Bu kişi, ya kendi kimliğini gizli tutmak için ya da o kişinin temsilcisi olmak istediği için başkasının adını kullanabilmektedir⁴⁴⁰.

Başkası adına hareket etme kavramı ile başkasının adı altında, yanlış isim adı altında veya mevcut olmayan birinin adı kullanılarak hareket etmek kavramları birbirlerinden farklı durumları ifade etmektedir⁴⁴¹.

b. Yanlış Ad Kullanılarak Hukuki İşlem Yapılması

Bir kimsenin, sadece kendi kimliğini gizlemek amacıyla gerçekte mevcut olmayan bir isim kullanarak işlem yapması hâlinde, TBK m. 46 uygulanmamaktadır. Zira, bu kişi gerçekte hiç yoktur⁴⁴². Bu duruma örnek olarak, otelde konaklama yapmak isteyen birinin, kimliğini saklı tutmak istemesi nedeniyle uydurduğu başka bir ad altında sözleşme kurması hâli gösterilmektedir⁴⁴³. Böyle bir işlem yapan kişi, temsilci sıfatıyla hareket etmemektedir. Bu durumda, TBK m. 19/I uyarınca, tarafların yanlışlıkla veya gerçek amaçlarını saklamak için kullandıkları ifadelerle değil, gerçek ve ortak iradeleri esas alındığından, sözleşmede kullanılan uydurma isim üzerinden değil, fiziken orada bulunan kişi ile sözleşme kurulmuş sayılmaktadır⁴⁴⁴.

c. Başkasının Adı Kullanılarak Hukuki İşlem Yapılması

Yanlış ad altında işlem yapmak dışında, kişinin kendisini başka bir şahıs olarak tanıtarak işlem yapması da mümkün olabilmektedir. Burada, bu kişi işlemi kendi adına

---

⁴⁴⁰ **Ohr, Günter**, Zur Dogmatik des Handelns unter Fremden Namen, Archiv für die civilistische Praxis 1952-1953, s. 216; **İnceoğlu**, s. 75.

⁴⁴¹ **Koller**, Der gute Glaube, N. 194; **İnceoğlu**, s. 75; **Nart**, Temsil, s. 628.

⁴⁴² **Zäch/Künzle**, Art. 32, N. 68 ve 89.

⁴⁴³ **Medicus, Dieter**, Allgemeiner Teil des BGB, 9. Auflage, Heidelberg 2006, N. 907; **Bucher**, s. 640; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 768.

⁴⁴⁴ **İnceoğlu**, s. 76; **Nart**, Temsil, s. 628.

yapıyor görünüşü yaratmakla birlikte, kendini gerçekte var olan başka biri olarak tanıtmaktadır. Bu kişi, söz konusu işlemi yaparken kendi adına veya başkası adına hareket etmiş olabilir. Temsil hukuku yönünden, başkası adına yapılmış bir işlemden bahsedebilmek için işlemi gerçekleştiren kişide temsilci sıfatıyla hareket etme niyeti aranmaktadır⁴⁴⁵. Başkası adına davranan bu kişi temsil yetkisine sahip değilse, yetkisiz temsil hükümleri (TBK m. 46 ve 47) kıyasen uygulanabilmektedir. Bununla birlikte, temsil yetkisi varsa, üçüncü kişinin haklı güveni korunmalı ve söz konusu hukuki işlem, adı kullanılan temsil olunan ile yapılmış kabul edilmelidir⁴⁴⁶. Yazılı şeklin geçerlilik şartı sayıldığı sözleşmeler yönünden ise⁴⁴⁷, bir kimsenin başkası adına imza atması, sözleşmenin geçersizliğine neden olmaktadır⁴⁴⁸.

Bu konuyla ilgili diğer bir husus, kişi temsilci sıfatıyla hareket etmemekte, işlemi kendi adına gerçekleştirmek istemekte, ancak kendisini farklı biri olarak tanıtmaya ihtiyacı hissederek başkasının adı altında işlem yapmaktadır. Bu konudaki tipik örnek, değerli bir resim tablosunu satın almak isteyen bir kimsenin, bu sanat eserinin kendisine satışının yapılmayabileceği endişesiyle tanınmış bir koleksiyoncunun adı altında satış işlemini gerçekleştirmesidir⁴⁴⁹. Muhatap üçüncü kişi bakımından, karşı taraftaki kişinin isminin önem arzettiği hâllerde iyiniyetli üçüncü kişide yaratılan haklı güven hukuken koruma altında olup, sözleşme üçüncü kişi ile adı kullanılan kişi arasında kurulmuş kabul edilmektedir. Bu durumda, yetkisiz temsili düzenleyen TBK m. 46 ve 47'nin uygulanması gerekmektedir⁴⁵⁰.

d. Mevcut Olmayan Bir Kişinin Adı Kullanılarak Hukuki İşlem Yapılması

---

⁴⁴⁵ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 768 vd.; “Temsilci bir başkası adına hareket etmelidir. Bu husus, temsilcinin beyanlarının muhatap açısından güven ilkesi gereğince değerlendirilerek araştırılır. Bu nedenle, temsilcinin temsil iradesine sahip olması ve üçüncü kişinin bu iradeyi anlaması gerekir, ya da temsilcide temsil iradesi olmasa da, üçüncü kişinin, temsil iradesine yönelik bir anlam yükleyebilmesi mümkün ise ve somut olarak da yüklemesi halinde temsil ilişkisi oluşacaktır. Önemli olan somut içsel temsil iradesinden ziyade üçüncü kişiye karşı bildirilen ve karşı tarafça dürüstlük kuralı gereğince anlaşılabilen temsil iradesidir. Temsil ilişkisi, bir kişinin başkası adına değil de, bir başkasının ismini kullanarak hareket etmesi halinde oluşmaz. Örneğin çalışan bir kişinin kendisini iş sahibi gibi göstererek hukuki işlem yapması halinde, temsilcinin kendisi işlemin tarafı olur. Bkz. BGE 120 197 Er. 2b/aa” (**Nart**, Temsil, s. 628, dn. 91).

⁴⁴⁶ **İnceoğlu**, s. 80; **Nart**, Temsil, s. 629; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 386.

⁴⁴⁷ TBK m. 15'e göre, “İmzanın, borç altına girenin el yazısıyla atılması zorunludur. Güvenli elektronik imza da, el yazısıyla atılmış imzanın bütün hukuki sonuçlarını doğurur (1). İmzanın el yazısı dışında bir araçla atılması, ancak örf ve âdetçe kabul edilen durumlarda ve özellikle çok sayıda çıkarılan kıymetli evrakın imzalanmasında yeterli sayılır (2).”

⁴⁴⁸ **von Tuhr/Peter**, s. 395; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 771.

⁴⁴⁹ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 769; **Zäch/Künzle**, Art. 32, N. 82.

⁴⁵⁰ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 770; **İnceoğlu**, s. 82.

aa. Genel Olarak

Mevcut olmayan bir kişinin adı kullanılarak yapılan işlem, yukarıda ifade edilen yanlış ad kullanılarak işlem yapılması durumundan farklılık göstermektedir. Her iki hâlde de gerçekte kimse mevcut değildir. Ancak, yanlış ad kullanılarak işlem yapılması durumunda işlemi yapan kişi temsilci sıfatıyla hareket etmemekte ve üçüncü kişiye temsilci olduğuna ilişkin bir beyanda bulunmamaktadır. Mevcut olmayan bir kişinin adı kullanılarak yapılan işlemde ise işlemi yapan kişi temsilci sıfatıyla hareket etmekte ve bu hususu üçüncü kişiye açıklamaktadır. Ancak, temsil olunan gerçekte var olmayan bir kişiden oluşmaktadır. Bu nedenle, gerçek bir yetkisiz temsil meydana gelmektedir. Böyle bir durumda, yetkisiz temsili düzenleyen hükümler kıyas yoluyla uygulanabilmektedir⁴⁵¹.

Mevcut olmayan bir kişi adına hareket edildiği takdirde, bu kişi gerçekte var olmayan bir kimse olduğundan, temsil olunan sıfatıyla işleme onay verebilmesi de mümkün değildir. Böyle bir durumda, TBK m. 46 kural olarak uygulanamamaktadır. Ancak, hukuki işlem yapıldığı sırada gerçekte mevcut olmayan temsil olunan, sonradan hukuki kişilik kazandığı takdirde onay beyanında bulunabilme imkânına sahip olmaktadır. Bu şekilde bir istisna ile karşılaşılması hâlinde, TBK m. 46'nın kıyas yoluyla uygulanabileceği kabul edilmektedir⁴⁵². Türk Ticaret Kanunu bakımından ise, ticari şirketler hakkında bu imkân açıkça düzenlenmiştir.

bb. Türk Ticaret Kanunundan Doğan İstisnalar

aaa. Genel Olarak

Mevcut olmayan bir kimsenin temsili hâlinde, kural olarak TBK m. 46 uygulanamamaktadır. Ancak, Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan bazı düzenlemeler bu kuralın istisnasını oluşturmaktadır. Şirket temsilcileri yönünden şahsi sorumluluğun

---

⁴⁵¹ Koller, Der gute Glaube, N. 417; von Tuhr/Peter, s. 405; Bucher, s. 642; Kutlu Sungurbey, s. 25; Ergüne, Mehmet Serkan, Olumsuz Zarar, Beta Yayınevi, İstanbul 2008, s. 197, dn. 166; Tiftik/Şen, s. 2651.

⁴⁵² von Tuhr/Peter, s. 405; Becker, Art. 38, N. 6; Kutlu Sungurbey, s. 25; Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 386.

kabul edilmesi, bahsi geçen düzenlemelerin ortak özelliğini oluşturmaktadır. Bu sorumluluk, TBK m. 47’de yer alan sorumluluktan farklı olup borcun ifasından şahsen sorumlu olmak anlamını taşımaktadır⁴⁵³.

bbb. Kollektif Şirketler Bakımından

Türk Ticaret Kanunu m. 215’te, kollektif şirket kuranların, şirket sözleşmesinin noterlikçe onaylı bir suretini onay tarihinden itibaren onbeş gün içinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline vererek şirketin tescilini istemelerinin zorunlu olduğu ifade edilmektedir. Bu yükümlülük yerine getirilmeden, ortaklar şirket adına işlem yaptıkları takdirde, üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu tutulmaktadırlar (TTK m. 216). Çünkü, kollektif şirket, söz konusu tescil işleminden sonra tüzel kişilik kazanmaktadır (TTK m. 232).

Üçüncü kişilere karşı şahsi sorumluluk, kollektif şirketin kurucu ortakları hakkında geçerlidir. Kurucu olmayan bir kimsenin, tescilden önce kollektif şirket adına hukuki işlem yapması durumunda, yetkisiz temsile ilişkin hükümler kıyasen uygulanabilmektedir.

ccc. Anonim Şirketler Bakımından

Anonim şirketler de, tescil ile tüzel kişilik kazanmaktadır. Bu husus, TTK m. 355/I’de, “Şirket ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır.” şeklinde açıkça belirtilmektedir. Buna göre, ticaret siciline tescil edilmeden önce şirket adına işlem yapan ve taahhüte girişen bir kimse, bu işlem ve taahhütten doğan borçlardan şahsen ve müteselsilen sorumlu olmaktadır. Bu durum, TTK m. 355/II’de, “Tescilden önce şirket adına işlem yapanlar ve taahhütlere girişenler, bu işlem ve taahhütlerden şahsen ve müteselsilen sorumludurlar. Ancak, işlem ve taahhütlerin, ileride kurulacak şirket adına yapıldığı açıkça bildirilmiş ve şirketin ticaret siciline tescilinden sonra üç aylık süre içinde bu taahhütler şirket tarafından kabul olunmuşsa, yalnız şirket sorumlu olur.” şeklinde ifade edilmektedir.

Kollektif şirketlerden farklı olarak, anonim şirketlerde şirket tüzel kişilik kazanmadan önce şirket adına işlem yapan kimsenin ortak sıfatına sahip olup olmaması yönünden bir ayrıma gidilmemiştir. Diğer bir deyişle, TTK m. 355/II’nin uygulanabilmesi için şirket adına hareket eden kimsenin kurucu olması şart olmadığı gibi onay sürecinde de

---

⁴⁵³ İncoğlu, s. 84-85.

ortak sıfatına sahip olması zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu bakımdan, tüzel kişilik kazanılmadan önce şirket adına işlem yapanlar, kural olarak şahsen ve müteselsilen sorumlu tutulmaktadır. Bununla birlikte, söz konusu hükümde bu kuralın istisnası yer almaktadır. Buna göre, şirketin tescilini takip eden üç aylık süre içerisinde, yapılan işleme onay verilebilmesi mümkündür⁴⁵⁴. Onay verilmesi ile birlikte bu işlemde doğan haklar ve borçlar anonim şirkete ait olmaktadır. Zira, onay verilince şirket işlemin tarafı hâline gelmektedir. Burada, TBK m. 46'nın özel bir düzenlemesinin olduğunu söyleyebiliriz. Ancak, onayın önceye etkisi bakımından, bu etkinin şirketin tüzel kişiliğe sahip olup hak ehliyetini kazandığı tescil anına kadar mümkün olduğuna dikkat etmek gerekmektedir⁴⁵⁵. Ayrıca, TTK m. 355/II, TBK m. 46 ve m. 47'de yer alan yetkisiz temsil hakkındaki genel kurallardan bazı farklılıklar içermektedir. TBK m. 46/II uyarınca, üçüncü kişi, yetkisiz temsil olunana, işlemi onaylayıp onaylamayacağını bildirmesi için uygun bir süre verebilmektedir. TTK m. 355/II'de ise bu süre anonim şirketin ticaret siciline tescilinden itibaren üç ay olarak belirtilmektedir. Diğer yandan, TBK m. 47'de yetkisiz temsilci kusurlu olup olmamasına göre sadece olumlu veya olumsuz zararın giderilmesinden sorumlu tutulabildiği hâlde, TTK m. 355/II'de şirket adına yapılan işleme onay verilmemesi durumunda, yetkisiz temsilcinin kusurlu olup olmadığına bakılmaksızın, şahsen ve müteselsilen şeklinde daha ağır bir sorumluluk öngörülmektedir⁴⁵⁶.

ddd. Limited Şirketler Bakımından

Limited şirketlerin ticaret siciline tescilinden önce şirket adına işlem yapanların durumu, TTK m. 588'de anonim şirketlere benzer şekilde düzenlenmektedir. TTK m. 588/I'de, şirketin ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanacağı belirtilmekte ve m. 588/III'te, "Tescilden önce şirket adına işlem yapanlar, bu işlemler dolayısıyla şahsen ve müteselsilen sorumludur." hükmü yer almaktadır. Buna göre, limited şirketin tescilinden önce şirket adına hareket eden kimse, yapılan işlemde doğan borçtan şahsen sorumlu olmaktadır. Bu nedenle, TBK m. 47'de düzenlenen tazminat sorumluluğu doğmamaktadır. Bu kişinin şirketin kurucusu veya onay sırasında ortağı

---

⁴⁵⁴ Madde metninde de belirtildiği gibi, bu durum sadece henüz kurulmamış şirket adına hareket edildiğinin açıkça ifade edilmesi hâlinde mümkündür.

⁴⁵⁵ **İnceoğlu**, s. 88.

⁴⁵⁶ **Kutlu Sungurbey**, s. 199-200; **İnceoğlu** ise, söz konusu 3 aylık sürenin onay için üst sınır olduğunu belirtmektedir (Bkz. **İnceoğlu**, s. 89).

olması da gerekmemektedir⁴⁵⁷. TTK m. 588/IV'te, "Bu gibi taahhütlerin, ileride kurulacak şirket adına yapıldıklarının açıkça bildirilmeleri ve şirketin ticaret siciline tescilini izleyen üç aylık süre içinde şirket tarafından kabul edilmeleri koşuluyla, bunlardan yalnızca şirket sorumlu olur." hükmü bulunmaktadır. Böylelikle, anonim şirketlerde olduğu gibi limited şirketlerde de tescilden önce şirket adına yapılan işlemlere üç aylık süre içerisinde onay verilebilmektedir. Onay ile birlikte bu işlemde doğan borçlar şirkete ait olmaktadır. Ancak, burada şirketin işlemin tarafı hâline gelmesi kastedildiği için onayın önceye etkisi de şirketin tüzel kişilik kazandığı tescil anına kadar söz konusu olmaktadır.

eee. Kooperatifler Bakımından

Mevcut olmayan bir kimse adına işlem yapılmasına ilişkin ticaret hukukundan doğan istisnaların biri de 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu m. 7'deki, "Kooperatif ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır. Tescilden önce kooperatif namına işlem yapanlar bunlardan şahsen ve zincirleme olarak sorumludur." hükmünden kaynaklanmaktadır. Buna göre, ticaret şirketlerinde olduğu gibi kooperatifler bakımından da, tüzel kişilik ticaret siciline tescil ile birlikte kazanılmakta ve tescilden önce kooperatif adına işlem yapan kimse, meydana gelen borçtan şahsen sorumlu olmaktadır. Böylelikle, TBK m. 47 kapsamında sorumluluk mümkün olmamaktadır. Kooperatifler hakkında da, kollektif şirketlerde olduğu gibi tescilden önce yapılan işleme onay vererek bu işlemin tarafı hâline gelebilme hâli, ilgili Kanunda açıkça öngörülmemektedir⁴⁵⁸. Bu sebeple, TBK m. 46/II'deki genel kuralın kooperatifler yönünden uygulanabileceği ifade edilmektedir⁴⁵⁹. Kanatımca de, anonim şirketlerde ve limited şirketlerde olduğu gibi tescilden sonra belirli bir süre içerisinde onay vererek işlemin tarafı olma imkânı özel olarak düzenlenmiş olmadığından, Kanundaki genel kuralın uygulanmasında herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

2.5.2. Temsilcinin Yetkisini Aştığı Durumlar

2.5.2.1. Temsilcinin Talimata Aykırı Davranması

Talimat, temsil yetkisinin nasıl ve hangi şekilde kullanılacağını düzenleyen kurallardır. Bu kuralların, temsil yetkisine etkisi olmayabileceği gibi temsil yetkisini

---

⁴⁵⁷ Inceoğlu, s. 90.

⁴⁵⁸ Inceoğlu, s. 90-91.

⁴⁵⁹ Kutlu Sungurbey, s. 199.

genişletibilmeleri veya daraltabilmeleri söz konusu olabilmektedir⁴⁶⁰. Talimat, temsil yetkisinin kullanılma tarzını belirlediği için temsil yetkisinin bulunduğu durumlarda verilmektedir⁴⁶¹.

Doktrindeki bir görüşe⁴⁶² göre, talimat ile temsil yetkisinin sınırlandırılması birbirinden farklıdır. Buna göre, talimatın dayanağını temsil olunan ile temsilci arasındaki iç ilişki oluşturmaktadır. Temsilci, temsil olunanın talimata uygun davranmakla yükümlüdür. Bununla birlikte, temsilci tarafından yapılan bir işlem, talimata aykırı kabul edilse bile, temsil yetkisinin sınırları içinde kalıyorsa, temsil olunan bu işlemle bağlı sayılmaktadır. Ancak, temsil olunan, talimata aykırı işlem nedeniyle oluşan zararının giderilmesini, aralarındaki iç ilişkiye göre temsilciden talep edebilmektedir.

Talimatların sadece iç ilişkide geçerli olup olmadığı noktası, doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe⁴⁶³ göre, temsil yetkisinin zaman, şahıs ve kullanma biçimi açısından sınırlandırılması talimat niteliğinde değildir. Bu görüş, talimatı, temsil yetkisi verildikten sonra yetkiyi kapsam yönünden etkilemeyen, tamamlayıcı nitelikte iç ilişkideki direktifler olarak tanımlamaktadır⁴⁶⁴. Talimatın iç ilişkide sonuç doğuracağı kabul edildiğinden, üçüncü kişi ile yapılan işlem temsil olunan hakkında bağlayıcı sonuç doğurmaktadır. Burada, soyutluk prensibinden hareketle talimatın iç ilişkide etkili olduğu kabul edilmektedir⁴⁶⁵. Bizim de katıldığımız hakim görüşe⁴⁶⁶ göre, talimatı temsil yetkisinin sınırlandırılmasından ayırmak kural olarak mükmün değildir. Talimat, aynı zamanda dışarıya karşı bir yetki sınırlamasıdır. Bu sebeple, talimatla temsil yetkisi sınırlanan temsilcinin talimata aykırı işlemlerinin yetkisiz temsil hükümlerine tabi olması gerekmektedir. Zira, iyiniyetli üçüncü kişiler TBK m. 41/II, 42/III ve 44/II hükümleriyle yeterli düzeyde korunmakta olup, m. 41/II’de düzenlenen dış temsil yetkisinin üçüncü kişiye bildirilmesi hâli hariç tutularak, yetkinin sınırlanması sonucunu doğurabilen talimatların üçüncü kişiye karşı da ileri

---

⁴⁶⁰ **Bucher**, s. 607; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 181; **Eren**, s. 500; **Oğuzman/Öz**, s. 242.

⁴⁶¹ **Eren**, s. 500.

⁴⁶² **von Tuhr/Peter**, s. 362-363; **Engel**, s. 268.

⁴⁶³ **Akyol**, *Temsil*, s. 118.

⁴⁶⁴ **Akyol**, *Temsil*, s. 118; **Ergüne**, a.g.m., s. 5.

⁴⁶⁵ **Akyol**, *Temsil*, s. 120.

⁴⁶⁶ **Becker**, Art. 32, N. 2; **Keller/Schöbi**, s. 84; **Bucher**, s. 607; **Oser/Schönenberger**, Art. 32, N. 17; **Antalya**, s. 627; **Eren**, s. 500-501; **Oğuzman/Öz**, s. 242.

sürülebilmesi mümkündür. Talimata aykırı davranan temsilci, temsil yetkisinin sınırları dışına çıkmaktadır⁴⁶⁷.

2.5.2.2. Özel Temsil Yetkisi Gerektiren Bir İşlemin Genel Temsil Yetkisi Verilen Temsilci Tarafından Yapılması

Genel yetkili temsilci, kural olarak temsilci adına hukuki işlemleri tümünü yapabilme yetkisine sahiptir. Fakat kanun koyucu, bazı işlemler bakımından temsilciye özel temsil yetkisi verilmiş olmasını aramaktadır. TBK m. 504/III’te sayılan, “dava açmak, sulh olmak, tahkim sözleşmesi yapmak, kambiyo taahhüdünde bulunmak, bağışlama yapmak, bir taşınmazı devretmek veya bir taşınmazı bir yüküm altına sokmak” amacıyla yapılan hukuki işlemler, özel olarak bu işlemler için yetkilendirilmedikçe temsil olunan adına gerçekleştirilememektedir⁴⁶⁸. Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) m. 74 gereğince, kendisine dava açmak için yetki verilmiş kişi özel olarak yetkilendirilmedikçe sulh, hakem sözleşmesi, ibra, feragat, yeminin kabulü, hükmolunan şeyi bizzat alma gibi işlemleri yapabilme imkânı bulunmamaktadır. Yine, Türk Medeni Kanununun Velâyet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğü’nün 39. maddesi uyarınca, vekilin müvekkili adına mirası reddedebilmesi için bu hususta açıkça yetkilendirilmiş olması gerekmektedir.

Genel yetkili temsilci, özel yetki gerektiren bir işlemi kendisine bu hususta özel yetki verilmeden yaptığı takdirde, yetki sınırları aşılmış kabul edilmekte ve yetkisiz temsil hükümlerinin uygulanması gerekmektedir⁴⁶⁹.

2.5.2.3. Birlikte Temsil Yetkisi Gerektiren Bir İşleminde Temsilcilerin Tamamının İşleme Katılmaması

Temsil olunan, temsil yoluyla yaptıracağı işlemlerin tamamı veya bir kısmı için tek bir temsilci veya birden fazla temsilci görevlendirebilmektedir. Birlikte temsilde, temsilcilerden sadece birinin temsil olunan adına işlem yapması durumunda yetkisiz temsil hâli ortaya çıkmaktadır. Yetkisiz temsilde, eksiklik onay yolu ile tamamlanabilmektedir. Ancak, onay ile tamamlama yolunun genel bir hâl almaması ve birlikte temsilin koruma amacının önüne geçmemesi gerekmektedir.

---

⁴⁶⁷ Eren, s. 501; Vekâlet sözleşmesi bakımından, vekilin talimata aykırı davranışının sonucu TBK m. 505’te özel olarak düzenlenmiştir.

⁴⁶⁸ Yavuz/Acar/Özen, s. 626; Karakılıç, s. 111; Yıldız, s. 46-47.

⁴⁶⁹ Yavuz/Acar/Özen, s. 632; Akcan, s. 34; Ergün, s. 20.

Birlikte temsilcilerden birinin, açıklamasını tam olarak değil de kısmen yapması durumunda da, yetkisiz temsil hükümleri uygulanmaktadır⁴⁷⁰. Birlikte temsilcilerden birinin, diğer temsilciye yetkisini kullanırmak için baştan itibaren devamlı şekilde yetki vermesi, birlikte temsilin amacı ile örtüşmemektedir. Bu şekilde yapılan yetki devri yetkisiz temsil olarak kabul edilmektedir⁴⁷¹.

2.5.2.4. Temsilcinin Yetki Sınırlarını Aşarak Alt Temsilci Tayin Etmesi

Temsil ilişkisi, vekâlette olduğu gibi güvene dayalı bir ilişki olduğundan, kural olarak temsil faaliyetinin bizzat temsilci tarafından yerine getirilmesi gerekmektedir. Fakat alt vekil tayin edilmesini düzenleyen TBK m. 506/I'in temsilde de kıyasen uygulanabileceği kabul edilmektedir⁴⁷². Buna göre, hâl ve şartlar bu durumu zorunlu kılmalı ya da teamülen alt temsilcinin atanabilmesinin mümkün görüldüğü bir hâl mevcut olmalıdır.

Alt temsilci, temsil olunan adına hareket etmektedir⁴⁷³. Temsilci, TBK m. 506/I'de öngörülen durumlar dışında alt temsilci tayin ettiği takdirde, yetki sınırı aşılmış sayılmaktadır. Böyle bir hâlde, alt temsilci tarafından yapılan işlemler hakkında, yetkisiz temsil hükümleri uygulanmaktadır⁴⁷⁴.

2.5.2.5. Temsilcinin Kendi Kendisiyle Sözleşme Yapması

Yukarıda açıklandığı üzere⁴⁷⁵, İsviçre ve Türk hukukunda, temsilcinin kural olarak kendi kendisiyle sözleşme yapması yasaktır. Ancak, temsil olunanın temsilciye kendi kendisiyle sözleşme yapabilmesi için izin vermesi veya sözleşmenin niteliği gereğince böyle bir işlemin temsil olunana zarar verme riskini taşıyaması hâli, söz konusu kuralın istisnaları kapsamında yer almaktadır. Örneğin, temsil olunanın belirli bir bedel belirleyerek satmak istediği bir malı, bu bedel üzerinden temsilcinin kendi kendisiyle işlem yaparak alması durumunda, temsil olunanın çıkarları etkilenmemektedir. Bu istisnalar dışında, temsilcinin kendi kendisiyle yaptığı

---

⁴⁷⁰ **Akyol**, Birlikte Temsil, s. 95 vd.; Vekâlet sözleşmesi bakımından, birlikte vekâlet hakkında ayrıntılı bilgileri için bkz. **Yavuz**, Borçlar Hukuku Dersleri, s. 675 vd.

⁴⁷¹ **Flume**, s. 783; **Akyol**, Birlikte Temsil, s. 98; Alt temsil yetkisi olarak adlandırılan bu durum için bkz. s. 67 vd.

⁴⁷² **von Tuhr/Peter**, s. 374; **Oser/Schönenberger**, Art. 33, N. 11; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 666; **Eren**, s. 499; **Oğuzman/Öz**, s. 247.

⁴⁷³ **Bucher**, s. 634; **Oser/Schönenberger**, Art. 33, N. 11; **İnceoğlu**, s. 255.

⁴⁷⁴ **Akyol**, Temsil, s. 294; **İnceoğlu**, s. 255.

⁴⁷⁵ Bkz. s. 72 vd.

sözleşmeler, temsil olunanı bağlamamakta ve yetkisiz temsil hükümlerine tabi olmaktadır⁴⁷⁶.

2.5.2.6. Çifte Temsil

Çifte temsilde, temsilci sözleşmenin her iki tarafı adına hareket etmektedir. Çifte temsil, ancak temsilciye bu hususta özel yetki verilmesi ya da hukuki işlemin niteliği gereği her iki tarafın çıkarlarının zedelenme ihtimâlinin bulunmadığı hâllerde mümkün olabilmektedir. Aksi takdirde, yetkisiz temsil hükümlerinin uygulanması gerekmektedir⁴⁷⁷.

2.5.3. Temsil Yetkisinin Sona Ermesi

2.5.3.1. Genel Olarak

Temsil olunanın, temsil yetkisini istediği zaman geri alabilme veya sınırlandırabilme imkânı bulunmaktadır. Uygulamada, temsil yetkisinin geri alınması “azletmek”, temsil yetkisini geri alma ise, “azil” şeklinde ifade edilmektedir⁴⁷⁸. TBK m. 42’de, temsil yetkisinin sınırlandırılması veya geri alınması, diğer bir ifadeyle temsil yetkisinin iradi şekilde sona erdirilmesi, TBK m. 43’te ise temsil yetkisinin irade dışında, ölüm, gaiplik kararı, fiil ehliyetinin kaybedilmesi, iflas gibi sebeplerle kendiliğinden sona erme hâlleri düzenlenmektedir. Bu sayılanlar dışında, kanunda düzenlenmemiş olsa bile borçlar hukukunun genel ilkelerinden ya da işin

---

⁴⁷⁶ **Bucher**, s. 639; **von Tuhr/Peter**, s. 364; **Eren**, s. 502; **Belgesay**, s. 79-80; **Hatemi/Gökyayla**, s. 109; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 387; Bu bakımdan, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu m. 47/I uyarınca, avukatların el koyduğu işlere ait hakları edinmekten veya bunların edinilmesine aracılıktan, işin sona ermesinden itibaren bir yıl süreyle yasaklı olduklarını belirtmekte fayda bulunmaktadır (**Tanrıver**, Noterlik Açısından Vekâlet, s. 37); “Bilindiği üzere, uygulamada ve doktrinde vekilin kendi kendisi ile kendi lehine sözleşme yapabilmesi, borç altına soktuğu müvekkilinin açık yetki vermesiyle veya hatta böyle bir yetki olmadan yaptığı işleme vekil edence sonradan icazet verildiği takdirde mümkün olabilmektedir (Bkz. Tekinay, Borçlar Hukuku; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, İst. 1985; Prof. Dr. F. N. Feyzioğlu, Cilt 1. İst. 1976, s. 417,420). O hâlde, dava dışı şirket temsilcisi Vefik’in, kendi borcu için bu şirketi borç altına sokabileceğine dair şirketin muvafakatini aldığı kanıtlanamamış ve şirket, hakkında yapılan icra takibine de itiraz etmekle bu işleme icazet vermediğini de açıkça ortaya koymuş bulunmasına göre, yetki dışı verilmiş kefaletname ile şirket sorumlu tutulamayacağından, şirket hakkındaki bu davanın reddine karar verilmesi gerekirken, bu hususlar dikkate alınmadan davanın kabulü doğru görülmediği gibi...” (Y. 1. HD., 10.06.1988; 4317/3844), (**Yavuz**, Borçlar Kanunu Şerhi, s. 409).

⁴⁷⁷ **von Tuhr/Peter**, s. 365; **Keller/Schöbi**, s. 86; **Esener**, Temsil, s. 173 vd.; **Reisoğlu**, s. 156; **Oğuzman/Öz**, s. 245; **Eren**, s. 502; **Antalya**, s. 619; **Yavuz**, a.g.m., s. 1298; **Günergök/Kayıhan**, s. 180.

⁴⁷⁸ **Antalya**, s. 628; **Akyol**, Temsil, s. 413; **Gülerci/Kılınç**, s. 137; TBK m. 512’de “azil” kavramı yerine, “sözleşmenin tek taraflı sona erdirilmesi” ifadesi kullanılmıştır (**Hatemi/Gökyayla**, s. 110); Dava aşamasında vekilin azledilmesi nedeniyle vekâlet görevinin son bulmasına ilişkin bkz. HMK m. 81 vd.; Kanundan doğan temsil yetkisi, ancak kanunla sınırlandırılabilir (**Berki**, s. 23).

mahiyetinden kaynaklanan sürenin sona ermesi, amacın veya bozucu şartın gerçekleşmesi gibi diğer bir kısım sebeplerle de temsil yetkisi sona ermektedir⁴⁷⁹. Buna karşılık, borcu sona erdiren genel sebepler temsil yetkisi hakkında uygulanmamaktadır⁴⁸⁰.

Temsil yetkisi, temsilciye bir hak vermediği için zamanaşımına tabi değildir. Bu sebeple, on yıldan daha fazla bir süre için temsil yetkisi verilebilmesi mümkündür. Bununla birlikte, uzun bir süre temsil yetkisinin kullanılmaması ya da şartların değişmesi hâlinde TMK m. 2 gereğince temsil yetkisinin sona erdiği kabul edilebilmektedir⁴⁸¹. Hem temsil olunanın hem de temsilcinin, hukuk, sağlık, ehliyet ve malvarlığı durumları, temsil yetkisinin sona ermesi veya devam etmesi açısından önem taşımaktadır. Temsilcinin temsil yetkisinin sona erdiğini bilerek veya bilmeyerek üçüncü kişi ile yaptığı işlemler, yetkisiz temsil hükümlerine göre sonuç doğurmaktadır⁴⁸².

2.5.3.2. Temel İlişkinin Sona Ermesi

Temsil yetkisinin dayandığı temel ilişkinin, temsil yetkisini sona erdireceği hususu, Alman hukukunda (BGB m. 168) açıkça düzenlenmiş olmakla birlikte, TBK'da temel ilişkinin sona ermesinin temsil yetkisine etkisi belirtilmemiştir⁴⁸³. Soyutluk ilkesi gereğince, temel ilişki ve temsil yetkisi birbirinden bağımsız olup, kural olarak bunlardan birinin sona ermesi diğerini etkilememektedir. TBK m. 42/I'de, temsil olunanın temsil yetkisini geri alması veya sınırlaması hâlinde, bu durumdan hizmet, vekâlet veya ortaklık gibi sözleşmelerin etkilenmeyeceği ifade edilmektedir⁴⁸⁴. Ancak, temsil yetkisinin temel ilişkiye dayandığı durumlarda soyutluk ilkesi genel olarak uygulanmamaktadır. Doktrindeki hakim görüşe⁴⁸⁵ göre, temsil yetkisinin iç ilişkideki sözleşme ile bağlantılı şekilde verilmesi durumunda, taraflar arasındaki iç ilişkinin sona ermesi hâlinde, temsil yetkisinin de sona ereceği kabul edilmektedir. Bu sonuç,

---

⁴⁷⁹ Schwarz, s. 392; Eren, s. 503; İnceoğlu, s. 264; Antalya, s. 630; Cansel/Özel, s. 224 vd.

⁴⁸⁰ Yavuz, Borçlar Kanunu Şerhi, s. 427.

⁴⁸¹ Nart, Temsil, s. 670; Federal Mahkemece 17 yıllık bir vekaletnamenin geçerli sayılmasına ilişkin bkz. BGE 77 II 138; 6-7 yıl önce verilmiş bir yetki belgesine dayanarak işlem yapılmasında her hangi bir sakınca görülmediğine ilişkin bkz. BGE 135 III 464 (Nart, Temsil, s. 670, dn. 6).

⁴⁸² Akyol, Temsil, s. 413.

⁴⁸³ Belgesay, s. 93.

⁴⁸⁴ Karahasan, Genel Hükümler, s. 395; Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 380.

⁴⁸⁵ Oser/Schönenberger, Art. 34, N. 3; Bucher, s. 616; von Tuhr/Peter, s. 365; Akyol, Temsil, s. 414; Eren, s. 507; Yayla, s. 6.

iki farklı görüş ile açıklanmaktadır. Bunlardan ilki⁴⁸⁶, açıkça ifade edilmemekle birlikte, temsil yetkisinin temel ilişkinin devam etmesi şartıyla verildiğini kabul etmektedir. Buna göre, temsil yetkisinin akıbeti bozucu şarta bağlanmış olmaktadır. Bizim de katıldığımız diğer görüş⁴⁸⁷ ise, güven ilkesinden yola çıkarak temel ilişkinin sona ermesinin temsil yetkisinin de sona ermesine sebep olacağını belirtmektedir. Bu durum, zımnî geri alma şeklinde değerlendirilmektedir. Zira, temel ilişki sona erdiğinde güven ilkesi ışığında temsilcinin, somut olayda farklı bir sonuca ulaşılmasına sebep olan özellikler yoksa, yetkisinin zımnî (örtülü) şekilde sona erdiğini anlaması gerekmektedir⁴⁸⁸. Bununla birlikte, temsil olunan, temel ilişkiyi sona erdirmek istemesine rağmen, temsilcinin yetkisinin devam etmesini istiyorsa, açıkça bu durumu belirtmelidir⁴⁸⁹.

2.5.3.3. Temsil Yetkisini İradi Sona Erdiren Sebepler

a. Temsilcilikten Çekilme (İstifa)

Türk Borçlar Kanunu'nda, temsil yetkisini sona erdiren nedenler arasında temsilcinin istifasından açıkça bahsedilmemektedir. Ancak, doktrinde, istifa da temsil yetkisini sona erdiren nedenler arasında genellikle kabul edilmektedir⁴⁹⁰. Temsil olunanın karşı tarafın kabulüne ihtiyaç duymaksızın temsil yetkisini tek taraflı bir beyanla verebilmesi karşısında, temsilcinin de tek taraflı ve varması gerekli irade beyanı ile temsilcilikten çekilebilmesi mümkündür⁴⁹¹. Temsilcilikten çekilme, temsil yetkisinin geri alınmasının karşısında durmakta ve onu dengeleyici bir işlev görmektedir. Temsilcinin bu hakkından önceden vazgeçtiğine dair her türlü kayıt ve sınırlama

⁴⁸⁶ Zäch/Künzle, Art. 34-35, N. 11; von Tuhr/Peter, s. 365; Eren, s. 468.

⁴⁸⁷ Fellmann, Art. 396, N. 101; Oser/Schönenberger, Art. 34, N. 3; Akyol, Temsil, s. 414; Sarı, Suat, Vekalet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi, Beşir Kitabevi, İstanbul 2004, s. 215; Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 380.

⁴⁸⁸ Violand, s. 67; Bucher, s. 616; Akyol, Temsil, s. 414; Kocayusufpaşaoğlu, s. 653; İncooğlu, s. 266.

⁴⁸⁹ İncooğlu, s. 267.

⁴⁹⁰ von Tuhr/Peter, s. 366; Violand, s. 63; Gauch/Schlupe/Schmid/Rey, N. 1368; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 194; Kocayusufpaşaoğlu, s. 688; Eren, s. 505; Nart, Temsil, s. 669; İstifanın vekâlet sözleşmesi yönünden bir anlam taşıdığı (TBK m. 512), temsil yetkisi verilmesinde, temsilcinin kabulüne ihtiyaç olmaması bakımından, istifanın temsil yetkisini etkilemeyeceğine ilişkin bkz. Oğuzman/Öz, s. 248; Aynı doğrultuda bkz. İncooğlu, s. 269.

⁴⁹¹ Esener, Temsil, s. 197-198; Kılıçoğlu, s. 324; Temsil yetkisi verilmesinin, temsilcinin kabulüne bağlı olmaması nedeniyle, temsil yetkisinden istifanın söz konusu olamayacağı ve yapılması gereken tek şeyin temsilcinin yetkisini kullanmamak olduğu yönündeki görüş için bkz. Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 396.

hükümsüz sayılmaktadır. Çünkü, böyle bir kayıt veya sınırlandırma TMK m. 23'e de aykırı düşmektedir⁴⁹². Temsilcinin, temsil yetkisini kullanma zorunluluğu bulunmamaktadır. Temsilci, kendisine verilen bu yetkiyi, tek taraflı ve bozucu yenilik doğuran bir beyanla ortadan kaldırmaktadır⁴⁹³. Bu beyan, temsil olunanın hukuki alanına ulaştığı andan itibaren hüküm doğurmakta ve taraflar arasındaki temel ilişkiyi sona erdirmektedir. Temsilcinin istifasının, iyiniyet kurallarına uygun olması gerekmektedir. İstifa gerçekleşikten sonra, tekrar geriye dönme hakkı bulunmamaktadır⁴⁹⁴. Zamansız ve haksız istifası nedeniyle temsil olunan zarar görmüş ise, temsilcinin sorumluluğu doğmaktadır⁴⁹⁵.

b. Temsil Yetkisinin Geri Alınması

aa. Genel Olarak

Temsil olunan, hukuki işlem ile verdiği temsil yetkisini her zaman geri alabilme veya sınırlayabilme hakkına sahiptir (TBK m. 42/I). Kanunda, temsil yetkisinin tamamen kaldırılması, “geri alma”, kısmen geri alınması ise, “sınırlama” şeklinde ifade edilmektedir⁴⁹⁶. Temsil yetkisi, tamamen geri alınma hâlinde tümüyle; kısmen geri alınma durumunda ise geri almanın kapsamı ölçüsünde sona ermektedir. Temsil yetkisinin kısmen geri alınması, yetkinin kapsamının daraltılması anlamına gelmektedir. Temsil yetkisinin kapsamı, yetkinin kullanılma şekline ilişkin temsilciye verilen talimatla dolaylı olarak daraltılabileceği gibi doğrudan doğruya da daraltılabilmektedir. Ancak, her iki durum arasında uygulamada sonuç olarak bir farklılık bulunmamaktadır⁴⁹⁷. Birlikte temsil veya müteselsil temsil hâllerinde de,

---

⁴⁹² **Tanrıver**, Noterlik Açısından Vekâlet, s. 94-95; **Yıldırım**, s. 162; **Akipek**, s. 75.

⁴⁹³ **Violand**, s. 63; **Zäch/Künzle**, Art. 34-35, N. 4-6; **Kılıçoğlu**, s. 325.

⁴⁹⁴ **Eren**, s. 505; Temel ilişkinin sona ermesi ile birlikte temsilin de sona ereceği kabul edilmektedir (**Zäch/Künzle**, Art. 34-35, N. 10-11); Adi vekâlette vekilin istifa açıklaması müvekkile varmakla hukuki sonuç doğurmaktadır. Ancak, avukatlar yönünden 1136 sayılı Avukatlık Kanunu m. 41/I'de, özel bir düzenlemeye yer almaktadır. Bu hükme göre, avukatın vekalet görevi, durumu müvekkiline tebliğinden itibaren on beş gün süre ile devam etmektedir (**Akipek**, s. 77-78).

⁴⁹⁵ **Kılıçoğlu**, s. 324.

⁴⁹⁶ **Eren**, s. 503; **Belgesay**, s. 93; **Antalya**, s. 629; **Oğuzman/Öz**, s. 248.

⁴⁹⁷ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 191.

temsil olunanın temsil yetkisini temsilcilerin tamamından veya bunların bir veya birkaçından geri alabilmesi mümkündür⁴⁹⁸.

Temsil ilişkisi, güven temelli olması nedeniyle, bu ilişkinin devam etmesi de temsil olunanın temsilciye duyduğu güvenin devamına bağlıdır⁴⁹⁹. Özellikle, güven ilişkisinin zarar gördüğü hâllerde, temsil olunan temsil yetkisini geri alarak kendini hukuken güvende tutmaktadır⁵⁰⁰. Zira, temsil ilişkisi, bütün gücünü temsil olunanın temsilciye duyduğu güvenden almaktadır. Güven duygusunun kaybolmasına veya zayıflamasına rağmen temsil yetkisinin geri alınmaması anlaşılması güç bir duruma yol açmaktadır⁵⁰¹.

Temsil olunanın, geri alma hakkından önceden veya temsil konusu tasarruftan sonra feragat etmesi (TBK m. 42/II) ya da sınırlaması mümkün değildir. Aksi takdirde, fiil ehliyetinden tamamen veya kısmen feragat edilmiş sayılmaktadır⁵⁰². Güven temeline dayanan temsil ilişkisinde şahsi serbestinin sağlanması bu hükmün amacının bir gereğidir. Güven kaybolmasına rağmen, kısa bir süre için bile olsa sözleşme ile bağlı kalmak TMK m. 23 ile garanti edilen hareket serbestiğine aykırı düşmektedir. Diğer bir ifadeyle, güven ilişkisi sarsıldığı hâlde, temsil yetkisinin devamı anlamsız kalmaktadır. Aynı zamanda, temsil yetkisinin temsil olunanın iradesine ve menfaatine bağlı olması hususu, bu yetkinin her zaman serbestçe geri alınabilmesinde ifade bulmaktadır⁵⁰³.

Geri almadan vazgeçme yasağı, bu hakkı kullanmamayı taahhüt etme ve buna bağlı herhangi bir yükümlülük altına girmeyi de kapsamaktadır. Örneğin, temsil yetkisinin geri alınması hâlinde cezai şart ödenmesine ilişkin bir anlaşma yapılamamaktadır⁵⁰⁴.

---

⁴⁹⁸ **Zäch/Künzle**, Art. 34, N. 2; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 399.

⁴⁹⁹ **Tanriver**, Noterlik Açısından Vekâlet, s. 86 ve 88; **Zevkliler/Gökyayla**, s. 672.

⁵⁰⁰ **Zikos**, s. 92; **von Tuhr/Peter**, s. 366; **İnceoğlu**, s. 271.

⁵⁰¹ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 191; **Belgesay**, s. 96.

⁵⁰² **Gauch Peter/Schlupe, Walter R.**, Schweizerisches Obligationenrecht, Bd. I-II, Zürich 2003, s. 263; **Esener**, Temsil, s. 192; **Berki**, s. 25; **Eren**, s. 503; **Nomer**, s. 152; Vekalet sözleşmesinde, sona erdirmeye ilişkin hakkın sınırlandırılması, temsil ilişkisinde geri alma hakkının kullanılmasını engellemektedir. Zira, temsil yetkisi kural olarak temel ilişkiden bağımsızdır (**Zevkliler/Gökyayla**, s. 639-640); Temsil yetkisini geri alma hakkından vazgeçme yasağına ilişkin olarak, önceden veya sonradan ifadelere yer verilmesinin bir anlamı bulunmamaktadır (**von Tuhr/Peter**, s. 367, dn. 71); **Nart**, Temsil, s. 672, dn. 19.

⁵⁰³ **Aral/Ayrancı**, s. 476.

⁵⁰⁴ BGB 98 II 309; **Eren**, s. 504; **Antalya**, s. 629; Ticari şirketler bakımından aynı doğrultuda bkz. **Karahmetoğlu, İsmail Özgün**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketin Temsili, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s. 323; Bazı yazarlara göre, TBK m. 27/I'e aykırılık oluşturmayan geri almama taahhüdünde bulunulması ve cezai şart kararlaştırılması mümkündür. Böyle bir durumda da, temsilci azledilebilmekte ya da yetkisi sınırlandırılabilir. Fakat, taahhüde

Geri almama taahhüdü kanunun emredici nitelikteki hükmüne aykırı olması nedeniyle geçersiz sayılmaktadır. Bu şekilde düzenlenen bir sözleşme maddesine dayanarak zararın giderilmesi talep edilememektedir⁵⁰⁵.

Temsil olunanın, temsil yetkisini geri alabilmesi ve sınırlandırabilmesi için haklı bir nedenin varlığı zorunlu değildir. Herhangi bir sebep gösterilmeden de yetki geri alınabilmektedir⁵⁰⁶. Temsil yetkisinin temsilci lehine verilmiş olması da buna engel değildir. Temsil yetkisinin bir kısmının ya da tamamının geri alınması, temsil yetkisinin sonradan sınırlandırılması veya ortadan kaldırılmasını ifade etmektedir. Genel temsil yetkisine sahip temsilcinin bu yetkisi daha sonra sınırlandırılarak, belirli konulara indirilebilmektedir. Böyle bir durumda ise artık özel temsil yetkisi söz konusu olmaktadır. Temsil yetkisinin tamamının geri alınması, temsilcinin yetkisini tamamen ortadan kaldırdığı için temsilcinin görevden azledildiği anlamına gelmektedir.

Temsil olunan geri alma hakkını her zaman kullanabilmekle birlikte, bu geri alma temsil olunan ile temsilci arasındaki temel ilişkiyi ihlâl sebebiyet verebilmektedir. Temel ilişkiye aykırı olsa bile, söz konusu geri alma geçerli kabul edilmektedir. Ancak, temsilci, temsil olunandan tazminat talep edebilmektedir. Bu husus, TBK m. 42/I, c. 2’de, “Ancak, taraflar arasındaki hizmet, vekâlet veya ortaklık sözleşmeleri gibi hukuki ilişkilerden doğabilecek haklar saklıdır.” şeklinde açıkça düzenlenmiştir⁵⁰⁷. Ayrıca, temsil yetkisinin geri alınması, temsilcinin kişilik haklarının ihlâlüne sebebiyet vermiş ise, böyle bir durumda da temsilcinin tazminat talep edebileceği kabul edilmektedir⁵⁰⁸.

bb. Hukuki Niteliği

---

aykırılık nedeniyle temsilcinin uğradığı zararın giderilmesi gerekmektedir (von Tuhr/Peter, s. 368); Bucher, s. 617; Oğuzman/Öz, s. 249-250.

⁵⁰⁵ Eren, s. 504; Antalya, s. 630; Zevkliler/Gökyayla, s. 639.

⁵⁰⁶ Hatemi/Gökyayla, s. 103; Yavuz, Dolaylı Temsil, s. 418; Berki, s. 23; Bu bakımdan, yetkilendirme işleminde iradeyi sakatlayan bir hâl söz konusu olduğunda da, yetkinin geri alınabilmesi mümkündür (Cihan, a.g.m., s. 174); Temsil olunanın haksız yere temsilciyi azletmesi, azil nedeniyle temsilcinin uğradığı zararın giderilmesi bakımından önem taşımaktadır.

⁵⁰⁷ Belgesay, s. 94; Eren, s. 505; Günergök/Kayıhan, s. 184; Yavuz, El Kitabı, s. 212; Örneğin, AK m. 174/II uyarınca, avukatın haksız yere azli hâlinde, ücretin tamamı verilmektedir.

⁵⁰⁸ Zäch/Künzle, Art. 34, N. 12; Becker, Art. 34, N. 2.

Temsil yetkisinin kısmen ya da tamamen geri alınması, bozucu yenilik doğuran bir hak olarak kabul edilmektedir⁵⁰⁹. Bu sebeple, geri alma hakkı şarta bağlanamamakta ve bir kere kullanıldıktan sonra bu haktan dönme imkânı bulunmamaktadır⁵¹⁰.

cc. Geri Alma Hakkının Kullanım Şekli

Temsil yetkisinin kısmen veya tamamen geri alınması, temsil olunanın temsilciye yönelttiği tek taraflı ve varması gerekli irade beyanı ile gerçekleşmektedir⁵¹¹. Bu beyan, genel olarak temsilciye ihtarname gönderilmek suretiyle yapılsa da, herhangi bir geçerlilik şekline tabi değildir. Temsil olunan açıkça veya örtülü olarak bu hakkını kullanabilmektedir⁵¹². Hatta, temsil yetkisi yazılı veya resmi şekilde verilmiş olsa bile, geri almanın aynı şekilde yapılmasına gerek bulunmamaktadır⁵¹³. Bu bakımdan, geri alma hakkının zımnî şekilde kullanılabilmesi mümkündür. Temsil olunanın temsilciden yetki belgesini geri vermesini istemesi ya da bir başkasını temsilci tayin etmesi veya işi bizzat görmesi temsil yetkisinin zımnî geri alınması anlamını taşımaktadır⁵¹⁴. Zımnî geri almaya ilişkin hareketlerin, temsilci tarafından bilinmesi gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, temsilcide temsil yetkisinin geri alındığı veya sınırlandırıldığı yönünde bir kanaat oluşmalıdır⁵¹⁵.

Temsil olunan, geri alma yetkisini, bizzat veya başka bir temsilci vasıtasıyla kullanabilmektedir. Temsil olunanın, geri alma iradesini, temsilciye ya da ona ulaştırılmak üzere yakınlarına veya çalışanlarına yazılı veya sözlü olarak bildirebilmesi mümkündür. Temsil olunan, temsil yetkisini üçüncü kişilere bildirmiş

---

⁵⁰⁹ **Zäch/Künzle**, Art. 34, N. 1; **Watter/Schneller**, Art. 34, N. 3; **Schwenzer**, N. 42.23; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 192; **Eren**, s. 504; **Kılıçoğlu**, s. 321; **Nart**, Temsil, s. 670; Temsil yetkisinin tam geri alınmasına ilişkin beyan, bozucu yenilik doğuran bir hak olmasına rağmen, kısmen geri alınmasına yönelik beyan değiştirici yenilik doğuran hak kategorisinde kalmaktadır (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 708).

⁵¹⁰ **Eren**, s. 504; **Kılıçoğlu**, s. 321.

⁵¹¹ **von Tuhr/Peter**, s. 366 vd.; **Esener**, Borçlar Hukuku, s. 270; **Antalya**, s. 629.

⁵¹² **Fellmann**, Art. 396; **Violand**, s. 66; **Koller, Alfred**, Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, 3. Auflage, Bern 2009, § 18, N. 20; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 192; **Kılıçoğlu**, s. 321; **Eren**, s. 504; **Akyol**, Temsil, s. 431; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 396; Temsil yetkisi hangi şekilde verilmişse, yetki geri alınırken aynı şekle uyulmaya gayret edilmelidir (**Oser/Schönenberger**, Art. 34, N. 9); **Zäch/Künzle**, Art. 34, N. 51; **Antalya**, s. 629.

⁵¹³ **Esener**, Temsil, s. 188; **Feyzioğlu**, s. 427.

⁵¹⁴ **von Tuhr/Peter**, s. 367; **Watter/Schneller**, Art. 34, N. 5; **Zikos**, s. 95; **Eren**, s. 504; **Belgesay**, s. 94; “Verilmiş olan vekaletle bağdaşmayacak hukuki eylemler aracılığıyla da azil ve istifa mümkündür. Örneğin müvekkil işi kendisi görürse ya da vekil tarafından kiraya verilmesi gereken ev veya dükkanı satarsa ya da vekaletle bağlı olan temsil yetkisini geri alırsa yahut verilen vekaletle bağdaşması olanaksız koşullar koyarsa, durum böyledir.” (Y. HGK., 14.12.2011, E. 2011/14-707, K. 2011/769), www.uyap.gov.tr, Erişim Tarihi: 22.04.2021.

⁵¹⁵ **Belgesay**, s. 96.

ise geri alındığını da bu kişilere bildirmesi gerekmektedir. Üçüncü kişinin iyiniyet iddiasının önüne geçebilmek için, yetkinin geri alındığına ilişkin açıklama, usulüne uygun şekilde yapılmalıdır⁵¹⁶.

Kanun'da açıkça ifade edilmemekle birlikte, geri alma beyanının temsil yetkisi verilme şekline eş değer bir yolla yapılması gerekmektedir. Burada kastedilen, en az temsil yetkisi verildiğini bildiren beyanın öğrenilmesi kadar garanti edecek bir yol ile geri alma beyanının öğrenilmesinin sağlanmasıdır. Örneğin, temsil yetkisi telefon ile bildirilmişse, geri alma beyanı buna eş değer nitelikteki e-posta ya da kısa mesaj ile bildirilebilir. Ancak, mektup veya faks ile temsil yetkisi bildirilmişse, ilân yoluyla geri alma hakkının kullanılmasında eş değer bir durum bulunmamaktadır⁵¹⁷.

Temsil yetkisinin geri alındığının, belirli bir yere kaydedilmesi veya tescili zorunlu değildir. Ancak, ticari temsilciler bakımından, bu durumun tescil edilmesi gerekmektedir. Ticari temsilciye yetki verilirken tescil edilmemiş olsa bile⁵¹⁸ yetkinin sona erdiğinin tescili zorunludur. Yetkinin sona erdiği, tescil ve ilân edilmediği sürece, iyiniyetli üçüncü kişiler yönünden geçerli olmaya devam etmektedir (TBK m. 550)⁵¹⁹. Diğer bir ifadeyle, ticari temsilcinin temsil yetkisinin geri alınması tescile bağlı değildir. Yetki tescilden önce sona ermektedir. Kural olarak, yetkinin geri alınmasından sonra yapılacak işlemlerde yetkisiz temsil hükümleri uygulanmaktadır. Ancak, temsil yetkisinin sona erdiği ticaret siciline tescil ve ilan edilmemişse, bu durum iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülememektedir (TBK m. 550/II).

Temsil olunanların sayısı birden fazla ve temsil yetkisi verilmesinin oybirliği şartına bağlı olduğu bir durumda (TMK m. 702/II), yetki veren her bir temsil olunanın bu

---

⁵¹⁶ **Zäch/Künzle**, Art. 34, N. 57-58; **Yıldırım**, s. 162; **Nart**, Temsil, s. 674; Geri alma dışındaki temsil yetkisini sona erdiren diğer sebepler bakımından, temsil olunan açıkça veya dolaylı olarak temsil yetkisi verildiğini, üçüncü kişilere bildirmiş olsa bile, temsil yetkisinin tümüyle sona erdiği veya sınırladılmış olduğu, bildirimde bulunmaya gerek olmadan üçüncü kişilere karşı ileri sürebilmektedir. Ancak, bir yetki belgesi düzenlenmişse ve temsil olunan ya da onun halefleri bu belgeyi geri almak için gerekeni yapmamışlarsa, iyiniyetli üçüncü kişilerin sözleşmenin geçerli şekilde kurulduğuna ilişkin duydukları güvenden doğan olumsuz zararı gidermekle yükümlü tutulmaktadır (TBK m. 44/II), (**Nomer**, s. 155-156).

⁵¹⁷ **Koller**, Der gute Glaube, N. 302; **Nart**, Temsil, s. 675.

⁵¹⁸ Ticari işletmelere atanan ticari temsilcinin, ticaret siciline tescili zorunlu olmakla birlikte kurucu nitelikte bir işlem değildir. Zira, sicile tescil işleminden önce, ticari temsilcinin, tacir adına bazı işlemler yapması söz konusu olabilmekte ve işletme sahibinin, ticari temsilcinin bu süreçte yaptığı işlerden de sorumluluğu bulunmaktadır (TBK m. 547/II), (**Günay, Cevdet İlhan**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, Yetkin Yayınları, Ankara 2016, s. 273).

⁵¹⁹ **Günay**, s. 273; **Kılıçoğlu**, s. 323; Eski BK m. 452'de, böyle bir zorunluluk, sadece yetkinin geri alınması hâlinde söz konusuysa, TBK m. 550'de geri almayı da içerecek şekilde, tüm sona erme nedenlerini kapsamaktadır (**Kılıçoğlu**, s. 323-324).

yetkiyi geri alma hakkı bulunmaktadır. Ancak, temsil yetkisi verilmesinin çoğunluk kararına bağlı olduğu bir hâlde (TMK m. 691), yetkinin geri alınabilmesi de çoğunluk kararı ile mümkün olabilmektedir⁵²⁰. Tüzel kişinin temsilcisi, birden fazla kişinin temsilcisi sayılmamaktadır. Tüzel kişinin temsilcisinin temsil yetkisi, tüzel kişi adına hukuki işlem yapma yetkisine sahip olan organ tarafından geri alınabilmektedir⁵²¹

dd. Temsil Yetkisinin Geri Alınmasının Sonucu

Temsil yetkisinin geri alınmasına yönelik irade açıklamasının sonuç doğurabilmesi için, çoğunlukla kabul edildiği üzere, muhataba varması yeterli olup öğrenilmesi şartı aranmamaktadır. Geri alma beyanı temsilciye vardığı andan itibaren geleceğe etkili sonuç doğurmakta ve bu andan itibaren yapılan işlemler, kural olarak temsil olunanı bağlamamakta ve yetkisiz temsil hükümlerine göre sonuç doğurmaktadır⁵²². Ancak, temsil yetkisinin verildiğinin üçüncü kişilere açıkça veya dolaylı olarak duyurulduğu hâllerde, üçüncü kişinin iyiniyeti korunmaktadır (TBK m. 42/III).

Temsil yetkisinin geri alındığına dair ne temsilcinin ne de üçüncü kişinin bilgileri yoksa ve bilgileri olması da gerekmiyorsa, temsil yetkisi varmış gibi hukuki işlem temsil olunan hakkında sonuç doğurmaktadır (TBK m. 45/I-II)⁵²³. TBK m. 45'te, sadece bilme esas alınmış olmakla birlikte, doktrinde TMK m. 3/II gereğince, durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermiş olsaydı temsil yetkisinin sona erdiğini bilebilecek olan üçüncü kişinin iyiniyet iddiasında bulunamayacağı ve yapılan işlemin temsil olunanı bağlamayacağı kabul edilmektedir⁵²⁴.

Her hak gibi, geri alma hakkının kullanılması da dürüstlük kuralına uygun olmalıdır. Bu hakkın kötüye kullanılması Kanun tarafından korunmamaktadır⁵²⁵. Geri alma yetkisinin zamansız ve haksız yere kullanması nedeniyle temsilci zarar görmüşse,

---

⁵²⁰ **Yavuz**, El Kitabı, s. 212.

⁵²¹ **Akyol**, Temsil, s. 434.

⁵²² **von Tuhr/Peter**, s. 366-367; **Gauch/Schluep**, s. 262; **Esener**, Temsil, s. 188; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 192; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 709; **Akyol**, Temsil, s. 430; **Oğuzman/Öz**, s. 249; **Uygur**, Borçlar Kanunu, s. 1214; **Eren**, s. 504; **Cansel/Özel**, s. 224; Kılıçoğlu'na göre ise, geri alma bir irade açıklaması olması nedeniyle, etkilerini doğurması bakımından temsilcinin bunu öğrendiği an esas alınmaktadır (**Kılıçoğlu**, s. 321).

⁵²³ **Uygur**, Borçlar Kanunu, s. 1214; **Nomer**, s. 155; **Oğuzman/Öz**, s. 245; **Belgesay**, s. 94.

⁵²⁴ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 196; **Eren**, s. 504; **Oğuzman/Öz**, s. 251; **Günergök/Kayıhan**, s. 185.

⁵²⁵ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 193; **Antalya**, s. 629; **Eren**, s. 504.

temsil olunanın tazminat sorumluluğu bulunmaktadır⁵²⁶. Uygun olmayan zamanda temsil yetkisinin geri alınması nedeniyle tazminat ödenmesi, hakkaniyet ilkesinin bir gereğidir. Böylelikle, temsil yetkisinin her zaman geri alabilme hakkının olumsuz sonuçları giderilmektedir⁵²⁷.

Temsil yetkisinin geri alınması, temsil olunan ile temsilci arasındaki iç ilişkiye etki etmemektedir. Söz konusu iç ilişki, vekâlet, hizmet, kira gibi sözleşmeler, temsil yetkisinin geri alınmasından bağımsız olarak varlığını devam ettirmektedir. Ancak, temsil olunanın temsil yetkisini geri alırken, iç ilişkiyi de sona erdirmesinde bir engel yoktur⁵²⁸. Özellikle, temsil olunanın iç ilişkiyi iptal, fesih (ya da sözleşmeden dönme) gibi bir beyanla ortadan kaldırması hâlinde, güven teorisinin bir sonucu olarak çoğunlukla temsil yetkisini de sona erdiren bir irade açıklaması olarak kabul edilmektedir⁵²⁹. Ancak, tarafların temel ilişkiyi oluşturan sözleşmeden doğan diğer yükümlülükleri devam etmektedir. Örneğin, vekâlet sözleşmesi gereğince, vekil azle rağmen ücret alacağını talep edebilmektedir. Diğer taraftan, haksız azil nedeniyle, temsilci manevi tazminat davası da açabilmektedir⁵³⁰.

İrade sakatlığı sonucunda temsil yetkisi verilmiş ve temsilci henüz bir hukuki işlem yapmamışsa, temsil olunan yetkiyi geri alabilmektedir. Temsilci üçüncü kişi ile işlem yaptıktan sonra ise yetki geri alınamamakta, sadece irade sakatlığı nedeniyle iptal edilebilmektedir. Ancak, bu durum temsil olunanın sorumluluğuna neden olabilmektedir. Zira, temsil olunan bu işlemle bağlıdır. Bu durum yetkisiz temsilden farklılık göstermektedir. Böyle bir hâlde, doğrudan yetkisiz temsil hükümleri uygulanamamaktadır. Söz konusu işlem, TBK m. 39 uyarınca bir yıllık yasal süre içerisinde iptal edilmediği takdirde, geçerli olmaya devam etmektedir. Bu bir yıllık sürede, öncelikle yetkilendirme işleminin TBK m. 39 uyarınca geçmişe etkili olarak iptal edilmesi gerekmektedir. Daha sonra, üçüncü kişinin iyiniyetinin korunmadığı

---

⁵²⁶ **Kılıçoğlu**, s. 321; **Tandoğan**, Borçlar Hukuku, s. 638; Buradaki tazminat, olumsuz zarar miktarını ifade etmektedir (**Zevkliler/Gökyayla**, s. 675); "... vekil haksız azil halinde güvendiği vekalet ilişkisinin uygun olmayan zamanda ortadan kalkmasından dolayı uğradığı menfi zararı isteyebilecektir. Bu tazminatın dayanağı sözleşmenin ihlal edilmiş olması değildir. Her zaman sözleşmeyi sona erdirmeye hakkının olumsuz sonuçlarını gidermeye yöneliktir. Vekil, vekaletin devam edeceğine güvenerek fiilen yaptığı masraflar için belirtilen madde hükmüne dayalı olarak tazminat isteminde bulunabilir. Bu çeşit masrafların varlığını ve tutarını vekilin kanıtlaması gerekir. Zarar hesaplanırken vekilin bu masraflar dolayısıyla sağladığı yarar da mahsup edilmelidir." (Y. 23. HD., 30.05.2013, E. 2013/1342, K. 2013/3623), (**Aral/Ayrancı**, s. 477, dn. 9).

⁵²⁷ **Aral/Ayrancı**, s. 477.

⁵²⁸ **Akyol**, Temsil, s. 435-436; **Oğuzman/Öz**, s. 249.

⁵²⁹ **Oğuzman/Öz**, s. 249.

⁵³⁰ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 193; **Oğuzman/Öz**, s. 249.

durumlarda, temsil olunan yetkisiz temsil hükümlerine dayanarak, işlemle bağlı olmaktan kurtulabilmektedir.

İrade sakatlığı sonucunda verilen temsil yetkisinin, TBK m. 39’da belirtilen bir yıllık sürede iptal edilmemesi hâlinde, temsilcinin gerçekleştirdiği işlem geçerliliğini korumakta ve temsil olunanın yetkisiz temsil hükümlerine dayanma imkânı kalmamaktadır⁵³¹. Geri alma nedeniyle sona eren temsil yetkisi, ancak temsilciye tekrar yetki verilmesi hâlinde yeniden doğmaktadır⁵³².

2.5.3.4. Temsil Yetkisini Kendiliğinden Sona Erdiren Sebepler

a. Genel Olarak

Temsil yetkisini kendiliğinden sona erdiren sebepler, TBK m. 43’te belirtilmektedir. Söz konusu hükme göre, hukuki işlemde doğan temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmış olmadıkça, kural olarak temsil olunanın ya da temsilcinin ölmesi, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi veya iflas etmesi hâllerinde sona ermektedir. Ancak, temsil yetkisini kendiliğinden sona erdiren sebepler, bu hükümde sayılan sebeplerle sınırlı değildir. Taraflar aksini kararlaştırabilecekleri gibi sürenin sona ermesi, işin görülmesi veya yerine getirilmesinin imkânsız hâle gelmesi durumunda, temsil yetkisi işin niteliği gereğince kendiliğinden sona ermektedir⁵³³. Ayrıca, temsil yetkisinin bozucu şarta bağlı olarak verilmesi durumunda, bahsi geçen şart gerçekleştiğinde temsil yetkisinin kendiliğinden sona erdiği kabul edilmektedir⁵³⁴. Bunun dışında, ticari temsilcinin yetkisi tek bir şube ile sınırlandırılmış ise ilgili şubenin faaliyetinin sona ermesi temsilcinin yetkisinin sona ermesine neden olmaktadır⁵³⁵.

Türk Borçlar Kanunu m. 43, temsil yetkisinin sona ermesine ilişkin genel hüküm niteliği taşımaktadır⁵³⁶. Söz konusu hüküm, emredici nitelikte olmadığından taraflar aksini kararlaştırabilmekte⁵³⁷ veya işin özelliği bunun aksini gerektirebilmektedir.

⁵³¹ Cihan, a.g.m., s. 174-175; Nart, Temsil, s. 632.

⁵³² Akyol, Temsil, s. 436.

⁵³³ Oser/Schönenberger, Art. 35, N. 1; Violand, s. 63; Zäch/Künzle, Art. 34-35; Watter/Schneller, Art. 34, N. 2; Esener, Temsil, s. 174; Eren, s. 505; Oğuzman/Öz, s. 248.

⁵³⁴ Schwenger, N. 42.22; von Tuhr/Peter, s. 365; Zikos, s. 123; Gauch/Schlupe/Schmid/Rey, N. 1363; Akyol, Temsil, s. 426; Eren, s. 506; Kocayusufpaşaoğlu, s. 688.

⁵³⁵ Kirca, Ticari Mümessillik, s. 153.

⁵³⁶ von Tuhr/Peter, s. 369; Eren, s. 505.

⁵³⁷ TBK m. 43’deki, “... aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça...” ifadesi isabetli değildir. Temsil yetkisinin verilmesi tek taraflı bir hukuki işlem ile gerçekleşmektedir. Bu sebeple, tarafların anlaşması

Özellikle, temsil yetkisinin sona ermesi işletmenin durmasına neden olmaktaysa ya da temsil olunanın ölümünden sonra acil yapılması gereken bir işin varlığı veya belirli bir zaman diliminde gerçekleştirilmesi beklenen işlerin olması durumunda temsil yetkisinin devam ettiği kabul edilmektedir.⁵³⁸

b. Kanun Gereği Kendiliğinden Sona Erme Sebepleri

aa. Ölüm

Türk Borçlar Kanunu m. 43'te temsil yetkisinin sona ermesi bakımından, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü arasında bir farklılık öngörülmemektedir. Temsil yetkisinin ölüm nedeniyle sona ermesi hâlinde, Türk Medeni Kanunundaki ölüm anı dikkate alınmakta, ayrıca resmi bir tespit veya öğrenilme şartı aranmamaktadır.⁵³⁹

aaa. Temsil Olunanın Ölümü

Temsil kurumu, temelde güven ilişkisine dayanmaktadır. Bunun sonucu olarak, temsil olunanın ölümü ile kural olarak temsilcinin yetkisi kendiliğinden sona ermektedir.⁵⁴⁰ Şöyle ki, temsil olunan güvendiği bir kimseye temsil yetkisi vermektedir. Temsilci, kural olarak yerine getirilmesi talep edilen işi kendisi bizzat yapmakla ve yerine başkasını ikâme etmemekle yükümlüdür. Temsil olunanın ölümü hâlinde, onun iradesi ve menfaati de ortadan kalkmaktadır. Bu hususlar, ölüm hâlinde kural olarak temsil yetkisinin sona ermesini haklı göstermektedir.⁵⁴¹ Bununla birlikte, TBK m. 43'e göre, iki durumda temsil yetkisi ölümünden sonra da devam edebilmektedir. Bunlardan ilki, temsil olunanın temsil yetkisinin ölümünden sonra da devam edeceğini bildirmesidir.⁵⁴² İkincisi ise, yapılan işin özelliği gereği yetkinin devam etmesinin gerekli olmasıdır.⁵⁴³

---

burada önem taşımamaktadır (**Violand**, s. 69); **Esener**, Borçlar Hukuku, s. 267; **Eren**, s. 506, dn. 98; Y. HGK., 18.4.1986, E. 1985/1, K. 1986/441 (Bkz. **Özkaya**, s. 954); Bu nedenle, bu ifadeyi, "temsil olunan tarafından aksi kararlaştırılmış olmadıkça" şeklinde anlamak yerinde olacaktır (**Kılıçoğlu**, s. 327); Temsil olunanın, anılan hükümde belirtilen sona erme sebeplerinin gerçekleşmesi durumunda da temsil yetkisinin devam edeceğini, sona erme sebebi ortaya çıkmadan önce bildirmesi gerekmektedir (**Becker**, Art. 35, N. 4); **Karaahmetoğlu**, s. 335.

⁵³⁸ **von Tuhr/Peter**, s. 370; **Nart**, Temsil, s. 684; **Karasu**, s. 389-390.

⁵³⁹ **Akyol**, Temsil, s. 415; **Nart**, Temsil, s. 679; **Karasu**, s. 389.

⁵⁴⁰ **Esener**, Temsil, s. 176; **Serozan, Rona**, Sağlararası İşlem Yoluyla Ölümüne Bağlı Kazandırma, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1979, s. 162; **Oğuzman/Öz**, s. 250; **Tanriver**, Noterlik Açısından Vekâlet, s. 96.

⁵⁴¹ **Tandoğan**, Borçlar Hukuku, s. 646-647.

⁵⁴² **von Tuhr/Peter**, s. 369; **Eren**, s. 505; **Hatemi/Gökyayla**, s. 110; **Günergök/Kayıhan**, s. 182.

⁵⁴³ **Gauch/Schluep/Schmid/Rey**, N. 1370; **Watter/Schneller**, Art. 35, N.2; **Becker**, Art. 35, N.5; **Violand**, s. 68; **Eren**, s. 506; **Feyzioğlu**, s. 425; **Günay**, s. 275; Örneğin, taşınmazın satım bedeli tamamen alınmış, taşınmaz fiilen alıcıya teslim edilmiş ve tapuda işlem yapılmak üzere temsil yetkisi verilmiş ise, yetki işin niteliği gereği ölümünden sonra da devam etmektedir (**Uygur**, Borçlar Kanunu, s.

Bu istisna, temsil olunanın kişiliğinin önemli olmadığı ticari bir işletmenin olağan nitelikteki ticari işlemlerinde uygulanabilmektedir. Özellikle, bankacılık işlemleri bu çerçevede yapılabilmektedir. İşletmenin olağan şekilde işletilmesinin sınırlarını aşan, olağanüstü nitelikteki işler için mirasçılarının onayı aranmaktadır⁵⁴⁴.

Temsilcinin yerine getirmekte olduğu işin iyice ilerlemiş ve sonuna yaklaşılmış olması durumunda da, genel olarak temsil olunanın ölümünün, işin niteliği gereğince temsil yetkisini sona erdirmeyeceği kabul edilmektedir⁵⁴⁵. Ayrıca, temsil yetkisinin temsilci yararına verildiği durumlarda, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü temsil yetkisini sona erdirmemektedir⁵⁴⁶.

TBK m. 43'te yer alan söz konusu iki istisnadan ilkinin anlaşılmasında güçlük yaşanabilmesi olası bir durumdur. Zira, ölüm veya gaiplik kararıyla birlikte kişilik sona ermektedir (TMK m. 28/I). Ancak, ölüm veya gaiplik kararına rağmen temsil yetkisinin devam etmesine, bazen ihtiyaç duyulabilmektedir. Bu durum, özellikle temsil olunanın ölümü hâlinde mirasçılarının belirlenmesinin, miras ortaklığına temsilci atanmasının, miras bırakana ait hak ve işlemlerinin mirasçılara intikalinin uzun zaman aldığı durumlarda karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte bazı işlemlerin zorunlu olarak

---

1220-1221); Bu husustaki Yargıtay kararları için bkz. **Özkaya**, s. 958 vd.; TBK m. 554/II'de, "İşletme sahibinin fiil ehliyetini kaybetmesi veya ölümü, ticari temsilcilerin, ticari vekillerin ve diğer tacir yardımcılarının yetkisini sona erdirmez." hükmü yer almaktadır. Ancak, TBK m. 43'te ifade edilen, "aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça" şeklindeki istisnai durumlara bu hükümde yer verilmemiştir (**Kılıçoğlu**, s. 325).

⁵⁴⁴ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 689; **Tandoğan**, Borçlar Hukuku, s. 653; **Eren**, s. 506; Bu konuya ilişkin olarak TBK m. 513'deki, "Sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça sözleşme, vekilin veya vekâlet verenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflası ile kendiliğinden sona ermiş olur. Bu hüküm, taraflardan birinin tüzel kişi olması durumunda, bu tüzel kişiliğinin sona ermesinde de uygulanır (1). Vekâletin sona ermesi vekâlet verenin menfaatlerini tehlikeye düşürüyorsa, vekâlet veren veya mirasçısı ya da temsilcisi, işleri kendi başına görebilecek duruma gelinceye kadar, vekil veya mirasçısı ya da temsilcisi, vekâleti ifaya devam etmekle yükümlüdür (2)." hükmünün göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Söz konusu hükümden de anlaşıldığı üzere, vekâlet sözleşmesi sona ermesine rağmen belirli hâllerde vekilin görevini devam ettirmesi gerektiği belirtilmektedir. TBK 513/II'ye göre, devam eden temsil zorunluluğu, vekâlet sözleşmesinden değil, kanundan kaynaklanmaktadır. Zira, vekil ile bu kişiler arasında yapılmış bir vekâlet sözleşmesi bulunmamaktadır (**Berki**, s. 29-30); Belli bir tip sözleşmenin şartları ile bağdaşmayan diğer iş görme sözleşmeleri hakkında da, TBK'nın m. 502/II hükmü uyarınca vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümler uygulanmaktadır.

⁵⁴⁵ **Tandoğan**, Borçlar Hukuku, s. 653; "... Görülmekte olan davada kendisini vekille temsil ettirdiği dosya kapsamından açıkça belli olmasına karşın, direnmeye ilişkin gerekçeli kararın 'vekil' yerine 'davacı asile' tebliğ edildiği anlaşılmaktadır... Davacı asilin, ölmesi kural olarak, vekil ile müvekkili arasındaki vekâletin sona ermesini gerektiren yasal bir neden ise de, vekâlet ilişkisinin bu aşamada sona ermesi vekâlet verenin menfaatlerini tehlikeye düşürme ihtimali bulunması nedeniyle, vekilin vekâleti geçici olarak devam ettiğinin kabulü gerekir." (Y. HGK., 21.01.2015, E. 2014/3-662, K. 2015/781), (**Aral/Ayrancı**, s. 478, dn.13).

⁵⁴⁶ **Akyol**, Temsil, s. 415.

yapılması gerekmektedir. İsviçre’de, bu zorunluluğa daha çok bankacılık ve posta işlemleri örnek gösterilmektedir.

Ölümden sonra temsil yetkisinin kabulünde, temsil olunan dışında, mirasçılarının, temsilcinin ve hatta üçüncü kişinin menfaati söz konusu olabilmektedir⁵⁴⁷. Ancak, şunu belirtmek gerekir ki, temsil olunan temsil yetkisini ölümden sonra devam etmesini istemiş olsa bile, mirasçılarının tamamı mirası reddetmiş ise ölüm ile birlikte temsil yetkisi de sona ermektedir⁵⁴⁸.

Temsil olunanın ölümünden sonra, temsil yetkisinin devam etmesinin iki şekli bulunmaktadır. Bunlardan ilkinde, temsil olunan sağlığında verdiği temsil yetkisinin ölümünden sonra da devam edeceği öngörmekte (ölümden sonraya etkili temsil yetkisi), ikincisinde ise temsil olunan ölümünden sonra geçerli olacak şekilde temsil yetkisi (ölümden sonrası için temsil yetkisi) vermektedir⁵⁴⁹.

aaaa. Ölümden Sonraya Etkili Temsil Yetkisi (Transmortal Temsil)

Türk Borçlar Kanunu m. 43/I’de belirtildiği gibi temsil olunan, temsilciye ölümden sonra da devam edecek şekilde temsil yetkisi verebilmektedir. Buna, ölümden sonraya etkili (transmortal) temsil denilmektedir. Ölümden sonraya etkili temsil yolu ile mirasın açılmasından sonra terekede ve mirasçılar arasında yaşanabilecek sorunların önüne geçilebilmesi mümkün olmaktadır⁵⁵⁰. Ticari ve sınai işlerin gecikmeksizin yapılabilmesi ve özellikle sermaye piyasasındaki menkul değerlerin uzun süre işlemsiz bırakılmaması için ölümden sonraya etkili temsil verilmesinin faydalı olduğu ifade edilmektedir⁵⁵¹. Ölümden sonraya etkili temsil yetkisi verilmesi, sağlararası bir hukuki işlemidir ve herhangi bir şekil şartına bağlı tutulmamaktadır. Diğer bir ifadeyle, böyle bir durumda ölüme bağlı tasarruflar hakkındaki hükümler uygulanmamaktadır⁵⁵².

Temsil olunanın ölümünden sonra, mirasçıları temsil olunan sıfatını hep birlikte kazanmaktadır. Bunun bir sonucu olarak ta, mirasçılarının söz konusu temsil yetkisini her zaman geri alabilme hakları bulunmaktadır (TBK m. 42). Mirasçı sayısı birden

---

⁵⁴⁷ Kılıçoğlu, s. 326.

⁵⁴⁸ Zäch/Künzle, Art. 34-35, N. 8.

⁵⁴⁹ von Tuhr/Peter, s. 369; Zäch/Künzle, Art. 35, N. 47 vd.; İnceoğlu, s. 295; Nart, Temsil, s. 685.

⁵⁵⁰ Akyol, Temsil, s. 417; Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 398; Örnek Yargıtay kararları için bkz. Özkaya, s. 963 vd.

⁵⁵¹ Esener, Temsil, s. 177-178; Akyol, Temsil, s. 417.

⁵⁵² Zikos, s. 117; Watter/Schneller, Art. 35, N. 8; Kocayusufpaşaoğlu, s. 692; Akyol, Temsil, s. 419; Antalya, s. 631; Aksi görüş için bkz. Kılıçoğlu, s. 327.

fazla ise bizim de katıldığımız çoğunluk görüşüne⁵⁵³ göre, tek bir mirasçı bile, bu yetkiyi geri aldığı bildirildiği takdirde, temsil yetkisi bütün mirasçılar bakımından geri alınmış sayılmaktadır. Temsilcinin yetkisinin devam edebilmesi için mirasçıların tamamının rızasının varlığı aranmaktadır.

Doktrindeki bir görüşe⁵⁵⁴ göre ise her bir mirasçının temsil yetkisini sadece kendisi yönünden geri alabilmesi veya sınırlandırabilmesi mümkündür. Buna göre, temsilcinin yetkisi, geri alma beyanında bulunmayan diğer mirasçılar yönünden devam etmektedir. Bu görüş, geri alma hakkı ile esas olarak temsil olunanın korunmak istendiği, bunun mirasçıların birlikte tasarrufta bulunmalarını gerektiren terekeye ait bir hak olmadığını ileri sürmektedir⁵⁵⁵. Ancak, bu görüş miras ortaklığından doğan elbirliği mülkiyetinin⁵⁵⁶ yapısına uygun düşmemektedir. Miras paylaşılınca kadar, mirasçılar tereke malları üzerinde, elbirliği şeklinde mülkiyet hakkı kazanırlar. Elbirliği mülkiyetinin tipik örneğini miras ortaklığı (TMK m. 640/I-II) oluşturmaktadır. Tereke adına temsilci tarafından yapılan bir işlem, ortak mirasçıların tamamını etkilemektedir⁵⁵⁷. Bu sebeple, temsilcinin mirasçıların tamamı adına hareket etmesi daha uygun görülmektedir.

Bu konudaki diğer bir görüş⁵⁵⁸ ise, mirasçıların tamamının geri alma beyanında bulunması hâlinde temsilcinin yetkisinin sona ereceğini, aksi takdirde yetkinin devam edeceğini ileri sürmektedir. Ancak, temsil hukukunun temelini güven teorisine dayandığı göz önünde bulundurulduğunda, mirasçılardan biri veya birkaçının temsil ilişkisini sona erdirmek istememesi karşısında, diğer mirasçıları bu ilişki ile bağlı kalmaya zorlamak isabetli değildir.

Ölümden sonra etkili temsil yetkisine sahip olan temsilcinin, bu yetkisini hemen kullanmasını gerektirir zorunlu bir hâl bulunmadığı takdirde, yetkisi hakkında mirasçıları bilgilendirmesi, temsil yetkisinin geri alınabilmesine olanak sağlayacak bir süre tanınması ve yetkisini kullanmadan önce uygun bir süre mirasçıların talimatını

---

⁵⁵³ Zäch/Künzle, Art. 35, N. 79; Bucher, s. 609; Violand, s. 68; Schwenger, N. 42.25; Kocayusufpaşaoğlu, s. 691; Kılıçoğlu, s. 328; Gümüş, Tereke Temsilcisi, s. 8.

⁵⁵⁴ von Tuhr/Peter, s. 367; Leptien, Ulrich, Soergel Bürgerliches Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen, Band 2, Allgemeiner Teil 2, 13. Auflage, Stuttgart 1999, § 168, N. 35; Kocayusufpaşaoğlu, s. 691, dn. 10; BGE 101 II 120, BGE 94 II 318 (Gümüş, Tereke Temsilcisi, s. 8, dn. 22).

⁵⁵⁵ Belgesay, s. 96.

⁵⁵⁶ TBK m. 701/II, “Elbirliği mülkiyetinde ortakların belirlenmiş payları olmayıp her birinin hakkı, ortaklığa giren malların tamamına yaygındır.” hükmünü içermektedir.

⁵⁵⁷ Gümüş, Tereke Temsilcisi, s. 1 ve 8.

⁵⁵⁸ Engel, s. 401.

beklemesi gerekmektedir. Temsilcinin bu şekilde davranması, sadakat yükümlülüğünden kaynaklanmaktadır. Bu yükümlülüğe uymayan temsilcinin, temel ilişkiden doğan sorumluluk hâli saklı olmak üzere, tazminat sorumluluğu olabileceği gibi koşullar oluştuğunda temsil yetkisinin kötüye kullanılması nedeniyle işlem geçersiz hâle gelmektedir⁵⁵⁹.

Bazı istisnai durumlarda ise kanun hükmü gereğince, ölüm hâli temsil yetkisi sona erdirmemektedir. Buna göre, işletme sahibinin ölümü, ticari temsilcilerin, ticari vekillerin ve diğer tacir yardımcılarının yetkisini sona erdirmemektedir (TBK m. 554/II)⁵⁶⁰. Bu şekilde, işletme, faaliyetine devam edebilmektedir. Ancak, TBK m. 554/II hükmünün aksinin kararlaştırılabilmesi mümkündür⁵⁶¹.

Temsil olunanın ölümü, vekâlet sözleşmesi ile kendisine temsil yetkisi verilen vekilin yetkisini sona erdirmemektedir. Ancak, uygulamada avukat, müvekkilinin öldüğünü mahkemeye bildirdiği takdirde, mahkemece mirasçılar tespit ettirilerek bu kişilerin davaya katılımı sağlanmakta ve vekilin görevine devam edebilmesi için de mirasçıların yetki vermesi gerekmektedir⁵⁶².

bbbb. Ölümden Sonrası İçin Temsil Yetkisi (Postmortal Temsil)

Temsil olunan, ölümünden sonra yapılacak iş ve işlemler için hüküm ve sonuçlarını öldüğü andan itibaren doğuracak şekilde temsil yetkisi verebilmektedir. Temsil olunanın ölümünden sonra yürürlük kazanacak olan bu yetkiye, ölüm sonrası temsil (postmortal temsil) yetkisi denilmektedir⁵⁶³. Bir kimsenin öldükten sonrası için temsilci tayin etmesi genelde ölüm sonrası kazandırmada bulunmak⁵⁶⁴ veya ölümünden sonra borcunu yerine getirmek amacıyla yapılmaktadır⁵⁶⁵. Postmortal temsil yetkisi, temsil olunanın ölümünden sonra tereke malları üzerinde tasarrufta bulunabilme imkânı sağlamaktadır⁵⁶⁶.

---

⁵⁵⁹ **Antalya**, s. 631.

⁵⁶⁰ **Yavuz**, Borçlar Hukuku Dersleri, s. 736; **Akyol**, Temsil, s. 418; **Kılıçoğlu**, s. 327.

⁵⁶¹ **Yavuz**, Borçlar Hukuku Dersleri, s. 736.

⁵⁶² **Akyol**, Temsil, s. 418.

⁵⁶³ **von Tuhr/Peter**, s. 369; **Esener**, Temsil, s. 176; **Serozan**, Sağlararası İşlem Yoluyla Ölümüne Bağlı Kazandırma, s. 162; **Tandoğan**, Borçlar Hukuku, s. 655; **Eren**, s. 506; **Tanrıver**, Noterlik Açısından Vekâlet, s. 30.

⁵⁶⁴ **Serozan**, Sağlararası İşlem Yoluyla Ölümüne Bağlı Kazandırma, s. 168.

⁵⁶⁵ **Zikos**, s. 118; **Akyol**, Temsil, s. 418-419.

⁵⁶⁶ **Tanrıver**, Noterlik Açısından Vekâlet, s. 31.

Temsil olunanın, sadece ölümünden sonrası için temsil yetkisi vermesinin hukuki niteliği ve doğurduğu sonuçlar doktrinde tartışmalıdır. Fakat İsviçre ve Türk hukukunda genel olarak, kanuna karşı hile oluşturmadıkça, bu şekilde verilen temsil yetkisinin geçerli olduğunu kabul etmektedir⁵⁶⁷. Postmortal temsil yetkisi, transmortal temsil yetkisinden farklı olarak temsil olunanın ölümünden sonra yürürlük kazanmaktadır. Bu durum, postmortal temsilin ölüme bağlı bir tasarruf olup olmadığı hususununun çözüme kavuşturulmasını gerektirmektedir. Bazı yazarlara⁵⁶⁸ göre, ölümden sonrası için verilen temsil yetkisi verilmesi, sağlararası hukuki işlem niteliği taşımaktadır. Bu nedenle, vasiyetnâmede olduğu gibi ölüme bağlı tasarruflar için öngörülen şekle tabi değildir. Vasiyetnamenin içinde, bir madde olarak yer alabileceği gibi bundan ayrı olarak herhangi bir şekilde de yapılabilmektedir. Yargıtay tarafından da, ölüm sonrası için verilen temsil yetkisi, sağlararası bir hukuki işlem olarak kabul edilmektedir⁵⁶⁹. Ancak, yetkinin varlığını ispat yükü temsilciye ait bulunmaktadır.

⁵⁶⁷ **von Tuhr/Peter**, s. 370; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 691; **Eren**, s. 506; **İnceoğlu**, s. 300; **Gümüş**, *Borçlar Hukuku*, s. 398.

⁵⁶⁸ **von Tuhr/Peter**, s. 369, dn. 73; **Serozan**, *Sağlararası İşlem Yoluyla Ölüme Bağlı Kazandırma*, s. 177-178; **Esener**, *Temsil*, s. 179; **Belgesay**, s. 103; **Akyol**, *Temsil*, s. 419.

⁵⁶⁹ "... Muris İsmet'in sattığı kahvehanenin bedeli olan 15 bin doları Antalya yolculuğu sırasında dava dışı Ali'ye "şayet yolda bir şey olursa bu parayı kardeşim Nuri'ye teslim et" diyerek verdiği, bilahare murisin Kocaeli'ne döndükten sonra depremde göçük altında kalarak ölmesi üzerine sözü edilen paranın davalıya teslim edildiği hususlarında bir uyuşmazlık bulunmaktadır.

Murisin davacı ve davalıdan oluşan iki mirasçısı bulunmaktadır. Davacı davaya konu edilen Ali'ye tevdi edilen para üzerindeki yarı payını (miras hissesini) istemiş, mahkemece dava kabul edilmiştir.

... C- DEĞERLENDİRME.

aa- İŞLEMİ GEÇERLİ KILICI YORUM: Bizatihi ölüme bağlı tasarruf şekline uyulmamış olsa bile tarafların bir sağlararası işlemi kurmak istediklerini ve böyle bir işlemin ölüme bağlı tasarruf hükümlerine bağlanmasının zorunlu olmadığını gösterebilir. Kuşku durumunda (kazandırıcı işlemin sağlararası işlem mi yoksa ölüme bağlı tasarruf mu sayılacağı sorunun çözümünde) favor negotii (işlemi kurtarıcı, geçerli kılıcı yorum) ilkesi doğrultusunda, geçersiz bir ölüme bağlı işlem yerine geçerli bir sağlararası işlemin varlığı kabul edilmelidir (BGE 99 11 268)

bb- Hukukumuzda terekeyle ilgili tüm işlemlerin özellikle ölüme bağlı kazandırmaların mutlaka miras hukuku ilkelerine göre gerçekleştirilmesi yolunda bir zorunluluk bulunmamaktadır. Zira, pozitif hukukun belirli bir amaca ulaşmak üzere birden fazla hukuki yolu yurttaşların önüne açtığı olasılıklarda, yurttaşların bu yollardan mutlaka birisini kullanmaları kendilerinden beklenemez. Gerçekten de ölüme bağlı bağışlama hakkında kıyasen ölüme bağlı tasarruf hükümlerinin uygulanmasını öngören BK m. 240/II kuralını, ölüme bağlı kazandırmayı amaçlayan üçüncü kişi yararına sözleşme dahil ölüm sonrasında etkili vekalet ve temsil yetkisi sağlama işlemleri BK m. 240/II açısından değerlendirilemez.

cc- Muris, kazandırılacak değeri (15 bin doları) sağlığında aracı kişiye (Ali'ye) devretmiş; Ali'de (aracı kişi) 15 bin doları kendi malvarlığından davalıya intikal ettirmiştir. Miras bırakanın terekesinden bir kazandırma değildir. Ölüme bağlı üçüncü kişi yararına bir sözleşme gündemdedir. Gerçekten de (ancak) aracısız kazandırmalar, ölüme bağlı bağışlama kavramı ve dolayısıyla BK m. 240 kuralı çerçevesi içinde toplanabilecek kazandırmalardır. Bu nedenle aracılı kazandırmalar, ölüme bağlı bağışlama kavramı ve BK m. 240 kuralı dışında tutularak ayrı bir çatı altına sokulmalıdır (Bkz. Serozan, sh. 44,195, 215 ve 216).

dd- Şu var ki, münferit kazandırmanın beraberinde getirdiği menfaatler çatışmasında tereke ilgililerinin (davacının) çıkarı ile kazandırmada bulunan kişinin miras bırakanın (miras bırakanın) çıkarını tutarlı bir biçimde uyumlu bir hale getirmek gerekir. Aynı sonuç, ölüme bağlı üçüncü kişi yararına sözleşme için de geçerlidir. Burada da hem ölüme bağlı kazandırmanın amacına ulaşmasına yardımcı olmak üzere sağlararası işlem hükümleri, hem de tereke ilgililerini (davacıyı) bu kazandırma türünün beraberinde

Temsil yoluyla yapılacak işlem, yazılı geçerlilik şekline bağlı ise temsil yetkisinin de yazı şeklinde verilmesi gerekmektedir⁵⁷⁰.

İsviçre ve Türk hukuk doktrinde hakim olan⁵⁷¹ ve Federal Mahkeme⁵⁷² tarafından da kabul gören görüşe göre ise, temsil olunan tereke üzerinde tasarrufta bulunabilmek amacıyla, postmortal temsil yetkisi vermektedir ve bu işlem ölüme bağlı tasarruf niteliği taşımaktadır. Bu sebeple, vasiyetname şeklinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Kanaatimce, ölümden sonraya etkili temsilde olduğu gibi ölüm sonrası için verilen temsil yetkisi de sağlararası hukuki işlem niteliği taşımakta olup belli bir şekle bağlı olmadan verilebilmesi mümkündür. Zira, postmortal temsil yetkisi, temsil olunanın sağlığında ölümünden sonra yapılmasını istediği işler için verilmektedir. Bu bakımdan, ölümden sonraya etkili temsilden farklı olarak, sadece temsil olunanın ölümü ile hukuki sonuçlarını doğurmaya başlamaktadır.

Ölümden sonrası için verilen temsil yetkisi ile miras hukuku ilkelerinin ve hükümlerinin dolanılmasına imkân sağlanmamasına özen gösterilmelidir. Özellikle, şekle uyulmadan verildiği durumlara daha çok dikkat edilmelidir. Bu şekilde verilen

---

getirebileceği sakıncalarına karşı koruyucu Miras Hukukunun öncelikler düzeni birlikte uygulanmalıdır ki, bir yandan hukuksal işlemin geçerliliğini kurtarıırken, öte yandan tereke ilgililerinin (davacının) çıkarlarını da kollayan bir çözüm yolu benimsenmelidir.

Çatışan menfaatleri adaletli ve uyumlu bir biçimde düzenleyen, miras bırakanın son dileklerine uyan ve tereke ilgililerinin çıkarları da gözetip kollanmalıdır.

O halde, saklı paylı mirasçılar yararına kazandırmanın tenkisine öncelikle bu tür kazandırmalardan başlanmalıdır (TMK. m. 563/570).

Öte yandan, miras bırakanın ivazlı sağlararası işlem alacaklarının hakkının önünde yer alacaktır (TMK. m. 603/1). Önce murisin alacaklıları tatmin edilecek, ancak geriye bir şey kalırsa ölüme bağlı kazandırmalar terekeden yerine getirilecektir.

D- SONUÇ:

Uyuşmazlık konusu sözleşmede davalıya karşı gerçekleştirilen kazandırma, vasiyet benzeri kendine özgü bir kazandırmadır; yoksa davalının kabulünü gerektiren bir bağışlama değildir. O nedenle ki işlem şekle bağlı tutulmamıştır...” (Y. HGK., 29.11.2006, E. 2006/3-754, K. 2006/757), www.uyap.gov.tr, Erişim Tarihi: 04.02.2021; Aynı doğrultuda, Y. 3. HD., 06.12.2004, 12296/13423 (Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 399, dn. 400).

⁵⁷⁰ Kılçođlu, s. 327-328.

⁵⁷¹ Piotet, s. 179-180; von Tuhr/Peter, s. 369; Tandoğan, Borçlar Hukuku, s. 656; Oğuzman, K.: Tartışmalar, Temsil ve Vekâlete İlişkin Sorunlar, Sempozyum, 14-16 Haziran 1976, İstanbul 1977, s. 286; Hatemi, H.: Tartışmalar, Temsil ve Vekâlete İlişkin Sorunlar, Sempozyum, 14-16 Haziran 1976, İstanbul 1977, s. 286 (Tanrıver, Noterlik Açısından Vekâlet, s. 34, dn. 107'den naklen); Eren, s. 506; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Akman, s. 194, dn. 43c; Antalya, s. 631; Nart, Temsil, s. 686; Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 398.

⁵⁷² BGE 89 II 87, JdT, 1963, 599-600; 67 II 88, JdT, 1941, 612; 58 II 423, Jdt, 1933, 340 (Tandoğan, Borçlar Hukuku, s. 656, dn. 218).

bir yetkinin, temsilciye ya da muhatap üçüncü kişiye temsil olunanın ölümünden sonra ulaşması, hukuken sonuç doğurmasına engel teşkil etmemektedir⁵⁷³.

Kendisine ölümden sonrası için temsil yetkisi verilen kişi, üstlenmiş olduğu görev itibarıyla vasiyeti yerine getirme görevlisine benzese⁵⁷⁴ bile, ondan farklı bir konumda bulunmaktadır⁵⁷⁵. Ölümden sonrası için temsil yetkisi verilmesi, mirasçılarının menfaati için verilmektedir. Vasiyeti yerine getirme görevinde ise üçüncü kişilerin menfaatleri gözetilmektedir⁵⁷⁶.

Temsil olunanın ölümü ile birlikte kişilik hakkı sona ermekte ve temsil olunan (taraf) sıfatını mirasçılar kazanmaktadır. Dolayısıyla, ölen kişinin temsili söz konusu olmamaktadır. Temsilci tarafından yapılan işlem, mirasçılarının onayına gerek olmadan geçerli kabul edilmektedir. Mirasçılarının, Kanun hükümleri çerçevesinde, temsil yetkisini her zaman geri alabilme veya sınırlandırabilme hakları bulunmaktadır⁵⁷⁷.

bbb. Temsilcinin Ölümü

Temsilcinin ölümü ile kural olarak temsil yetkisi sona ermektedir. Temsil yetkisi, mirasçıya geçebilecek nitelikte bir hak değildir. Ancak, TBK m. 43'te öngörülen işin niteliği veya temsil olunanın isteği üzerine yetkinin ölümden sonra da devam edebileceğine ilişkin istisnai hâller, temsilcinin ölümünde de uygulanmaktadır. Böyle

---

⁵⁷³ **Akyol**, Temsil, s. 419.

⁵⁷⁴ **Piotet, Paul**, Traité de droit privé Suisse, t. IV, Droit successoral, Fribourg 1975, s. 180; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 398.

⁵⁷⁵ **Esener**, Temsil, s. 180; **Tanrıver**, Noterlik Açısından Vekâlet, s. 34; Vasiyeti yerine getirme görevlisi, temsil olunanın isteği mirasçılarının isteklerine aykırı olsa bile yerine getirmekle görevlidir ve görevini yerine getirirken mirasçılar aleyhine dava açmak zorunda da kalabilmektedir. Bu durum ise, temsil kurumuyla bağdaşmamaktadır. Temsilci, temsil olunanın menfaatlerini korumakla yükümlüdür. Vasiyeti yerine getirme görevlisinin işlemleri ise, genel olarak mirasçılarının çıkarlarına aykırı düşmektedir. Diğer taraftan, temsilci tarafından yapılan işlem temsil olunanı borçlandırırken, vasiyeti yerine getirme görevlisinin yaptığı işlemler terekeyi borçlandırmaktadır. Temsil olunan, temsilcinin yetkisini her zaman sınırlandırabilmekte ya da geri alabilmektedir. Ancak, mirasçılarının, vasiyeti yerine getirme görevlisine yönelik bu şekilde yetkileri bulunmamaktadır. Ayrıca, hakim görüşüne göre, temsilcinin fiil ehliyetine sahip olma zorunluluğu bulunmayıp, temyiz güvücüne sahip olması yeterli olduğu hâlde, TMK m. 550/II'ye göre vasiyeti yerine getirme görevlisinin fiil ehliyetine sahip olması şartı aranmaktadır (**Kocaağa, Köksal**, "Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Hukuki Niteliği", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2002, C. 6, S. 2, s. 24-25, <https://dergipark.org.tr>, Erişim Tarihi: 30.06.2020).

⁵⁷⁶ **Belgesay**, s. 103.

⁵⁷⁷ **Esener**, Temsil, s. 181; **Serozan**, Sağlararası İşlem Yoluyla Ölümüne Bağlı Kazandırma, s. 169; **Eren**, s. 506; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 194; Postmortal temsilcinin, ancak TMK m. 555 hükmüne göre hâkim kararı ile görevden alınabileceği yönündeki görüş için bkz. **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 398-399.

bir durumda, temsilcinin mirasçuları temsilci sıfatını kazanmaktadır⁵⁷⁸. Ancak, mirasçının bu görevden istifa etmesi söz konusu olabilmektedir. Aksine bir anlaşma mevcut değilse, diğer mirasçılar bakımından da temsil yetkisi istifa nedeniyle sona ermektedir. Bunun dışında, herhangi bir mirasçı için temsil yetkisini sona erdiren sebeplerden birinin gerçekleşmesi hâlinde de, temsil yetkisi sona ermektedir⁵⁷⁹.

Kanun, her ne kadar temsilcinin ölümü hâlinde, temsil olunanın, temsil yetkisinin sona ermeyeceğine ve temsilcinin mirasçılarının onun yerine geçeceğine ilişkin karar alabileceğini belirtmekte ise de bu ihtimâlin gerçekleşmesi zordur. Zira, güven esasına dayanan temsil ilişkisinde, temsilcinin ölümü üzerine mirasçılarının kim veya kimler olacağı henüz belli değildir. Bunun yanı sıra, birden fazla mirasçının olması hâlinde, bu mirasçılarının miras ortaklığı çerçevesinde karar alma ve alınan kararları uygulamaya geçirirken karşılaşılabilecekleri zorlukların da olabileceğinin gözardı edilmemesi gerekmektedir⁵⁸⁰. Bu hususta, doktrinde verilen örneklerden vekâlet (TBK m. 513/II) ve âdi şirket (TBK m. 641/II) sözleşmelerinde vekilin ya da şirket ortağının ölümü üzerine, mirasçının geçici bir süre işleri yürütmekle yükümlü tutulması, kabul edilebilirliği kolay olan hâller arasında yer almaktadır⁵⁸¹. Keza, temsil yetkisinin temsilci yararına verildiği durumlarda, işin niteliği gereğince temsilcinin ölümünün yetkisini sona erdirmeyeceği ve yetkinin mirasçılar tarafından kullanılacağı ifade edilmektedir. Örneğin, satıcı alıcıya tapuda kendi adına tescil edebilme yetkisi vermişse ve alıcı ölmüşse, verilen yetkinin alıcının mirasçuları tarafından kullanılabilmesi Alman İmparatorluk Mahkemesi ve eyalet mahkemelerince kabul edilmiştir⁵⁸².

bb. Gaiplik

Temsil olunanın ve temsilcinin ölümü gibi ölüm etkisi doğuran temsil olunan veya temsilci hakkında gaiplik kararı verilmesi durumunda da, temsil yetkisi TBK m. 43 gereğince kural olarak sona ermektedir. Gaiplik kararı, ölüm tehlikesinin gerçekleştiği veya son haberin alındığı tarihten itibaren geçmişe etkili olarak hüküm doğurmakta (TMK m. 35/II) ve ölüme bağlı haklar aynen gâibin ölümü ispatlanmış gibi

---

⁵⁷⁸ **Zäch/Künzle**, Art. 35, N. 78; **Nart**, Temsil, s. 689; TBK m. 639/II gereğince, ticaret şirketlerinde sözleşmede ortaklığın mirasçılarla sürdürülmesi konusunda bir hüküm yoksa, ortaklardan birinin ölümü hâlinde şirket sözleşmesi sona erdiğinden, ölen ortağın temsil yetkisi de sona ermektedir.

⁵⁷⁹ **Kılıçoğlu**, s. 328.

⁵⁸⁰ **von Tuhr/Peter**, s. 371; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 695; **İnceoğlu**, s. 306.

⁵⁸¹ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 695.

⁵⁸² **Akyol**, Temsil, s. 415-416.

kullanılabilmektedir (TMK m. 35/I). Ancak, temsil yetkisinin ölüm tehlikesinin gerçekleştiği veya son haberin alındığı tarihten itibaren geriye etkili şekilde sona ermesinin hukuki güvenlik açısından doğuracağı olumsuz durumlar dikkate alınarak, TBK m. 43/I'de 'gaipliğine karar verilmesi' ifadesine yer verilmiş olduğundan, temsil yetkisi gaiplik kararı ile sona ermektedir. Diğer bir ifadeyle, TMK m. 35/II hükmü burada uygulanamamaktadır.

Temsil yetkisinin ölümle sona ermesinde olduğu gibi gaiplik kararının verilmesi hâlinde de, aksi temsil olunan tarafından öngörülmüş veya işin niteliği gereğince temsil yetkisinin devam etmesi gerekmezse, temsil yetkisi sona ermemektedir⁵⁸³.

cc. Fiil Ehliyetinin Kaybı

aaa. Gerçek Kişilerde

aaaa. Genel Temsil Yetkisi

aaaaa. Temsil Olunanın Fiil Ehliyetini Kaybetmesi

Temsil olunanın fiil ehliyetini kaybettiği durumlarda, kural olarak temsilcinin yetkisi sona ermektedir⁵⁸⁴. Fiil ehliyetinin kaybedilmesi, iki şekilde olabilmektedir. Birinci ihtimâl, temsil olunan hakkında mahkemece kısıtlama kararı verilmesidir. İkinci ihtimâl ise, herhangi bir kısıtlama kararı söz konusu olmaksızın temsil olunanın ayırt etme gücünü (temyiz kudretini) kaybetmesidir⁵⁸⁵.

Temsil olunan hakkında kısıtlama kararı verilmesi hâlinde, temsil yetkisinin sona ereceği hususunda görüş birliği mevcuttur⁵⁸⁶. Temsil olunanın ayırt etme gücünden yoksun duruma gelmesi durumunda ise ikili bir ayırım yapılmaktadır. Buna göre, akıl hastalığı gibi sürekli şekilde ayırt etme gücünü kaybeden kişi fiil ehliyetinden yoksun kalacağı için daha önce verdiği temsil yetkisi, söz konusu fiili durumun başladığı andan itibaren sona ermektedir. Sarhoşluk, uyuşturucu madde kullanımı ve benzeri

---

⁵⁸³ Oser/Schönenberger, Art. 35, N. 5; Kocayusufpaşaoğlu, s. 695-696; İnceoğlu, s. 306-307; Karahmetoğlu, s. 335-336.

⁵⁸⁴ Zikos, s. 112; Fellmann, Art. 396, N. 96; von Tuhr/Peter, s. 368; Kocayusufpaşaoğlu, s. 697.

⁵⁸⁵ Kocayusufpaşaoğlu, s. 697; Nart, Temsil, s. 680.

⁵⁸⁶ Kocayusufpaşaoğlu, s. 697; TBK m. 43/II'de kullanılan fiil ehliyetini kaybetmesi ifadesi ile kısıtlanma hâlinin kastedildiği görüşü için bkz. Oğuzman/Öz, s. 250, dn. 818. Ancak, yazarlar, daha sonra, (s. 256), ayırt etme gücünün devamlı şekilde kaybedilmesinin temsil yetkisini sona erdireceğini belirtmişlerdir.; Temsilcinin temsil olunan adına hukuki işlem yaptığı anda, temsil olunanın ayırt etme gücüne sahip olması gerekli olmadığı yönünde bkz. Bucher, s. 608.

sebeplerle ayırt etme gücünün geçici nitelikteki kaybedilmesi ise temsil yetkisini sona erdirmemektedir⁵⁸⁷. Nitekim, TBK m. 43/I'de, "fiil ehliyetini kaybetmesi" ifadesi kullanılmaktadır. Bununla birlikte, temsil olunan fiil ehliyetini kaybetmiş olmasına rağmen, bazı istisnai hâllerde temsil yetkisi devam etmektedir. Buna göre, temsil yetkisi temsilci yararına verilmişse ya da fiil ehliyetinin kaybedilmesi nedeniyle atanan kanuni temsilci iç ilişkiyi sona erdirmeyip temsil yetkisini geri almamışsa temsil yetkisi sona ermemektedir.

Temsil olunan, temsil yetkisi verdikten sonra fiil ehliyetini kaybetmişse, yetkinin kapsamını ve şartlarını değiştirmesi mümkün değildir. Ancak, temsil olunana atanan kanuni temsilci talimat verebilmektedir. Ancak, bu talimatların temsilci açısından bağlayıcılığı kanuni temsilci atandığını bilmesine bağlı tutulmaktadır. Temsil yetkisi verildiği anda, temsil olunan fiil ehliyetine sahip olmalıdır. Fiil ehliyetinin kaybedilmesinden sonra verilen temsil yetkisi geçerli sayılmamaktadır. Dolayısıyla, kendisine yetki verilen kişi temsilci sıfatını kazanamamaktadır⁵⁸⁸.

Doktrinde, temsil olunanın fiil ehliyetini kaybetmesi hâlinde de, TBK m. 43'te belirtilen istisnaların uygulanabileceği ileri sürülmektedir⁵⁸⁹. Temsil ilişkisi, temelde güven esasına dayanmaktadır. Fiil ehliyetini kaybeden temsil olunan, temsilciye talimat verme veya temsil yetkisini geri alma imkânından yoksun kalmaktadır. Bu durum, temsil olunanın menfaatine uygun düşmemektedir. Bu sebeple, ölüm ve gaiplik hâllerinde temsilin devam edebileceğine ilişkin söz konusu istisnaların, burada uygulanması işin esasına uymamaktadır⁵⁹⁰.

bbbb. Temsilcinin Fiil Ehliyetini Kaybetmesi

Temsilcinin ehliyet kaybınının, temsil yetkisini sona erdirip erdirmediği bakımından ayırt etme gücünün kaybedilmesi ile kısıtlanma hâlinin hukuki sonuçları birbirinden farklılık göstermektedir. Temsilcinin yaptığı işlemler, kendisini borç altına sokmadığı için kural olarak tam fiil ehliyetine sahip olması gerekmemekte, ayırt etme gücünün

---

⁵⁸⁷ Zäch/Künzle, Art. 35, N. 14; Watter/Schneller, Art. 32, N. 21; von Tuhr/Peter, s. 368; Fellmann, Art. 405, N. 34; Kocayusufpaşaoğlu, s. 697; Oğuzman/Öz, s. 256.

⁵⁸⁸ Akyol, Temsil, s. 422.

⁵⁸⁹ Esener, Temsil, s. 185; Fiil ehliyetinin kaybedilmesi hâlinde, temsil yetkisinin devam edeceğine ilişkin kaydın geçerli sayıldığı yönünde: BGE 132 III 224 (Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 397, dn. 397).

⁵⁹⁰ Zäch/Künzle, Art. 35, N. 16; Gauch/Schlupe/Schmid/Rey, N. 1371; Eren, s. 506; Kocayusufpaşaoğlu, s. 698; TBK m. 513/II hükmü saklıdır.

bulunması yeterli kabul edilmektedir⁵⁹¹. Bu bakımdan, sınırlı ehliyetsiz bir temsilcinin de üçüncü kişi ile temsil olunan adına hukuki işlem yapabilmesi mümkündür. Fakat temsilci ayırt etme gücünü kaybettiğinde, temsil yetkisi de sona ermektedir⁵⁹². Ayırt etme gücüne sahip olmayan temsilci tarafından yapılan bir hukuki işlem kesin geçersiz kabul edilmektedir. Ancak, ayırt etme gücü kaybının sürekli hâle gelmesi gerekmektedir. Ayırt etme gücü, geçici şekilde kaybedilmişse temsil yetkisi devam etmektedir⁵⁹³. Fakat bu esnada temsil olunan adına herhangi bir işlem yapma imkânı bulunmamaktadır. Temsilci, ayırt etme gücünü tekrar kazandığı takdirde, yetkisini kullanmaya devam edebilmektedir.

Temsilci hakkında, ayrıca bir kısıtlama kararı verilmiş olmasa bile, ayırt etme gücünün sürekli şekilde kaybedilmesi temsil yetkisi sona erdirmektedir. Bu kişi hakkında verilen kısıtlama kararı, onun ehliyet durumunda bir değişikliğe yol açmamaktadır. Böyle bir durumda, temsilcinin yetkisi kısıtlama kararından önce, ayırt etme gücünü sürekli kaybettiği anda sona ermiş kabul edilmektedir⁵⁹⁴. Temsilcinin ayırt etme gücüne sahip olup olmadığına ilişkin yaşanan uyuşmazlıklarda, temsil olunanın yapılan işlemle bağlı olmaktan kurtulmak amacıyla temsilcinin ehliyetsizliğini ileri sürmesi, hakkın kötüye kullanılması hâlini teşkil etmektedir⁵⁹⁵.

Ayırt etme gücüne sahip bir temsilci hakkında, kısıtlama kararı verilmesi durumunda, temsil yetkisinin sona erip ermediği hususu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe⁵⁹⁶ göre, sınırlı ehliyetsiz bir kimse temsilci olarak atanabildiğine göre, ayırt etme gücüne sahip olmak koşuluyla yetki verildikten sonra temsilcinin kısıtlanması, temsil yetkisinin sona ermesine neden olmamaktadır. Bu konudaki hakim görüş⁵⁹⁷ ise, temsil yetkisi verildiği aşamada fiil ehliyeti tam olan bir temsilcinin daha sonra kısıtlanması, temsil ilişkisinin güvene dayanması nedeniyle, kendisine olan güvenin sarsılmasına neden olacağından temsil yetkisinin sona ereceğini ifade etmektedir. Gerçekten de, böyle bir durumda hakkında kısıtlama kararı verilen temsilciye karşı güven sorununun yaşanması büyük bir olasılıktır. TBK m. 43, temsil olunanın korunması amacıyla

---

⁵⁹¹ Bu husus, Alman Medeni Kanunu § 165'te açıkça düzenlenmektedir. Türk Hukuku bakımından ise TMK m. 16'nın yorumuna dayandırılmaktadır (**Oğuzman/Öz**, s. 254).

⁵⁹² **Eren**, s. 506; **Oğuzman/Öz**, s. 254.

⁵⁹³ **Zäch/Künzle**, Art. 35, N. 18; **Akyol**, Temsil, s. 421.

⁵⁹⁴ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 702; **Nart**, Temsil, s. 681.

⁵⁹⁵ **Akyol**, Temsil, s. 421.

⁵⁹⁶ **Eren**, s. 506; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 195.

⁵⁹⁷ **Violand**, s. 70; **Esener**, Temsil, s. 195 vd.; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 702; **Oğuzman/Öz**, s. 254, dn. 833; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 398.

düzenlenmiştir. Temsil olunan, temsilcinin kısıtlanacağını öngörmüş olsaydı bile bu kişiye temsil yetkisi verip vermeyeceği hususu şüphelidir. TMK m. 406'ya göre savurganlık, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı veya malvarlığını kötü yönetmesi gibi kısıtlanma gerekçesi de göz önünde bulundurulduğunda, temsil yetkisinin verilirken verilemeyeceği temsil olunan kişiye göre farklılık gösterecektir. Şüphesiz, temsil olunanın aynı temsilciye tekrar yetki verebilmesi mümkündür. Kaldı ki, temsil yetkisi verilirken ayırt etme gücü saklı kalmak kaydıyla, temsilci hakkında sonradan herhangi bir sebeple verilecek kısıtlama kararına rağmen, temsil yetkisinin devam edeceğinin öngörülmesinde bir sakınca bulunmamaktadır⁵⁹⁸.

Temsilciye, kanuni danışman (müşavir) atanmış olması da, temsil yetkisini sona erdirmekte⁵⁹⁹ olup, yukarıdaki açıklamalar bunun için de geçerlidir. Temsilciye kayyım tayin edilmesi ise, temsil ilişkisini doğrudan etkilememekte ve temsil yetkisini sona erdirmemektedir. Bununla birlikte, bu durum temsil yetkisinin geri alınması ya da istifa nedeni sayılabilmektedir⁶⁰⁰.

bbbb. Ticari Temsil Yetkisi

Hukuki işlem güvenliğini sağlayabilmek amacıyla, ticari işlerde, temsil yetkisiyle ilgili ayrık düzenlemeler bulunmaktadır. Bu kapsamda, TBK m. 554/II hükmü, TBK m. 43'te yer alan genel kurala ve vekâlet sözleşmesine ilişkin TBK m. 513/I'e istisna niteliği taşımaktadır. Buna göre, işletme sahibinin fiil ehliyetini kaybetmesi veya ölümü, ticari temsilcilerin ve diğer tacir yardımcılarının yetkisini sona erdirmemektedir. Bu şekilde, işletmenin durması önlenmektedir. Ancak, TBK m. 554/II'nin aksi kararlaştırılabilmektedir. Bu durumlar dışında da, keza TBK m. 43'te yer alan genel kural gereğince, tacir yardımcısının ölümü, iflâsı, fiil ehliyetini

---

⁵⁹⁸ Zäch/Künzle, Art. 35, N. 18; Kocayusufpaşaoğlu, s. 702-703; Bucher, s. 608; İnceoğlu, s. 314; Nart, Temsil, s. 681.

⁵⁹⁹ Tandoğan, Borçlar Hukuku, s. 668; Kocayusufpaşaoğlu, s. 703; Aksi görüş için bkz. Akyol, Temsil, s. 421; Aynı doğrultuda, Hatemi/Gökyayla, s. 111.

⁶⁰⁰ Tandoğan, Borçlar Hukuku, s. 668; Kayyımlığı gerektiren hâllerin belirtildiği TMK m. 426'dan, fiil ehliyetinin sınırlandığı sonucuna ulaşılamamaktadır.

kaybetmesi, ticari işletmenin faaliyetinin sona ermesi veya iflâsı, tüm tacir yardımcılarını açısından ticari temsil yetkisini sona erdirmektedir⁶⁰¹.

bbb. Tüzel Kişiler

Tüzel kişiler, fiil ehliyetlerini organları vasıtasıyla kullanmakta ve işlem yapmaktadır. Organ, tüzel kişinin temsilcisi olmayıp, onun bir parçasını oluşturmaktadır. Zorunlu organların yokluğu, tüzel kişinin fiil ehliyetinin kaybına sebep olmaktadır. Bununla birlikte, tüzel kişinin zorunlu organının geçici yokluğu, tüzel kişinin fiil ehliyetini ortadan kaldırmamaktadır⁶⁰². Ancak, bu süre içerisinde temsil yetkisinin kullanılması mümkün değildir⁶⁰³. Zorunlu bir idari organın, daha uzun süre eksikliği hâlinde, idare dışında kalan kişilerin ve diğer organların temsili üstlenebilecekleri kabul edilmektedir. Böylelikle, daha önce verilmiş olan temsil yetkisi sona ermemektedir⁶⁰⁴. Ancak, tüzel kişinin zorunlu bir idari organı uzun süreden beri eksikse ve yeniden oluşturulması da mümkün değilse, tüzel kişiye kayyım atanması gerekmektedir (TMK m. 427). Kayyım atandığı takdirde, fiil ehliyetinin kaybı söz konusu olmamakta ve temsil yetkisi de sona ermemektedir. Atanan kayyım, eksik olan zorunlu idare organını oluşturmaya çalışmalıdır. Söz konusu organın yeniden oluşturulmasının, devamlı olacak şekilde imkânsız olması hâlinde ise tüzel kişilik fesih nedeniyle sona erdiğinden, temsil yetkisi de sona ermektedir. Ancak, tüzel kişinin feshedilmesi durumunda, temsilcinin yetkisi tasfiye aşamasının tamamlanması ile son bulmaktadır⁶⁰⁵.

dd. İflâs

Türk Borçlar Kanunu m. 43'te, temsil yetkisini sona erdiren sebepler arasında temsil olunanın veya temsilcinin iflâsı da yer almaktadır.

---

⁶⁰¹ **Yavuz**, Borçlar Hukuku Dersleri, s. 736; TBK m. 554/II hükmü işletme sahibini esas almaktadır. Bu durum, şirket tüzel kişiliğine uygulanamamaktadır. Söz konusu düzenleme, gerçek kişileri dikkate almıştır. Bu nedenle, TBK m. 43'te ifade edilen ticari temsilcinin ölümü, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetinin kaybedilmesi, iflas ve tüzel kişinin kendine özgü sona erme sebepleri, sadece şirkete atanan ticari temsilciye uygulanabilmektedir (**Karaahmetoğlu**, s. 334).

⁶⁰² **Watter/Schneller**, Art. 35, N. 5; **Zäch/Künzle**, Art. 35, N. 20; **Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan**, Türk Özel Hukuku, Cilt II, Kişiler Hukuku, Gerçek ve Tüzel Kişiler, 21. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, s. 256.

⁶⁰³ **Zäch/Künzle**, Art. 35, N. 24.

⁶⁰⁴ **Akyol**, Temsil, s. 423; Aksi görüş için bkz. **Watter/Schneller**, Art. 35, N. 5. Yazara göre, tüzel kişinin zorunlu organının uzun süre oluşturulamaması temsil yetkisinin sona erme sebebini oluşturmaktadır.

⁶⁰⁵ **Akyol**, Temsil, s. 424; **İnceoğlu**, s. 315; **Nart**, Temsil, s. 681-682.

aaa. Temsil Olunanın İflâsı

Temsil olunanın iflâs etmesi üzerine, iflâsın açıldığı andan itibaren iflâs masasına giren mal ve değerlerle ilgili olarak daha önce verilen temsil yetkisi sona ermektedir. İflâs kararı iptal edilse bile temsil yetkisi kendiliğinden canlanmamaktadır⁶⁰⁶. İflâs masasına dahil olmayan mal ve değerler ile şahsi konulara (boşanma ve soybağının reddi gibi davalar) ilişkin olarak, işin niteliği gereğince temsil yetkisi varlığını devam ettirmektedir⁶⁰⁷.

Doktrindeki hakim görüşe⁶⁰⁸ göre, temsil olunanın iflâsına rağmen temsilcinin yetkisinin devam edeceğine dair aksini öngörme imkânı bulunmamaktadır. Aksi takdirde, temsilci iflâs masasına dahil olan malvarlığı hakkında hukuki işlem yapma yetkisine sahip olur ki, bu durumun kabulü söz konusu değildir. Zira, temsil olunanın işlem yapmadığı mal ve değerler üzerinde temsilcinin de evleviyetle hiçbir işlem yapamaması gerekmektedir⁶⁰⁹. Temsil olunanın, tüzel bir kişi ya da sicile kayıtlı bir şirket olması durumunda ise bütün malvarlığı değerleri iflâs masasına dahil olduğundan, bu durum zorunlu fesih sebebi sayılmaktadır⁶¹⁰.

bbb. Temsilcinin İflâsı

Temsilcinin iflâsı, kural olarak temsil yetkisini sona erdirmektedir. Güvene dayanan temsil ilişkisinin iflâs olgusuyla zedeleneceğini öngören kanun koyucu, bu durumu temsil ilişkisini sona erdiren bir sebep olarak kabul etmektedir. Gerçekten de, müflis durumdaki bir temsilcinin temsil olunanın menfaatlerini gözetmesinde ciddi tereddütler söz konusudur. Temsilcinin, yetkisini içerisinde bulunduğu zor durumdan ötürü kendi yararına kullanma ihtimâli bulunmaktadır. Ancak, temsil olunanın kendi

⁶⁰⁶ Becker, Art. 35, N. 2; Esener, Temsil, s. 186; Kocayusufpaşaoğlu, s. 703.

⁶⁰⁷ Violand, s. 70 vd.; Oser/Schönenberger, Art. 35, N. 6; von Tuhr/Peter, s. 370; Oğuzman/Öz, s. 250; Akyol, Temsil, s. 425; Zevkliler/Gökyayla, s. 677; İflâs masası dışında kalan konulara ilişkin olarak, temsil yetkisinin devam ettiğine dair bir kaydın yetki belgesinde yer almasına gerek olmadan, kendiliğinden varlığını devam ettirmesi söz konusudur (Kocayusufpaşaoğlu, s. 703, dn. 59).

⁶⁰⁸ Zäch/Künzle, Art. 35, N. 32; Esener, Temsil, s. 186; Kocayusufpaşaoğlu, s. 703; Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 398; Aksi görüş için bkz. Eren, s. 506.

⁶⁰⁹ İnceoğlu, s. 315; “İflâs hali, davanın taraflarından birisi için gerçekleşirse, İİK. md. 194 hükmüncü, o dava, alacaklıların ikinci toplanışından on gün sonraya kadar geri bırakılır. Bundan başka, iflâs ile kişiliğin devam ettirilmesi hakkı uyarınca verilen yetkiler BK. m. 35 ve 397 hükmüncü sona erdiğinden ve İİK. md. 226 hükmüncü iflâs edeni bütün malvarlığında masa temsil edeceğinden masanın verdiği yetki dışında eski temsilciye yapılan tebligat ta hükümsüzdür. Bu durumda davacının 21.9.1960’da iflâs ettiği ve böylece o günden sonra yapılan işlemlerin yetkisiz temsilci önünde yapıldığı ve geçersiz olduğu...” (Y. 4. HD. 03.04.1965, E. 1964-4256/ K. 1871), (Tandoğan, Borçlar Hukuku, s. 670, dn. 274).

⁶¹⁰ Zäch/Künzle, Art. 35, N. 37; Gülerci/Kılınç, s. 145.

iflâsından farklı olarak, temsilcinin iflâsı durumunda temsil yetkisinin devam edeceğini öngörmesi mümkündür⁶¹¹.

Temsilcinin tüzel bir kişi ya da sicile kayıtlı bir şirket olması hâlinde ise temsil yetkisi kendiliğinden sona ermeyip, temsil olunan haklı sebebe dayanarak temsil yetkisini iptal edebilmektedir⁶¹².

ee. Tüzel Kişiliğin Sona Ermesi

Türk Borçlar Kanunu m. 43/II'de, tüzel kişiliğin sona ermesi, temsil yetkisini sona erdiren sebepler arasında sayılmaktadır. Tüzel kişilerin varlıkları, fesih hâlinde son bulmaktadır. Feshedilen tüzel kişinin temsil olunan veya temsilci olması temsil yetkisinin sona ermesi bakımından farklılık göstermemektedir. Bunlardan birinin tüzel kişiliğinin son bulması, temsil yetkisini sona erdirmektedir⁶¹³. Ancak, kişiliği sona eren tüzel kişinin ehliyeti, tasfiye amacıyla sınırlı olmak kaydıyla, tasfiye aşamasında devam etmektedir (TMK m. 52). Doktrinde, temsil yetkisinin sona erme anı tasfiye sürecine giriş anı olarak kabul edilmektedir⁶¹⁴. Bununla birlikte, temsil olunanın, temsilciye yetki verdiği sırada, tasfiye hâlinde de tasfiye amacıyla sınırlı olmak üzere temsilcinin yetkisinin devam edeceğini öngörebilmesi mümkündür⁶¹⁵. Diğer taraftan, işin niteliği gereğince de, tasfiye aşamasına giren bir tüzel kişi tarafından verilmiş olan temsil yetkisi, tasfiye aşaması ile ilgili işlemler ile sınırlı olmak kaydıyla devam edebilmektedir⁶¹⁶.

c. Kanunda Açıkça Öngörülme Yen Kendiliğinden Sona Erme Sebepleri

aa. İşin Görülmesi, Sürenin Sona Ermesi veya Şartın Gerçekleşmesi

Temsil olunan, temsilciye belirli hukuki işlemleri yapmak üzere yetki vermişse, söz konusu işlem bittiğinde temsil yetkisi de sona ermektedir. Temsil yetkisinin, temel ilişkiyle bağlantılı bir şekilde verilmesi hâlinde, temel ilişkisinin, örneğin hizmet, iş

---

⁶¹¹ **Becker**, Art. 35, N. 4; **Violand**, s. 71; **Esener**, Temsil, s. 196; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 703; **Nart**, Temsil, s. 682.

⁶¹² **Akyol**, Temsil, s. 425.

⁶¹³ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Akman**, s. 195; **Eren**, s. 506; **Günergök/Kayıhan**, s. 183.

⁶¹⁴ **Zäch/Künzle**, Art. 35, N. 9; **Oser/Schönenberger**, Art. 35, N. 7; **Akyol**, Temsil, s. 426; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 696.

⁶¹⁵ **Violand**, s. 71; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 696; TTK'ya göre, tüzel kişiliği henüz sona ermemiş olan tasfiye sürecindeki bir şirketi, sadece tasfiye memurları temsil eder ve dolayısıyla önceki temsilcilerin yetkileri sona ermiş olur (TTK m. 280, 546), (**Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Akman**, s. 195).

⁶¹⁶ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 696.

veya vekâlet sözleşmesinin sona ermesi ile temsilcinin yetkisi de sona ermektedir⁶¹⁷. Bununla birlikte, vekâlet sözleşmesi bakımından, TBK m. 514'te yer alan hükme göre, vekilin sözleşmenin sona erdiğini öğrenmesinden önce yaptığı işlerden, vekâlet verenin ya da mirasçılarının sözleşme devam ediyormuş gibi sorumlulukları bulunmaktadır⁶¹⁸.

Temsil olunan, temsil yetkisini belli bir süre ile sınırlandırabilmektedir. Bu sınırlandırma, sürenin ne zaman başlayıp ne zaman sona ereceğine ilişkin bir tarih belirtilmesi veya belli bir sürenin tayin edilmesi şeklinde yapılabilmektedir. Bu sürenin bitiminde, temsil yetkisi sona ermektedir⁶¹⁹. Temsil olunan, temsil yetkisinin sona ermesini bozucu bir şartın gerçekleşmesine de bağlayabilmektedir. Bozucu şart gerçekleştikten sonra temsilci tarafından yapılan işlemler hakkında, yetkisiz temsil hükümleri uygulanmaktadır⁶²⁰. Diğer taraftan, hukuki işlemin gerçekleştirilmesinin imkânsız hâle gelmesi de temsil yetkisini sona erdirmektedir⁶²¹.

bb. Temsil Konusu İşlemin Başkası Tarafından Yapılması

Temsilciden yapılması istenilen bir işi, temsil olunan kendisi gerçekleştirebileceği gibi başka bir kişiye de bu konuda temsil yetkisi verebilmektedir. Bu durumda, doktrindeki hakim görüşe⁶²² göre, borçlandırıcı işlemler bakımından yapılan her iki işlem de geçerli sayılmaktadır. Ancak, temsil olunan bu borçlardan sadece birini ifa edebilecek, diğer borca ilişkin olarak ise karşı tarafın ifa menfaatini (olumlu zararını) tazmin etmesi gerekecektir⁶²³. Tasarruf işlemleri bakımından ise, işlemin kimin tarafından yapıldığına bakılmaksızın ilk sırada yapılan tasarruf işleminin geçerli; ikinci sırada yapılan tasarruf işlemi ise o hak üzerindeki tasarruf yetkisinin artık başka bir kişiye ait olduğu, diğer bir ifadeyle temsil olunanın söz konusu hak üzerinde tasarruf yetkisinin

---

⁶¹⁷ von Tuhr/Peter, s. 365; Keller/Schöbi, s. 821; Reisoğlu, s. 157; Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 397; Cansel/Özel, s. 226.

⁶¹⁸ Eren, s. 507

⁶¹⁹ Larenz/Wolf, § 47, N. 61; Fellmann, Art. 396, N. 108; Becker, Art. 35, N. 1; Oğuzman/Öz, s. 248; Tanrıver, a.g.m., s. 98; Belgesay, s. 58; Erdem, s. 199; Antalya, s. 635.

⁶²⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s. 688; Akyol, Temsil, s. 414; Belgesay, s. 58.

⁶²¹ Esener, Temsil, s. 174.

⁶²² Zäch/Künzle, Art. 32, N. 146; von Tuhr/Peter, s. 376; Larenz/Wolf, § 47, N. 13; Feyzioğlu, s. 414 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, s. 639; Akyol'a göre ise, temsil olunanın, temsilciden yapmasını istediği belli ve somut bir hukuki işlemin temsil olunanın kendisi veya başka bir kişi tarafından yapılması halinde amaç gerçekleşmiş olmaktadır. Belli bir amaç doğrultusunda temsil yetkisi verilmesi durumunda, amacın gerçekleşmesi ile birlikte temsil yetkisi de sona ermektedir (Akyol, Temsil, s. 427).

⁶²³ Kocayusufpaşaoğlu, s. 639.

kalmadığı gerekçesiyle, kural olarak geçersiz kabul edilmektedir. Ancak, üçüncü kişiyi koruyan hükümler saklıdır.

Yenilik doğuran haklar yönünden de tarih sıralamasına göre öncelik ilkesi gereğince ilk yapılan hukuki işlem geçerli sayılmaktadır. Zira, yenilik doğuran haklar kural olarak kullanıldıktan sonra sona ermekte ve geri alınamamaktadır. Buna göre, temsilci fesih veya iptal yetkisini kullandıktan sonra, temsil olunanın aksi yönde beyanda bulunmasının bir etkisi olmayıp, önce yapılan fesih ya da iptal beyanı geçerli kabul edilmektedir⁶²⁴.

---

⁶²⁴ Akyol, Temsil, s. 214; İnceoğlu, s. 325.

3. TEMSİL YETKİSİNİN KÖTÜYE KULLANILMASI

3.1. Kavram ve Hukuki Niteliği

Temsil yetkisinin, temsil olunanın iradesine uygun olarak ve onun menfaatini en iyi gerçekleştirecek, koruyacak ve ona zarar verecek her türlü davranıştan kaçınacak şekilde kullanılması gerekmektedir⁶²⁵. Bu hususun, bir sözleşme ile kararlaştırılması şartı aranmamaktadır. Temsilciye verilen yetkiler çok geniş olsa bile, temsil olunanın menfaatine aykırı ve ona zarar verecek iş ve işlemlerden kaçınma yükümlülüğü devam etmektedir⁶²⁶. Bu durum, temsil ilişkisinin güven temeline dayalı olmasının doğal bir sonucudur. Temsilcinin, kendisine verilen yetkiyi temsil olunanın menfaatine, iradesine aykırı ve ona zarar verecek şekilde kullanması, temsil yetkisinin kötüye kullanılması hâlini oluşturmaktadır⁶²⁷. Ancak, bazı durumlarda, temsil yetkisinin kapsamı içinde kalmış olmasına rağmen, temsilcinin, temsil olunanın menfaatlerine aykırı hareket etmesi söz konusu olabilmektedir (TMK m. 2/II). Örneğin, temsilcinin bir taşınmazı temsil olunan adına yüksek bir bedelle satın alması ya da temsil olunana ait bir taşınmazı düşük bir bedelle satmış olması durumları ile karşılaşılabilmektedir⁶²⁸. Yine, temsil olunana ait kiralananın kiraya verilmesine ilişkin temsil yetkisinde, temsilcinin çok düşük bir bedelle ve uzun süreli olarak kiralananı kendi yakınlarına kiralaması durumu ile uygulamada sıklıkla karşılaşılmaktadır⁶²⁹. Dikkat etmek gerekir ki, bu gibi hâllerde sorun temsil yetkisinin sınırlarından değil, kullanılma şeklinden

---

⁶²⁵ **Esener**, Temsil, s. 86; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 752; **Aral/Ayrancı**, s. 461; **Zevkliler/Gökyayla**, s. 641; **Başpınar**, s. 203; **İnceoğlu**, s. 332; **Tanrıver**, Noterlik Açısından Vekâlet, s. 83; **Özkaya**, s. 1229; **Donay, Süheyl**, “Vekilin Talimata Uyuma ve Dürüstlikle Hareket Etme Borcu”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 1970, C. 5, S.4, s. 739, www.jurix.com.tr/article/6483, Erişim Tarihi: 29.03.2018.

⁶²⁶ **Başpınar**, s. 203.

⁶²⁷ **Esener**, Temsil, s. 86; **Tanrıver**, Noterlik Açısından Vekâlet, s. 83; **Antalya**, s. 619; **Demir**, s. 261.

⁶²⁸ **Kutlu Sungurbey**, s. 12; **Karahasan**, Genel Hükümler, s. 384; **Reisoğlu**, s. 154; **Altınır**, Yetkisiz Temsil, s. 44; **Gümüş, Mustafa Alper**, Türk-İsviçre Borçlar Hukukunda Vekilin Özen Borcu, Beta Yayınevi, İstanbul 2001, s. 278; Y. HGK., 05.05.1993, 1-79/195 (**Antalya**, s. 621, dn. 138); “Hatta malik tarafından vekilin bir taşınmazın satışında, dilediği bedelle dilediği kimseye satış yapabileceği şeklinde yetkili kılınması, satacağı kimseyi dahi belirtmesi, ona dürüstlük kuralını, sadakat ve özen borcunu göz ardı etmek suretiyle, makul sayılacak ölçüler dışına çıkarak satış yapma hakkını vermez.” (Y. HGK., 17.06.1992, E. 1992/1-27, K. 1992/391), (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 753).

⁶²⁹ **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 400.

kaynaklanmaktadır⁶³⁰. Bununla birlikte, böyle bir durumda her zaman temsil yetkisinin kötüye kullanılmış olduğu kabul edilmemektedir⁶³¹. Temsilcinin iradesi, hata, hile tehdit neticesinde sakatlanabilmektedir. Bunun dışında, temsil yetkisini kullanmak istememesi veya temsil yetkisinden feragat etmesi söz konusu olabilmektedir⁶³².

Temsilcinin, temsil yetkisini temsil olunanın menfaatine uygun davranma yükümlülüğü, temel ilişkiden doğmaktadır⁶³³. Ancak, temsilci ile temsil olunan arasında, temel ilişki bulunmasa bile dürüstlük kuralı (TMK m. 2) uyarınca söz konusu yükümlülüğe uygun davranılması gerekmektedir⁶³⁴. Temsil yetkisinin dürüstlük kuralına aykırı kullanılması hakkın kötüye kullanılması niteliği taşımaktadır⁶³⁵. Hakkın kötüye kullanılması, dürüstlük kuralı ile de yakından ilgili olup, bir hakkın kullanımını dürüstlük kuralı ile bağdaşmadığında hakkın kötüye kullanılması hâlinin varlığı kabul edilmektedir⁶³⁶. Bununla birlikte, temsil yetkisi, doktrindeki hakim görüş tarafından bir hak olarak kabul edilmediği için burada hakkın kötüye kullanılmasının söz konusu olamayacağı ifade edilmektedir⁶³⁷. Ancak, böyle bir itiraz yerinde değildir. Dürüstlük kuralının genel hukuk ilkesi olması nedeniyle, sahip olunan haklar ve yetkiler bu kurala uygun kullanılmalıdır. TMK m. 2’de yer alan dürüstlük kuralı, herkese belirli bir şekilde davranma yükümlülüğü getirmektedir⁶³⁸. Kanunların genel

---

⁶³⁰ **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 14; **Aydın, Gülşah Sinem**, “Borçlar Hukukunda Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılması”, TBB Dergisi 2020 (148), s. 239, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr>, Erişim Tarihi: 14.07.2021.

⁶³¹ **İnceoğlu**, s. 332-333.

⁶³² **Akyol**, Temsil, s. 378.

⁶³³ Bu hususta, TBK m. 506/II’deki, “Vekil üstlendiği iş ve hizmetleri, vekâlet verenin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle yürütmekle yükümlüdür.” hükmü örnek teşkil etmektedir (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 752); Aynı doğrultuda bkz. **Yıldırım**, s. 160-161; **Antalya**, s. 619-620.

⁶³⁴ **Reisoğlu**, s. 154; **İnceoğlu**, s. 333; **Cihan**, s. 67; “... Ne var ki üçüncü kişi vekil ile çıkar ve işbirliği içerisinde ise veya kötü niyetli olup vekilin vekalet görevini kötüye kullandığını biliyor veya bilmesi gerekiyorsa vekil edenin sözleşme ile bağlı sayılmaması, TMK’nın 2. maddesinde yazılı dürüstlük kuralının doğal bir sonucu olarak kabul edilmelidir. Söz konusu yasa maddesi buyurucu nitelik taşıdığından hakim tarafından kendiliğinden (re’sen) göz önünde tutulması zorunludur. Aksine düşünce kötü niyeti teşvik etmek, en azından ona göz yummak olur. Oysa, bütün çağdaş hukuk sistemlerinde kötü niyet korunmamış daima mahkum edilmiştir. Nitekim uygulama ve bilimsel görüşler bu yönde gelişmiş ve kararlılık kazanmıştır...” (Y. 1. HD., 26.05.2021, E. 2020/327, K. 2021/2819), www.uyap.gov.tr, Erişim Tarihi: 22.10.2021.

⁶³⁵ **Esener**, Temsil, s. 87; **Kutlu Sungurbey**, s. 14; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 401; **Cihan**, s. 78, dn. 319.

⁶³⁶ **Oğuzman, M. Kemal/Barlas, Nami**, Medeni Hukuk, 26. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020, s. 270; **Altaş, Hüseyin/Döngül, İrem Tuğçe**, Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri (TMK m. 1-7), 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s. 295; **Aydın**, s. 243;

⁶³⁷ **Zäch/Künzle**, Art. 33, N. 28-29; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 753; Aksi görüş için bkz. **Gauch/Schlupe/Schmid/Rey**, N. 1320.

⁶³⁸ **Başpınar**, s. 224; **İnceoğlu**, s. 333.

olması gerekliliği karşısında, her ne kadar TMK m. 2/I'de, "haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken" ifadesine yer verilmiş ise de, TMK m. 2'nin uygulanabilmesi teknik anlamda bir hakkın varlığına bağlı tutulmamaktadır. Hukuki müesseseler kullanılırken de dürüstlük kuralına uygun davranılması gerekmektedir⁶³⁹. Buna göre, temsil yetkisinin kötüye kullanılması da hakkın kötüye kullanılması hâlini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, temsil yetkisinin kötüye kullanılması, temsil yetkisinin temsil olunanın menfaatine ve dürüstlük kuralına aykırı olacak şekilde kullanılması olarak tanımlanabilmektedir⁶⁴⁰. Yargıtay'ın çeşitli kararlarında da temsilcinin dürüstlük kuralına uygun davranması gerektiği ifade edilmektedir⁶⁴¹.

Türk Borçlar Kanunu'nda, temsil yetkisinin kötüye kullanılması hâli özel olarak düzenlenmemiştir. Bu nedenle, temsil yetkisinin kötüye kullanılması hâlini oluşturan durumların tespit edilmesi gerekmektedir.

3.2. Unsurları

3.2.1. Genel Olarak

Temsil yetkisinin kötüye kullanılmasından söz edilebilmesi için, öncelikle temsilciye verilmiş geçerli bir temsil yetkisi bulunmalıdır⁶⁴². Aksi takdirde, temsilcinin temsil olunan adına yaptığı işlem, yetkisiz temsil hükümlerine göre sonuç doğurmaktadır. Temsil yetkisinin kötüye kullanılması hâlinde, temsilcinin işlemi, görünüş olarak temsil yetkisi sınırları içinde kalmaktadır⁶⁴³. Temsil yetkisinin kötüye kullanılması, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olduğundan, öncelikle hakkın kötüye kullanılması hâlinin unsurlarının gerçekleşip gerçekleşmediğine dikkat edilmelidir. Buna göre, TMK m. 2 uyarınca hakkın kötüye kullanılmasının kabulü için bir hakka

---

⁶³⁹ **Dural, Mustafa/Sarı, Suat**, Türk Özel Hukuku, Cilt 1, Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri, 15. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, s. 245; **Antalya/Topuz**, s. 504; **Aydın**, s. 243; Temsil yetkisi bir hak olarak kabul edildiğinde, TMK m. 2/II doğrudan doğruya, çoğunluğun kabul ettiği aksi görüşün kabulü durumunda ise kıyasen uygulanmaktadır (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 753, dn. 2); **Tandoğan**, Borçlar Hukuku, s. 441.

⁶⁴⁰ **Reisoğlu**, s. 154.

⁶⁴¹ "Hatta malik tarafından vekilin bir taşınmazın satışında, dilediği bedeller dilediği kimseye satış yapabileceği şeklinde yetkili kılınması, satacağı kimseyi dahi belirtmesi, ona dürüstlük kuralını, sadakat ve özen borcunu göz ardı etmek suretiyle, makul sayılacak ölçüler dışına çıkarak satış yapma hakkını vermez." (Y. HGK., 24.05.2002, E: 1992/1-27, K: 1992/391), (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 753); Bu konuya ilişkin Yargıtay uygulamasını gösterir örnek kararlar için bkz. **Özkaya**, s. 1238 vd.; **Başpınar**, s. 225-226, dn. 163-164.

⁶⁴² **Esener**, Temsil, s. 86.

⁶⁴³ **von Tuhr/Peter**, s. 363; **Kutlu Sungurbey**, s. 19; **İnceoğlu**, s. 333; Ticari temsil yetkisi yönünden aynı doğrultuda bkz. **Şener**, s. 318.

sahip olmak ve o hakkın dürüstlük kuralına aykırı şekilde kullanılmış olması gerekmektedir. Temsil yetkisinin kötüye kullanılması hâlinde söz edilebilmesi için iki unsurun varlığı aranmaktadır. Bunlar, temsil olunanın menfaatine aykırı davranış ve muhatap üçüncü kişinin kötünietli olmasıdır⁶⁴⁴. Bunun dışında temsilcinin kasıtlı davranışının aranıp aranmayacağı hususu tartışmalıdır. Doktrindeki hakim görüşe⁶⁴⁵ göre, temsilcinin davranışının kasıtlı olması zorunlu değildir. Objektif bir değerlendirme neticesinde yetkinin kötüye kullanıldığı sonucuna varılması yeterli sayılmaktadır. Aksi takdirde, temsilci aleyhine sorumluluk davası açılması hâlinde, dava neticesinde istenen sonuç elde edilemeyeceği gibi yapılan işlem de geçerliliğini koruyamaya devam edecektir⁶⁴⁶.

Temsil yetkisinin kötüye kullanılmış olduğunun kabulü için, temsilcinin kusurlu olmasına bile gerek olmadığı ifade edilmektedir. Hakkın kötüye kullanılmasını yasaklayan TMK m. 2/II hükmünün doğrudan doğruya ya da kıyasen uygulanması durumunda, hakkını kötüye kullanan kişinin kusurlu olması gerekmemektedir⁶⁴⁷. Kusur unsuru, temsilcinin sadakat yükümlülüğüne aykırı davranması nedeniyle tazminat sorumluluğu bakımından önem arz etmektedir⁶⁴⁸. Alman hukukçuların çoğunluğu tarafından, temsil yetkisinin kötüye kullanıldığının kabulü için ihmâlin varlığını yeterli kabul edilmekte ve objektif bir biçimde yükümlülükler uyulmaması da ihmâli davranış sayılmaktadır⁶⁴⁹. Ancak, ticaret hukuku alanında hem Alman mahkemeleri hem de hukukçular temsilcinin kastının olması gerektiği görüşünü savunmaktadır⁶⁵⁰.

---

⁶⁴⁴ **Esener**, Temsil, s. 86; **Antalya/Topuz**, s. 491 vd.; **İnceoğlu**, s. 339; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 754-755; **Özdemir**, s. 50; Y. HGK., 18.09.1991, E. 1991/2-308, K. 1991/418 (**Nart**, Temsil, s. 714, dn. 6).

⁶⁴⁵ **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 14 ve 19; **Esener**, Temsil, s. 87; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 754; **Akyol**, Temsil, s. 395; **Antalya**, s. 622; Aksi görüş için bkz. **Vedder, Karl Christian**, Missbrauch der Vertretungsmacht, Tübingen 2007, s. 97.

⁶⁴⁶ **Akyol**, Temsil, s. 395.

⁶⁴⁷ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 759; Aksi görüş için bkz. **Özkaya**, s. 1230. Yazar, temsilcinin kasıtlı olarak temsil olunanın menfaatlerine aykırı hareket etmiş olması gerektiğini ifade etmektedir.

⁶⁴⁸ **Antalya**, s. 622; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 754-755, dn. 9.

⁶⁴⁹ **Münchener Kommentar/Schramm**, Münchener Kommentar zum Bürglichen Gesetzbuch, § 164, N. 103; Staudinger Kommentar/Schilken § 167, N. 95 (**Akyol**, Temsil, s. 395, dn. 62'den naklen).

⁶⁵⁰ BGHZ 50, s. 112; BHG NJW 1990, s. 384; Tank, Der Missbrauch von Vertretungsmacht und Verfügungsbefugnis, NJW, 1969, s. 6 (**Akyol**, Temsil, s. 396, dn. 64'ten naklen).

Temsil yetkisinin kötüye kullanılmasından söz edilebilmesi için öncelikle temsilcinin geçerli bir temsil yetkisine sahip olması gerektiğinden, bu husus ayrı bir başlıkta inceleme konusu yapılmamıştır⁶⁵¹.

3.2.2. Temsil Olunanın Menfaatine Aykırı Davranışın Varlığı

Temsil yetkisinin kötüye kullanılmış olduğunun kabulü için temsil olunanın menfaatine aykırı davranılmış olması zorunludur⁶⁵². Söz konusu menfaate aykırı davranışın ise “açık” olması gerektiği ifade edilmektedir⁶⁵³.

Hukuk alanında, işlem hayatının korunması ve taraflar arasındaki güven ilişkisi önem taşımaktadır. Bu nedenle, özellikle sözleşme hukukunda değişen şartlar ve gelişmeler dikkate alınarak meydana gelebilecek zararların önlenmesi gerekmektedir. Temsil olunan, kendi adına ve hesabına işlem yapılması için temsilciye yetki vermekle risk altına girmektedir. Ancak, bu durum temsilciye temsil olunanın menfaatine aykırı işlem yapabilmesine izin verildiği anlamına gelmemektedir⁶⁵⁴. Temsil olunanın menfaatine aykırı durumların neler olduğunu önceden tayin etmek güçtür. Bir sözleşmenin tarafları, karşılıklı olarak bazı hakları kazanırken bazı ödümler vermeleri de gerekebilmektedir. Sözleşmenin temsil olunanın menfaatine aykırı hükümler içermesi, doğrudan temsil olunanın menfaatine aykırı davranılmış olduğunu göstermemektedir. Temsil olunanın çıkarları yanında, özellikle iyiniyetli üçüncü kişinin çıkarları da gözetilmesi ve menfaat dengesinin sağlanması önem taşımaktadır. Söz konusu hukuki işlemin, temsil olunanın menfaatlerine aykırı olup olmadığı tespit edilirken o işlemin bütünü gözetilmelidir. Yapılan işlem, büyük oranda temsil olunanın iradesine ve menfaatine uygun olup ta, önemsiz sayılabilecek hususlar bakımından zararına ise menfaate aykırı davranış olarak kabul edilmemekte ve temsil olunanın bu duruma katlanması gerekmektedir⁶⁵⁵. Ancak, taraflar arasındaki denge temsil olunan aleyhine bozulmuş ve sözleşme ile bağlılık onun zorda kalmasına neden olmaktaysa, diğer bir ifadeyle objektif değerlendirme neticesinde sözleşme ile bağlı kalmasının talep edilmesinin uygun olmaması hâlinde, menfaate aykırı davranış

---

⁶⁵¹ Temsil yetkisinin varlığı üçüncü bir unsur olarak ifade edilebilmektedir (Bkz. **Esener**, Temsil, s. 86).

⁶⁵² **Esener**, Temsil, s. 86; **Flume**, s. 791; **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 19-20; **Başpınar**, s. 203; **Aydın**, s. 252.

⁶⁵³ **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 20; **Medicus**, N. 967; **Flume**, s. 790; **Larenz/Wolf**, § 46, N. 142; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 758; **Antalya**, s. 621; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 401.

⁶⁵⁴ **Akyol**, Temsil, s. 377.

⁶⁵⁵ **Antalya/Topuz**, s. 513; **Özkaya**, s. 1231; **İnceoğlu**, s. 338 vd.; **Aydın**, s. 253; **Bahçıvan**, s. 38.

gerçekleşmiş sayılmaktadır⁶⁵⁶. Temsilcinin, açık bir şekilde temel ilişkiden kaynaklanan sadakat yükümlülüğüne aykırı davranarak, temsil olunanın maddi veya manevi menfaatlerini TMK m. 2/II'nin uygulanmasını haklı kılacak derecede çiğnemiş olup olmadığı hususu burada önem arz etmektedir. Belirtmekte fayda var ki; TMK m. 2/II hükmü bakımından, esas olarak zarar verme şartının varlığı aranmamaktadır⁶⁵⁷.

Temsil olunanın menfaatine aykırılık, temsil yetkisinin verilme amacıyla bağdaşmayan bir hukuki işlem yapılması şeklinde subjektif olabileceği gibi objektif menfaatlere aykırılık şeklinde de gerçekleşebilmektedir⁶⁵⁸. Temsilci, temsil yetkisinin genel sınırları içerisinde hareket etmiş olsa bile temsil yetkisinin kötüye kullanılmış olması söz konusu olabilmektedir. Örneğin, bağış yetkisi bulunan bir temsilci, bağışlanması istenen malı satmış ve bedelini kendi menfaatine kullanmışsa, amaca aykırı hareket etmiş kabul edilmektedir⁶⁵⁹. Aynı şekilde, temsilciye istediği kişiye bağış yapabilme yetkisi verilmiş olsa bile bu durum, temsil olunanın düşmanına bağış yapma imkânı vermemektedir. Böyle bir durumda, temsil olunan manevi zarara uğratılmış olmaktadır⁶⁶⁰.

Temsilcinin, temsil olunanın talimatına uygun yapmadığı işlemlerin doğuracağı hukuki sonuç bakımından, talimata aykırı davranışın temsil yetkisinin kötüye kullanılması kapsamında menfaate aykırı davranış olarak kabul edilip edilmeyeceği hususuna ilişkin olarak ise doktrinde iki farklı görüş ileri sürülmektedir⁶⁶¹. Talimat, temsil olunanın, temsil yetkisinin nasıl ve ne şekilde kullanılacağına ilişkin temsilciye bağlayıcı şekilde verdiği emir ve direktiflerdir⁶⁶². Talimat ile temsilciden yapılması istenilen işin ifa şekli somutlaştırılmaktadır⁶⁶³. Talimat, yenilik doğuran bir hakkın kullanımını niteliği taşımamaktadır⁶⁶⁴. Zira, yerine getirilmeden önce talimatın geri alınması veya değiştirilmesi söz konusu olabilmektedir. Yine, yenilik doğuran bir

---

⁶⁵⁶ **Özkaya**, s. 1231; **İnceoğlu**, s. 340; **Cihan**, s. 79.

⁶⁵⁷ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 759.

⁶⁵⁸ **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 19; **Başpınar**, s. 204; **Antalya, O. Gökhan/Topuz, Murat**, Medeni Hukuk, Giriş, Temel Kavramlar, Başlangıç Hükümleri, Cilt I, 4. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021, s. 504-505.

⁶⁵⁹ **Özkaya**, s. 1232; "... Selâhiyetin verilmiş amacına göre kullanılması istenebilir. Vekilin bu sınırlama ve amaca aykırı olarak vekil eden aleyhine bir işlem yapmasında da vekâlet görevinin kötüye kullanılmasından söz edilir." (Y. 13. HD., 25.06.1992, E. 4372, K. 5728), (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 767, dn. 44).

⁶⁶⁰ **Başpınar**, s. 203-204.

⁶⁶¹ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 762.

⁶⁶² **von Tuhr/Peter**, s. 362; **Tekinay/Akman/Burcupğlu/Altop**, s. 181; **Eren**, s. 500; **Oğuzman/Öz**, s. 242; **Antalya**, s. 626.

⁶⁶³ **Zevkliler/Gökyayla**, s. 657.

⁶⁶⁴ **Aral/Ayrancı**, s. 467; Aksi görüş için bkz. **Tandoğan**, Borçlar Hukuku, s. 436.

hakkın bir defa kullanıldıktan sonra tükenmesi hâli talimatlarda bulunmamaktadır⁶⁶⁵. Bir görüşe⁶⁶⁶ göre, talimat ve temsil yetkisinin sınırlandırılması birbirinden farklılık göstermektedir. Talimat, sadece temel ilişki ile ilgili bir husustur. Temsilcinin talimata aykırı hareket etmesi, işlemin geçersizliği sonucunu doğurmamaktadır. Hatta, üçüncü kişi talimatı öğrenmiş olsa bile temsil olunan yapılan işlem ile bağlı sayılmaktadır. Temsil olunan, sadece temel ilişkiye dayanarak, borca aykırı hareket eden temsilciden tazminat talep edebilmektedir.

Talimat, temsil yetkisini sadece tamamlamaktan ibaret olabileceği gibi sınırlayıcı bir nitelikte de olabilmektedir⁶⁶⁷. Bizim de katıldığımız ve İsviçre öğretisindeki hakim görüşe⁶⁶⁸ göre, talimatı temsil yetkisinin sınırlandırılmasından ayırmak kural olarak mümkün değildir. Zira, verilen her talimat sonuç olarak temsil yetkisini sınırlandırmaktadır. Bu bakımdan, aksi anlaşılmadıkça, temsil olunanın vereceği talimatı, hem temsilciyi temel ilişki yönünden sadakat borcu altına sokan hem de temsil yetkisini sınırlandıran bir beyan olarak kabul etmenin daha doğru olduğu değerlendirilmektedir. Bu nedenle, artık TMK m. 2/II kapsamında, temsil yetkisinin kötüye kullanılması yasağı vasıtasıyla bir sınırlandırma getirme ihtiyacı bulunmamaktadır. Temsilcinin talimata aykırı davranışı, temsil yetkisinin sınırlarını aşma anlamına gelmekte ve yetkisiz temsil hükümlerinin uygulanmasını gerektirmektedir. Ancak, üçüncü kişinin iyiniyetini koruyan hükümler saklı tutulmaktadır⁶⁶⁹. Buna göre, temsilcinin yetkisini talimatına aykırı şekilde kullanması, temsil yetkisinin kötüye kullanılması kapsamında menfaate aykırı davranış olarak kabul edilmemektedir⁶⁷⁰.

---

⁶⁶⁵ Aral/Ayrancı, s. 467.

⁶⁶⁶ von Tuhr/Peter, s. 362 vd.; Tunçomağ, s. 416; Akyol, Temsil, s. 118-119; Yargıtay tarafından da bu görüşü destekler nitelikte verilen bir kararda talimat, sadece temel ilişki ile ilgili kabul edilerek, talimata aykırı işlem nedeniyle, "... talimata göre yapılan işlemlerde vekâletin kötüye kullanılması sebebine dayalı tapu kaydının iptali davasının dinlenemeyeceği gerekçe gösterilmek suretiyle davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru değildir." kanaatine varılmıştır (Y. 1. HD., 5.11.1992, E. 11096, K. 12530), (Özkaya, s. 466-467); Temsilcinin temsil olunandan izin alma imkânının olmadığı bir hâlde, bilseydi temsil olunanın izin vereceğinin açıkça anlaşıldığı bir durumda, temsilcinin talimattan ayrılması mümkündür. Ancak, bunun dışında kalan hâllerde iş görülmüş olsa bile, talimata aykırı davranışın sebep olduğu zararın karşılanması gerekmektedir (Günay, s. 260); İsviçre Federal Mahkemesi de bu görüş doğrultusunda kararlar vermiştir. Örneğin, bir kararda talimatın temsilcinin yetkisini sınırlandırmadığı, yetki belgesi ile yapılan işlemin geçerli olduğu kabul edilmiştir. BGE 77 II 138 Er.1 (Nart, Temsil, s. 656, dn. 69).

⁶⁶⁷ Tekinay/Akman/Burcupğlu/Altop, s. 181; Nart, Temsil, s. 656.

⁶⁶⁸ Keller/Schöbi, s. 84; Gauch/Schlupe/Schmid/Rey, N. 1443; Eren, s. 500; Kocayusufpaşaoğlu, s. 764; Antalya, s. 627.

⁶⁶⁹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 764 vd.; Nart, Temsil, s. 656.

⁶⁷⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s. 766; Aydın, s. 253.

Diğer taraftan, temsilcinin talimata aykırı şekilde dış ilişkide üçüncü kişi ile sözleşme kurmasının, temsil yetkisinin kötüye kullanılmasının özel bir çeşidi olduğu da ileri sürülmektedir⁶⁷¹. Ancak, bu görüşün savunulabilmesi için talimatın sadece iç ilişkide temsil yetkisini sınırladığını, dış ilişki bakımından ise böyle bir sınırlamanın olmadığını kabul etmek gerekmektedir. Bu anlayış doğrultusunda, temsilcinin dış ilişkide üçüncü kişilerle talimata aykırı olarak gerçekleştirdiği işlemlerin geçersizliği sonucuna varabilmek için iyiniyetli olmayan üçüncü kişiler yönünden, TMK m. 2/II kapsamında temsil yetkisinin kötüye kullanılması kavramından faydalanmak dışında bir yol bulunmamaktadır⁶⁷².

3.2.3. Üçüncü Kişinin Kötüniyetli Olması

Doktrin ve yargı kararları uyarınca, temsilcinin yaptığı işlemin geçersiz sayılabilmesi için muhatap üçüncü kişinin kötüniyetli olması gerekmektedir. Buna göre, üçüncü kişi, temsil yetkisinin kötüye kullanıldığını biliyor ya da hâl ve şartlardan bilmesi gerekiyorsa, kötüniyetli sayılmaktadır⁶⁷³. Soyutluk ilkesi gereğince, temsil olunan ile temsilci arasındaki temel ilişki, temsilcinin üçüncü kişi ile yaptığı işlemde bağımsız nitelik taşımaktadır. Üçüncü kişi, TMK m. 3 anlamında iyiniyetliyse, diğer bir ifadeyle temsilcinin temsil yetkisini kötüye kullandığını bilmiyor veya kendisinden beklenen özeni göstermiş olmasına rağmen bilmesi imkânsız ise yapılan sözleşme geçerli olmakta ve temsil olunanı bağlamaktadır. Ancak, üçüncü kişi temsilci ile işbirliği hâlindeyse veya kötüniyetli ise dürüstlük kuralı gereğince (TMK m. 2) temsil olunanın sözleşme ile bağlı olmaması gerekmektedir⁶⁷⁴.

Temsil olunanın menfaati ile üçüncü kişinin menfaatinin çatıştığı hâllerde, üçüncü kişi iyiniyetli ise üçüncü kişinin menfaati üstün kabul edilmektedir. Üçüncü kişinin kötüniyetli olduğu hâllerde ise temsil olunanın menfaatinin üstün sayılması gerekmektedir⁶⁷⁵. Olayların büyük çoğunluğunda, üçüncü kişinin iyiniyetli olup

⁶⁷¹ **Kutlu Sungurbey**, s. 13; **Esener**, Temsil, s. 86; **Antalya**, s. 627; **Tanrıver**, Noterlik Açısından Vekâlet, s. 83.

⁶⁷² **Kocayusufpaşaoğlu**; s. 766.

⁶⁷³ **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 14; **Schwenzer**, N. 41.09; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 755; **Nomer**, s. 143; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 183; **Karakılıç**, s. 110; **Aral/Ayrancı**, s. 469; Y. 1. HD., 09.01.2020, E. 2016/15965, K. 2020/117; Y. 1. HD., 08.01.2020, E. 2016/14434, K. 2020/97; Y. 1. HD., 09.12.2019, E. 2016/13834, K. 2019/6389; Y. 1. HD., 05.12.2019, E. 2016/12227, K. 2019/6334; Y. 1. HD., 25.11.2019, E. 2016/13713, K. 2019/6034; Y. 1. HD., 05.11.2019, E. 2016/9737, K. 2019/5661, www.corpus.com.tr, Erişim Tarihi: 17.06.2020.

⁶⁷⁴ Y. 1. HD., 03.07.2018, E. 2015/10606, K. 2018/11735, www.corpus.com.tr, Erişim Tarihi: 17.06.2020; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 755.

⁶⁷⁵ **Antalya**, s. 623.

olmadığının, dolayısıyla temsil yetkisinin kötüye kullanıldığını bildiği veya kendisinden beklenen gerekli özeni göstermiş olsaydı bilebilecek durumda olduğunun ispatı, hileli anlaşma dışında kalan temsil yetkisinin kötüye kullanıldığı diğer durumlar için genel olarak zordur. Bu nedenle, hangi hâllerde üçüncü kişinin araştırma yükümlülüğünün olduğunun tespiti önem taşımaktadır⁶⁷⁶. Bu bakımdan, “Ancak, durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse iyiniyet iddiasında bulunamaz” (TMK m. 3/II) hükmü göz önünde bulundurulmalıdır⁶⁷⁷. Kural olarak, iyiniyetin varlığı esas kabul edilmektedir. İsviçre Fedarel Mahkemesinin kararında da belirtildiği gibi üçüncü kişinin temsil yetkisinin kötüye kullanılıp kullanılmadığını genel bir araştırma ve inceleme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Ancak, bu hususta temsilcinin ciddi şüphe uyandıracak davranışları ile karşılaşılması hâlinde, araştırma ve inceleme yükümlülüğü doğmaktadır. Buna göre, üçüncü kişi özen gösterme yükümlülüğüne uygun davranmayarak ağır ihmâli ya da kastı neticesinde temsil yetkisinin kötüye kullanıldığını fark edememişse, kötüniyetli kabul edilmektedir. Ancak, hafif ihmâli neticesinde temsil yetkisinin kötüye kullanıldığı bilgisine ulaşamamış ise hukuken temsil yetkisinin varlığına ilişkin üçüncü kişinin güveni korunmaktadır⁶⁷⁸. Temsilcinin şüpheli davranış göstermesi durumunda, üçüncü kişiden temsil olunanla temasa geçmesi, temsilciden bazı konularda ayrıntılı bilgi ve söz konusu hukuki işleme ilişkin yeni tarihli özel yetki belgesi istemesi, hatta işlemi yapmaması beklenmektedir⁶⁷⁹. Temsil yetkisinin geniş kapsamlı olduğu bir durumda, örneğin temsilciye istediği kişiyle istediği bedel üzerinden sözleşme yapma yetkisinin verilmesi hâlinde, üçüncü kişi yetkili temsilci ile bedel hususunda anlaşmaya varırken objektif özen yükümlülüğüne uygun davranmalıdır⁶⁸⁰. TMK m. 2’den faydalanabilmek için her hâl ve şartta geçerli ve kesin tek bir kural bulunmamaktadır.

---

⁶⁷⁶ **İnceoğlu**, s. 342; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 756.

⁶⁷⁷ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 756.

⁶⁷⁸ **Kutlu Sungurbey**, s. 15; **Akyol**, *Temsil*, s. 396-397; **Antalya**, s. 624; **Becker**, Art. 32, N. 2.; Aksi görüş için bkz. **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 20; Yazar, üçüncü kişinin hafif ihmâlinin de hukuken korunmaya değer olmadığını ve kötüniyetin varlığının kabulü için yeterli olduğunu ifade etmektedir.; Üçüncü kişinin kötüniyetli kabul edilebilmesi için, “apaçık olma” kriterinin esas alınması gerekmektedir. Buna göre, üçüncü kişinin önceden bir araştırma ve inceleme yapmasına gerek olmadan, temsilcinin temsil yetkisini yoğun şüphe uyandıracak şekilde kötüye kullanmış olması gerekmektedir. Ancak, “apaçık olma” kriteri ile “ağır ihmâl” kriteri arasında pratikte bir fark bulunmamaktadır. Çünkü, yetkinin kötüye kullanıldığının apaçık olduğu bir durumda, bu hususun gözden kaçırılması ağır ihmâlin varlığının kabulünü gerektirmektedir (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 757).

⁶⁷⁹ **Antalya**, s. 625.

⁶⁸⁰ **Antalya/Topuz**, s. 508.

Somut olayın özelliğine göre bir değerlendirme yapılarak sonuca ulaşılması gerekmektedir⁶⁸¹.

3.3. Temsil Yetkisini Kötüye Kullanma Hâlleri

3.3.1. Hileli Anlaşma

3.3.1.1. Genel Olarak

Temsilcinin, temsil olunana zarar verme niyetiyle üçüncü kişi ile anlaşmasına “temsilcinin hileli anlaşması” (collusion) denilmektedir⁶⁸². Temsilci ile üçüncü kişi, temsil olunan aleyhine işlem yapmak için anlaşmaktadır. Buna ilişkin olarak, uygulamada sıkça taşınmazı istediği fiyattan satma yetkisi verilen temsilcinin, taşınmazı ederinden çok düşük bir fiyatla satması durumu ile karşılaşılmaktadır⁶⁸³. Sözleşmenin müzakere aşamasında, temsilcinin veya muhatap üçüncü kişinin teklifi neticesinde üçüncü kişinin menfaat elde ettiği, şüphesiz temsilcinin de faydalandığı, temsil olunanın menfaatini zedeleyecek şekilde bir anlaşma yapılmaktadır⁶⁸⁴.

Temsil olunanın menfaatine aykırı davranma, onun malvarlığı veya şahısvarlığı hakkında gerçekleşebilmektedir⁶⁸⁵. Temsilci, sözleşmenin müzakereleri aşamasında üçüncü kişiyle yaptığı görüşmelerde, kendisi için ve kendi adına sözleşme teklifinde bulunabilmekte, kendi adına birşey isteyebilmekte, temsil olunanla ilgili bilgileri veya talimatın içeriğini paylaşabilmektedir⁶⁸⁶. Hileli anlaşmanın yapılması, üçüncü kişinin kötüniyetli kabul edilmesi için yeterli sayılmaktadır. Böyle bir durumda, hem

---

⁶⁸¹ **Akyol**, Temsil, s. 398.

⁶⁸² **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 183; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 753; **Akyol**, Temsil, s. 380; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 401.

⁶⁸³ **Antalya**, s. 621; **İnceoğlu**, s. 334; “... Borçlar Kanununda sadakat ve özen borcu, vekilin vekil edene karşı en önde gelen borcu kabul edilmiş ve 390/2. maddesinde ‘vekil, müvekkiline karşı vekâleti hüsnüniyetle ifa ile mükelleftir...’ hükmüne yer verilmiştir. Bu itibarla vekil, vekil edenin yararına ve iradesine uygun hareket etme, onu zararlandırıcı davranışlardan kaçınma yükümlülüğü altındadır. Sözleşmede vekaletin nasıl yerine getirileceği hakkında açık bir hüküm bulunmasa veya yapılan işlem dış temsil yetkisinin sınırları içerisinde kalsa dahi vekilin bu yükümlülüğü daima mevcuttur. Hatta malik tarafından vekilin bir taşınmazın satışında dilediği bedelle dilediği kimseye satış yapabileceği şeklinde yetkili kılınması, satacağı kimseyi dahi belirtmesi ona dürüstlük kuralını, sadakat ve özen borcunu göz ardı etmek suratiyle makul sayılacak ölçüler dışına çıkarak satış yapma hakkını vermez...” (Y. HGK., 25.4.2001, E. 1-306, K. 404), (**Özkaya**, s. 1236); Aynı doğrultuda bkz. Y. 1. HD., 16.01.2020, E. 2016/18000, K. 2020/233, www.uyap.gov.tr, Erişim Tarihi: 06.07.2020.

⁶⁸⁴ **Akyol**, Temsil, s. 381; **İnceoğlu**, s. 334; **Başpınar**, s. 203; **Cihan**, s. 70.

⁶⁸⁵ **Özkaya**, s. 1232.

⁶⁸⁶ **Akyol**, Temsil, s. 381.

temsilcinin hem de üçüncü kişinin kasıtlı davranışı bulunmaktadır⁶⁸⁷. Hileli anlaşma, temsil yetkisinin sınırının aşılmasından farklıdır. Temsilci, bilerek veya bilmeyerek yetki sınırlarının dışına çıkabilmektedir. Temsil yetkisinde sınırın aşılması durumunda, işlem Türk Borçlar Kanunu'nda temsili düzenleyen hükümlere göre sonuçlandırılmaktadır. Hileli anlaşma bakımından ise bu konuda Türk Borçlar Kanununda doğrudan bir düzenleme yer almadığı için dürüstlük ve haksız fiil kuralları gibi genel hükümler uyarınca bir değerlendirme yapmak gerekmektedir⁶⁸⁸.

Hileli anlaşma, kanuna karşı hileden de farklıdır. Kanuna karşı hile, hukuk kuralına aykırı bir hukuki fiil veya işlem ile ulaşılmak istenen sonuca, kanunun izin verdiği başka bir hukuki işlem ile dolambaçlı şekilde ulaştırılmasıdır⁶⁸⁹. Bu bakımdan, temsil yetkisinin kötüye kullanılması, kanuna karşı hileden farklı bir hukuki müessese olarak karşımıza çıkmaktadır⁶⁹⁰.

3.3.1.2. Hukuki Sonucu

Temsilci ile üçüncü kişi arasında hileli anlaşmanın varlığı durumunda, temsil yetkisinin kötüye kullanıldığı kabul edilmektedir. Ancak, bu durumun hukuki sonuçları konusunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur. İsviçre ve Türk hukukundaki hakim görüşe⁶⁹¹ göre, temsilcinin temsil olunan aleyhine üçüncü kişi ile anlaşması,

---

⁶⁸⁷ **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 18; **Kutlu Sungurbey**, s. 19; **Antalya**, s. 625; "... Ne var ki, somut olayda vekil, 28 milyon değerindeki dava konusu daireyi, satma yetkisi içeren vekâletnameyi aldığı tarihten hemen bir gün sonra davalıya beş milyon lira bedel göstererek temlik etmiştir. Her ne kadar davalı, taşınmazı 21 milyon liraya aldığını bildirmiş, bu yönde tanık dinletilmişse de tanık sözleri inandırıcı olmaktan uzaktır. Kaldı ki davalı, taşınmazı resmi sözleşmede gösterilen bedelden çok fazlaya satın aldığını ileri sürmekle bir anlamda bedelde muvazaa iddiasına dayanmış bulunmaktadır. Kural olarak sözleşmenin taraflarından biri üçüncü kişiye karşı muvazaa iddiasında bulunabilir. Ancak, muvazaanın ileri sürülmesi, hakkın kötüye kullanılması niteliğini taşıyorsa muvazaa iddiasına değer verilemez. Muvazaalı sözleşme yapan kişiye karşı üçüncü kişinin hakkının korunması gerekir. En azından resmi sözleşmenin tarafı olan davalının resmi sözleşmenin aksini aynı kuvvette bir delil veya karine ile ispat etmelidir. Davalı böyle bir delil getirmediğine göre taşınmazın resmi sözleşmedeki değer üzerinden satıldığının kabulü zorunludur. Çekişmeli taşınmazı gerçek değerinden çok düşük bir bedelle satın alan davalının iyi niyetli olduğu kabul edilemez..." (Y. HGK., 5.5.1993, E. 1993/1-79, K. 1993/195), **(Özkaya**, s. 1242).

⁶⁸⁸ **Akyol**, Temsil, s. 382.

⁶⁸⁹ **Antalya/Topuz**, s. 489; **Altaş/Döngül**, s. 297; **Aydın**, s. 257; **Dural/Sarı**, s. 246.

⁶⁹⁰ "... Vekil üstlendiği iş ve hizmetleri, vekâlet verenin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle yürütmekle yükümlüdür..." (Y. 1. HD., 16.01.2020, E. 2016/18000, K. 2020/233), www.corpus.com, Erişim: 09.02.2021.

⁶⁹¹ **von Tuhr/Peter**, s. 363, dn. 45; **Kutlu Sungurbey**, s. 18 vd.; **Tandoğan**, Borçlar Hukuku, s. 441; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 753-754; **Oğuzman/Öz**, s. 239; **Akyol**, Temsil, s. 383; **Antalya/Topuz**, s. 509; **Başpınar**, s. 204; **Altınar**, Yetkisiz Temsil, s. 45; Ticari temsil yetkisi yönünden aynı doğrultuda bkz. **Şener, Oruç Hami**, Ticari Temsilci ve Ticari Temsil Yetkisi, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s. 318.

ahlâka aykırılık⁶⁹² nedeniyle kesin geçersizdir ve söz konusu geçersizlik işlemler arasında sıkı bağıllık nedeniyle, temsil olunan adına üçüncü kişi ile yapılan işlemin de kesin geçersizliği sonucunu doğurmaktadır (TBK m. 27). Yargıtay⁶⁹³ ise, yapılan

---

⁶⁹² Temsilci ile üçüncü kişinin davranışlarının somut bir ahlâka aykırılık olması gerekli değildir. Temsilci ve üçüncü kişinin temsil olunana “zarar verme” hususunda anlaşmaları yeterli sayılmaktadır. Ahlâka aykırılık, şüphesiz felsefe alanının bir konusudur. Orta Doğu dinleri başta olmak üzere, dinler de “ahlâkı” bir temel ve hedef olarak göstermişlerdir. Ahlâka aykırılık için temsilci ile üçüncü kişinin anlaşması dışında, ayrıca temsilcinin bu anlaşma uyarınca temsil olunan aleyhine yarar elde etmesi gerektiğini savunmak, ahlâkın temelini oluşturan bütün felsefi anlayışları ve görüşleri yok saymak anlamına gelmektedir (Akyol, Temsil, s. 405 vd).

⁶⁹³ Y. 1. HD., 17.12.2019, E. 2016/13756, K. 2019/6598; Y. 1. HD., 03.12.2019, E. 2016/13073, K. 2019/6207; Y. 1. HD., 22.01.2020, E. 2016/14252, K. 2020/334, www.corpus.com, Erişim Tarihi: 23.06.2020; “... Ancak, vekâlet görevini dürüstlük kurallarına ve vekil edenin çıkarına aykırı olacak şekilde kullanmış vekil ile işlem yapan üçüncü kişi, MK’un 3. maddesi anlamında iyi niyetli değilse, vekilin, vekillik görevini kötüye kullandığını biliyor veya beklenen özeni göstermiş olsaydı bilmesi gerekiyorsa, sözleşme, vekil edeni hukuken bağlamaz. Temsil edilen yönünden zararlı sonuç doğuran işlemin, vekil ile üçüncü kişinin hilesi sonucu oluşturulmuş olması hâlinde de, yine aynı sonuca ulaşılmalıdır.” (Y. 13. HD., 03.10.1995, E. 6697, K. 8386), (Uygur, Borçlar Kanunu, s. 1179); Y. 1. HD., 03.04.2019, E. 2016/8951, K. 2019/2386, www.uyap.gov.tr, Erişim Tarihi: 05.11.2021; “... Sadakat borcu kavramı, vekilin gerek vekâletin ifası sırasında gerekse sonrasında kendisine duyulan güvene uygun olarak müvekkilinin menfaatlerini sözleşme ile güdülen amaç çerçevesinde koruma ve kendi menfaatini müvekkilininine tabi kılma yükümlülüğünü ifade eder. Vekilin iş görme ile hedeflenen sonucun başarılı olması için hayat deneylerine ve işlerin normal akışına göre gerekli girişim ve davranışlarda bulunması ve başarılı sonucu engelleyebilecek davranışlardan kaçınması ise özen borcunun konusunu oluşturur. Vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanlarda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınır. Bu nedenle vekil üzerine aldığı işi ifa ederken aynı şartlar altında iş gören basiretli, özenli bir vekil gibi hareket etmelidir. Yukarıdaki hükümler uyarınca vekilin, vekil edenin yararına ve iradesine uygun hareket etme, onu zararlandırıcı davranışlardan kaçınma yükümlülüğü altında olacağı açıktır. Vekâletin kapsamı, sözleşmede açıkça gösterilmemişse TBK’nın 504/1. maddesi uyarınca görülecek işin niteliğine göre belirlenir. Sözleşmede vekâletin nasıl yerine getirileceği hakkında açık bir hüküm bulunmаса veya yapılan işlem dış temsil yetkisinin sınırları içerisinde kalsa dahi vekilin bu yükümlülüğü daima mevcuttur. Vekil bu yükümlülüğünü yerine getirmediği, özellikle vekâleti kasten vekil edenin zararına, kendisinin veya başka birinin yararına kullandığı takdirde vekâlet sözleşmesinin kötüye kullanılması söz konusu olabilir. Dolayısıyla böyle bir durumda vekil eden zararlandırılırken, vekil çok zaman kendisine veya başka bir kimseye çıkar sağlamaktadır. Oysa ki, sadakat ve özen borcunun temel amacı başkası adına iş gören kimsenin yetkisini kötüye kullanma riskini önlemektir. Vekâlet sözleşmesi, güven esasına dayalı bir iş görme edimi ihtiva ettiğinden bu güvenin korunması her şeyden önce TBK’nın 506. (BK’nın 390.) maddesinin bir gereği olduğu gibi 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun (TMK) 2. maddesinde ifadesini bulan dürüstlük kuralının da bir gereğidir. Uygulamada vekâletin kötüye kullanılması durumlarının, özellikle vekilin satmakla yetkili kılındığı bir taşınmazı rayiç değerine nazaran çok düşük bir bedelle satarak devrettiği hâllerde yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak, Hukuk Genel Kurulunun 19.12.2019 tarihli ve 2017/1-1272 E., 2019/1399 K. sayılı kararında da vurgulandığı gibi malik tarafından vekilin bir taşınmazın satışında, dilediği bedelle dilediği kimseye satış yapabileceği şeklinde yetkili kılınması, satacağı kimseyi dahi belirtmesi, ona dürüstlük kuralını, sadakat ve özen borcunu göz ardı etmek suretiyle, makul sayılacak ölçüler dışına çıkarak satış yapma hakkını vermez. Vekilin, vekâlet sözleşmesinde belirtilen yetkilerin dışına çıkması, vekil edenin talimatına uygun hareket etmemesi ve onun yararı ile bağdaşmayacak bir eylem veya işlem yapması durumunda değinilen maddeler uyarınca sorumlu olacağı açıktır. Diğer taraftan vekâlet görevinin kötüye kullanılması hâlinde vekilin üçüncü kişilerle yaptığı işlemlerin vekâlet veren açısından bağlayıcı olup olmayacağı sorunu ile de karşılaşılır. Bu durumda, vekil ile sözleşme yapan kişi 4721 sayılı TMK’nın 3. maddesi anlamında iyi niyetli ise yani vekilin vekâlet görevini kötüye kullandığını bilmiyor veya kendisinden beklenen özeni göstermesine rağmen bilmesine olanak yoksa, vekil ile yaptığı sözleşme geçerlidir ve vekil edeni bağlar. Vekil, vekâlet görevini kötüye kullansa dahi bu husus vekil ile sözleşme yapan kişinin kazandığı haklara etkili olamaz. Ne var ki, üçüncü kişi vekil ile çıkar ve işbirliği içerisinde ise veya kötü niyetli olup vekilin vekâlet görevini kötüye kullandığını biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, vekil edenin sözleşme ile bağlı sayılmaması, TMK’nın 2. maddesindeki dürüstlük

işlemler temsil yetkisinin kapsamına dahil olsa bile, söz konusu hukuki işlemi dürüstlük kuralına (TMK m. 2) aykırılık nedeniyle kesin geçersiz kabul etmektedir. Bu sebeple, temsil yetkisini kötüye kullanan temsilci tarafından taşınmazın üçüncü kişiye devredilmesi hâlinde üçüncü kişiye ve temsilciye yönelik olarak tapu sicilinin düzeltilmesi davası açılabilir (TMK m. 1025)⁶⁹⁴. Bununla birlikte, doktrindeki bir görüş⁶⁹⁵, hileli anlaşmanın varlığı hâlinde ahlâka aykırılık nedeniyle işlemin geçersiz olduğunu kabul etmekle birlikte, yetkisiz temsil hükümlerinin de uygulanabileceğini ileri sürmektedir. Diğer bir görüş⁶⁹⁶ ise hileli anlaşma hâlinde, temsil olunanın hile def'ine başvurma imkânının olduğunu belirtmektedir. Bir başka görüş⁶⁹⁷ ise, yetkisiz temsil hükümlerinin uygulanması gerektiğine ilişkindir. Buna göre, temsilci temsil olunanın iradesi dışında bir işlem yapmaktadır. Hakkın kötüye kullanılması hâlinde, söz konusu olay bakımından hakkın (yetkinin) dürüstlük kuralı doğrultusunda tayin edilen sınırlarının aşılması nedeniyle, sınırları aşılana haktan (yetkiden) yoksunluk hâli ortaya çıkmaktadır. Bu haktan (yetkiden) yoksun olmak, yetkili temsili yetkisiz temsile dönüştürmektedir. Temsil olunan bakımından, temsilci ile üçüncü kişi arasında yapılan hukuki işlem, yetkisiz temsilci tarafından yapılan işlem gibi hukuki sonuç doğurmaktadır. Temsil olunanın menfaatine aykırı işlem yapan temsilcinin ve üçüncü kişinin, aralarındaki hileli anlaşmaya dayanarak

---

kuralının doğal bir sonucu olarak kabul edilmelidir....” (Y. HGK., 03.06. 2021, E. 2017/1217, K. 2021/687), www.corpus.com.tr, Erişim Tarihi: 05.11.2021.

⁶⁹⁴ **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 402.

⁶⁹⁵ **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 18; Yetkisiz temsil durumunda askıda hükümsüzlük hâlinin söz konusu olduğu ve butlan yaptırımını ile askıda hükümsüzlük yaptırımının bir arada olmasının mümkün olmadığı yönünde eleştiri için bkz. **İnceoğlu**, s. 335, dn. 900; Aydın'a göre ise, temsilci ve üçüncü kişi arasında hileli bir anlaşma varsa, bu anlaşma ahlâka aykırılık sebebiyle TBK m. 27 uyarınca geçersiz kabul edilmektedir. Hileli anlaşma ile aralarındaki sıkı bağlılık nedeniyle, temsil olunan adına üçüncü kişi ile yapılan sözleşmenin amacını da ahlâka aykırı kılmaktadır. Diğer taraftan, hileli anlaşma hakkın kötüye kullanılması niteliğindedir ve TMK m. 2/II'ye göre hukuk düzeni yetkinin kötüye kullanımını korumadığı için temsil yetkisi kullanılamaz hâle gelmiş olmaktadır ve yetkisiz temsil durumu ortaya çıkmaktadır. Yetkisiz temsilcinin yaptığı işlem ise askıda hükümsüzdür. Böylelikle, hileli anlaşma ile temsil yetkisinin kötüye kullanılması durumunda, kesin hükümsüzlük ve askıda hükümsüzlük hâlleri bir arada yer almaktadır. Hileli anlaşmanın varlığı durumunda, işlemin hukuki sonucu temsil olunanın iradesine bırakılmalı ve yetkisiz temsil hükümleri uygulanabilmelidir. Kaldı ki, temsil yetkisinin kötüye kullanıldığı diğer durumlar ile hileli anlaşma ile temsil yetkisinin kötüye kullanılmasının farklı sonuçlara bağlanması çelişkili bir sonuç meydana getirmektedir (**Aydın**, s. 266-267).

⁶⁹⁶ **Akyol**, Temsil, s. 392 ve 404; Aksi görüşe göre, hile def'i, ancak geçerli bir sözleşmenin olması durumunda ileri sürülebilmektedir. Geçerli bir sözleşmenin bulunmaması hâlinde, hile def'ine başvurmaya ihtiyaç bulunmamaktadır. Bkz. **İnceoğlu**, s. 335, dn. 901.

⁶⁹⁷ **Antalya**, s. 626; **Wolf/Neuner**, § 49, N. 104, N. 107; **Bork, Reinhard**, Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Gesetzbuchs, 3. Neubearbeitete Auflage, Tübingen 2006, N. 1575 vd.; **Kipp**, Lehre von der Vertretung, s. 287 (**Akyol**, Temsil, s. 405, dn. 92'den naklen); Aynı doğrultuda bkz. **İnceoğlu**, s. 337. Yazar'a göre, hileli anlaşmaların ispat edilmesi bakımından yaşanan zorluk ta bu görüşü desteklemektedir.

birbirlerinden herhangi birşey talep etme ve dava açma imkânları bulunmamaktadır⁶⁹⁸. Temsilcinin veya üçüncü kişinin davranışı aynı zamanda suç teşkil ettiği takdirde, sözleşmenin geçersizliği dışında, haklarında ceza hukuku yaptırımını da uygulanmaktadır.

Kanaatimce, hakim görüş tarafından da belirtildiği üzere, temsilci ile üçüncü kişi arasında hileli olarak temsil olunanın menfaatlerini zedeleyecek nitelikte yapılan anlaşmalar ahlâka aykırılık nedeniyle kesin geçersiz sayılmaktadır. Ancak, temsil olunan adına üçüncü kişi ile yapılan sözleşmenin geçersizliği sonucuna varabilmek için hileli anlaşmanın varlığı ispat edilmelidir. Aksi takdirde, söz konusu işlem hakkında yetkisiz temsil hükümlerinin uygulanmasının daha isabetli sonuç doğuracağı değerlendirilmektedir.

3.3.2. Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanıldığı Diğer Durumlar

Temsil yetkisinin kötüye kullanılmasına ilişkin olarak, her olayda geçerli olmazsa olmaz unsurlar belirlemek mümkün olmamaktadır. Her ne kadar temsil olunanın menfaatine aykırı davranışın varlığı, zorunlu bir unsur ise de temsilcinin üçüncü kişi ile anlaşması şart değildir. Üçüncü kişinin herhangi bir katkısı olmadan da temsil yetkisi kötüye kullanılabilir⁶⁹⁹. Örneğin, temsilcinin anlaştığı dördüncü bir kişi, temsil olunanın çıkarlarını zedeleyecek bir sözleşme yapılmasına aracılık edebileceği gibi herhangi bir aracı kimse olmadan da temsil yetkisinin kötüye kullanılması söz konusu olabilmektedir⁷⁰⁰. Temsilcinin kendi kendisi ile işlem yapması hâlinde, böyle bir durumla karşılaşılabilmesi muhtemeldir⁷⁰¹. Ancak, doktrinde menfaat

⁶⁹⁸ Akyol, Temsil, s. 382.

⁶⁹⁹ Kutlu Sungurbey, s. 20; İnceoğlu, s. 338; Kocayusufpaşaoğlu, s. 754; Aydın, s. 257; Özkaya, s. 1232; Cihan, s. 73.

⁷⁰⁰ Akyol, Temsil, s. 382.

⁷⁰¹ Uygur, Borçlar Kanunu, s. 1174; Aydın, s. 258; "... Dava dosyası içindeki belgelerden davacının alacaklı olduğu bonolarda Vefik Topkan isimli şahsın keşideci (borçlu) gözüktüğü ve davalı B. Kollektif Şirketince bu bonoların vadesinde ödenmediği takdirde bedelinin şirket kefaleti altında olduğuna ilişkin belgenin de bu şirketi temsilen bono keşidecisi olan adı geçen kişi tarafından imzalandığı anlaşılmaktadır. Yine, dosya içerisindeki sirkülerden davalı şirket temsilcisine adı geçen şahsa davalı şirketin iştiğal sahası ile sınırlı olmak üzere şirketi temsil yetkisinin verildiği tespit olunmaktadır.

Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, dava dışı Vefik isimli kişi kendi borcu için temsilci olduğu şirketi, kendisine verilen vekillik yetkisinden istifade ederek kefalet borcu altına sokmuş bulunmaktadır.

Bilindiği üzere uygulamada ve doktrinde vekilin kendi kendisi ile ve kendi lehine sözleşme yapabilmesi borç altına soktuğu müvekkilinin açık yetki vermesiyle veyahut da böyle bir yetki almadan yaptığı işleme vekil edence sonradan icazet verildiği takdirde mümkün olabilmektedir (Bkz. Tekinay, Borçlar Hukuku, Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 238-239; F.H.Feyzioğlu, Genel Hükümler, Cilt I. İstanbul 1976, s. 417).

O Halde, dava dışı şirket temsilcisi Vefik kendi borcu için bu şirketi borç altına sokabileceğine dair şirketin muvafakatini aldığı kanıtlanamamış ve şirket, hakkında yapılan icra takibine de itiraz etmekle,

uyuşmazlığının farkına varmaksızın, temsilcinin kendi kendisiyle işlem yapmasının temsil yetkisinin kötüye kullanılmasından farklı olduğu ifade edilmektedir. Bu görüşe⁷⁰² göre, temsilcinin kendi kendisiyle işlem yapması, temsil yetkisinin kullanımına ilişkin şekli olgular içermektedir. Temsil yetkisinin kötüye kullanılmasında ise temsilci temsil olunanın menfaatini gözetmeksizin kendi menfaati doğrultusunda tek başına ya da üçüncü bir kişi ile hareket etmesi şeklinde maddi olgular bulunmaktadır. Böyle bir durumda üçüncü kişi, yetkinin kötüye kullanıldığını bilmiyor veya hâl ve şartlara göre bilmesi de gerekmiyorsa, diğer bir ifadeyle kötünietli değilse yapılan sözleşme, temsil olunanın temel ilişkiye dayanarak temsilciden zararlarının tazmin edilmesini talep etmek hakkı saklı kalmak üzere geçerli sayılmaktadır.

Bilindiği gibi, temsilcinin kendi kendisiyle işlem yapması hâlinde, yapılan işlemin geçerli sayılabilmesi için temsil olunanın bu hususta yetki vermiş olması ya da işlemin temsil olunanın menfaatine aykırı olmaması gerekmektedir. Söz konusu özel temsil durumunda, temsilci sadece kendi menfaati doğrultusunda hareket etmiş ve temsil olunanın menfaatine aykırı davranılmışsa, üçüncü bir kişinin katkısı olmasa bile temsil yetkisinin kötüye kullanıldığının kabulü mümkündür.

Üçüncü kişinin kötü niyetli olması da, temsil yetkisinin kötüye kullanıldığının bir göstergesi olabilmektedir⁷⁰³. Bu ihtimâlde, temsilcinin kasıtlı bir davranışı olmasa bile temsil olunanın menfaatine aykırılığın üçüncü kişi tarafından bilinmesi veya gereken özeni gösterseydi bilebilecek durumda olması, temsil yetkisinin kötüye kullanıldığını göstermektedir. Ancak, uygulamada, genellikle temsilci üçüncü kişi ile anlaşma yapmak suretiyle temsil yetkisinin kötüye kullanılmaktadır. Temsilci ile üçüncü kişi arasında hileli bir anlaşma yapılmaksızın ve temsilcinin kastı bulunmaksızın, sadece

---

bu işleme icazet vermediğin de açıkça ortaya koymuş bulunmasına göre, yetki dışı verilmiş kefaletname ile şirket sorumlu tutulamayacağından, şirket hakkındaki bu davanın reddine karar verilmesi gerekirken...” (Y. 11. HD., 10.06.1988, E. 4317, K. 3844). Söz konusu kararda, temsilcinin kendi borcu için temsil olunanı kefil göstermesi, diğer bir ifadeyle, banka ile kendi yararına sözleşme kurması durumunda, kendi kendisiyle işlem yapma yasağının bulunduğu ifade edilmiş ise de, temsil yetkisinin kötüye kullanılması hâli gözden kaçırılmıştır (Şener, s. 321-322).

⁷⁰² Kocayusufpaşaoğlu, s. 755; Antalya, s. 620.

⁷⁰³ Kutlu Sungurbey, s. 15; Üçüncü kişinin kötünietli ile hileli anlaşma birbirinden farklı hususlardır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Gümüş, Özen Borcu, s. 289; Bu ihtimâlde, hileli anlaşmadan farklı olarak temsilcinin bilinçli hareket edip etmediğinin ya da hangi saik ve hangi bilinçle hareket ettiği önemli değildir ve üçüncü kişinin ağır ihmâli aranmaktadır (Şener, s. 319).

üçüncü kişinin kötünietli davranışı ile temsil yetkisinin kötüye kullanılması durumu ile çok az karşılaşılmaktadır⁷⁰⁴.

Temsil olunan, hukuki işlemi kendisi yapmak yerine temsilci tayini yolunu seçerek risk altına girmektedir. Genel bir ifadeyle, bir sözleşmenin kurulması için bir kimseye temsil yetkisi verilmesi ile birlikte, bu kişinin temsil olunana zarar verme ihtimâli meydana gelmektedir. Temsil olunanın, temsilci seçiminde ya da talimat vermede kusurlu davranmış olması da mümkündür. Temsilcinin verilen yetkiyi kötüye kullanabilecek yatkınlıkta olduğunun görmezden gelinmesi, temsil yetkisinin kötüye kullanılmasının ana sebebi olabilmektedir⁷⁰⁵.

Sonuç olarak, temsil yetkisinin kötüye kullanılıp kullanılmadığına ilişkin bir değerlendirme yapılırken, somut olayın tamamı göz önünde bulundurularak, taraflar arasındaki menfaaat dengesinin sağlanması gerekmektedir.

3.4. Uygulama Alanı

3.4.1. İradi Temsilde

Temsil yetkisinin kötüye kullanılması daha çok iradi temsil durumunda ortaya çıkmaktadır. Zira, iradi temsilde kanuni temsilde olduğu gibi temsilcinin işlemleri başka bir makam tarafından denetlenmemektedir. İradi temsilde, temsilcinin yetkisini kötüye kullanmasının önüne geçebilmek için temsil olunanın talimatları açık ve kesin bir dille belirtmesi gerekmektedir. Talimatlar, temsilci ile temsil olunan arasındaki iç ilişkide geçerli sayılmaktadır. Temsilci, temsil olunan adına üçüncü kişi ile yaptığı hukuki işlemde talimatlara aykırı davranmış olsa bile, bu işlem geçerliliğini korumaktadır. Ancak, bu talimatlardan üçüncü kişinin haberdar olması, yapılan işlemin hukuki sonucunu etkilemektedir.

3.4.2. Kanuni Temsilde

Ayırt etme gücü bulunan küçüklerin ve kısıtlıların kanuni temsilcileri, velâyet hakkına sahip olan anne ve babaları ile vesayet makamı tarafından atanan vasilerdir. Küçük

---

⁷⁰⁴ **Özkaya**, s. 1233; **Aydın**, s. 259; **Gümüş**'e göre ise, temsilcinin zarar verme kastı ile hareket etmesi gerekmektedir. Zira, üçüncü kişinin iyiniyeti, ancak bu şekilde tanımlanabilmektedir. Buna göre, üçüncü kişinin kötünietli olduğunun kabulü, temsilcinin temsil yetkisini kötüye kullandığını bilmesine ya da bilebilecek durumda olmasına bağlıdır (**Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 402).

⁷⁰⁵ **Akyol**, Temsil, s. 401-402.

veya kısıtlı adına hareket eden velinin ya da vasinin temsil yetkisini kötüye kullanması söz konusu olabilmektedir. Ancak, kanuni temsilcilerin temsil yetkilerini kötüye kullanma ihtimâli, iradi temsile göre daha düşüktür. Zira, kanuni temsilciler vesayet makamı tarafından denetim altında tutulmaktadır. Bu denetimin doğrudan amacı velinin ya da vasinin temsil yetkisini kullanım şekli olmamakla birlikte, mümeyyiz küçük ve mümeyyiz kısıtlının menfaatlerinin korunması açısından etkili olmaktadır⁷⁰⁶.

3.4.3. Tüzel Kişilerin Organlarında

Tüzel kişiler, dernek veya vakıflar, temsil yetkisi verdikleri organlarını veya organdan yetki alan temsilciyi denetim altında tutmaktadırlar. Ancak, ticari şirketler bakımından hukuki işlem sayısının fazla olması, temsil ve idareden sorumlu kişilerin yetkilerinin genişliği, temsil yetkisinin kötüye kullanılmasını kolaylaştırmaktadır⁷⁰⁷.

3.5. Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılmasının Hukuki Sonuçları

Hileli anlaşma hâlinde, yapılan işlemin ahlâka aykırılık nedeniyle hükümsüz olacağını (TBK m. 27/I) yukarıda belirtmiştik. Burada, sadece temsil yetkisinin kötüye kullanıldığı ve üçüncü kişinin de kötünietli olduğu diğer durumlarda uygulanan hukuki yaptırımın ne olduğu incelenecektir.

3.5.1. Temsil Olunan ile Üçüncü Kişi Arasında Kurulan Sözleşmenin Geçerliliği

Temsil yetkisinin kötüye kullanılmasının yukarıda ifade edildiği şekilde türlere ayrılması, modern doktrindeki gelişmelerin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır⁷⁰⁸. Ancak, Yargıtay kararlarında, bu hususta çoğunlukla TMK m. 2'ye gönderme yapılmakta⁷⁰⁹, bir kısım kararlarında ise temsil olunanın fesih hakkının

---

⁷⁰⁶ **Akyol**, Temsil, s. 388-389.

⁷⁰⁷ **Akyol**, Temsil, s. 389.

⁷⁰⁸ **Şener**, s. 328.

⁷⁰⁹ Yargıtay tarafından verilen pek çok kararda, hileli anlaşma ile temsil yetkisinin kötüye kullanıldığı diğer durumlar birbiriyle eşdeğer kabul edilmiştir ve TMK m. 2 uyarınca, temsilcinin işleminin temsil olunanı bağlamayacağı ifade edilmiştir. Bkz. Y. HGK., 13.2.1974, E. 1973/T-523, K. 102, "... Ne var ki, üçüncü kişi vekil ile çıkar ve işbirliği içerisinde ise veya kötünietli olup vekilin vekalet görevini kötüye kullandığını biliyor veya bilmesi gerekiyorsa vekil edenin sözleşmeyle bağlı sayılmaması, Medeni Kanunun 2. maddesinde yazılı dürüstlük kuralının doğal bir sonucu olarak kabul edilmelidir. Söz konusu yasa maddesi buyurucu nitelik taşıdığından hakim tarafından kendiliğinden (resen) göz önünde tutulması zorunludur. Aksine düşünce kötünietli teşvik etmek em azından ona göz yummak olur. Oysa bütün çağdaş hukuk sistemlerinde kötüniet korunmamış daima mahkum edilmiştir. Nitekim uygulama ve bilimsel görüşler bu yönde gelişmiş ve kararlılık kazanmıştır..." (Y. 1. HD., 10.4.2002, E. 2002/3822, K. 2002/4558), (**Şener**, s. 329-330).

olduğu belirtilmektedir⁷¹⁰. Ancak, fesih hakkının tanınabilmesi için öncelikle geçerli şekilde kurulmuş bir sözleşmenin varlığı aranmaktadır. Bunun yanı sıra, fesih, hukuki işlemi ileriye doğru (ex nunc) hüküm doğurmak üzere sona erdirmektedir. Burada ise, sözleşmenin geçersizliği söz konusu olmaktadır⁷¹¹.

Temsil yetkisinin kötüye kullanılması hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olduğundan, böyle bir durumda yapılan işlemin hukuki sonucunun ne olacağını belirlemek için TMK m. 2'den faydalanılmaktadır⁷¹². Söz konusu hükme göre, bir hakkın açıkça kötüye kullanılması hukuken korunmamaktadır. Dolayısıyla, hakkın kötüye kullanılmasının dayanak teşkil ettiği talepler ve savunmalar hukuk düzeni tarafından dikkate alınmamaktadır⁷¹³.

Temsil yetkisinin kötüye kullanıldığı diğer durumlarda, doktrindeki hakim görüş⁷¹⁴ tarafından hakkın kötüye kullanılmasına hukuk düzeninin bağladığı sonuçtan yola çıkarak, yetkisiz temsil hükümlerinin (TBK m. 46-47) uygulanması gerektiği, dolayısıyla yapılan işlemin askıda geçersiz olduğu kabul edilmektedir. Şöyle ki; temsilcinin yetkisini kötüye kullanmasını hukuk düzeni korumadığından, temsil yetkisi kullanılamaz duruma gelmekte ve temsil konusu işlem yetkisiz temsilci tarafından yapılan işlem niteliğinde sayılmaktadır⁷¹⁵. Doktrindeki bazı yazarlara⁷¹⁶ göre ise, temsil yetkisinin kötüye kullanılması durumunda yetkisiz temsil hükümleri, ancak kıyasen uygulanabilmektedir. Diğer taraftan, temsil yetkisinin sınırlarının

---

⁷¹⁰ Bkz. Y. HGK., 5.5.1993, E. 1993/1-79, K. 1993/195 (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 760, dn. 22); Aynı doğrultuda bkz. **Özkaya**, s. 1231, 1234. Yazar'ın, "sözleşmeden dönülebilmesi" şeklinde ifade kullanıldığı da görülmüştür ki, bu da uygun düşmemektedir.

⁷¹¹ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 760.

⁷¹² **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 19; **Şener**, s. 326; Temsil yetkisinin kötüye kullanılması ile ilgili örnek Yargıtay kararları için bkz. **Karahasan**, Genel Hükümler, s. 386 vd.

⁷¹³ **Oğuzman/Barlas**, s. 289; **Akyol, Şener**, Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2006, s. 107 vd.; **Alaslan, Fatma**, "Medeni Hukuk'da Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı", Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2016, S.2, s. 419, www.jurix.com.tr/article/5496, Erişim Tarihi: 29.03.2018; Y. 14. HD., 02.03.2020, E. 2016/14534, K. 2020/2467; Y. 2. HD., 13.02.2020, E. 2020/456, K. 2020/1128; Y. 1. HD., 05.02.2020, E. 2016/14757, K. 2020/617; Y. 13. HD., 24.01.2020, E. 2019/293, K. 2020/581, www.uyap.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.09.2020.

⁷¹⁴ **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 14; **Medicus**, N. 967; **Larenz/Wolf**, § 46, N. 141; **Koller**, Allgemeiner Teil, § 19, N. 2; **Wolf, Manfred/Neuner, Jörg**, Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts, 11. Auflage, München 2016, § 49, N. 104, N. 107; **Kutlu Sungurbey**, s. 15; **Antalya/Topuz**, s. 509; **İnceoğlu**, s. 352; **Antalya**, s. 642; **Nart**, Temsil, s. 714; **Başpınar**, s. 204; Kocayusufpaşaoğlu ise, temsil yetkisinin bir hak olmadığını, bu sebeple hakkın kötüye kullanılması yasağını düzenleyen TMK m. 2'nin kıyasen uygulanabileceğini belirtmektedir (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 753, dn. 1).

⁷¹⁵ **Aydın**, s. 261; Hakkın kötüye kullanıldığı bir durumda o hakkın sınırları aşılmış olduğundan, temsil yetkisinin sınırlarının aşılmasında da aynı çözüm yoluna başvurulması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, yetkisiz temsil durumu gerçekleşmektedir (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 761).

⁷¹⁶ **Wolf/Neuner**, § 49, N. 104, N. 107.

aşılması ile temsil yetkisinin kötüye kullanılması hâlini birbirinden ayırtedebilmek bazı durumlarda zor olabilmektedir⁷¹⁷. Bu husus gözönünde bulundurulduğunda da, temsil yetkisinin sınırının aşılmasını ve temsil yetkisinin kötüye kullanılmasını hukuken aynı sonuca bağlamak gerekmektedir⁷¹⁸. Gerçekten de, hakkın kötüye kullanıldığı bir durumda, söz konusu hakkın sınırları da aşılmaktadır. TMK m. 2'den faydalanılarak kıyasen uygulandığında, somut olaydaki kullanım bakımından temsilci, yetki sınırlarını aşmakta ve bir yetkisiz temsil hâli meydana gelmektedir⁷¹⁹. Temsil yetkisini kötüye kullanan bir kimse, temsil olunanın iradesi dışında kalan bir alanda işlem yaptığı için üçüncü kişi ile kurulan sözleşme yetkisiz temsil sonucu yapılmış kabul edilmekte ve TBK'nın yetkisiz temsili düzenleyen m. 46 ve 47 uygulanmaktadır⁷²⁰. Bu sebeple, temsil yetkisinin kötüye kullanılması da, yetkisiz temsile neden olan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır⁷²¹.

3.5.2. Tazminat Sorumluluğu

Temsil yetkisinin kötüye kullanılması neticesinde, olayın özelliğine göre tazminat sorumluluğu doğabilmektedir. Yukarıda ifade edildiği üzere, temsil yetkisinin kötüye kullanılması, temsilcinin kendi kendisiyle sözleşme yapması neticesinde de ortaya çıkabilmektedir. Bu sözleşmeye, temsil olunan tarafından onay verilmediği takdirde, yetkisiz temsil nedeniyle geçersiz kabul edilmektedir. Temsil yetkisinin kötüye kullanılması, temsilci ile üçüncü kişi arasındaki hukuki ilişkide de söz konusu olabilmektedir. Üçüncü kişi ile temsilci arasında hileli bir anlaşma yoksa ve üçüncü kişinin iyiniyetli olması nedeniyle hukuken güveni korunmakta ise temsil olunan, meydana gelen zararını kusurlu temsilciden, geçerli bir temel ilişkinin varlığı hâlinde, bu ilişkiye aykırı hareket edilmesi nedeniyle TBK m. 112'ye dayanarak, aksi takdirde haksız fiil sorumluluğu uyarınca TBK m. 49 vd.'ye göre ve her durumda vekâletsiz işgörenin sorumluluğu kapsamında TBK m. 530 uyarınca talep edebilmektedir⁷²².

Temsilci ile üçüncü kişi arasında hileli anlaşma bulunmasa bile, üçüncü kişi kötüniyetliyse ve temsil olunan yapılan işleme onay vermemişse, iade ve tazminat talepleri söz konusu olabilmektedir. İade talebinin dayanağı, hukuki ilişkinin

---

⁷¹⁷ Zäch/Künzle, Art. 38, N. 23; Akyol, Temsil, s. 392; İnceoğlu, s. 352.

⁷¹⁸ İnceoğlu, s. 353.

⁷¹⁹ Şener, s. 326.

⁷²⁰ Akyol, Temsil, s. 405; Antalya/Topuz, s. 509.

⁷²¹ İnceoğlu, s. 353; Antalya/Topuz, s. 509.

⁷²² Oğuzman/Öz, s. 239-240; Aydın, s. 271; Akyol, Temsil, s. 405-409.

konusuna göre farklılık göstermektedir. Hukuki işlemin konusu taşınır bir malın devrine ilişkin ise istihkak davası (TMK m. 683/II), taşınmaz bir mal ise tapu sicilinin düzeltilmesi davası (TMK m. 1025), haklı bir sebep olmaksızın zenginleşme durumu varsa sebepsiz zenginleşme davası (TBK m. 47/III ve 77 vd.) ile talepte bulunulması gerekmektedir. İadeye rağmen temsil olunanın zararı varsa, bu zararın kusurlu temsilciden veya muhatap üçüncü kişiden talep edilebilmesi mümkündür. Şöyle ki, temsil olunan ile temsilci arasında geçerli bir temel ilişki varsa TBK m. 112 uyarınca kusurlu temsilciden, aksi takdirde haksız fiil sorumluluğuna ve her durumda vekâletsiz iş görme hükümlerine dayanılarak talep edilebilmektedir. Bununla birlikte, temsil olunanın, culpa in contrahendo sorumluluğuna dayanarak zararının giderilmesini üçüncü kişiden isteyebilmesi de mümkündür. Taraflar arasındaki sözleşme öncesi güven ilişkisi nedeniyle üçüncü kişi de temsil olunana zarar vermemekle yükümlüdür. Dolayısıyla, temsilcinin ve üçüncü kişinin, temsil olunana karşı müteselsil sorumlulukları doğmaktadır (TBK m. 61)⁷²³.

Temsilci ile üçüncü kişi arasında hileli anlaşma varsa, yukarıda hileli anlaşmanın mevcut olmadığı, ancak üçüncü kişinin kötünietli olması hâline ilişkin olarak yapılan açıklamalar burada da aynen geçerliliğini korumaktadır⁷²⁴. Bununla birlikte, hem temsilci hem de üçüncü kişi bakımından TBK m. 49/II uyarınca haksız fiil sorumluluğuna başvurulabilmektedir⁷²⁵. Uygulamada, genellikle üçüncü kişinin hileli anlaşma kapsamında temsilciye menfaat sağladığı görülmektedir⁷²⁶. Ancak, hileli anlaşma ahlâka aykırı davranış olarak kabul edildiğinden, üçüncü kişi temsilciye sağladığı bahsi geçen kazandırmayı geri isteyememektedir (TBK m. 81/I)⁷²⁷.

Temsilci ile işlem yapan üçüncü kişi kötünietliyse ve temsil olunanın onay vermemesi nedeniyle işlem geçersiz hâle gelmişse, üçüncü kişinin TBK m. 47'ye dayanarak temsilciden tazminat talep hakkı bulunmamaktadır. Zira, temsilcinin

---

⁷²³ Aydın, s. 271-272; Kutlu Sungurbey, s. 20; Temsil olunanın müteselsil sorumlu olarak üçüncü kişiye de dava açma imkânı açısından bkz. Akyol, Temsil, s. 408-409; Ticari temsil bakımından, tacirin temsilci üzerindeki gözetim eksikliği, temsil yetkisinin kötüye kullanılmasında etkili olmuş ise TBK m. 52 uyarınca, tacirin sorumluluğuna gidilebilmektedir. Böylelikle, tacirin sözleşme öncesi gözetim yükümlülüğünü ihlal etmesi ve oluşan güvenden kaynaklanan zarar nedeniyle birlikte sorumlu tutulması ve böylelikle tacir ve üçüncü kişi arasında meydana gelen zararın paylaşılması söz konusu olabilmektedir (Şener, s. 332-333).

⁷²⁴ Aydın, s. 271; Aynı doğrultuda bkz. Gümüş, Özen Borcu, s. 289.

⁷²⁵ Akyol, Temsil, s. 409; Başpınar, s. 204; Y. 1. HD., 22.01.2020, E. 2016/14252, K. 2020/334, www.uyap.gov.tr, Erişim Tarihi: 11.12.2020.

⁷²⁶ Başpınar, s. 203.

⁷²⁷ İnCEOğlu, s. 338; Aydın, s. 274.

yetkisinin olmadığını bilen veya gerekli özeni gösterseydi bilebilecek durumda olan üçüncü kişi, temsil olunanın işleme onay vermeme ihtimâlini göze almış ve bu sebeple doğabilecek zararları da kabullenmiş demektir⁷²⁸.

3.6. Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanıldığının İspat Edilmesi

Temsil yetkisinin kötüye kullanıldığı hususundaki ispat yükünün, TMK m. 6 ve HMK m. 190/I uyarınca, kötüye kullanma nedeniyle zarar gördüğünü iddia eden temsil olunana ait olduğu kabul edilmektedir⁷²⁹. Gerek hileli anlaşma iddiası gerekse temsil yetkisinin kötüye kullanıldığı diğer durumların, her türlü delille ispatlanabilmesi mümkündür. Zira, temsil yetkisinin kötüye kullanıldığı iddiası, maddi bir vakıanın ispatına yönelik olup hukuki bir işlem değildir. Dolayısıyla, yazılı bir belgeyle ispat zorunluluğu bulunmamaktadır. Kaldı ki, böyle bir yazılı belgenin önceden temin edilmesi maddeden imkânsız olduğundan, tanıkla ispat edilebilmesi mümkündür⁷³⁰. Nitekim, Yargıtay kararları da bu doğrultudadır⁷³¹. Ayrıca, uygulamada hileli anlaşmanın varlığının ispatlanmasında yaşanan zorluklar nedeniyle, bazı karinelerin kabul edilmesi gerekmiştir⁷³². Bu doğrultuda, örneğin, temsilci ile üçüncü kişi arasındaki kuvvetli yakınlık, temsil olunanın yaşlı, kimsesiz ya da bilgisiz olması, üçüncü kişinin uyuşmazlık konusu malı satın alabilecek maddi imkânının olmaması⁷³³, vekâletnamenin düzenlenmesinin ardından olağanüstü sayılacak ölçüde kısa bir sürenin ardından tapuda satış işleminin gerçekleşmesi⁷³⁴ hâlleri, karine olarak kabul

⁷²⁸ **Kutlu Sungurbey**, s. 181.

⁷²⁹ **İnceoğlu**, s. 353; **Şener**, s. 331; **Özkaya**, s. 1232; "... vekâlet vereni zararlandırma amacıyla hareket edildiğini ve vekâlet görevinin kötüye kullanıldığını ispat külfeti 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 190. maddesi ile Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 6. maddesi gereği davacı tarafa aittir..." (Y. 1. HD., 13.01.2020, E. 2016/14639, K. 2020/144); Aynı doğrultuda bkz. Y. 1. HD., 09.01.2020, E. 2016/14830, K. 2020/127; Y. 1. HD., 26.11.2019, E. 2016/11123, K. 2019/6078, www.uyap.gov.tr, Erişim Tarihi: 22.06.2020.

⁷³⁰ **Tanrıver**, Noterlik Açısından Vekâlet, s. 84-85; **Şener**, s. 331.

⁷³¹ **Gümüş**, Özen Borcu, s. 289; "... vekalet görevinin kötüye kullanılması hukuksal nedenine dayalı davalardaki iddianın tanıkla kanıtlanacağında kuşku yoktur..." (Y. 1. HD., 02.10.2019, E. 2018/3457, K. 2019/4966); Aynı doğrultuda bkz. Y. 1. HD., 11.11.2019, E. 2019/4251, K. 2019/5752; Y. 1. HD., 04.07.2019, E. 2017/4602, K. 2019/4342, www.corpus.com.tr, Erişim Tarihi: 22.06.2020.

⁷³² **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 184; **İnceoğlu**, s. 353; **Aydın**, s. 280.

⁷³³ **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 402; "...davalı yanın alış gücünün olup olmadığı hususlarının araştırılmasında... zorunluluk vardır" (Y. 1. HD., 11.06.2019, E. 2016/3889, K. 2019/3637); Aynı doğrultuda bkz. Y. 1. HD., 21.05.2019, E. 2017/2659, K. 2019/3184, www.corpus.com.tr, Erişim Tarihi: 23.06.2020.

⁷³⁴ "...davalıların el ve düşünce birliği içerisinde hareketle, çekişmeli taşınmaza ait tapunun iki gün içerisinde intikalini sağladıkları..." (Y. HGK., 15.12.1993, E. 1991/1-591, K. 1993/821); Aynı doğrultuda bkz. Y. HGK., 17.12.2014, E. 2013/1-1290, K. 2014/1057, www.uyap.gov.tr, Erişim Tarihi: 23.06.2020.

edilmektedir. Ancak, bu gibi karineler, temsil yetkisinin kötüye kullanıldığının ispatı için tek başına yeterli sayılmamakta, ek ispat vasıtaları ile desteklenmeleri gerekmektedir⁷³⁵.

---

⁷³⁵ **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 402-403.

4. YETKİSİZ TEMSİLİN HUKUKİ SONUÇLARI

4.1. Yetkisiz Temsilcinin Yaptığı İşlemin Temsil Olunana Etkisi

4.1.1. Temsil Olunanın Yetkisiz Temsilci Tarafından Gerçekleştirilen İşlemden Etkilenmemesi

4.1.1.1. Genel Olarak

Hukuki işlem, hüküm ve sonuçlarını kural olarak işlemi yapanlar üzerinde doğurmaktadır. Ancak, söz konusu işlemin hüküm ve sonuçlarının işlemi fiilen gerçekleştirenler dışında başka kişi veya kişilere ait olması, temsil kurumu ile mümkün olabilmektedir. Yukarıda da ifade edildiği üzere, İsviçre ve Türk hukuklarında kabul gören temsil teorisi uyarınca, temsilci tarafından yapılan hukuki işlem, hüküm ve sonuçlarını temsil olunanın şahsında doğurmaktadır⁷³⁶. Temsilin gerçekleşebilmesi için temsilcinin temsil yetkisine sahip olması ve işlemi temsil olunan hesabına yapması gerekmektedir. Temsil olunan adına hareket eden kişi, temsil yetkisine sahip değilse, bu kişinin yaptığı hukuki işlem, kural olarak temsil olunan hakkında hukuken bağlayıcı herhangi bir sonuç doğurmamaktadır⁷³⁷. TBK m. 46/I’de bu husus, “Bir kimse yetkisi olmadığı hâlde temsilci olarak bir hukuki işlem yaparsa bu işlem ancak onadığı takdirde temsil olunanı bağlar.” şeklinde belirtilmektedir. Söz konusu maddenin ikinci fıkrasında da, temsil olunanın yapılan işleme onay verip vermeyeceğine ilişkin olarak, “Yetkisiz temsilcinin kendisiyle işlem yaptığı diğer taraf, temsil olunan, uygun bir süre içinde bu hukuki işlemi onayıp onamayacağını bildirmesini isteyebilir. Bu süre içinde işlemin onanmaması durumunda, diğer taraf bu

---

⁷³⁶ **Esener**, Temsil, s. 8-9; **Kutlu Sungurbey**, s. 37; “Borçlar Yasasının da dayandığı temsil kuramına göre, işlem (ulaktakinin tersine olarak) temsilci aracılığıyla temsil olunan tarafından değil, temsilci tarafından kurulur. Öyleyse, temsilcinin açıklaması ve bunun dayanağı iradesi yorumlanmalıdır. (BGE 42 II 651, Gerekeçe 1, b). Buna karşılık, Savigy, hukuksal işlemin temsilci aracılığıyla temsil olunan tarafından yapıldığını kabul ediyor, temsilcinin ulaktan (nuntius’tan, haberciden) başka bir şey olmadığını ileri sürüyordu. Modern hukukta ise, temsilci ile ulak birbirinden kesin olarak ayırd edilmiş olup Savigy’nin temsil kuramı reddedilmiştir.” (**Kutlu Sungurbey**, s. 37, dn. 1’den naklen).

⁷³⁷ **Kutlu Sungurbey**, s. 37; **Akyol**, Temsil, s. 544; **Oruç Ömeroğlu, Handan**, Yetkisiz Temsil, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2018, s. 210; Yetkisiz temsilcinin başkası adına hareket ettiğinin, dolayısıyla işlemi kendi adına gerçekleştirmediğinin üçüncü kişi tarafından bilindiği varsayımından yola çıkarak, yetkisiz temsilcinin de taraf sıfatının olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır (**Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 172).

işlemlerle bağılı olmaktan kurtulur.” hükmü yer almaktadır. TBK m. 46, temsil olunana hukuki bir koruma sağlamakta olup, yetkisiz temsilci tarafından adına ve hesabına üçüncü kişi ile yapılan işlem nedeniyle kural olarak sorumlu tutulmamaktadır⁷³⁸. Bu durum, Yargıtay kararlarında da ifade edilmektedir⁷³⁹. Ancak, temsil olunan sorumlu olduğu bazı istisnai hâller bulunmaktadır.

4.1.1.2. İstisnaları

a. TBK m. 27/II'nin Kıyasen Uygulanması

Temsilcinin kendisine verilen yetkinin sınırını aşarak yaptığı işlemde, tarafların edimleri bölünebilir nitelikteyse, işlemin yetki sınırları içinde kalan kısmının geçerli sayılması imkânı bulunmaktadır⁷⁴⁰. Ancak, böyle bir durumda, üçüncü kişinin sözleşmenin sadece bu kısım için yapılacağını bilseydi, yine aynı sözleşmeyi yapmayı kabul edeceği sonucunun somut olaydan anlaşılabilir olması gerekmektedir. Aksi takdirde, sözleşmenin tamamı geçersiz kabul edilmektedir. Burada tarafların farazi iradeleri dikkate alınmaktadır⁷⁴¹.

b. TBK m. 34/II'nin Kıyasen Uygulanması

Temsilcinin yetki sınırının dışına çıkarak yaptığı bir işlem, kural olarak askıda geçersiz sayılmaktadır. Ancak, söz konusu işlemi muhatap üçüncü kişinin yetki sınırlarına indirgenmiş hâliyle kabul etmeye hazır olduğunu açıklaması durumunda, temsil olunanın onay vermektan kaçınması dürüstlük kuralına aykırı düşmektedir. Bu sonuca, TBK m. 34/II'de yer alan, karşı tarafın sözleşmenin yanılanın gerçek iradesine göre yerine getirmeye hazır olduğunu beyan etmesiyle işlemin geçerlilik kazanmasına

⁷³⁸ **Akyol**, *Temsil*, s. 545.

⁷³⁹ "... Kural olarak 818 sayılı BK'nın ve 6098 sayılı TBK'nın 40. maddesi hükümlerine göre, yetkili bir temsilci tarafından bir başkası adına ve hesabına yapılan hukuki işlemin sonuçları, doğrudan doğruya temsil olunana bağlar, alacak ve borçları temsil olunana intikâl eder. Hukuki muamelede bulunanın yetkili temsilci olmaması halinde, temsil olunanı bağlamayacağından şahsen sorumlu olur. Ancak 818 sayılı BK'nın ve 6098 sayılı TBK'nın 46. maddelerinde, bir kimsenin yetkisi olmadığı halde temsilci olarak bir hukuki işlem yaptığı ve bu işlemi temsil olunan tarafından onandığı ve icazet verildiği takdirde temsil olunanı bağlayacağı kabul edilmiştir..." (Y. 15. HD., 14.10.2019, E. 2019/2414, K. 2019/3907); Aynı doğrultuda bkz. Y. 19. HD., 11.12.2017, E. 2016/14483, K. 2017/7887; Y. 15. HD., 06.11.2017, E. 2016/1913, K. 2017/381, www.corpus.com.tr, Erişim Tarihi: 23.06.2020.

⁷⁴⁰ **von Tuhr/Peter**, s. 400; **Oser/Schönenberger**, Art. 38, N. 3; **Esener**, *Yetkisiz Temsil*, s. 121; **Kutlu Sungurbey**, s. 38; **Altiner**, *Yetkisiz Temsil*, s. 60.

⁷⁴¹ **von Tuhr/Peter**, s. 400; **Kutlu Sungurbey**, s. 83; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 727; **İnceoğlu**, s. 370-371; **Oruç Ömeroğlu**, s. 212; Örneğin, 10 ton kömür satın alması için yetkilendirilen temsilcinin, 20 ton kömür satın alması hâlinde durum bu şekildedir.

yönelik kuralın yetkisiz temsile kıyasen uygulanması neticesinde varılmaktadır⁷⁴². Üçüncü kişinin temsil yetkisi sınırları kapsamında kalacak şekilde sözleşmeyi kabul ettiğine ilişkin beyanının, temsil olunanın onaydan kaçınmasından önce yapması zorunlu değildir. Temsil olunanın onay vermediğine yönelik beyanı, kendisine ulaşınca derhal, belirtilen şekilde açıklamada bulunduğu takdirde, sözleşme kurulmuş kabul edilmektedir⁷⁴³.

4.1.1.3. Üçüncü Kişinin İyiniyetinin Korunduğu Hâller

Öncelikle belirtmek gerekir ki, kural olarak üçüncü kişinin iyiniyetli olması, yetkisiz temsilci tarafından yapılan işlemde, temsil yetkisi eksikliğini ortadan kaldırmamaktadır. Ancak, Kanun bazı durumlarda, üçüncü kişilerin iyiniyetinin yetki eksikliğini tamamladığını kabul ederek, bu kurala bazı istisnalar getirmiştir⁷⁴⁴.

Üçüncü kişinin iyiniyetinin korunması bakımından, Kanunda iki farklı yol kabul edilmektedir. Üçüncü kişinin iyiniyeti, bazı hükümlerde tam olarak; bazı hükümlerde ise kısmen korunmaktadır. Örneğin, TBK m. 44/II ve m. 47 üçüncü kişinin iyiniyetini kısmen koruyan düzenlemelerdir. Burada üçüncü kişinin iyiniyetinin tam olarak korunduğu hâller incelenmiştir. Söz konusu hâlleri, ayrıntılı olarak ele almadan önce belirtmek gerekir ki, üçüncü kişinin iyiniyetinin tam olarak korunduğu durumlarda, yapılan sözleşme geçerli sayılmakta ve temsil olunanı hukuken bağlamaktadır. Dolayısıyla, böyle bir durumda yetkisiz temsile ilişkin hükümlerin uygulanması söz konusu olmamaktadır⁷⁴⁵.

a. Temsil Yetkisinin Kapsamının Üçüncü Kişiye Bildirilmesi

Türk Borçlar Kanunu m. 41/II'ye göre, "Temsil yetkisi, üçüncü kişilere bildirilmişse temsil yetkisinin içeriği ve derecesi, bu bildirimde göre belirlenir". Söz konusu hükmün ifade şekli her ne kadar temsil yetkisinin içeriği ve sınırına ilişkin ise de doktrinde, yerinde olarak geniş yorumlanmakta ve bu kuralın temsil yetkisinin varlığı hususunda kıyasen uygulanabileceği kabul edilmektedir⁷⁴⁶. TBK m. 41/II'de üçüncü kişinin

---

⁷⁴² **Kutlu Sungurbey**, s. 38; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 727; Örneğin, 50 TL üzerinden satın alma yetkisi verilen temsilcinin, sözleşme konusu malı 60 TL üzerinden satın alması ve üçüncü kişinin 50 TL'ye satmaya hazır olduğunu beyan etmesi hâli böyledir.

⁷⁴³ **Kutlu Sungurbey**, s. 38; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 727.

⁷⁴⁴ **Kutlu Sungurbey**, s. 39; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 642; **Eren**, s. 491.

⁷⁴⁵ **İnceoğlu**, s. 525; **Oğuzman/Öz**, s. 260-261.

⁷⁴⁶ **Esener**, Temsil, s. 47; **Kocayusufpaşaoğlu, Necip**, "Bir Yetki Belgesi ile Kanıtlanan Temsil Yetkisinin Geri Alınmasında Üçüncü Kişilerin İyiniyetinin Korunması Açısından BK. m. 33/II, 34/III ve 37 Karşısında BK. m. 36/II'nin Uygulama Alanının Belirlenmesi", Prof. Dr. Hâluk Tandoğan'ın

iyiniyetinden bahsedilmemektedir. Ancak, İsviçre ve Türk doktrinindeki hakim görüşe⁷⁴⁷ göre, söz konusu hüküm üçüncü kişinin iyiniyetli olması hâlinde uygulanabilmektedir.

İsviçre ve Türk hukukunda doktrindeki büyük çoğunluk ve uygulama, dış temsil yetkisi ile yetkilendirme hakkında herhangi bir hüküm bulunmaması nedeniyle temsil yetkisinin, sadece iç temsil yetkisi ile verilebileceğini kabul etmektedir. Her ne kadar, temsil yetkisinin sadece üçüncü kişiye beyanda bulunulması suretiyle verilme imkânı olmasa da, temsilci olarak tayin edilecek kişiye yönelik bu hususta bir beyanda bulunulmadan, yalnız üçüncü kişiye buna ilişkin bir bildirimde bulunulması hukuken önemli sonuçlar doğurmaktadır⁷⁴⁸. Bu bakımdan, temsil olunan tarafından temsilciye herhangi bir yetki verilmediği hâlde, üçüncü kişiye temsilcinin yetkili olduğuna dair bir bildirim yapılmışsa veya temsilciye verilen yetkiden daha geniş kapsamlı bir yetki bildiriminde bulunmuşsa, üçüncü kişinin yetkinin varlığına ilişkin güveni korunmakta ve iyiniyeti yetki eksikliğini tamamlamaktadır. Böylelikle, işlem yetkili temsilci tarafından yapılmış gibi geçerli sayılmaktadır⁷⁴⁹.

Bütün bu açıklamalardan anlaşıldığı üzere, temsil yetkisinin kapsamı ya da varlığı hususunda temsilci tarafından üçüncü kişiye yapılan bilgilendirme, temsil olunanı bağlamamaktadır. Bu durumda, hukuki işlem gerçekten temsil yetkisi verilmiş olup olmamasına göre sonuç doğurmaktadır⁷⁵⁰.

b. Temsil Yetkisinin Geri Alındığının veya Sınırlandırıldığının Üçüncü Kişilere Bildirilmemesi

Temsil olunan, temsilciye verdiği yetkiyi üçüncü kişilere açıkça veya fiili davranışlarıyla (zımnen) bildirmişse, diğer bir ifadeyle dış temsil yetkisi mevcutsa, yetkiyi geri aldığını ya da sınırlandığını da onlara bildirmesi gerekmektedir (TBK m. 42/III). Aksi takdirde, bu durum iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. Böyle bir hâlde, yetkisiz temsilcinin bu kişilerle yapacağı işlemin sonuçları temsil olunanı bağlamaktadır. TBK m. 42/III hükmü ile iyiniyetli üçüncü

Hatrasına Armağan (1925-1988), Banka ve Ticaret Enstitüsü Yayınları, Ankara 1990, s. 208; **Karahasan**, Genel Hükümler, s. 378-379; **Kutlu Sungurbey**, s. 39.

⁷⁴⁷ **Eren**, s. 491; **İnceoğlu**, s. 526; **Antalya**, s. 635; **Oğuzman/Öz**, s. 260.

⁷⁴⁸ **Zäch/Künzle**, Art. 33, N. 9; **Engel**, s. 382 ve 384; **Gauch/Schluep/Schmid/Rey**, N. 1343; **Feyzioğlu**, s. 385; **Esener**, Temsil, s. 44; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 641; **Eren**, s. 491.

⁷⁴⁹ **Eren**, s. 491; **Oğuzman/Öz**, s. 260-261.

⁷⁵⁰ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 642.

kişilerin güveni temsil olunana karşı tam olarak korunmaktadır⁷⁵¹. Bu hüküm, dış temsil ilişkisi mevcutsa, temsilciye yetkisinin sona erdiğini bilmesine rağmen, temsil olunan adına iyiniyetli üçüncü kişilerle sözleşme kurmasına imkân vermektedir. TBK m. 42/III hükmü, güven teorisinin ileri sürdüğü esaslarla örtüşmektedir. Zira, yetkinin varlığı hususunda üçüncü kişiye güven veren temsil olunan, yetkinin geri alındığını bildirmezse, bu güvenin devamına sebebiyet vermiş olacağından sonuçlarına katlanması gerekmektedir⁷⁵².

Kanun, üçüncü kişide hem güven yaratılması hem de o kişinin iyiniyetli olması hâlinde korunmaya değer görmektedir. Üçüncü kişinin güven duygusu, iyiniyeti ile kuvvetlendirilmiştir⁷⁵³. Üçüncü kişinin iyiniyeti, eksikliği tamamlamakta ve böylelikle temsil gerçekleşmiş kabul edilmektedir⁷⁵⁴. TBK m. 42/III hükmü, temsil olunan tarafından bilinen ya da dürüstlük kuralı gereğince bilinebilecek üçüncü kişiler hakkında uygulanmaktadır. Temsil olunanın üçüncü kişiyi bilmediği ya da bilmesinin gerekmediği hâllerde, TBK m. 44/II hükmü uygulanmaktadır⁷⁵⁵. Temsil olunan temsilciyi yetkilendirdiği anda ayırt etme gücünden yoksunsa, temsil yetkisinin verilmesine ilişkin işlem kesin geçersiz sayılmaktadır. Bu nedenle, yetki üçüncü kişilere bildirilmiş olsa bile iyiniyet iddiasında bulunulamamaktadır. Kaldı ki, kesin geçersiz olan bir yetkinin geri alınması da hukuken mümkün değildir⁷⁵⁶.

Temsil olunanın TBK m. 42/III anlamında yükümlü olduğu bildirim, sadece temsil yetkisinin kısmen veya tamamen geri alındığı durumları kapsamaktadır. Temsil yetkisinin TBK m. 43/I'de öngörülen sebeplerle sona erdiğinin veya süreli olarak verilen yetkide sürenin bittiğinin ve bozucu şarta bağlı olarak verilen yetkide şartın gerçekleştiği olgularının üçüncü kişilere bildirme zorunluluğu bulunmamaktadır⁷⁵⁷. Fakat üçüncü kişilere bildirilen yetki, irade bozukluğu durumlarından biriyle

---

⁷⁵¹ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 196; Kutlu Sungurbey, s. 39; Eren, s. 505; İnceoğlu, s. 526; Oğuzman/Öz, s. 252; Y. HGK., 07.12.2011, E. 2011/609, K. 2011/744, www.corpus.com.tr, Erişim Tarihi: 10.02.2021.

⁷⁵² Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 197; Eren, s. 507-508.

⁷⁵³ Akyol, Temsil, s. 527.

⁷⁵⁴ Antalya, s. 638; TBK m. 42/III'ün karşılığı olan 818 sayılı eski TBK m. 34'te iyiniyet ifadesine açıkça yer verilmemiştir. Ancak, İsviçre Borçlar Kanunu m. 34'ten faydalanılmak suretiyle aynı uygulama kabul edilmekteydi (Oğuzman/Öz, s. 252).

⁷⁵⁵ Antalya, s. 637.

⁷⁵⁶ Esener, Borçlar Hukuku, s. 271; Eren, s. 508

⁷⁵⁷ von Tuhr/Peter, s. 372; Esener, Temsil, s. 202; Eren, s. 508; Antalya, s. 638; TBK m. 42/III'ten farklı olarak Alman Medeni Kanunu § 170, temsil yetkisinin kendiliğinden sona erdiği hallerde de uygulanmaktadır. Nitekim, doktrinde bazı hukukçular tarafından, TBK m. 43'te belirtilen herhangi bir sebepten dolayı temsil yetkisinin sona erdiğinin temsil olunan tarafından bilinmesi durumunda da, TBK m. 42/III'ün uygulanabileceğini savunulmaktadır (İnceoğlu, s. 530).

sakatlanmış ve iptal edilmişse, bu hususun onlara bildirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, TBK m. 42/III hükmünün kıyasen uygulanması neticesinde üçüncü kişilerin iyiniyeti korunmaktadır⁷⁵⁸. Temsil yetkisinin kısmen geri alındığı (sınırlandırıldığı) durumlarda, bu sınırlandırmalar üçüncü kişilere somut olarak belirtilmeden, temsilcinin yetkisinde sınırlandırılmaya gidildiğinin ifade edilmesi yeterli kabul edilmektedir⁷⁵⁹.

Kanunda açıkça belirtilmiş olmamakla birlikte, temsil yetkisi üçüncü kişilere ne şekilde bildirilmişse buna eşdeğer bir yolla geri alınmasının uygun olacağı ifade edilmektedir⁷⁶⁰. Diğer bir deyişle, geri alma beyanını üçüncü kişinin öğrenmesi, en az temsil yetkisinin verildiğini öğrendiği yol kadar garanti olmalıdır. Söz konusu bildirim yazılı ya da sözlü yapılması arasında bir fark bulunmamaktadır⁷⁶¹. Örneğin, temsil olunan temsil yetkisini üçüncü kişilere sözlü olarak bildirilmişse, yetkinin geri alındığı da yine sözlü olarak bildirilebilmektedir. Fakat, temsil olunanın iadeli taahhütlü bir şekilde göndermiş olduğu bir mektupla yapmış olduğu geri alma bildiriminde de bu şartı sağlamaktadır. Ancak, ticaret siciline tescili ve ilânı gereken bir yetkinin geri alındığı da aynı şekilde ilân edilmeli, yetki üçüncü kişilere gazete ile bildirilmişse, yine aynı gazete ile geri alındığı duyurulmalı, bu gazetenin artık çıkmaması hâlinde ise başka bir gazete ile bu ilân yapılmalıdır⁷⁶². Geri alma bildiriminde kullanılacak ifadeler yönünden de uyulması gerekli belli bir şekil şartı söz konusu değildir. Resmi veya hukuki özel bir dil kullanılması zorunluluğu da bulunmamaktadır⁷⁶³.

c. Üçüncü Kişiyeye Yapılan Bildirimin Hüküm ve Sonuç Doğurma Zamanı

Temsil yetkisinin geri alındığına veya sınırlandırıldığına ilişkin üçüncü kişiyeye yapılan bildirim, hazırlar arasında ise yapıldığı andan itibaren geçerli kabul edilmektedir⁷⁶⁴. Hazır olmayanlar arasında yapılan bildirim bakımından ise bunun üçüncü kişiyeye ulaştığı, ancak henüz öğrenilmemiş olduğu bir durumun TBK m. 42/III'ten faydalanabilmek için yeterli sayılıp sayılmayacağı hususu tartışmalıdır. Doktrininde,

⁷⁵⁸ Esener, Temsil, s. 201; İnceoğlu, s. 529 vd.

⁷⁵⁹ İnceoğlu, s. 531.

⁷⁶⁰ Oser/Schönenberger, Art. 34, N. 11; Becker, Art. 34, N. 6; Esener, Temsil, s. 202-203; Kocayusufpaşaoğlu, s. 711; Eren, s. 508; Antalya, s. 629; İnceoğlu, s. 533; Altınır, Yetkisiz Temsil, s. 64.

⁷⁶¹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 711; İnceoğlu, s. 534.

⁷⁶² Esener, Temsil, s. 203.

⁷⁶³ Akyol, Temsil, s. 430.

⁷⁶⁴ İnceoğlu, s. 531.

genel kabul gören görüşe⁷⁶⁵ göre, temsil yetkisinin geri alındığına ilişkin bildirim, üçüncü kişinin hakimiyet alanına vardığı andan itibaren hukuken sonuç doğurmakta ve bu andan itibaren üçüncü kişinin iyiniyetli olmadığı kabul edilmektedir. Doktrinde ileri sürülen diğer görüşe⁷⁶⁶ göre ise, söz konusu bildirim üçüncü kişi tarafından öğrenildiği takdirde, iyiniyet iddiasında bulunulması mümkün olmamakta ve TBK m. 42/III'ün sağladığı korumadan yararlanılamamaktadır. Bu görüşün kabul edilebilmesi için ispat yükünün, temsil olunanın geri alma bildirimini üçüncü kişiye ulaştığını, üçüncü kişinin ise bu bildirim kusuru olmaksızın öğrenemediğini, diğer bir ifadeyle olayın bütünüyle değerlendirilmesi neticesinde bunu öğrenmesinin kendisinden beklenemeyeceğini kanıtlaması gerekir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir⁷⁶⁷.

Kanaatimce, TBK m. 42/III kapsamında temsil olunandan beklenen, yukarıda da belirtildiği gibi temsil yetkisinin varlığı üçüncü kişilere ne şekilde bildirilmişse, bu bildirim ile aynı veya benzer mahiyette bir bildirim yapılarak, söz konusu yetkinin geri alındığının bu kişilere duyurulmasıdır. Üçüncü kişinin hakimiyet alanına varan bildirim öğrenilip öğrenilmemesinin doğuracağı sonuçları temsil olunana yüklemek isabetli bir yaklaşım değildir⁷⁶⁸.

d. Yetki Belgesinin İbraz Edilmesi Suretiyle Temsil Yetkisinin Üçüncü Kişiye Bildirilmesi

Temsil yetkisi verildiğinin üçüncü kişilere bildirilmesi yollarından biri de yetki belgesinin temsilci tarafından üçüncü kişilere gösterilmesidir. Burada, temsil olunan tarafından üçüncü kişilere doğrudan bir bildirim yapılmamaktadır. Temsil olunan, sadece düzenlemiş olduğu yetki belgesini temsilciye vermekle yetinmektedir. Ancak, bu durum bazı sorunların doğmasına neden olabilmektedir. Zira, temsilcinin bu belgeyi kimlere gösterdiğinin temsil olunan tarafından bilinebilmesi mümkün olmamakta ve temsil yetkisinin geri alındığına ilişkin bildirim de bu kişilerin tamamına yapılamamaktadır⁷⁶⁹. TBK m. 42/III'ün sağladığı koruma imkânından, temsil olunanca bilinen iyiniyetli üçüncü kişiler faydalanabilmektedir. Ancak, temsil

---

⁷⁶⁵ Koller, Der gute Glaube, N. 308; Kocayusufpaşaoğlu, s. 713; Antalya, s. 638; İnceoğlu, s. 532.

⁷⁶⁶ Zäch/Künzle, Art. 34, N. 42 vd.; Keller/Schöbi, s. 67; Eren, s. 507.

⁷⁶⁷ Kocayusufpaşaoğlu, s. 713.

⁷⁶⁸ Aynı doğrultuda bkz. İnceoğlu, s. 532-533.

⁷⁶⁹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 713; Temsilcinin, yetkisini üçüncü kişilere yetki belgesi ile bildirmesi hâlinde, temsilci haberci (ulak) konumunda kabul edilmektedir. Zira, temsil olunanın üçüncü kişilere yapacağı bildirim, mutlaka kendisi tarafından yapılması gerekmektedir. Haberci aracılığıyla, bu bildirim yapılabilmektedir (Nart, Temsil, s. 660).

olunanın ayrıca bir araştırma yapmasına gerek olmadan, mutlaka ve apaçık bilinebilecek üçüncü kişilerin de bu kapsamda olduğu kabul edilmektedir. Örneğin, Leonarda Da Vinci'ye ait bir tablonun satış yetkisinin temsilciye verilmesi hâlinde, yetki belgesinin Ülke'de bu konu ile ilgilenebilecek belli başlı kişilere gösterilmiş olabileceğinin tahmin edilmesi gerekmektedir⁷⁷⁰. İşte, dış temsil yetkisinin bulunduğu hâllerde, yetkinin geri alındığı temsil olunanın bildiği ya da apaçık bilebileceği üçüncü kişilere bildirilmemişse, bu şekilde yaratılan hukuki görünüş temsil olunana isnat edilebilir nitelikte olduğundan, sonuçlarına katlanması gerekmekte ve temsilcinin bu belgeyi kullanarak iyiniyetli üçüncü kişiler yaptığı işlemler de geçerli sayılmaktadır (TBK m. 42/III)⁷⁷¹. Bu kapsamda yapılacak değerlendirmelerde, TBK m. 42/III hükmünün amacının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Nitekim, temsil olunanın üçüncü kişiye ulaşma imkânının olmadığı durumlarda, söz konusu hükme başvurulmasının daha doğru olduğu kabul edilmektedir⁷⁷².

Üçüncü kişinin iyiniyetli olup olmadığının TMK m. 3'te belirtilen esaslar uyarınca tespit edilmesi gerekmektedir. Buna göre, temsil yetkisinin geri alındığını bilmeyen ya da bilebilecek durumda olmayan temsilci ile işlem yapan üçüncü kişi temsil yetkisinin geri alma nedeniyle sona erdiğini biliyorsa, iyiniyetli olmadığı kabul edilmekte ve böyle bir hâlde temsil olunan yapılan işlemle bağlı sayılmamaktadır.

Üçüncü kişilere bildirim yoluyla, iç yetkinin dış yetkiye dönüşmüş olması hâlinde iyiniyetin korunması zorunludur. Aksi takdirde, üçüncü kişiler temsilcinin kendilerine gösterdiği yetki belgesinin gerçeğe uygunluğunu araştırma yükümlülüğü altına sokulması ticaret hayatının gerekleri ile örtüşmemektedir⁷⁷³.

Doktrinde, söz konusu bildirim, temsil olunan ya da yetkili temsilcisi tarafından yapılması gerektiği belirtilmektedir⁷⁷⁴. Ancak, TBK m. 42/III'ün uygulanabilmesi için üçüncü kişinin iyiniyetli olması gerektiğinden, üçüncü kişinin iyiniyet iddiasını

---

⁷⁷⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s. 714-715; İnceoğlu, s. 536.

⁷⁷¹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 715; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 198; Oğuzman/Öz, s. 252; Bucher'e göre, geri alma bildirimini yapılmamasının temsil olunana isnat edilebilmesi için, yetki belgesinin, temsil olunan tarafından önceden belirlenen üçüncü kişilere ibrazı gerekmektedir (Bucher, s. 612); BGB § 172/1'de, iyiniyetli üçüncü kişilerin yetkisiz temsilci tarafından ibraz edilen belgeye güvenerek yaptığı işlemlerin geçerli olduğu açıkça ifade edilmektedir.

⁷⁷² Kocayusufpaşaoğlu, Yetki Belgesi, s. 222 vd.; İnceoğlu ise, temsil olunan tarafından bilinmeyen veya bilinmesi mümkün olmayan kişiler yönünden, bildirim ilân yoluyla yapılmasının şart olduğunu kabul etmenin TBK m. 42/III'ün sistemine daha uygun olacağını belirtmektedir (İnceoğlu, s. 536).

⁷⁷³ Bahtiyar, s. 27-28.

⁷⁷⁴ Zäch/Künzle, Art. 34, N. 52; Koller, Der gute Glaube, N. 307.

ortadan kaldıran bildirim kim tarafından yapıldığı pratikte farklılık yaratmamaktadır⁷⁷⁵.

e. Yetki Belgesinin Geri Verilmesi İçin Gerekenin Yapılmaması

Yetkisi belgesi, temsil olunan adına temsilci sıfatıyla hareket eden kişinin yetkili olduğunu gösterir belgedir⁷⁷⁶. Bu belge, üçüncü kişilerde kolaylıkla temsil yetkisinin varlığına ilişkin güven oluşturulmasına imkân sağlamaktadır⁷⁷⁷. Kendisine temsil olunan tarafından yetki belgesi verilmiş olan temsilcinin temsil yetkisi TBK m. 43 gereğince sona ermiş⁷⁷⁸ olmasına rağmen, bu belgeyi kullanarak işlem yapma ihtimâli bulunmaktadır. Bununla birlikte, TBK m. 43'te öngörülen durumlar temsilcinin şahsında gerçekleşmişse, bazı hâllerde (örneğin; ölüm, gaiplik, fiil ehliyetinin kaybı) temsilcinin yetki belgesini kullanma ve üçüncü kişilerle işlem yapma olasılığı kalmamakta ya da çok sınırlanmış olmaktadır. Sadece iflas ettiği durumlarda yetki belgesini kullanabilmektedir. Bu sebeple, iyiniyetin korunmasına ilişkin hükümler, bazı sona erme hâllerinde özellikle önem taşımaktadır.

Türk Borçlar Kanunu m. 44/II'ye göre, temsil olunan ya da halefleri⁷⁷⁹, temsil yetkisi sona eren⁷⁸⁰ temsilcinin elindeki yetki belgesini geri vermesini sağlamaya yönelik gerekli girişimlerde bulunmadıkları takdirde, iyiniyetli üçüncü kişinin bundan dolayı uğradığı zararı tazmin etmekle yükümlü tutulmaktadır. Temsil olunan, temsilcinin yetki belgesini iade etmesini sağlamak hususunda gereken gayreti göstermemiş ve temsilci de üçüncü kişi ile hukuki işlem yapmışsa üçüncü kişinin güveni korunmaktadır. Ancak, bu koruma yetkisiz temsilci tarafından yapılan işlemin temsil olunanı bağlaması şeklinde olmayıp, iyiniyetli üçüncü kişilerin temsilci ile yaptıkları işlemin hükümsüz kalmış olması nedeniyle uğradıkları olumsuz zararın temsil olunan

---

⁷⁷⁵ **İnceoğlu**, s. 537.

⁷⁷⁶ **Esener**, Temsil, s. 208; **Kocayusufpaşaoğlu**, Yetki Belgesi, s. 215 vd.

⁷⁷⁷ **Watter/Schneller**, Art. 36, N. 1.

⁷⁷⁸ Temsil yetkisinin iptal edildiği hâllerde de TBK m. 44'ün kıyasen uygulanması gerektiği kabul edilmektedir. Buna göre, temsil yetkisinin iptal edilmesi ile temsil yetkisi önceye etkili şekilde verildiği andan itibaren ortadan kalktığı için temsil olunanın bu durumda da yetki belgesini geri almak için üzerine düşen özen yükümlülüğünü yerine getirmesi gerekmektedir (**Koller**, Der gute Glaube, N. 326); **Ergüne**, s. 189; Temsil olunan, herhangi bir sebep yokken yetki belgesinin iade edilmesini istiyorsa, bu durum yetkinin geri alınması anlamına gelmektedir (**Nart**, Temsil, s. 695).

⁷⁷⁹ Doktrinde, temsil olunanın haleflerinin, ölüm hâlinde mirasçılar ve terekeye atanan temsilci, iflâsta ise iflas idaresinin olduğu savunulmaktadır (**Ergüne**, s. 182, dn. 113); Ancak, bu madde kapsamında halef olarak, sadece mirasçıları kabul etmedikah doğru olacaktır. Bununla birlikte, diğerleri hakkında, TBK m. 44/II'nin kıyasen uygulanması mümkündür (**İnceoğlu**, s. 494); **Kocayusufpaşaoğlu**, Yetki Belgesi, s. 215.

⁷⁸⁰ Temsil yetkisinin sona ermesi kavramı, temsil yetkisinin iptalini de içerecek şekilde geniş yorumlanmaktadır (**Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 408, dn. 412).

veya haleflerince karşılanması şeklindedir⁷⁸¹. Bununla birlikte, temel ilişkiye dayanarak temsil olunanın yetkisiz temsilciye rücu edebilmesi mümkündür.

Temsil olunanın yetki belgesinin geri verilmesine yönelik beyanı, herhangi bir şekle tabi olmamakla birlikte, buna ilişkin irade beyanının açıkça ifade edilmesi gerekmektedir⁷⁸². Temsilci, yetkisi sona erdikten sonra en kısa sürede yetki belgesini temsil olunana geri vermeli veya hâkimin belirleyeceği bir yere bırakmalıdır⁷⁸³. Ancak, temsil olunan ya da haleflerince yetki belgesinin iadesinin istendiği bir durumda, TBK m. 44/I hükmü uyarınca temsilcinin bu belgeyi öncelikle temsil olunana geri vermekle yükümlülüğü bulunmaktadır. Tüm çabalarına rağmen temsil olunana ulaşılamamışsa, söz konusu belgenin hâkimin belirleyeceği bir yere bırakılması gerekmektedir. Temsilcinin, temsil olunana ulaşmaya çalışmadan doğrudan hâkime başvurması uygun görülmemektedir⁷⁸⁴.

Yetki belgesini iade yükümlülüğü, bu belgede bulunan yetkilerin tamamının sona ermesi hâlinde doğmaktadır⁷⁸⁵. TBK m. 44/II'de öngörülen sorumluluk bir kusur sorumluluğu olup⁷⁸⁶ temsil olunanın veya haleflerinin yetki belgesini geri alma hususunda herhangi bir girişim yapmamasını gerektirmektedir. Bu kapsamda, temsil olunan ya da haleflerinden, öncelikle temsilciye ulaşmaya çalışarak yetki belgesinin

---

⁷⁸¹ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 706; **Esener**, Temsil, s. 212; **Reisoğlu**, s. 158; **Oğuzman/Öz**, s. 253; **Bahtiyar**, s. 31; Doktrinde, her ne kadar Kanun'da belirtilmemiş olsa da, yanılmaya ilişkin TBK m. 35/II ve yetkisiz temsile ilişkin TBK 47/II' de yer alan düzenlemenin kıyasen uygulanması neticesinde, hakkaniyet gerektiriyorsa kusurlu temsil olunan hakkında olumsuz zarar miktarını aşan bir olumlu tazminata karar verilebileceği ileri sürülmektedir (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 707). Ancak, böyle bir sonuç, sözleşmenin geçersiz sayılması nedeniyle, tazminat sorumluluğunu düzenleyen TBK m. 44/II'nin ifade şekliyle ve amacıyla örtüşmemektedir (**Oğuzman/Öz**, s. 253, dn. 828); Aynı doğrultuda bkz. **Antalya**, s. 641.

⁷⁸² **Nart**, Temsil, s. 696-697.

⁷⁸³ Bu hususta, temsilcinin seçim hakkı bulunmaktadır. Ayrıca, temsilcinin geri verme yükümlülüğünün TBK m. 44 dışında, TBK m. 508/I hükmü uyarınca vekâlet sözleşmesine dayanması da mümkündür (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 706, dn. 70). Burada önemli olan, bu belge ile üçüncü kişide özellikle bir güven yaratılmasının önüne geçmektir; Yetki belgesinin, hâkimin belirleyeceği bir yere tevdi edilmesi durumunda, bu masrafların temsilci tarafından karşılanması gerekmektedir. Özellikle, temsilci sayısı birden fazla ise yetki belgesinin hâkimin belirleyeceği bir yere bırakılması önerilmektedir (**Zäch/Künzle**, Art. 36, N. 19).

⁷⁸⁴ Tarafların anlaşması hâlinde, bu belgenin yırtılarak veya başka bir şekilde yok edilmesi ya da üzerine geçerliliğinin kalmadığını belirtir bir ifadenin yazılması da mümkündür (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 760, dn. 70).

⁷⁸⁵ **Nart**, Temsil, s. 695.

⁷⁸⁶ **Bucher**, s. 280; Bu sorumluluk, bir kusur sorumluluğu ise de burada, culpa in contrahendo bir sorumluluğun söz konusu olduğunu söylemek mümkündür (**Kalkan Oğuztürk**, s. 229); **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp**, s. 198; Aynı doğrultuda bkz. **Antalya**, s. 641; **Oğuzman/Öz**, s. 253; Zäch/Künzle ise culpa in contrahendo sorumluluğunun niteliğinin tartışmalı olması nedeniyle, bu ayrımın önemli olmadığını belirtmektedir (**Zäch/Künzle**, Art. 36, N. 46); Koller ise söz konusu sorumluluğun culpa in contrahendo ile yakın ilişkili olduğunu ileri sürmektedir (**Koller**, Allgemeiner Teil, § 20, N. 18).

iade edilmesini talep etmeleri beklenmektedir. Bu şekilde herhangi bir sonuç alınmadığı takdirde, bu belgenin geri alınması için dava açılması gerekmektedir⁷⁸⁷. Söz konusu dava, yetki belgesinin geri verilmesine, geri almanın mümkün olmaması durumunda ise hükümsüz sayılmasına ilişkindir⁷⁸⁸. Temsil olunanın veya haleflerinin belgeyi alma hususunda gereken çabayı sarfetmiş olmaları yeterli sayılmaktadır. Bu konuda sonuca ulaşmış olmaları şartı aranmamaktadır⁷⁸⁹.

Temsilcinin temsil olunana karşı ileri sürebileceği alacak hakkı bulursa bile belgeyi iade yükümlülüğü devam etmektedir. Bu belge üzerinde, temsilcinin hapis hakkı bulunmamaktadır. Kanun'da, bu hususta açık bir düzenleme olmamasına rağmen, TMK m. 951'den yola çıkarak bu sonuca varılabilmektedir⁷⁹⁰. Yetki belgesinin maddi bir değeri olmadığından, hapis hakkına konu edilebilecek bir taşınır eşya ya da kıymetli evrak sayılabilecek bir niteliği de bulunmamaktadır⁷⁹¹.

Temsil olunanın veya haleflerinin sahte yetki belgesiyle yapılan işlemlerden sorumlulukları bulunmamaktadır⁷⁹². Temsilciye yetki verildiğini gösterir belgede temsil olunanın ıslak imzasının olması gerekmektedir⁷⁹³. Şüphesiz, bu belge noter tarafından da düzenlenebilmektedir. Ancak, belge aslının fotokopisinin yetki belgesi olarak değerlendirilme imkânı bulunmamaktadır. Zira, kaç tane çoğaltıldığının bilmek mümkün değildir⁷⁹⁴.

Söz konusu sorumluluk için yetki belgesinin temsil yetkisi sona ermeden düzenlenmiş olması gerekmektedir. Ancak, temsil yetkisi sona erdikten sonra düzenlenen yetki belgeleri bakımından da TBK m. 44 hükmü kıyasen uygulanabilmektedir⁷⁹⁵. Zira,

---

⁷⁸⁷ **von Tuhr/Peter**, s. 373; **Ergüne**, s. 184; **Yavuz**, Borçlar Kanunu Şerhi, s. 429; **Günergök/Kayıhan**, s. 187; Doktrinde, yetki belgesi belgesinin geri alınması mümkün değilse ya da belge kayıp ise belgenin hükümsüz sayılması için dava açılacağı ileri sürülmektedir (**Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 198).

⁷⁸⁸ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 198.

⁷⁸⁹ **Bahtiyar**, s. 30; **Esener**, Temsil, s. 212; **Antalya**, s. 640; **Yavuz**, El Kitabı, s. 214; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 715; Temsilciye ulaşılmasına imkân olmadığında ise yetki belgesinin ilan edilmesinin mümkün olduğu ifade edilmektedir (**Koller**, Der gute Glaube, N. 339).

⁷⁹⁰ **Esener**, Temsil, s. 209; **Bahtiyar**, s. 29; Alman Medeni Kanunu § 175'te temsilcinin yetki belgesi üzerinde hapis hakkı kullanamayacağı açıkça hükme bağlanmıştır (**Zäch/Künzle**, Art. 36, N. 29).

⁷⁹¹ Kural olarak, sadece fiziki varlığa sahip şeyler eşya sayılabilmektedir. Bkz. **Oğuzman, M. Kemal/Seliçi, Özer/Oktay-Özdemir, Saibe**, Eşya Hukuku, 22. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, s. 6; Ergüne ise, TMK m. 951/II'de yer alan, "Alacaklının üstlendiği yükümlülükle veya borçlunun teslim sırasında ya da daha önce verdiği talimatla veya kamu düzeniyle bağdaşmayan hâllerde de hapis hakkı kullanılamaz." şeklindeki hüküm nedeniyle temsilcinin yetki belgesi üzerinde hapis hakkı kullanmak istemesinin hapis hakkı ile bağdaşmayacağını ifade etmektedir (**Ergüne**, s. 183, dn. 119).

⁷⁹² **Nart**, Temsil, s. 660; **İnceoğlu**, s. 494; BGE 131 III 511.

⁷⁹³ **Oser/Schönenberger**, Art. 36, N. 1; **Nart**, Temsil, s. 694.

⁷⁹⁴ **Zäch/Künzle**, Art. 36, N. 5.

⁷⁹⁵ **Zäch/Künzle**, Art. 36, N. 6; **Koller**, Der gute Glaube, N. 325; **Ergüne**, s. 188 vd.

temsil olunanın TBK m. 43 uyarınca temsil yetkisinin kendiliğinden sona erdiği bir durum hakkında bilgisi yoksa, temsil yetkisinin devam ettiği düşüncesiyle yetki belgesi düzenleme ihtimâli bulunmaktadır. Bununla birlikte, temsil olunan temsilcinin yetkisinin sona erdiğini bildiği hâlde, bu kişiye yetki belgesi düzenleyip vermişse, temsil olunan TBK m. 44'e göre değil TBK m. 41/II uyarınca sorumlu tutulmaktadır. Böyle bir durumda, temsil olunan esasen temsil yetkisi olmayan bir kişinin yetkisi olduğuna dair üçüncü kişiler nezdinde bir görünüş yaratmaktadır. Bu görünüş ise TBK m. 41/II uyarınca dış temsil yetkisinin varlığı anlamını taşımaktadır.

Türk Borçlar Kanunu m. 44 hükmünün uygulanabilmesi için temsilcinin yetki belgesini kullanarak yaptığı işlemin geçersiz olması gerekmektedir. Sözleşmenin geçerli şekilde kurulduğu bir durumda, üçüncü kişinin sözleşmenin geçerliliğine güvenmesi nedeniyle bir zarara uğraması söz konusu olmadığından, TBK m. 44'ün uygulanmasına yer kalmamaktadır. Bu kapsamda, TBK m. 44/II hükmünün yetkisiz temsilci tarafından yapılan işlemin geçerli olmasını sağlayan iyiniyeti koruyan diğer hükümlerin uygulanamadığı hâllerde devreye girdiği ve tâli (ikincil) nitelik taşıdığı anlaşılmaktadır⁷⁹⁶.

Temsil olunanın veya haleflerinin TBK m. 44/ II'den kaynaklanan sorumluluğu, yetkisiz temsilcinin sorumluluğundan (TBK m. 47/II) farklılık göstermektedir. Yetkisiz temsilde, temsil olunanın onay vermemesi nedeniyle sözleşmenin kesin geçersiz sayılması ve bu nedenle zarar gören üçüncü kişinin tazminat talebinde bulunabilmesi için temsilcinin kötüniyetli olması gerekmektedir. Ancak, yetkisiz temsilcinin kötüniyetli olması, diğer bir ifadeyle kusurlu olması, durumunda daha fazla tazminat ödemesine hükmedilebilmektedir⁷⁹⁷. TBK m. 44/II'deki tazminat sorumluluğu ise yetkisiz temsilciyle işlem yapan üçüncü kişinin işlemin geçersiz olmasından ötürü meydana gelen olumsuz zararını kapsamaktadır⁷⁹⁸. Bu sorumluluğun ortaya çıkabilmesi için temsil olunanın veya haleflerinin kusurlu davranışı ve yetkisiz temsilcinin davranışı ile zarar arasında uygun nedensellik bağının olması gerekmektedir⁷⁹⁹. Bunun yanı sıra, yetkisiz temsilci ile işlem yapan üçüncü

---

⁷⁹⁶ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 707; **Oğuzman/Öz**, s. 260.

⁷⁹⁷ **Kalkan Oğuztürk**, s. 229; Burada sözleşme benzeri bir ilişki söz konusudur. Yetkisiz temsilci, sözleşme müzakereleri aşamalarının gerektirdiği yükümlülüklerle uygun davranmadığı için culpa in contrahendodan sorumlu tutulabilmektedir (**Kalkan Oğuztürk**, s. 229).

⁷⁹⁸ **von Tuhr/Peter**, s. 373; **Zäch/Künzle**, Art. 36, N. 58; **Oser/Schönenberger**, Art. 36, N. 7; **Esener**, Temsil, s. 212; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 198; **Eren**, s. 508; **Antalya**, s. 641.

⁷⁹⁹ **Ergüne**, s. 184; **Nart**, Temsil, s. 700.

kişinin iyiniyetli olması şartı aranmaktadır (TBK m. 44/II). Sözleşmenin kurulmasından sonra üçüncü kişinin iyiniyetinin ortadan kalkması, bu hükmün uygulanmasını engellememektedir. Bu bakımdan, sözleşmenin müzakeresi aşamasında üçüncü kişinin yetki belgesini bir defa görmesi yeterli kabul edilmektedir. Yetkinin sona erdiğine ilişkin üçüncü kişide şüphe yaratacak bir durumun mevcut olmaması hâlinde, sözleşmenin kurulması sırasında yetki belgesinin temsilciden tekrar istenmesi gerekli görülmemektedir. Ancak, üçüncü kişi yetki belgesini gördükten sonra temsil yetkisinin sona erdiğini öğrenmişse veya bu hususta şüphe uyandıracak bir olgu ile karşılaşmış ise kötüniyetli sayılmaktadır⁸⁰⁰.

Temsil olunanın TBK m. 44/II'den doğan sorumluluğu, TBK m. 47/I-II kapsamında temsilcinin sorumlu olmasını engellememektedir. Bu durumda, temsil olunan ile temsilci arasında eksik teselsül ilişkisi doğmaktadır (TBK m. 61). Buna göre, üçüncü kişi zararının giderilmesini temsil olunanın (ya da haleflerinden) veya temsilciden talep etme hakkına sahiptir⁸⁰¹. Temsilci ile temsil olunan arasında iç ilişkiyi düzenleyen hizmet veya vekâlet sözleşmesi gibi bir sözleşmenin varlığı durumunda, rücu hususunda öncelikle bu sözleşme hükümleri esas alınmaktadır. Böyle bir sözleşme bulunmadığı takdirde, uyuşmazlığın çözümünde TBK m. 61 hükmünün uygulanması gerekmektedir⁸⁰². Rücu meselesinin çözümlenmesinde, TBK m. 62 hükmü göz önünde bulundurulmalıdır. Bu hükme göre, aynı zarardan sorumlu müteselsil borçlular arasında tazminat paylaşılıyorrsa, bütün durum ve koşulların, özellikle her birine yüklenecek kusurun ağırlığı ve yarattıkları tehlike önem arz etmektedir.

Bu hususta ele alınması gereken diğer bir konu, temsil yetkisi sona erdiği hâlde yetki belgesini geri alma hususunda özen yükümlülüğüne aykırı davranan temsil olunanın haleflerinin sorumluluğudur. Bu kişilerin de TBK m. 61'e göre müteselsil sorumlulukları bulunmaktadır. Ancak, kusursuz olduklarını ispat ettikleri takdirde, tazminat yükümlülüğünden kurtulabilmeleri mümkündür. Haleflerin kendi aralarında rücu imkânının olup olmadığı ve bunun derecesi TBK m. 62/I uyarınca hâkim tarafından takdir edilmektedir⁸⁰³. Kendi payına düşenden daha fazlasını ödeyen

---

⁸⁰⁰ Ergüne, s. 187; Kocayusufpaşaoğlu, s. 717-718.

⁸⁰¹ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 198, dn. 49; Kocayusufpaşaoğlu, s. 708.

⁸⁰² Inceoğlu, s. 507.

⁸⁰³ Tandoğan, Haluk, Türk Mes'uliyet Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s. 377; Gürkanlar, Metin, Bir Zarara Birlikte Neden Olan Birden Çok Kişinin Sorumluluğu (B.K. m.50), Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları, Ankara 1982, s. 110 vd.

halefin, diğer halef veya haleflere rücu etmesi bakımından ise kusur dereceleri özellikle önem taşımaktadır (TBK m. 62/II).

4.1.1.4. Temsilcinin İyiniyetinin Korunması

Türk Borçlar Kanunu m. 45/I’de, “Temsilci, yetkisinin sona ermiş olduğunu bilmediği sürece, temsil olunan veya halefleri, temsilcinin yapmış olduğu hukuki işlemlerin sonuçlarıyla bağlıdır.” hükmü bulunmaktadır⁸⁰⁴. Bu hükümden anlaşıldığı üzere, temsil yetkisinin sona erdiğini bilmeyen temsilci tarafından yapılan işlemin sonuçları, sanki temsil yetkisi devam ediyormuş gibi temsil olunana ait olmaktadır. Diğer bir ifadeyle, temsil yetkisinin sona ermesinin hüküm ifade edebilmesi için temsilcinin bundan haberdar olması gerekmektedir. Örneğin, TBK m. 43’e göre temsil olunanın ölümü temsil yetkisi sona erdirmektedir. Ancak, bu durumu bilmeyen temsilcinin üçüncü kişi ile yaptığı işlemde doğan hak ve borçlar mirasa ait olmaktadır⁸⁰⁵. TBK m. 45 hükmü ile esasen temsilcinin yetkisinin devam ettiğine ilişkin güveni korunmaktadır. Fakat, dolaylı olarak üçüncü kişi de himaye edilmektedir. Temsilci, yetkisinin sona erdiğini bilmeden işlem yapmışsa, TBK m. 47/I kapsamında kusursuz sorumluluk esasına dayalı olarak üçüncü kişilere karşı sorumlu olmaktan kurtulmaktadır⁸⁰⁶.

TBK m. 45/I’in uygulanabilmesi için çifte iyiniyet şartı aranmaktadır. Diğer bir ifadeyle, temsilcinin temsil yetkisinin sona erdiğini bilmemekte iyiniyetli olması tek başına yeterli değildir. Aynı zamanda muhatap üçüncü kişinin de iyiniyetli olması şartı aranmaktadır (TBK m. 45/II)⁸⁰⁷. Temsilci temsil yetkisinin sona erdiğini bilmiyor,

---

⁸⁰⁴ Söz konusu hüküm ile benzer mahiyette vekâlet ve adi ortaklık sözleşmeleri bakımından da Kanun’da düzenlemeler bulunmaktadır. Bu kapsamda, TBK m. 514’de, “Vekilin sözleşmesini sona erdiğini öğrenmeden önce yaptığı işlerden, vekâlet veren ya da mirasçuları sözleşme devam ediyormuş gibi sorumludur.” ve TBK m. 641/I’de, “Ortaklık, fesih bildiriminden başka bir yolla sona ererse, bir ortağın ortaklık işlerini yönetme konusundaki yetkisi, sona ermeyi öğrendiği veya durumun gerektirdiği özeni gösterseydi öğrenebileceği zamana kadar, kendisi hakkında devam eder.” şeklinde hükümler yer almaktadır (İnceoğlu, s. 540).

⁸⁰⁵ Schwarz, s. 393; Esener, Temsil, s. 204.

⁸⁰⁶ Kocayusufpaşaoğlu, Yetki Belgesi, s. 212; Esener, Temsil, s. 205; Kocayusufpaşaoğlu, s. 704; Bahtiyar, s. 32.

⁸⁰⁷ Esener, Temsil, s. 204; Kutlu Sungurbey, s. 39-40; Antalya, s. 636; Yavuz, Borçlar Kanunu Şerhi, s. 43; Altner, Yetkisiz Temsil, s. 70; “Borçlar Yasasının 37. maddesi ise, hem temsilcinin hem de onunla işlem yapan üçüncü kişinin ‘temsil yetkisinin son bulduğunu bilmeleri halinde’ işlemi geçerli ve temsil olunana da bununla bağlı saymaktadır. Bu madde ilk planda üçüncü kişiyi değil, doğrudan doğruya temsilciyi korumak amacıyla yasaya konmuştur. Bununla beraber hükmün temsilci yanında iyi niyetli üçüncü kişiyi de koruduğu açıktır. Borçlar Yasasının 37. maddesi bakımından temsil yetkisi ister Borçlar Yasasının 34. maddesi gereğince, ister 35. maddede sayılan sebeplerle son bulması arasında herhangi bir ayırım öngörülmemiştir. Gerçekten 37. maddenin iyi niyetli temsilciyi korumaya yönelik amacı, geri alma beyanı kendi iktidar alanına ulaştığı halde, herhangi bir sebeple bunu

ancak üçüncü kişi temsil yetkisinin sona erdiğini biliyorsa, temsil olunan yapılan işlem ile bağlı sayılmamakta ve işlem yetkisiz temsil hükümlerine göre sonuç doğurmaktadır⁸⁰⁸. Üçüncü kişinin kötüniyetli olması, menfi rol oynayarak TBK m. 45/I'in uygulanmasına engel olmaktadır (TBK m. 45/II). Üçüncü kişinin iyiniyetli olmaması hâlinde, iyiniyetli temsilcinin TBK m. 45/I kapsamında korunmaması, temsil yetkisinin sona erdiğini bilen veya bilmesi gereken (kötüniyetli) üçüncü kişinin temsilciden tazminat talebinde bulunmasına imkân vermeyen TBK m. 47/I, c. 2 hükmünden kaynaklanmaktadır⁸⁰⁹.

Kanun'da, sadece "bilmeme" durumundan söz edilmekte, dürüstlük kuralı uyarınca gerekli özeni gösterebilir temsil yetkisinin sona erdiğini "bilebilecek" durumda olmasına (TMK m. 3/II) ise değinilmemektedir. Ancak, doktrinde temsilci ya da üçüncü kişi temsil yetkinin sona erdiğini biliyor ya da durumun gereklerine göre kendilerinden beklenen özeni göstermeleri hâlinde bilebilecek durumda olduklarında, TBK m. 45 hükmünün uygulanamayacağı genel olarak kabul edilmektedir⁸¹⁰. Zira, böyle durumlarda, TMK m. 3/II hükmünün uygulanmamasının kabul edilebilir haklı bir gerekçesi bulunmamaktadır. Kaldı ki, TBK m. 45 ile TBK m. 47 arasındaki uyum en iyi bu şekilde sağlanmaktadır⁸¹¹. Nitekim, Yargıtay kararları da bu doğrultudadır⁸¹². İyiniyet, işlemin başından tamamlandığı zamana kadar varlığını devam ettirmelidir. Ancak, iyiniyetin bulunup bulunmadığı değerlendirilirken, taahhüt ve tasarruf işlemlerinin farklı işlemler olduğu nazara alınarak bir sonuca varılması gerekmektedir. Zira, tarafların taahhüt işlemi yapılırken iyiniyetli olmaları sebebiyle bu işlem geçerli

---

öğrenememiş olan temsilcinin de bu maddenin öngördüğü korumadan yararlanması gerekir. Ne var ki 'varmanın' ispatı ilke olarak 'öğrenmenin' de ispat edildiği anlamını taşıyacak olup ve varmaya rağmen geri almayı öğrenmediği konusunda ispat yükü temsilciye ait bulunmaktadır. Borçlar Yasasının 37. maddesinin uygulanabilmesi için hem temsilcinin, hem de onunla işlem yapan üçüncü şahısların temsil yetkisinin son bulduğunu bilmediklerini veya Medeni Yasanın 3. maddesi gereğince beklenen özeni göstermiş olmalarına rağmen öğrenemediklerini ispat etmeleri gerekir." (Y. HGK., 25.06.2003, E. 2003/14-402, K. 2003/435), (Nart, Temsil, s. 707, dn. 7).

⁸⁰⁸ Oğuzman/Öz, s. 251; Kocayusufpaşaoğlu, s. 704.

⁸⁰⁹ Koller, Der gute Glaube, N. 363 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, s. 704; Nart, Temsil, s. 709.

⁸¹⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s. 705; Oğuzman/Öz, s. 251; Antalya, s. 637; Aksi görüş için bkz. Esener, Temsil, s. 205.

⁸¹¹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 705.

⁸¹² "... BK m. 37'nin uygulanabilmesi için hem temsilcinin, hem de onunla işlem yapan üçüncü şahısların temsil yetkisinin son bulduğunu bilmediklerini veya TMK'nın 3. maddesi gereğince beklenen özeni göstermiş olmalarına rağmen öğrenemediklerini ispat etmeleri gerekir..." (Y. 14. HD., 04.07.2011, E. 2011/7702, K. 2011/8724), www.corpus.com.tr, Erişim Tarihi: 03.02.2020.

kabul edildiği hâlde, tasarruf işlemi sırasında iyiniyet hâlinin ortadan kalkması durumunda yapılan tasarruf işlemi geçersiz kabul edilmektedir⁸¹³.

Türk Borçlar Kanunu m. 45'in uygulanabilmesi bakımından, temsil yetkisini kendiliğinden sona erdiren sebepler (TBK m. 43) ile temsil yetkisinin geri alma yoluyla sona ermesi (TBK m. 42) arasında bir ayrıma gidilmemektedir. Bu nedenle, temsil yetkisi hangi sebeple sona ererse ersin, diğer şartlar da mevcutsa bu maddeye başvurulabilmektedir. Önemli olan, temsil yetkisinin daha önceden mevcut olmasıdır⁸¹⁴. Doktrinde, temsil yetkisinin tek taraflı irade beyanı ile geri alındığı durumlarda TBK m. 45'in uygulamayacağını ileri sürülmekte⁸¹⁵ ise de, bu düşünce söz konusu maddenin amacı ile bağdaşmamaktadır. Zira, bu düzenlemenin öncelikli amacı temsil yetkisinin sona erdiğini bilmeyen veya bilmesi mümkün olmayan iyiniyetli temsilciyi hukuken korumaktır. Nitekim, madde metninin ifade biçimi ve Yargıtay'ın, "... BK'nın 37. maddesi bakımından temsil yetkisi ister BK'nın 34. maddesi gereğince, ister 35. madde de sayılan sebeplerle son bulması arasında herhangi bir ayırım öngörülmemiştir. Gerçekten 37. maddenin iyi niyetli temsilciyi korumaya yönelik amacı, geri alma beyanı kendi iktidar alanına ulaştığı hâlde, herhangi bir sebeple bunu öngörmemiş olan temsilcinin de bu maddenin öngördüğü korumadan yararlanması gerekir..." şeklindeki kararı⁸¹⁶, hakim görüşü desteklemektedir.

Temsil olunan ya da temsilci hakkında kısıtlama veya iflas kararı verilmesi hâlinde, örneğin TMK m. 410/II ya da İİK m. 166/II kapsamında yapılan ilânlar ile bilmenin gerçekleştiği kabul edilmektedir. Bu durum, temsilcinin ve üçüncü kişinin iyiniyet iddiasında bulunmasının önüne geçmekte ve TBK m. 45'in uygulanmasına imkân bulunmamaktadır⁸¹⁷. Kanun'un öngörmediği diğer sona erme sebepleri bakımından ise, bunlar genel olarak temsilci tarafından öngörülebilir olduğundan, söz konusu

---

⁸¹³ **İnceoğlu**, s. 544; Temsilcinin temsil yetkisini sona erdiren sebebi öğrenmesi yeterli sayılmaktadır. Bu sebebin, temsil yetkisini sonlandıracağını bilmesine gerek yoktur. Örneğin, temsilcinin temsil olunanın ayırt etme gücünü kaybettiğini öğrenmesi temsilcinin iyiniyetini ortadan kaldırmaktadır. Bunun temsil yetkisini sona erdirdiğini bilmese bile, TBK m. 45 uygulanmamaktadır (**Nart**, Temsil, s. 708).

⁸¹⁴ **von Tuhr/Peter**, s. 366; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 712; **Bahtiyar**, s. 32; **İnceoğlu**, s. 540-541; **Antalya**, s. 636; **Nart**, Temsil, s. 706.

⁸¹⁵ **Zäch/Künzle**, Art. 37, N. 5; **Oser/Schönenberger**, Art. 37, N. 2; **Becker**, Art. 37, N. 1; **Esener**, Temsil, s. 206; Geri alma beyanı hazırlar arasında yapılmış ise, bu hükmün uygulanma imkânı kalmamaktadır. Böyle bir durumda, temsilci yetkisinin sona erdiğini öğrenmektedir (**Nart**, Temsil, s. 706).

⁸¹⁶ Y. HGK., 14.12. 2011, E. 2011/707, K. 2011/769, www.corpus.com.tr, Erişim Tarihi: 03.02.2020.

⁸¹⁷ **Antalya**, s. 637; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 705.

hükmün uygulanma imkânı pek kalmamaktadır⁸¹⁸. TBK m. 45 hükmü, taşınmazların tapu kütüğüne tescil edilmesine ilişkin işlemlerde uygulanmamaktadır⁸¹⁹. Zira, tescilin illî (sebebe bağlı) bir hukuki işlem olduğu kabul edilmektedir⁸²⁰.

4.1.1.5. İyiniyeti İspat Yükümlülüğü

Temsil olunan aleyhine üçüncü kişi tarafından dava açılması durumunda, temsil olunanın üçüncü kişinin iyiniyetli olmadığını ispat etmesi gerekmektedir⁸²¹. Çünkü, asıl olan iyiniyetin varlığıdır (TMK m. 3/1 ve 6). İyiniyet karinesinden ötürü, üçüncü kişinin kötüniyetli olduğu ispatlanmalıdır⁸²². Bununla birlikte, doktrinde üçüncü kişinin temsilcinin iyiniyetli olduğunu ispatlaması gerektiği de ileri sürülmektedir⁸²³. Ancak, temsilci bu davanın tarafı olmadığı gibi temsilcinin iyiniyetli olup olmadığı hususu da temsilci ile temsil olunan arasında bir mesele olduğundan, ispat külfetinin üçüncü kişi üzerinde bırakılması hakkaniyete uygun düşmemektedir. Bu nedenle, ispat külfetinin temsil olunana ait olması, dolayısıyla temsil olunanın üçüncü kişinin temsilcinin temsil yetkisinin geri alındığını bildiğini veya gerekli özeni göstermiş olması hâlinde bilebilecek durumda olduğunu ispat etmesi daha uygun görülmektedir. Diğer taraftan, menfi vakıaların ispatlanmasının genel olarak çok zor olması nedeniyle, böyle durumlarda ispat yükümlülüğü karşı tarafta olduğu kabul edilmektedir⁸²⁴.

Üçüncü kişi tarafından temsilciye karşı TBK m. 47'ye dayanılarak bir dava açılması durumunda ise temsilcinin karşı tarafın iyiniyetli olmadığını, kendisinin iyiniyetli olduğunu ve somut olayın TBK m. 45 kapsamında kaldığını ispat etmekle yükümlü olduğu ifade edilmektedir⁸²⁵. Ancak, TMK m. 3/I ve m. 6 hükümleri dikkate alındığında, bu şekilde açılan bir davada ispat yükümlülüğünün üçüncü kişide olması gerekmektedir⁸²⁶.

---

⁸¹⁸ Nart, Temsil, s. 706.

⁸¹⁹ Antalya, s. 636.

⁸²⁰ Y. 4. HD., 25.12.1973, 13769/10165 (Yavuz, El Kitabı, s. 216, dn. 2).

⁸²¹ İnceoğlu, s. 544; Nart, Temsil, s. 709.

⁸²² Tiftik/Şen, s. 2660.

⁸²³ Watter/Schneller, Art. 37, N. 6.

⁸²⁴ İnceoğlu, s. 545; Nart, Temsil, s. 710.

⁸²⁵ Zäch/Künzle, Art. 37, N. 15.

⁸²⁶ İnceoğlu, s. 545.

4.1.1.6. Hukuki Görünüşe Güvenen Üçüncü Kişinin Korunması

Hukuki görünüş⁸²⁷, dışarıya karşı gerçekte var olmayan belli bir olgunun, hukuki durumun yansıtılmasıdır⁸²⁸. Esasen gerçeğe uygun düşmeyen bir dış görüntü, hayatın olağan akışı içerisinde üçüncü kişide gerçeği yansıttığı düşüncesine yol açabilmektedir. İyiniyetli üçüncü kişilerin dış görünüş doğrultusunda güven temelli gerçekleştirdikleri işlemlerin, özellikle ticari hayat ve işlem güvenliği ilkesi gereğince korunması gerektiği düşüncesinden yola çıkarak hukuki görünüşe güven nazariyesi geliştirilmiştir⁸²⁹. Hukuki görünüşün korunduğu durumlarda, görünüş sanki gerçek ile örtüşüyormuş gibi muamele edilmektedir⁸³⁰.

Hukuki görünüşe dayalı temsilde, temsilcinin temsil yetkisi bulunmamaktadır. Bu sebeple, yetkisiz temsil durumu varmış gibi düşünülse de, burada dışa yansıyan görünüş itibariyle temsil yetkisinin varlığına dair karine olduğu kabul edilmektedir⁸³¹. Temsil olunan ile temsilci arasındaki iç ilişkiyi bilmeyen veya kendisinden bilmesi beklenmeyen üçüncü kişinin, temsil yetkisinin bulunduğu veya temsil yetkisinin kapsamının gerçekte verilenden daha geniş olduğuna ilişkin temsil olunanın fiili davranışları ile yarattığı hukuki görünüşe güveni korunmaktadır. Üçüncü kişiler hâl ve şartlara göre güven duymakta haklı ise yetkisiz temsil hükümleri uygulanmamaktadır. Burada, temsilciye gerçekte temsil yetkisi verilmiş gibi yapılan işlem hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadır⁸³². Diğer bir ifadeyle, temsil olunanın açık bir irade beyanı olmasa bile üçüncü kişiler bakımından hukuki görünüş yaratan fiili davranışları TBK m. 41/II⁸³³ ve m. 42/III'ün uygulanmasına yol açabilmektedir. Yargıtay'ın bazı kararlarında da, dürüstlük kuralından faydalanmak suretiyle hukuki görünüş ilkesi açıklanmıştır⁸³⁴. Temsil olunanın üçüncü kişinin iyiniyetli olmadığını ispat etmesi durumunda, söz konusu işlem yetkisiz temsil hükümlerine göre sonuçlandırılmaktadır.

---

⁸²⁷ Hukuki görünüş kavramı, hukukumuza, Alman hukukundaki "Rechtsschein" kavramının tercüme edilmesiyle girmiştir (**Kalkan Oğuztürk**, s. 50).

⁸²⁸ **Ülgen, Hüseyin**, Türk Ticaret Hukukunda Hukuki Görünüş Nazariyesi (Ticari İşletme Bakımından Uygulama), Vedat Kitapçılık, İstanbul 2005, s. 105.

⁸²⁹ **Kalkan Oğuztürk**, s. 63; **Akyol**, Temsil, s. 235.

⁸³⁰ **Kalkan Oğuztürk**, s. 52; **Hatemi/Gökyayla**, s. 112.

⁸³¹ **Akyol**, Temsil, s. 241; **Kalkan Oğuztürk**, s. 69.

⁸³² **von Tuhr/Peter**, Art. 42, N. 24; **Kutlu Sungurbey**, s. 40; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 643; **Kalkan Oğuztürk**, s. 50.

⁸³³ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 643.

⁸³⁴ Özellikle, Y. İBK. 09.03.1955, E. 22, K. 22 sayılı Karar'da, Yargıtay uyuşmazlığı güven teorisi ve dürüstlük kuralı çerçevesinde incelemiştir (Bkz. **Kalkan Oğuztürk**, s. 52-53).

Hukuki görünüşe dayalı temsil yetkisi, katlanma suretiyle yaratılan hukuki görünüşe dayalı temsil yetkisi ve ihmâl suretiyle yaratılan hukuki görünüşe dayalı temsil yetkisi olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkmaktadır⁸³⁵. Her iki kavram da Alman Yüksek Mahkemesi ve doktrini tarafından geliştirilmiş⁸³⁶ ise de, İsviçre-Türk hukuk sistemleri açısından da uygun olduğu görülmektedir.

a. Katlanma Suretiyle Yaratılan Hukuki Görünüşe Dayalı Temsil (Katlanma Temsili)

Temsil olunan, bir başkasının kendisinin temsilcisiymiş gibi davrandığını ve üçüncü kişilerin buna dayanarak bir temsil yetkisinin bulunduğu sonucuna varabileceklerini bildiği ve bunu engelleme imkânı olduğu hâlde, müdahalede bulunmayarak üçüncü kişilerde temsilin varlığı noktasında güven uyanmasına yol açarsa, katlanma suretiyle yaratılan hukuki görünüşe dayalı temsil (Duldungsvollmacht) meydana gelmektedir⁸³⁷.

Katlanma temsili ile zımnî temsil birbirinden farklı durumlardır. Zımnî temsilde, örtülü de olsa, temsil olunan temsil yetkisi verme iradesine sahiptir. Güven ilkesi doğrultusunda, temsilcide kendisine yetki verildiği kanaati oluşmakta ve gerçekten temsilci sıfatını kazanmaktadır. Zımnî temsil yetkisi verildiği hâllerde, katlanma temsiline şartlarının oluşup oluşmadığına bakılmaksızın işlem geçerli sayılmaktadır. Burada, geçerli bir temsil yetkisi olduğu için TBK m. 41/II'deki korumaya ihtiyaç bulunmamaktadır. Katlanma temsiline ise temsilci gibi davranan kişi yetkisi olmadığını bilmekte veya en azından bu durumu bilmesi gerekmektedir⁸³⁸.

Katlanma temsiline, temsilcinin davranışlarının az yada çok devamlılık göstermesinin gerekip gerekmediği hususu tartışmalıdır. Bu konudaki bir görüş⁸³⁹, davranışlarda devamlılık ararken, diğer bir görüş⁸⁴⁰ böyle bir devamlılığın şart olmadığı, bir defalık uygulamanın bile yeterli sayılacağını ifade etmektedir. Kabul etmek gerekir ki, davranış sıklığı arttıkça üçüncü kişide temsil olunan adına hareket eden kişinin temsil yetkisinin olduğuna dair bir güvenin oluşması daha kolay olmakla

---

⁸³⁵ **Violand**, s. 84; **Ülgen**, s. 111 vd.; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 643 vd.; **Akyol**, *Temsil*, s. 233; **Antalya**, s. 601-602.

⁸³⁶ **Esener**, *Temsil*, s. 50.

⁸³⁷ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 643; **İnceoğlu**, s. 118-119.

⁸³⁸ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 643-644; **Akyol**, *Temsil*, s. 251- 252; **İnceoğlu**, s. 122; **Nart**, *Temsil*, s. 662.

⁸³⁹ **Leipold, Dieter**, *BGB I: Einführung und Allgemeiner Teil*, 2. Auflage, Tübingen 2002, N. 841; **Larenz/Wolf**, § 48, N. 22.

⁸⁴⁰ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 643; **İnceoğlu**, s. 119; **Akyol**, *Temsil*, s. 249.

birlikte, somut olayın özelliğine göre tek bir davranışın bile katlanma temsiline yol açabilmesi mümkündür. Örneğin, temsil olunanın da hazır bulunduğu bir tören esnasında, herkesin huzurunda bir kimsenin kendisini temsilci olarak tanıtmaması, diğer şartların da olması hâlinde katlanma temsiline sebebiyet vermektedir⁸⁴¹.

Katlanma temsili için aranan diğer bir şart, temsil olunanın temsilci gibi davranan kişinin davranışlarını engelleme imkânı olmasına rağmen müdahalede bulunmamasıdır⁸⁴². Bunun yanında, üçüncü kişi dürüstlük kuralı gereğince iş hayatının geleneklerini de göz önünde bulundurarak temsilcinin yetkisinin bulunduğu sonucuna varmalıdır⁸⁴³.

Katlanma temsili hakkında, İsviçre Federal Mahkemesi kararına da konu olmuş klasik örnek, bürosunun idaresini antetli kağıtları da teslim ederek stajyerine bırakarak tatile çıkan bir avukatın temsil yetkisi verme iradesi bulunmasa bile yaratmış olduğu hukuki görünüşün sonuçlarına katlanma zorunluluğunda kalmasıdır. Zira, avukatın, stajyerinin temsilci gibi davrandığını ve üçüncü kişilerin de bu duruma güvenerek işlem yaptığını bilmesine ve önleme imkânı olmasına rağmen olaylara sessiz kalması, yaratılan hukuki görünüşe katlanmasını gerektirmektedir⁸⁴⁴. Konuyla ilgili verilebilecek bir diğer örnek, evli bir kadın kendisinin de hazır bulunduğu bir ortamda, eşinin kendisi adına sözleşme yapmasına karşı çıkmamışsa, temsil yetkisi verme iradesine sahip olmasa bile yaratmış olduğu görünüşün sonuçlarına katlanması icap etmektedir⁸⁴⁵. Katlanma temsilinde, temsilcinin yetkisi olmamasına rağmen üçüncü kişilerle yapmış olduğu işlem yetkisiz temsil hükümlerine göre değil, geçerli bir işlem olarak hüküm ve sonuç doğurmaktadır⁸⁴⁶.

b. İhmâl Suretiyle Yaratılan Hukuki Görünüşe Dayalı Temsil (Görünüş Temsili)

Temsil olunan, temsilci sıfatıyla hareket eden kişinin hareketlerini bilmiyor, fakat ihmâlcî davranmayıp gerekli özeni gösterseydi bu durumu öğrenebilme ve buna engel

---

⁸⁴¹ **Akyol**, Temsil, s. 249

⁸⁴² **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 643; **Akyol**, Temsil, s. 249; **İnceoğlu**, s. 120.

⁸⁴³ **Akyol**, Temsil, s. 249; **İnceoğlu**, s. 120.

⁸⁴⁴ **İnceoğlu**, s. 121.

⁸⁴⁵ **Akyol**, Temsil, s. 176.

⁸⁴⁶ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 643.

olabilme imkânına sahip olduğu takdirde, ihmâl suretiyle yaratılmasına sebebiyet verdiği bu hukuki görünüşün sonuçlarından sorumlu tutulmaktadır⁸⁴⁷.

Katlanma temsilinde, temsil olunan temsilci gibi davranan kişinin davranışlarının farkındadır. Fakat bu davranışlara göz yuman bir tavır sergilemektedir. Görünüşte temsilde ise temsil olunanın temsilcinin bu yöndeki hareketlerinden haberi bulunmamaktadır⁸⁴⁸. Böyle bir durumda, temsilci kendisine temsil yetkisi verilmediğini bilen veya bilmesi gereken bir kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Temsilci, güven ilkesine göre kendisine yetki verildiği düşüncesi ile işlem yapmakta haklı ise gerçekten temsilci sıfatına sahip olacağı için gerçek durumla örtüşmeyen hukuki görünüşten bahsetmeye gerek bulunmamaktadır⁸⁴⁹.

Görünüş temsilinin söz konusu olabilmesi için üçüncü kişinin iyiniyetli olması ve dürüstlük kuralına göre onda temsil yetkisinin varlığına dair korunmaya değer bir güven oluşması gerekmektedir. Üçüncü kişi temsil yetkisi eksikliğini biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, görünüş temsili ortaya çıkmamaktadır⁸⁵⁰. Üçüncü kişinin iyiniyetli sayılmaması için hafif ihmâlinin varlığı yeterli kabul edilmektedir. Söz konusu güven duygusu, işlem yapılmadan önce veya en geç işlem sırasında var olmalıdır. Zira, işlem yapıldıktan sonra oluşan güven ile üçüncü kişinin korunması arasında nedensellik bağı bulunmamaktadır⁸⁵¹. Görünüşte temsille ilgili olarak, genelde temsil yetkisi bulunmayan bir şirket çalışanın temsil olunan firmaya ait isim, adres gibi bilgileri içeren kağıtların ya da mührün izinsiz kullanması neticesinde karşı tarafta bir hukuki görünüş yaratarak işlem yapması örnek olarak verilmektedir⁸⁵². Görünüşte temsil hâlinde, üçüncü kişinin temsilciden yetki belgesinin ibrazını isteyerek veya temsil olunan ile temasa geçerek gerçeği araştırabileceği düşüncesi akla gelse bile bu beklenti işlem ve ticaret hayatının gerçeklerine uygun düşmemektedir⁸⁵³.

İhmâl suretiyle yaratılan hukuki görünüşe dayalı temsilin hukuki sonuçları hakkında, doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. Azınlıkta kalan görüş⁸⁵⁴, temsil olunanın

---

⁸⁴⁷ **Bucher**, s. 613; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 644; **Akyol**, *Temsil*, s. 235; **Antalya**, s. 602; **İnceoğlu**, s. 123.

⁸⁴⁸ **Akyol**, *Temsil*, s. 251-252; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 643.

⁸⁴⁹ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 645.

⁸⁵⁰ **Zäch/Künzle**, Art. 33, N. 52; **Nart**, *Temsil*, s. 663.

⁸⁵¹ **Akyol**, *Temsil*, s. 235 vd.

⁸⁵² **Antalya**, s. 602.

⁸⁵³ **Akyol**, *Temsil*, s. 236.

⁸⁵⁴ **Medicus**, N. 970 vd.; **Keller/Schöbi**, s. 74-75; Bu görüş, hiçbir irade beyanı ve bilinci olmaksızın, ancak ihmâli ile güven ilkesine göre üçüncü kişinin irade beyanı olarak değerlendirdiği bir davranışta bulunan bir kişinin, nasıl ki bu beyanı ile bağlı olduğu kabul edilebiliyorsa, böyle bir hâlde de ihmali

sorumluluğunun culpa in contrahendo ilkesine dayandığını ifade etmektedir. Buna göre, temsil olunanın kendi temsilcisiymiş gibi hareket eden kişiden haberinin olmaması ve bu konuda sırf ihmâlinin bulunması onun sözleşme ile bağlı olmasını, ticaret hukuku kapsamındaki temsil hâlleri hariç olmak üzere, gerektirmemektedir. Burada, ancak culpa in contrahendo esasından kaynaklanan olumlu tazminat sorumluluğu olabilmektedir.

Başka bir düşünce grubuna⁸⁵⁵ göre ise, temsilciye gerçekte verilmiş bir yetki söz konusu olmadığı için culpa in contrahendoya dayalı bir sorumluluk ta doğmamaktadır. Zira, culpa in contrahendo esasına dayalı sorumluluk, temsilcinin müzakere yetkisine sahip olmasını gerektirmektedir. Böyle bir durumda ise, ancak yetkisiz temsilci gibi bir sorumluluk hâli ortaya çıkmaktadır⁸⁵⁶. Diğer taraftan, görünüşte temsili yetkisiz temsil gibi kabul ederek, temsil olunanın TBK m. 44/II’de belirtildiği şekilde sorumlu olduğunu kabul edenler de bulunmaktadır⁸⁵⁷.

Bizim de katıldığımız hâkim görüşe⁸⁵⁸ göre, sonuç olarak katlanma yoluyla yaratılan hukuki görünüş ile ihmâl suretiyle yaratılan hukuki görünüş arasında bir fark bulunmamaktadır. Dolayısıyla, ilgili şartların varlığı hâlinde temsil olunanın iyiniyetli üçüncü kişiye yönelik yetki eksikliği itirazında bulunamayacağı ve temsilcisi gibi davranan kişinin işlemleri ile bağlı olacağı kabul edilmektedir. Görünüşte temsil, esas olarak üçüncü kişiyi korumaktadır. Bu durumda, sadece üçüncü kişi hak kazanabilmekte, temsil olunanın ya da temsilcinin bir hak kazanması söz konusu olmamaktadır. Temsil olunan, görünüşte temsil neticesinde yapılan işlem ile bağlı olduğundan, üçüncü kişi ifanın yerine getirilmesini, ifanın imkânsız olması veya temerrüt halinde de ifa zararının (müsbet zararının) giderilmesini talep etme hakkına sahiptir. Temsil olunanın temsil yetkisini iptal ederek sorumluluktan kurtulması ya da ifa sorumluluğunun TBK m. 33’deki gibi menfi tazminata dönüşmesi söz konusu değildir. Temsil olunanın sorumluluğu, kanundan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle,

---

davranışı ile hukuki görünüş yaratan bir kişinin, yarattığı bu hukuki görünüşten sorumlu olması gerektiği belirtilerek eleştirilmektedir (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 645).

⁸⁵⁵ **Ballerstedt**, s. 509 (**Akyol**, Temsil, s. 246, dn. 53’ten naklen).

⁸⁵⁶ **Akyol**, Temsil, s. 246.

⁸⁵⁷ **Fikentscher**, s. 9 (**Akyol**, Temsil, s. 246, dn. 54’ten naklen).

⁸⁵⁸ **Gauch/Schlupe/Schmid/Rey**, N. 1412; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 645; **Akyol**, Temsil, s. 245; **İnceoğlu**, s. 124; **Kalkan Oğuztürk**, s. 73 vd.; **Nart**, Temsil, s. 664.

üçüncü kişinin sözleşmenin geçerli olduğu yönündeki güveni nedeniyle uğradığı zararının tazmin edilmesi gerekmektedir⁸⁵⁹.

4.1.1.7. İyiniyetli Üçüncü Kişileri Koruyan Hükümler Arasındaki İlişki

Temsil yetkisi eksikliğine karşın iyiniyetli üçüncü kişileri korumak amacıyla getirilen düzenlemelerden birkaçının aynı somut olaya uygulanması gündeme gelebilmektedir. Bu durumda, bahsi geçen hükümlerin uygulama sırasının belirlenmesi gerekmektedir⁸⁶⁰. Buna göre, öncelikle TBK m. 45/I hükmünün göz önünde bulundurulması daha isabetli görünmektedir. Hem temsilci hem de üçüncü kişi iyiniyetli ise diğer düzenlemelere geçmeye gerek bulunmamaktadır. Üçüncü kişinin iyiniyetini korumaya yönelik diğer hükümler (TBK m. 41/II, 42/III ve 44/II) temsilcinin kötünietli olduğu (temsil yetkisinin bulunmadığını bildiği veya bilebilecek durumda olduğu) hâllerde uygulanmaktadır. Bu hükümlerin aksine, TBK m. 45 temsil yetkisinin yokluğu hususunda temsilcinin iyiniyetli olmasını arayan bir hüküm olduğundan öncelikle temsilcinin iyiniyetli olup olmadığının tespiti önem taşımaktadır. Temsilci iyiniyetli ise somut uyuşmazlığa TBK m. 45 hükmü uygulanmaktadır⁸⁶¹.

⁸⁵⁹ Akyol, Temsil, s. 239 vd.

⁸⁶⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s. 720.

⁸⁶¹ Kocayusufpaşaoğlu, Yetki Belgesi, s. 217 vd.; Oğuzman/Öz, s. 261, dn. 863; Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 405; Ergüne, s. 190 vd.; Bahtiyar, s. 33; “Temsil yetkisinin geri alınması halinde Borçlar Yasasının 36/2 ile 33/2, 34/3 ve 37. maddelerinin karşılıklı uygulama alanlarını şöyle özetleyebiliriz.

1. Hem temsilci hem de üçüncü kişi iyiniyetli ise, uygulanacak hüküm BK. m.37’dir.
2. Üçüncü kişi iyiniyetli, temsilci kötünietli ise,
  - a) Yetki belgesinin temsilci tarafından temsil belgesi geri alınmadan önce üçüncü kişiye ibraz edilmesi ve temsil olunanın geri almadan, üçüncü kişiyi haberdar etmemesi durumunda,
    - aa) Temsil olunanca bilinen veya bilinmesi gereken üçüncü kişilere karşı uygulanacak hüküm BK. m.34/3’tür.
    - bb) Temsil olunanca bilinmeyen ve bilinmesi de gerekmeyen üçüncü kişilere karşı uygulanacak hüküm BK. m. 36/2’dir.
  - b) Yetki belgesinin, temsilci tarafından temsil yetkisi geri alındıktan sonra üçüncü kişiye ibraz edilmesi ve temsil olunanın geri almadan üçüncü kişiyi haberdar etmemesi durumunda,
    - aa) Temsil olunanca bilinen veya bilinmesi gereken üçüncü kişilere karşı uygulanacak hüküm BK. m. 33/2’dir.
    - bb) Temsil olunanca bilinmeyen ve bilinmesi de gerekmeyen üçüncü kişilere karşı uygulanacak hüküm BK. m. 36/2’dir.”(Y. HGK., 25.06.2003, E. 14-402, K. 435), www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 15.04.2020. Söz konusu Yargıtay Kararındaki ifadeler incelendiğinde, Yüksek Mahkemece Kocayusufpaşaoğlu’nun görüşü doğrultusunda karar verildiği anlaşılmaktadır.; Aynı doğrultuda bkz. Y. HGK., 15.02.2012, E. 2011/19-772, K. 2012/71, www.uyap.gov.tr, Erişim Tarihi: 22.10.2021.

TBK m. 44/II, diğer koruyucu hükümler karşısında tali bir nitelik taşımaktadır⁸⁶². Dolayısıyla, TBK m. 45'in uygulandığı durumlarda, TBK m. 44/II uygulanmamaktadır⁸⁶³.

Üçüncü kişinin iyiniyetli, ancak temsilci kötünietli ise temsilcinin elinde yetki belgesi olup olmadığı ve yetki belgesini üçüncü kişilere ibraz edilip edilmediğinin araştırılması gerekmektedir. Temsilcinin elinde yetki belgesi yoksa TBK m. 44/II'nin uygulanması mümkün değildir. Temsilcinin elinde yetki belgesi varsa ve bu belge temsil yetkisi geri alınmadan önce temsilci tarafından üçüncü kişilere gösterilmiş, ancak temsil yetkisinin geri alındığını temsil olunan üçüncü kişilere bildirmemişse, temsil olunanın bildiği veya bilmesi gerektiği üçüncü kişiler hakkında TBK m. 42/III; temsil olunanın bilmediği veya bilmesinin gerekmediği üçüncü kişiler hakkında ise TBK m. 44/II uygulanmaktadır.

Temsilci, temsil yetkisi geri alındıktan sonra yetki belgesini üçüncü kişilere ibraz etmişse ve temsil yetkisinin geri alındığını temsil olunan üçüncü kişilere bildirmemişse, temsil olunanın bildiği veya bilmesi gerektiği üçüncü kişiler hakkında TBK m. 41/II; temsil olunanın bilmediği veya bilmesinin gerekmediği üçüncü kişiler hakkında ise TBK m. 44/II'nin uygulanması gerekmektedir⁸⁶⁴.

4.1.2. Yetkisiz Temsilcinin Üçüncü Kişi İle Yaptığı İşlemin Askıda Geçersiz Olması

4.1.2.1. Genel Olarak

Yetkisiz temsilcinin temsil olunan ad ve hesabına üçüncü kişi ile yaptığı hukuki işlemin geçerliliği temsil olunanın onayına bağlıdır. Temsil olunan onay verinceye kadar yapılan işlem hukuken sonuç doğurmamakta ve askıda geçersiz kabul edilmektedir⁸⁶⁵. Kanun koyucu, yetkisiz temsilci tarafından yapılan işlemin baştan itibaren kesin geçersiz olmasını istememekte ve onay ile geçerlilik kazanabilmesine imkân vermektedir⁸⁶⁶. Temsilci gibi davranan kişinin yetkisinin olmaması, işlemin

---

⁸⁶² Oğuzman/Öz, s. 260; Nart, Temsil, s. 702.

⁸⁶³ Kutlu Sungurbey, s. 39-40; Bahtiyar, s. 33.

⁸⁶⁴ Kocayusufpaşaoğlu, s. 720-721; Oğuzman/Öz, s. 261, dn. 863; Ergüne, s. 190; Oruç Ömeroğlu, s. 235-236.

⁸⁶⁵ Schwarz, s. 395; Kutlu Sungurbey, s. 44; Oğuzman/Öz, s. 257; Belgesay, s. 133.

⁸⁶⁶ Günergök/Kayıhan, s. 188; Yavuz, dolaylı temsilde de yetkisiz temsil ilişkisinin meydana gelebileceğini ifade etmektedir. Onay, doğrudan yetkisiz temsilde işlemin geçerli hâle gelmesini ve iş sahibine karşı ileri sürülmesini sağlamak şeklinde çifte hukuki sonuç doğurmaktadır. Dolaylı temsilde ise temsil olunanın beyanı, hukuki işlemi sadece dolaylı temsilcinin iş sahibine karşı geçmişe etkili

geçerliliği bakımından noksanlık oluşturmaktadır. Bu noksanlık, temsil olunanın onayı ile giderilebilmektedir. Temsil olunanın onayı ile askıda geçersizlik hâli sona ermekte ve işlem baştan itibaren geçerli sayılmaktadır. Askıda geçersizlik, bir hukuki işlemin tamamlayıcısı olan bir unsurunun eksikliği hâlinde işlemin geçerlilik kazanabilmesi için eksik unsurun tamamlanması gerektiği durumlarda karşılaşılan bir kavramdır. Tamamlayıcı unsur eksikliğini giderildiği veya bu unsurun tamamlanamayacağı kesin olarak belli olduğu zamana kadar hukuki işlem askıda geçersiz olmaya devam etmektedir⁸⁶⁷. Diğer bir deyişle, işlem kurulmuş, ancak bu işlemin geçerli olup olmayacağı henüz belli değildir⁸⁶⁸. Yapılan işlem, temsil olunan tarafından onaylanmadığı sürece taraflar birbirlerine karşı hak iddia edememektedir⁸⁶⁹. Bu aşamada, tarafların henüz alacaklı veya borçlu sıfatı bulunmamaktadır⁸⁷⁰. Bu durum sınırlı ehliyetsiz bir kişinin kanuni temsilcisinin onayı olmadan yaptığı bir sözleşmedeki duruma benzemektedir⁸⁷¹. Yapılan işlemin geçerliliği kanuni temsilcinin onayına bağlıdır. Onayın verilip verilmeyeceğinin belirsiz olduğu zaman diliminde işlem askıda geçersiz kabul edilmektedir. Onay verildiği takdirde, işlem önceye etkili olacak şekilde geçerli hâle gelmektedir. Onayın verilmemesi veya verilmeyeceğinin kesinleşmesi durumunda ise işlem kesin geçersiz sayılmaktadır. Ancak, arada böyle bir benzerlik olmasına rağmen usul hukuku açısından önemli bir farkı belirtmekte fayda bulunmaktadır. Ehliyetsizlik, hakkın doğumuna engel bir vakıa olması nedeniyle, hâkim tarafından re'sen dikkate alınmaktadır. Yetkisiz temsilde ise def'i haklarında olduğu gibi yetki eksikliğini ilgili kişi tarafından ileri sürülmesi gerekmektedir⁸⁷². Bununla birlikte, bir görüşe⁸⁷³ göre temsil yetkisinin işlemin kurucu

---

sonuç doğuracak şekilde ileri sürmesine imkân vermektedir. Bu sebeple, burada onaydan değil uygun bulmadan söz etmek daha doğrudur. Ancak, uygun bulma, yetkisiz dolaylı temsilcinin işlemine geçerlilik kazandırmamaktadır. Zira, işlem dolaylı temsilci adına zaten geçerli şekilde kurulmuştur. Uygun bulma beyanı, yenilik doğuran nitelikte bir işlem olup, dolaylı temsilden doğan hukuki sonuçların temsil olunan hesabına doğmasını sağlamaktadır (Yavuz, Dolaylı Temsil, s. 31-32).

⁸⁶⁷ Schwarz, s. 395; Oğuzman/Barlas, s. 194; Demircioğlu, Huriye Reyhan, Güven Esası Uyarınca Sözleşme Görüşmelerindeki Kusurlu Davranıştan Doğan Sorumluluk (Culpa In Contrahendo Sorumluluğu), Yetkin Yayınları, Ankara 2009, s. 208-209.

⁸⁶⁸ Eren, s. 510; Kocayusufpaşaoğlu, s. 723; Bu doğrultuda, henüz tamamlanmamış bir işlemin kurulmasından bahsedilemeyeceği, irade bozuklukları ve gabin hâlinde olduğu gibi özel bir geçersizlik hâlinin bulunduğu, dolayısıyla “tek yanlı bağlamazlık” yaptırımının tabi olduğu yolundaki görüş ve benzer düşünceler (Aynı doğrultuda, Esener, Yetkisiz Temsil, s. 122) ile eleştirileri için bkz. Kutlu Sungurbey, s. 44 vd. Ancak, bahsi geçen görüş ve benzerlerine katılmak mümkün değildir. Zira, sözleşme kurulmuş olup, onay verilmeden önce sonuçlarını doğurmamaktadır.

⁸⁶⁹ Kutlu Sungurbey, s. 48.

⁸⁷⁰ Temsil olunanın sözleşmeden doğan haklarını talep etmesinin, yapılan işleme onay vermek anlamını taşıdığına gözardı edilmemesi gerekmektedir (Bkz. Kocayusufpaşaoğlu, s. 723).

⁸⁷¹ Oser/Schönenberger, Art. 38, N. 8; Esener, Yetkisiz Temsil, s. 122.

⁸⁷² Esener, Yetkisiz Temsil, s. 122; Kutlu Sungurbey, s. 47.

⁸⁷³ Keller/Schöbi, s. 88.

unsurları arasında yer alması nedeniyle, temsil olunan tarafından ileri sürülmemiş olsa bile hâkimin görevden ötürü yetki eksikliğini re'sen dikkate alması gerekmektedir. Buna karşılık, temsil yetkisinin kurucu unsur mahiyetinde olmadığı, sonradan tamamlanması mümkün bir eksiklik olduğunun kabulü durumunda, yetki eksikliğinin itiraz niteliği taşımadığı sonucuna varılmaktadır⁸⁷⁴.

Kanaatimce, yetki eksikliğinin kurucu unsur olarak nitelendirmek doğru değildir. Zira, kurucu unsurların eksikliği hâlinde yapılan işlem yok hükmünde kabul edilmektedir⁸⁷⁵. Yetkisiz temsilde, yokluktan söz etmek mümkün değildir. Yokluk hâlinde, muhatap üçüncü kişi sözleşme ile bağlı tutulmamaktadır. Yetkisiz temsilde ise temsil olunan yetkisiz temsilcinin yaptığı işleme onay verinceye kadar üçüncü kişi, sözleşme ile bağlı kalmaya devam etmektedir⁸⁷⁶.

Askıda geçersizliğin en önemli sonuçlarından biri, kural olarak üçüncü kişinin tek taraflı olarak sözleşme ile bağlılığının devam etmesidir. Üçüncü kişinin yetkisiz temsilci ile yapacağı anlaşma ile bile bu durumun ortadan kaldırılma imkânı bulunmamaktadır⁸⁷⁷. Ancak, yetkisiz temsilcinin yaptığı işlem, temsil olunanı bağlamamaktadır. TBK m. 46/I'de, bu husus açıkça ifade edilmektedir⁸⁷⁸. Temsil olunan, işleme onay vererek geçerlilik kazandırabilmekte veya onay vermekten kaçınarak işlemin kesin olarak geçersiz olmasını sağlayabilmektedir. Bu durum, temsil olunanın takdirine bırakılmaktadır. Bu sebeple, yetkisiz temsil neticesinde ortaya çıkan sonuç tek taraflı bağlamazlık olarak da ifade edilebilmektedir⁸⁷⁹.

Üçüncü kişinin yetkisiz temsilcinin yaptığı işlemle bağlı olmasının başlıca iki sonucu bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, üçüncü kişi temsil olunanın onayı neticesinde işlemin geçerli hâle getirilmesinin önüne geçememesidir. Üçüncü kişi, yetki eksikliğinden haberdar olsa bile bunun bir önemi bulunmamaktadır. İkinci olarak, üçüncü kişi, askıda geçersizlik döneminde onay verilmesi hâlinde yapılan işlem nedeniyle yükümlü olacağı borçları, ifa edilemez hâle getirmekten kaçınmakla

⁸⁷⁴ Konu ile ilgili tartışma için bkz. **Kutlu Sungurbey**, s. 47.

⁸⁷⁵ **Schwarz**, s. 367; **Oğuzman/Barlas**, s. 221.

⁸⁷⁶ Aynı doğrultuda bkz. **Eren**, s. 376; **Ergüne**, s. 196, dn. 165; **İnceoğlu**, s. 359.

⁸⁷⁷ **von Tuhr/Peter**, s. 402; **Keller/Schöbi**, s. 88; **Kutlu Sungurbey**, s. 46; **Tekil, Fahiman**, Borçlar Hukuku, Yelken Matbaası, İstanbul 1981, s. 119; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 413; Askıda geçersizlik sürecinde, sözleşme konusu eşya imkansız hale gelmişse, üçüncü kişi sözleşme ile tek taraflı bağlı olmaktan kurtulmaktadır. Örneğin, yetkisiz temsilcinin yurt dışından sipariş verdiği oyuncaklarının ithalinin yasaklanması halinde durum böyledir (**Nart**, Temsil, s. 727).

⁸⁷⁸ TBK m. 46/I, "Bir kimse yetkisi olmadığı halde temsilci olarak bir hukuki işlem yaparsa, bu işlem ancak onadığı takdirde temsil olunanı bağlar." hükmünü içermektedir.

⁸⁷⁹ **Kutlu Sungurbey**, s. 47; **Eren**, s. 510; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 723.

yükümlüdür. Aksi takdirde, temsil olunanın onayı ile birlikte TBK m. 112⁸⁸⁰ gereğince borca aykırılıktan sorumluluğu doğabilmektedir⁸⁸¹.

4.1.2.2. Üçüncü Kişinin Askıda Geçersiz İşlemden Bağlı Olmaktan Kurtulması

a. Genel Olarak

Temsil olunan onaya ilişkin irade beyanında bulununcaya kadar, üçüncü kişi yetki eksikliği nedeniyle askıda geçersiz olan işlem ile kural olarak bağlı sayılmaktadır. Ancak, doktrinde bu durumun üçüncü kişi bakımından haksızlığa neden olabileceği düşüncesiyle, bu bağlılıktan kurtulmasına imkân sağlayan durumlar araştırılmıştır. Bunlar, üçüncü kişinin sözleşmeden dönmesinin mümkün olup olmadığı, saik hatası ve hile hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı ve onay için temsil olunana verilecek sürenin kısa tutulması şeklinde karşımıza çıkmaktadır⁸⁸².

b. Üçüncü Kişinin Dönme Hakkı

Türk ve İsviçre hukuklarına göre üçüncü kişi yetkisiz temsilci ile yaptığı işlem ile bağlı olup, sözleşmeden dönme hakkı bulunmamaktadır. Alman hukukunda ise iyi niyetli üçüncü kişinin askıda geçersiz sözleşmeden dönme hakkı bulunmaktadır (BGB § 178)⁸⁸³. Böylelikle, üçüncü kişi, yetkisiz temsilciye ya da temsil olunana yönelteceği tek taraflı irade beyanı ile işlem ile bağlı olmaktan kurtulabilmektedir⁸⁸⁴.

İsviçre hukukunda, yetkisiz temsilci ile işlem yapan üçüncü kişinin dönme hakkına sahip olması gerektiği⁸⁸⁵ ileri sürülmüş ise de, bu görüş kabul edilmemiştir. Bizim de katıldığımız hakim görüşe⁸⁸⁶ göre, kanun koyucu tarafından üçüncü kişiye dönme hakkı tanınmak istenmiş olsaydı, temsil olunandan sözleşmeyi onaylayıp onaylamadığına ilişkin açıklama yapmasını istemesine imkân verilmezdi. Gerçekten de, TBK m. 46/II, c. 1 uyarınca, üçüncü kişi temsil olunana onay verip vermeyeceğini

---

⁸⁸⁰ TBK m. 112'de, "Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür." düzenlemesi bulunmaktadır.

⁸⁸¹ Bu bakımdan, şarta bağlı sözleşmeler ile benzerlik kurulmaktadır (Akyol, Temsil, s. 465); Nart, Temsil, s. 717; İnceoğlu, s. 362.

⁸⁸² Kutlu Sungurbey, s. 94; İnceoğlu, s. 362.

⁸⁸³ Kocayusufpaşaoğlu, s. 730-731; Akyol, Temsil, s. 466.

⁸⁸⁴ İnceoğlu, s. 363.

⁸⁸⁵ Violand, s. 112 vd.; Üçüncü kişi, sözleşme yapılırken karşı tarafın sözleşme ile bağlı olduğu düşüncesiyle hareket etmektedir. Bu sebeple, temsilcinin yetkisiz olduğunu bilmeyen iyiniyetli üçüncü kişiye sözleşmeden dönme hakkının tanınması gerekmektedir (Bucher, s. 604).

⁸⁸⁶ von Tuhr/Peter, s. 402; Becker, Art. 38, N.3; Kutlu Sungurbey, s. 92; Kocayusufpaşaoğlu, s. 731; Akyol, Temsil, s. 467; Karasu, s. 339.

beyan etmesi için süre verme hakkına sahiptir. TBK m. 46/II, c. 2’de yer alan, “Bu süre içinde işlemin onanmaması durumunda, diğer taraf bu işlemle bağlı olmaktan kurtulur.” hükmüne göre, üçüncü kişinin tek taraflı bağlılıktan kurtulabilmesi için temsil olunana süre tayin edildikten sonra işleme onay verilip verilmediğinin anlaşıldığı anın esas alınması gerekmektedir. Bundan önceye ilişkin olarak, üçüncü kişinin sözleşmeden dönme imkânı bulunmamaktadır. Burada, üçüncü kişi bakımından olumsuzluk olarak değerlendirilebilecek tek husus, temsil olunan iradesini açıklayana kadar sözleşmenin geçerli olup olmadığına bilinmemesidir. Kanun koyucu, üçüncü kişinin sözleşme ile bağlı kalmaktan kurtulabilmesi için seçimini süre tayin edilmesi gerektiği yönünde kullanmıştır. Üçüncü kişiye sözleşmeden dönme imkânı tanımak, kanun metnine aykırılık teşkil edeceği gibi kanun koyucunun tercihi ile de örtüşmemektedir⁸⁸⁷. Bununla birlikte, sözleşmenin kurulması aşamasında, tarafların bu durumun aksini kararlaştırabilmeleri mümkündür⁸⁸⁸. Ancak, bu ihtimâlin gerçekleşme olasılığı çok düşüktür⁸⁸⁹.

c. Üçüncü Kişinin Sözleşmeyi İptal Etme Hakkı

Yetkisiz temsilci ile işlem yapan üçüncü kişinin, İsviçre ve Türk hukukunda sözleşmeden dönme imkânının olmaması nedeniyle, bu sonucu elde edebilmeye yönelik olarak üçüncü kişinin temel hatasına (TBK m. 32) dayanarak askıda geçersizlik sürecinde sözleşmeyi iptal ederek ondan kurtulabileceği ileri sürülmektedir⁸⁹⁰. Bu görüşe göre, üçüncü kişi kendisiyle hukuki işlem yapan kişinin temsil yetkisine sahip olduğunu düşünerek yanılığa düşmüştür. Bu sebeple, temsil olunan sözleşmeyi onaylayıp onaylamadığını bildirinceye kadar üçüncü kişiye sözleşme ile bağlı olmaktan kurtulma olanağı tanımak hakkaniyet ilkesi gereğince gerçek bir ihtiyaç hâline gelmektedir⁸⁹¹. Ancak, yeni İsviçre doktrini⁸⁹², temsil yetkisi eksikliğini, sözleşmenin kurulması bakımından temel hatası olarak kabul

⁸⁸⁷ İnceoğlu, s. 364.

⁸⁸⁸ von Tuhr/Peter, s. 402; Oser/Schönenberger, Art. 38, N. 8; Zäch/Künzle, Art. 38, N. 35; Kutlu Sungurbey, s. 94; İnceoğlu, s. 365; Akyol, Temsil, s. 466; Karasu, s. 336.

⁸⁸⁹ Kiesel, s. 101. Bir şahsın sözleşme kurarken “Eğer temsil yetkiniz yoksa ben derhal dönme hakkını saklı tutuyorum!” demesi iş ve işlem hayatının alışkanlık, teamül ve gelenekleriyle bağdaşmaz, akademik olarak düşünülebilir (Akyol, Temsil, s. 466, dn. 50’den naklen).

⁸⁹⁰ Oser/Schönenberger, Art. 38, N. 8; Becker, Art. 38, N. 3; Violand, s. 113 vd.; Kutlu Sungurbey, s. 94; Akyol, Temsil, s. 466.

⁸⁹¹ Kutlu Sungurbey, s. 94; Violand ise, sadece iyiniyetli üçüncü kişilerin bu hakka sahip olması gerektiğini ifade etmektedir (Violand, s. 112).

⁸⁹² Zäch/Künzle, Art. 38, N. 34; Watter/Schneller, Art. 38, N. 4; von Tuhr/Peter, s. 402; Nart, Temsil, s. 717.

etmemektedir. Zira, üçüncü kişinin, temsilcinin yetkili olabileceği gibi yetkisiz olma ihtimâlini de gözeterek işlem yapması gerekmektedir. Kaldı ki, üçüncü kişinin bu konudaki iyiniyeti, temsil hükümleri çerçevesinde zaten korunmaktadır (TBK m. 41/II)⁸⁹³. Başka bir görüş⁸⁹⁴ ise, bu konuda bir ayırım yaparak temsil yetkisinin hiç verilmemesi ile yetki sınırının aşılması durumlarının ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu kapsamda, kendisine temsil olunan tarafından hiçbir şekilde temsil yetkisi verilmemiş olan bir kişinin temsilci gibi hareket ederek yaptığı işlemin, TBK m. 32'ye göre iptali mümkün değildir. Her ne kadar, iş hayatında dürüstlük kuralı gereğince temsil yetkisinin varlığı sözleşmenin temelini oluşturan bir olgu olarak kabul edilmekte ise de, temel hatası nedeniyle iptal yoluna başvurulabilmesi için aranan diğer şartlar eksik kalmaktadır. Ancak, temsil yetkisinin sınırlarının aşılması hâlinde, üçüncü kişi bu durumu anlayabilecek olmasına rağmen, güven ilkesi ile uyuşmayacak şekilde temsilcinin yetkili olduğu düşüncesiyle işlem yapmışsa⁸⁹⁵, söz konusu işlem askıda geçersizlik yaptırımına tabi olmakla birlikte temel hatasına dayanılarak sözleşmenin iptal edilmesine engel bir husus bulunmamaktadır. Zira, böyle bir durumda temsilci gerçekten temsil olunan tarafından yetkilendirilen bir kişi olduğu için onun yetki sınırlarını aştığı andaki bilgi ve tasavvurlarını “bilgide temsil” esasına dayanarak temsil olunana isnat edebilmek mümkündür. Diğer bir ifadeyle, üçüncü kişi, temsil yetkisinin aşılmış olduğunu bilseydi sözleşmeyi yapmayacak idiyse ve temsil olunan tarafından da üçüncü kişinin temsil yetkisine verdiği önem biliniyor veya bilinmesi gerekiyorsa temel hatasının varlığı kabul edilebilmekte ve TBK m. 32 hükmü uygulanabilmektedir. Ancak, TBK m. 34/II'nin kıyas yoluyla uygulanması neticesinde, temsil olunanın yapılan işleme derhal onay vererek iptali etkisiz hâle getirme hakkı saklı tutulmaktadır⁸⁹⁶.

Gerçekten de, temsil olunan adına hareket eden bir kişi yetkili temsilci olabileceği gibi yetkisiz de olabilir. Asıl olan üçüncü kişinin bu durumu gözeterek işlem yapmasıdır.

---

⁸⁹³ İnceoğlu, s. 366; Kocayusufpaşaoğlu, s. 732-733.

⁸⁹⁴ Kocayusufpaşaoğlu, s. 733; Saikte yanılma başlıklı TBK m. 32'de, “Saikte yanılma, esaslı yanılma sayılmaz. Yanılanın, yanıldığı saiki sözleşmenin temeli sayması ve bunun da iş ilişkilerinde geçerli dürüstlük kurallarına uygun olması halinde yanılma esaslı sayılır. Ancak bu durumun karşı tarafça da bilinebilir olması gerekir.” hükmü yer almaktadır.

⁸⁹⁵ Üçüncü kişinin yetki sınırlarının aşıldığını “bilmesi” durumunda hataya düştüğü kabul edilmemektedir. Ancak, yetki belgesinin yanlış yorumlanması nedeniyle temsilcinin yetkili olduğunu düşünen üçüncü kişinin ihmâli bulunmaktadır. Bu sebeple, iptal yoluna başvurduğu zaman TBK m. 35/I'e göre, diğer tarafın sözleşmenin hükümsüzlüğü nedeniyle meydana gelen zararı gidermesi gerekmektedir. Hakkaniyetin gerektirmesi hâlinde ise olumlu zarar miktarını aşmamak kaydıyla, daha fazla tazminata hükmedilmesi mümkündür (TBK m. 35/II), (Kocayusufpaşaoğlu, s. 734, dn. 42).

⁸⁹⁶ Kocayusufpaşaoğlu, s. 734-735.

Şüphesiz, temsilcinin yetkisiz olmasının üçüncü kişinin sözleşme yapmaktan kaçınmasına etki ettiği durumlar olmakla birlikte bizim de katıldığımız görüşe⁸⁹⁷ göre, bir kimsenin temsilci sıfatına sahip olmasının, kural olarak karşı tarafta sözleşmenin kurulmasının istenmesini gerektirecek bir saik olarak kabulü mümkün değildir. Ayrıca, bir sözleşmenin iptal edilebilmesi, geçerli şekilde kurulmuş olmasına bağlıdır. Temsilci yetkisiz olduğunda, kurulan sözleşme askıda geçersiz sayılmaktadır. Böyle bir durumda ise temsil olunan onay vererek sözleşmenin geçerli hâle gelmesini sağlayabilmektedir.

Bir diğer husus, üçüncü kişinin hile hükümlerine dayanarak hukuki işlemi iptal etme imkânının olup olmadığıdır. Hiçbir şekilde yetki verilmediği hâlde (örneğin sahte vekâletnameye dayanarak) temsilci olduğunu ifade eden bir kimse ile yapılan sözleşmenin “üçüncü kişinin hilesi” hükmüne (TBK m. 36/II) dayanılarak iptali mümkündür⁸⁹⁸. Zira, burada hile temsilci tarafından yapılmaktadır. Ancak, üçüncü kişinin hilesine dayanarak sözleşmeyi iptal edebilmek için diğer tarafın, temsil olunanın, hileyi bildiğinin veya bilebilecek durumda olduğunun ispat edilmesi gerekmektedir (TBK m. 36/II)⁸⁹⁹. Bu durumda ise hile nedeniyle sözleşmenin iptalinin, kural olarak kullanılamaz olduğu sonucuna ulaşılmaktadır⁹⁰⁰. Zira, temsil olunan tarafından temsilciye bir yetki verilmemiş olduğuna göre, hilenin temsil olunana isnat edilemeyeceği açıktır⁹⁰¹. Temsil olunanın onay vermesi durumunda, üçüncü kişinin işlemin iptal edilmesinde bir menfaati olamayacağı için hile hükümlerine dayanması da mümkün olmamaktadır⁹⁰².

Yetkili temsilcinin yetki sınırını aşarak kurduğu sözleşmede, temsilci yetki sınırları içinde hareket ettiğine ilişkin üçüncü kişiyi aldatmışsa, yapılan hile karşı tarafın hilesi olarak kabul edilmektedir (TBK m. 36/I) ve başka bir şart aramaya gerek kalmadan üçüncü kişi sözleşmeyi iptal hakkına sahip olmaktadır⁹⁰³.

---

⁸⁹⁷ **İnceoğlu**, s. 368.

⁸⁹⁸ **Violand**, s. 113; **von Tuhr/Peter**, s. 402, dn. 21; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 735.

⁸⁹⁹ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 735; **İnceoğlu**, s. 369; **Kurşat, Zekeriya**, Borçlar Hukuku Alanında Hile Kavramı, Kazancı Hukuk Yayınevi, İstanbul 2003, s. 41.

⁹⁰⁰ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 735.

⁹⁰¹ **Nart**, Temsil, s. 718.

⁹⁰² **İnceoğlu**, s. 369.

⁹⁰³ **Oğuzman/Öz**, s. 256; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 735; **Kurşat**, s. 41; Dolaylı temsilde ise sözleşmenin tarafları dolaylı temsilci ile üçüncü kişi olup, dolaylı temsil olunanın işlemin tarafı olmaması nedeniyle dolaylı temsilcinin hilesi söz konusu olduğunda, üçüncü kişi taraf hilesi hükümleri doğrultusunda dolaylı temsilciye iptal beyanını yönelterek sözleşmeyle bağlı olmaktan kurtulabilmektedir (**Cihan**, a.g.m., s. 176).

4.1.3. Temsil Olunanın Sözleşmeye Onay Vermesi

4.1.3.1. Genel Olarak

Yetkisiz temsilde, temsil yetkisi bulunmayan kişi tarafından yapılan hukuki işlem doğrudan doğruya temsil olunan hakkında hukuki sonuç doğurmamaktadır. Bu işlemin geçerliliği için gerekli olan yetki unsuru eksiktir ve işlem askıda geçersiz kabul edilmektedir. Ancak, bu geçersizlik kesin olmayıp, bir askı durumu söz konusu olmaktadır. Temsil olunan, yetkisiz temsilcinin yaptığı işleme onay vererek işlemin geçerli olmasını sağlayabilmektedir (TBK m. 46)⁹⁰⁴.

Yetkisiz temsilci, hukuki işlemi kendi adına değil temsil olunan adına ve hesabına yapmaktadır. Yapılan işlemde, taraf sıfatı temsilciye değil temsil olunana aittir. Bu durum, temsil teorisine de uygun düşmektedir. Temsil olunan, onay ile sözleşmenin tarafı hâline gelmemektedir. Fakat onay verilinceye kadar sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğurmamaktadır. Temsil olunanın onayı, bu yönüyle tamamlayıcı bir unsur niteliği taşımaktadır⁹⁰⁵. Tamamlayıcı unsur, hukuki işlem kavramı dışında kalan, onun oluşumuna ve kurulmasına katkı sağlamayan, sadece hukuki işlemin sonuç doğurmasında etkili olan bir olguyu ifade etmektedir⁹⁰⁶.

---

⁹⁰⁴ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 723; **Karahasan**, Genel Hükümler, s. 407; **Kılıçoğlu**, s. 331; **Nomer**, s. 156; Yetkisiz temsilci tarafından yapılan bazı hukuki işlemler temsil olunan tarafından onay verilmesine gerek olmadan kanun gereği sonuç doğurmaktadır. Örneğin, bir kimse yetkisi almadan diğerinin borcunu öderse, bu ödeme ile borç ifa edilmiş sayılmaktadır (TBK m. 83), (**Belgesay**, s. 135); “Yetkisiz imza” başlıklı TTK m. 678’de, “Temsile yetkili olmadığı hâlde bir kişinin temsilcisi sıfatıyla bir poliçeye imza koyan kişi, o poliçeden dolayı bizzat sorumludur; bu poliçeyi ödemediği takdirde, temsil olduğu kabul edilen kişinin haiz olabileceği haklara sahip olur. Yetkisini aşan temsilci için de hüküm böyledir.” hükmü yer almaktadır. Bu düzenlemeye bakıldığında, TBK m. 46 ve 47’deki genel hükümler uyarınca, yetkisiz temsilci tarafından yapılan işlemin geçerli olabilmesi için temsil olunanın onayı gerekli olduğu hâlde, TTK’nın söz konusu maddesinde, yetkisiz temsilcinin düzenlediği poliçenin geçersiz olmayacağı, bu poliçeden dolayı temsilcinin bizzat sorumlu olacağı ve temsil olunanın yetkisizlik sebebiyle bu senet nedeniyle sorumlu tutulamayacağına ilişkin özel bir hüküm getirildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca, bu madde, poliçeler dışında TTK m. 778/2-e ve 818/1-c hükümlerindeki atıflardan ötürü, bona ve çekler yönünden de geçerli sayılmaktadır. Kambyo senetleri bakımından, bu şekilde özel bir düzenleme getirilmesinin nedeni ise genel hükümler uyarınca, yetkisiz temsilci tarafından ödenen tazminat miktarının üçüncü kişiyi tatmin etmemesi, kambyo senetlerinin sıkı şekil şartlarına bağlı olması, alacaklıya genel hükümlere göre daha fazla koruma getirmesi ve kambyo senetlerine olan güvenin korunması gibi sebeplerden kaynaklanmaktadır (**Ünal**, s. 113 ve 114); Ticari temsilcinin TTK m. 678 gereğince sorumluluğunun doğabilmesi için işletme sahibi tarafından yetkisiz ticari temsilcinin işlemine onay verilmemesi gerekmektedir. Onay verilmesi hâlinde, ticari temsilcinin herhangi bir sorumluluğu doğmamaktadır (**Şener**, s. 336).

⁹⁰⁵ **Schwarz**, s. 395; “...Doğrudan doğruya temsilin söz konusu olabilmesi için gerekli olan temsil yetkisinin olmaması hâlinde, temsil olunanın sonradan icazet vermesi bu noksanlığı tamamlar...” (Y. HGK., 17.01.2019, E. 2017/2610, K. 2019/12), <https://www.corpus.com.tr>, Erişim Tarihi: 08.07.2020.

⁹⁰⁶ **Akipek, Şebnem**, “Tamamlayıcı Olgunun Hukuki İşleme Etkisi”, AÜHF 1995, C. 44, S. 1-4, s. 279, <https://dergipark.org.tr>, Erişim Tarihi: 14.07.2021.

Yetkisiz temsilci tarafından yapılan işlemin, hüküm ve sonuç doğurabilmesi için onay dışında herhangi bir eksikliğin veya engel teşkil eden başkaca bir hâlin bulunmaması gerekmektedir. Kanun, sadece temsil yetkisinin varlığına güveni korumaktadır. Diğer unsurlar bakımından tamam olup ta “yetki” unsuru eksikliği nedeniyle askıda geçersiz olan işlemler, temsil olunanın onayı ile birlikte yapıldıkları andan itibaren geçerlilik kazanmaktadır. Sözleşmenin şekil eksikliği nedeniyle geçersiz veya irade sakatlıkları (TBK m. 30-39) nedeniyle iptal edilebilir olduğu bir durumda, onay verilse bile sözleşmenin geçerli hâle dönüşmesi mümkün değildir⁹⁰⁷. İstisnai olarak, yetkisiz temsilci tarafından yapılan işlem, temsil olunanın onayı dışında sonradan düzeltme yoluyla da hüküm doğurabilmektedir. Şöyle ki, yetkisiz temsilcinin işleme konu malvarlığı değerini sonradan kazanması ya da temsil olunanın mirasçısı olması hâli, bu duruma imkân sağlamaktadır⁹⁰⁸.

4.1.3.2. Onayın Hukuki Niteliği

Onay, yetkisiz temsilci tarafından yapılan ve askıda geçersiz sayılan bir hukuki işlemin geçerli hâle gelmesini ve bu işlemde doğan hak ve yükümlülüklerin temsil olunan hakkında sonuç doğurmasını sağlamaktadır. Bu sebeple, onay kurucu yenilik doğuran bir hak olarak kabul edilmektedir⁹⁰⁹. Onay, temsil olunanın tek taraflı ve varması gereken bir irade açıklaması ile yapılmakta⁹¹⁰ ve sonuçları temsilcinin veya üçüncü kişinin hakimiyet alanına girdiği andan itibaren doğmaya başlamaktadır⁹¹¹. Onay ister açık şekilde ister zımnî şekilde verilsin, temsil olunan hakkında kesin sonuç doğurmakta ve etkisi de kural olarak işlemin kurulduğu tarihe kadar geriye gitmektedir⁹¹². Onay verilmesi, o işlemin yeniden yapılması anlamına gelmemektedir. Onayın önceye etkili olmasının pratik neticesi, sürelerin başlangıcı, faizlerin hesabı,

⁹⁰⁷ **Violand**, s. 149; **Akyol**, *Temsil*, s. 502-503.

⁹⁰⁸ **Kutlu Sungurbey**, s. 97.

⁹⁰⁹ **von Tuhr/Peter**, s. 401; **Violand**, s. 117; **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 48; **Berger**, N. 82; **Oğuzman/Öz**, s. 258; **Akyol**, *Temsil*, s. 489; **Kutlu Sungurbey**, s. 51; **Eren**, s. 512; **İnceoğlu**, s. 374; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 201; **Kılıçoğlu**, s. 331; **Antalya**, s. 644; **Demirbaş, Harun**, *Yenilik Doğuran Haklar*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007, s. 58.

⁹¹⁰ **von Tuhr/Peter**, s. 400; **Kutlu Sungurbey**, s. 51; **Eren**, s. 512; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 201; **Akyol**, *Temsil*, s. 491; *Temsil olunanın onay beyanının muhatabın hukuki alanına varmasına gerek olmadığı yönündeki aksi görüş için bkz. **Bucher**, s. 603.*

⁹¹¹ **Eren**, s. 512; **Günergök/Kayıhan**, s. 189; “... Yetkisiz temsil durumunun varlığı halinde, işlemin geçerli olabilmesi temsil olunanın işleme icazet vermesine bağlıdır. Bu nedenle icazet kurucu yenilik doğuran bir işlem olarak kabul edilmelidir. İcazet temsil olunan tarafından tek taraflı ve varması gereken bir beyanla verilir ve temsilcinin veya üçüncü kişinin hakimiyet alanına girdiği andan itibaren sonuçlarını meydana getirir...” (Y.11. HD., 19.09.2016, E. 2015/7624, K. 2016/7345), www.uyap.gov.tr, Erişim Tarihi: 17.02.2020.

⁹¹² **Belgesay**, s. 135.

meydana gelen yarar ve zararın devri, sözleşmenin kurulduğu yerin belirlenmesi gibi durumlarda kendini göstermektedir.

Onayın önceye etkili olması kuralına, askıda geçersizlik sürecinde temsil olunanın işleme konu şeyin mülkiyetini bir başkasına geçirmesi hâli istisna teşkil etmektedir. Bu husus, Alman ve Fransız Medeni Kanunlarında açıkça öngörülmektedir. Buna göre, onay verilmeden önce hukuki işleme konu şey üzerinde yapılan tasarruf işlemi, onaydan etkilenmemektedir. Türk-İsviçre Borçlar Kanunu'nda ise, bu konuda bir hüküm bulunmamaktadır. Fakat, doktrin ve Federal Mahkeme içtihatlarına göre, temsil olunanın yetkisiz temsilcinin işlemine onay vermesi, aynı konuda daha önce yapılmış olan tasarruf işlemine etkilememektedir. Diğer bir ifadeyle, üçüncü kişilerin sağladığı hukuki durum korunmaktadır⁹¹³.

Türk Borçlar Kanunu m. 170⁹¹⁴ kapsamında, onayın geciktirici koşul olarak kabul edilip edilmeyeceği doktrinde tartışılmıştır. Ancak, haklı gerekçelerle onayın geciktirici koşul olarak kabul edilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Geciktirici koşul olabilmesi için sözleşme hükümlerinin ertelenmesinin tarafların iradesine dayanması gerekmektedir. Yetkisiz temsilde ise, onay verilmesi hâlinde işlemin yapıldığı andan itibaren hüküm ve sonuç doğurması kanundan kaynaklanmaktadır. Bu sebeple, burada kanuni bir koşulun⁹¹⁵ (condictio juris) varlığı kabul edilmektedir⁹¹⁶. Geciktirici koşul ve kanuni koşul arasında önemli bir farklılık bulunmaktadır. Geciktirici koşulda her iki taraf, kanuni koşulda ise onay verilmeden önce, sadece muhatap üçüncü kişi işlem ile bağlı sayılmaktadır. Temsil olunan, onay verdiği takdirde işlem ile bağlı hâle gelmektedir⁹¹⁷. Ancak, yetkisiz temsilci, işlem yapılmadan önce veya işlem yapıldığı sırada kendisine temsil olunan tarafından verilmiş bir yetki olmadığını üçüncü kişiye bildirmişse ve onay verilmesi hâlinde üçüncü kişinin işlem ile bağlı olacağı kararlaştırılmış ise işlemin hüküm ve sonuç doğurmasının TBK m. 170. uyarınca geciktirici koşula bağlandığı kabul edilmektedir. Böyle bir durumda, onay geleceğe

---

⁹¹³ **Esener**, Yetkisiz Temsil, s. 130-131.

⁹¹⁴ “Geciktirici koşul” başlıklı TBK m. 170’te, “Bir sözleşmenin hüküm ifade etmesi, gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya bırakılmışsa, sözleşme geciktirici koşula bağlanmış olur (1). Aksi kararlaştırılmamışsa, geciktirici koşula bağlı sözleşme, ancak koşulun gerçekleştiği andan başlayarak hüküm ifade eder (2).” hükmü bulunmaktadır.

⁹¹⁵ Kanuni koşul, işlemin geçerli hale gelmesinin kanun tarafından geleceğe dair gerçekleşmesi şüpheli bir olguya bağlanmasını ifade etmektedir (**Sirmen, A. Lale**; Türk Özel Hukukunda Şart, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1992, s. 84).

⁹¹⁶ **Kutlu Sungurbey**, s. 49; **Sirmen**, s. 84; **Nart**, Temsil, s. 724.

⁹¹⁷ **Kutlu Sungurbey**, s. 49.

etkili sonuç doğurmaktadır⁹¹⁸. Yetkisiz temsilde ise, işlemin geçerliliği için temsil olunan tarafından onay verilmesi kanuni bir zorunluluktur. Bu bakımdan, söz konusu zorunluluğun işlemin yapılması esnasında temsilci ve üçüncü kişi tarafından öngörülmüş olup olmamasının herhangi bir önemi ve etkisi bulunmamaktadır. Bu sebeple, temsil olunanın onayı her hâlde “kanuni bir şart” olarak aranmaktadır⁹¹⁹.

Onayın yenilik doğuran bir hukuki işlem olması nedeniyle, karşı tarafa ulaşım sonuçlarını doğurduktan sonra geri alınması mümkün değildir⁹²⁰. Karşı tarafın kabulüne rağmen, onayın geri alınamayacağı kabul edilmektedir. Buna karşılık, her iki tarafın da istemesiyle onay ile geçerli hâle gelen sözleşme geleceğe etkili olarak tekrar ortadan kaldırılabilir⁹²¹.

Onay beyanının yenilik doğuran bir hukuki işlem olmasının sonuçlarından bir diğeri de, şarta bağlı verilmesinin mümkün olmamasıdır⁹²². Temsil olunanın esas olarak sözleşmeye onay verdiğini, ancak bazı değişiklikler yapmak istediğini beyan etmesi, yeni bir sözleşmeye ilişkin icap olarak değerlendirilebilmektedir⁹²³. Onaya eklenmek istenen koşulların esaslı veya tali olması arasında bu bakımdan bir farklılık bulunmamaktadır⁹²⁴.

Onayın, yetkisiz temsilci tarafından yapılan sözleşmenin tamamını kapsaması ve sözleşmeden eksik, fazla ya da başkaca bir farklılık içermemesi gerekmektedir⁹²⁵. Sözleşmeye kısmen onay verilmesi kural olarak uygun görülmemektedir. Kısmi onay,

---

⁹¹⁸ **von Tuhr/Peter**, s. 401, dn. 18; **Violand**, s. 139; **Eren**, s. 511, dn. 115; **Feyzioğlu**, s. 433, dn. 767.

⁹¹⁹ **İnceoğlu**, s. 376.

⁹²⁰ **Oser/Schönenberger**, Art. 38, N. 6; **Esener**, Yetkisiz Temsil, s. 129; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 724; **Belgesay**, s. 135; **Kutlu Sungurbey**, s. 51; **Akyol**, Temsil, s. 489; **Antalya**, s. 644; Ancak, doktrinde, yenilik doğuran hakların bir kere kullanıldıktan sonra geri alınamayacağı kuralının istisnalarının olduğu savunulmaktadır. Bu görüşe göre, onay beyanının, diğer bir ifadeyle yenilik doğuran bir hakkın, geri alınamayacağı ilkesinin temeli muhatabın ya da bazı istisnai hâllerde üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunması düşüncesine dayanmaktadır. Ancak, geri alınamama kuralının temelinde yatan düşünce görmezden gelinmektedir. Söz konusu kural, zamanla kavramsal ve mantıksal bir zorunluluğa dönüşmüş ve neredeyse bir doğma durumuna getirilmiştir. Muhatabın, bazı istisnai hâllerde hukuk düzeninin ya da üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunmasına ihtiyaç olmayan durumlarda, karşılıklı anlaşma ya da muhatabın yenilik doğuran hakkın kullanılmasına itiraz etmesi durumlarında, kullanılmış yenilik doğuran bir hakkın, geri alınabileceği ileri sürülmektedir (**Buz, Vedat**, Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Yetkin Yayınları, Ankara 2005, s. 443 vd.); Aynı doğrultuda **Oğuzman/Barlas**, s. 171, dn. 265. Ancak, söz konusu görüş onay beyanının hukuki niteliği ile bağdaşmamaktadır.

⁹²¹ **von Tuhr/Peter**, s. 401; **Kutlu Sungurbey**, s. 52; **Eren**, s. 513; **Akyol**, Temsil, s. 492.

⁹²² **Watter/Schneller**, Art. 38, N. 6; **Oğuzman/Öz**, s. 258; **Akyol**, Temsil, s. 489; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 202; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 726.

⁹²³ **Violand**, s. 135; **Akyol**, Temsil, s. 490; **Kutlu Sungurbey**, s. 83; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 203; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 726; Zäch/Künzle’ye göre ise, onayın geciktirici veya bozucu bir şarta bağlı verilebilmesi mümkündür (**Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 51).

⁹²⁴ **Bucher**, s. 603; **İnceoğlu**, s. 379; **Nart**, Temsil, s. 719.

⁹²⁵ **Akyol**, Temsil, s. 496; **Kutlu Sungurbey**, s. 82 vd.; **İnan/Yücel**, s. 357.

yeni bir sözleşmenin kurulmasına yönelik icap olarak değerlendirilmektedir⁹²⁶. Bununla birlikte, yetkisiz temsilci aralarında irtibat olmayan çeşitli işlemler yapmışsa, temsil olunanın bunların bir kısmına onay verip diğerlerini reddedebilmesi mümkündür. Yetkisiz temsilcinin birbirine bağlı olarak gerçekleştirdiği hukuki işlemler bakımından ise birlik teşkil etmeleri nedeniyle, bir kısmına onay vererek bunları geçerli hâle getirme, diğerleri yönünden ise onay vermeyi reddetme imkânı bulunmamaktadır⁹²⁷. Ancak, TBK m. 27/II'nin kıyasen uygulanması durumu karşımıza çıkabilmektedir. Buna göre, yetkisiz temsilci tarafından kurulan sözleşmedeki edimler bölünebilir nitelikteyse ve tarafların çıkarları ve işlemin amacı buna uygunsuz kısmi onay mümkün olabilmektedir⁹²⁸. Yetkisiz temsilcinin yaptığı işlem sayısının birden fazla olması hâlinde, bu işlemlerin her biri için ayrı ayrı onay verilmesi gerekmektedir. Böyle bir durumda, temsil olunanın işlemlerin hepsine birden toplu olarak onay vermesi de mümkündür⁹²⁹. Bu işlemlerin bir kısmına onay verilip diğerlerine verilmemesi kısmi onay anlamına gelmemektedir. Kısmi onay, tek bir hukuki işlemin bir kısmına verilen onaydır. Hukuki işlem sayısının birden çok olduğu hâller, kısmi onay şeklinde kabul edilmemektedir⁹³⁰.

Onay verilmesi, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılması mahiyetinde değildir. Sözleşme şahsi bir karakter taşıyorsa, onay temsil olunanın mirasçılara intikal etmektedir⁹³¹.

Temsil yetkisi ve onay verme işlemleri, nitelikleri ve etkileri açısından birbirinden farklılık göstermektedir. Onay, temsil yetkisine göre daha geniş bir etki yaratmaktadır. Şöyle ki, temsil yetkisi, işlem yapılmadan önce verilmekte ve her zaman geri alınabilmektedir (TBK m. 42). Onay ise kurucu yenilik doğuran bir hak olması nedeniyle, yetkisiz temsilcinin işlemini temsil olunan ve üçüncü kişi bakımından sonuç doğurmasını sağlamakta ve geri alınması mümkün olmamaktadır. Yetkisiz

---

⁹²⁶ **Oser/Schönenberger**, Art. 38, N. 14; **Watter/Schneller**, Art. 38, N. 6; **Esener**, Yetkisiz Temsil, s. 129.

⁹²⁷ **von Tuhr/Peter**, s. 401; **Belgesay**, s. 135; **Kutlu Sungurbey**, s. 83-84.

⁹²⁸ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 727; **Akyol**, Temsil, s. 468; **Eren**, s. 513.

⁹²⁹ **Feyzioğlu**, s. 434; **İnceoğlu**, s. 381, dn. 103.

⁹³⁰ Bununla birlikte, yapılan işlemlerin geçerliliğinin birbirine bağlı olduğu durumlarda, bunlardan birine verilen onay, kısmi onay olarak kabul edilmektedir (**İnceoğlu**, s. 381, dn. 104); Böyle bir durumda, kısmi onayın mümkün olabilmesi için bu işlemlerden biri olmasa bile, diğerinin yapılabileceğinin kabulü aranmaktadır (**Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 52).

⁹³¹ **Esener**, Yetkisiz Temsil, s. 129.

temsilcinin yaptığı tasarruf işlemine temsil olunanın onay vermesi de tasarruf işlemi niteliğinde kabul edilmektedir⁹³².

4.1.3.3. Onay Beyanında Bulunacak Olan Kişi

a. Temsil Olunan

Onay beyanında bulunacak olan kişi kural olarak temsil olunandır. Yetkisiz temsilcinin birden fazla kişi adına hukuki işlem yapması durumunda ise, bu işlemin geçerli olabilmesi için temsil olunanların tamamının onay vermesi gerekmektedir. Temsil olunanlardan birinin veya çoğunluğunun vereceği onay, işlemi geçerli kılmaya yetmemektedir⁹³³. Örneğin, adi ortaklıkta, ortaklardan birinin yetkisi olmamasına rağmen ortaklık adına işlem yapması durumunda, işlemin geçerliliği için ortakların tamamının onayına ihtiyaç duyulmaktadır⁹³⁴. Anonim şirketlerde, onayın yönetim kurulunca verilmesi gerekmektedir. Bu konuda, genel kurulun veya denetim organının yetkisi bulunmamaktadır.

Temsil olunanın kanuni temsilcisinin olması hâlinde, onay verilip verilmeyeceğini, bu temsilci takdir etmektedir⁹³⁵. Temsil olunan, onay beyanını bizzat yapabilecek durumda değilse, bu hususta bir temsilciye yetki verebileceği kabul edilmektedir⁹³⁶. Bu kişi, yetkisiz temsilcinin kendisi olabileceği gibi başka bir kişi de olabilir. Temsil olunanın onay vermesi ile onay hususunda temsil yetkisi vermesi farklı durumları ifade etmektedir. Onay beyanında bulunulması için temsil yetkisi verilmesi hâlinde, işlem

---

⁹³² **Kutlu Sungurbey**, s. 51 vd.

⁹³³ **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 45; **Akyol**, Temsil, s. 468; Schäfer'a göre ise, temsil olunanlardan bir kısmının daha önceden temsil yetkisi verdiği, yetkisiz temsil olunanların ise tamamının işleme onay vermemesi durumunda, kısmi butlan kurallarına göre sorunun çözülmesi gerekmektedir (**Schäfer, Julia**, Teilweiser Vertretungsmangel, Frankfurt am Main 1997, s. 50).

⁹³⁴ **İnceoğlu**, s. 381; **Girgin**, s. 110; Bununla birlikte, yetkisiz temsilcinin ortaklardan biri olması durumunda, yetkisiz temsile ilişkin genel kuralların öngördüğü sonuçlardan farklı bir hâl ortaya çıkmaktadır. Zira, temsilci ortak söz konusu işlemi hem kendi adına hem de diğer ortaklar adına yapmaktadır. Temsil olunan diğer ortakların onay vermemesi hâlinde, işlem kendisi açısından geçerliliğini korumaktadır. Yetkisiz temsilci ortak, bu işlemin gereklerini yerine getirmek zorundadır (**Girgin**, s. 113).

⁹³⁵ **Akyol**, Temsil, s. 468; **İnceoğlu**, s. 382; İşlem yapıldığı zaman sınırlı ehliyetsiz olan bir kişi, daha sonra tam ehliyetli hale gelmiş ise, onay kendisi tarafından yapılabilmektedir (**Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 72).

⁹³⁶ **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 37; **Violand**, s. 118; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 727; **Eren**, s. 512; **Akyol**, Temsil, s. 468.

kendiliğinden geçerlilik kazanmamakta, ancak temsilcinin onayı ile geçerli hâle gelmektedir⁹³⁷.

Temsil olunan, işlem askıda geçersiz olduğu sırada ölmüşse, onay yetkisi kazandırıcı nitelikte ve mal edinme amacıyla yapılan işlemlerde miras yoluyla intikal ettiğinden, yasal mirasçılarının yetkisiz temsilci tarafından mirasbırakan adına ve hesabına yapılan işleme onay verebilme yetkileri bulunmaktadır⁹³⁸.

b. Yetkisiz Temsilci

aa. Yetkisiz Temsilciye Sonradan Yetki Verilmesi

Yetkisiz temsilcinin işleminin geçerli olabilmesi, kural olarak temsil olunanın onayına bağlı olmakla birlikte, söz konusu işlemin askıda geçersizlik sürecinde, yetkisiz temsilciye temsil yetkisi verilmesi durumunda, bu kişinin temsil olunan adına daha önce yaptığı işlemleri geriye etkili şekilde onaylama yetkisinin olup olmadığı sorunu karşımıza çıkmaktadır⁹³⁹. Alman hukukunda, böyle bir durumda yetkisiz temsilcinin onay beyanında bulunabileceği kabul edilmektedir⁹⁴⁰. Türk ve İsviçre hukukların da ise bir kimsenin reşit olmadan önce yaptığı hukuki işleme reşit olduktan sonra onay verebileceği kabul edilmekle birlikte⁹⁴¹, Alman hukukunun tanıdığı imkân tartışma konusu olmuştur. Bizim de katıldığımız görüşe⁹⁴² göre, açık çıkar çatışması nedeniyle, temsilcinin sonradan yetkilendirildiğini gösterir belgede, “her türlü işlem için” yetkili olduğu ya da genel olarak “yetkisiz temsilcilerin temsil olunan adına yaptıkları işlemlere” onay verebileceğinin belirtilmesi, temsilcinin kendisinin gerçekleştirdiği askıda geçersiz işlemlere onay verebilmesi için yeterli değildir. Bu şekilde verilmiş bir yetki, sadece temsil olunan adına başka kişilerin yetkisiz temsilci sıfatıyla yaptıkları işlemlere onay verilebilmesini kapsamaktadır. Bununla birlikte, temsil olunanın

---

⁹³⁷ **İnceoğlu**, s. 382; Yetkisiz temsilciye onay beyanında bulunması için yetki verilmesi, hukuki işlemin zimnen onaylandığı anlamına gelebilmektedir. Zira, temsilci sorumluluktan kurtulmak için söz konusu işleme onay verecektir (**Nart**, Temsil, s. 723).

⁹³⁸ **Esener**, Yetkisiz Temsil, s. 129; **Akyol**, Temsil, s. 468; **Eren**, s. 512; **Nart**, Temsil, s. 722.

⁹³⁹ **Akyol**, Temsil, s. 503; Burada, yetkisiz temsilciye benzer mahiyette işlemler yapabilmesi için yetki verilmesi hâli söz konusudur. Yoksa, yetkisiz temsilciye yetkisi olmadığı halde yapılan işleme onay verme yetkisinin verilmesi kastedilmemektedir.

⁹⁴⁰ **Larenz/Wolf**, § 49, N. 4.

⁹⁴¹ **von Tuhr/Peter**, s. 212; **Akipek, Jale/Akıntürk, Turgut/Ateş, Derya**, Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Birinci Cilt, Yenilenmiş 16. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2020, s. 332; **Dural/Öğüz**, s. 88; **Akyol**, Temsil, s. 503.

⁹⁴² **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 728; Aynı doğrultuda bkz. **Violand**, s. 120-121; **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 47; **Akyol**'a göre ise, yetkisiz temsilciye sonradan verilen temsil yetkisi, onun önceki işlemlere onay verebilmesini mümkün kılmaktadır (Bkz. **Akyol**, Temsil, s. 503); Aynı doğrultuda, bkz. **İnceoğlu**, s. 385.

sonradan vermiş olduğu yetki, temsilcinin bizzat kendisi tarafından yetkisiz temsilci sıfatıyla gerçekleştirdiği işlemlere onay verme yetkisini içeriyor veya temsil olunanın bu işlemde zarar görme ihtimâli söz konusu değilse, temsilcinin bu işleme onay verebileceği kabul edilmektedir⁹⁴³.

Üzerinde durulması gereken diğer bir husus ise işlemin askıda geçersizlik hâli devam ettiği sırada, temsil olunanın yetkisiz temsilciye verdiği yetkinin tek başına onay olarak kabul edilip edilemeyeceğidir. Bu durum, yukarıdaki ihtimâlden farklılık göstermektedir. Oradaki sorun, sonradan yetkilendirilen temsilcinin, yetkisiz temsilci sıfatıyla yaptığı işlemlere temsil olunan adına onay verip veremeyeceğine ilişkindir. Bu durum ise, işlemin askıda geçersizlik hâli devam ederken temsil olunanın sonradan temsilciye yetki vermesinin, ayrıca onay açıklamasında bulunmaya gerek kalmaksızın işleme geçerlilik kazandırıp kazandırmadığı ile ilgilidir. Temsil olunanın sonradan verdiği yetki, yetki belgesinden ya da somut olayın özelliklerinden aksi anlaşılmadığı sürece, kural olarak ileriye etkili sonuç doğurmaktadır. Diğer bir ifadeyle, yetki verildikten sonra yapılacak işlemleri kapsamaktadır⁹⁴⁴. Konuya ilişkin olarak Yargıtay tarafından verilen bir kararda, yetkisiz temsilcinin daha sonra temsilci olarak tayin edilmesinin yapılan işleme onay verildiği anlamına geldiği belirtilmektedir⁹⁴⁵. Yargıtay'ın söz konusu kararı yerinde olmakla birlikte, bu konuda dikkatli davranmak gerekmektedir. Zira, hâl ve şartlardan zımnen onay verildiği anlaşılmıyorsa, yetkisiz

---

⁹⁴³ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 728; Şüphesiz, onay hususunda yetkisiz temsilcinin yetkilendirilmesi hâlinde, bu kişi TBK m. 47'deki sorumluluktan kurtulmak amacıyla işleme onay verecektir. Bu nedenle, yetkisiz temsilciye bu hususta verilen yetki, zımni onay şeklinde yorumlanabilmektedir (**İnceoğlu**, s. 382).

⁹⁴⁴ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 729.

⁹⁴⁵ “Dava kalemleri arasında davalı idarenin Vehbi H. adındaki yetkisiz vekile yaptığı ödemelerin de tahsili istemi yer almaktadır. Gerçekten davacı, adı geçene 28.6.1983 tarihinde ‘taahhuk edecek’, istihkakların tahsili için vekaletname vermiş ve 22.8.1983 tarihinde vekaletten azlederek 23.8.1983 tarihinde azil hususunu idareye duyurmuş ise de, daha sonra aynı şahsa verdiği 6.10.1983 tarihli vekaletnamede namına ‘tahakkuk etmiş ve edecek hakedişleri ilgili dairelerden ahz-u kabza’ yetki verdiği anlaşılmaktadır. Böylece davacı, vekalet verdiği Vehbi H.’nin önceki tahsilatına da icazet verdiği ortadadır.” (Y. 15. HD., 07.03.1989, E. 1800, K. 1685), (**Karahasan**, Genel Hükümler, s. 411); “... Vekilin müvekkilinden özel yetki alması gereken haller kanunlarda sayılmıştır. Borçlar Kanunu’nun 388. maddesinde ortaya konan genel sınırlamanın istisnası kanunda gösterilmedikçe, genel kural uyarınca, vekilin işin gerektirdiği tüm yetkilerle donatıldığını kabul işlem güvenliği ilkesinin zorunlu bir sonucudur. Özel yetki gerektiren haller benzetme yolu ile genişletilemez. Tereke üzerinde tasarruf şahsa bağlı haklardan değildir. Yasaların öngörmediği bir konunun tüzükle benimsenmesine geçerlilik tanınmaz. Medeni Kanun velayet, vesayet ve miras hükümlerinin uygulanmasına ilişkin Tüzük’ün 40. maddesinde öngörülen “talep bu konuda yetkisi olan vekil tarafından yapılmış ise” ibaresi yasada yer almadığından mirasın reddinin özel vekaletname gerektirdiği şeklinde yorumlanamaz. Buradaki sözler işin gereği konusunda genel vekaletnamenin bulunmasını ifade eder. Kaldı ki, sonradan verilen özel vekaletname ile, vekilin yaptığı işleme icazet verilmiştir...” (Y. 2. HD., 10.07.1997, E. 1997/6795, K. 1997/8177), www.kazancihukuk.com., Erişim Tarihi: 06.07.2020.

temsilci tarafından yapılan tüm işlemlere onay verildiği sonucuna ulaşmak isabetli olmayacaktır.

Bu bakımdan, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 28.11.2001 Tarih, E: 19-1029, K: 1085 sayılı kararındaki, "... Hükmün yukarıda açıklanan 38. madde uyarınca: davacı bankanın kredi sözleşmesinin yetkisiz temsil sureti ile yapıldığını anlaması üzerine eksikliği, durumu davalıdan gizleyerek işleme geçerlilik kazandırma yolunu tercih ettiği kanaatini verecek şekilde, böyle bir akdi yapma yetkisini de içeren yeni bir vekâletname getirilmesini isteme yerine, hüsnüniyet kurallarının da gereği olarak vereceği süre zarfında davalıdan icazet istemesi gerekirdi. Davacı banka bu yolu seçmemekle davalının sonradan verdiği vekâlete dayanamaz. ... davalının durumu anlayıp değerlendirilmesinin mümkün olamayacağı bir yolu seçerek, vekilden böyle bir yetkiyi de içeren ikinci bir vekâletname istemesi doğru olmayıp davalının ikinci vekâleti verirken kredi sözleşmesinden haberdar olduğu ispat edilebilmiş olmadığına göre, ikinci vekâleti vermesi sözleşmeye icazet anlamına gelen bir davranış olarak sabit görülemez." şeklindeki karşı oy gerekçesi önem arz etmektedir⁹⁴⁶.

bb. Yetkisiz Temsilcinin Sonradan Tasarruf Yetkisine Sahip Olması

Yetkisiz temsilcinin kendi yaptığı işleme onay verip veremeyeceğine ilişkin olarak yapılan diğer bir tartışma, tasarruf işlemleri yönündendir. Bir görüşe⁹⁴⁷ göre, yetkisiz temsilcinin yaptığı tasarruf işlemine konu malvarlığı üzerinde daha sonra miras veya başka bir sebepten (inançlı işlem sonucu) kaynaklı tasarruf yetkisine sahip olması hâlinde onaya ihtiyaç duyulmamaktadır. Temsil yetkisi eksikliği, "düzeltme" (Konvalessenz) yoluyla telafi edilebilmekte ve hukuki işlem kendiliğinden geçerli duruma gelmektedir. Ancak, bu görüş sorunun tasarruf yetkisi eksikliğinden değil temsil yetkisi eksikliğinden kaynaklandığı, tasarruf yetkisinin sonradan kazanılmasının temsil yetkisi eksikliğini gidermediği, ayrıca temsilcinin söz konusu işlemi kendi adına yapmayıp temsil olunan adına yaptığı, gerekçeleriyle haklı olarak eleştirilmektedir⁹⁴⁸. Bu bakımdan, temsilci sıfatıyla yapılan işleme konu hak üzerindeki tasarruf yetkisinin kazanılması, bu hakkın kendiliğinden üçüncü kişiye geçmesini sağlayamayacağı gibi temsilcinin bu işleme onay vermesi de mümkün

---

⁹⁴⁶ İncoğlu, s. 386.

⁹⁴⁷ von Tuhr/Peter, s. 403; Kutlu Sungurbey, s. 97; Akyol, Temsil, s. 506.

⁹⁴⁸ Zäch/Künzle, Art. 38, N. 44; İncoğlu, s. 386.

değildir. Temsil olunanın da onay verme yetkisinin, artık kalmadığı dikkate alındığında tasarruf işleminin yeniden yapılması gerekmektedir⁹⁴⁹.

4.1.3.4. Onay Beyanının Yöneltileceği Kişi

Onay işleminin muhatabı, kural olarak sözleşmenin karşı tarafı olan üçüncü kişidir. Üçüncü kişinin temsilcisi varsa, onayın bu temsilciye yöneltilmesi de mümkündür. Üçüncü kişinin birlikte temsil şeklinde temsil edilmesi durumunda ise onay beyanının temsilcilerden birine yöneltilmesi yeterli sayılmaktadır⁹⁵⁰. Doktrinde genel kabul gören görüşe⁹⁵¹ göre, onay beyanı yetkisiz temsilciye de yöneltilmektedir. Zira, temsil yetkisi nasıl ki başta temsilciye yöneltilbiliyorsa, onay beyanının da temsilciye yöneltilmesinde bir sakınca bulunmamaktadır. Aksi görüşü⁹⁵² savunanlara göre ise onay beyanının sadece üçüncü kişiye karşı yapılabilmesi mümkündür.

Türk Borçlar Kanunu'nda, onay beyanının kime yöneltilmesi gerektiğine ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. TBK m. 47'de açıkça ifade edilmemekle birlikte, bahsi geçen hükmün amacı göz önünde bulundurulduğunda, üçüncü kişi tarafından onay için temsil olunana süre verilmesi hâlinde (TBK m. 46/II), dürüstlük kuralı gereğince onay beyanının sadece üçüncü kişiye yapılması gerekmektedir. Üçüncü kişi bu şekilde süre vermekle, aynı zamanda onay beyanının da kendisine bildirilmesini talep etmiş olmaktadır. Ayrıca, üçüncü kişiden işlemin onaylanıp onaylanmadığını öğrenebilmesi için güvenini kaybettiği yetkisiz temsilci ile muhatap olması ve onun beyanı ile yetinmesi istenemez ve beklenemez⁹⁵³. Temsil olunan, bu süre içerisinde onay açıklamasını üçüncü kişiye yaptığında süreye uymuş sayılmaktadır. Verilen süre içerisinde üçüncü kişiye değil de yetkisiz temsilciye onay açıklamasında bulunulduğunda, süreye uyulmadığı ve üçüncü kişinin sözleşmeyle bağlılıktan kurtulduğu kabul edilmektedir⁹⁵⁴. Bununla birlikte, onay beyanı üçüncü kişiye

⁹⁴⁹ **İnceoğlu**, s. 387; Bu durum, temsil olunanın mirasçısı sıfatıyla hak kazanan temsilci bakımından mümkündür. Böyle bir hâlde, temsilci mirasçı olarak tasarruf işleminin tarafı sıfatını kazanmaktadır (**İnceoğlu**, s. 387, dn. 123); Örneğin, babasına ait Chemin de fer marka köstekli saati, kendisine temsil yetkisi verilmediği hâlde satan bir kişinin, daha sonra babasının ölümü üzerine tek mirasçısı olarak saatin mülkiyet hakkını kazanmasında durum böyledir (**Akyol**, Temsil, s. 505).

⁹⁵⁰ **Leptien**, § 177, N. 27.

⁹⁵¹ **von Tuhr/Peter**, s. 400; **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 60; **Watter/Schneller**, Art. 38, N. 5; **Oğuzman/Öz**, s. 258; **Kutlu Sungurbey**, s. 70; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop**, s. 202; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 724; **Belgesay**, s. 137; **Eren**, s. 512; **Yavuz**, Borçlar Kanunu Şerhi, s. 433.

⁹⁵² **Esener**, Yetkisiz Temsil, s. 128; **Antalya**, s. 645.

⁹⁵³ **von Tuhr/Peter**, s. 402; **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 59; **Violand**, s. 131; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 724; **Kutlu Sungurbey**, s. 70; **Belgesay**, s. 137; Aksi görüş için bkz. **Akyol**, Temsil, s. 472.

⁹⁵⁴ **Kutlu Sungurbey**, s. 70-71; **Karahasan**, Genel Hükümler, s. 413.

bildirilmeyip yetkisiz temsilciye yöneltmiş, ancak bu kişi de temsil olunanın habercisi gibi davranarak üçüncü kişiye süresi içinde iletmişse, bu durum işlemin geçerli hâle gelebilmesi için yeterli sayılmaktadır⁹⁵⁵.

Doktrinde, temsil olunanın onay beyanını hem üçüncü kişiye hem de yetkisiz temsilciye yöneltebileceğinin kabulü bazı tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu tartışmalar, özellikle temsil olunanın işlemi onaylayıp onaylamayacağını yetkisiz temsilciye bildirmesi ve bu durumdan bilgisi olmayan muhatap üçüncü kişinin temsil olunana süre vermesi durumunda temsil olunanın temsilciye ilettiği beyanıyla bağlı olup olmayacağı noktasında toplanmaktadır⁹⁵⁶. Bir görüşe⁹⁵⁷ göre, Alman Medeni Kanunu'nun 177. paragrafının ikinci fıkrasında da ifade edildiği üzere, temsil olunan üçüncü kişi süre vermeden önce onaya ilişkin beyanını temsilciye bildirmişse, üçüncü kişinin süre vermesiyle önceki beyan geçersiz hâle geleceğinden, yeni bir beyanda bulunması gerekmektedir. Diğer görüş⁹⁵⁸ ise, temsil olunanın yetkisiz temsilciye bildirdiği onay beyanının geçerliliği için bazı şartlar aramaktadır. Buna göre, yetkisiz temsilciye yapılan onay beyanı, üçüncü kişinin onay için temsil olunana süre vermeyeceğinin anlaşılması veya süre verme imkânının bulunmadığı hâllerde hüküm ve sonuç doğurmaktadır. Ancak bu görüşe göre, üçüncü kişinin süre verebilmesi için yetkisiz temsilciye yöneltilen onay beyanının kendisine iletilmemiş olması gerekmektedir. Üçüncü kişi onay için temsil olunana başvurduğunda, temsil olunanın onay verip vermediğine ilişkin üçüncü kişiye beyanda bulunması gerektiğinden, işlemin hüküm ve sonuçları bakımından bu beyan esas alınmaktadır.

Bizim de katıldığımız görüşe⁹⁵⁹ göre, onay işleminin yenilik doğuran bir hak olması nedeniyle, üçüncü kişinin temsil olunana süre tayin ettiği bir durumda yetkisiz temsilciye daha önce bildirilen onay beyanının geçersiz sayılması, yenilik doğuran hakların kullanıldıktan sonra geri alınamayacağı ilkesi ile çatışmaktadır. Üçüncü kişinin süre tayin etmesinden önce, onaya ilişkin temsil olunan tarafından yapılan beyanların geçersiz sayılmasını öngören bir düzenleme hukukumuzda yer almadığı

---

⁹⁵⁵ Kutlu Sungurbey, s. 71; Kocayusufpaşaoğlu, s. 724; Karahasan, Genel Hükümler, s. 413-414; Antalya, s. 645; İnceoğlu, s. 389.

⁹⁵⁶ Kocayusufpaşaoğlu, s. 725; İnceoğlu, s. 389.

⁹⁵⁷ von Tuhr/Peter, s. 402, dn. 23; Karahasan, Genel Hükümler, s. 414.

⁹⁵⁸ Zäch/Künzle, Art. 38, N. 60.

⁹⁵⁹ İnceoğlu, s. 390

için Alman hukukundan esinlenen söz konusu görüşlerin kabulü uygun görülmemektedir.

Diğer taraftan, bir beyanın onay mahiyetinde olup olmadığının güven ilkesine göre tespit edilmesi gerekmektedir⁹⁶⁰. Bu kapsamda, güveni korunması gereken kişi, şüphesiz işlemin karşı tarafı olan üçüncü kişidir. Onay beyanının yetkisiz temsilciye yöneltilmesi durumunda ise güven ilkesinin bu konuda uygulanması mümkün olmamaktadır.

Onay beyanının, temsilciye karşıya da yöneltilebileceğine ilişkin hakim görüşün gerekçesi, nasıl ki temsil yetkisi temsilciye yöneltilebiliyorsa, onay beyanının da temsilciye yöneltilmesinin mümkün olması gerektiği noktasında toplanmaktadır. Ancak, dikkat edilmelidir ki, temsil yetkisi verme işlemi ile onay işlemi arasında, doğurduğu etkiler bakımından farklılıklar bulunmaktadır. Yetkisiz temsilci aracılığıyla kurulan sözleşmenin taraflarını, temsil olunan ve üçüncü kişi oluşturmaktadır. Bu nedenle, askıda geçersiz kabul edilen bu sözleşmeye onay verilmesi ya da verilmemesi, doğrudan üçüncü kişiyi etkilemektedir. Bunun dışında, temsilciye yöneltilen onay beyanının üçüncü kişiye iletilmemesi gibi bir ihtimâlin varlığına da dikkat edilmesi gerekmektedir⁹⁶¹. Bu bakımdan, üçüncü kişi tarafından, onay beyanında bulunulması için temsil olunana süre verilmiş olsun ya da olmasın, onaya ilişkin açıklamanın sadece üçüncü kişiye karşı yapılabileceğinin kabulü daha isabetli görülmektedir⁹⁶². Bununla birlikte, temsilcinin, kendisine yöneltilen onay beyanını, temsil olunanın haberci sıfatıyla üçüncü kişiye iletmesinde bir sakınca bulunmamaktadır⁹⁶³.

4.1.3.5. Onayın Geçerlilik Şartları

a. Genel Olarak

Onay beyanı, hukuki bir işlem olması nedeniyle bir hukuki işlemin geçerliliği için aranan şartları taşıması gerekmektedir. Bu bakımdan, temsil olunanın onaya ilişkin açıklamada bulunduğu andaki ehliyet durumu önem taşımaktadır. Temsil olunan tam ehliyetsiz ise onay işlemi geçerli sayılmamakta ve hukuken sonuç doğurmamaktadır.

---

⁹⁶⁰ Esener, Yetkisiz Temsil, s. 129; Kutlu Sungurbey, 84 vd.; İnceoğlu, s. 391.

⁹⁶¹ İnceoğlu, s. 391.

⁹⁶² Violand, s. 133-134; Esener, Yetkisiz Temsil, s. 128; İnceoğlu, s. 392.

⁹⁶³ Oser/Schönenberger, Art. 38, N. 5; İnceoğlu, s. 392.

Sınırlı ehliyetsiz bir kimsenin onay beyanının geçerliliği ise kanuni temsilcisinin bu beyana onay vermesine bağlıdır. Bununla birlikte, yetkisiz temsilcinin işleminin doğrudan kanuni temsilci tarafından onaylanması da mümkündür. Sınırlı ehliyetsiz bir kimsenin tek başına yapabileceği hukuki işlemlerde ise kanuni temsilcinin onayına ihtiyaç duyulmamaktadır. Böyle bir işlemin geçerlilik kazanabilmesi için temsil olunanın onayı yeterli kabul edilmektedir⁹⁶⁴.

Üçüncü kişi ile işlem yapıldığı esnada ayırt etme gücü bulunmayan temsil olunanın daha sonra ayırt etme gücüne sahip olması durumunda, şüphesiz söz konusu işleme onay verme yetkisi de bulunmaktadır. Yine, işlem yapıldığı zaman sınırlı ehliyetsiz olan bir kişi, askıda geçersizlik sürecinde tam ehliyetli hâle gelmişse, bu işlemi kendisi onaylayabilmektedir⁹⁶⁵.

Diğer taraftan, onay verilecek işlemin hukuka ya da ahlâka aykırı olmaması gerekmektedir. Böyle bir hâlde, işlem bu sebep nedeniyle baştan itibaren geçersiz sayıldığı için askıda geçersizlik durumu meydana gelmemekte ve onay verilmesi gibi bir durum da söz konusu olmamaktadır. Dolayısıyla, yetkisiz temsile ilişkin TBK m. 46 ve m. 47'nin uygulama alanı doğmamaktadır. Onay işleminin geçersizliği hâlinde ise asıl işlemin geçersiz olmasından farklı bir hukuki durum meydana gelmektedir. Şöyle ki, onay işlemi geçersiz olduğunda, işlemin askıda geçersizlik hâli devam etmektedir. Zira, onay işleminin hukuka ya da ahlâka aykırılık nedeniyle iptali mümkün değildir. Onay işlemi, aşırı yararlanma⁹⁶⁶ nedeniyle de iptal edilememektedir. Onay tek taraflı bir hukuki işlemdir. Aşırı yararlanma ise iki taraflı işlemler de ortaya çıkabilmektedir. Bu durumda ise, onay işleminin değil asıl işlemin iptal edilmesi gerekmektedir⁹⁶⁷.

---

⁹⁶⁴ **Violand**, s. 118; **İnceoğlu**, s. 392.

⁹⁶⁵ **von Tuhr/Peter**, s. 212; **Akyol**, Temsil, s. 503.

⁹⁶⁶ TBK m. 28'de, aşırı yararlanma, "Bir sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa, bu oransızlık, zarar görenin zor durumda kalmasından veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle gerçekleştirildiği takdirde, zarar gören. Durumun özelliğine göre ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilir (1). Zarar gören bu hakkını, düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği; zor durumda kalmada ise, bu durumun ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve herhâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak beş yıl içinde kullanabilir (2)." şeklinde düzenlenmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Elbir, Halid Kemal**, Türk Pozitif Hukukunda Gabin, İstanbul 1957; **Aslan, Çiğdem Mine**, Gabinin Unsurları ve Hukuki Sonuçları, Yetkin Yayınları, Ankara 2006, s. 26; **Okumuş, Selmani**, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Aşırı Yararlanma, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s. 60; **Eren**, s. 435.

⁹⁶⁷ **İnceoğlu**, s. 393.

b. Tasarruf Yetkisine Sahip Olmak

Yetkisiz temsilci tarafından yapılan bir tasarruf işlemine, temsil olunanın onay verebilmesi için onay sırasında tasarruf yetkisine sahip olması gerekmektedir⁹⁶⁸. Bir görüşe⁹⁶⁹ göre ise, tasarruf yetkisi onay aşamasında değil, işlem yapıldığı esnada mevcut olmalıdır. Ancak, bu görüş temsil olunanın şahsında gerçekleşen geçerlilik şartlarında olduğu gibi nasıl ki temsil olunanın asıl işlemin yapıldığı anda değil, onay verildiği sırada tam ehliyetli olması aranıyorsa, tasarruf yetkisi açısından da bu bakımdan bir farklılık bulunmadığı gerekçesiyle, haklı olarak eleştirilmektedir. Onayın önceye etkili olması da, bu sonucu değiştirmemektedir. Aksi takdirde, yetkisiz temsilcinin işleminden sonra iflâsına karar verilen bir kimsenin de onay verebilmesi sonucu ortaya çıkmaktadır ki, bu durumun kabul edilmesi mümkün değildir⁹⁷⁰.

c. İradeyi Sakatlayan Hâllerin Bulunmaması

Onay beyanında bulunan kişinin iradesi, yanıltma, aldatma ya da korkutma nedeniyle sakatlanmış olabilmektedir (TBK m. 30-39). Böyle bir durumda, temsil olunanın yanıltmayı veya aldatmayı öğrendiği, korkutmanın ise etkisinin ortadan kalktığı andan itibaren bir yıllık süre içerisinde onay işlemini iptal etme hakkı bulunmaktadır. Onay işlemi iptal edildiği takdirde ise asıl işlem tekrar askıda geçersiz hâle gelmemektedir. Zira, iptal hakkını kullanan temsil olunan, söz konusu işlem ile bağlı kalmak istemediğini ifade etmektedir. Onay işleminin iptali ile onayın reddedildiği sonucu ortaya çıktığı için asıl işlem de geçersiz kabul edilmektedir⁹⁷¹.

d. Onayın Şekli

Onayın verilmesi için uyulması gerekli bir şekil şartı bulunmamaktadır. Onaylanan işlemin geçerliliği için uyulması zorunlu şekil şartı olsa bile, onay herhangi bir şekil şartına bağlı olmaksızın yapılabilmektedir⁹⁷². Bu doğrultuda, temsil olunanın açıkça

---

⁹⁶⁸ İnceoğlu, s. 393.

⁹⁶⁹ Zäch/Künzle, Art. 38-39, N. 2.

⁹⁷⁰ İnceoğlu, s. 394.

⁹⁷¹ İnceoğlu, s. 394-395; Aynı doğrultuda Akyol, Temsil, s. 503.

⁹⁷² von Tuhr/Peter, s. 400; Oser/Schönenberger, Art. 38, N. 4; Violand, s. 122; Kutlu Sungurbey, s. 56; Eren, s. 512; Oğuzman/Öz, s. 258; Akyol, Temsil, s. 504; Antalya, s. 644; Yavuz, Borçlar Kanunu Şerhi, s. 433; Federal Mahkemeye göre ise, yetkilendirme işleminin geçerliliğinin kanunen şekle bağlandığı bir durumda, onayın geçerli sayılabilmesi için de, aynı şekil şartına uyulması

veya zımnî (örtülü) olarak onay beyanında bulunabilmesi mümkündür⁹⁷³. Özellikle, temsil olunanın sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmesi veya muhatap üçüncü kişinin edimini kabul etmesi onay anlamına gelmektedir⁹⁷⁴. Onay, bir irade beyanı ile yapıldığı için burada güven ilkesi uygulama alanı bulmaktadır⁹⁷⁵. Diğer bir deyişle, dürüstlük kuralı çerçevesinde temsil olunanın davranışı muhatap üçüncü kişi tarafından onay olarak anlaşılırsa, söz konusu işlemin geçerlilik kazandığı kabul edilmektedir⁹⁷⁶.

Bir görüşe⁹⁷⁷ göre, zımnî onayın varlığından bahsedebilmek için temsil olunanın işlemin askıda geçersiz olduğunu bilmesi ya da bu durumu öngörebilir olması gerekmektedir. Ancak, güven ilkesi doğrultusunda bu görüşün bütünüyle kabulü mümkün değildir. Zira, üçüncü kişinin temsil olunanın askıda geçersizlik durumundan habersiz olduğunu bilmesi hâlinde, irade beyanını onay olarak değerlendirmesi de söz konusu olmayacaktır. Bununla birlikte, üçüncü kişi, temsil olunanın işlemin askıda geçersizliğine dair bir bilgisinin olmadığından habersizse veya haberi olması gerekmiyorsa, irade beyanının onay olarak yorumlanabilmesi mümkündür. Güven ilkesine göre, üçüncü kişinin temsil olunanın davranışına dürüstlük kuralı uyarınca yüklediği anlam önem taşımaktadır⁹⁷⁸.

Onayın geçerliliği için her ne kadar uyulması gerekli bir şekil şartı bulunmuyor ise de, kolay anlaşılabilir nitelikte olması gerekmektedir. Örneğin, “Sabırlı olunuz, her şeyi hallediyorum.” şeklindeki bir beyan, “onay” verildiği anlamına gelmektedir⁹⁷⁹. Onayın şekline ilişkin olarak üzerinde durulması gereken diğer bir konu, susmanın onay niteliği taşıyıp taşımadığı hususudur. Bu anlamda, temsil olunanın susması kural olarak bir irade beyanı sayılmamaktadır. Susma, esasen red anlamına gelmektedir⁹⁸⁰. Ancak, olayın özelliğine göre, istisnai olarak dürüstlük kuralı uyarınca temsil olunanın

---

gerekmektedir (BGE 75.II.342.JdT 1950.I.366), (Kocayusufpaşaoğlu, s. 730, dn. 30); Aynı doğrultuda bkz. Eren, s. 512, dn. 119; Zäch/Künzle, Art. 38, N. 56.

⁹⁷³ Schwarz, s. 395; Esener, Yetkisiz Temsil, s. 127; Nomer, s. 156; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 202; Feyzioğlu, s. 434; Bkz. Y. HGK., 17.01.2019, E. 2017/2610, K. 2019/12, www.corpus.com.tr, Erişim Tarihi: 24.02.2020.

⁹⁷⁴ “... Ayrıca, davalı adına sözleşmeyi imzalayan kişi yetkisiz olsa bile, sözleşme hükümleri, aynı gün tapuda ferağ verilmek suretiyle yerine getirilmiş olmakla, yetkisiz kişinin yaptığı sözleşmeye icazet verilmiş sayılır...” (Y. 13. HD., 28.11.1980, E. 5471, K. 6296), (Uygur, Borçlar Kanunu, s. 1237).

⁹⁷⁵ Kutlu Sungurbey, s. 55 ve 84 vd.

⁹⁷⁶ Zäch/Künzle, Art. 38, N. 55; Akyol, Temsil, s. 505; İnceoğlu, s. 396.

⁹⁷⁷ Violand, s. 125-126.

⁹⁷⁸ Esener, Yetkisiz Temsil, s. 129.

⁹⁷⁹ Akyol, Temsil, s. 505.

⁹⁸⁰ Oser/Schonenberger, Art. 38, N. 13; Kutlu Sungurbey, s. 60; Akyol, Temsil, s. 505; Kocayusufpaşaoğlu, s. 724; Hatemi/Gökyayla, s. 112.

açıkça onay vermeyi reddettiğinin beyan etmesinin beklendiği bir hâlde, susma onay şeklinde yorumlanabilmektedir⁹⁸¹. Özellikle, temsil olunana yük getirmeyen, karşılıksız kazandırma sağlayan bağışlama gibi sözleşmeler ile vekâlet sözleşmesine ilişkin TBK m. 503'te belirtildiği gibi önerinin reddedilmemesi durumunda susmak yetkisiz temsilci tarafından yapılan sözleşmeye onay verildiği anlamına gelmektedir⁹⁸².

Ticari ilişkiler bakımından ise, susmanın kural olarak onay sayılması gerektiği ileri sürülmektedir. Bu görüşe göre, yetkisiz temsilcinin işlemi öğrenilir öğrenilmez, vakit kaybetmeksizin, itirazda bulunulması gerekmektedir. Aksi takdirde, işlem onaylanmış kabul edilmektedir⁹⁸³.

Kanaatimce, ticari ilişkiler yönünden susmanın kural olarak onay anlamına geldiğinin kabulü yerinde değildir. Somut olay göz önünde bulundurulmak suretiyle, ticari hayatın genel kabulü doğrultusunda dürüstlük kuralı çerçevesinde, temsil olunandan açıkça onay beyanında bulunmasının beklenip beklenilmemesine göre yapılacak değerlendirme neticesinde bir sonuca ulaşmak gerekmektedir. Bu kapsamda, temsil olunanın itiraz etmesi mümkün ve kendisinden beklenen bir durum varsa, ayrıca açıkça onay beyanında bulunulmasına gerek yoksa, susma yapılan işlemin onaylandığı anlamına gelebilmektedir⁹⁸⁴.

---

⁹⁸¹ **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 55; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop**, s. 202; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 724, **Akyol**, Temsil, s. 485; **Kutlu Sungurbey**, s. 60; **Eren**, s. 512; **Antalya**, s. 644; Böyle bir durumda, “Örtülü kabul” başlıklı TBK m. 6’da yer alan, “Öneren, kanun veya işin özelliği ya da durumun gereği açık bir kabulü beklemek zorunda değilse, öneri uygun bir sürede reddedilmediği takdirde, sözleşme kurulmuş sayılır.” hükmünün kıyasen uygulanması söz konusu olmaktadır.

⁹⁸² “... Gerçekten de, icazetin verilmesi kural olarak şekle tabi olmayıp, açıkça verilebileceği gibi, zımni davranışlarla da verilmesi mümkündür. Hatta, bir kimseden dürüstlük kuralı uyarınca haberdar olduğu hukuki işleme itiraz etmesinin, diğer bir ifade ile söz konusu hukuki işlemi onaylamadığını bildirmesinin beklenebildiği hallerde de susmanın dahi icazet sayılabileceği kabul edilmelidir. Bu durum karşısında, davacının davalı banka çalışanı tarafından yapılmış olan işlemde haberdar olduğu ve davalı banka çalışanı tarafından zimmetine geçirilen parayı davalı banka ile anlaşarak ödediği, uzun süre sessiz kalarak davalı bankadan talepte bulunmadığı, ayrıca olayın özelliği ve dürüstlük kuralı göz önüne alındığında, davacının dava konusu işleme icazet verdiğini ortaya koymaktadır...” (Y. 11. HD., 20.11.2017, E. 2016/4013, K. 2017/6305); Y. 11. HD., 18.04.2014, E. 2013/627, K. 2014/7711, www.uyap.gov.tr, Erişim Tarihi: 25.02.2020. Söz konusu kararda, işlem tarihinden itibaren aradan geçen zaman dikkate alındığında, yapılan işlemlere onay verildiği, onay verilmediği iddiasının iyiniyetle bağdaşmadığı hususu da belirtilmektedir.; **İnceoğlu**, s. 397; Bu durum ile ilgili olarak, yerel adetlere ve ilgili iş alanındaki mesleki teamüller uyarınca, yapılan sözleşmenin içeriğine göre, “önemsiz” olarak değerlendirilebilecek bir miktarın temsil olunanın yetkilendirmesini aşması halinde susmanın “onay” olarak kabul edildiği örneği verilmektedir (Bkz. **Akyol**, Temsil, s. 485); **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 724.

⁹⁸³ **Violand**, s. 130.

⁹⁸⁴ Aynı doğrultuda, bkz. **Antalya**, s. 644.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun "Yetkisizlik" başlığı altındaki 108. maddesinde, "Acente, yetkisi olmaksızın veya yetki sınırlarını aşarak, müvekkili adına bir sözleşme yaparsa müvekkili bunu haber alır almaz icazet verebilir; vermediği takdirde acente sözleşmeden kendisi sorumlu olur." hükmü yer almaktadır⁹⁸⁵. Bu hükme göre acente, yetkisi olmadan ya da yetki sınırlarını aşarak müvekkili adına bir sözleşme yaptığı takdirde, müvekkil bu durumu haber alır almaz, üçüncü kişiye sözleşmeye onay verdiğini bildirmezse, sözleşme müvekkili bağlamamaktadır. Böyle bir hâlde, yapılan sözleşmeden dolayı acente sorumlu olmaktadır. Yetkisiz acente bakımından öngörülen TTK m. 108 hükmü, Türk Borçlar Kanunundaki yetkisiz temsil hükümleri ile uyum göstermektedir⁹⁸⁶.

4.1.3.6. Onayın Süreye Bağlı Olmaması

a. Genel Olarak

Türk ve İsviçre hukuklarında, temsil olunan kural olarak herhangi bir süreye bağlı olmaksızın yetkisiz temsilcinin işlemine onay verebilmektedir. Onayın, hukuki işlem yapıldıktan çok sonra verilmesi, önceye etkili sonuç doğurmasına engel teşkil etmemektedir⁹⁸⁷. İsviçre Federal Mahkemesi tarafından da, onay hakkının kullanılabilmesi için belirli bir süre öngörülmemekle birlikte, bu hakkın belirsiz süre devam edemeyeceği ifade edilmektedir⁹⁸⁸. Doktrindeki bir görüş⁹⁸⁹ tarafından, üçüncü kişinin yıllarca sözleşme ile tek taraflı bağlı kalması uygun olmayacağından, onay

⁹⁸⁵ Yetkisiz temsilde ise temsilci hiçbir zaman sözleşmenin tarafı haline gelmemektedir (**Nart**, Temsil, s. 612); 6762 sayılı (Eski) TTK m. 122, c. 1 hükmü ise, "Acente, salâhiyeti olmaksızın veya salâhiyeti sınırlarını aşarak müvekkili namına bir mukavele yaparsa müvekkili mukavelenin akdini haber alır almaz üçüncü şahsa, akde icazet vermediğini derhal bildirmedeği takdirde, icazet etmiş sayılır." düzenlemesini içermektedir. Anlaşıldığı üzere, TTK'nın bu hükmü, TBK m. 46'daki genel düzenlemeden farklılık göstermektedir. Buna göre, acente yetkisi olmamasına rağmen, müvekkili adına sözleşme yaparsa, müvekkil bu sözleşmeyi öğrenir öğrenmez, sözleşmeye onay vermediğini derhal üçüncü kişiye bildirmelidir. Aksi takdirde, sözleşme müvekkil hakkında bağlayıcı hâle gelmektedir. Diğer bir ifadeyle, müvekkil yetkisiz acentenin işlemi ile bağlı olmak için onay verdiğini bildirmesi değil, bağlanmamak için onay vermediğini üçüncü kişiye derhal bildirmesi gerekmektedir. Burada, hukuki görünüme onay verilmesi hâli bulunmaktadır. Söz konusu onay, müvekkilin susması şekliyle verilmektedir (**Kayihan, Şaban**, Türk Ticaret Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu Işığında Türk Hukukunda Acentelik Sözleşmesi, 5. Bası, Umuttepe Yayınları, Kocaeli 2018, s. 228).

⁹⁸⁶ **Kayihan**, Acentelik Sözleşmesi, s. 236; Diğer taraftan TTK m. 108 hükmü, genel hükümlerdeki yetkisiz temsilci işlemleri bakımından, acentenin müvekkiline önemli avantajlar getirmektedir. Şöyle ki, esasen bu hüküm sigorta şirketlerinin taleplerine uygun olacak şekilde düzenlenmiştir. Çünkü, bu alanda uygulamada en çok sigorta aracılıklarında anlaşmazlıklar yaşanmaktadır. Bu bakımdan, özellikle acente aracılığıyla özel sigorta sözleşmesi yaptırmak isteyen kişilerin acentenin yetki sınırını araştırması menfaatlerine olacaktır (**Kayihan**, Acentelik Sözleşmesi, s. 237).

⁹⁸⁷ **Kutlu Sungurbey**, s. 86.

⁹⁸⁸ BGE 107 III 51 (**Akyol**, Temsil, s. 487, dn. 116'dan naklen).

⁹⁸⁹ **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 42.

hakkının bir yıllık hak düşürücü süreye tabi olması gerektiği ve bu süre sonunda üçüncü kişinin sözleşme ile bağlılıktan kurtulmasının adaletli olacağı ileri sürülmektedir. Doktrindeki hakim görüş⁹⁹⁰ ise, onay için bu şekilde üst bir süre belirlemeyi uygun görmemektedir. Gerçekten de, onay hakkını belirli bir süreye tabi kılmak, Kanun'da öngörülmemiş olduğu gibi her duruma uyabilecek bir çözüm yönteminin kabulü de mümkün görülmemektedir. Diğer taraftan, kanunda düzenlenmeyen bir sürenin, bu şekilde belirlenmesi boşluk doldurma yöntemini aşmaktadır. Ayrıca, üçüncü kişinin korunması istenmiş olsa bile, onun her zaman onay için temsil olunana bir süre verme imkânı bulunmakadır⁹⁹¹. Bununla birlikte, temsil olunanın sözleşmeye onay verme hakkının kullanımına, TMK m. 2'deki hakkın kötüye kullanılması yasağı kapsamında bir sınır getirilmelidir. Şöyle ki, süregelen davranışları ile artık sözleşmeye onay verilmeyeceğine yönelik karşı tarafta haklı güven oluşturan bir kimsenin daha sonra onay hakkını kullanmaya kalkışması durumunda, çelişkili davranış yasağının özel bir uygulamasını teşkil eden hak düşümü kuralı gereğince, hakkı düşmüş kabul edilmektedir⁹⁹². Diğer bir ifadeyle, karşı tarafta güven duygusu yarattıktan sonra, davranışını değiştirerek ya da öncekinden farklı yeni bir davranışta bulunarak karşı tarafın hukuken elverişsiz konuma getirilmesi, hukuk düzeni tarafından korunmamaktadır⁹⁹³. Nitekim, Yargıtay'ın çeşitli kararlarında da bu durum açıkça belirtilmektedir⁹⁹⁴.

---

⁹⁹⁰ **Violand**, s. 115; **Landtwing, Hans**, Der Falsus procurator im schweizerischen Obligationenrecht, Dissertation, Zug 1929, s. 32; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 724; **Akyol**, Temsil, s. 487.

⁹⁹¹ **Akyol**, Temsil, s. 487; Aynı doğrultuda, **Violand**, s. 115; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 724.

⁹⁹² **Kutlu Sungurbey**, s. 86-87.

⁹⁹³ **Antalya/Topuz**, s. 516; **Akyol**, Çelişki Yasağı, s. 1 vd.; **Altay/Döngül**, s. 303-304.

⁹⁹⁴ Y. HGK., 06.06.1979, E. 1978/14-190, K. 1979/799 sayılı kararda bu gerçek şu şekilde ifade edilmektedir: "Bir sözleşmenin taraflarından birisi, o sözleşmenin ifa olunacağı hususunda o güne kadar süregelen davranışlarıyla karşı tarafa tam bir güven vermiş ve karşı tarafta sözleşmenin yerine getirileceği inancına iyiniyetle bağlanarak kendisine düşen edimleri yerine getirmiş ise, artık sözleşmenin şekil yönünden geçersizliğini ileri sürmesi, hakkın kötüye kullanılması niteliğini taşır ve bu savunma, yasal himayeden yoksun kalır. Olayda da, davalının şekle aykırılık nedenine dayanan savunması, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde bulunmaktadır. O halde, davalı artık sözleşmenin geçersizliğine dayanarak akdin icrasından kaçınamaz." (**Kutlu Sungurbey**, s. 62 vd.); "... Yine taahhütlerini mutlaka ifa edeceğini, sözleşmenin yapılmasından sonra teyit etmiş ve diğer tarafın sözleşmeye karşı beslediği güveni sebepsiz ve haksız olarak kuvvetlendirmişse, artık sözleşmenin şekil yönünden geçersizliğini ileri sürmesi hakkın kötüye kullanılması anlamını taşır ve bu savunma yasal korumadan yoksun kalır... senetle dava konusu daireyi davacıya satıp teslim ettikleri, taksidde bağlanan satış bedelini kabul edip aldıkları, hatta bir ara bakiye bedel ödendiğinde tapuyu vercekleri konusunda davacıya tam bir güven verdikleri, bu davaya kadar, geçersiz bulunan sözleşmeyi benimseyerek davacı aleyhinde hiçbir yasal girişimde bulunmadıkları, davacı tarafından Ankara 9. Asliye Hukuk Mahkemesine 1989/341 sayılı davanın açılmasından ve belirtilen gerekçeyle reddedilip kesinleşmesinden sonra 15.1.1991 tarihinde taşınmazı kayden bir başkasına sattıkları, böylece davacıda aktin ifa edileceği fikrini uyandırarak geçersiz akti yapmaya yönelttikleri, sözleşmedeki taahhütlerini yerine getireceklerine dair davacıda tam bir güven yarattıkları, zaman içinde de bu güveni sürdürüp

b. Üçüncü Kişinin Onay İçin Temsil Olunana Uygun Süre Vermesi

Temsil olunanın onay verip vermeyeceğinin henüz belli olmadığı zaman dilimi içerisinde, yetkisiz temsilcinin işleminin askıda geçersizlik sürecinde, üçüncü kişinin sözleşme ile tek taraflı bağlılığının devam ettiği kabul edilmektedir. Ancak, askı durumunun yarattığı belirsizlik hâli, üçüncü kişi açısından olumsuzluk yaratmaktadır. Türk ve İsviçre hukuklarına göre, bu dönemde üçüncü kişinin sözleşmeden dönme hakkı bulunmamaktadır. Ayrıca, üçüncü kişi, temsilci ile anlaşarak bu bağlılıktan kurtulma imkânına da sahip değildir. İşte, bu durumu dikkate alan kanun koyucu, TBK m. 46/II'deki düzenleme ile üçüncü kişiye temsil olunandan uygun bir süre içinde işlemi onaylayıp onaylamayacağını bildirmesini talep etme ve bu süre içerisinde işlem onaylanmadığında sözleşme ile bağlı kalmaktan kurtulma imkânı tanınmaktadır⁹⁹⁵.

Yetkisiz temsilci ile yapılan işleme temsil olunanın onay verip vermeyeceğini bildirmesinin talep edilmesi, üçüncü kişiye ait bir haktır. Üçüncü kişi, bu hakkı bizzat kendisi kullanabileceği gibi temsilcisi vasıtasıyla kullanabilmesi de mümkündür⁹⁹⁶. Üçüncü kişinin işlem yapılırken temsil yetkisi eksikliği hakkında bilgi sahibi olması, onun bu haktan yararlanmasına engel bir durum değildir. Diğer bir ifadeyle, üçüncü kişi temsilcinin yetkisiz olduğunu bilsin veya bilmesin temsil olunana onay için süre verebilmektedir⁹⁹⁷. Üçüncü kişinin süre tayinine ilişkin bu beyanı tek taraflı, varması gereken, şekle tabi olmayan⁹⁹⁸ hukuki işlem benzeri bir fiildir. Bu sebeple, hukuki işlemlerle ilgili kurallar, uygun düştükleri ölçüde uygulanmaktadır⁹⁹⁹. Süre tayinine

---

devam ettirdikleri taşınmazın sonradan değer artışından yararlanmak sözleşmeyi imkansız hale getirerek ondan kurtulmak istedikleri anlaşılmaktadır. İşte subut bulan bu olgularla sonradan davalıların satım sözleşmesinin şekil noksanlığı nedeni ile geçersizliğini ileri sürmeleri TMK'nın 2. maddesinde ifadesini bulan iyiniyet kurallarıyla bağdaşmaz. Hakkın kötüye kullanılması niteliğini taşır..." (Y. 13. HD., 24.03.1995, E.1995/2203, K. 1995/ 2905), www.corpus.com.tr, Erişim Tarihi: 03.03.2020.

⁹⁹⁵ Schwarz, s. 395; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp, s. 203; Akyol, Temsil, s. 469-473; Kılıçoğlu, s. 331-332; Antalya, s. 645-646; Yavuz, Borçlar Kanunu Şerhi, s. 434.

⁹⁹⁶ Zäch/Künzle, Art. 38, N. 38; Akyol, Temsil, s. 474.

⁹⁹⁷ Eren, s. 513; Nart, Temsil, s. 726.

⁹⁹⁸ Bu kuralın istisnasını, TTK m. 18/III'te yer alan, "Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır." şeklindeki düzenleme oluşturmaktadır. Yetkisiz temsilci ile sözleşme kuran üçüncü kişinin temsil olunana verdiği süre her ne kadar teknik anlamda sözleşmenin feshi amacıyla verilmiyor ise de, bahsi geçen düzenlemede "fesh" ya da "dönme" kavramına yer verilmek suretiyle kapsamlı bir ifade kullanılmıştır. Bu sebeple, somut olayın mahiyetine göre, durumun TTK m. 18/III kapsamında olduğunun ileri sürülebilmesi mümkündür (İnceoğlu, s. 402).

⁹⁹⁹ Akyol, Temsil, s. 473; Altın, Yetkisiz Temsil, s. 85; Oğuzman/Barlas, s. 180; Hukuki işlem benzeri işlemlerde, hukuki işlemlerden farklı olarak, irade açıklamasının belirli bir sonuca yöneltilmesi gerekmemektedir. İrade açıklamasında bulunan kişi hukuki bir sonuç doğacağını bilmeyebilir ya da böyle bir sonucu hiç istemeyebilir (Antalya, O. Gökhan/Topuz, Murat, Medeni Hukuk, Giriş, Temel Kavramlar, Başlangıç Hükümleri Cilt I, Genişletilmiş 4. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021, s. 196);

ilişkin bu beyan, temsilciye değil temsil olunana yöneltilmelidir¹⁰⁰⁰. Temsil olunan tarafta birden fazla kişinin olması durumunda ise onay başvurusunun bunların tamamına yapılması ve işlemin geçerli hâle gelebilmesi için hepsinin onay vermesi gerekmektedir¹⁰⁰¹.

c. Uygun Süre

Alman Medeni Kanunu § 177/2, c. 2’de üçüncü kişinin beyanının temsil olunana ulaşmasından itibaren iki haftalık süre içerisinde işlemin onaylanıp onaylanmadığının bildirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Bu süre içerisinde cevap verilmemesi, onayın reddedildiği anlamını taşımaktadır¹⁰⁰². Hukukumuzda ise üçüncü kişinin temsil olunana vereceği süre bakımından uygun süre ifadesine yer verilmiş olup, her durum için geçerli belirli bir süre öngörülmemektedir. TBK m. 46/II’de, bu durum “... diğer taraf, temsil olunandan, uygun bir süre içinde bu hukuki işlemi onayıp onamayacağını bildirmesini isteyebilir...” şeklinde ifade edilmektedir. Buna göre, üçüncü kişinin temsil olunana onay için süre verebileceği ve bu sürenin “uygun” olması gerektiği açıkça düzenlenmiştir. Söz konusu süre, temsil olunana bizzat üçüncü kişi tarafından bildirilmelidir. Mahkemeye başvurarak, süre tayin ettirme olanağı Kanunda yer almamaktadır. Ancak, temsil olunanın sürenin uygun olmadığı yolundaki itirazlarının önüne geçebilmek amacıyla, üçüncü kişinin bu sürenin mahkeme tarafından belirlenmesini talep etmesine engel herhangi bir durum da bulunmamaktadır¹⁰⁰³.

Üçüncü kişi, temsil olunana süre verirken, bunun hukuki sonuçlarını gözardı etmiş olsa bile, üçüncü kişinin irade açıklaması hukuken bir sonuca bağlanmaktadır. Verilen süre içerisinde işlemin onaylanmaması halinde, işlemin askıda geçersizlik hâli sona ermekte ve yapıldığı andan itibaren geçersiz sayılmaktadır (İnceoğlu, s. 401, dn. 178).

¹⁰⁰⁰ İnceoğlu, s. 401.

¹⁰⁰¹ Akyol, Temsil, s. 475.

¹⁰⁰² Violand, s. 111; İki haftalık sürenin, her durumda “uygun süre” olduğunun kabul edilemeyeceğine ilişkin bkz. Akyol, Temsil, s. 477, dn. 90; Üçüncü kişinin iki haftadan daha az süre vermiş olması, temsil olunanın BGB 177/2, c. 2’den faydalanmasına engel olmamaktadır. Üçüncü kişi, iki haftadan daha çok süre tayin ettiği takdirde ise, daha uzun sürenin temsil olunanın menfaatine olması nedeniyle, belirlenen sürenin sonuna gelinceye kadar işleme onay verilip verilmediği açıklanabilmektedir. Diğer taraftan, söz konusu iki haftalık süre, tarafların anlaşması üzerine veya üçüncü kişi tarafından tek taraflı olarak arttırılabilmektedir (Akyol, Temsil, s. 479); İnceoğlu, s. 403.

¹⁰⁰³ Nart, Temsil, s. 727; Akyol, Temsil, s. 479-480; Kutlu Sungurbey, s. 88; TBK m. 123’te yer alan, “Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde, taraflardan biri temerrüde düştüğü takdirde diğeri, borcun ifa edilmesi için uygun bir süre verebilir veya uygun bir süre verilmesini hakimden isteyebilir.” hükmünün kıyas yoluyla burada da uygulanabileceği belirtilmektedir (Esener, Yetkisiz Temsil, s. 124); Sürenin üçüncü kişi tarafından bizzat belirlenmesi, bunun “uygun” olup olmadığı tartışmasını da, muhtemelen beraberinde getirecektir. Zira, üçüncü kişi, sözleşme ile tek taraflı bağlı kalmaktan bir an önce kurtulabilmek için süreyi kısa tutmak isteyecektir. Ancak, böyle bir durumda, temsil olunanın daha iyi değerlendirme yapmasının önüne geçilmiş olacak ve taraf menfaatlerinin karşılıklı çatıştığı bir ortam meydana gelecektir. Tüm bu tartışmalarının önünde geçebilmek ve taraflar arasında yaşanabilecek

Uygun süre verilmesinde amaç, mevcut hâl ve şartların gerekleri ve hukuki işlemin kapsam ve önemi dikkate alınarak, temsil olunanın onaylayıp onaylamayacağı yolunda iyice düşünüp karar verebilmesi için yeterli, dürüstlük kuralına ve güven ilkesine uygun bir süreyi dikkate almaktır¹⁰⁰⁴. Bu hususta, önceden genel geçer kesin kriterler belirlemek mümkün olmamaktadır¹⁰⁰⁵. TBK m. 5'te yer alan hükümden¹⁰⁰⁶ hareketle, bu süreye yetkisiz temsil olunana üçüncü kişi tarafından gönderilen yazının ulaşması ve temsil olunanın irade beyanının üçüncü kişiye ulaşması için gerekli sürelerinde eklenerek bir belirleme yapılması gerektiği kabul edilmektedir¹⁰⁰⁷. Ayrıca, yetkisiz temsil olunanın sözleşmeye onay verip vermeyeceği, resmi bir makamın veya yönetim kurulunun ya da genel kurulun kararına bağlı ise bahsi geçen kararın alınabilmesine yetecek kadar bir sürenin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir¹⁰⁰⁸.

Kural olarak, verilen süre belirli veya belirlenebilir olmalıdır¹⁰⁰⁹. Üçüncü kişi süre belirtmeden onay talebinde bulunmuş ve temsil olunan dürüstlük kuralına göre uygun kabul edilen bir sürede açıklama yapmamışsa onay verilmediği anlamına gelmektedir¹⁰¹⁰.

Yetkisiz temsil olunana tayin edilecek sürenin uygunluğu tespit edilirken, üçüncü kişi tarafından bilinen bütün hususlar dikkate alınmalıdır. Diğer bir ifadeyle, üçüncü kişinin haklı nedenlerle bilmesinin mümkün olmadığı durumlarda, öngörülen süre esasen yeterli olmasa bile sürenin yetersiz olduğu itirazı ileri sürülememektedir. Böyle

---

uyuşmazlıklara engellemek amacıyla, uygun sürenin mahkemece belirlenmesini talep etmek daha isabetli olacaktır (İnceoğlu, s. 406); Aksi görüş için bkz. Zäch/Künzle, Art. 38, N. 38.

¹⁰⁰⁴ Oser/Schönenberger, Art. 38, N. 13; Kutlu Sungurbey, s. 87; Eren, s. 514; Akyol, Temsil, s.477; Belgesay, s. 137; Kocayusufpaşaoğlu, s. 723-724.

¹⁰⁰⁵ Zäch/Künzle, Art. 38, N. 39; Örnek verecek olursak, dış tedavisi ya da kalp ameliyeti sözleşmeleri için temsil olunana verilecek sürenin aynı olması beklenemez. Süre belirlerken, temsil olunanın şahsi durumu dikkate alınmalıdır. Yine, aynı ekonomik büyüklükte olsa bile bir fabrika yapılmasına dair sözleşmeye onay vermek ile kaldırım yapılması için kurulan sözleşmeye onay vermek farklı inceleme ve hazırlık süreci gerektirmektedir. Temsil olunana verilecek süre, işin mahiyetine uygun olmalıdır (Akyol, Temsil, s. 478).

¹⁰⁰⁶ "Hazır olmayanlar" başlıklı TBK m. 5/I'de, "Kabul için süre belirlenmeksizin hazır olmayan bir kişiye yapılan öneri, zamanında ve usulüne uygun olarak gönderilmiş bir yanıtın ulaşmasının beklenebileceği ana kadar önereni bağlar." hükmü bulunmaktadır.

¹⁰⁰⁷ Kutlu Sungurbey, s. 87; Esener, Yetkisiz Temsil, s. 124; Eren, s. 514.

¹⁰⁰⁸ Kutlu Sungurbey, s. 87.

¹⁰⁰⁹ Tandoğan, Mes'uliyet Hukuku, s. 495.

¹⁰¹⁰ Nart, Temsil, s. 727; Akyol, Temsil, s. 473; Bir yıllık zaman diliminin uygun süre olarak kabul edilebileceğine ilişkin bkz. Zäch/Künzle, Art. 38, N. 42; İnceoğlu ise, üçüncü kişinin belirli bir süre belirtmeden temsil olunandan onay talebinde bulunması ve dürüstlük kuralına uygun olarak tespit edilen süre içerisinde işleme onay verilmemesinin işlemi kendiliğinden geçersiz hâle getirmemesi gerektiğini, ancak susmanın dürüstlük kuralına göre zimni red sayıldığı hâllerde, bu durumun mümkün olacağını ifade etmektedir (İnceoğlu, s. 406).

bir durumda, süre bitiminde üçüncü kişinin sözleşme ile tek taraflı bağlılığı da sona ermektedir¹⁰¹¹.

Temsil olunanın, kendisine verilen süreyi üçüncü kişi ile anlaşarak uzatabilmesi mümkündür¹⁰¹². Ancak, bu görüş süre tayininin üçüncü kişinin tek taraflı irade açıklaması ile gerçekleştiği ve tek taraflı irade açıklaması ile belirlenen sürenin uzatılabilmesi için üçüncü kişinin temsil olunan ile anlaşmaya ihtiyacının olmadığı, zira sürenin uzatılmasının temsil olunan bakımından herhangi bir sakınca yaratmadığı gerekçesiyle eleştirilmekte¹⁰¹³ ise de, burada üçüncü kişinin değil temsil olunanın istemi üzerine süre uzatılmaktadır. Bununla birlikte, üçüncü kişinin sürenin uzatılmasına ilişkin isteminin temsil olunan tarafından açıkça kabul edilmesine gerek olmadığı, temsil olunanın susmasının zımnî kabul olarak değerlendirilebileceği ifade edilmektedir. Bu durumda, sürenin üçüncü kişi tarafından tek taraflı uzatılması ile temsil olunan ile anlaşarak uzatılması arasında pratik açıdan bir farklılık bulunmamaktadır¹⁰¹⁴.

Üçüncü kişinin onay için temsil olunana verdiği süre, uygun nitelik taşımayıp daha kısa bir süre olması hâlinde, bu duruma nasıl bir sonuç bağlanması gerektiği Kanunda düzenlenmemektedir. Bu durumda, yetkisiz temsil olunanın gerçekten uygun olan bir sürede onay beyanında bulunabileceği veya tayin edilen sürede onay verdiğini bildirmediği takdirde üçüncü kişinin tek taraflı bağlılığının sona ereceği kabul edilmektedir¹⁰¹⁵.

d. Süre Tayin Edilmesinin Sonuçları

Temsil olunan, tayin edilen uygun süre içerisinde yetkisiz temsilcinin işlemine onay verdiğini bildirdiği takdirde, kural olarak işlem yapılmış bulunduğu andan itibaren geçerli sayılmakta; onay vermeyi reddettiğini bildirmesi hâlinde ise kesin geçersiz hâle dönüşmektedir. Temsil olunanın onaydan kaçınma amacı olmasa bile tayin edilen sürede herhangi bir beyanda bulunulmaması, onayın reddi anlamına gelmekte ve onay verme hakkı düşmektedir. Süre geçtikten sonra onay verildiğinin bildirilmesi, kesin geçersiz hâle gelen işlemin hukuki durumunda herhangi bir değişikliğe yol açmamaktadır. İşlemin geçerli olması isteniyorsa, yeniden yapılması

---

¹⁰¹¹ İnceoğlu, s. 404-405.

¹⁰¹² Zäch/Künzle, Art. 38, N. 38; Akyol, Temsil, s. 478.

¹⁰¹³ İnceoğlu, s. 407.

¹⁰¹⁴ Zäch/Künzle, Art. 38, N. 38.

¹⁰¹⁵ Oser/Schönenberger, Art. 107, N. 15; Becker, Art. 38, N. 2; Kutlu Sungurbey, s. 88.

gerekmektedir¹⁰¹⁶. Bu husus, TBK m. 46/II, c. 2’de, “Bu süre içinde işlemin onanmaması durumunda, diğer taraf bu işlemle bağlı olmaktan kurtulur.” şeklinde ifade edilmektedir. Doktrindeki bir görüşe¹⁰¹⁷ göre, üçüncü kişinin onay verilip verilmediğine ilişkin beyanda bulunulması için süre tayin ettiği bir durumda, temsil olunanın açıklamasının beklenebileceği, bu sürenin susarak geçirilmesi hâlinde ise bunun onay sayılması gerektiği belirtilmektedir. Ancak, kendisine icapta bulunan bir kişi ile onay için süre verilen temsil olunanın cevap verme yükümü bakımından herhangi bir farklılık olmadığından, susma onay anlamını taşımamaktadır. Ayrıca, bu husus TBK m. 46/II’deki, “... diğer taraf bu işlemle bağlı olmaktan kurtulur.” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir¹⁰¹⁸. Fakat, istisnai hâllerde, dürüstlük (objektif iyiniyet) kuralları gereğince, temsil olunanın sözleşmeye onay vermediğinin açıkça bildirmesinin beklendiği olaylarda, susma onay anlamında değerlendirilebilmektedir. Sözleşme kurulurken, temsilcinin yetkisini önemsiz sayılabilecek ölçüde aşması ve onay için verilen sürede temsil olunanın suskun kalması bu duruma örnek gösterilmektedir¹⁰¹⁹. Ayrıca, bağışlama sözleşmesi gibi temsil olunanın menfaatine yapılan sözleşmeler ile TBK m. 503’deki¹⁰²⁰ durumlarda, tayin edilen sürede temsil olunanın susması onay verildiği anlamına gelebilmektedir¹⁰²¹.

4.1.3.7. Temsil Olunanın Onay Yükümlülüğü

a. Genel Olarak

Temsil olunan, kural olarak yetkisiz temsilci ile üçüncü kişi arasında kurulan sözleşmeye onay verip vermeme konusunda takdir hakkına sahiptir¹⁰²². Genel olarak, temsil olunanın yetkisiz temsilcinin bir sözleşme ilişkisi içerisine girdiğinden haberi bile olmamaktadır. Bununla birlikte, temsil olunanın söz konusu işlemin yapılmasında herhangi bir kusuru (culpa in contrahendo) varsa, onay verilmemesi durumunda üçüncü kişiye karşı TBK m. 116 kapsamında sorumluluğu doğabilmektedir¹⁰²³.

¹⁰¹⁶ Oğuzman/Öz, s. 258.

¹⁰¹⁷ Landtwing, s. 34.

¹⁰¹⁸ Oser/Schönenberger, Art. 38, N. 13; Becker, Art. 38, N. 4; Kutlu Sungurbey, s. 88-89.

¹⁰¹⁹ Zäch/Künzle, Art. 38, N. 55; Kocayusufpaşaoğlu, s. 724; Akyol, Temsil, s. 485.

¹⁰²⁰ TBK m. 503’te, “Kendisine bir işin görülmesi önerilen kişi, bu işi görme konusunda resmi sığta sahipse veya işin yapılması mesleğinin gereği ise ya da bu gibi işleri kabul edeceğini duyurmuşsa, bu öneri onun tarafından hemen reddedilmedikçe, vekâlet sözleşmesi kurulmuş sayılır.” hükmü yer almaktadır.

¹⁰²¹ Kutlu Sungurbey, s. 89; Nart, Temsil, s. 721.

¹⁰²² Kutlu Sungurbey, s. 49; Akyol, Temsil, s. 493; İnceoğlu, s. 412.

¹⁰²³ Akyol, Temsil, s. 493; Kutlu Sungurbey, s. 51

Ancak, istisnai bazı hâllerde, bu durumlara uygun hukuki çözümlere varmak daha doğru olmaktadır. Bu kapsamda, iş sahibi yararına vekâletsiz iş görme, dürüstlük kuralı, TBK m. 46 ve üçüncü kişinin iyiniyeti doğrultusunda onay yükümlülüğünün olup olmadığının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir¹⁰²⁴.

b. İş sahibi Yararına Vekâletsiz İş Görme Hükümlerine Göre

Yetkisiz temsil ve vekâletsiz iş görme hâlleri birbirine karıştırılabilmektedir. Zira, vekâletsiz iş görmenin içinde yetkisiz temsilci tarafından kurulmuş bir sözleşme olabileceği gibi birden fazla sözleşme de kurulmuş olabilmektedir. İş sahibinin, kendi adına yapılan hukuki işlemler nedeniyle doğan borçlardan, vekâletsiz işgöreni kurtarma yükümlülüğü bulunmaktadır. Ancak, bu yükümlülük iş görenin yetkisiz olarak kurulan sözleşmenin tarafı hâline geleceği anlamına gelmemektedir. İş sahibinin vekâletsiz iş görme olgularını onaylaması, yetkisiz temsilcinin işlemine onay verdiği anlamını taşımamaktadır¹⁰²⁵.

Türk Borçlar Kanunu m. 529'a göre, işin iş sahibinin menfaatine yapılması (gerçek vekâletsiz iş görme) hâlinde, iş görenin duruma uygun zorunlu ve yararlı bulunan tüm masraflarının faiziyle birlikte ödenerek, onu gördüğü iş nedeniyle girdiği borçlardan kurtarmak ve hâkimin takdir edeceği zararı giderme yükümlülüğü doğmaktadır. Ancak, bu kural yetkisiz temsilcinin temsil olunana başvurusu üzerine iç ilişkide (vekâletsiz iş görme) uygulanmaktadır. Yoksa, söz konusu kurala dayanarak ne yetkisiz temsilcinin ne de üçüncü kişinin temsil olunandan sözleşmeye onay vermesini talep etme imkânı bulunmamaktadır¹⁰²⁶. Bununla birlikte doktrinde bir görüş¹⁰²⁷, gerçek vekâletsiz iş görme hâlinde TBK m. 529'un TBK m. 46'ya göre özel hüküm niteliğinde olması nedeniyle, üçüncü kişinin temsil olunandan sözleşmeye onay vermesini isteyebileceğini ifade etmektedir. Buna göre, söz konusu madde kapsamında kalan olaylar, temsil olunanın onay özgürlüğünün istisnasını oluşturmaktadır. Ancak, TBK m. 46 dış ilişkiyi düzenlemektedir. Temsil olunan yetkisiz temsilcinin işlemine onay verip vermeme konusunda serbesttir. TBK m. 529 ise yetkisiz temsilci ile temsil olunan arasındaki iç ilişkiyi oluşturan vekâletsiz iş görme durumuna ilişkin bir düzenlemedir. Diğer bir deyişle, bu iki hüküm arasında

---

¹⁰²⁴ Akyol, Temsil, s. 493; İnceoğlu, s. 412.

¹⁰²⁵ Zäch/Künzle, Art. 38, N. 63; Akyol, Temsil, s. 495.

¹⁰²⁶ Violand, s. 97; Kutlu Sungurbey, s. 49; İnceoğlu, s. 413.

¹⁰²⁷ Landtwing, s. 35-36.

genel hüküm-özel hüküm ilişkisi bulunmamaktadır. Üçüncü kişinin, yetkisiz temsilci ile temsil olunan arasındaki iç ilişkiyi düzenleyen TBK m. 529 kapsamında, sözleşmeye onay verilmesini talep etme hakkına sahip olmadığı açıkça anlaşılmaktadır¹⁰²⁸. Üçüncü kişinin iş sahibi yararına iş görmesi gibi bir durum mevcut değildir. Ayrıca, iş sahibinin üçüncü kişiyi borçlarından kurtarma yükümlülüğü de bulunmamaktadır¹⁰²⁹.

İş sahibinin (temsil olunanın) sözleşmeye onay vermemesi hâlinde, vekâletsiz iş gören (yetkisiz temsilci), TBK m. 47 uyarınca üçüncü kişiye ödedeği tazminat miktarını, sözleşmenin iş sahibi yararına yapılması durumunda, iç ilişki uyarınca TBK m. 529'a göre temsil olunanın talep etme hakkına sahiptir¹⁰³⁰. İşin, iş görenin menfaatine yapılması (gerçek olmayan vekâletsiz iş görme) hâlinde ise iş sahibi, TBK m. 530 uyarınca iş görmeden doğan faydaları edinebilmektedir. Ancak, zenginleştiği ölçüde iş görenin masraflarını ödeme ve giriştiği borçlardan onu kurtarma yükümlülüğü doğmaktadır¹⁰³¹.

Temsil olunanın dış ilişkiye onay vermeyip, sadece iç ilişkiye onay vermesi kural olarak mümkündür¹⁰³². Bununla birlikte, aksi ispat edilemediği takdirde, iç ilişkiye onay verilmesi durumunda, zımnen dış ilişkiye de onay verilmiş olduğu kabul edilmektedir¹⁰³³. Ancak, bunun için üçüncü kişinin güven teorisi uyarınca dış ilişkiye onay verildiğini düşünmekte haklı olması gerekmektedir¹⁰³⁴. Böyle bir durumun olmaması hâlinde ise, dış ilişkide temsil olunanın onay yükümlülüğünün olup olmadığı sorunu ile karşılaşmaktayız. Bazı yazarlara¹⁰³⁵ göre, iş sahibinin kendi menfaatine olan vekâletsiz iş görmeyi kabul etmesine rağmen, yetkisiz temsilcinin

¹⁰²⁸ Kutlu Sungurbey, s. 50; İnceoğlu, s. 414.

¹⁰²⁹ Akyol, Temsil, s. 496.

¹⁰³⁰ Kutlu Sungurbey, s. 50; İnceoğlu, s. 413.

¹⁰³¹ "... 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 414. maddesi ve aynı yönde düzenleme getiren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 530. maddelerine göre; iş sahibi kendi menfaatine yapılmamış olsa bile, iş görmeden doğan faydaları edinme hakkına sahiptir; ancak zenginleştiği ölçüde, iş görenin masraflarını ödemek ve giriştiği borçlardan onu korumakla yükümlüdür. Bu yasal düzenlemelere göre, taşınmaz kiraya verip kira paralarını tahsil eden kimse, taşınmazda hak sahibi olan (taşınmaz sahibi) menfaatine değil, kendi menfaatine hareket etmiş bulunması nedeniyle, başkasının işini gören kimsenin, iş sahibinin yerine kendi çıkarına hareket etmesi durumu söz konusudur ki, böyle bir durumda işi görülen kimse (taşınmaz sahibi), işi görenden (kiralari tahsil edenden) TBK'nın 530. (BK'nın 414) maddeleri uyarınca iş görenin elde ettiği menfaatlerin kendine verilmesini isteyebilir..." (Y. 1. HD., 16.12.2013, E. 2013/13990, K. 2013/18046), www.uyap.gov.tr, Erişim Tarihi: 15.09.2020.

¹⁰³² Violand, s. 95.

¹⁰³³ Zäch/Künzle, Art. 38, N. 68; İnceoğlu, s. 415.

¹⁰³⁴ İnceoğlu, s. 415.

¹⁰³⁵ Zäch/Künzle, Art. 38, N. 66; Akyol, Şener, Medeni Hukukta Çelişki Yasağı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007, s. 24.

kurduğu sözleşmeye onay vermeyi reddetmesi çelişkili bir durum yaratmakta ve çelişki yasağından ötürü sözleşmeye onay vermesi zorunlu hâle gelmektedir. Ancak, temsil olunanı böyle bir yükümlülük altında bırakmak, TBK m. 46 ile bağdaşmamaktadır. Temsil olunanın TBK m. 529 ve m. 530 kapsamında sorumluluklarını yerine getirmiş olmasına rağmen, üçüncü kişi ile bir sözleşme ilişkisine girmek istememesi söz konusu olabilmektedir. Böyle bir durumda, temsil olunan iç ilişki (vekâlet sözleşmesi) uyarınca, yetkisiz temsilcinin TBK m. 47'ye göre üçüncü kişiye ödediği tazminattan sorumlu tutulmaktadır¹⁰³⁶.

c. Dürüstlük Kuralına Göre

Dürüstlük kuralına göre, ilk ve esas olarak temsil olunanın yetkisiz kişilerin onun hukuk alanına müdahaleleri karşısında korunması gerekmektedir¹⁰³⁷. Bu bakımdan, temsil olunanın kural olarak onay yükümlülüğünün olmadığını yukarıda ifade etmiştik. Ancak, özellikle temsil yetkisinde sınırının aşılması hâlinde, istisnai bir durum olarak, üçüncü kişinin sözleşmeyi temsil yetkisinin kapsamında kalan şekliyle kabul ettiğini beyan etmesi durumunda, temsil olunanın dürüstlük kuralı gereğince bu işleme onay verme yükümlülüğünün olduğu belirtilmektedir. Ancak, bunun için üçüncü kişinin talebinin, temsil olunana onay vermeyi red beyanını açıklamadan önce ulaşması gerekmektedir¹⁰³⁸. Bazı yazarlarca¹⁰³⁹ ise, böyle bir durum ile karşılaşıldığında TBK m. 34'ün¹⁰⁴⁰ kıyasen uygulanabileceği savunulmaktadır. Buna göre, üçüncü kişi, haklarını temsil yetkisinin sınırlarında kalacak şekilde azaltmaya rıza göstermişse, dürüstlük kuralı gereğince (TMK m. 2) sözleşmenin geçerli olduğu kabul edilmektedir. Ancak, burada temsil olunanın sözleşmeye onay verme yükümlülüğünden daha çok sözleşmenin kendiliğinden kısmen geçerlilik kazandığı bir hâl ortaya çıkmaktadır¹⁰⁴¹.

---

¹⁰³⁶ İnceoğlu, s. 416.

¹⁰³⁷ Akyol, Temsil, s. 493.

¹⁰³⁸ von Tuhr/Peter, s. 400; Watter, Rolf, Basler Kommentar (Hrsg. Honsell/Vogt/Wiegand), Obligationenrecht, 4. Auflage, Basel 2007, Art. 38, N. 2; Burada, duruma tam olarak uymayan TBK m. 505/II'nin kıyas yoluyla uygulanmasından yararlanılmaktadır (Kocayusufpaşaoğlu, s. 727, dn. 20).

¹⁰³⁹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 727; Kutlu Sungurbey, s. 38.

¹⁰⁴⁰ “Yanılmada dürüstlük kuralları” başlıklı TBK m. 34. hükmü, “Yanılan, yanıldığını dürüstlük kurallarına aykırı olarak ileri süremez (1). Özellikle diğer tarafın, sözleşmenin yanılanın kastedtiği anlamda kurulmasına razı olduğunu bildirmesi durumunda, sözleşme bu anlamda kurulmuş olur (2).” düzenlemesini içermektedir.

¹⁰⁴¹ İnceoğlu, s. 417.

Yetkisiz temsilcinin, ihmâl ve katlanma suretiyle yaratılan hukuki görünüş yoluyla temsil hâlleri dışında, temsil olunanın ihmâlinde faydalanarak onun araç, çevre, hatır ve yakınlık gibi özelliklerini kullanarak yapılan bir sözleşmeyi, onay yükümlülüğü kapsamında açıklamak mümkündür¹⁰⁴².

Temsil olunan ya da temsilci tarafından önceden kurulan ön sözleşmeye (sözleşme vaadi) dayanarak, yetkisiz temsilci tarafından kurulan temel sözleşme geçerli olduğundan, üçüncü kişinin bu temel sözleşmeden doğan borçların ifasını talep ve dava etme hakkı bulunmaktadır. Böyle bir durumda, temsil olunanın sözleşmeye onay vermediğini, dolayısıyla sözleşmenin geçersiz olduğunu ileri sürmesi dürüstlük kuralına (TMK m. 2) aykırılık teşkil etmektedir¹⁰⁴³.

Dürüstlük kuralı çerçevesinde onay yükümlülüğünün olup olmadığına ilişkin diğer bir husus, temsil olunanın temsil yetkisi eksikliğinden daha önce haberdar olsaydı, o sırada onay vereceğinin kabul edilebileceği bir durumda sorunun nasıl çözüme kavuşturulması gerektiğidir. Ancak, temsil olunanın böyle bir durumda da onay yükümlülüğü bulunmamaktadır¹⁰⁴⁴. Zira, temsil olunanın aradan geçen süre içerisinde ihtiyacı doğrultusunda bir işlem yapmış olması veya artık böyle bir ihtiyacının kalmaması söz konusu olabilmektedir¹⁰⁴⁵.

d. Üçüncü Kişinin İyiniyetli Olmasına Göre

Temsil olunanın, kural olarak sözleşmeye onay verme zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu husus, tamamen onun takdirine bırakılmaktadır (TBK m. 46). Yetkisiz temsilci ile hukuki işlem yapan üçüncü kişi, temsilcinin yetki eksikliğinden bilgisinin olmadığını belirterek sözleşmeye onay verilmesini talep etse bile, temsil olunanın onay yükümlülüğü bulunmamaktadır. Üçüncü kişinin iyiniyetli olması, bu bakımdan temsil olunanın durumunu ağırlaştırmaya yeterli bir sebep olarak kabul edilmemektedir¹⁰⁴⁶. Zira, üçüncü kişinin iyiniyeti hukuken yeterince korunmaktadır.

---

¹⁰⁴² **Akyol**, Temsil, s. 494; Üçüncü kişinin yetkisiz temsilciden TBK m. 47 uyarınca tazminat alabilmesi, temsilcinin mâli kaynaklarının yetersiz olması nedeniyle mümkün olmayan hallerde, üçüncü kişinin daha kolay bir şekilde temsil olunanın onay yükümlülüğü altında kalmasından faydalanarak işlem onaylanmış gibi hukuki baskıdan yarar elde edeceği görüşü için bkz. **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 69; Bu görüş, dürüstlük kuralının temelinde yer alan etik hareket noktası ile uyumsuzdur. Temsilcinin mali gücü doğrultusunda, temsil olunanı yükümlü tutmak dürüstlük kuralını “haksız çözüm” için kullanmak olur ki, bu da dürüstlük kuralı ile bağdaşmamaktadır (**Akyol**, Temsil, s. 494).

¹⁰⁴³ **Akyol**, Dürüstlük Kuralı, s. 57; **Akyol**, Temsil, s. 504.

¹⁰⁴⁴ **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 69.

¹⁰⁴⁵ **İnceoğlu**, s. 418.

¹⁰⁴⁶ **Akyol**, Temsil, s. 496.

4.1.3.8. Onay Verildiğinin İspat Edilmesi

Kural olarak, davacı davasını ispat etmekle yükümlüdür (TMK m. 6). Bu kapsamda, temsil olunanın onay verdiğini iddia eden kimse, bu iddiasını ispat etmekle yükümlü tutulmaktadır. Temsil yetkisinin verilmediğinin ispat edilmesi aranmamaktadır¹⁰⁴⁷. Temsilcinin, temsil olunan tarafından kendisine temsil yetkisi verildiğini veya sözleşmenin onaylandığını ispat etmesi gerekmektedir¹⁰⁴⁸. Üçüncü kişinin temsilci aleyhine dava açması hâlinde de, ispat yükü temsilci üzerindedir¹⁰⁴⁹. Üçüncü kişinin, temsil olunana karşı dava açması durumunda ise ispat yükünün davacı üçüncü kişiye ait olduğu kabul edilmektedir¹⁰⁵⁰.

Onayın varlığının ispatında, delil serbestisi ilkesi uygulanmaktadır. Özellikle, onayın irade beyanı ile değil de iradeyi gösteren davranışlarla yapılması durumunda, her türlü delile başvurma imkânı bulunmaktadır. Burada, HMK m. 200’de düzenlenen senetle ispat zorunluluğu kuralı uygulanmamaktadır¹⁰⁵¹.

Temsil olunan, onay için kendisine verilen sürenin yetersiz olduğunu ileri sürüyorsa, bu iddiasını ispat etmekle yükümlüdür. Ayrıca, sözleşmeye onay verilmediğinin ve bu sebeple işlemin geçersiz olduğunun ispatı da temsil olunana aittir. Bu amaç doğrultusunda, TBK m. 46/II anlamında, “uygun” süre içerisinde üçüncü kişinin onay başvurusuna cevap vermediğini ispat etmesi gerekmektedir¹⁰⁵².

---

¹⁰⁴⁷ **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 81; **Akyol**, Temsil, s. 516; “... Yetkisiz temsilcinin iş ve işlemleri temsil edilen tarafından benimsendiğinin ispatı davacıya ait olacağından...” (Y. 15. HD., 16.04.2002, E. 60, K. 1870), (**İnceoğlu**, s. 418, dn. 246).

¹⁰⁴⁸ **Akyol**, Temsil, s. 516.

¹⁰⁴⁹ **Kılıçoğlu**, s. 333; **Eren**, s. 516.

¹⁰⁵⁰ **Watter/Schneller**, Art. 38, N.11.

¹⁰⁵¹ Gerçekten de, bu husus Yargıtay’ın 11.03.1959 tarih ve 23/20 sayılı içtihadı birleştirme kararında da ifade edildiği üzere, senetle ispat zorunluluğu kuralı hukuki işlemlerin ispatında uygulama alanı bulabilmektedir. İradeyi dışa yansıtan davranışların, birer olgu (vakıa) olması nedeniyle, her türlü delille ispatlanması mümkündür (**Kutlu Sungurbey**, s. 68); “... bir yıl süreli kira sözleşmesinin özel şartlarının 4. maddesinde, kiralananın devri mal sahibinin yazılı muvafakatına bağlanmıştır. Bu şarta göre, kiracı tarafından kiralananın başkasına devir edilmesi halinde yazılı izin gerekmektedir. Ancak kiracı, kiralananı, kiralayanın yazılı iznini almadan başkasına devir etmiş, kiralayan da bunu bildiği halde ses çıkarmamak suretiyle zimni muvafakat etmiş ise, bu husus maddi vakıa olması sebebiyle şahit dahil her türlü delil ile ispat edilmesi mümkündür...” (Y. 6. HD., 12.05.1997, E. 1997/4138, K. 1997/4248), www.kazanci.com.tr, Erişim Tarihi: 08.10.2020.

¹⁰⁵² **Akyol**, Temsil, s. 516-517.

4.1.4. Onayın Sonuçları

4.1.4.1. Askıda Geçersizliğin Sona Ermesi ve Onayın Önceye Etkisi

a. Genel Kural

Temsil olunanın yetkisiz temsilcinin üçüncü kişi ile kurduğu sözleşmeye onay vermesi durumunda, askıda geçersizlik hâli sona ermekte ve temsilci en baştan beri yetkiliymiş gibi sözleşme önceye etkili olarak kesin geçerlilik kazanmaktadır¹⁰⁵³. Nitekim, temsil olunanın onay vermekteki amacı, temsil yetkisinin varlığını baştan itibaren varmış gibi kabul ederek işlemi geçerli hâle getirmek olup, işlemi yeniden yapmak değildir. Bu bakımdan, geriye etkili sonuç doğuran onay, önceden verilen temsil yetkisi ile eş değer kabul edilmektedir¹⁰⁵⁴. Ancak, onay işleminin hukuki sonuçları temsil yetkisi verme işlemine nazaran daha ağırdır. Şöyle ki, temsil yetkisinin temsil olunan tarafından her zaman geri alınabilmesi mümkün olduğu hâlde, yenilik doğuran haklardan olan onay hakkı kullanılmakla sona ermekte ve geri alma imkânı kalmamaktadır¹⁰⁵⁵. Onay, üçüncü kişinin sözleşme ile bağlılığında bir değişikliğe yol açmamaktadır¹⁰⁵⁶.

Onayın önceye etkisi, varsayımsal bir durumdur. Zira, sonradan gerçekleşen olay, hukuki işlem yapıldığı andan itibaren varmış gibi değerlendirilmektedir. Bu sonuç, tarafların iradesine değil, kanun hükmüne dayanmaktadır. Taraflarca her ne kadar borç ilişkisi yoluyla sözleşmenin içeriğinde değişiklik yapılarak, o hukuki işlemin önceye etkiye benzer bir sonuç doğurması sağlanabilmekte ise de, sözleşmenin yürürlük tarihinin önceye etkili şekilde değiştirilebilmesi mümkün değildir¹⁰⁵⁷.

b. İstisnaları

Onayın, kural olarak önceye etkili sonuç doğurmasının bazı istisnaları bulunmaktadır.

aa. Taraflarca Aksi Yönde Anlaşma Yapılması

---

¹⁰⁵³ Kutlu Sungurbey, s. 73 vd.; Oğuzman/Öz, s. 257; Esener, Yetkisiz Temsil, s. 129; Eren, s. 511; Reisoğlu, s. 160; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 201; Antalya, s. 646.

¹⁰⁵⁴ Kutlu Sungurbey, s. 73-74; Akyol, Temsil, s. 507; Antalya, s. 646; İnceoğlu, s. 419.

¹⁰⁵⁵ Violand, s. 117.

¹⁰⁵⁶ Akyol, Temsil, s. 508.

¹⁰⁵⁷ Kutlu Sungurbey, s. 74.

Doktrininde, tarafların onay tarihinden itibaren işlemin sonuç doğuracağına ilişkin anlaşma yapabilecekleri belirtilmektedir¹⁰⁵⁸. Özellikle, temsilcinin yetkisiz olduğunu üçüncü kişiye bildirdiği ve üçüncü kişinin onay verildiği takdirde sözleşmeyle bağlı olacağını ifade ettiği durumlarda, tarafların zımnen onayın ileriye etkili olacağı yönünde anlaşmalarının kabulü gerektiği ileri sürülmektedir¹⁰⁵⁹. Buna göre, sözleşmenin geçerliliği geciktirici koşula bağlanmakta ve sözleşme geciktirici koşulun gerçekleştiği, diğer bir ifadeyle onayın verildiği andan itibaren hüküm ifade etmeye başlamaktadır¹⁰⁶⁰.

Bir görüşe¹⁰⁶¹ göre ise, Alman hukukunda (BGB § 184/1) olduğu gibi İsviçre-Türk hukukunda da, temsil olunanın onay verirken onayın önceye etkili olmayacağını, diğer bir ifadeyle, sözleşmenin kurulduğu andan itibaren değil de onayın verildiği andan itibaren geleceğe etkili sonuç doğuracağına ilişkin karar verebilmesinin kabul edilebilirliği uygun görülmektedir. Ancak, bu durumda üçüncü kişinin haklı çıkarlarının zarar görme ihtimâli bulunmaktadır. Zira, üçüncü kişi sözleşmenin kurulduğu andan itibaren geçerli olacağı düşüncesiyle söz konusu hukuki ilişki içerisinde yer almışken, temsil olunan onay verildiği andan itibaren sözleşmenin hüküm ifade edeceği yönünde karar alabilmektedir¹⁰⁶².

bb. Tasarruf İşlemi Yapılması

Alman hukukunda (BGB § 184/2), onaydan önce yapılan tasarruf işlemlerinin, onayın önceye etkili olması kuralından etkilenmeyeceği kabul edilmektedir. Diğer bir ifadeyle, onay söz konusu tasarruf işlemlerini geçersiz hâle getirmemektedir. Böylelikle, işlemin askıda geçersiz olduğu dönemde yetkisiz temsil olunandan hak kazanan üçüncü kişilerin bu hakları koruma altına alınmış olmaktadır. BGB § 185'te de hak sahibi olmayan bir kimsenin başkası adına yaptığı tasarruf işleminin, onay verildiği andan itibaren hüküm ifade edeceği belirtilmektedir. Türk-İsviçre hukukunda ise bu konuda bir düzenleme bulunmamaktadır¹⁰⁶³.

---

¹⁰⁵⁸ von Tuhr/Peter, s. 401, dn. 18; Zäch/Künzle, Art. 38, N. 74; Esener, Yetkisiz Temsil, s. 129; Oğuzman/Öz, s. 257-258.

¹⁰⁵⁹ von Tuhr/Peter, s. 401; Violand, s. 139; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 201; Eren, s. 511, dn. 115.

¹⁰⁶⁰ Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 415; Onayın şarta bağlı verilmesi mümkün değildir. Ancak, bu durum temsilci ile üçüncü kişinin sözleşmenin onayın verildiği andan başlamak üzere hüküm ve sonuç doğuracağı yönünde anlaşma yapmalarına engel teşkil etmemektedir (İnceoğlu, s. 422).

¹⁰⁶¹ Kutlu Sungurbey, s. 77.

¹⁰⁶² İnceoğlu, s. 422.

¹⁰⁶³ Kutlu Sungurbey, s. 55 ve 77; İnceoğlu, s. 423.

Türk Borçlar Kanunu m. 46/I'deki, "... bu işlem ancak onadığı takdirde temsil olunanı bağlar." şeklindeki düzenleme, yetkisiz temsil hükümlerinin sadece borçlandırıcı işlemlerde uygulanabileceğine ilişkin bir görüntü yaratmakla birlikte, bu hükmün kıyas yoluyla tasarruf işlemleri bakımından da uygulama alanı bulabileceği kabul edilmektedir¹⁰⁶⁴. Böylelikle, askıda geçersiz sayılan bir tasarruf işlemi temsil olunanın onay vermesi ile birlikte kural olarak yapıldığı andan itibaren geçerli hâle gelmektedir. Buna karşılık, hukuki işlem yapıldığı sırada temsil olunan söz konusu şey üzerinde henüz tasarruf yetkisine sahip değilse, onayın etkisi tasarruf işleminin yapıldığı andan itibaren değil, tasarruf yetkisinin kazanıldığı andan itibaren başlamaktadır¹⁰⁶⁵.

Diğer taraftan, yetkisiz temsilcinin üçüncü kişi ile sözleşme yaptığı sırada, temsil olunan işleme konu şey üzerinde tasarruf yetkisine sahip olsa bile, onaydan önce bu yetkinin kaybedilmiş olması ya da muhatap üçüncü kişinin temsil olunana bir hakkı devretmeyi taahhüt ettiği, ancak onay verilmeden önce bu hak üzerindeki tasarruf yetkisini kaybettiği durumların söz konusu olması mümkündür. Bu bakımdan, temsil olunanın bir hakkı devreden veya kazanan kişi olması ihtimalleri dikkate alınmak suretiyle konunun incelenmesinde fayda görülmektedir¹⁰⁶⁶.

aaa. Temsil Olunanın Onaydan Önce Tasarruf Yetkisini Devretmesi

Temsil olunanın, tasarruf işleminin askıda geçersiz olduğu dönemde sözleşmeye konu şeyin mülkiyetini başka birine devrettikten sonra, yetkisiz temsilcinin bu şey ile ilgili daha önce yaptığı sözleşmeye onay vermesi, yetkisiz temsilci tarafından yapılan işlemi geçerli hâle getirmemekte ve temsil olunan tarafından yapılan ilk tasarruf işlemi geçerli olmaya devam etmektedir. Onayın önceye etkisi, daha önce yapılan tasarruf işlemlerinde söz konusu olmamaktadır. Böyle bir durumda, sözleşme konusu hak üçüncü kişiye geçmiştir ve temsil olunan, bu şey üzerindeki tasarruf yetkisini kaybetmiştir. Diğer bir deyişle, temsil olunanın yetkisiz temsilcinin yaptığı sözleşmeye

---

¹⁰⁶⁴ **Kutlu Sungurbey**, s. 55.

¹⁰⁶⁵ **Becker**, Art. 38, N. 6.

¹⁰⁶⁶ **İnceoğlu**, s. 424; Taşınmaz mülkiyetinin devrinde, bu şekilde bir sorunla karşılaşılması olası bir durum değildir. Çünkü, noter tarafından düzenleme şeklinde bir vekâletname olmadan tapuda devir işlemi yapılmamaktadır. Vekâletnamenin geçersiz olduğu iddia edildiği bir olayda bile, öncelikle tapu kaydının düzeltilmesi gerekeceği için temsil olunanın o hak üzerinde tasarruf işlemi yapma imkanı bulunmamaktadır. Taşınmazlar yönünden, sınırlı aynı hak tesisinde böyle bir sorunla karşılaşılabilmesi mümkündür (**İnceoğlu**, s. 424, dn. 270).

onay verme yetkisi artık bulunmamaktadır¹⁰⁶⁷. Doktrindeki aksi yöndeki görüşe¹⁰⁶⁸ göre ise, yetkisiz temsilcinin tasarruf işlemi yaptığı sırada, o hak üzerinde tasarruf yetkisini elinde bulunduran kişinin onay verme yetkisi bulunmaktadır. Ancak, bu görüşü kabulü mümkün görünmemektedir. Zira, sözleşme konusu şey artık başkasının mülkiyetine geçmiştir ve bundan böyle temsil olunanın tasarruf yetkisi kalmamıştır. Dolayısıyla, temsil olunanın onay verme hakkı da bulunmamaktadır.

bbb. Üçüncü Kişinin Onaydan Önce Tasarruf Yetkisini Devretmesi

Yetkisiz temsilcinin üçüncü kişi ile yaptığı sözleşmenin konusu, bir hakkın devralınmasına ilişkin olabilmektedir. Bu durumda, o hak üzerindeki tasarruf yetkisi işleme onay verilmesi ile birlikte temsil olunana geçmektedir. Ancak, üçüncü kişinin, askıda geçersizlik döneminde aynı şey üzerinde bir başkası ile tasarruf sözleşmesi yapması mümkündür. Böyle bir durumda, çözüme ilişkin olarak doktrinde farklı görüşler yer almaktadır. Çoğunluk görüşüne¹⁰⁶⁹ göre, üçüncü kişilerce kazanılan haklarla ilgili olarak, onayın önceye etkili olması kuralına istisna getirilmesi gerekmektedir. Buna göre, temsil olunan henüz işleme onay vermeden önce söz konusu hak bir başkasına devredilmişse, bu kişilerin kazanımlarının geçerli olduğu kabul edilmektedir. Diğer bir ifadeyle, temsil olunanın yetkisiz temsilcinin işlemine onay verme yetkisi artık bulunmamaktadır. İsviçre Federal Mahkemesince verilen bir kararda¹⁰⁷⁰ da, yetkisiz temsilciye bir hakkı temlik eden üçüncü kişi, aynı hakkı başka bir kişiye daha temlik etmişse, ilk işleme onay verilmiş olsa bile üçüncü kişilerin kazanımlarının saklı olduğu ifade edilmektedir.

Bizim de katıldığımız görüşe¹⁰⁷¹ göre, bu hususta TBK m. 171/III'te yer alan, "Koşulun gerçekleşmesinden önce yapılan tasarruflar, koşulun hükümlerini zedelediği oranda hükümsüz kalır." düzenlemesinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Çünkü, TBK m. 46 uyarınca, temsil olunan işlemi onaylayıp onaylamayacağını

---

¹⁰⁶⁷ Eren, s. 512; İnceoğlu, s. 425; Girgin, s. 108; Esener, bu sonuca üçüncü kişinin iyi niyetini koruyan hükümlerden yola çıkarak varmaktadır. Esener, Yetkisiz Temsil, s. 131.

¹⁰⁶⁸ Zäch/Künzle, Art. 38-39, N. 2.

¹⁰⁶⁹ von Tuhr/Peter, s. 153, dn. 71; Becker, Art. 38, N. 6; Oser/Schönenberger, Art. 38, N. 9; Esener, Yetkisiz Temsil, s. 130-131; İnceoğlu, s. 428; BGE II 391.

¹⁰⁷⁰ Federal Mahkeme, bu konuya ilişkin olarak, "Ne var ki, önceki kat (merci) (olayda: Basel- Stadt Kantonu İstinaf Mahkemesi), yerleşmiş bir ilkeye göre (önceki katın kararında anılanlardan başka, ayrıca BAUDRY-LACANTINERIE, Droit civil, 21, No. 790'a da bkz.), sonradan verilen böyle bir onayla, arada üçüncü kişilerce kazanılmış bulunan haklara herhalde zarar verilemeyeceğini isabetli bir yolda belirtmiştir." (Kutlu Sungurbey, s. 78).

¹⁰⁷¹ Kutlu Sungurbey, s. 79-80.

bildirinceye kadar muhatap üçüncü kişinin sözleşme ile bağlılığı devam etmektedir. Dolayısıyla, üçüncü kişinin, aynı şey üzerinde askıda geçersizlik sürecinde tasarrufta bulunma imkânı ortadan kalkmaktadır. Bu açıdan, koşula bağlı işlemlere benzeyen tarafı bulunmaktadır. Bu sebeple, TBK m. 171/III hükmünün kıyas yoluyla bu duruma uygulanması neticesinde, temsil olunanın onay beyanında bulunması ile birlikte üçüncü kişinin sözleşmeye konu hak üzerinde başkalarıyla yaptığı tasarruf işlemleri, onay verilen işlem ile çeliştiği ölçüde geçersiz sayılmaktadır. Ayrıca, mülkiyetin devrine ilişkin tasarruf işlemlerinin de bu şekilde çözüme kavuşturulması, ancak TMK m. 988¹⁰⁷² uyarınca, üçüncü kişinin iyiniyetinin korunduğu hâllerin göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

4.1.4.2. Gecikmeden Doğan Zararın Tazmini

Burada tazmin edilmesi gereken zararın, TBK m. 47’de belirtilen zarar ile bir ilgisi bulunmamaktadır. TBK m. 47’de, temsil olunanın onay vermeyi reddetmesi üzerine işlemin kesin geçersiz hâle gelmesi nedeniyle üçüncü kişinin meydana gelen zararının yetkisiz temsilciden talep edilebileceği ifade edilmektedir. Burada ise, tam tersi bir durum söz konusu olmaktadır. Şöyle ki, temsil olunan sözleşmeye onay vermiş, ancak onay verinceye kadar belli bir zaman geçmiştir. Üçüncü kişi, bu zaman aralığındaki gecikme nedeniyle bir zarara uğradığında, bunu yetkisiz temsilciden talep etme hakkı bulunmaktadır¹⁰⁷³. Ancak, bu husus Kanunda düzenlenmemiştir. Söz konusu zararın tazmin edilebilmesi için onayın gecikmeli olarak verilmesi ile üçüncü kişinin zararı arasında bir nedensellik bağının bulunması gerekmektedir. Ayrıca, TBK m. 47/I’den farklı olarak, burada yetkisiz temsilcinin kusurundan kaynaklı bir zarar oluşmaktadır¹⁰⁷⁴. Örneğin, satış sözleşmesine henüz onay verilmemesi nedeniyle işleme konu malı teslim edemeyen ve bu sebeple depo kirası ödemek zorunda kalan üçüncü kişi, culpa in contrahendo esasına göre kusurlu temsilciden gecikme tazminatı talep edebilmektedir¹⁰⁷⁵. Üçüncü kişinin, bu tazminatı talep edebilmesi için iyiniyetli olması gerekmektedir. Üçüncü kişi temsilcinin yetkisiz olduğunu biliyorsa, böyle bir

---

¹⁰⁷² TMK m. 988, “Bir taşının emin sıfatıyla zilyedinden o şey üzerinde iyiniyetle mülkiyet veya sınırlı aynı hak edinen kimsenin edimini, zilyedin bu tür tasarruflarda bulunma yetkisi olmasa bile korunur.” hükmünü içermektedir.

¹⁰⁷³ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 745-746; **Akyol**, Temsil, s. 543.

¹⁰⁷⁴ **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 77; **Akyol**, Temsil, s. 543; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 746.

¹⁰⁷⁵ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 746; **Antalya**, s. 646; Buradaki zarar, temerrüt sebebiyle ortaya çıkan gecikme tazminatı olmayıp, onayın gecikmeli verilmesi nedeniyle meydana gelen zarardır (**Nart**, Temsil, s. 724, dn. 57).

tazminat talep hakkı bulunmamaktadır. Üçüncü kişinin temsilcinin yetkisiz olduğunu fark edememekte kusuru varsa, onun bu ihmâli birlikte kusur kapsamında, TBK m. 52 uyarınca değerlendirilmektedir¹⁰⁷⁶. Üçüncü kişinin zararının kaynağını kendi davranışları oluşturuyorsa, tazminat talebi kabul edilmemektedir. Örneğin, temsil olunana onay açıklamasında bulunması için uygun süre vermeden önce uzun zaman beklemesi veya haklı bir nedeni olmamasına rağmen uzun bir süre belirlemesi ve bundan kaynaklı bir zarar meydana gelmesi hâlinde durum böyledir¹⁰⁷⁷. Geciktirme zararı şeklinde de ifade edilen bu zarar, sözleşmenin tarafı olmayan yetkisiz temsilcinin, ona göre üçüncü kişi konumunda olan temsil olunanın hukuk alanına müdahalesi nedeniyle ortaya çıkan bir sorumluluktur¹⁰⁷⁸.

Diğer taraftan, onayın gecikmesinden ötürü yetkisiz temsilcinin sorumlu olmasının kabul edilemeyeceği, zira temsil olunanın özensiz davranışından kaynaklanan bir gecikmenin olduğu da ileri sürülmektedir¹⁰⁷⁹. Ancak, kural olarak temsil olunanın işleme onay verme yükümlülüğünün olmaması nedeniyle, üçüncü kişinin zararını temsil olunanın davranışına bağlamak yerinde değildir. Kaldı ki, yetkisiz temsilci kusurlu ise böyle bir sorumluluğu doğmaktadır¹⁰⁸⁰.

4.1.4.3. İç İlişkide Onayın Etkisi

Onay, temsilciyi “yetkisiz” hareket etmesinden doğan sorumluluktan (TBK m. 47) kurtarmaktadır. Ancak, temsilcinin yetkisi bulunsa bile iç ilişkideki sözleşme hükümleri gereğince, temsil olunana verdiği zararı tazmin etme yükümlülüğü bulunmaktadır. İç ilişkide, vekâlet, iş, eser veya acentalık sözleşmesi olmasına göre sözleşmenin ihlâli neticesinde doğan zarar nedeniyle temsilcinin sorumluluğu bulunmaktadır¹⁰⁸¹.

4.1.5. Onayın Zamanaşımı Süresine Etkisi

Zamanaşımı süresi, kanuna göre hangi andan itibaren başlaması gerekiyorsa o tarihten itibaren hesaplama yapılmaktadır. Zamanaşımı süresinin başlaması, onay verilmiş olmasına bağlı değildir¹⁰⁸². Örneğin, üçüncü kişinin zararının tazmininde, 10 yıllık

---

¹⁰⁷⁶ Kutlu Sungurbey, s. 183; Kocayusufpaşaoğlu, s. 746; Akyol, Temsil, s. 543; Tiftik/Şen, s. 2659.

¹⁰⁷⁷ Watter/Schneller, Art. 38, N. 8; Kocayusufpaşaoğlu, s. 746.

¹⁰⁷⁸ Akyol, Temsil, s. 543.

¹⁰⁷⁹ Ergüne, s. 203.

¹⁰⁸⁰ İncoğlu, s. 429.

¹⁰⁸¹ Zäch/Künzle, Art. 38, N. 79; Akyol, Temsil, s. 508; Nart, Temsil, s. 725.

¹⁰⁸² Akyol, Temsil, s. 515.

genel zamanaşımı süresi uygulanmaktadır (TBK m. 146). Böyle bir durumda, süre temsil olunanın yetkisiz temsilcinin işlemine onay vermeyi reddettiği anda işlemeye başlamaktadır¹⁰⁸³.

4.1.6. Onayın Temerrüde Etkisi

Üçüncü kişinin onay için temsil olunana başvurması, temsil olunanın sözleşmeye onay vermesi ya da vermemesi veya temsil olunanın kendiliğinden işlemi onaylaması, borçlunun temerrüdü açısından hukuki bir engel olarak kabul edilmemektedir. Onay verilmesi ile birlikte sözleşme baştan itibaren geçerlilik kazandığı için askıda geçersizlik süreci dikkate alınmamakta ve zamanında borcunu yerine getirmeyen kişinin temerrüt hükümleri gereğince sorumluluğu doğmaktadır .

Alacaklı temerrüdü yönünden de aynı husus geçerli kabul edilmektedir¹⁰⁸⁴.

4.1.7. Onayın Reddedilmesi

4.1.7.1. Genel Olarak

Temsil olunanın, yetkisiz temsilcinin işlemine onay verme zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu husus, TBK m. 47/I, c. 1’de “Temsil olunanın açık veya örtülü olarak hukuki işlemi onamaması hâlinde, bu işlemin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesi, yetkisiz temsilciden istenebilir.” şeklinde ifade edilmektedir. Onayın reddi açıklaması herhangi bir şekilde tabi değildir. Asıl sözleşmenin kurulması veya temsil yetkisinin verilmesi bir şekilde tabi olsa bile onayın reddi açıklamasının herhangi bir şekilde yapılabilmesi mümkündür. Bu bakımdan, temsil olunanın açıkça veya zımnî red anlamına gelebilecek davranışlarla onay vermeyi reddetmesi söz konusu olabilmektedir¹⁰⁸⁵.

Alman hukukunda, üçüncü kişinin temsil olunana onay için başvurduktan itibaren iki hafta içerisinde cevap verilmemesinin onayın reddi anlamına geldiği BGB 177/2, c. 2’de açıkça ifade edilmektedir. Üçüncü kişi tarafından, temsil olunana herhangi bir süre verilmemiş olsa bile iki haftalık sürede cevap verilmemesi onayın reddi sayılmaktadır. Türk hukukunda ise Alman hukukunda olduğu gibi kesin süre içeren bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak, TBK m. 46’da, yetkisiz temsilcinin

¹⁰⁸³ Karahasan, Genel Hükümler, s. 415; Ergün, s. 10.

¹⁰⁸⁴ Akyol, Temsil, s. 515-516.

¹⁰⁸⁵ Zäch/Künzle, Art. 39, N. 12; Landtwing, s. 34; Yavuz, El Kitabı, s. 218.

kendisiyle işlem yaptığı üçüncü kişinin temsil olunandan uygun bir süre içerisinde sözleşmeye onay verip vermediğinin bildirmesini isteyebileceği ve bu süre içerisinde cevap verilmediği takdirde, karşı tarafın sözleşmeyle tek taraflı bağlı kalmaktan kurtulacağı ifade edilmektedir.¹⁰⁸⁶

Onayın reddilmesine, onamadan kaçınma da denilmektedir. Temsil olunan, onay için kendisine verilen sürede susma yoluyla ya da tek taraflı irade açıklaması ile onaydan kaçınabilmektedir¹⁰⁸⁷. Onay vermeme iradesinin açık, kesin ve şüpheye yer bırakmayacak şekilde dışa yansıtılması gerekmektedir. Muhatap üçüncü kişinin, yanlılıkla onayın reddedilip reddedilmediğini sormasının hukuki bir anlamı ve sonucu bulunmamaktadır.

Temsil olunan, onaya ilişkin bir açıklamada bulunmadan önce, sözleşmenin kanuna aykırı olduğu tespit edilmişse veya irade bozukluğu hâllerinin varlığı nedeniyle iptal edilmişse (TBK m. 39), onayın reddi konusuz kalmaktadır. Onay verilmesi ya da verilmemesi, yetkisiz temsilci tarafından yapılan işlemin askıda geçersizliğini devam ettirmesine bağlıdır¹⁰⁸⁸.

4.1.7.2. Onayın Reddinin Hukuki Niteliği

Onayın reddi açıklaması, kural olarak tek taraflı, varması gerekli, bozucu yenilik doğuran bir hak olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, iradeyi sakatlayan hâllerin varlığı durumunda iptali mümkün olabilmektedir (TBK m. 39). Onayın reddine ilişkin işlemin geri alınması ve daha sonra geçerli şekilde onay verme imkânı ise bulunmamaktadır. Temsil olunanın onayın reddine yönelik beyanda bulunması, kesin sonuç doğurmaktadır. Bundan sonra, yeni bir işlem ile onay verilmesi, reddedilen

---

¹⁰⁸⁶ **Akyol**, Temsil, s. 511; **Eren**, s. 513; **Karahasan**, Genel Hükümler, s. 413; Ergüne, üçüncü kişi tarafından onay için temsil olunana süre verilmesi ve bu sürenin susarak geçirilmesi nedeniyle işlemin geçersiz sayıldığı durumlarda bile susmanın zımni red olarak değerlendirilemeyeceğini ileri sürmektedir. Zira, susma kural olarak bir irade beyanı olarak kabul edilmemektedir. Burada önemli olan, onayın açıkça veya zımnen reddi değil, onay verilmemesi nedeniyle temsil hükümlerinin uygulanmasıdır (**Ergüne**, s. 198, dn. 168); Susmanın onay anlamına geldiği durumlara ilişkin bkz. s. 194 vd.

¹⁰⁸⁷ **Eren**, s. 514.

¹⁰⁸⁸ **Akyol**, Temsil, s. 511-512.

işlemin canlandırılması ve üzerinde değişiklik yapılması olanağı kalmamaktadır¹⁰⁸⁹. Onayın reddi, hakim tarafından re'sen dikkate alınmaktadır¹⁰⁹⁰.

4.1.7.3. Sözleşmenin Kesin Geçersiz Hâle Dönüşmesi

Temsil olunan tarafından yetkisiz temsilcinin işlemine onay verilmediği takdirde, kural olarak askıda geçersizlik süreci sona ermekte ve işlem yapılmış bulunduğu andan itibaren kesin geçersiz hâle dönüşmektedir¹⁰⁹¹. Bununla birlikte, sözleşme yapılırken üçüncü kişi ile yetkisiz temsilcinin, onayın reddedilmesi durumunda söz konusu sözleşmenin kendi aralarında kurulmuş sayılacağına ilişkin bir anlaşma yapabilmeleri mümkündür. Sözleşme serbestisi sınırları içerisinde kalan böyle bir irade uyuşması, temsil olunanın onay vermemesi şartına bağlanmış yeni bir sözleşmenin kurulması olarak kabul edilmektedir¹⁰⁹². Diğer taraftan, kanundan kaynaklanan bazı istisnai hâllerde, temsil olunanın onay vermemesi durumunda, sözleşme yetkisiz temsilci ile üçüncü kişi arasında kurulmuş kabul edilmektedir. Örneğin TTK m. 108¹⁰⁹³ gereğince, onay verilmeyen sözleşmeden acente sorumlu tutulmaktadır. Benzer bir hüküm, TTK m. 678'de yer almaktadır. Bu hükme göre, poliçede imzası bulunan yetkisiz temsilci poliçeden bizzat sorumlu olduğu¹⁰⁹⁴ gibi temsil olunduğu kabul edilen kişinin sahip olduğu haklara da sahip olmaktadır. Bunlar dışında da benzer istisnalar bulunmaktadır¹⁰⁹⁵. Türk Ticaret Kanunu'nun söz konusu hükümlerine tabi hâllerde,

---

¹⁰⁸⁹ **Akyol**, Temsil, s. 511-512; **İnceoğlu**, s. 434; Aksi görüşte olanlara göre ise, onayın verilmesinin reddi hukuki bir işlem sayılmamaktadır. Onayın reddi için öncelikle verilmiş bir onayın varlığı gerekmektedir. Onayın reddinin geri alınabilirliği, onay vermeyi reddeden temsil olunanın, söz konusu iradesini geri çekerek, işlemi yeniden onaylaması demektir (**Akyol**, Temsil, s. 513).

¹⁰⁹⁰ **Esener**, Yetkisiz Temsil, s. 131.

¹⁰⁹¹ **Zäch/Künzle**, Art. 39, N.14; **Violand**, s. 143; **Eren**, s. 513; **Antalya**, s. 647; **Uygur**, Borçlar Kanunu, s. 1231; **Kocausufpaşaoğlu**, s. 736; Aksi görüş için bkz. **Palm, Heinz**, Die nachtragliche Erteilung der verweigerten Genehmigung, Bielefeld 1964, s. 37 vd.

¹⁰⁹² **Ergüne**, s. 198, dn. 167.

¹⁰⁹³ Yetkisizlik başlığı altındaki TTK m. 108'de, "Acente, yetkisi olmaksızın veya yetki sınırlarını aşarak, müvekkili adına bir sözleşme yaparsa müvekkili bunu haber alır almaz icazet verebilir, vermediği takdirde acente sözleşmeden kendisi sorumlu olur." hükmü bulunmaktadır.

¹⁰⁹⁴ Söz konusu farklılığın nedeni, kambiyo senetlerinin tedavül işlevini ve aynı zamanda da hamili korumaktır (**Acar, Serdar**, "Kambiyo Senetlerinde Temsil Yetkisindeki Sakatlıklar ve Sonuçları", Eskişehir Osmangazi Üniversitesi 2006, İİBF Dergisi, C. I, S. 2, s. 28, www.acarindex.com, Erişim Tarihi: 13.03.2018).

¹⁰⁹⁵ **Kutlu Sungurbey**, s. 190 vd.; **Cansel/Özel**, s. 228; **Acar**, s. 28; **Bahçıvan**, s. 45; Poliçeye ilişkin söz konusu düzenleme TTK m. 778 gereğince bonolar için, TTK m. 818/1-c bendi gereğince de çekler hakkında uygulanmaktadır. Ayrıca, yetkisiz temsilcinin kambiyo senetlerinden sorumluluğu, TBK m. 47'deki sorumluluğa oranla daha ağırdır. Zira, TBK m. 47'de, yetkisiz temsilci sadece kararın giderilmesinden sorumlu tutulduğu hâlde, TTK m. 678'de yetkisiz temsilci doğrudan kambiyo senedinin ifasından sorumlu tutulmaktadır. Bunun yanı sıra, TBK m. 47'de yetkisiz temsilcinin sorumluluğunun kapsamı ve sınırı kusurlu olup olmadığına göre belirlenirken, TTK m. 678'de bu şekilde bir ayrıma gidilmemekte yetkisiz temsilcinin kusuru olmasa da kambiyo senedini ifa etmekle yükümlü olduğu belirtilmektedir. Bir diğer husus, TBK m. 47'ye göre yetkisiz temsilcinin üçüncü

TBK m. 47 uygulanmamaktadır¹⁰⁹⁶. Zira, bahsi geçen istisnai durumlarda, onayın reddi açıklaması askıda geçersiz sözleşmeyi kesin geçersiz hâle dönüştürmemekte, yetkisiz temsilci işlemin tarafı hâline gelmektedir¹⁰⁹⁷.

4.2. Tarafların Hukuki Durumu ve Sorumlulukları

4.2.1. Yetkisiz Temsilcinin Sorumluluğu

4.2.1.1. Genel Olarak

Türk Borçlar Kanunu m. 47’de, temsil olunanın sözleşmeye onay vermeyi reddetmesi durumunda, yetkisiz temsilcinin üçüncü kişiye karşı tazminat sorumluluğunu düzenlenmektedir. Bu sorumluluğun doğabilmesi için temsil yetkisi eksikliği dışında, sözleşmenin geçersiz olmasını gerektirecek başkaca bir unsurun bulunmaması gerekmektedir. Zira, burada temsil yetkisinin varlığına güvenerek işlem yapan üçüncü kişinin haklı güveninin boşa çıkması nedeniyle doğan zarardan, yetkisiz temsilcinin sorumluluğu öngörülmektedir. Temsil yetkisi eksikliği dışında, sözleşmenin geçersizliğine neden olan hukuka veya ahlâka aykırılık, fiil ehliyetinden yoksunluk gibi başka bir sebebin varlığı hâlinde, TBK m. 47 uyarınca temsilcinin sorumluluğuna başvurulamamaktadır¹⁰⁹⁸.

Türk Borçlar Kanunu m. 47’ye göre üçüncü kişinin yetkisiz temsilciden isteyebileceği tazminat miktarı, temsilcinin kusurlu ve kusursuz olmasına göre farklılık göstermektedir.

4.2.1.2. Yetkisiz Temsilcinin Kusursuz Sorumluluğu (TBK m. 47/I)

Türk Borçlar Kanunu m. 47/I’e göre, üçüncü kişi temsil olunanın açık veya örtülü şekilde onay vermemesi nedeniyle geçersiz hâle gelen sözleşmeden doğan olumsuz (menfi) zararını, yetkisiz temsilciden talep edebilmektedir. Buna göre, hukuki işlemin geçerli olarak kurulacağı düşüncesiyle yapılan masraflar ve işlemin geçersizliği nedeniyle kaçırılan fırsatlar karşılanması gereken zarar miktarını oluşturmaktadır¹⁰⁹⁹.

---

kişinin yetki eksikliğini bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat ederek sorumluluktan kurtulma imkânı varken, TTK m. 678 için böyle bir imkân bulunmamaktadır (**Kutlu Sungurbey**, s. 194-195); Y. 11. HD., 11.07.2011, K. 683/8676 (**Yavuz**, Borçlar Kanunu Şerhi, s. 437).

¹⁰⁹⁶ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 201.

¹⁰⁹⁷ **İnceoğlu**, s. 436.

¹⁰⁹⁸ **Zäch/Künzle**, Art. 39, N. 25; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 736; **İnceoğlu**, s. 439.

¹⁰⁹⁹ **von Tuhr/Peter**, s. 403; **Violand**, s. 183; **Günergök/Kayıhan**, s. 189; Üçüncü kişinin buradaki zararı, öncelikle yargılama giderlerini içermektedir. Buradaki amaç, mevcut işlemin hiç yapılmamış

Söz konusu düzenlemenin kanun koyucunun amacının anlaşılabilirliği bakımından yetersiz kaldığı yönünde doktrinde eleştirel düşünceler bulunmaktadır¹¹⁰⁰. Bu kapsamda, sözleşmenin ifa edilmemesinin de “sözleşmenin geçersizliğinin” sonucu olduğu, bu sebeple söz konusu hükümde yer alan “bu işlemin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesi” şeklindeki ifadenin açık olmadığı belirtilmektedir. Aynı şekilde, TBK m. 47/I’de düzenlenen sorumluluğun dayanağının karşı tarafın hukuken korunmaya değer güveni olduğu hususunu açıklığa kavuşturmadığı ifade edilmektedir. Ancak, madde metninin tamamının birlikte değerlendirilmesi neticesinde kastedilen hususun olumsuz zarar olduğundan şüphe edilmemektedir¹¹⁰¹.

Yetkisiz temsilcinin bu sorumluluğu, culpa in contrahendo esasına dayanmaktadır. Culpa in contrahendo sorumluluğu, haklı güvenin ihlâlinden kaynaklanmaktadır. Yetkisiz temsilde, sözleşmenin geçerli şekilde kurulacağına dair güven yaratan kişi, yetkisiz temsilcidir¹¹⁰². Ancak, diğer culpa in contrahendo sorumluluk hâllerinden farklı olarak, burada kural olarak kusursuz sorumluluk hâli kabul edilmektedir. Yetkisiz temsilcinin herhangi bir kusuru olmasa bile üçüncü kişinin olumsuz zararından sorumluluğu doğmaktadır¹¹⁰³. Diğer bir ifadeyle, yetkisiz temsilcinin söz

---

olması durumunda üçüncü kişinin malvarlı değeri ne olacaksa malvarlığını o seviyeye tekrar ulaştırmaktır (**Oser/Schönenberger**, Art. 39, N. 12); **Akyol**, Temsil, s. 524; “... Sözleşmenin ifa edileceğine inanılarak başka bir sözleşme yapma fırsatının kaçırılması nedeniyle uğranılan zarar da menfi zarar kapsamında değerlendirilmektedir. Davacının menfi zararının saptanmasında, davalı açısından, davalının teklifinden sonraki en iyi teklif ile sonraki ihâle fiyatı arasındaki fark esas alınmalıdır. Değinen bu hususlar doğrultusunda belirlenen bedel davacının olumsuz zararını gösterir...” (Y. 3. HD., 01.04.2019, E. 2017/6160, K. 2019/2789), (**Günergök/Kayihan**, s. 189, dn. 463).

¹¹⁰⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kutlu Sungurbey**, s. 139 vd.

¹¹⁰¹ **Watter/Schneller**, Art. 39, N. 6; **Violand**, s. 181; **Kutlu Sungurbey**, s. 140 vd.; **Oğuzman/Öz**, s. 259; **Helvacı/Karasu**, s. 202; Olumsuz zarar, hem fiili zararı hem de kâr mahrumiyetini kapsamaktadır. Ancak, fiili zarar ile kâr mahrumiyetinin belirlenmesinde esas alınan ölçütler birbirinden farklılık göstermektedir. Fiili zarar tespit edilirken, zarar veren olay meydana gelmeden önceki malvarlığının durumu ile bu olaydan sonraki durumu karşılaştırılmaktadır. Kâr mahrumiyeti hesap edilirken ise, zarar veren olaydan önceki malvarlığı durumu ile bu olay yaşanmasaydı malvarlığının içinde bulunacağı farazi durum karşılaştırılmaktadır (**Ergüne**, s. 13-14).

¹¹⁰² **Demircioğlu**, s. 209; Culpa in contrahendo sorumluluğunun kapsamına, çok farklı olgular dahil olabilmektedir. Tarafların sözleşme görüşmelerine başladıktan, (hatta iş ilişkilerinde sosyal temasta bulunduktan) itibaren, TMK m. 2’ye aykırılık oluşturan bir davranıştan ötürü diğer tarafın şahıs veya malvarlığında meydana gelen tüm zararın karşılanması gerekmektedir. Ancak, culpa in contrahendo neticesinde geçerli bir sözleşme kurulmamışsa ve kanunda açıkça (TBK m. 35/II ve m. 47/II gibi) istisnai bir hüküm yer almadığı veya kıyas yoluyla bu tarz düzenlemelerden faydalanma olanağı bulunmadığı zaman, sorumluluk sadece, karşı tarafın sözleşmenin geçerli şekilde kurulacağına ilişkin güveninin boşa çıkmasından dolayı uğranılan olumsuz zarara ilişkin olmaktadır (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 738); Gümüş’e göre ise, burada culpa in contrahendo sorumluluğu bulunmamaktadır. Zira, bu sorumluluk için gerekli olan “culpa (kusur)” unsuru eksik olduğundan, yasal bir sözleşme öncesi koruma yükümlülüğünün ihlâli esasına dayanan kusursuz sorumluluk söz konusudur (**Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 415-416).

¹¹⁰³ **Schwarz**, s. 396; **Karahasan**, Genel Hükümler, s. 415; **Yıldırım**, s. 165; **Yavuz**, El Kitabı, s. 218.

konusu sorumluluğu onun kusurlu olup olmadığına bakılmaksızın objektif bir sorumluluk olarak kabul edilmektedir¹¹⁰⁴. Bu kusursuz sorumluluğun temeli, başka bir kimse adına hareket eden temsilcinin kendisine yetki verilmiş olup olmadığını araştırma hususunda üçüncü kişiye nazaran daha elverişli bir konumda olmasına dayanmaktadır. Zira, temsilcinin yetki eksikliğini bilme ihtimâli, üçüncü kişiye göre daha fazladır. Bu nedenle, bu riskin üçüncü kişi üzerinde değil, yetkisiz temsilci üzerinde bırakılması gerekmektedir¹¹⁰⁵. Temsilcinin yetkisizliği, kendi egemenlik alanından kaynaklanan bir tehlike olması sebebiyle, bu durumun getireceği sorumluluğu taşıyacak kişi de kendisidir. Bu bakımdan, temsilcinin sorumluluğunu belli olgularla sınırlandırmak, söz konusu düzenlemenin sistematik yapısına uygun düşmemektedir¹¹⁰⁶. Buna karşılık, yetkisiz temsilci, üçüncü kişinin temsil yetkisi eksikliğini bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat ettiği takdirde sorumluluktan kurtulma imkânına sahiptir (TBK m. 47/I, c. 2)¹¹⁰⁷.

Yetkisiz temsilcinin sorumluluğu, yapılan sözleşmeden ekonomik menfaat elde etmesi şartına bağlı değildir. TBK m. 47/I'de yetkisiz temsilcinin kusursuz sorumluluğunun öngörüldüğü göz önünde bulundurulduğunda, bu sorumluluğu başka bir şartın varlığına bağlamak hükmün amacı ile örtüşmemektedir¹¹⁰⁸.

Temsil yetkisi eksikliği nedeniyle sözleşmenin geçersiz olması durumunda ortaya çıkan olumsuz zarar miktarı, genel olarak sözleşmenin geçerli olması hâlinde elde edilecek ifa menfaatine oranla az olmaktadır¹¹⁰⁹. Ancak, istisnai hâllerde olumsuz zarar miktarı, olumlu zarar miktarından daha fazla olabilmektedir. Bu durumda, olumlu zararı aşan olumsuz zararın talep edilip edilemeyeceği sorunu karşımıza çıkmaktadır¹¹¹⁰. Alman hukukunda BGB § 179/2'de, üçüncü kişinin talep edebileceği olumsuz zarar miktarının ifa menfaatini aşamayacağı açıkça ifade

---

¹¹⁰⁴ Kutlu Sungurbey, s. 145.

¹¹⁰⁵ İnceoğlu, s. 462-463; Akyol, Temsil, s. 526.

¹¹⁰⁶ Helvacı/Karasu, s. 203.

¹¹⁰⁷ Bununla birlikte, üçüncü kişi iyiniyetli olmasa bile temsilciden tazminat talebinde bulunabileceği, bu durumun sadece TBK m. 52 kapsamında tazminattan indirim sebebi olabileceği ve hakkaniyete dayalı olumlu zararın tazmini talebini sınırlandırabileceği ya da kaldırabileceği ifade edilmektedir. (BGE 116 II 689), (Gümüüş, Borçlar Hukuku, s. 416, dn. 424).

¹¹⁰⁸ Akyol, Temsil, s. 522.

¹¹⁰⁹ İnceoğlu, s. 472.

¹¹¹⁰ Buradaki durum, TBK m. 47/II kapsamında, hakkaniyet gereğince kusurlu yetkisiz temsilciden diğer zararların tazmininin istenebilmesinden bağımsızdır (İnceoğlu, s. 472, dn. 432).

edilmektedir¹¹¹¹. İsviçre ve Türk hukukunda ise bu konuda bir sınırlandırma bulunmamaktadır (TBK m. 47). Ancak, doktrinde bu husus tartışılmış ve çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Azınlıkta kalan görüşe göre, hakkaniyet ilkesi dikkate alınarak, Alman hukukundaki gibi İsviçre ve Türk hukuklarında da olumsuz zararın olumlu zarar ile sınırlandırılması gerekmektedir¹¹¹². Başka bir görüşe¹¹¹³ göre ise, bu konuda ikili bir ayırım yapılmalıdır. Buna göre, sözleşme yapma imkânının kaçırılması nedeniyle ortaya çıkan olumsuz zarar miktarının olumlu zarar ile sınırlandırılması gerekmektedir. Çünkü, söz konusu zarar, hem olumsuz zarar hem de olumlu zarar kapsamında kalmaktadır. Ancak, sözleşmenin geçerliliğine duyulan güven nedeniyle meydana gelen zarar bakımından, böyle bir sınırlandırmanın olmaması gerektiği ifade edilmektedir¹¹¹⁴.

Bu konuda, bizim de katıldığımız hakim görüş¹¹¹⁵ tarafından ise Alman hukukundaki düzenlemenin aksine, üçüncü kişinin sözleşmenin geçerli olacağına dair güveninin boşa çıkmasından dolayı uğradığı olumsuz zarar, olumlu zarardan daha fazla ise olumsuz zararın esas alınması gerektiği kabul edilmektedir. Zira, TBK m. 47/II hükmü, olumlu zarar miktarının genel olarak olumsuz zarar miktarından daha fazla olması esasına dayanmaktadır¹¹¹⁶. Bu nedenle, TBK m. 51 ve 52 hükümleri saklı kalmak üzere, hakim tarafından TBK m. 47/I'e göre daha yüksek olan olumsuz zarar miktarı dikkate alınmalıdır¹¹¹⁷.

---

¹¹¹¹ Alman hukukunda BGB m. 179/I uyarınca, yetkisiz olduğunu bilen temsilci ifadan veya müspet zararın tazmininden sorumlu tutulmaktadır. Temsilci, yetki eksikliğini bilmediği takdirde hükmün birinci fıkrasında öngörülen sorumluluğu bulunmamaktadır (**Helvacı/Karasu**, s. 202).

¹¹¹² **Becker**, Art. 26, N. 5; **Keller, Max**, Das negative Interesse im Verhältnis zu positiven Interesse, Aarau 1948, s. 254 vd.; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp**, s. 205; **Eren**, s. 515; **Nart**, Temsil, s. 740.

¹¹¹³ **Kutlu Sungurbey**, s. 154 vd.

¹¹¹⁴ Konunun daha açık bir şekilde anlaşılabilmesi için, “A, B’ye 50.000 franga bir arsa satmıştır. B, C’nin aynı nitelikteki bir arsayı kendisine 45.000 franga satma önerisini, A’yla yaptığı sözleşmeye bağlı kalarak, reddetmiştir. Sonradan A, yanılma yüzünden sözleşmeye bağlı olmadığını bildirmiştir. Bu arada arsa fiyatları hızla yükselmiş, A ve C’nin arsaları 100.000 er liraya çıkmıştır. B’nin olumlu zararı, sözleşmedeki bedel olan 50.000 lira ile 100.000 lira arasındaki fark olan 50.000 lira, olumsuz zararı ise sözleşmenin geçersizliğine güvenerek reddettiği önerideki 45.000 lira ile 100.000 lira arasındaki fark olan 55.000 lira olup bu durumda olumsuz zarar, olumlu zarardan 5.000 lira daha çoktur.” şeklinde bir örnek verilmektedir (**Kutlu Sungurbey**, s. 153).

¹¹¹⁵ **Violand**, s. 187; **Zäch/Künzle**, Art. 39, N. 60; **von Tuhr/Peter**, s. 316; **Oser/Schönenberger**, Art. 39, N. 9; **Yalman, Süleyman**, Türk-İsviçre Hukukunda Sözleşme Görüşmelerinden Doğan Sorumluluk, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006, s. 131-132; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 740; **Sarı**, s. 163 vd.; **Buz, Vedat**, Borçlunun Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 278; **Ergüne**, s. 357.

¹¹¹⁶ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 740.

¹¹¹⁷ **von Tuhr/Peter**, s. 316; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 740; **Buz**, Sözleşmeden Dönme, s. 279.

4.2.1.3. Yetkisiz Temsilcinin Kusurlu Olması ve Hakkaniyet Sorumluluğu (TBK m. 47/II)

Türk Borçlar Kanunu m. 47/II uyarınca, iki şartın birlikte olması durumunda yetkisiz temsilcinin sorumluluğu olumsuz zarar miktarını (fili zararlar ve kaçırılan fırsatlar) aşabilmektedir. Buna göre, yetkisiz temsilci kusurluysa, diğer bir ifadeyle sözleşme kurulduğu anda temsil yetkisinin olmadığını biliyor (kast) veya bilmesi gerekiyorsa (ihmâl) ve hakkaniyet, somut olay adaleti, bunu gerektiriyorsa temsilcinin sorumluluğu daha ağır olabilmektedir¹¹¹⁸. Temsilcinin bu sorumluluğu, söz konusu hükümde “diğer zararlar” ifadesi ile belirtilmekte ve bununla olumlu zararın kastedildiği kabul edilmektedir¹¹¹⁹. Yetkisiz temsilcinin kusurlu olması, TBK m. 47/II'nin uygulanabilmesi için tek başına yeterli sayılmamaktadır. Aynı zamanda, hakkaniyetin¹¹²⁰ böyle bir tazminata karar verilmesini haklı göstermesi şartı aranmaktadır.

Temsilcinin tazminat sorumluluğunun üst sınırı, olumlu zararın (ifa menfaatlerinin) tamamını içermektedir. Olumlu zarar miktarı üst sınır olduğundan, hâkimin olumsuz zararı aşan, ancak olumsuz zarar ile olumlu zarar arasında bir miktara hükmedebilmesi mümkündür¹¹²¹. Zararın giderilmesi kapsamında, temsilcinin kusurunun derecesine¹¹²², meydana gelen zararın miktarına ve tarafların mali durumlarına dikkat edilmesi gerekmektedir. İsviçre Federal Mahkemesi de, söz konusu hakkaniyet hükmünü hâkimin istediği gibi veremeyeceğini, önemli görülen bütün durumların

---

¹¹¹⁸ **Violand**, s. 184 vd.; **Karahasan**, Genel Hükümler, s. 415-416; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 739; **Eren**, s. 515; **Kılıçoğlu**, s. 333; **Akyol**, Temsil, s. 519; **Yıldırım**, s. 166; **Antalya**, s. 648; **Yavuz**, El Kitabı, s. 218-219; “...Davalı, sözleşmeyi annesi adına düzenlemiş olduğuna, davalının annesinden aldığı bir vekaletnamenin de bulunmadığına göre bu sözleşmeyi mümessil sıfatını takınarak imzaladığının kabulü gerekir. BK 39. maddesine göre mümessil olarak imza edene icazetten sonra sarahaten veya zimnen imtina olunursa akdın sahil olmamasından, tahaddas eden zararın tazmini zımında, mümessil sıfatını takınan kimse aleyhinde dava ikame olunur. Fakat bu kimse diğer tarafın selahiyeti bulunmadığına vakıf olduğu veya vakıf olması lazım geldiğini ispat ettiği takdirde davaya mahal yoktur...” (Y. 13. HD., 27.02.2003, E. 2002/13428, K. 2003/1988), www.corpus.com.tr, Erişim Tarihi: 06.03.2021; Alman hukukunda ise BGB 179'da, yetkisiz temsilcinin olumlu zarardan sorumluluğu için kasıtlı olması, diğer bir ifadeyle yetkisiz olduğunu bilmesi şartı aranmaktadır (**İnceoğlu**, s. 476).

¹¹¹⁹ **Keller/Schöbi**, s. 74 ve 90; **Esener**, Yetkisiz Temsil, s. 133; **Feyzioğlu**, s. 436; **Helvacı/Karasu**, s. 203; **Nart**, Temsil, s. 742.

¹¹²⁰ TMK m. 4'e göre, hâkimin somut olayın içerdiği tüm hususları, özellikle tarafların hâl ve şartlarını, aralarındaki menfaat uyumsuzluğunu dikkate alarak, pozitif hukukun temel ilkelerine, sistemine ve kanun koyucunun amacına uygun şekilde kanunu uygulaması gerekmektedir (**Akipek/Akıntürk/Ateş**, s. 146); **Altaş/Döngül**, s. 347-348.

¹¹²¹ **von Tuhr/Peter**, s. 403; **Becker**, Art. 39, N. 7; **Kutlu Sungurbey**, s. 177; **Eren**, s. 515; **Hatemi/Gökyayla**, s. 112; Bu görüş, TBK m. 47/II'de yer alan, “diğer zararların” ifadesi ile olumlu zararların tazmin edilmesi düşüncesine dayanmaktadır (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 740).

¹¹²² **Violand**, s. 184, dn. 199; **Kutlu Sungurbey**, s. 178; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 739; **Akyol**, Temsil, s. 539; **Karasu**, s. 351.

gözönünde bulundurulması gerektiğini ve buna ilişkin takdir hakkını gerekçelendirmenin olağan hükümlere göre daha çok önem arzettiğini, varılan neticenin hakkaniyete uygun olup olmadığı hususunun olayların hukuki değerlendirmesi sorunu mahiyetinde olduğunu ve Federal Mahkeme tarafından denetlenebileceğini belirtmektedir¹¹²³.

Doktrinde ileri sürülen bir görüşe¹¹²⁴ göre, TBK m. 47 kapsamında üçüncü kişi, olumsuz zararı veya olumlu zararı talep etmek bakımından seçimlik bir hakka sahiptir. Bununla birlikte, seçim hakkının yenilik doğuran haklardan olması nedeniyle beyan edilen talepten geri dönülmesi mümkün değildir. Ancak, bu görüşe, haklı olarak usul hukuku kuralları doğrultusunda, taleple bağlılık ilkesi çerçevesinde hâkimin TBK m. 47'nin uygulanabilirlik şartlarını göz önünde bulundurmak suretiyle tazminat miktarını belirlemede takdir hakkına sahip olduğu ve söz konusu hükümde böyle bir seçimlik hak tanındığını söylemenin mümkün olmadığı gerekçesiyle karşı çıkmaktadır¹¹²⁵. Diğer taraftan, TBK m. 114/II'ye göre sözleşmeye aykırılık hâllerinde kıyasen uygulanan TBK m. 51/I hükmü uyarınca, tazminatın bir şekli olarak hâkimin temsil olunan adına taahhüt edilen edimin aynen ifasına karar verebilmesinin mümkün olduğu kabul edilmektedir. Ancak, bu şekilde verilen bir karar, pratik açıdan sözleşmenin temsilci ile üçüncü kişi arasında kurulmuş gibi bir netice doğurmaktadır¹¹²⁶. Bununla birlikte, aynen tazmin kararı verilmesi durumunda, edimin temsil olunanın kişilik özelliklerine hitap edip etmediğine¹¹²⁷ ve yetkisiz temsilciden bunu yerine getirmesinin “beklenebilir veya istenebilir” olup olmadığına dikkat edilmesi ve mümkün olduğunca böyle bir karar vermekten kaçınılması daha uygun olacaktır¹¹²⁸.

---

¹¹²³ **Kutlu Sungurbey**, s. 178; BGE 106 II 133.

¹¹²⁴ **Zäch/Künzle**, Art. 39, N. 60.

¹¹²⁵ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 741; **Nart**, Temsil, s. 743; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 416.

¹¹²⁶ **von Tuhr/Peter**, s. 403; **Bucher**, s. 644; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 205; **Kutlu Sungurbey**, s. 179; **Eren**, s. 515; **Yavuz**, El Kitabı, s. 218; Alman hukukunda ise BGB m. 179'da, temsilcinin yetkisiz olduğunu bilerek hareket ettiği durumlarda, üçüncü kişinin aynen ifa talebinde bulunabileceği açıkça ifade edilmektedir.

¹¹²⁷ **Helvacı/Karasu**, s. 204.

¹¹²⁸ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 741; Akyol ise, yetkisiz temsilcinin ifa tazminatına hükmedilmesi ile ifaya hükmedilmesinin farklı müesseseler olduğunu, kaldı ki aynen ifaya mahkum edilmenin TBK m. 47'de öngörülmediğini, aynen ifanın yetkisiz temsilciye hukuki yaptırım uygulamak amacını ve hedefini aşan bir yol olduğunu belirtmektedir (**Akyol**, Temsil, s. 540).

4.2.1.4. Yetkisiz Temsilcinin Sorumluluğunun Şartları

a. Yetkisiz Temsilcinin Sözleşme Yapmış Olması

Türk Borçlar Kanunu m. 47 kapsamındaki tazminat sorumluluğunun doğabilmesi için temsil yetkisine sahip olmayan bir kimsenin, başkası adına ve hesabına hareket ettiğini açıklayarak üçüncü kişi ile bir sözleşme yapmış olması gerekmektedir¹¹²⁹. Yetkisiz temsil hâli, temsil yetkisinin hiç verilmemiş olması ya da geri alınması, yetki sınırının aşılması veya temsil yetkisinin kötüye kullanılması gibi çeşitli sebeplerden kaynaklanmaktadır¹¹³⁰.

b. Onayın Reddi Nedeniyle Sözleşmenin Geçersiz Olması

Temsil olunan, yetkisiz temsilci tarafından yapılan sözleşmeye onay verdiği takdirde, yetkisiz temsil süreci sona ermekte ve bundan sonra olağan doğrudan temsil hükümleri uygulama alanı bulmaktadır. TBK m. 47'ye göre yetkisiz temsilcinin sorumluluğunun doğabilmesi için aranan diğer bir şart, temsil olunanın onay vermeyi reddetmesi ve sözleşmenin bu nedenle kesin geçersiz hâle dönüşmesi gerekmektedir. Bu husus, söz konusu hükümde, “Temsil olunanın açık veya örtülü olarak hukuki işlemi onamaması hâlinde” şeklinde ifade edilmektedir. Üçüncü kişinin temsil olunanın onay vermeyi reddettiği yönündeki hatalı düşüncesinin, hukuki bir etkisi bulunmamaktadır¹¹³¹. Bunun yanı sıra, yapılan işlemde onay eksikliği dışında irade bozukluğu veya şekle aykırılık, ehliyetsizlik, imkânsızlık, kanuna veya ahlâka aykırılık gibi başkaca bir geçersizlik sebebi bulunmamalıdır¹¹³². Diğer bir ifadeyle, işlemin yetkili temsilci tarafından yapılmış olması hâlinde geçerli sayılacağı kabulü gerekmektedir¹¹³³. Sözleşme onay eksikliği dışında başka bir sebep nedeniyle geçersizse, onay ile bu durum düzeltilememektedir.

Onay, tamamlayıcı bir unsur olarak temsil yetkisi eksikliği nedeniyle işlemin askıda geçersizliğini sona erdirmektedir. Temsil olunan, onay beyanında bulunmasına rağmen sözleşmenin geçersizliği devam ediyorsa, yetkisiz temsilcinin TBK m. 47'ye

---

¹¹²⁹ **Erich, Schmitz**, Dritthaftung aus culpa in contrahendo, Berlin 1980, s. 12; **Akyol**, Temsil, s. 519; Hukuk sistemimize göre, TBK m. 47'de öngörülen tazminat, ancak temsilci sıfatını takınan kişiden alınabilmektedir. Şahıs, temsilci sıfatını takınmamışsa, TBK m. 49 vd. uyarınca tazminata hükmedilebilir (**İnan/Yücel**, s. 358).

¹¹³⁰ Bkz. İkinci ve Üçüncü Bölüm.

¹¹³¹ **Akyol**, Temsil, s. 520.

¹¹³² **Leptien**, § 179, N. 6; **Zäch/Künzle**, Art. 39, N. 25; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 736; **Ergüne**, s. 201.

¹¹³³ **Violand**, s. 149.

göre sorumluluğu doğmamaktadır. Aksi takdirde, böyle bir durum, üçüncü kişi bakımından temsil yetkisine dayanarak sözleşme yapılmasından daha elverişli bir hâl olurdu¹¹³⁴. Zira, sözleşmenin geçersiz kurulmasına yol açan başkaca sebeplerin varlığı hâlinde, yetki eksikliği ile üçüncü kişinin zararı arasında nedensellik bağının bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bunun yanı sıra, temsilcinin sorumluluğunun, sözleşmenin geçerli kurulması hâlinde üçüncü kişinin temsil olunandan alabileceği değerler ölçüsünde sınırlandırılması gerekmektedir¹¹³⁵.

Yetkisiz temsilci tarafından yapılan sözleşmenin geçerlilik kazanabilmesi için resmi bir makamın onayına ihtiyaç duyulmakta, ancak henüz bu onay verilmemişse, bu durum yetkisiz temsilcinin tazminat sorumluluğunu engellemektedir. Buna karşılık, temsil olunanın ehliyetsiz olması, yetkisiz temsilcinin TBK m. 47 uyarınca sorumluluktan kurtulmasını sağlayan bir sebep olarak kabul edilmemektedir¹¹³⁶.

c. Üçüncü Kişinin İyiniyetli Olması ve Güven Duyması

Üçüncü kişinin yetkisiz temsilciden tazminat talebinde bulunabilmesi için TMK m. 3 anlamında iyiniyetli olması gerekmektedir. Üçüncü kişi, hukuki işlem yapıldığı sırada temsil yetkisi eksikliğini biliyor veya bilmesi gerekiyorsa temsilcinin sorumluluğuna başvurulamamaktadır¹¹³⁷. Hukuki işlemin başkası adına temsilci sıfatıyla yapıldığının üçüncü kişiye bildirilmesi, zımnî de olsa temsil olunan tarafından temsil yetkisi verildiğinin açıklanması olarak kabul edilmektedir¹¹³⁸. Alman hukukunda BGB m. 179, yetkisiz temsilcinin sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için gerçeğe aykırı olarak açıkça veya zımnî temsil yetkisine sahip olunduğunun ortaya konulması ve böylelikle karşı tarafta sözleşmenin geçerli şekilde kurulacağına dair haklı bir güven oluşturulması gerektiği ifade edilmektedir¹¹³⁹. Yetkisiz temsilci, muhatap üçüncü kişiye temsil yetkisi bulunduğuna ilişkin bir tür garanti vermekte ve onda temsil yetkisinin varlığına dair bir güven yaratmaktadır. Üçüncü kişinin yetkisiz temsilcinin bu husustaki sözlerine ve teminatına güvenmesi ise olağan bir hâl olarak kabul edilmektedir. Yetkisiz temsilcinin bu sorumluluğu, bir güven sorumluluğudur. Kanun'da da, güven+iyiniyet formülünü benimsenmektedir. Üçüncü kişinin güveni,

¹¹³⁴ Akyol, Temsil, s. 521; Helvacı/Karasu, s. 200.

¹¹³⁵ Helvacı/Karasu, s. 200.

¹¹³⁶ Akyol, Temsil, s. 521.

¹¹³⁷ Koller, Der gute Glaube, N. 380; Yıldırım, s. 166; İnceoğlu, s. 454; Nart, Temsil, s. 737; Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, Yetki Belgesi, s. 207-230.

¹¹³⁸ Koller, Der gute Glaube, N. 385; Helvacı/Karasu, s. 200.

¹¹³⁹ Helvacı/Karasu, s. 200.

iyiniyetli olması hâlinde korunmaya değer görülmektedir¹¹⁴⁰. Üçüncü kişi, sözleşmenin geçerli olarak hüküm ve sonuç doğuracağına haklı olarak güvenmiş, fakat bu güveni ihlâl edilmiştir¹¹⁴¹. TBK m. 47/I’de bu husus, “... Ancak yetkisiz temsilci, işlemin yapıldığı sırada karşı tarafın, kendisinin yetkisiz olduğunu bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat ederse, kendisinden zararın giderilmesi istenemez.” şeklinde düzenlenmektedir. Buna göre, üçüncü kişinin temsil yetkisi eksikliğini bilmesinin gerekmesi, diğer bir ifadeyle ihmâli davranış nedeniyle bilmemesi, bu eksikliği bilme ile eşit sonuca bağlanmıştır. Böyle bir durumda, üçüncü kişinin temsilciden tazminat talep etme hakkı bulunmamaktadır. Özellikle, temsilcinin yetkisinin bulunmadığını gösterir hâllere dikkat edilmemesi ihmâl niteliğinde sayılmaktadır¹¹⁴². Kural olarak üçüncü kişi, temsil yetkisinin varlığını ve kapsamını araştırmakla yükümlü değilse de, temsil yetkisi eksikliği somut olayın özelliğine göre anlaşılabilirliği takdirde üçüncü kişinin temsil yetkisinin olup olmadığını araştırması gerekmektedir¹¹⁴³. Aksi hâlde, araştırma yükümlülüğünü yerine getirmeyen üçüncü kişinin iyiniyet iddiasında bulunması söz konusu olmayacaktır.

Üçüncü kişi, temsil yetkisi eksikliğini genel olarak temsilcinin bizzat kendisi tarafından yapılan açıklama ile öğrenmektedir. Ancak, yetkisiz temsilci dışında başka bir şekilde yetki eksikliğini öğrenmesi de mümkün olabilmektedir¹¹⁴⁴. TBK m. 47’nin uygulanması açısından bu bakımdan bir farklılık bulunmamaktadır. İyiniyetin, işlemin yapıldığı anda var olması gerekmektedir. İşlem yapıldıktan sonra temsilcinin yetkisiz olduğunun öğrenilmesinin tazminat sorumluluğuna etkisi bulunmamaktadır¹¹⁴⁵.

Üçüncü kişinin yetki belgesinin gösterilmesini talep etmemesi, kural olarak tek başına iyiniyeti kaldırmamaktadır¹¹⁴⁶. Ancak, TTK m. 18/II’de yer alan, “Her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekir.” hükmü gereğince, Yargıtay basiretli tacir gibi davranma yükümlülüğü içerisine, temsilciden yetki belgesinin gösterilmesinin talep edilmesini ve bu belgenin gereği

---

¹¹⁴⁰ **Akyol**, Temsil, s. 526-527.

¹¹⁴¹ **Demircioğlu**, s. 209.

¹¹⁴² **Kutlu Sungurbey**, s. 174

¹¹⁴³ **Oser/Schönenberger**, Art. 39, N. 15; **Landwing**, s. 49; **Ergüne**, s. 208; Söz konusu işlemin temsil olunan aleyhine olduğu üçüncü kişi tarafından anlaşılabilir ya da anlaşılabilir nitelikte olsa bile, bu durum iyiniyeti ortadan kaldırmamaktadır. Üçüncü kişi, bu hususu araştırmak zorunda değildir. Önemli olan şüpheli durumların göz önünde bulundurulmasıdır (**Nart**, Temsil, s. 665).

¹¹⁴⁴ **Kutlu Sungurbey**, s. 174; **Akyol**, Temsil, s. 542; **İnceoğlu**, s. 455.

¹¹⁴⁵ **Violand**, s. 150; **Zäch/Künzle**, Art. 39, N. 18; **Ergüne**, s. 207.

¹¹⁴⁶ **Zäch/Künzle**, Art. 39, N. 19.

gibi incelenerek temsilcinin yetkisinin bulunup bulunmadığının araştırılmasını da dahil etmektedir. Aksi takdirde, bu durumu ihmâl olarak nitelendirmektedir¹¹⁴⁷. Bir tacirin böyle bir incelemeyi yapmaması iyiniyetli olmadığı anlamını taşımaktadır¹¹⁴⁸. Bu şekilde bir yükümlülük, iş hayatına hakim olan örf ve adetlerden de kaynaklanabilmektedir¹¹⁴⁹.

Alman Medeni Kanunu § 179/3'te, hem kusurlu hem de kusursuz yetkisiz temsilciyi kapsayacak şekilde, üçüncü kişinin temsil yetkisi eksikliğin bildiği veya bilmesi gerektiği durumlarda yetkisiz temsilcinin sorumlu olmayacağı açık bir düzenleme ile ifade edilmektedir. İsviçre-Türk Borçlar Kanunu'nda ise bu şekilde açık bir hüküm bulunmamaktadır. TBK m. 47/I, c. 2'de, üçüncü kişinin iyiniyeti bakımından, yetkisiz temsilcinin kusurlu olup olmaması yönünden bir ayırım yapılmamaktadır. Tazminat hakkını mutlak şekilde kaldıran bu hükmün, yetkisiz temsilcinin kusurlu olması

¹¹⁴⁷ **Kutlu Sungurbey**, s. 174; Tacirlerin özen yükümlülüğünün daha fazla olması gerektiğine ilişkin ayrıca bkz. **Violand**, s. 153.

¹¹⁴⁸ "... Dava konusu 10.07.1995 tarihli ve 12 yıllık kira sözleşmesini kiraya veren olarak A... Gıda San. ve Tic. A.Ş. adına A... imzalamıştır. Adana 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 1996/538 Esas ve 1998/742 Karar sayılı kesinleşen ilamında da belirtildiği üzere anılan şirketi temsile yetkili M....'nin, A...'ya şirket işlerini yürütmesi için verdiği 11.01.1991 tarihinden itibaren 3 yıl süreli vekaletname süresinin dolmasından sonra kira aktinin düzenlendiği, vekilin vekalet görevini kötüye kullandığı sabittir. Uzun süreli kira sözleşmesi yapıp, bu sözleşmeye dayanarak çalışır vaziyette olmayan dava dışı şirkete ait fabrikayı faai hale getirmek için bir çok masraf yapan ve tacir olan davacı şirketin, şirket adına sözleşmeyi imzalayan kişinin yetkili olup olmadığını araştırması ve TTK.'nın 20/2 maddesi anlamında basiretli bir tacir gibi davranması gerekmesi nedeniyle müterafik kusurunun olup olmadığı ve bu nedenle hükmedilecek tazminattan indirim yapılması gerekip gerekmediğinin karar yerinde tartışılması doğru görülmemiş..." (Y. 11. HD., 01.05.2006, E. 2006/3818, K. 2006/4914), www.uyap.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.11.2020; "... davalı ...'un şirketteki hisselerini 2001 yılında devrettiği, bu tarihten sonra dava dışı ...'in davacı şirkete müdür olarak atandığı, bu durumun 2002 yılında Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde yayımlandığı, 2006 yılında davacı şirkete ait banka hesaplarının açılışında şirketin kuruluşundaki ...'un yetkili olduğuna ilişkin ticaret sicil kayıtlarının dayanak yapıldığı, şirkete pos cihazı alındığı, davalı banka ticaret sicil kayıtlarında yapılan değişiklikleri takip ederek buna göre işlem yapma yükümlülüğünde ve tecil ve ilanı sicil gazetesine zorunlu olan hususlar yönünden sicile tescilden sonra tescilin kural olarak herkes tarafından bilindiği var sayılsa da davalı ...'un 2006 yılında geçerli olmayan yetki belgesi ile şirkete hesap açıldığı ve pos cihazı alındığı, bu pos cihazının davacı tarafından 5 yıl boyunca kullanıldığı, bu nedenle davacının pos cihazının ... tarafından açılan hesaba bağlı olduğunun bilinmediği iddiasının iyiniyet kuralları ile bağdaşmadığı, davacı şirketin 5 yıl boyunca hesapları ve ödemeleri araştırmayarak basiretli tacir gibi davranmadığı..." (Y. 11. HD., 11.11.2019, E. 2019/352, K. 2019/7018), www.uyap.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.11.2020; "... Mahkemece, davalı bankanın noterce düzenlenmiş resmi belge niteliğindeki vekaletnameye dayanarak banka cüzdanının ibrazı karşılığında ödeme yaptığı, kusuru bulunmadığı gerekçesiyle hakkında dava reddedilmiş ise de, birer güven kurumları olan bankaların, mevduatları sahtecilere karşı özenle korumak zorunda ve bu konuda objektif özen borcunun gereği olarak, hafif kusurlarından dahi sorumlu olmalarına, hiçbir gerekçe ve bahane ile yararlandıkları mevduatı mudilerine iadedden kaçınmayacaklarına göre ve somut olayda bankaya ibraz edilen vekaletname üzerindeki imza ile hesap cüzdanındaki imzalar arasında çıplak gözle dahi tespit edilebilecek bariz fark bulunmasına göre davalı bankanın da zarardan sorumlu olduğunun kabulü gerekirken aksi düşünceler ile yazılı olduğu şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir..." (Y. 11. HD., 11.10.2004, E. 2004/408, K. 2004/9568), www.uyap.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.11.2020.

¹¹⁴⁹ **Berger**, N. 906; **Zäch/Künzle**, Art. 39, N. 19.

durumunda uygulanabilirliği, doktrinde tartışmalara neden olmuş ve bu konuda farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Bir görüşe göre¹¹⁵⁰, yetkisiz temsilcinin kusurlu olması hâlinde, bu kurala iki durumda istisna tanınması gerektiği ileri sürülmektedir. Buna göre, ilk istisna, eski Roma-Pandekt hukukundan bu yana kökleşmiş olan, zarar verenin kastı karşısında zarar görenin ihmâli gözönünde tutulmaz ilkesi uyarınca¹¹⁵¹, temsil yetkisi eksikliğini bilerek kasten hareket eden yetkisiz temsilcinin, üçüncü kişinin temsil yetkisi eksikliğini bilmesi gerektiğini, diğer bir ifadeyle ihmâlini ileri sürerek sorumluluktan kurtulmasının mümkün olmamasıdır. İkinci istisna kapsamında ise, üçüncü kişi temsil yetkisinin eksikliğini bildiği takdirde, Alman Medeni Kanunu § 179/3'e göre zararının karşılanmasını talep edememekle birlikte, Alman Federal Mahkemesince uygulanmakta olan, yetkisiz temsilcinin üçüncü kişide özel bir güven yaratmış olduğu bir hâlde, ona karşı culpa in contrahendo ilkesi gereğince sorumlu olması durumunun, İsviçre-Türk hukukunda da kabul edilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca, kusurlu yetkisiz temsilcinin, sözleşme kurulduktan sonra üçüncü kişinin zararın meydana gelmesine veya artmasına birlikte sebebiyet verdiğini ispat etmesi hâlinde, TBK m. 52'deki genel kural uyarınca tazminatın indirilmesini ya da tamamen kaldırılmasını talep edebilmesi mümkündür¹¹⁵².

İkinci görüş¹¹⁵³ tarafından ise, TBK m. 47/I, c. 2'ye dayanarak kusurlu yetkisiz temsilciden zararın giderilmesini talep edemeyen üçüncü kişinin, ahlâka aykırı davranış nedeniyle zarara uğradığı iddiasında bulunabileceğini ileri sürmektedir. Bu görüşü savunan yazarlara göre, hafif kusurlu üçüncü kişi, kasıtlı hareket eden yetkisiz

---

¹¹⁵⁰ **Kutlu Sungurbey**, s. 182-183.

¹¹⁵¹ Bu ilke, zimmetine para geçiren bir veznedarın, meydana gelen zararın, zararın görenin denetimi gereği gibi yapmamasından kaynaklandığını savunamaz, ya da bir hırsız, eşyası çalınan kişinin evinin kapısını kilitlemeyi ihmal ettiği gerekçesiyle sorumluluktan kurtulamaz şekilde örneklerle açıklanmaktadır (**Kutlu Sungurbey**, s. 182); **Ergüne**, s. 211; **Helvacı/Karasu**, s. 207.

¹¹⁵² **Kutlu Sungurbey**, s. 183; İsviçre Federal Mahkemesi, üçüncü kişinin dikkatsizliğinin temsilcinin sorumluluğunu ortadan kaldırmasının, kanunun ifade şekli ile örtüştüğünü, ancak birlikte kusurun bir indirim sebebi teşkil eden ve sadece nedensellik bağı ortadan kaldıracak yoğunlukta olması durumunda sorumsuzluğa yol açan İBK m. 44 ve İBK m. 99/III sistemi ile çeliştiğine karar vermiştir (BGE 116 II 689), (**Helvacı/Karasu**, s. 207).

¹¹⁵³ **Koller**, Der gute Glaube, N. 381; **Zäch/Künzle**, Art. 39, N. 20.

temsilci karşısında korumasız değildir. Üçüncü kişinin, TBK m. 49¹¹⁵⁴ kapsamında, yetkisiz temsilcinin sorumluluğuna başvurabilme hakkı bulunmaktadır¹¹⁵⁵.

İsviçre doktrininde son zamanlarda daha çok benimsenen ve Federal Mahkemece¹¹⁵⁶ de kabul gören diğer bir görüş¹¹⁵⁷ ise, TBK m. 47/I, c. 2'nin sadece kusursuz temsilcinin tazminat sorumluluğundan kurtulma imkânı sağladığını, temsil yetkisi eksikliğini bilmemekte ihmâli olan üçüncü kişilerin tazminat talepleri yönünden kusurlu temsilci hakkında uygulanmasının mümkün olmadığını ve zararın giderilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Özellikle, üçüncü kişinin hafif kusuru nedeniyle temsil yetkisi eksikliğini farkedemediği, temsilcinin ise kast ya da ağır ihmâlinin bulunduğu hâllerde, üçüncü kişinin, TBK m. 52'nin kıyasen uygulanması neticesinde indirilmiş bir tazminat kazanabileceği ileri sürülmektedir.

Türk hukunda İsviçre doktrininin söz konusu görüşüne yakın bir düşünce¹¹⁵⁸ ise, yetkisiz temsilcinin kasıtlı veya ağır ihmâlinin bulunduğu durumlarda, hafif ihmâli bulunan üçüncü kişiye karşı sorumluluğunun olacağını savunmaktadır¹¹⁵⁹. Buna göre, sadece yetki eksikliğini bilmesine rağmen temsilci ile sözleşme kuran üçüncü kişi, meydana gelebilecek zararları öngörmüş ve kabul etmiş sayılmaktadır. Ancak, yetki eksikliğini bilmemekte ihmâli olan üçüncü kişinin, doğabilecek tüm zararlara rıza gösterdiğini söyleyebilmek mümkün değildir.

İsviçre-Türk doktrinine hakim ve kanaatice de doğru olan görüş¹¹⁶⁰, Alman hukukunda olduğu gibi yetkisiz temsilcinin kusurlu veya kusursuz olması farketmeksizin, üçüncü kişinin temsil yetkisi eksikliğini bildiğinin veya bilmesi gerektiğinin ispatlanması hâlinde, sorumluluktan kurtulma imkânı tanımaktır. Söz konusu hükmün, yetkisiz temsilcinin kusursuz sorumluluğuna ilişkin TBK m. 47/I'de düzenlenmesi, bunun

---

¹¹⁵⁴ TBK m. 49, “Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür (1). Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür (2)” hükmünü içermektedir.

¹¹⁵⁵ **Helvacı/Karasu**, s. 208.

¹¹⁵⁶ BGE 116.II.689 (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 743, dn. 72'den naklen).

¹¹⁵⁷ **Losser, Peter**, Die Vertrauenshaftung im schweizerischen Schuldrecht, Bern 2006, N. 588; **Schwenzer**, N. 43.09.

¹¹⁵⁸ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 744-745.

¹¹⁵⁹ Aynı doğrultuda bkz. **Antalya**, s. 649. Sadece karşı tarafın ağır kusuru nedeniyle TBK m. 52/I hükmü uyarınca tazminattan indirim sebebi söz konusu olmaktadır.

¹¹⁶⁰ **von Tuhr/Peter**, s. 403-404; **Koller**, Der gute Glaube, N. 381; **Bucher**, s. 644; **Kutlu Sungurbey**, s. 181; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 205; **Eren**, s. 516; **Günergök/Kayhan**, s. 190; **Nart**, Temsil, s. 738; Üçüncü kişinin, temsil yetkisi eksikliğini bilmesine rağmen sözde temsilci ile sözleşme kurması, temeli TMK m. 2'deki dürüstlük kuralına dayanan çelişki yasağına aykırılık oluşturmaktadır (**Akyol**, Çelişki Yasağı, s. 33 ve 50).

kıyas yoluyla kusurlu sorumluluğa ilişkin TBK m. 47/II bakımından uygulanmasına engel teşkil etmemektedir. Her iki durumda da, üçüncü kişi temsil yetkisi eksikliğini biliyor ya da bilmesi gerekiyorsa temsil olunanın sözleşmeye onay vermeme ihtimâlini göze almış demektir. Dolayısıyla, yetkisiz temsilciye karşı haklı güven duymasını gerektirecek bir hâl bulunmadığından, bundan doğacak zararları da kabul etmiş sayılmaktadır¹¹⁶¹. Söz konusu hükmün bu şekilde uygulanması, amaca ve hakkaniyetin gereklerine daha uygun düşmektedir. Böylelikle, yetkisiz temsilci ister kusurlu ister kusursuz olsun, üçüncü kişinin temsil yetkisi eksikliğini bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat ederek, kendisinden zararın istenmesine engel olabileme hakkına sahiptir. Bununla birlikte, üçüncü kişinin temsil yetkisi eksikliğini bilmesi veya bilmesinin gerekmesi, diğer bir ifadeyle kötüniyeti tazminat sorumluluğunu tümüyle ortadan kaldıran bir sebep olarak kabul edilmemektedir. Nitekim, temsilcinin olumsuz zararı aşan diğer zararlardan sorumlu olabilmesi için somut olay adaletinin bunu gerektirmesi ve temsilcinin kusurlu olması gerekmektedir (TBK m. 47/II). Ayrıca, tazminat miktarı belirlenirken, her iki tarafın kusur derecesi önem taşımaktadır (TBK m. 52)¹¹⁶². Diğer taraftan, yetkisiz temsilci üçüncü kişide özel bir güven yaratmışsa, culpa in contrahendo ilkesi kapsamında temsilcinin sorumluluğuna başvurulabileceği kabul edilmektedir¹¹⁶³.

4.2.1.5. Yetkisiz Temsilcinin Sorumluluğunun Dayanağı ve Hukuki Niteliği

Yetkisiz temsilcinin sorumluluğunun hukuki dayanağına ilişkin olarak hukuk tarihi boyunca bir çok görüş ortaya çıkmıştır. Öyle ki, Pandekt hukukunda tanınmış pek çok yazar kendine göre bir görüş ileri sürmüştür ki, bu durum ne kadar yazar varsa o kadar da görüş vardır deyimiyle ifade edilmektedir¹¹⁶⁴. Günümüzde İsviçre ve Türk hukukundaki hakim görüş¹¹⁶⁵ bu sorumluluğun culpa in contrahendo sorumluluğu olduğunu kabul etmektedir. Şöyle ki, temsilci sıfatıyla hareket eden kişi, temsil yetkisi eksik olmasına rağmen, böyle bir eksiklik yokmuş gibi üçüncü kişi ile sözleşme

---

¹¹⁶¹ **Kutlu Sungurbey**, s. 181; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 742; **İnceoğlu**, s. 457; Aynı doğrultuda, **Akyol**, *Temsil*, s. 542.

¹¹⁶² **Violand**, s. 186; **Zäch/Künzle**, Art. 39, N. 62; **Koller**, *Der gute Glaube*, N. 408; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 745; **İnceoğlu**, s. 481; **Helvacı/Karasu**, s. 208.

¹¹⁶³ **Zäch/Künzle**, Art. 32, N. 154; **İnceoğlu**, s. 482.

¹¹⁶⁴ Bu husustaki görüşler için ayrıntılı olarak bkz. **Kutlu Sungurbey**, s. 98 vd.

¹¹⁶⁵ **von Tuhr/Peter**, s. 404; **Berger**, N. 899; **Zäch/Künzle**, Art. 39, N. 31; **Kutlu Sungurbey**, s. 117 vd.; **Akyol**, *Temsil*, s. 525; **Ergüne**, s. 203; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 205; **Tuçomağ**, s. 424; **Eren**, s. 458; **Karahasan**, *Genel Hükümler*, s. 414; **Antalya**, s. 648; **Nomer**, s. 157; **Kalkan Oğuztürk**, s. 229; Aksi görüş için bkz. **Violand**, s. 156 vd.

kurmak için temasta bulunmaktadır. Burada bir işlem teması söz konusudur. Bu temas nedeniyle temsilci ve üçüncü kişi arasında koruma ilişkisi ya da bir güven ilişkisi meydana gelmektedir. Temsil yetkisinin eksik olduğu bir durumda, temsilci ile üçüncü kişi arasındaki işlem temasından dolayı meydana gelen güven ilişkisinde güvenen tarafın uğradığı zarar, güven sorumluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu güven ilişkisi, temsil olunana geçmemektedir¹¹⁶⁶. Yetkisiz temsilcinin taraf sıfatının bulunmaması, onun sözleşme görüşmelerinden ötürü dürüstlük kuralı gereğince sorumlu olmasını engellemektedir¹¹⁶⁷. TBK m. 47’de, temsil olunanın hukuki işlemi onamaması durumunda, “bu işlemin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesi, yetkisiz temsilciden istenebilir” denmektedir. Kanunun bu hükmünde, yetkisiz temsilciye karşı açılacak davanın niteliği ve konusu açıkça belirtilmemektedir. Yetkisiz temsilciye karşı açılacak bu davanın, taraflar arasında bir sözleşme ilişkisi kurulmamış olması nedeniyle haksız fiile dayandığını ileri süren görüşler¹¹⁶⁸ olduğu gibi, Jhering’in bu konudaki makalesinden¹¹⁶⁹ itibaren esas olarak culpa in contrahendo temeline dayandırılmaktadır¹¹⁷⁰. Jhering, bu durumu, “Böyle bir sonucun haksızlığı, pratik üzücülüğü ve umutsuzluğu ortadadır; kusurlu taraf yakasını sıyırmakta kusursuz olansa başkasının kusurunun kurbanı olmaktadır.” şeklinde ifade etmektedir¹¹⁷¹.

Yetkisiz temsilcinin sorumluluğunun culpa in contrahendo temeline dayanan bir sorumluluk kabul edilmesinde, şüphe uyandıran tek unsur kusur konusudur. Ancak, TBK m. 47’de temsilcinin sorumluluğu kusur şartına bağlanmamaktadır. Bu sebeple, bir görüşe göre¹¹⁷², culpa in contrahendo ilkesi burada kıyas yoluyla uygulanabilmektedir. Ancak, culpa in contrahendo temeline dayanan bu sorumluluğun Hukukumuzda açıkça düzenlenmemiş olduğu dikkate alındığında, kıyas yoluyla uygulanabilirliğine dair bu görüş tartışmaya açıktır. Zira, kıyas belli bir hukuki ilişkiyi veya durumu açıkça düzenleyen bir kanun hükmünün, hakkında kural bulunmayan

---

¹¹⁶⁶ Akyol, Temsil, s. 525.

¹¹⁶⁷ Ergüne, s. 202; İnceoğlu, s. 465; Tiftik/Şen, s. 2655.

¹¹⁶⁸ Oser/Schönenberger, Art. 39, N.7; Piotet, Paul, Culpa in Contrahendo, Bern 1963, s. 51 vd.; Kiesel, Stellvertretung ohne Vertretungsmacht im deutschen, schweizerischen und österreichischen Recht, Stuttgart, 1966, s. 118-119 (Kalkan Oğuztürk, s. 229, dn. 7’den naklen).

¹¹⁶⁹ Rudolf von Jhering, Culpa in contrahendo oder Schadenersatz bei nichtiger oder nicht Perfection gelangten vertragen, Jherings Jahrbücher für die Dogmatik des heutigen römischen und deutschen Privatrechts, Jena 1861, C. 4, s. 1 vd. (Kutlu Sungurbey, s. 99, dn. 5’ten naklen).

¹¹⁷⁰ Karahasan, Genel Hükümler, s. 414; Akyol, Temsil, s. 525.

¹¹⁷¹ Kutlu Sungurbey, s. 99; Demircioğlu, s. 61.

¹¹⁷² Kocayusufpaşaoğlu, s. 736.

ama benzer özellikler taşıyan başka bir hukuki ilişkiye ya da duruma uygulanması anlamına gelmektedir¹¹⁷³.

Yetkisiz temsilci ile üçüncü kişi arasında işlemsel temasta bulunulması neticesinde oluşan güven ilişkisinden, TMK m. 2’de hüküm altına alınan dürüstlük kuralı gereğince, karşı tarafın menfaatini belli bir ölçüde koruma, bu kapsamda bildirim, aydınlatma (boş yere güven duygusu yaratmama) gibi bazı özen yükümlülükleri doğmaktadır. Bu özen yükümlülükleri, sözleşmeden doğan borç yükümlülüklerinden farklı olup, Kanun’dan doğan davranış yükümlülüğü mahiyetinde kabul edilmektedir. Söz konusu davranış yükümlülüklerine aykırı davranmak, sözleşmeden doğan borca aykırılığa benzemektedir. Bu sebeple, sözleşmenin kurulması aşamasında bu davranış yükümlülüklerine aykırı hareket edilmesi hâlinde, sözleşmeden doğan borca aykırılık kuralları kıyasen uygulanmaktadır¹¹⁷⁴. Böylelikle, belirtilen yükümlülüklerle aykırı davranan taraf haksız fiil sorumluluğundan daha ağır sonuçları olan borca aykırılık nedeniyle sorumlu tutulmaktadır. Bu nedenle, sözleşme görüşmelerinin başlaması ile birlikte yetkisiz temsilcinin dürüstlük kuralı ve bu kurala dayanan güven ilkesi gereğince muhatap üçüncü kişiye karşı bu yükümlülükleri yerine getirmesi gerekmektedir. Özellikle, temsil yetkisinin bulunmadığına ilişkin bilgi vererek üçüncü kişiyi bu konuda aydınlatmalı ve üçüncü kişide boş yere güven duygusu oluşturmamalıdır. Aksi takdirde, yetkisiz temsilcinin, sözleşme görüşmelerinden doğan yükümlülüklerle aykırı davranması nedeniyle culpa in contrahendo esasına dayalı olarak sorumluluğu doğmaktadır¹¹⁷⁵. Bir sözleşme ilişkisi içerisine girmek, öncelikle taraflara sözleşme kurulmadan önce karşı tarafa dürüstlük kuralları gereğince bilmeleri gereken hususları uygun bir şekilde açıklamada bulunmayı gerektirmektedir. Henüz sözleşme kurulmamış olmasına rağmen, kişiye getirilen bu sorumluluğun hukuki dayanağını ve sınırlarını dürüstlük kuralı oluşturmaktadır¹¹⁷⁶.

---

¹¹⁷³ İnceoğlu, s. 466; Oğuzman/Barlas, s. 124.

¹¹⁷⁴ von Tuhr/Peter, s. 404; Kutlu Sungurbey, s. 117; Esener, Borçlar Hukuku, s. 283 vd.; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 205; Ergüne, s. 108 vd.; Eren, s. 515; Oğuzman/Öz, s. 259; Ulsan, İlhan, “Culpa in Contrahendo Üstüne”, Prof. Dr. Ümit Yaşar Doğanay’ın Anısına Armağan, Cilt I, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, İstanbul 1982, s. 300 vd.; Federal Mahkeme tarafından da yetkisiz temsilcinin söz konusu sorumluluğu sözleşme benzeri bir sorumluluk olduğu kabul edilmektedir. Bkz. BGE 58 II 429.

¹¹⁷⁵ Kutlu Sungurbey, s. 118.

¹¹⁷⁶ Çakrak, Recep/İldeş, Samet, “Kamu Hukuku ve Özel Hukuk Açısından Dürüstlük Kuralı ve Uygulama Alanı”, Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2014, C. 2, S. 2, s. 53, www.jurix.com.tr/article/4373, Erişim Tarihi: 29.03.2018.

Yetkisiz temsilci, temsil yetkisine sahip olduğunu açıkça beyan ederek veya susarak temsil yetkisinin varlığına ilişkin güven duygusu yaratabilmektedir¹¹⁷⁷. Üçüncü kişi, temsil olunan adına hareket eden kişinin “malik” olduğuna veya başka bir niteliğine güvenmişse ya da temsil yoluyla yapılan işlem esasen geçerli sonuç doğurmuyorsa, temsile güvenden bahsedilmesi mümkün değildir. Üçüncü kişinin güveninin, sadece temsil yetkisine veya temsil yetkisinin varlığına ilişkin olması gerekmektedir¹¹⁷⁸.

4.2.1.6. Yetkisiz Temsilcinin Sorumluluğunun Sonuçları

İsviçre ve Türk hukukunda, culpa in contrahendo sorumluluğunun hukuki dayanağına ilişkin farklı görüşler ileri sürülmüştür. Buna göre, söz konusu sorumluluğa haksız fiil¹¹⁷⁹ hükümlerinin uygulanması gerektiği savunulmuş ise de, bu konudaki hakim görüş¹¹⁸⁰ sözleşmeden doğan borca aykırılığa ilişkin hükümlerin uygulanmasının isabetli olacağını kabul etmektedir.

Bu kapsamda olmak üzere, culpa in contrahendo sorumluluğunu haksız fiil ya da sözleşmeden doğan borca aykırılığa dayandıran görüşlerin pratik sonuçları birbirinden farklılık göstermektedir¹¹⁸¹.

a. Sınırlı Ehliyetsizlerin Sorumluluğu Yönünden

¹¹⁷⁷ Zäch/Künzle, Art. 39, N. 8; Oser/Schönenberger, Art. 39, N. 2; Ergüne, s. 203.

¹¹⁷⁸ Akyol, Temsil, s. 526.

¹¹⁷⁹ Culpa in contrahendo sorumluluğunun hukuki dayanağının haksız fiilden kaynaklandığını ileri süren görüş için bkz. Oser/Schönenberger, Art. 39, N. 7; Keller/Schöbi, s. 36 vd.; Piotet, Culpa in Contrahendo, s. 51 vd.; Haksız fiil teorisini savunanlara göre, culpa in contrahendo sorumluluğunun oluştuğu aşamada henüz herhangi bir sözleşmenin kurulmamış olması nedeniyle, bu aşamada oluşan kusurlu davranış, ancak haksız fiil olarak nitelendirilebilmektedir. Zira, sözleşme sorumluluğu haksız fiil sorumluluğuna göre daha istisnai ve özel bir nitelik taşımaktadır. TBK m. 41, mevcut bir borcun yerine getirilmesi anlamını içermeyen bütün yasaklanan davranışları ihtiva etmektedir. Culpa in contrahendonun niteliğinden yola çıkarak, kanun tarafından düzenlenen sözleşme öncesi sorumluluk, hukuki bir işlemten kaynaklanmadığına göre, onun, ancak haksız fiile dayanabileceği sonucuna ulaşılmaktadır (Demircioğlu, s. 91).

¹¹⁸⁰ von Tuhr/Peter, s. 404; Kutlu Sungurbey, s. 117; Esener, Borçlar Hukuku, s. 283 vd.; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 205; Ergüne, s. 108 vd.; Eren, s. 515; Oğuzman/Öz, s. 259; Ulusan, s. 300 vd.; Federal Mahkeme tarafından da yetkisiz temsilcinin söz konusu sorumluluğu sözleşme benzeri bir sorumluluk olduğu kabul edilmektedir. Bkz. BGE 58 II 429; “Uyuşmazlığın sözleşme öncesi sorumluluğa (culpa in contrahendo) ilişkin bulunmasına ve dolayısıyla Borçlar Kanunundaki sözleşmeye ilişkin hükümlerin uygulanacak olmasına göre...” (Y. 4. HD., 05.06.2014, E. 2013/13920, K. 2014/9371); “...Doktrinde ‘culpa in contrahendo’ olarak adlandırılan sözleşme öncesi sorumluluğun tazminat talebine dayanak yapılabileceği ilmi ve kazai içtihatlarla kabul edilmiştir. O halde mahkemece bu yönler üzerinde durulup tartışılarak davacının, talep edebileceği tazminat yönünden bilirkişi incelemesi de yaptırılmak suretiyle deliller hep birlikte değerlendirilerek uygun sonuç dairesinde bir karar verilmesi gerekirken eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir...” (Y. 19. HD., 20.09.2007, E. 2007/3343, K. 2007/7978), www.corpus.com.tr, Erişim Tarihi: 25.03.2020.

¹¹⁸¹ Kutlu Sungurbey, s. 125.

Haksız fiil kurallarının uygulanması gerektiğinin kabulü durumunda, kanuni temsilcinin rızası bulunmasa bile sınırlı ehliyetsizlerin, ayırt etme gücüne sahip küçüklerin ve kısıtlıların, haksız fiillerinden sorumlulukları doğmaktadır (TMK m. 16/II)¹¹⁸². Sorumluluğun dayanağının sözleşmeden doğan borca aykırılık kuralları olduğunun kabulü hâlinde ise, sınırlı ehliyetsiz kişilerin, kanuni temsilcilerinin rızası olmadıkça sorumluluk altına giremeyecekleri kabul edildiğinden (TMK m. 16/I), sözleşmeden dolayı haklarında herhangi bir borç meydana gelmemektedir¹¹⁸³. Diğer bir deyişle, sınırlı ehliyetsiz kimselerin TBK m. 47/I anlamında sorumlulukları bulunmamaktadır. Zira, TMK m. 16/I hükmü, hem sözleşmelerde hem de sözleşme görüşmeleri sırasında doğan ve aykırı davranılması hâlinde culpa in contrahendo sorumluluğunu doğuran kanundan kaynaklanan davranış yükümlülüklerinde uygulanmaktadır¹¹⁸⁴. Alman Medeni Kanunu § 179/3'te, bu durum açıkça düzenlenmektedir. Ancak, sınırlı ehliyetsiz yetkisiz temsilcinin, kasıtlı olarak temsil yetkisinin bulunduğu hususunda üçüncü kişiyi yanıltması haksız fiil sayıldığından, kanuni temsilcisinin rızası olmasa bile sorumluluğu bulunmaktadır. Nitekim, TMK m. 452/II uyarınca da, vesayet altındaki kişinin fiil ehliyetine sahip olduğu yönünde karşı tarafı aldatması hâlinde, onun bu nedenle uğradığı zararı gidermesi gerekmektedir¹¹⁸⁵. Buna karşılık, bir görüşe¹¹⁸⁶ göre yetkisiz temsilcinin culpa in contrahendo ilkesine dayanan özen borcunun hukuki işlemde değil doğrudan kanundan kaynaklanması nedeniyle, bu kuralın kapsamına dâhil olmadığı ileri sürülmekte ve ortaya çıkan bu pratik sonuç eleştirilmektedir. Sınırlı ehliyetsiz yetkisiz temsilcinin sorumluluğu, sözleşmeden kaynaklanmamakla birlikte burada sözleşme benzeri bir durum bulunmaktadır¹¹⁸⁷. Bu sebeple, Alman Medeni Kanunu § 179/3'te ifade edildiği gibi

---

¹¹⁸² **Violand**, s. 170-171; **Kutlu Sungurbey**, s. 125.

¹¹⁸³ **Zäch/Künzle**, Art. 39, N. 41; **Ergüne**, s. 140; **Kutlu Sungurbey**, s. 125; **Dural/Öğüz**, s. 94; Kanuni temsilcinin rızasının olduğu durumlarda bile sınırlı ehliyetsiz kişinin böyle bir sorumluluğunun doğmaması gerektiği ileri sürülmektedir (Bkz. **Zäch/Künzle**, Art. 39, N. 37).

¹¹⁸⁴ **Yalman**, s. 116; **Serozan, Rona**, "Edim Yükümlerinden Bağımsız Borç İlişkisi", İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi 1968, C. 2, S. 3, s. 122, dn. 35a, <https://dergipark.org.tr>, Erişim Tarihi: 02.07.2021.

¹¹⁸⁵ **Kutlu Sungurbey**, s. 125.

¹¹⁸⁶ **Anex, Jean**, L'intérêt négatif sa natue et son étendue, Lausanne 1977, s. 34 vd. (**Kutlu Sungurbey**, s. 126'dan naklen).

¹¹⁸⁷ **von Tuhr/Peter**, s. 404

kanuni temsilcinin sözleşme görüşmelerine¹¹⁸⁸ izin vermesi durumunda, sınırlı ehliyetsiz kimsenin sorumluluğu doğmaktadır¹¹⁸⁹.

b. İspat Yükümlülüğü Yönünden

Haksız fiil kuramına göre, kusurlu davranışı ispat yükü zarar görene ait bulunmaktadır¹¹⁹⁰. Esasen, hem haksız fiil hem de sözleşme sorumluluğu bakımından TMK m. 6'daki genel kural geçerlidir. Bu kurala göre, "... taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür". Bununla birlikte, bu kurala kanun koyucu, sözleşme sorumluluğu yönünden bir istisna tanımıştır. Sözleşmeden doğan borca aykırı davranıştan kaynaklanan sorumlulukta, borçlu kendisinin kusursuz olduğunu ispat etmedikçe, bundan doğan zarardan sorumlu tutulmaktadır (TBK m. 112). Söz konusu hükmün, taraflar arasında bir borç ilişkisinin meydana geldiği culpa in contrahendo sorumluluğu olaylarının bünyesi ile de örtüştüğü görülmektedir. Gerçekten de, sözleşmelerin ifasına ilişkin öngörülen bu hükmün, menfaat durumlarının birbirine benzediği culpa in contrahendo sorumluluğunu doğuran uyumsuzluklarda uygulanabilmesine engel bir hâl bulunmadığından, haklı güveni ihlâl edilen taraf, diğer tarafın kusurunu ispat yükünden kurtulmaktadır. Buna göre, culpa in contrahendo esasına dayanarak zararının giderilmesini isteyen taraf, borçlunun sözleşme görüşmeleri sırasında koruma yükümlülüğüne aykırı davrandığını, bu nedenle zarara uğradığını ve zararı ile ihlâl fiili arasındaki nedensellik bağına ispat etmekle yükümlüdür. Borçlu tarafın ise, kendi kusursuzluğunu ispat etmesi gerekmektedir. Şüphesiz, yetkisiz temsilci kusursuz da olsa, üçüncü kişinin olumsuz zararını tazmin etmekle yükümlüdür (TBK m. 47/I). Böyle bir durumda, yetkisiz temsilcinin kusursuz olduğunu ispatlamasının sorumluluğu ortadan kaldıran bir fonksiyonu bulunmamaktadır¹¹⁹¹. Ancak, yetkisiz temsilci üçüncü kişinin temsil yetkisi eksikliğini bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat ettiği takdirde, kendisine

---

¹¹⁸⁸ Sözleşme görüşmelerine veya sözleşmeye ilişkin bilgi alışverişinde bulunulduğu süreç, sosyal temas şeklinde nitelendirilmektedir (**Kalkan Oğuztürk**, s. 108).

¹¹⁸⁹ **Gonzenbach, Rainer**, Culpa in Contrahendo im schweizerischen Vertragsrecht, Bern 1987, s. 181; **Flume**, s. 804; **Kutlu Sungurbey**, s. 126; Bununla birlikte, doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre, burada sözleşme benzeri bir sorumluluk bulunmamaktadır. Buna göre, yetkisiz temsilci temsil yetkisi olmadığı hâlde, kendisini yetkili olarak göstermesi nedeniyle sorumlu tutulmaktadır. Burada, genel bir davranış yükümlülüğüne aykırılık hâli bulunmaktadır. Sınırlı ehliyetsiz yetkisiz temsilcinin sorumluluğunun sözleşme benzeri bir sorumluluk olarak nitelendirilmesi de TMK m.16'nın uygulanmasını gerektirmemektedir. Söz konusu sorumluluk için tam fiil ehliyetinin aranması doğru değildir (**Koller**, Der gute Glaube, N. 394 vd.).

¹¹⁹⁰ **Zäch/Künzle**, Art. 39, N. 49 vd.; **Kutlu Sungurbey**, s. 126; **Akyol**, Temsil, s. 554.

¹¹⁹¹ **Demircioğlu**, s. 278-279.

karşı ne olumsuz ne de olumlu zararın tazmini davası açılmamaktadır (TBK m. 47/I). Aksi hâlde, yetkisiz temsilci kusurlu sayılmakta ve hakkında TBK m. 47/II'ye göre daha ağır sorumluluk kuralı uygulanmaktadır¹¹⁹².

c. Zamanaşımı Yönünden

Culpa in contrahendo sorumluluğu kapsamında olmak üzere, üçüncü kişinin yetkisiz temsilciye karşı açacağı davada hangi zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğinin tespiti ilk bakışta zor görünmektedir. Üçüncü kişi ile yetkisiz temsilci arasında yapılan işlem, temsil olunanın onaya yönelik iradesini açıklayıncaya kadar askıda geçersiz olup, bu süreçte üçüncü kişi işlemle bağlı kalmaya devam etmektedir.

Hukuki işlem yetkisiz temsilci ile üçüncü kişi arasında yapılmakta, ancak söz konusu işlemin taraflarını kural olarak temsil olunan ile üçüncü kişi oluşturmaktadır. Üçüncü kişi ve yetkisiz temsilci arasında bir sözleşme ilişkisi bulunmamaktadır. Bu sebeple, üçüncü kişinin yetkisiz temsilciye karşı açtığı dava ve ileri sürdüğü taleplerin, haksız fiil zamanaşımına tâbi olması klasik mantığa uygun düşmektedir¹¹⁹³. Buna göre, zarar görenin zararı ve sorumlu kişiyi öğrendiği tarihten başlayarak iki yıllık kısa zamanaşımı süresinin uygulanması gerekmektedir (TBK m. 72).

Yetkisiz temsilcinin sorumluluğu culpa in contrahendo esasına dayanmaktadır. Culpa in contrahendo sorumluluğunun haksız fiil sorumluluğu olarak nitelendirilememesi gerçeği karşısında, üçüncü kişinin yetkisiz temsilciye yönelteceği dava ve taleplerde, Kanun'da aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, on yıllık genel zamanaşımı süresinin uygulanması gerekmektedir (TBK m. 146)¹¹⁹⁴. Zamanaşımı süresi, sözleşmenin kesin olarak geçersiz hâle geldiği andan itibaren işlemeye başlamaktadır. Diğer bir ifadeyle, onaya yönelik irade beyanında bulunulması için üçüncü kişi

¹¹⁹² Berger, N. 904; Kutlu Sungurbey, s. 126; Eren, s. 516; Yavuz, El Kitabı, s. 220-221; Kusur karinesine hakkındaki TBK m. 112'nin bu bakımdan uygulanabilmesinin mümkün olmadığına ilişkin bkz. Violand, s. 169-170; Zäch/Künzle, Art. 39, N. 55; Bu görüşe göre, olumlu zararının giderilmesini isteyen üçüncü kişi, yetkisiz temsilcinin kusurlu olduğunu ispat etmelidir.; Aynı doğrultuda bkz. Akyol, Temsil, s. 553.

¹¹⁹³ Akyol, Temsil, s. 554-555.

¹¹⁹⁴ Kutlu Sungurbey, s. 134; İnan/Yücel, s. 358; Akyol, Temsil, s. 555; Yavuz, El Kitabı, s. 221; Demircioğlu, s. 277; Alman hukukunda da culpa in contrahendo sorumluluk durumunda, sözleşmeden doğan borca aykırılığa ilişkin zamanaşımı süresinin uygulanması kabul edilmektedir (Kutlu Sungurbey, s. 127, dn. 78); İsviçre Federal Mahkemesinde ise culpa in contrahendo sorumluluktan kaynaklanan tazminat taleplerinde, TBK m. 72'de düzenlenen 2 ve 10 yıllık haksız fiil zamanaşımı süresi uygulanmaktadır (Tiftik/Şen, s. 2661).

tarafından temsil olunana uygun bir süre tayin edilmişse (TBK m. 46/II), bu sürenin bitmesinden ya da süre tayin edilmiş olsun veya olmasın temsil olunanın onay vermeyi reddettiği andan itibaren zamanaşımı süresi hesaplanmaktadır¹¹⁹⁵.

Culpa in contrahendo sorumluluğuna uygulanan 10 yıllık genel zamanaşımı süresinin tek istisnasını TMK m. 452/II hükmü oluşturmaktadır. Tipik bir culpa in contrahendo sorumluluğunu düzenleyen bu hükme göre, vesayet altındaki kişinin fiil ehliyetine sahip olduğu hususunda diğer tarafı yanıltması nedeniyle ortaya çıkan zarardan sorumluluğu öngörülmektedir. Burada, vesayet altındaki bir kimsenin, herkese yönelik işleyebileceği haksız fiili değil, sözleşme görüşmelerinden kaynaklı olarak işlemsel temasta bulunduğu kişiye karşı olan koruma yükümlülüğünü ihlâl fiililine ilişkin sorumluluğu düzenlenmektedir. Ancak, söz konusu fiilin sınırlı ehliyetsiz bir kimse tarafından işlenmesi hâlinde, bu kişi hakkında sözleşme sorumluluğu hükümlerinin uygulanması, doğrudan sözleşme sorumluluğu bulunmayan bir kimsenin kıyas yoluyla böyle bir sorumluluğa tâbi tutulması sonucunu doğurmaktadır. Böyle bir sonuç ise, TMK m. 16 hükmü ile korunmak istenen değer ile örtüşmediği gibi hukuk mantığına da ters düşmektedir. Bu nedenle, sınırlı ehliyetsiz bir kimsenin TMK m. 452/II hükmünden doğan culpa in contrahendo sorumluluğuna, haksız fiil zamanaşımı süresinin (TBK m. 72) uygulanmasının daha uygun olduğu anlaşılmaktadır¹¹⁹⁶.

d. Yardımcı Kişilerden Sorumluluk Yönünden

Sözleşme kurmak üzere işlemsel temasta bulunan kişilerin görüşmeler sırasında yardımcı kişi kullanabilmeleri mümkündür. Söz konusu yardımcı kişilerin karşı tarafa zarar vermeleri durumunda, yardımcı kişiyi kullanan tarafın sorumluluğu doğmaktadır. Bu sorumluluğun hangi hükümlere tabi olduğu ise, culpa in contrahendo sorumluluğunun hukuki niteliğinin dayanağına göre belirlenmektedir.

Türk-İsviçre hukukunda, bir işin görülmesi sırasında yardımcı kişi kullananın sorumluluğu, sorumluluğuna başvuru kişi ile zarara uğrayan kişi arasında daha önceden bir borç ilişkisi kurulmuş olup olmadığına göre iki farklı hükümde düzenlenmektedir. Buna göre, yardımcı kişi kullanan ile zarar gören arasında önceden kurulmuş bir borç ilişkisi yoksa TBK m. 66; önceden kurulmuş bir borç ilişkisinin

---

¹¹⁹⁵ **Akyol**, Temsil, s. 555; **Ergüne**, s. 147.

¹¹⁹⁶ **Demircioğlu**, s. 277-278; Bununla birlikte, hukuki güvenliğin, culpa in contrahendo sorumluluğu kapsamında kalan tüm fiillere aynı zamanaşımı süresinin uygulanmasının gerektiği de savunulmaktadır (Bkz. **Gonzenbach**, s. 197).

varlığı hâlinde ise TBK m. 116 uygulama alanı bulmaktadır¹¹⁹⁷. Bu kapsamda, yetkisiz temsilcinin yardımcı kişilerden sorumluluğu yönünden, culpa in contrahendonun haksız fiil hükümlerine tabi olduğunun kabulü durumunda TBK m. 66; sözleşmeden doğan borca aykırılığa ilişkin hükümlere tabi olduğunun kabulü durumunda ise TBK m. 116 hükmü uygulanmaktadır¹¹⁹⁸.

Sözleşme görüşmeleri, TBK m. 116'da ifade edildiği gibi "borcun ifasının veya bir borç ilişkisinden doğan hakkın kullanılmasının" söz konusu olduğu bir süreci oluşturmaktadır. Modern borçlar hukuku öğretisinde, borç ilişkisi, edim yükümlülüklerinden bağımsız borç ilişkisini de içermekte ve sözleşme görüşmeleri edim yükümlülüklerinden bağımsız borç ilişkisi kapsamında yer almaktadır. Buna göre, sözleşme görüşmelerini yürüten taraflar arasındaki ilişkinin, TBK m. 116'ya tabi olduğu kabul edilmektedir¹¹⁹⁹.

4.2.1.7. Temsil Kabul Etmeyen İşlemlerde Sorumluluk

Temsil yoluyla gerçekleştirilmesi hukuken mümkün olmayan işlemlerde, temsil yetkisinden de söz edilememektedir. Böyle bir durumda, temsil yetkisi eksikliğinden kaynaklanan bir sorumluluğun doğması da mümkün olmadığından, ancak haksız fiil sorumluluğuna başvurulabilmektedir (TBK m. 49). Kişiye sıkı sıkıya bağlı olan hakların kullanılması temsilci aracılığıyla yapılamamaktadır. Bu haklar, temsil düşmanı veya temsil karşıtı olarak adlandırılmaktadır. Evlenme, nişanlanma, evlat edinme, evlilik dışı çocuğu tanıma, vâsiyetname yapmak, vasiyeti geri almak, miras sözleşmesi yapmak veya bu sözleşmeden geri dönme işlemleri ile reşit olmayan bir kimsenin evlenmesine anne-babanın izin vermesi, evlilik sürecinde kabul edilen mal rejimlerine ilişkin işlemler kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar arasında yer almaktadır. Bu sebeple, söz konusu işlemlerin temsilci aracılığıyla yapılabilmesi de mümkün değildir. Aksi takdirde, yapılan işlem hukuken geçersiz kabul edilmekte ve temsilcinin haksız fiil hükümlerine göre sorumluluğu doğmaktadır¹²⁰⁰.

---

¹¹⁹⁷ Demircioğlu, s. 271.

¹¹⁹⁸ von Tuhr/Peter, s. 404; Bucher, s. 645; Esener, Borçlar Hukuku, s. 283; Kutlu Sungurbey, s. 126 vd.; Eren, s. 515-516; Temsilcinin ulak, simsar veya tercüman gibi yardımcı kişiler kullanması hâlinde, bu aracı kişiler değil, yetkisiz temsilci sorumlu tutulmaktadır (Akyol, Temsil, s. 544); İsviçre Federal Mahkemesince, burada haksız fiili sorumluluğunun olduğu kabul edildiği için iki yıllık haksız fiil zamanaşımı süresi uygulanmaktadır (TBK m. 72), (BGE 101 II 266 vd; 104 II 94 vd.), (Oğuzman/Öz, s. 259).

¹¹⁹⁹ Eren, s. 45; Demircioğlu, s. 271-272.

¹²⁰⁰ Akyol, Temsil, s. 528.

4.2.1.8. Temsilci Sayısının Birden Fazla Olması Hâlinde Sorumluluk

Yetkisiz temsilci sayısının birden fazla olduğu bir durumda, bu temsilcilerin iyiniyetli üçüncü kişilere karşı TBK m. 61'e göre müteselsilen sorumlu oldukları kabul edilmektedir¹²⁰¹. Bununla birlikte, temsilcilerden birinin kusursuz olup sadece olumsuz zarardan sorumlu olduğu, diğer temsilcinin ise kusurlu olması nedeniyle olumlu zarardan da sorumluluğunun doğduğu hâllerde de TBK m. 61 uygulanabilmektedir. Böyle bir durumda, meydana gelen olumsuz zarardan her iki yetkisiz temsilcinin de müteselsil sorumluluğu bulunmaktadır. Buna karşılık, üçüncü kişinin olumsuz zarar dışında kalan diğer zararları, sadece kusurlu yetkisiz temsilciden talep edilebilmektedir.

Müteselsilen sorumlu yetkisiz temsilciler arasındaki rücu ilişkisi, TBK m. 62'ye göre sonuçlandırılmaktadır. Bu düzenlemeye göre, tazminat aynı zarardan sorumlu yetkisiz temsilciler arasında paylaştırılırken, bütün hâl ve koşulların, özellikle kusur derecelerinin ve yarattıkları tehlike durumunun hâkim tarafından göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Temsilcilerden birinin kusurlu, diğerinin kusursuz ya da her ikisinde kusursuz olduğu hâllerde de bu şekilde bir çözüme gidilmektedir. Çünkü, temsilcilerin sorumluluğunun temeli culpa in contrahendo esasına dayanmakta ve TBK m. 47'de buna ilişkin özel düzenleme yer almaktadır¹²⁰².

4.2.1.9. Temsilcinin Genel Olarak Culpa in Contrahendo Sorumluluğu

Culpa in contrahendo, sözleşme müzakereleri esnasında, taraflardan birinin borç ilişkisinin temelinde yer alan yükümlülükler aykırı hareket etmesi, diğer bir ifadeyle müzakere aşamasında kusurlu davranması anlamına gelmektedir¹²⁰³. Culpa in contrahendo, sözleşme öncesi görüşmelerden doğan sorumluluk, kural olarak sözleşme ilişkisi içerisinde yer alan taraflar hakkında söz konusu olabilmektedir. Ancak, üçüncü bir kişinin sözleşme görüşmelerine dâhil olması durumunda, onun işlemsel temasta bulunduğu kişiye karşı culpa in contrahendo sorumluluğu doğmaktadır¹²⁰⁴. Alman Medeni Kanunu § 311'de hukuki işlem den ve hukuki işlem benzerlerinden doğan borç ilişkileri başlığı altında, culpa in contrahendo

¹²⁰¹ Zäch/Künzle, Art. 39, N. 63; Akyol, Temsil, s. 555; İnceoğlu, s. 484.

¹²⁰² İnceoğlu, s. 485.

¹²⁰³ Akyol, Temsil, s. 528; Ergüne, Mehmet Serkan, "Culpa in Contrahendo Sorumluluğunda Olumlu Zararın Tazmini", Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, Cilt I, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2010, s. 909.

¹²⁰⁴ Kalkan Oğuztürk, s. 251; Tiftik/Şen, s. 2656.

sorumluluğundan söz edilmektedir¹²⁰⁵. Ancak, culpa in contrahendo sorumluluğu, Türk-İsviçre hukukunda ayrı bir madde şeklinde hükme bağlanmamıştır. Bu hukuk düzenlerinde, culpa in contrahendo çeşitli hükümlerde bir sorumluluk normu olarak yer almaktadır. Bu anlamda, TBK m. 47 dışında, örneğin m. 3, 5, 35, 217/II, 229/II, 562/II'de de münferit olarak sözleşme görüşmelerinden doğan sorumluluk hâli öngörülmektedir¹²⁰⁶.

Culpa in contrahendo, taraflar arasındaki sözleşme öncesi ilişkiden doğan yükümlülüklerin ihlâl edilmesi nedeniyle ortaya çıkan sorunları çözmeyi amaçlamaktadır. Sözleşme öncesi kusurlu davranıştan sorumluluk, ileride bir sözleşme kurulmasına ya da sözleşmenin geçerli olması koşuluna bağlı değildir. Taraflar arasında sosyal temasın varlığı ve zarara uğrayan karşı tarafta güven duygusunun yaratılması yeterli kabul edilmektedir¹²⁰⁷.

Sözleşme müzakerelerinde koruma, bilgilendirme, açıklama ve tamamlayıcı yardım yükümlülüklerinden hangilerinin mevcut olduğu güven ilişkisinin derecesini tayinde etkili olmaktadır. Güven söz konusu değilse, yapılan açıklama nedeniyle sorumluluk doğmasını gerektirecek hukuki bir sebep de bulunmamaktadır¹²⁰⁸. Culpa in contrahendo ilkesi, müzakere ilişkisine dayanmaktadır¹²⁰⁹. Sözleşme kurmak amacıyla biribiri ile sosyal temasta bulunan tarafların, özellikle sözleşmenin kurulmasına yönelik veya belirli bir şekilde kurulmasını sağlamak için gereken hususlarda birbirlerini aydınlatma, karşı tarafın şahsını ve malvarlığını, müzakere aşamasında meydana gelmesi olası zararlardan koruyucu önlemler almak gibi yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu yükümlülükler, genel olarak özen gösterme yükümlülüğü¹²¹⁰ şeklinde ifade edilmektedir. Bahsi geçen özen gösterme yükümlülükleri, tümüyle

---

¹²⁰⁵ Tiftik/Şen, s. 2657; Ergüne, a.g.m., s. 912.

¹²⁰⁶ Kalkan Oğuztürk, s. 93-94; Ancak, TTK m. 209'da yer alan, "Hâkim şirket, topluluk itibarının topluma veya tüketiciye güven veren bir düzeye ulaştığı hâllerde, bu itibarın kullanılmasının uyandırdığı güvenden sorumludur." düzenlemesi ile belirli bir duruma ilişkin olsa bile, Türk hukukunda da güven sorumluluğuna ilişkin bir hüküm bulunmaktadır (Altner, Fatma Zeynep, "Bilgi Vermeden Dolayı Üçüncü Kişiye Karşı Güven Sorumluluğuna İlişkin BGE 130 III No.lu Federal Mahkeme Kararının İncelenmesi", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 2011, C.17, S. 1-2, s. 492, <https://dergipark.org.tr>, Erişim Tarihi: 05.01.2021).

¹²⁰⁷ Başpınar, s. 228; Eren, s. 1265-1266.

¹²⁰⁸ Akyol, Temsil, s. 530.

¹²⁰⁹ Larenz, Karl, Culpa In Contrahendo. Verkehrssicherungs-pflicht und "sozialer Kontakt". MDR 1954, s. 515 (Akyol, Temsil, s. 530, dn. 42'den naklen); Ergüne, a.g.m., s. 911.

¹²¹⁰ Doktrinde genel kabul gören görüşe göre, özen yükümlülüğü bir yan yükümlülük olarak kabul edilmektedir (Akipek, s. 57); Eren, s. 41 vd.; Demircioğlu, s. 126; Erbek Odabaşı, Özge, Borç İlişkilerinden Doğan Yan Yükümlerinin Edim Yükümleriyle Karşılaştırılması, İzmir Barosu Dergisi, Eylül 2020, s. 114-115, www.izmirbarosu.org.tr, Erişim Tarihi: 07.06.2021; Ergüne, a.g.m., s. 912.

kanuna dayanmaktadır. TMK m. 2’de düzenlenen dürüstlük ilkesi gereğince, sözleşme daha kurulmadan önce taraflar arasında güven temelli bir borç ilişkisi meydana gelmektedir¹²¹¹.

Yetkisiz temsilcinin kusursuz sorumluluğunun, istisnai bir düzenlemeye (TBK m. 47) dayandığı ileri sürülmektedir¹²¹². Buna göre, temsilci, kural olarak sözleşme görüşmelerindeki kusuru nedeniyle, ancak haksız fiil hükümlerine göre sorumlu olabilmektedir. Ancak, genel kabul gören görüşe¹²¹³ göre, culpa in contrahendo hâlinde sorumluluğun güven ilişkisinin kaynaklanması nedeniyle, bu güveni üçüncü kişide yaratan kişinin temsilci mi yoksa temsil olunan mı olduğunu belirlemek gerekmektedir. Müzakerenin temsilci vasıtasıyla yürütüldüğü hâllerde, temsil olunan üçüncü kişi ile doğrudan işlem temasında bulunmadığından, güven ilişkisinin dışında kalmaktadır. Söz konusu ilişki, temsilci ile üçüncü kişi arasında meydana gelmektedir¹²¹⁴. Müzakere neticesinde, sözleşmenin kurulmuş olup olmadığından bağımsız olarak, özen gösterme yükümlülüklerine kusurlu bir şekilde aykırı hareket eden kişi, diğer tarafın meydana gelen zararını tazmin etmekle yükümlüdür. Zarar gören kişi, haksız fiil hükümlerine göre değil, sözleşmeden doğan borçları düzenleyen hükümlerden faylanmak suretiyle zararının tazmin edilmesini talep etme hakkına sahiptir¹²¹⁵. Böylelikle, TBK m. 47 kapsamında temsilcinin sorumluluğuna gidilemediği durumlarda, genel olarak culpa in contrahendo sorumluluğuna başvurulabilmektedir. Ancak, burada yetkisiz temsilcinin sorumluluğundan farklı olarak temsilcinin kusurlu olması şartı aranmaktadır. Ayrıca, bu kişinin olumlu zarardan sorumluluğu da söz konusu olmamaktadır¹²¹⁶.

Culpa in contrahendo sorumluluğunun hukuki neticesi, tazminat ödeme yükümlülüğü şeklinde karşımıza çıkmaktadır¹²¹⁷. Tazmin edilmesi gereken zarar, İsviçre ve Türk hukukunda kabul edilen hakim görüşe göre, maddi zarardır. Zarar kavramı, genel

¹²¹¹ **Kalkan Oğuztürk**, s. 94; **Kutlu Sungurbey**, s. 102; **Akyol**, Dürüstlük Kuralı, s. 47 vd.

¹²¹² **Crezelius, Georg**, Culpa in contrahendo des Vertreters ohne Vertretungsmacht, Juristische Schulung 1977, 17. Jahrgang, s. 797; **Ergüne**, s. 134.

¹²¹³ **Zäch/Künzle**, Art. 32, N. 154; **Akyol**, Temsil, s. 535; **Demircioğlu**, s. 210.

¹²¹⁴ **Akyol**, Temsil, s. 535.

¹²¹⁵ **Kalkan Oğuztürk**, s. 94-95; **Kutlu Sungurbey**, s. 102; **Tiftik/Şen**, s. 2656; **Akyol**, Dürüstlük Kuralı, s. 47 vd.; **Ergüne**, a.g.m., s. 912; Alman Medeni Kanunu (BGB) 311/3’te, dürüstlük kuralı uyarınca doğan bir borcun, esasen sözleşmenin tarafı olmayacak bir kişi için de söz konusu olabileceği açıkça belirtilmektedir. Buna göre, üçüncü kişide özellikle bir güven oluşturulması ya da sözleşme müzakerelerini veya kuruluşunu önemli derecede etkileyen durumlarda, bu şekilde bir borç ilişkisi meydana geldiği kabul edilmektedir (**İnceoğlu**, s. 482, dn. 470).

¹²¹⁶ **İnceoğlu**, s. 482-483.

¹²¹⁷ **Tiftik/Şen**, s. 2656.

kabul gören Friedrich Mommsen'in¹²¹⁸ fark/menfaat teorisine göre, zarar veren olay sonrası malvarlığının fiili durumu ile söz konusu olay meydana gelmeseydi malvarlığının içinde bulunacağı farazî durum arasındaki farkı ifade etmektedir. Bu nedenle, manevi zarar sorumluluk hukukuna hakim olan genel zarar kavramının kapsamı dışında yer almaktadır. Ancak, şüphesiz culpa in contrahendo sorumluluğu çerçevesinde, koşulların varlığı hâlinde TBK m. 56 ve 58 hükümleri uyarınca manevi zararın tazmini de mümkün olabilmektedir¹²¹⁹.

4.2.1.10. Culpa in Contrahendo Sorumluluğunun Diğer Sorumluluklar ile Yarışması

Sözleşme kurmak amacıyla yetkisiz temsilci ile temasta bulunan ve bu nedenle zarara uğrayan üçüncü kişinin ilk muhatabı kural olarak yetkisiz temsilcidir. Yetkisiz temsilcinin culpa in contrahendo sorumluluğu (TBK m. 47) ile haksız fiil sorumluluğunun (TBK m. 49) yarışabileceği kabul edilmektedir¹²²⁰. Somut uyuşmazlıkta, hem culpa in contrahendo sorumluluğunun şartları hem de haksız fiil sorumluluğunun şartlarının ayrı ayrı gerçekleşebilmesi mümkündür. Yetkisiz temsilcinin culpa in contrahendo sorumluluğu, haksız fiil sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Başka bir ifadeyle, culpa in contrahendo sorumluluğu, haksız fiil sorumluluğu yanında tali nitelikte değildir. Aksine, zarar görenin başvurabileceği bir alternatif oluşturmaktadır¹²²¹. Gerçekten de, olaya haksız fiil yönünden bakıldığında mutlak bir hakkın ihlâlinden kaynaklı hukuka aykırılık; culpa in contrahendo sorumluluğu yönünden bakıldığında ise özen yükümlülüklerine aykırı davranma nedeniyle bir ihlâl gerçekleşmiş olabilmektedir. Nitekim, “Sebeplerin yarışması” başlığı altında yer alan TBK m. 60’a göre, “Bir kişinin sorumluluğu, birden çok sebebe dayandırılabilirse hakim, zarar gören aksini istemiş olmadıkça veya kanunda aksi öngörülmedikçe, zarar görene en iyi giderim imkânı sağlayan sorumluluk sebebine göre karar verir”. Bu maddeden, Türk sorumluluk hukukunda “yarışma ilkesinin”

¹²¹⁸ Friedrich Mommsen, *Beitäge zum Obligationenrecht, Zweite Abteilung: Zur Lehre von dem Interesse*, Braunschweig, Schwetschke, 1855 (Ergüne, s. 11, dn. 23'ten naklen).

¹²¹⁹ Ergüne, a.g.m., s. 913; Tiftik/Şen, s. 2656.

¹²²⁰ Zäch/Künzle, Art. 39, N. 75-76; Akyol, *Temsil*, s. 555-556; Eren, s. 1275; İnceoğlu, s. 483; Hatemi/Gökyayla, s. 113-114.

¹²²¹ Engel, s. 756 vd.; Bucher, s. 337; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 980; Eren, s. 1275; Demircioğlu, s. 281- 282; Buna karşılık, İnceoğlu culpa in contrahendo sorumluluğunun dayandığı (TBK m. 47) hükmün, diğer sorumlulukları düzenleyen hükümlere göre özel hüküm niteliğinde olduğunu bildirerek, diğer sorumlulukların ancak TBK m. 47'nin uygulanmadığı hâllerde ileri sürülebileceğini savunmaktadır (İnceoğlu, s. 483-484). Böylelikle yazar, ilke olarak taleplerin yarışmasını kabul etmemektedir.

açıkça kabul edildiği anlaşılmaktadır. Sebeplerin yarışması ilkesine göre zarar gören, haksız fiil sorumluluğu hükümleri veya culpa in contrahendo sorumluluğu hükümleri uyarınca tazminat talebinde bulunabilmektedir. Kural olarak, üçüncü kişinin meydana gelen zararı bütün bu hâllerde tek ve aynı kabul edilmektedir. Bu nedenle, bir zarar için iki defa değil, sadece bir defa tazminat talep edilebilmektedir¹²²². Özellikle, yetkisiz temsilcinin hile niteliğindeki eylemlerinin olması, TBK m. 49 kapsamında da sorumluluk doğurması nedeniyle her iki sorumluluk hâli birbiriyle yarışmaktadır. Buna göre, üçüncü kişi haksız fiil hükümleri gereğince zararının giderilmesini talep ettiği takdirde, olumsuz zarar-olumlu zarar ayırımına da ihtiyaç kalmamaktadır¹²²³.

Sözleşme kurulmadan önce tarafların bir araya gelerek görüşmeye başladıkları andan itibaren aralarında güven temelli bir borç ilişkisi meydana gelmektedir. Söz konusu borç ilişkisi Kanunda açıkça düzenlenmemiş olan culpa in contrahendo sorumluluk hâlini oluşturmaktadır¹²²⁴. Culpa in contrahendo sorumluluğunun, sözleşme sorumluluğu ile yarışması mümkün değildir. Zira, zarar gören kişinin sözleşmeden kaynaklı bir talep hakkının bulunması durumunda, culpa in contrahendo sorumluluğuna veya hakkaniyete daha uygun düşen bir sorumluluğa başvurma ihtiyacı bulunmamaktadır.

Culpa in contrahendo sorumluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanabilmesi için sözleşme görüşmeleri aşamasında, belirli bir amaç doğrultusunda, taraflar arasında meydana gelmiş özel bir bağın, diğer bir ifadeyle somut bir ilişkinin olması gerekmektedir. Buradaki özel ilişki kavramı ile asli edim yükümlerinden bağımsız borç ilişkisi ifade edilmektedir. Bu borç ilişkisi kanundan doğmaktadır ve dayanağını TMK m. 2'deki dürüstlük kuralından almaktadır. Culpa in contrahendo, bir güven ilişkisidir ve bu ilişkinin tarafları birbirlerine karşılıklı olarak dürüst davranacaklarına dair güven vermektedir. Bu güven, sözleşmesel güvene nazaran daha az olmakla birlikte, haksız fiil hükümleri kapsamında oluşan rastlantısal güvene göre daha yüksektir. Sözleşme hukukunda, taraflar birbirlerine önemli derecede güven duymaktadır. Sözleşmeden doğan asli edimlerin, yan edimlerin ve diğer özen yükümlülüklerinin yerine getirileceğine dair bir güven ilişkisi meydana

---

¹²²² Eren, s. 1276; Akyol, Temsil, s. 556;

¹²²³ Inceoğlu, s. 483.

¹²²⁴ İnal, Tamer, Türk Hukuku'nda Borç Kaynakları, Borca Aykırılık ve Sonuçları, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 1992, s. 241; Soylu Ünver, s. 31

gelmektedir¹²²⁵. Culpa in contrahendo sorumluluğunda, taraflar arasındaki sözleşme görüşmeleri ilişkisi nedeniyle meydana gelen özel bağlantı sebebiyle, sözleşme sorumluluğu hükümleri kıyasen uygulanmaktadır¹²²⁶. Bu bakımdan, culpa in contrahendodan doğan talep hakları sözleşmeden doğan talep hakları yanında tali nitelikte kalmaktadır¹²²⁷.

4.2.2. Temsil Olunanın Sorumluluğu

4.2.2.1. Genel Olarak

Temsil olunanın, kural olarak yetkisiz temsilcinin işlemine onay verme zorunluluğu bulunmamaktadır. Temsil olunan, yetki vermediği bir kimse tarafından adına ve hesabına yapılan işlem ile bağlı değildir. Bu işlemde dolayı alacaklı ya da borçlu sıfatıyla kural olarak sorumluluğu doğmamaktadır¹²²⁸. Bu husus, TBK m. 46/I'de, "Bir kimse yetkisi olmadığı hâlde temsilci olarak bir hukuki işlem yaparsa, bu işlem ancak onadığı takdirde temsil olunanı bağlar." şeklinde açıkça ifade edilmektedir. Bu hüküm ile yetkisiz temsilcinin üçüncü kişi ile yaptığı işlemde temsil olunanın sorumlu olmayacağı belirtilmekte ve temsil olunana koruma sağlanmaktadır. Temsili düzenleyen TBK m. 40-48'de ve özellikle m. 46 ve 47'de temsil olunanın sorumluluğu öngörülmemektedir. Ancak, temsil olunanın sorumluluğunun yolu tamamen kapalı olmayıp, başka hukuki sebeplerden kaynaklı sorumluluğu doğabilmektedir¹²²⁹.

4.2.2.2. Temsil Olunanın Culpa in Contrahendo Sorumluluğu

Temsil yoluyla gerçekleştirilen bir hukuki işlemin müzakere aşaması, kural olarak temsilci ile üçüncü kişi arasında yürütülmektedir. Temsil olunanın, bu aşamada müdahalesi bulunmamaktadır. Bu nedenle, temsil olunanın kusurlu bir davranışının varlığından söz etmek de mümkün olmamaktadır. Ancak, bazı istisnai durumlarda temsil olunanın culpa in contrahendo sorumluluğunun doğduğu, bu teorinin ileri sürüldüğü ilk zamanlardan itibaren kabul edilmektedir¹²³⁰. Bununla birlikte, bu

---

¹²²⁵ **Kalkan Oğuztürk**, s. 100-101; Sözleşme müzakerelerinden ötürü sözleşme sorumluluğu ortaya çıkmamaktadır. Tarafların bir sözleşmeyi kurmak amacıyla müzakerede bulunmaya başlamaları, aralarında sözleşme benzeri bir güven ilişkisi doğurmaktadır (**Akyol**, Temsil, s. 533).

¹²²⁶ **Demircioğlu**, s. 282; **Tiftik/Şen**, s. 2656.

¹²²⁷ **Kutlu Sungurbey**, s. 112; **Demircioğlu**, s. 283.

¹²²⁸ **Eren**, s. 511; **İnceoğlu**, s. 486; **Antalya**, s. 650.

¹²²⁹ **Akyol**, Temsil, s. 544-545.

¹²³⁰ **Watter/Schneller**, Art. 39, N. 12; **Oser/Schönenberger**, Art. 39, N. 18; **Akyol**, Temsil, s. 545; **Antalya**, s. 650-661; **Nart**, Temsil, s. 743.

hususla dikkatli davranılması gerekmektedir. Zira, yetkisiz temsil ilişkisinde, temsil olunan, iradesine rağmen bu ilişki içerisinde yer almaktadır¹²³¹. Diğer bir ifadeyle, temsil olunan yetki vermediği hâlde, başka bir kimse tarafından, adına ve hesabına hukuki işlem yapılmaktadır.

Türk Borçlar Kanunu m. 47’de yetkisiz temsilcinin sorumluluğu, kusurlu veya kusursuz olmasına göre ikiye ayrılmaktadır. Temsil olunan bakımından ise böyle bir ayırım bulunmamaktadır. Bu kapsamda, temsil olunan kusursuz ise sorumlu olmayacağı sonucuna ulaşılmaktadır. Bununla birlikte, yetkisiz temsilcinin işleminde temsil olunanın kusurlu bir davranışının rolü varsa, üçüncü kişiye karşı culpa in contrahendo ilkesi gereğince tazminat sorumluluğu doğmaktadır¹²³². Temsilci, temsil yetkisine sahip olmamakla birlikte, temsil olunan tarafından sözleşme görüşmelerini yürütmekle görevlendirilmişse, bu sözleşme nedeniyle oluşan üçüncü kişinin menfi zararı, temsil olunanından talep edilebilmektedir¹²³³. Kanunda düzenlenmeyen ve doğrudan culpa in contrahendo esasına dayanan bu sorumluluk için kusurlu olmanın yanı sıra yetkisiz temsilcinin işlemine onay verilmemesi nedeniyle kesin geçersiz hâle gelmesi gerekmektedir. Örneğin, kendisine hiçbir şekilde güvenilemeyecek bir kimsenin temsilci tayin edilmesi ve bu kişinin temsil yetkisi sınırlarını aşarak bir işlem gerçekleştirmesi hâlinde, bu şekilde bir sorumluluk doğmaktadır¹²³⁴. Özellikle, temsil olunanın dikkatli ve özenli davranması neticesinde, yetki vermediği bir kişinin kendi adına hareket ettiğini öğrenebilecek ve bunu engelleyebilecek durumda olmasına rağmen, buna engel olmaması culpa in contrahendo sorumluluğunu doğurabilmektedir¹²³⁵. Yine, TBK m. 44 uyarınca, temsil olunanın veya haleflerinin yetki belgesinin geri verilmesini veya hâkimin belirleyeceği yere bırakılmasını sağlamaya yönelik yükümlülüğe aykırı davranışları bir kusur sorumluluğudur ve culpa in contrahendo sorumluluğunun özel bir hâlini oluşturmaktadır¹²³⁶.

Bu kapsamda, görünüşte temsil durumu da önem arz etmektedir. Görünüşte temsilin şartları oluşmuşsa, muhatap üçüncü kişinin güveni korunmakta ve sözleşme kurulmuş sayılmaktadır (TBK m. 41/II). Geçerli bir sözleşmenin varlığı hâlinde culpa in

---

¹²³¹ Akyol, Temsil, s. 546.

¹²³² Zäch/Künzle, Art. 38, N. 68; Kocayusufpaşaoğlu, s. 747; Akyol, Temsil, s. 545.

¹²³³ Akyol, Temsil, s. 546; Tiftik/Şen, s. 2658.

¹²³⁴ Kocayusufpaşaoğlu, s. 747; Nart, Temsil, s. 744.

¹²³⁵ Antalya, s. 650; İnçeoğlu, s. 487; Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 417.

¹²³⁶ von Tuhr/Peter, s. 373; Esener, Temsil, s. 212; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 198; Ergüne, s. 182.

contrahendo sorumluluğu doğmamaktadır. Ancak, sözleşmenin kurulmadığı sonucuna varılmışsa, temsil olunan üçüncü kişiye karşı culpa in contrahendo esasına dayalı olarak sorumlu olmaktadır¹²³⁷. Bu gibi durumlarda, tazminat miktarı belirlenirken TBK m. 51 kapsamında zarar gören üçüncü kişinin kusurunun da göz önünde bulundurulması gerekmektedir¹²³⁸.

Gerçek kişiler bakımından, temsil olunanın culpa in contrahendo sorumluluğuna ilişkin yukarıda ifade edilenler, organların yetkisiz hareket ederek veya yetki sınırlarını aşarak üçüncü kişiler ile kurdukları sözleşmeler bakımından, tüzel kişiler hakkında da geçerliliğini korumaktadır. Ancak, ticaret hukukundan kaynaklanan sebeplerle organların yetkilerinin kapsamı ve sınırlandırılmalarına ilişkin farklılıklar olabileceğine dikkat edilmelidir¹²³⁹.

4.2.2.3. Temsil Olunanın Kusurlu Yanılması Sebebiyle Sorumluluğu

Temsil olunanın, yanılmayı düzenleyen hükme (TBK m. 39) dayanarak, temsil yetkisi verme işlemi¹²⁴⁰ veya yetkisiz temsilcinin işlemine verdiği onayı iptal etme hakkı bulunmaktadır. Ancak, böyle bir durumda TBK m. 35¹²⁴¹ uyarınca temsil olunanın sorumluluğu doğabilmektedir. Temsil olunanın sorumluluğu yönünden, her iki ihtimâlin de incelenmesi gerekmektedir.

Temsil olunan, temsil yetkisini iptale ilişkin yanılmasında kusurlu ise TBK m. 35'e göre, tazminat sorumluluğu doğmaktadır. Ancak, bu sorumluluğun kime karşı olduğu doktrinde tartışmalıdır. İsviçre ve Türk hukukundaki hakim görüş¹²⁴², bunun üçüncü kişiye yönelik olduğunu kabul etmektedir. Başka bir görüş¹²⁴³ ise, temsil olunanın temsilciye karşı da sorumluluğunun doğabileceğini belirtmektedir. Buna göre, temsil yetkisinin iptali üzerine, temsilcinin TBK m. 47 kapsamında üçüncü kişiye ödediği tazminatı, TBK m. 35 uyarınca temsil olunandan rücu etme imkânı bulunmaktadır.

¹²³⁷ Zäch/Künzle, Art. 38, N. 70; Akyol, Temsil, s. 546; Tiftik/Şen, s. 2658.

¹²³⁸ Kocayusufpaşaoğlu, s. 747.

¹²³⁹ Akyol, Temsil, s. 550-551.

¹²⁴⁰ Şartları oluşmadan kullanılan iptal hakkı, temsil yetkisinin geri alınması şeklinde değerlendirilmektedir (Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 391).

¹²⁴¹ “Yanılmada kusur” başlıklı TBK m. 35'e göre, “Yanılan, yanılmasında kusurlu ise, sözleşmenin hükümsüzlüğünden doğan zararı gidermekle yükümlüdür. Ancak, diğer taraf yanılmayı biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, tazminat istenemez (1). Hâkim, hakkaniyetin gerektirdiği durumlarda, ifadan beklenen yararı aşmamak kaydıyla, daha fazla tazminata hükmedebilir (2).”

¹²⁴² von Tuhr/Peter, s. 360; Watter/Schneller, Art. 33, N. 28; Bucher, s. 634; Eren, s. 493-494; Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 417; İncooğlu, s. 489; Ergüne, s. 206, dn. 194.

¹²⁴³ Zäch/Künzle, Art. 39, N. 69.

Diğer bir görüş¹²⁴⁴ ise, temsil olunanın sorumluluğunun, sadece temsilciye karşı olduğunu savunmaktadır.

Kanaatimce, temsil olunanın temsil yetkisini hangi aşamada iptal ettiği önem taşımaktadır. Temsil olunan, temsilci henüz üçüncü kişi ile bir işlem yapmadan temsil yetkisini iptal etmişse, bu andan itibaren yetkisiz temsil hükümleri uygulanması gerekeceğinden, temsilcinin TBK m. 47 uyarınca üçüncü kişiye ödediği tazminat miktarını, TBK m. 35'e göre temsil olunana rücu etme imkânı bulunmaktadır. Ancak, temsil olunan, temsil yetkisini üçüncü kişi ile işlem yapıldıktan sonra iptal etmişse, temsilcinin TBK m. 47 kapsamında sorumluluğunun doğmaması gerekmektedir. Zira, TBK m. 47 yetkisiz temsilcinin kusursuz sorumluluğu temeline dayanmaktadır ve hukuki işlem kurulduğu sırada temsilcinin yetkisi bulunmaktadır. Temsilcinin, bu maddeye göre üçüncü kişiye karşı sorumluluğu doğmayacağı için de, temsil olunana rücu etmesini gerektirecek bir tazminat miktarı da söz konusu olmayacaktır. Böyle bir durumda, temsil olunanın sorumluluğunun doğrudan üçüncü kişiye karşı olması gerekmektedir¹²⁴⁵.

Temsil olunanın, onay işlemini, yanılma hükümlerine dayanarak iptal etmesi durumunda, onayın doğurduğu hukuki sonuç ortadan kalktığı için işlem geçersiz hâle gelmektedir. Onay işleminin iptali, aynı zamanda onayın reddi anlamını taşımaktadır. Böyle bir durum ise TBK m. 47'ye göre yetkisiz temsilcinin sorumluluğunu gerektirmektedir. TBK m. 39'a dayanılarak onay işleminin iptal edilmesi, kural olarak temsil olunan hakkında, üçüncü kişiye karşı TBK m. 35 kapsamında sorumluluk doğurmamaktadır. Temsil olunanın yanılmada kusurlu olması bile, sonucu değiştirmemektedir. Burada, üçüncü kişinin olumsuz zararının esas sebebinin temsil olunanın yanılması oluşturmamaktadır. Temsil olunan, yanılmamış olsaydı yetkisiz temsilcinin işlemini onay vermeyecekti ve askıda geçersizlik kesin geçersizliğe dönüşecekti. Bu kapsamda, üçüncü kişinin zararı ile yanılma neticesinde verilen onay arasında nedensellik bağı bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bunu karşılık, üçüncü kişinin, işlemin onaylanmasına güvenerek sözleşmenin ifasına yönelik yaptığı hazırlıklık masraflarını temsil olunandan talep etme hakkı bulunmaktadır¹²⁴⁶.

¹²⁴⁴ Koller, Der gute Glaube, N. 404; Akyol, Temsil, s. 544.

¹²⁴⁵ Aynı doğrultuda bkz. İnceoğlu, s. 489.

¹²⁴⁶ İnceoğlu, s. 490.

4.2.2.4. Yetkisiz Temsilcinin Fiilinden Sorumluluğu

a. Yardımcı Kişinin Fiilinden Sorumluluk

Doktrinadaki hakim görüşe¹²⁴⁷ göre, yetkisiz temsilci aynı zamanda temsil olunanın ifa yardımcısı ise yapılan işlem nedeniyle üçüncü kişinin meydana gelen zararından temsil olunanın TBK m. 116 kapsamında sorumluluğu doğabilmektedir. TBK m. 116 uyarınca ifa yardımcı olabilmek için borçlunun iradesi ve bilgisi dahilinde, borçluya ait yükümlülüklerin veya ifa faaliyetlerinin yerine getirilmiş olması gerekmektedir¹²⁴⁸. Şu durumda, temsil olunanın iç ilişkide görevlendirmedeği bir kimse hakkında, TBK m. 116 hükmünün kıyas yoluyla uygulanması mümkün değildir¹²⁴⁹. Bu bakımdan, temsil olunanın yetkisiz temsilcinin davranışları nedeniyle TBK m. 116'ya göre sorumluluğunun doğabilmesi için kural olarak temsil yetkisi sınırının aşılmış olması gerekmektedir¹²⁵⁰. Temsil olunanın yetkilendirmedeği veya temsil yetkisinin sona erdeği bir hâlde, yetkisiz temsilcinin üçüncü kişi ile yapmış olduğu sözleşme müzakereleri hakkında, temsil olunanın bilgisi ve rızası olmadığı için yetkisiz temsilcinin, aynı zamanda temsil olunanın ifa yardımcısı olarak nitelendirilmesi mümkün değildir.

Temsil olunanın, sözleşme görüşmelerini görüşme yardımcısı aracılığıyla gerçekleştirme imkânı da bulunmaktadır. Bunlar, sadece temsilciler değıl, sekreter, tercüman, tellâl de olabilmektedir. Kendisine, sadece görüşme yetkisi verilmiş olan bu kişi, yetkisi olmadığı hâlde, temsil olunan adına sözleşme kurmuşsa ya da sözleşme kurma yetkisi bulunan yardımcı bu yetkisinin sınırlarını aşmışsa ve yapılan işleme onay verilmemişse, üçüncü kişi TBK m. 116 hükmüne dayanarak temsil olunanın tazminat talep edebilmektedir. Bu durum, culpa in contrahendo sorumluluğuna, sözleşmeden doğan borca aykırılık hükümlerinin uygulanmasının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır¹²⁵¹. Zira, güven ilişkisi üçüncü kişi ile yardımcı kişi arasında değıl, onu görevlendiren ve sözleşmenin tarafı olan temsil olunan arasında

¹²⁴⁷ von Tuhr/Peter, s. 404; Akyol, Temsil, s. 549; Kutlu Sungurbey, s. 136 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, s. 747; İnceoğlu, s. 515; Gümüş, Borçlar Hukuku, s. 417.

¹²⁴⁸ Şenocak, Zarife, Borçlunun İfa Yardımcılarından Dolayı Sorumluluğu, Dayımlarlı Yayınları, Ankara 1995, s. 104; Antalya, s. 651.

¹²⁴⁹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 748; Nart, Temsil, s. 744.

¹²⁵⁰ von Tuhr/Peter, s. 404; Kutlu Sungurbey, s. 137; Doktrinadaki ileri sürülen bir görüşe göre ise, yetkisiz temsilciyi ifa yardımcısı olarak kabul etmek, temsil olunanın yapılan işleme onay verip vermeme konusundaki takdir hakkını ortadan kaldırmaktadır ve temsil olunanın sorumluluğunun genişlemesine sebebiyet vermektedir (Zäch/Künzle, Art. 39, N. 68-73).

¹²⁵¹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 748-749; Antalya, s. 651.

oluşmaktadır. Temsil olunanın, nasıl ki sözleşme görüşmelerini bizzat yürüttüğü bir durumda güven ilişkisini ihlâl nedeniyle culpa in contrahendo ilkesi gereğince sorumluluğu doğuyorsa, özen yükümlülüklerini ihlâl eden görüşme yardımcısının eylemleri nedeniyle de, TBK m. 116'ya göre sorumluluğu meydana gelebilmektedir. Ancak, şunu belirtmekte fayda var ki, bu durum yetkisiz temsilcinin üçüncü kişiye karşı, şahsen TMK m. 2'den doğan sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır¹²⁵².

Doktrinde ileri sürülen bir görüşe¹²⁵³ göre yetkisiz temsilci aynı zamanda ifa yardımcısı konumunda ise TBK m. 116'nın bütünüyle uygulanması ve temsil olunan, ifa yardımcısının kusursuz olduğunu ispat etmediği sürece, olumsuz zarar yanında olumlu zarardan da sorumlu olması gerekmektedir. Diğer bir görüş¹²⁵⁴ ise, TBK m. 116'nın yetkisiz temsilci de dahil olmak üzere hiç bir görüşme yardımcısında uygulanamayacağını, bu hususta kanuni bir boşluk olduğunu ve söz konusu boşluğun temsil olunanın, sadece görüşme yardımcılarının kusurlu olmaları durumunda sorumluluğuna başvurulabileceği şeklinde doldurulabileceğini ileri sürmektedir. Buna göre, culpa in contrahendo esasen kusur temeline dayanan bir sorumluluk olduğundan, kusursuz sorumluluğu öngören TBK m. 116'nın düzenlenme şekli ile örtüşmemektedir¹²⁵⁵.

Temsil olunanın TBK m. 116'ya dayanan sorumluluğu, üçüncü kişinin sözleşmenin geçerli şekilde kurulacağına ilişkin güveninin boşa çıkması nedeniyle meydana gelen olumsuz zararını kapsamaktadır. Temsil olunan, kural olarak sözleşme ile bağlı sayılmadığı için yetkisiz temsilcinin (yardımcı kişinin) davranışı sebebiyle oluşan üçüncü kişinin olumsuz zararını aşan diğer zararlarını ödeme yükümlülüğü altında değildir¹²⁵⁶. Kaldı ki, hakkaniyet ilkesi gereğince de temsil olunanın temsil yetkisi vermediği ve tamamen yetkisiz temsilciye yüklenebilecek bir olguda, olumsuz zarar dışında meydana gelen başkaca zararlardan da sorumlu olduğunun kabulü isabetli değildir. Ancak, temsil olunanın muhatap üçüncü kişinin güveninin korunması bakımından özel bir sorumluluğu varsa, hakkında hakkaniyet sorumluluğu uygulanmaktadır¹²⁵⁷.

---

¹²⁵² Kocayusufpaşaoğlu, s. 749-750.

¹²⁵³ Kutlu Sungurbey, s. 137.

¹²⁵⁴ Guhl/Koller, SS 13, N. 6 (Kocayusufpaşaoğlu, s. 751, dn. 91'den naklen).

¹²⁵⁵ Ergüne, s. 132, dn. 201; Şenocak, s. 107-108.

¹²⁵⁶ Oser/Schönenberger, Art. 36, N. 7; Kocayusufpaşaoğlu, s. 750.

¹²⁵⁷ Akyol, Temsil, s. 550.

TBK m. 116 kapsamına hakim olan “farazi kusur”¹²⁵⁸ görüşüne göre, temsil olunanın söz konusu sorumluluktan kurtulabilmesi için zarara sebebiyet veren eylem bizzat kendisi tarafından gerçekleştirilmiş olsaydı, sahip olduğu bilgi, yetenek ve deneyimleri dikkate alındığında, herhangi bir kusurunun olmayacağını ispat etmesi gerekmektedir. Temsil olunan açısından ifa yardımcısının fiilinden sorumluluk (TBK m. 116) ile yetkisiz temsilcinin muhatap üçüncü kişiye verdiği zarar nedeniyle onun culpa in contrahendo sorumluluğunun (TBK m. 47) bulunduğu durumlarda, bunlar arasında teselsül hükümleri (TBK m. 61) cereyan etmektedir¹²⁵⁹. Böyle bir durumda, temsilden doğan bir zararının tazmin edilmesi söz konusu olduğundan, temsile ilişkin hükümlerin özel hüküm kabul edilerek, özellikle uygulanması daha uygun düşmektedir¹²⁶⁰.

b. Adam Çalıştıran Sıfatıyla Sorumluluk

Temsil yetkisinin hiç verilmediği veya sona ermiş olduğu bir durumda temsil olunan adına hareket eden kişi, temsil olunan tarafından istihdam edilen bir kimse ise üçüncü kişinin temsil olunandan TBK m. 66’ya göre tazminat talep edebileceği kabul edilmektedir. Örneğin, müstahdem kendisine verilen bir hizmeti yerine getirdiği sırada, bu hizmetten dolayı temsil yetkisi olmamasına rağmen bir sözleşme yapmışsa, bu sözleşmenin kurulmamış olması nedeniyle zarar gören üçüncü kişiye karşı, TBK m. 66’nın uygulanma şartları mevcut ise temsil olunanın sorumluluğu bulunmaktadır¹²⁶¹. Buna göre, yetkisiz temsilcinin sorumluluğu TBK m. 47’de özel olarak hüküm altına alınmış olan culpa in contrahendo esasına dayanmaktadır ve hakkında borca aykırılığa ilişkin hükümler uygulanmaktadır. Temsil olunan ise haksız fiil hükümleri uyarınca sorumlu tutulmaktadır¹²⁶². Ancak, bu konu tartışmalıdır¹²⁶³.

---

¹²⁵⁸ Farazî kusur ilkesi, iş sahibi (temsil olunan), bilgi ve yetenekleri bakımından yardımcı kişiden daha üst seviyede ise, amaca uygun çözüme gidilmektedir. Buna karşılık, yardımcı kişinin bilgi ve tecrübe seviyesi, iş sahibinden (temsil olunandan) daha yüksekse, TBK m. 116’ya dayanarak, kolaylıkla sorumluluktan kurtulmak mümkün olabilmektedir. Buna engel olabilmek için, taraflar arasındaki ilişkiden, açıkça veya zımnen konunun uzmanı bir kişinin yardımcı kişi olarak görevlendirilmesi gerektiği anlaşılabiliriyorsa, iş sahibi (temsil olunan), yardımcı kişi ile aynı bilgi ve yetenek seviyesindeymiş gibi farazî kusur değerlendirmesinde bulunulması kabul edilmektedir (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 751, dn. 90); Alman hukukunda (BGB § 278) ise, yardımcı kişinin kusuru aranmaktadır. Ancak, bahsi geçen kusur gerçek anlamda bir kusur değildir. Kusurlu olduğuna ilişkin bir fiksiyona dayanmaktadır (**Şenocak**, s. 108).

¹²⁵⁹ **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 750-751.

¹²⁶⁰ **Akyol**, Temsil, s. 550.

¹²⁶¹ **Zäch/Künzle**, Art. 39, N. 73; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop**, s. 206; **Kutlu Sungurbey**, s. 139; **Akyol**, Temsil, s. 549.

¹²⁶² **İnceoğlu**, s. 518.

¹²⁶³ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Piotet**, Culpa in Contrahendo, s. 74-75.

Kanaatimce, TBK m. 116'dan kaynaklanan sorumlulukta olduğu gibi, hem temsil olunanın (TBK m. 66) hem de yetkisiz temsilcinin (TBK m. 47) üçüncü kişiye karşı tazminatla yükümlü oldukları bir durumda, bu sorumlulukların yarışabilmesi mümkündür (TBK m. 61). Buna karşılık, burada da temsile ilişkin hükümlerin özel hüküm kabul edilerek öncelikle uygulanmasının daha isabetli olduğu kabul edilmektedir¹²⁶⁴.

4.2.3. Temsil Olunan ile Temsilci Arasındaki İlişkidir Doğan Sorumluluk

Temsil olunanın, kural olarak yetkisiz temsilcinin işlemine onay verme zorunluluğu bulunmadığından, zarar görme ihtimâlinin de olmadığını söylemek mümkündür. Ancak, istisnai durumlarda, özellikle üçüncü kişinin iyiniyetinin korunduğu hâllerde, temsil olunan yapılan hukuki işlem ile bağlı sayılmaktadır. Bunun dışında, temsilcinin davranışlarından sorumluluk veya yetki belgesini geri alma hususunda ihmâl nedeniyle üçüncü kişiye karşı tazminat yükümlülüğü doğabilmektedir¹²⁶⁵.

Temsil yetkisinin sınırları aşarak bir işlem yapılması durumunda, çoğunlukla temsil olunan ile temsilci arasında vekâlet ya da hizmet sözleşmesi gibi bir iç ilişki bulunmaktadır. Temsil olunan bir zarara uğramışsa, iç ilişki kapsamında kusurlu temsilciden tazminat talep edebilmektedir. Temsil yetkisinin hiç verilmediği veya yetkinin sona erdiği bir durumda ise yetkisiz temsilci ile temsil olunan arasında bir iç ilişki olmadığı için vekâletsiz iş görme, haksız fiil ya da sebepsiz zenginleşme hükümlerinin uygulanması söz konusu olabilmektedir¹²⁶⁶.

Taraflar arasındaki iç ilişki uyarınca, temsil olunanın onay verme yükümlülüğü doğabilmektedir. Bu yükümlülüğe aykırı şekilde onay vermenin reddi hâlinde, temsilci TBK m. 47 gereğince üçüncü kişiye ödediği tazminatı, temsil olunandan isteyebilmektedir. Diğer taraftan, böyle bir iç ilişki mevcut olmamakla birlikte, temsil olunanın vekâletsiz iş görme olgularını onaylaması da mümkün olabilmektedir. Böyle bir durumda ise iç ilişkideki uyuşmazlığın, artık vekâlet hükümlerine (TBK m. 531) göre çözümlenmesi gerekmektedir. Ancak, bu onay yetkisiz temsilcinin işlemine onay verildiği anlamını taşımamaktadır. Diğer bir ifadeyle, dış ilişki bakımından verilmiş bir onay bulunmamaktadır¹²⁶⁷. Bu durumda, yetkisiz temsilci TBK m. 47 gereğince

¹²⁶⁴ Aynı doğrultuda bkz. **Akyol**, *Temsil*, s. 550.

¹²⁶⁵ **İnceoğlu**, s. 520.

¹²⁶⁶ **Berger**, N. 911; **Zäch/Künzle**, Art. 39, N. 16; **Bucher**, s. 645-646; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 751.

¹²⁶⁷ **Violand**, s. 95; **Akyol**, *Temsil*, s. 495.

üçüncü kişiye ödediği tazminatı vekâlet hükümlerine dayanarak temsil olunana rücu edebilmektedir. İç ilişkide de temsil olunanın onayı yoksa, vekâletsiz iş görme hükümleri uygulama alanı bulmaktadır¹²⁶⁸. Böyle bir hâlde ise, yetkisiz temsilcinin kurduğu sözleşmenin temsil olunana menfaat sağlayıp sağlamadığı hususu önem kazanmaktadır. Yetkisiz temsilci tarafından yapılan iş, temsil olunanın menfaatine ise gerçek vekâletsiz iş görme (TBK m. 529) kapsamında rücu edilmektedir¹²⁶⁹.

4.2.4. İstihkak ve Sebepsiz Zenginleşme Davaları

Yetkisiz temsilcinin üçüncü kişiye karşı tazminat sorumluluğunun düzenlendiği TBK m. 47/III'de, sebepsiz zenginleşmeden doğan hakların saklı olduğu ifade edilmektedir. Şüphesiz, mülkiyet hakkının kaybedilmediği hâllerde, istihkak davası da bu kapsamda yer almaktadır¹²⁷⁰. Söz konusu hükümde, temsilcinin iyiniyetli veya kötünüyetli olması bakımından bir ayırım yapılmamaktadır¹²⁷¹. Temsilcinin TBK m. 47 uyarınca sorumluluğunun olmaması da sonucu etkilememektedir¹²⁷².

Türk Borçlar Kanunu m. 47/III hükmü doktrinde eleştirilmekte ve gereksiz olduğu belirtilmektedir¹²⁷³. Zira, söz konusu hüküm olmasa bile, sebepsiz zenginleşmeden ve mülkiyet hakkından kaynaklanan haklar hukuken korunmaktadır¹²⁷⁴. Temsilcinin yetkisiz olduğunu bilmeyen ve sözleşmenin geçerli olduğunu düşünen üçüncü kişinin, temsilciye taşınır bir malı teslim etmiş olması veya bir ödeme yapmış olması mümkündür. Temsil olunan onay vermediği takdirde, bu işlem kesin geçersiz hâle geleceği için üçüncü kişi ile yetkisiz temsilci arasında yapılan tasarruf işleminin de geçersiz olacağı kabul edilmektedir. İsviçre hukukunda hakim olan ve bizim de katıldığımız görüşe¹²⁷⁵ göre, karışma ve birleşme hâlleri dışında mülkiyet hakkı karşı

¹²⁶⁸ **Watter/Schneller**, Art. 39, N. 12.

¹²⁶⁹ TBK m. 529'da, "İş sahibi, işin kendi menfaatine yapılması hâlinde, işgörenin, durumun gereğine göre zorunlu ve yararlı bulunan bütün masrafları faiziyle ödemek ve gördüğü iş dolayısıyla üstlendiği edimleri ifa etmek ve hâkimin takdir edeceği zararı gidermekle yükümlüdür. Bu hüküm, umulan sonuç gerçekleşmemiş olsa bile, işi yaparken gereken özeni göstermiş olan işgören hakkında da uygulanır." hükmü yer almaktadır. Söz konusu hüküm ile temsilcinin taahhütlerinden iş sahibi açıkça sorumlu tutulmaktadır. Böylelikle, kanun temsil olunanın menfaatine yapılan işlerde zorunlu ve kanuni temsil esasını kabul etmiş olmaktadır (**Belgesay**, s. 136).

¹²⁷⁰ **von Tuhr/Peter**, s. 404 vd.; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 752; **Nart**, Temsil, s. 745.

¹²⁷¹ **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 77; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 206; **Eren**, s. 516; **Akıncı**, s. 134.

¹²⁷² BGE 90 II 414; **İnceoğlu**, s. 521.

¹²⁷³ **Violand**, s. 144-145; **Landtwing**, s. 54, dn. 75; **Kutlu Sungurbey**, s. 184. Yazar' a göre, söz konusu hüküm aynı zamanda yanlış anlamalara da sebebiyet verebilecek niteliktedir.

¹²⁷⁴ **İnceoğlu**, s. 521.

¹²⁷⁵ **Violand**, s. 146; **von Tuhr/Peter**, s. 405; **Kutlu Sungurbey**, s. 184; **Esener**, Borçlar Hukuku, s. 281; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 752; **Akyol**, Temsil, s. 551; **Eren**, s. 516;

tarafa geçmeyip üçüncü kişide kaldığı için işlem konusu şeyin veya paranın iadesi, sebepsiz zenginleşme davası ile değil sebebe bağlılık ilkesi gereğince istihkak davası ile gerçekleşmektedir (TMK m. 683). Gerçekten de, bir kimsenin istihkak davası açma imkânı varken, sebepsiz zenginleşme davası açamaması, istihkak davasının kavramı ve tanımı açısından sebepsiz zenginleşmeye engel olması, istihkak davası açılmadığı hâllerde sebepsiz zenginleşme davasının açılabilmesi, diğer bir ifadeyle sebepsiz zenginleşme davasının istihkak davası karşısında ikincil nitelikte olması, özel hukukun en önde gelen ilkelerinden birini oluşturmaktadır¹²⁷⁶. Zira, o şeyin mülkiyeti temsil olunana geçmemekte ve üçüncü kişide kalmaktadır¹²⁷⁷. Ancak, yetkisiz temsilcinin üçüncü kişiden aldığı malı tükettiği, benzer bir mal ile karıştırdığı veya kendi malları ile birleştirdiği ya da TMK m. 988 ve m. 1023 uyarınca iyiniyetli başka birine satıp devrettiği durumlarda, artık üçüncü kişinin mülkiyet hakkı sona erdiği için yetkisiz temsilciye karşı şahsi bir dava olan sebepsiz zenginleşme davasının açılması gerekmektedir¹²⁷⁸.

Üçüncü kişi, istihkak davasını kural olarak yetkisiz temsilciye karşı açabilmektedir. Çünkü, üçüncü kişi, yetkisiz temsilci ile kurduğu sözleşmeye göre yerine getirmesi gereken edimi temsil olunana yapmış ve temsil olunan da bu edimi kabul etmişse, kural olarak temsil olunanın sözleşmeye onay verdiği kabul edilmektedir¹²⁷⁹. Bu sebeple, istihkak ve sebepsiz zenginleşme davaları, genellikle edimin yetkisiz temsilciye ya da yetkisiz temsilci tarafından yerine getirildiği durumlarda söz konusu olmaktadır. TBK m. 47'ye göre üçüncü kişinin yetkisiz temsilciden tazminat talep etmesi, onun ayrıca sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak talepte bulunmasına engel teşkil etmemektedir. Sebepsiz zenginleşme ve tazminat davalarının şartları birbirinden farklı olup, aynı zamanda bir arada olabilmeleri mümkündür¹²⁸⁰. Böyle bir hâlde, üçüncü kişinin TBK m. 47/I-II kapsamında yetkisiz temsilciden talep ettiği olumsuz veya olumlu tazminat davası ile sebepsiz zenginleşme davası birbiriyle

---

Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 206; **Erdem**, s. 216; **Karahasan**, Genel Hükümler, s. 417; **Gümüş**, Borçlar Hukuku, s. 417.

¹²⁷⁶ **Kutlu Sungurbey**, s. 184; **Yavuz**, Borçlar Kanunu Şerhi, s. 436.

¹²⁷⁷ **Kutlu Sungurbey**, s. 184; **Esener**, Yetkisiz Temsil, s. 131-132; **Belgesay**, s. 141; **Eren**, s. 516; **Antalya**, s. 652.

¹²⁷⁸ **von Tuhr/Peter**, s. 405; **Kutlu Sungurbey**, s. 185; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 206; **Erdem**, s. 216; **Karahasan**, Genel Hükümler, s. 418; **Eren**, s. 516; **Akyol**, Temsil, s. 551; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 752; **Günergök/Kayıhan**, s. 190.

¹²⁷⁹ **Violand**, s. 145; **von Tuhr/Peter**, s. 404, dn. 39; **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 82; **Kutlu Sungurbey**, s. 185; **Akyol**, Temsil, s. 551-552.

¹²⁸⁰ **Violand**, s. 147; **Zäch/Künzle**, Art. 38, N. 84; **İnceoğlu**, s. 523.

yarışmaktadır. Üçüncü kişi, olumsuz veya olumlu zararın yanı sıra sebepsiz zenginleşme talebinde de bulunmuş ve yetkisiz temsilci daha yüksek miktardaki zarar talebini yerine getirmiş ise sebepsiz zenginleşme talebi tamamen ortadan kalkmaktadır. Ancak, yetkisiz temsilci, sebepsiz zenginleşme talebini yerine getirmiş ise ödediği miktar zarar miktarından indirilmektedir. Üçüncü kişi, ifa ettiği şeyin değerini eklemeyen zarar talebinde bulunduğu takdirde, tazminat davası ile sebepsiz zenginleşmeden doğan dava hakkı birbirini etkilememektedir¹²⁸¹.

Yetkisiz temsilci de ister kusurlu ister kusursuz olsun, üçüncü kişiye karşı aynı sırayla söz konusu davaları açma imkânına sahiptir¹²⁸². Yetkisiz temsilci tarafından üçüncü kişiye yapılan edim hakkında, temsil olunanın bilgisi ve izni bulunmuyorsa ve bu edim temsil olunanın malvarlığından yapılmış ise temsil olunanın da, bunu yine ilk sırada istihkak davasıyla talep etme hakkı bulunmaktadır¹²⁸³. Temsilci, mevcut olmayan veya ölmüş bir kimse ya da henüz belirlenmeyen bir kimse adına hareket etmişse, TBK m. 47'nin kıyasen uygulanabilmesi mümkündür¹²⁸⁴.

Sebepsiz zenginleşme hâlinde, yapılan kazandırmanın gerçekleşmeyen bir sebebe mi dayandığı, yoksa borç olmayan bir şeyin mi ifa edilmiş olduğunun açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Doktrinde, sebepsiz zenginleşme durumunda, TBK m. 77'nin¹²⁸⁵ uygulanması gerektiği ileri sürülmektedir¹²⁸⁶. Edimin ifasının, temsil olunanın henüz onay verip vermeyeceğinin belirsiz olduğu, sözleşmenin askıda geçersiz sayıldığı süreçte yerine getirilmesi durumunda, gerçekleşmeyen bir sebebe dayalı zenginleşmenin mevcut olduğu açıktır. Bununla birlikte, onayın reddinden sonra edimin ifası gerçekleştirilmiş ise borç olmayan bir şeyin ifası söz konusu olmaktadır. Bu nedenle, TBK m. 78'e göre¹²⁸⁷ sebepsiz zenginleşme talebinde

---

¹²⁸¹ **Kutlu Sungurbey**, s. 186.

¹²⁸² **Karahasan**, Genel Hükümler, s. 418.

¹²⁸³ **Kutlu Sungurbey**, s. 185; **Akyol**, Temsil, s. 552; **Köse**, s. 99.

¹²⁸⁴ **Erdem**, s. 216.

¹²⁸⁵ TBK m. 77'de, "Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür (1). Bu yükümlülük, özellikle zenginleşmenin geçerli olmayan veya gerçekleşmemiş ya da sona ermiş bir sebebe dayanması durumunda doğmuş olur (2)." hükmü bulunmaktadır.

¹²⁸⁶ **Watter/Schneller**, Art. 39, N. 11.

¹²⁸⁷ "Borçlanılmamış edimin ifası" başlıklı TBK m. 78'de, "Borçlanmadığı edimi kendi isteğiyle yerine getiren kimse, bunu ancak, kendisini borçlu sanarak yerine getirdiğini ispat ederse geri isteyebilir (1). Zamanlaşımına uğramış bir borcun ifasından veya ahlaki bir ödevin yerine getirilmiş olmasından kaynaklanan zenginleşmeler geri istenemez (2). Borç olmadığı hâlde ödenmiş olan edimin geri istenmesine ilişkin diğer kanun hükümleri saklıdır (3)." hükmü yer almaktadır.

bulunulması gerekmektedir. Ancak, ifanın hatalı olarak yerine getirilmiş olduğunun ispat edilmesi gerekmektedir¹²⁸⁸.

Üçüncü kişinin kusurlu olarak, temsil yetkisi eksikliğini bildiği veya bilmesi gerektiği hâlde, ifayı kabul ettiği bir durumda, aldığı şeyi iade yükümlülüğünün yanı sıra temsil olunana karşı culpa in contrahendoya dayanan sorumluluğu doğabilmektedir¹²⁸⁹. Ancak, bunun için bir zararın meydana gelmiş olması gerekmektedir. Sebepsiz zenginleşme ya da istihkak talepleri, genel olarak temsil olunanın böyle bir zararının meydana gelmesinin önüne geçebilmektedir. Diğer taraftan, bu durumda temsil olunan ile üçüncü kişi arasında bir işlem teması da bulunmamaktadır. Bu doğrultuda, bir zarar söz konusu olduğunda, ancak haksız fiil hükümleri uyarınca talepte bulunulması mümkün olabilmektedir¹²⁹⁰.

4.2.5. Yetkisiz Temsil Hükümlerinin Tek Taraflı Hukuki İşlemlerde Uygulanabilirliği

Alman Medeni Kanunu'nun 180. paragrafında, "Tek yanlı bir hukuksal işlemde temsil caiz değildir. Şu var ki, kendisine karşı böyle bir hukuksal işlem yapılmış olan kimse, temsilci tarafından iddia olunan temsil yetkisine hukuksal işlem yapılırken itiraz etmemiş ya da temsilcinin yetkisi olmadan davranmasına rıza göstermiş olursa, sözleşmelere ilişkin kurallar örnekseme yoluyla uygulanır. Tek yanlı bir hukuksal işlemin yetkisiz bir temsilciye onun rızasıyla yapılması durumunda da aynı kural yürür." şeklinde açıkça hüküm yer almaktadır¹²⁹¹. İsviçre-Türk hukukunda ise yetkisiz temsile ilişkin hükümler, iki taraflı hukuki işlemler göz önünde bulundurulmak suretiyle düzenlenmiştir. Tek taraflı hukuki işlemler hakkında, bu hususta doğrudan bir hüküm bulunmamaktadır. Buna karşın, doktrinde kural olarak, yetkisiz temsili düzenleyen hükümlerin kıyas yoluyla tek taraflı hukuki işlemlere ya da hukuki işlem benzeri fiillere uygulanabileceği kabul edilmektedir¹²⁹². Ancak, yetkisiz temsil hükümlerinin tek taraflı hukuki işlemlerde kıyas yoluyla uygulanabilirliği, özellikle temsil olunanın onayıyla işlemin kesin geçerli hâle dönüşmesi durumu önem taşımaktadır¹²⁹³. Şöyle ki, üçüncü kişinin, yetkisiz temsilcinin fesih, ihbar ya da takas

---

¹²⁸⁸ İnceoğlu, s. 523.

¹²⁸⁹ Kutlu Sungurbey, s. 185-186.

¹²⁹⁰ İnceoğlu, s. 523- 524.

¹²⁹¹ Kutlu Sungurbey, s. 95; İnceoğlu, s. 371-372.

¹²⁹² von Tuhr/Peter, s. 402; Becker, Art. 38, N. 9; Kutlu Sungurbey, s. 95-96; Eren, s. 514.

¹²⁹³ Oser/Schönenberger, Art. 32, N. 24; von Tuhr/Peter, s. 402, dn. 24; Zäch/Künzle, Art. 32-40, N. 104.

gibi yenilik doğuran işlemlere ilişkin tek taraflı irade açıklamalarını reddedebileceği kabul edilmektedir. Zira, askıda geçersiz sayılan işlemi temsil olunanın onaylayıp onaylamayacağını kuşkulu olduğu bir durumda, üçüncü kişiden temsilci sıfatıyla hareket eden kişinin açıklamalarını kabul etmesini beklemek yerinde olmayacaktır. Bu sebeple, üçüncü kişinin, tek taraflı hukuki işlemlerde ya da hukuki işlem benzeri fiillerde temsil yetkisinin varlığının ispatını temsilciden talep etme hakkı bulunmaktadır. Bu hususun ispatlanamaması hâlinde, üçüncü kişi tek taraflı hukuki işleme ilişkin ret beyanını derhal belirtmek suretiyle işlemi geçersiz hâle getirebilmektedir. Üçüncü kişinin, yetki eksikliğini ileri sürmeden temsilcinin açıklamasını kabul etmesi hâlinde ise askıda geçersiz işlem, temsil olunanın onayı ile sonuç doğurmaktadır¹²⁹⁴. Temsil olunan tarafından, yetkisiz temsilcinin gerçekleştirdiği tek taraflı hukuki işleme onay verilmemesi hâlinde, iyiniyetli üçüncü kişi, TBK m. 47'nin kıyasen uygulanması neticesinde, söz konusu hukuki işlemin geçersiz olması nedeniyle uğradığı zararın giderilmesini talep edebilmektedir¹²⁹⁵.

---

¹²⁹⁴ **Becker**, Art. 38, N. 9; **Kutlu Sungurbey**, s. 95; **Eren**, s. 514; Oser/Schönenberger'e göre, üçüncü kişiden tek taraflı hukuki işlem ile bağlı kalması beklenemeyeceği için onay esasen temsil yetkisi verme niteliği taşımaktadır. Bu sebeple, tek taraflı hukuki işlemin yeniden yapılması gerekmektedir (**Oser/Schönenberger**, Art. 38, N. 16); İnceoğlu'na göre ise, tek taraflı hukuki işlemler, karşı tarafın kabulüne ihtiyaç olmadan hüküm ve sonuç doğurduğundan ve askıda hükümsüzlük hâline son verme hakkı temsil olunana ait olduğundan, üçüncü kişinin red beyanı ile bunları geçersiz kılabilmesi mümkün değildir (**İnceoğlu**, s. 373); Bu hususta ileri sürülen diğer görüşler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Kutlu Sungurbey**, s. 96-97.

¹²⁹⁵ **Kutlu Sungurbey**, s. 97; **Ergüne**, s. 201.

SONUÇLAR

Temsil kurumu, modern hayatta insanların işlem ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri hususunda büyük kolaylık sağlamaktadır. Temsilin amacı, bir kimsenin hukuki işlem yapabilmesini kolaylaştırmak, mevcut hukuki ya da maddi bir engeli bu hukuki yolla ortadan kaldırmaktır.

Temsil, kural olarak temsilci olarak nitelendirilen kişi tarafından bir hukuki işlemin, temsil olunan şeklinde adlandırılan başka bir kişi adına ve hesabına yapılmasını ve o işlemin hüküm ve sonuçlarının temsil olunana ait olmasını ifade etmektedir. Temsilin odak noktasında temsil yetkisi yer almaktadır. Bu yetki, kanundan veya ilgili kişinin iradesinden kaynaklanmaktadır.

Sözleşmeler bakımından temsil önemli bir yere sahiptir. Bununla birlikte, ihtar, ek süre tayini gibi hukuki işlem benzeri fiillerde de temsil yolu kullanılabilir. Ancak, bir irade beyanına ihtiyaç duyulmadığından, maddi fiillerin temsile konu olabilmesi mümkün değildir. Bazı hukuki işlemler ise nitelikleri gereği temsil yolu ile gerçekleştirilememektedir. Bunların en önemli örneğini, kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımını oluşturmaktadır. Diğer taraftan, kanuna veya ahlâka aykırı bir fiilin gerçekleştirilmesi için temsil yetkisi verilmesi hükümsüz sayılmaktadır.

Temsil kurumu, Türk Borçlar Kanunu'nun genel hükümler kısmında yer aldığı için temsili düzenleyen hükümler TMK m. 5 uyarınca, borçlar hukukunun ve medeni hukukun diğer ilgili kısımlarında da, hakkında özel bir hüküm olmaması ve niteliğine aykırı düşmemek şartıyla uygulanmaktadır.

Temsil yetkisi verilmesi, tek taraflı bir hukuki işlem olarak kabul edilmektedir. Bu bakımdan, temsil ilişkisinin doğabilmesi için temsilci ile temsil olunan arasında bir sözleşme ilişkisinin varlığı zorunlu değildir. Temsilci ile temsil olunan arasında, iç ilişkide kurulan sözleşme geçersiz olsa bile temsil yetkisi geçerliliğini koruyabilmektedir. Bu durum, temsil yetkisinin soyutluğundan kaynaklanmaktadır.

Temsil olunanın temsil yetkisi verirken yaptığı irade açıklaması, kural olarak şekle bağlı değildir. Bununla birlikte, TBK m. 583'e göre, kefalet sözleşmesi yapılması,

kendi adına kefil olma konusunda özel yetki verilmesi ve kefil olma vaadinde bulunulması yazılı şekilde yapılmadıkça geçerli kabul edilmemektedir. Ayrıca, Noterlik Kanunu m. 89 ve Tapu Sicil Tüzüğü m. 13 ve m. 17’de, tapuda yapılacak işlemler için verilen temsil yetkisinin noterde düzenleme suretiyle resmi şekilde verilmesi gerekmektedir. Bunun dışında kalan şekle bağlı işlemler için temsil yetkisinin verilmesinde şekil şartı aranmamaktadır.

Türk Borçlar Kanunu m. 46 ve 47’de, genel olarak yetkisiz temsilin hüküm ve sonuçları düzenlenmektedir. Yetkisiz temsil kavramı, Kanunda tanımlanmamaktadır. Yetkisiz temsilin hukuki niteliği ve ortaya çıkış şekilleri de söz konusu düzenlemelerde hükme bağlanmamıştır. Bu bakımdan, temsile ilişkin hükümlerden ve ilgili diğer düzenlemelerden faydalanılarak bir takım sonuçlara ulaşılmaktadır.

Yetkisiz temsil, bir kimsenin kanundan veya hukuki bir işlemde doğan temsil yetkisi olmadığı hâlde, üçüncü bir kişi ile temsil olunan adına hukuki bir işlem yapmasını ifade etmektedir. Burada, temsil yetkisi bulunmamasına rağmen, başka bir kişi adına hukuki işlem yapan kişiye yetkisiz temsilci denilmektedir.

Yetkisiz temsil, sadece doğrudan doğruya temsil ilişkisinde gerçekleşebilmektedir. Dolaylı temsilin mahiyeti gereği, yetkisiz temsilin vücut bulabilmesi mümkün değildir.

Yetkisiz temsilin gerçekleşme şekilleri farklılık göstermektedir. Bu anlamda, temsil yetkisinin hiç verilmemesinden, yetki sınırının aşılmasından, daha önce verilen yetkinin sona ermesinden kaynaklanabilmektedir. Buna göre, temsil olunanın talimatına aykırı davranılması, temsilcinin kendi kendisiyle işlem yapması veya çifte temsil hâli, başkasının adı kullanılarak hukuki işlem yapılması, özel temsil yetkisi gerektiren bir hukuki işlemin genel yetkili temsilci tarafından yapılması, yetki sınırlarının dışına çıkılarak alt temsilci tayin edilmesi gibi işlemler yetkisiz temsil hâllerine örnek oluşturmaktadır. Bu sayılanlar dışında, temsil yetkisi verme işleminin geçersizliği de yetkisiz temsile neden olmaktadır. Diğer bir ifadeyle, hangi nedenden kaynaklanmış olursa olsun, temsil olunanın iradesini yansıtmayan ve iyiniyetin korunmadığı her hâlde yetkisiz temsil söz konusu olmaktadır.

Temsil yetkisinin nasıl ve hangi şekilde kullanılacağını düzenleyen kurallara, talimat denilmektedir. Bu kuralların temsil yetkisine etkisi olmayabileceği gibi temsil yetkisini genişletebilmekte veya daraltabilmektedir. Talimatı, temsil yetkisinin

sınırlandırılmasından ayırmak kural olarak mümkün değildir. Temsilcinin talimata aykırı işlemleri, yetkisiz temsil hükümlerine göre sonuç doğurmaktadır.

Türk Borçlar Kanunu m. 42’de, temsil yetkisinin sınırlandırılması veya geri alınması, diğer bir ifadeyle temsil yetkisinin iradi şekilde sona erdirilmesi, TBK m. 43’te ise temsil yetkisinin irade dışında, ölüm, gaiplik kararı, fiil ehliyetinin kaybedilmesi, iflas gibi sebeplerle kendiliğinden sona erme hâlleri düzenlenmektedir. Bunun dışında, kanunda düzenlenmemiş olsa bile Borçlar Hukukunun genel ilkelerinden ya da işin mahiyetinden kaynaklanan sürenin sona ermesi, amacın veya bozucu şartın gerçekleşmesi gibi diğer bir kısım hâller de temsil yetkisini sona erdiren sebepler arasında yer almaktadır.

Temsil olunanın, temsil yetkisini her zaman geri alabilme veya sınırlandırabilme hakkı bulunmaktadır (TBK m. 42/I). Temsil olunanın, bu hakkından önceden veya temsil konusu tasarruf gerçekleşikten sonra feragat etmesi mümkün değildir (TBK m. 42/II).

Temsil yetkisinin, temsil olunanın iradesine uygun olarak, onun menfaatini en iyi gerçekleştirecek, koruyacak ve ona zarar verecek her türlü davranıştan kaçınacak şekilde kullanılması gerekmektedir. Gerçekten de, TMK m. 2/I uyarınca da, dürüstlük kuralı, herkese belirli bir şekilde davranma yükümlülüğü getirmektedir. TMK m. 2’nin uygulanabilmesi teknik anlamda bir hakkın varlığına bağlı değildir. Hukuki müesseseler kullanılırken de dürüstlük kuralına uygun davranılması gerekmektedir. Bu bakımdan, temsil yetkisinin kötüye kullanılması da hakkın kötüye kullanılmasının bir hâlini oluşturmaktadır. Buna göre, temsil yetkisinin kötüye kullanılması, temsilcinin yetkisini temsil olunanın menfaatine aykırı olarak dürüstlük kuralına aykırı şekilde kullanması anlamına gelmektedir. Türk Borçlar Kanunu’nda, temsil yetkisinin kötüye kullanılması hâli özel olarak düzenlenmemiştir. Bu nedenle, temsil yetkisinin kötüye kullanılması hâlini oluşturan durumların tespit edilmesi gerekmektedir. Buna göre, temsil yetkisinin kötüye kullanılmasının söz konusu olabilmesi için öncelikle temsilciye verilmiş geçerli bir temsil yetkisi bulunmalıdır. Bunun yanı sıra, temsil olunanın menfaatine aykırı davranışın varlığı ve muhatap üçüncü kişinin kötü niyetli olması gerekmektedir. Ayrıca, temsilcinin kusurlu olması şartı aranmamaktadır. Kusur unsuru, temsilcinin sadakat yükümlülüğüne aykırı davranışı nedeniyle, tazminat sorumluluğu bakımından önem taşımaktadır.

Sözleşmenin temsil olunanın menfaatine aykırı hükümler içermesi, doğrudan temsil olunanın menfaatine aykırı davranılmış olduğunu göstermemektedir. Temsil olunanın

menfaati yanında, özellikle iyiniyetli üçüncü kişinin menfaatinin de gözetilmesi ve böylelikle taraflar arasındaki menfaat dengesinin sağlanması gerekmektedir. Yapılan işlem, büyük oranda temsil olunanın iradesine ve menfaatine uygun olup da, önemsiz sayılabilecek hususlar bakımından zararına ise menfaate aykırı davranış olarak kabul edilmemekte ve temsil olunanın bu duruma katlanması gerekmektedir.

Temsilcinin temsil olunana zarara verme niyetiyle üçüncü kişi ile anlaşmasına “temsilcinin hileli anlaşması” denilmektedir. Hileli anlaşmanın yapılması, üçüncü kişinin kötüniyetli kabul edilmesi için yeterli sayılmaktadır. Temsilci ile üçüncü kişi arasında hileli olarak temsil olunanın menfaatlerini zedeleyecek nitelikte yapılan anlaşmalar ahlâka aykırılık nedeniyle kesin geçersiz sayılmaktadır. Ancak, bunun için hileli anlaşmanın varlığı ispat edilmiş olmalıdır. Aksi takdirde, böyle bir durumda yetkisiz temsil hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

Hileli anlaşma dışında da temsil yetkisinin kötüye kullanılması söz konusu olabilmektedir. Buna göre, temsil yetkisinin kötüye kullanıldığının kabulü için temsilcinin üçüncü kişi ile anlaşması şart değildir. Üçüncü kişinin herhangi bir katkısı olmadan da temsil yetkisi kötüye kullanılabilir. Hileli anlaşma dışında kalan temsil yetkisinin kötüye kullanıldığı diğer durumlarda, hakkın kötüye kullanılmasına hukuk düzeninin bağladığı sonuçtan yola çıkarak, yetkisiz temsil hükümlerinin (TBK m. 46-47) uygulanması gerektiği kabul edilmektedir. Bu sebeple, temsil yetkisinin kötüye kullanılması da yetkisiz temsile neden olan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerek hileli anlaşma iddiası, gerekse temsil yetkisinin kötüye kullanıldığı diğer durumların her türlü delille ispatlanabilmesi mümkündür.

Yetkisiz temsilcinin işlemi, kural olarak temsil olunan hakkında hukuken bağlayıcı herhangi bir sonuç doğurmamaktadır (TBK m. 46/I). Temsil olunan, onaya ilişkin beyanda bulununcaya kadar yetkisiz temsilcinin işlemi askıda geçersiz kabul edilmektedir. Temsil olunan, onay verdiği takdirde işlem kesin geçerli hâle gelmekte; onay vermeyi reddettiği takdirde ise askıda geçersizlik kesin geçersizliğe dönüşmektedir. Bununla birlikte, üçüncü kişilerin iyiniyetli olduğu bazı istisnai hâllerde, yetkisiz temsilcinin işlemi geçerli sayılmakta ve temsil olunan hakkında bağlayıcı sonuç doğurduğu kabul edilmektedir. TBK m. 41/II’de, “Temsil yetkisi, üçüncü kişilere bildirilmişse temsil yetkisinin içeriği ve derecesi, bu bildirim göre belirlenir.” hükmü yer almaktadır. Söz konusu hükmün ifade şekli her ne kadar temsil yetkisinin içeriği ve sınırına ilişkin ise de, bu kural temsil yetkisinin varlığı hususunda

kıyasen uygulanmaktadır. Yine, temsil olunan verdiği yetkiyi üçüncü kişilere açıkça veya zımnen bildirmişse, yetkiyi geri aldığı ya da sınırlandırdığını onlara bildirmediği takdirde, bu durum iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemezdir (TBK m. 42/III). Temsil yetkisinin üçüncü kişilere bildirilmesi yollarından bir diğeri, yetki belgesinin temsilci tarafından bu kişilere gösterilmesidir. Temsil olunan ya da halefleri, temsil yetkisi sona eren temsilcinin elindeki yetki belgesinin geri verilmesini sağlamaya yönelik gerekli girişimlerde bulunmadıkları takdirde, iyiniyetli üçüncü kişinin bundan dolayı meydana gelen zararından sorumlulukları doğmaktadır (TBK m. 44/II). TBK m. 45/I'de düzenlenen "Temsilci, yetkisinin sona ermiş olduğunu bilmediği sürece, temsil olunan veya halefleri, temsilcinin yapmış olduğu hukuki işlemlerin sonuçlarıyla bağlıdır." hükmüne göre de, temsil yetkisinin sona erdiğini bilmeyen temsilci tarafından yapılan işlemin sonuçları, sanki temsil yetkisi devam ediyormuş gibi temsil olunana ait olmaktadır.

Üçüncü kişinin iyiniyetini koruyan hükümler arasında, öncelikle TBK m. 45/I'in göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Hem temsilci hem de üçüncü kişi iyiniyetli ise diğer düzenlemelere geçmeye gerek bulunmamaktadır. Üçüncü kişinin iyiniyetini korumaya yönelik diğer hükümler (TBK m. 41/I, m. 42/III ve m. 44/II) temsilcinin kötüniyetli olduğu (temsil yetkisinin bulunmadığını bildiği veya bilebilecek durumda olduğu) hâllerde uygulanmaktadır.

Üçüncü kişinin iyiniyetinin korunduğu durumlar dışında, temsilcinin yetki sınırları aşarak yaptığı bir işlemde, tarafların edimlerinin bölünebilir nitelikte olması hâlinde, söz konusu işlemin yetki sınırları içinde kalan kısmı geçerli sayılabilmektedir (TBK m. 27/II). Ayrıca, bu işlemi üçüncü kişinin yetki sınırlarına indirgenmiş hâliyle kabul etmeye hazır olduğunu açıklaması durumunda, temsil olunanın onay vermektan kaçınması dürüstlük kuralına aykırı düşmektedir (TBK m. 34/II). Ancak, bunun için üçüncü kişinin talebinin en geç, temsil olunanın onayın reddine yönelik beyanının kendisine ulaşması üzerine derhal bildirmesi gerekmektedir.

Yetkisiz temsilci tarafından yapılan hukuki işlemin karşı tarafı olan üçüncü kişi, kural olarak bu işlemle bağlı sayılmakta ve dönme hakkı bulunmamaktadır. Zira asıl olan, üçüncü kişinin, temsil olunan adına hareket eden kişinin yetkili temsilci olabileceği ihtimalinin yanı sıra, yetkisiz temsilci olma ihtimalini de gözeterek işlem yapmasıdır. Temsil yetkisi eksikliği, kural olarak sözleşmenin kurulması bakımından temel hatası olarak kabul edilmemektedir. Bu bakımdan, üçüncü kişinin temel hatasına dayanarak

iptal yoluna başvurma imkânı da söz konusu değildir. Diğer taraftan, üçüncü kişinin hile hükümlerine dayanarak hukuki işlemi iptal edebilmesinin mümkün olup olmadığı hususu önem taşımaktadır. Buna göre, hiçbir şekilde kendisine yetki verilmemiş olmasına rağmen (örneğin sahte vekâletnameye dayanarak), temsilci olduğunu ifade eden bir kimse ile yapılan sözleşme “üçüncü kişinin hilesi” hükmüne (TBK m. 36/II) dayanılarak iptal edilebilmektedir.

Yetkisiz temsilci tarafından yapılan sözleşmenin taraflarını temsil olunan ve üçüncü kişi oluşturmaktadır. Bununla birlikte, onay verilinceye kadar sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğurmamaktadır. Onay, bu yönüyle tamamlayıcı unsur niteliği taşımaktadır. Ancak, işlemin geçerlilik kazanabilmesi için onay dışında herhangi bir eksiklik veya engel teşkil eden başkaca bir hâlin bulunmaması gerekmektedir.

Onay kurucu yenilik doğuran bir işlemdir. Onay, temsil olunan hakkında kesin sonuç doğurmakta ve kural olarak etkisi işlemin kurulduğu tarihe kadar geriye gitmektedir. Onay, kurucu yenilik doğuran bir hak olduğundan, kullanıldıktan sonra geri alınamamaktadır. Onayın şarta bağlı verilmesi mümkün değildir. Temsil olunanın esas olarak sözleşmeye onay verdiğini, ancak bazı değişiklikler yapmak istediğini beyan etmesi, yeni bir sözleşmeye ilişkin icap olarak değerlendirilmektedir.

Onayın, yetkisiz temsilci tarafından yapılan sözleşmenin tamamını kapsamaması ve sözleşmeden eksik, fazla ya da başkaca bir farklılık içermemesi gerekmektedir. Sözleşmeye kısmen onay verilmesi, kural olarak uygun görülmemektedir. Kısmi onay, yeni bir sözleşmenin kurulmasına yönelik icap olarak kabul edilmektedir.

Onay verilirken, uyulması zorunlu bir şekil şartı bulunmamaktadır. Onay verilen işlemin geçerli olabilmesi için uyulması gerekli şekil şartı olsa bile, onay herhangi bir şekil şartına bağlı olmaksızın yapılabilmektedir.

Temsil olunan onaya ilişkin irade beyanını açıklayıncaya kadar, kural olarak üçüncü kişinin sözleşme ile tek taraflı bağlılığı devam etmektedir. Ancak, bu husus üçüncü kişi açısından olumsuz bir durum meydana getirmektedir. Bu nedenle, üçüncü kişiye temsil olunandan uygun bir süre içinde işlemi onaylayıp onaylamayacağını bildirmesini talep etme ve bu süre içerisinde yapılan işleme onay verilmediği takdirde, sözleşme ile tek taraflı bağlı kalmaktan kurtulma imkânı tanınmıştır (TBK m. 46/II). Hukukumuzda, üçüncü kişinin temsil olunana vereceği süre bakımından uygun süre ifadesine yer verilmiş olup, her durum için geçerli olan belirli bir süre

öngörülmemektedir. TBK m. 46/II' de, bu durum "... diğer taraf, temsil olunandan, uygun bir süre içinde bu hukuki işlemi onayıp onamayacağını bildirmesini isteyebilir..." şeklinde ifade edilmektedir. Buna göre, mevcut hâl ve şartların gerekleri ve hukuki işlemin kapsam ve önemi dikkate alınarak, temsil olunanın onayıp onaylamayacağı yolunda iyice düşünüp karar verebilmesi için yeterli, dürüstlük kuralına ve güven ilkesine uygun bir süre verilmesi amaçlanmaktadır.

Temsil olunanın onay verdiğini iddia eden kimse, bu iddiasını ispat etmekle yükümlüdür. Onayın varlığının ispatında, delil serbestîsi ilkesi uygulanmaktadır.

Onay verildiğinde, askıda geçersizlik hâli sona ermekte ve temsilci en baştan beri yetkiliymiş gibi, sözleşme önceye etkili olarak kesin geçerlilik kazanmaktadır. Ancak, onayın önceye etkili olması kuralının bazı istisnaları bulunmaktadır. Şöyle ki, taraflar onay tarihinden itibaren işlemin sonuç doğuracağına ilişkin anlaşma yapabilme imkânına sahiptir. Onayın önceye etkisi, daha önce yapılan tasarruf işlemlerinde söz konusu değildir. Böyle bir durumda, sözleşme konusu hak üçüncü kişiye geçmekte ve temsil olunan bu şey üzerindeki tasarruf yetkisini kaybetmektedir. Yetkisiz temsilcinin üçüncü kişi ile yaptığı sözleşmenin konusu bir hakkın devralınmasına ilişkin olduğunda ise, üçüncü kişinin aynı şey üzerinde askıda geçersizlik sürecinde, tasarrufta bulunma imkânı ortadan kalkmaktadır. Bu açıdan, koşula bağlı işlemlere benzeyen bir tarafı bulunmaktadır. Bu sebeple, TBK m. 171/III hükmü kıyas yoluyla bu duruma uygulanmaktadır. Buna göre, temsil olunanın onay vermesi üzerine, üçüncü kişinin sözleşmeye konu hak üzerinde başkalarıyla yaptığı tasarruf işlemi, onay verilen işlem ile çeliştiği ölçüde geçersiz sayılmaktadır.

Temsil olunanın sözleşmeye onay vermesi anına kadar belli bir zaman geçmiş ve üçüncü kişi bu zaman aralığındaki gecikme nedeniyle bir zarara uğramış ise bunun tazmini kusurlu yetkisiz temsilciden talep edilebilmektedir. Geciktirme zararı şeklinde de ifade edilen bu zarar, sözleşmenin tarafı olmayan yetkisiz temsilcinin, ona göre üçüncü kişi konumunda olan temsil olunanın hukuk alanına müdahalesi nedeniyle ortaya çıkan bir sorumluluk hâlini oluşturmaktadır.

Temsil olunanın, yetkisiz temsilcinin işlemine onay verme zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu husus, TBK m. 47/I, c. 1'de, "Temsil olunanın açık veya örtülü olarak hukuki işlemi onamaması hâlinde, bu işlemin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesi, yetkisiz temsilciden istenebilir." şeklinde ifade edilmektedir. Onayın reddi açıklaması herhangi bir şekle tabi değildir ve bozucu yenilik doğuran bir

hak olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple, ret beyanının geri alınması ve daha sonra yeniden geçerli bir onay verme imkânı bulunmamaktadır.

Temsil olunan, onay vermeyi reddettiği takdirde, kural olarak işlemin askıda geçersizlik hâli sona ermekte ve yapılan işlem başından itibaren geriye etkili şekilde kesin geçersiz sayılmaktadır. Ancak, kanundan kaynaklanan bazı istisnai hâllerde, söz konusu sözleşmenin yetkisiz temsilci ile üçüncü kişi arasında kurulmuş olduğu kabul edilmektedir. Örneğin TTK m. 108 gereğince, onay verilmeyen sözleşmeden acente sorumlu tutulmaktadır. Benzer bir hüküm TTK m. 678'de yer almaktadır. Bu hükme göre, poliçede imzası bulunan yetkisiz temsilci poliçeden bizzat sorumlu olduğu gibi temsil olunduğu kabul edilen kişinin sahip olduğu haklara da sahip olmaktadır.

Üçüncü kişi, temsil olunanın onay vermeyi reddetmesi nedeniyle geçersiz kalan sözleşme dolayısıyla uğradığı olumsuz zararını, yetkisiz temsilciden talep edebilmektedir (TBK m. 47/I). Bu durum, culpa in contrahendo sorumluluğunun bir hâlini oluşturmaktadır. Ancak, diğer culpa in contrahendo sorumluluk hâllerinden farklı olarak, burada kural olarak kusursuz sorumluluk hâli kabul edilmektedir. Yetkisiz temsilci ile üçüncü kişi arasındaki güven ilişkisinden, dürüstlük kuralı (TMK m. 2) gereğince karşı tarafın menfaatini belli ölçüde koruma, bu kapsamda bildirim, aydınlatma (boş yere güven duygusu yaratmama) gibi bazı özen yükümlülükleri doğmaktadır. Özellikle, temsil yetkisinin bulunmadığına ilişkin bilgi verilerek üçüncü kişinin aydınlatılması ve boş yere güven yaratılmaması gerekmektedir. Söz konusu davranış yükümlülüklerine aykırı davranmak, sözleşmeden doğan borca aykırılığa benzemektedir. Bu sebeple, sözleşmenin kurulması aşamasında bu davranış yükümlülüklerine aykırı hareket edilmesi durumunda, sözleşmeden doğan borca aykırılık kuralları kıyasen uygulama alanı bulmaktadır.

Yetkisiz temsilcinin üçüncü kişiye karşı yükümlü olduğu tazminat sorumluluğunun miktarının, olumsuz zarar (fiili zararlar ve kaçırılan fırsatlar) miktarını aştığı durumlar söz konusu olabilmektedir (TBK m. 47/II). Buna göre, yetkisiz temsilci kusurluysa, diğer bir ifadeyle sözleşme kurulduğu anda temsil yetkisinin olmadığını biliyor (kast) veya bilmesi gerekiyorsa (ihmâl) ve hakkaniyetin, somut olay adaletinin, gerektirdiği bir hâl mevcutsa, temsilcinin sorumluluğu daha ağır olabilmektedir. Temsilcinin tazminat sorumluluğunun üst sınırı, olumlu zararın (ifa menfaatlerinin) tamamını kapsamaktadır. Bununla birlikte, üçüncü kişinin yetkisiz temsilciden tazminat talebinde bulunabilmesi için iyiniyetli, diğer bir ifadeyle durumun gereklerine göre

kendisinden beklenen özeni göstermiş olması gerekmektedir (TMK m. 3). Yetkisiz temsilci sayısının birden fazla olması durumunda, temsilcilerin iyiniyetli üçüncü kişiye karşı müteselsilen sorumlu oldukları kabul edilmektedir (TBK m. 61). Ancak, üçüncü kişinin olumsuz zararı dışında kalan diğer zararları, sadece kusurlu yetkisiz temsilciden talep edilebilmektedir.

Sözleşme kurmak amacıyla yetkisiz temsilci ile temasta bulunan ve bu nedenle zarara uğrayan üçüncü kişinin ilk muhatabı kural olarak yetkisiz temsilcidir. Yetkisiz temsilcinin culpa in contrahendo sorumluluğu (TBK m. 47) ile haksız fiil sorumluluğunun (TBK m. 49) yarışabileceği kabul edilmektedir. Somut uyuşmazlıkta, hem culpa in contrahendo sorumluluğunun şartları hem de haksız fiil sorumluluğunun şartlarının ayrı ayrı gerçekleşebilmesi mümkündür. Yetkisiz temsilcinin culpa in contrahendo sorumluluğu, haksız fiil sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Sebeplerin yarışması ilkesine göre zarar gören, kendisi için en elverişli olan sebebe dayanarak tazminat talep etme hakkına sahiptir (TBK m. 60). Kural olarak, üçüncü kişinin meydana gelen zararı bütün bu hâllerde tek ve aynı kabul edilmektedir. Bu nedenle, bir zarar için iki değil, sadece bir defa tazminat talep edilebilmektedir. Culpa in contrahendo sorumluluğunun, sözleşme sorumluluğu ile yarışabilmesi ise mümkün değildir. Şöyle ki, zarar gören kişinin sözleşmeden kaynaklı bir talep hakkının bulunması durumunda, culpa in contrahendo sorumluluğuna veya hakkaniyete daha uygun düşen bir sorumluluğa başvurma ihtiyacı bulunmamaktadır.

Temsili düzenleyen TBK m. 40 ilâ 48'de ve özellikle m. 46 ve 47'de temsil olunanın sorumluluğu öngörülmemektedir. Ancak, temsil olunanın sorumluluğunun yolu tamamen kapalı olmayıp, başka hukuki sebeplerden dolayı sorumluluğu doğabilmektedir. Yetkisiz temsilcinin işleminde, temsil olunanın kusurlu bir davranışının da rolü varsa, üçüncü kişiye karşı culpa in contrahendo ilkesi gereğince tazminat sorumluluğu doğmaktadır. Özellikle, temsil olunanın dikkatli ve özenli davranması neticesinde, yetki vermediği bir kişinin kendi adına hareket ettiğini öğrenebilecek ve buna engel olabilecek olmasına rağmen, bu duruma engel olmaması culpa in contrahendo sorumluluğunu doğurabilmektedir.

Temsil olunanın, yanılmaya dayanarak temsil yetkisini veya yetkisiz temsilcinin işlemine verdiği onayı, iptal edebilme hakkı bulunmaktadır (TBK m. 39). Ancak, temsil olunan temsil yetkisini iptale ilişkin yanılmasında kusurlu ise TBK m. 35'e göre tazminat sorumluluğu doğmaktadır. Temsil olunanın yanılma hükümlerine dayanarak

onay işleminin iptal etmesi, onayın reddi anlamına geldiğinden, TBK m. 47'ye göre yetkisiz temsilcinin sorumluluğunu gerektirmektedir.

Yetkisiz temsilcinin işlemine onay verilmediği bir durumda, söz konusu temsilci aynı zamanda temsil olunanın ifa yardımcısı ise üçüncü kişi, yardımcı kişilerin filinden doğan sorumluluğa dayanarak temsil olunandan zararının giderilmesini isteyebilmektedir (TBK m. 116). Ancak bunun için borçlunun (temsil olunanın) iradesi ve bilgisi dâhilinde ifa faaliyetlerinin yerine getirilmiş olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, temsil olunanın yetkisiz temsilcinin davranışları nedeniyle TBK m. 116'ya göre sorumluluğunun doğabilmesi, kural olarak temsil yetkisi sınırının aşılmış olduğu bir durumun varlığına bağlıdır. Temsil yetkisinin hiç verilmediği veya sona ermiş olduğu bir hâlde, temsilcinin temsil olunan tarafından istihdam edilen bir kişi konumunda olması durumunda ise üçüncü kişi, adam çalıştırmanın sorumluluğu kapsamında (TBK m. 66), temsil olunandan tazminat talep edebilme hakkına sahiptir.

Yetkisiz temsilcinin üçüncü kişiye karşı tazminat sorumluluğunun düzenlendiği TBK m. 47/III'te, sebepsiz zenginleşmeden doğan hakların saklı olduğu ifade edilmektedir. Şüphesiz, mülkiyet hakkının kaybedilmediği hâllerde, istihkak davası da bu kapsamda yer almaktadır. Temsil olunanın onay vermemesi üzerine, yapılan işlem kesin geçersiz hâle geleceği için üçüncü kişi ile yetkisiz temsilci arasında yapılan tasarruf işlemi de geçersiz kabul edilmektedir. Karışma ve birleşme hâlleri dışında mülkiyet hakkı karşı tarafa geçmeyip üçüncü kişide kaldığından, işlem konusu şeyin veya paranın iadesi, sebepsiz zenginleşme davası ile değil sebebe bağlılık ilkesi gereğince istihkak davası ile gerçekleşmektedir. Yetkisiz temsilcinin üçüncü kişiden aldığı malı tüketmesi, benzer bir mal ile karıştırması veya kendi malları ile birleştirmesi ya da TMK m. 988 ve m. 1023 uyarınca iyiniyetli başka birine satıp devretmesi hâlinde ise üçüncü kişinin mülkiyet hakkı sona ermektedir. Böyle bir durumda, yetkisiz temsilciye karşı şahsi bir dava olan sebepsiz zenginleşme davasının açılması gerekmektedir. Yetkisiz temsilci de ister kusurlu ister kusursuz olsun, üçüncü kişiye karşı aynı sırayla söz konusu davaları açma imkânına sahiptir. Yetkisiz temsilci tarafından üçüncü kişiye yapılan edim hakkında, temsil olunanın bilgisi ve izni bulunmuyorsa ve bu edim temsil olunanın malvarlığından yapılmışsa, temsil olunanın da bunu yine ilk sırada istihkak davasıyla talep etme hakkı bulunmaktadır.

İsviçre - Türk hukukunda, yetkisiz temsile ilişkin hükümler iki taraflı işlemler göz önünde bulundurulmak suretiyle düzenlenmiştir. Tek taraflı hukuki işlemler hakkında,

bu hususta doğrudan bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte, yetkisiz temsili düzenleyen hükümler kıyas yoluyla tek taraflı hukuki işlemlerde ya da hukuki işlem benzeri fiillerde uygulanabilmektedir. Ancak, üçüncü kişinin yetkisiz temsilcinin fesih, ihbar ya da takas gibi yenilik doğuran işlemlere ilişkin tek taraflı irade açıklamalarını reddedebileceği kabul edilmektedir. Zira askıda geçersiz sayılan işlemi, temsil olunanın onaylayıp onaylamayacağını kuşkulu olduğu bir durumda, üçüncü kişiden temsilci sıfatıyla hareket eden kişinin açıklamalarını kabul etmesini beklemek uygun görülmemektedir. Bu sebeple, üçüncü kişinin, tek taraflı hukuki işlemlerde ya da hukuki işlem benzeri fiillerde temsil yetkisinin varlığının ispatını temsilciden talep etme hakkı bulunmaktadır. Bu hususun ispatlanamaması durumunda, üçüncü kişi tek taraflı hukuki işleme ilişkin ret beyanını derhal belirtmek suretiyle işlemi geçersiz kılabilme hakkına sahiptir.

KAYNAKÇA

- ACAR, Serdar** : “Kambiyo Senetlerinde Temsil Yetkisindeki Sakatlıklar ve Sonuçları”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi 2006, İİBF Dergisi, C. I, S. 2, s. 27-42.
- AKBIYIK, Azra Arkan** : Gerçek Olmayan Vekâletsiz İş Görme, Alfa Yayınevi, İstanbul 1999.
- AKBIYIK, Cem** : “Temsil Yetkisi ve Temel İlişki”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1997, C. 55-S. 4, s. 217-232.
- AKCAN, Recep** : “İcra Hukukunda Temsil”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1999, C. 7, S. 1-2, s. 21-62.
- AKINCI, Şahin** : Borçlar Hukuku Bilgisi (Genel Hükümler), 11. Bası, Sayram Yayınları, Konya 2019.
- AKINTÜRK, Turgut/**
ATEŞ, Derya : Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, 29. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2020.
- AKİPEK, Jale/**
AKINTÜRK, Turgut/
ATEŞ, Derya : Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Birinci Cilt, Yenilenmiş 16. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2020.
- AKİPEK, Şebnem** : Alt Vekâlet, Yetkin Yayınları, Ankara 2003.
- : “Tamamlayıcı Olgunun Hukuki İşleme Etkisi”, AÜHFD 1995, C. 44, S. 1-4, s. 269-291.
- AKÜNAL, Teoman** : Türk-İsviçre Borçlar Kanununda İlgili İçin İşlem Teorisi, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1975.
- AKYOL, Şener** : Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2006 (Kısaltılmışı: Akyol, Dürüstlük Kuralı).
- : Medeni Hukukta Çelişki Yasağı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007 (Kısaltılmışı: Akyol, Çelişki Yasağı).
- : Temsil Teorisinde Ulak (Nuntius) Temsilci Olmayan Aracının Faaliyeti, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007 (Kısaltılmışı: Akyol, Ulak).
- : Türk Medeni Hukukunda Temsil, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009 (Kısaltılmışı: Akyol, Temsil).

- : “Birlikte Temsil”, Prof. Dr. Ali Naim İnan’a Armağan, Seçkin Yayınevi, Ankara 2009, s. 95-104 (Kısaltılmışı: Akyol, Birlikte Temsil).
- : “Temsil Yetkisinin Yorumu”, Prof. Dr. Ali Naim İnan’a Armağan, Seçkin Yayınları, Ankara 2009, s. 105-110 (Kısaltılmışı: Akyol, Temsil Yetkisinin Yorumu).
- ALASLAN, Fatma** : “Medeni Hukuk”da Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı”, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2016, S. 2, s. 413-434.
- ALTAŞ, Hüseyin/**
- DÖNGÜL, İrem Tuğçe** : Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri (TMK m. 1-7), 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- ALTINER, Fatma Zeynep** : Yetkisiz Temsil, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009 (Kısaltılmışı: Yetkisiz Temsil).
- : “Bilgi Vermeden Dolayı Üçüncü Kişiye Karşı Güven Sorumluluğuna İlişkin BGE 130 III No.lu Federal Mahkeme Kararının İncelenmesi”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 2011, C. 17, S. 1-2, s. 473-496.
- ANTALYA, O. Gökhan** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1,1, Temel Kavramlar Sözleşmeden Doğan Borç İlişkileri, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019.
- ANTALYA, O. Gökhan/**
- TOPUZ, Murat** : Medeni Hukuk, Giriş, Temel Kavramlar, Başlangıç Hükümleri, Cilt I, 4. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021.
- ARAL, Fahrettin/**
- AYRANCI, Hasan** : Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 14. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.
- ASLAN, Çiğdem Mine** : Gabinin Unsurları ve Hukuki Sonuçları, Yetkin Yayınları, Ankara 2006.
- AYAN, Mehmet** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Bası, Mimoza Yayınları, Konya 2013.
- AYDIN, Gülşah Sinem** : “Borçlar Hukukunda Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılması”, TBB Dergisi 2020 (148), s. 235-290.
- BAHÇIVAN, Şükriye** : Yetkisiz Temsilin Türk Ticaret Kanunundaki Yansımaları, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2016.
- BAHTİYAR, Mehmet** : “Bir Yetki Belgesi ile Kanıtlanan Temsil Yetkisinin Son Bulması”, Makaleler I, Beta Yayınevi, İstanbul 2008, s. 23-42.

- BAŞPINAR, Veysel** : Vekilin (Avukatın, Hekimin, Mimarın, Bankanın) Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, Yetkin Yayınları, Ankara 2004.
- BECKER, Hermann** : Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Band IV: Obligationenrecht, II. Abteilung: Allgemeine Bestimmungen, 2. Auflage, Bern 1941.
- BELGESAY, Mustafa Reşit** : Hukukî Muamelelerde Temsil, Koşkun Matbaası, İstanbul 1941.
- BERGER, Bernhard** : Allgemeines Schuldrecht, Bern 2008.
- BERKİ, Şakir** : “Türk Borçlar Kanununda Temsil”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 1975, C. 8, S. 1, s. 15-32.
- BORK, Reinhard** : Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Gesetzbuchs, 3. Neubearbeitete Auflage, Tübingen 2006.
- BUCHER, Eugen** : Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil ohne Deliktsrecht, 2. Auflage, Zürich 1988.
- BUZ, Vedat** : Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Yetkin Yayınları, Ankara 2005 (Kısaltılmışı: Buz, Yenilik Doğuran Haklar).
- : Borçlunun Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme, Yetkin Yayınları, Ankara 2014 (Kısaltılmışı: Buz, Sözleşmeden Dönme).
- CANSEL, Erol/ ÖZEL, Çağlar** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017.
- CİHAN, A. Hulki** : “Temsilci Bakımından İrade Sakatlıklarının Özellikleri” Hacettepe HFD 2016, C. 6, S. 2, s. 169-180.
- : Temsil Yetkisinin Verilmesi ve Kapsamının Belirlenmesi, Beta Yayınevi, İstanbul 2011.
- CREZELIUS, Georg** : Culpa in contrahendo des Vertreters ohne Vertretungsmacht, Juristische Schulung 1977, 17. Jahrgang.
- ÇAKRAK, Recep/ İLDEŞ, Samet** : “Kamu Hukuku ve Özel Hukuk Açısından Dürüstlük Kuralı ve Uygulama Alanı”, Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2014, C. 2, S. 2, s. 47-76.
- ÇELEBİCAN, Özcan Karadeniz** : Roma Hukuku, Tarihî Giriş-Kaynaklar, Genel Kavramlar-Kişiler Hukuku, Hakların Korunması, 18. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2020.

- DEMİR, Bahadır** : “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Doğrudan Temsil Müessesesi”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2015, C. 6, S. 1, s. 249-278.
- DEMİRBAŞ, Harun** : Yenilik Doğuran Haklar, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007.
- DEMİRCİOĞLU, Huriye Reyhan** : Güven Esası Uyarınca Sözleşme Görüşmelerindeki Kusurlu Davranıştan Doğan Sorumluluk (Culpa In Contrahendo Sorumluluğu), Yetkin Yayınları, Ankara 2009.
- DI MARZO, Salvatore** : Roma Hukuku, Beşinci tab’ından çeviren: **Umur, Ziya**, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1954.
- DOĞAN, Murat/ ŞAHAN, Gökhan/ ATAMULU, İsmail** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- DONAY, Süheyl** : “Vekilin Talimata Uyma ve Dürüstlikle Hareket Etme Borcu”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 1970, C. 5, S. 4, s. 728-749.
- DURAL, Mustafa/ ÖĞÜZ, Tufan** : Türk Özel Hukuku, Cilt II, Kişiler Hukuku, Gerçek ve Tüzel Kişiler, 21. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020.
- DURAL, Mustafa/ SARI, Suat** : Türk Özel Hukuku, Cilt 1, Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri, 15. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020.
- ELBİR, Halid Kemal** : Türk Pozitif Hukukunda Gabin, İstanbul 1957.
- ELÇİN GRASSINGER, Gülçin** : Borçlar Kanunu’na Göre Kefilin Alacaklıya Karşı Sahip Olduğu Savunma İmkanları, Alfa Basın Yayın Dağıtım, İstanbul 1996.
- ENGEL, Pierre** : Traité des obligations en droit suisse, Dispositions générales du CO, 2. Édition, Berne 1997.
- ERBEK ODABAŞI, Özge** : Borç İlişkisinden Doğan Yan Yükümlerin Edim Yükümleriyle Karşılaştırılması, İzmir Barosu Dergisi, Eylül 2020, s. 61-155.
- ERDEM, Nafiz** : Türk Borçlar Kanunu Şerhi ve Davaları, Aslımlar Ofset, Tipo Matbaacılık, Ankara 1987.
- ERDOĞAN, İhsan** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2019.

- ERDOĞMUŞ, Belgin** : Roma Borçlar Hukuku Dersleri, Der Yayınları, İstanbul 2019.
- EREN, Fikret** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2019.
- ERGÜN, Halit** : “Türk Borçlar Hukukunda Yetkisiz Temsil Halleri ve Sonuçları”, ERÜHFD 2016, C. XI, S. I, s. 271-289.
- ERGÜNE, Mehmet Serkan** : Olumsuz Zarar, Beta Yayınevi, İstanbul 2008.
- : “Culpa in Contrahendo Sorumluluğunda Olumlu Zararın Tazmini”, Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan, Cilt I, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2010, s. 907-926.
- ERICH, Schmitz** : Dritthaftung aus culpa in contrahendo, Berlin 1980.
- ESENER, Turhan** : Mukayeseli Hukuk ve Hususiyle Türk-İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Salahiyete Müstenit Temsil, Ajans Türk Matbaası, Ankara 1961 (Kısaltılmışı: Esener, Temsil).
- : Türk-İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Yetkisiz Temsil, Ajanstürk Matbaası, Ankara 1963 (Kısaltılmışı: Esener, Yetkisiz Temsil).
- : Borçlar Hukuku I, Akitlerin Kuruluşu ve Geçerliliği, Ankara 1969 (Kısaltılmışı: Esener, Borçlar Hukuku).
- FELLMAN, Walter** : Berner Kommentar, Band VI: Obligationenrecht, 2. Abteilung: Die einzelnen Vertragsverhältnisse, 4. Teilband: Der einfache Auftrag, Bern 1992.
- FEYZİOĞLU, Feyzi Necmeddin** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, 2. Bası, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1976.
- FLUME, Werner** : Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts, Zweiter Band: Das Rechtsgeschäft, Berlin Heidelberg 1992.
- GAUCH, Peter/ SCHLUEP, Walter R./ SCHMID, Jörg/REY, Heiz** : Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, I-II, 8. Auflage, Zürich 2003.
- GAUCH, Peter/ SCHLUEP, Walter R.** : Schweizerisches Obligationenrecht, Bd. I-II, Zürich 2003.
- GERLACH, Johann Wilhelm** : Die Untervollmacht, Berlin 1966.

- GİRGİN, Ömer Ali** : 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Adi Ortaklıkta Temsil ve Borçlardan Sorumluluk, 2. Baskı, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2019.
- GONZENBACH, Rainer** : Culpa in Contrahendo im schweizerischen Vertragsrecht, Bern 1987.
- GÖKYAYLA, K. Emre** : Avukatlık Sözleşmesinin Avukatın Azli ve İstifasıyla Sona Ermesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2007.
- GÖNENSAY, A. Samim** : Borçlar Hukuku 1. Cilt, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1948.
- GUTZWILLER,**
- Christoph** : Einzelhandlungen des Kollektivvertreters, Schweizerische Aktiengesellschaft 1983.
- GÜLERCİ, Altan Fahri/**
- KILINÇ, Ayşe** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, Ankara 2011.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper** : Türk-İsviçre Borçlar Hukukunda Vekilin Özen Borcu, Beta Yayınevi, İstanbul 2001 (Kısaltılmışı: Gümüş, Özen Borcu).
- : Medeni Hukuk ve Medeni Usul Hukuku Boyutuyla Tereke (Miras Ortaklığı) Temsilcisi (TMK m. 640/III), Filiz Kitabevi, İstanbul 2020 (Kısaltılmışı: Gümüş, Tereke Temsilcisi).
- : Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri, Yetkin Yayınları, Ankara 2021 (Kısaltılmışı: Gümüş, Borçlar Hukuku).
- GÜNAY, Cevdet İlhan** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, Yetkin Yayınları, Ankara 2016.
- GÜNERGÖK, Özcan/**
- KAYIHAN, Şaban** : Borçlar Hukuku Dersleri (Genel Hükümler), Umuttepe Yayınları, İstanbul 2020.
- GÜNTİN, Ahmet Selçuk** : Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2019.
- GÜRKANLAR, Metin** : Bir Zarara Birlikte Neden Olan Birden Çok Kişinin Sorumluluğu (B.K. m.50), Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları, Ankara 1982.
- HATEMİ, Hüseyin/**
- GÖKYAYLA, Emre** : Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017.
- HELVACI, Serap/**

- KARASU, Bülent** : “Yetkisiz Temsilcinin Hukuki Sorumluluğu”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 2018, C. 24, S. I, s. 197-214.
- İNAL, Tamer** : Türk Hukuku’nda Borç Kaynakları, Borca Aykırılık ve Sonuçları, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 1992.
- İNAN, Ali Naim/
YÜCEL, Özge** : İnan Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014.
- İNCEOĞLU, M. Murat** : Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2009.
- İYİMAYA, Ahmet** : “Temsil Yoluyla Bağıtlanan Avukatlık Sözleşmesi İçin Özel Yetkinin Varlığı Zorunlu mudur?”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 1993, S. 3-4, s. 362-384.
- KALKANOĞUZTÜRK,
Burcu** : Güven Sorumluluğu, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008.
- KARAAHMETOĞLU,
İsmail Özgün** : 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketin Temsili, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017.
- KARAHASAN,
Mustafa Reşit** : Türk Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Öğreti, Yargıtay Kararları, İlgili Mevzuat, C. I, Beta Yayınevi, İstanbul 2003.
- KARAKILIÇ, Hasan** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Notları, 2. Baskıdan Tıpkı Baskı, On İki Levha Yayınevi, İstanbul 2019.
- KARASU, Bülent** : Karşılaştırmalı Hukuk Işığında Türk Hukukunda Doğrudan ve Dolaylı Temsil, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018.
- KARTAL, Mustafa** : Anonim Şirketin Temsili, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2019.
- KAYIHAN, Şaban** : Türk Ticaret Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu Işığında Türk Hukukunda Acentelik Sözleşmesi, 5. Bası, Umuttepe Yayınları, Kocaeli 2018 (Kısaltılmışı: Kayihan, Acentelik Sözleşmesi).
- KELLER, Max** : Das negative Interesse im Verhältnis zu positiven Interesse, Aarau 1948.

- KELLER, Max/**
- SCHÖBI, Christian** : Das Schweizerische Schuldrecht, Band I, Allgemeine Lehren des Vertragsrecht, 3. Auflage, Basel und Frankfurt am Main 1988.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M.** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 22. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2018.
- KIRCA, İsmail** : Ticari Mümessillik, Yetkin Yayınevi, Ankara 1996 (Kısaltılmışı: Ticari Mümessillik).
- : “Vekâletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1995, C. 44, S.1, s. 443-450.
- : “Ticaret Şirketlerinde Temsil Yetkisine Getirilen ve Tescili Caiz Olmayan Sınırlandırmaların Üçüncü Kişilere Etkisi”, Batider 1994, C. XVII, S. 3, s. 149-158.
- KOCAAĞA, Köksal** : “Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Hukuki Niteliği”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2002, C. 6, S. 2, s. 1-28.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip** : Borçlar Hukuku Genel Bölüm, (Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı), Birinci Cilt: Borçlar Hukukuna Giriş, Hukukî İşlem, Sözleşme, 7. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2017 (Kısaltılmışı: Kocayusufpaşaoğlu).
- : “Bir Yetki Belgesi ile Kanıtlanan Temsil Yetkisinin Geri Alınmasında Üçüncü Kişilerin İyiniyetinin Korunması Açısından BK. m. 33/II, 34/III ve 37 Karşısında BK. m. 36/II’nin Uygulama Alanının Belirlenmesi”, Prof. Dr. Hâluk Tandoğan’ın Hatırasına Armağan (1925-1988), Banka ve Ticaret Enstitüsü Yayınları, Ankara 1990, s. 207-230 (Kısaltılmışı: Kocayusufpaşaoğlu, Yetki Belgesi).
- KOÇ, Himmet** : Anonim Şirketlerde İç Yönerge ile Yönetim ve Temsil Yetkisinin Devri, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.
- KOLLER, Alfred** : Der gute und der böse Glaube im allgemeinen Schuldrecht, 2. Auflage, Freiburg 1985 (Kısaltılmışı: Koller, Der gute Glaube).
- : Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, 3. Auflage, Bern 2009 (Kısaltılmışı: Koller, Allgemeiner Teil).
- KORKMAZ, Ezgi** : Anonim Şirketlerde Sınırlı Yetkili Temsilci Tayini ve Sorumluluk, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2018.
- KORKMAZ, Fırat** : Roma Hukukunda Stipulatio, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.
- KOSCHAKER, Paul/**

- AYİTER, Kudret** : Modern Özel Hukuka Giriş Olarak Roma Özel Hukukunun Ana Hatları, Yedinci Bası, Olgaç Matbaası, Ankara 1983.
- KÖSE, Murtaza** : “Mukayeseli Hukukta Yetkisiz Temsil”, Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi 2008, C. 8, S. 4, s. 89-100.
- KURŞAT, Zekeriya** : Borçlar Hukuku Alanında Hile Kavramı, Kazancı Hukuk Yayınevi, İstanbul 2003.
- KUTLU SUNGURBEY, Ayfer** : Yetkisiz Temsil, Yasa Yayınları, İstanbul 1988.
- LANDTWING, Hans** : Der Falsus procurator im schweizerischen Obligationenrecht, Dissertation, Zug 1929.
- LARENZ, Karl** : Allgemeiner Teil des deutschen Bürgerlichen Rechts, 6. Auflage, München 1983.
- LARENZ, Karl/
WOLF, Manfred** : Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts, 9. Auflage, München 2004.
- LEIPOLD, Dieter** : BGB I: Einführung und Allgemeiner Teil, 2. Auflage, Tübingen 2002.
- LEPTIEN, Ulrich** : Soergel Bürgerliches Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen, Band 2, Allgemeiner Teil 2, 13. Auflage, Stuttgart 1999.
- LOSER, Peter** : Die Vertrauenshaftung im schweizerischen Schuldrecht, Bern 2006.
- MEDICUS, Dieter** : Allgemeiner Teil des BGB, 9. Auflage, Heidelberg 2006.
- MÜDERRİSOĞLU, Feridun** : “Avukatlıkta Vekâlet ve Ücret Sözleşmesi ve İçtihatlar”, Ankara Barosu Dergisi 1974, S. 5, s. 877-888.
- NART, Serdar** : Temsil, İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu, Yürürlük Kanunu, (Madde 1-82), (Ed.: **Öz, Turgut/Acar, Faruk/Gökyayla, Emre/Develioğlu, H. Murat**), Cilt-1, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019, 599-749 (Kısaltılmışı: Nart, Temsil).
- NOMER, Halûk N.** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 17. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2020.

OĞUZMAN, M. Kemal/

BARLAS, Nami : Medeni Hukuk, Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar, 26. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020.

OĞUZMAN, M. Kemal/

ÖZ, M. Turgut : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18. Bası, C. 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020.

OĞUZMAN, M. Kemal/

SELİÇİ, Özer/

OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe: Eşya Hukuku, 22. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020.

OHR, Günter : Zur Dogmatik des Handelns unter Fremden Namen, Archiv für die civilistische Praxis 1952-1953.

OKUMUŞ, Selmani : 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Aşırı Yararlanma, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.

OLGAÇ, Senâî : Kazaî ve İlmî İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Cilt-1, Genel Hükümler (Madde 1-60), Olgaç Matbaası, Ankara 1976.

ORUÇ ÖMEROĞLU,

Handan : Yetkisiz Temsil, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2018.

OSER, Hugo/

SCHÖNENBERGER,

Wilhelm : Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band V: Obligationenrecht, I. Halbband: Allgemeine Bestimmungen (Art. 1-183), 2. Auflage, Zürich 1929.

----- : Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band V: Obligationenrecht, III. Teil: Art. 419-529, 2. Auflage, Zürich 1945.

ÖZ, Seçer : Alım Satım Komisyonculuğu Sözleşmesi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013.

ÖZDEMİR, Erdal : Türk Hukukunda Yetkiye Dayanan Temsil ve Nam-ı Müstear Uygulaması, Yapım Gen Matbaacılık, Ankara 1994.

ÖZKAYA, Eraslan, : Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması, Güncellenmiş 4. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2016.

PALM, Heinz : Die nachtragliche Erteilung der verweigerten Genehmigung, Bielefeld 1964.

PİOTET, Paul : Culpa in Contrahendo, Bern 1963 (Kısaltılmışı: Piotet, Culpa in Contrahendo)

----- : Traité de droit privé suisse, t. IV, Droit successoral, Fribourg 1975.

- RADO, Türkan** : Roma Hukuku Dersleri, Borçlar Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 1983.
- REİSOĞLU, Safa** : Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yirmiüçüncü Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2012.
- SARI, Suat** : Vekalet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi, Beşir Kitabevi, İstanbul 2004.
- SAYIN KORKMAZ, S. Bengi** : Roma Hukuku'nda Vekâlet Sözleşmesi (Mandatium), Yetkin Yayınları, Ankara 2014.
- SCHÄFER, Julia,** : Teilweiser Vertretungsmangel, Frankfurt am Main 1997.
- SCHWARZ, Andreas B.** : Borçlar Hukuku Dersleri, Çeviren: Davran, Bülent, I. Cilt, Kardeşler Basımevi, İstanbul 1948.
- SCHWENZER, Ingeborg** : Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil, 4. Auflage, Bern 2006.
- SEROZAN, Rona** : Sağlararası İşlem Yoluyla Ölüme Bağlı Kazandırma, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1979.
- : "Edim Yükümlerinden Bağımsız Borç İlişkisi", İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi 1968, C. 2, S. 3, s,108-129.
- ŞENER, Oruç Hami** : Ticari Temsilci ve Ticari Temsil Yetkisi, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.
- ŞENOCAK, Zarife** : Borçlunun İfa Yardımcılarından Dolayı Sorumluluğu, Dayınlarlı Yayınları, Ankara 1995.
- ŞENYÜZ, Doğan** : Borçlar Hukuku Genel ve Özel Hükümler, 8. Bası, Ekin Yayınları, Bursa 2016.
- SİRMEN, A. Lale** : Türk Özel Hukukunda Şart, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1992.
- SOYLU ÜNVER, Gülsüm** : Güven Teorisi ve Güven Sorumluluğu Kapsamında Yetkisiz Temsilcinin ve Temsil Belgesini Geri Almayanın Sorumluluğu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2018.
- TANDOĞAN, Haluk** : Türk Mes'uliyet Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010 (Kısaltılmışı: Tandoğan, Mes'uliyet Hukuku).
- : Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C. 2, 1989 Yılı Dördüncü Tıpkı Basım'dan Beşinci Tıpkı Basım, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010 (Kısaltılmışı: Tandoğan, Borçlar Hukuku).
- TANRIVER, Süha** : Noterlik Açısından Vekâlet (Temsil), 2. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara 2001 (Kısaltılmışı: Tanrıver, Noterlik Açısından Vekâlet).

- : “Genel Vekâlet (Temsil) Özel Vekâlet (Temsil) Ayrımı”, Makalelerim I (1985-2005), Asil Yayınevi, Ankara 2005, s. 97-103.
- TEKİL, Fahiman** : Borçlar Hukuku, Yelken Matbaası, İstanbul 1981.
- TEKİNAY, Selâhattin Sulhi/**
- AKMAN, Sermet/**
- BURCUOĞLU, Halûk/**
- ALTOP, Atillâ** : Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993.
- TİFTİK, Mustafa/**
- ŞEN, Elif** : “Yetkisiz Temsilde Culpa In Contrahendo Sorumluluğu”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 2016, C. 22, S. 3 s. 2643-2664.
- TUNÇOMAĞ, Kenan** : Türk Borçlar Hukuku, Cilt I, Genel Hükümler, 6. Baskı, Sermet Matbaası, İstanbul 1976.
- ULUSAN, İlhan** : “Culpa in Contrahendo Üstüne”, Prof. Dr. Ümit Yaşar Doğanay’ın Anısına Armağan, Cilt I, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, İstanbul 1982, s. 275-319.
- UMUR, Ziya** : Roma Hukuku Ders Notları, Beta Yayınevi, İstanbul 2010.
- UYGUR, Turgut** : Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, Birinci Cilt, Giriş ve Madde 1-40, 2. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara 2003.
- ÜLGEN, Hüseyin** : Türk Ticaret Hukukunda Hukuki Görünüş Nazariyesi (Ticari İşletme Bakımından Uygulama), Vedat Kitapçılık, İstanbul 2005.
- ÜNAL, Mihriban** : Kambiyo Senetlerinde Yetkisiz Temsil, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2020.
- VEDDER, Karl Christian** : Missbrauch der Vertretungsmacht, Tübingen 2007.
- VİOLAND, Georges** : Die Stellvertretung ohne Ermächtigung, OR Art.38 und 39, Bern und Stuttgart 1988.
- VON TUHR, Andreas/**
- PETER, Hans** : Allgemeiner Teil des Obligationenrechts, Erster Band, 3. Auflage, Zürich 1974.
- WATTER, Rolf** : Basler Kommentar (Hrsg. Honsell/Vogt/Wiegand), Obligationenrecht, 4. Auflage, Basel 2007.
- WATTER, Rolf/**
- SCHNELLER, Yves** : Basler Kommentar (Hrsg. Honsell/Vogt/Wiegand), Obligationenrecht, 4. Auflage, Basel 2007.

WOLF, Manfred/

NEUNER, Jörg : Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts, 11. Auflage, München 2016.

YALMAN, Süleyman : Türk-İsviçre Hukukunda Sözleşme Görüşmelerinden Doğan Sorumluluk, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006.

YAVUZ, Cevdet : Türk İsviçre ve Fransız Medeni Hukuklarında Dolaylı Temsil, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1983 (Kısaltılmışı: Yavuz, Dolaylı Temsil).

YAVUZ, Cevdet/

ACAR, Faruk/

ÖZEN, Burak : (Prof. Dr. Cevdet Yavuz), Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler), 16. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2019 (Kısaltılmışı: Yavuz, Borçlar Hukuku Dersleri).

YAVUZ, Nihat : 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Cilt 1, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015 (Kısaltılmışı: Yavuz, Borçlar Kanunu Şerhi).

----- : Borçlar Hukuku El Kitabı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018 (Kısaltılmışı: Yavuz, El Kitabı).

----- : “Vekilin; Müvekkil Adına veya Hesabına Bizzat Kendisi ile İşlem Yapabilmesi (Kendisiyle Sözleşme Yapması) ve Sözleşmenin İki Tarafını Temsil Edebilmesi (Çifte Temsil) Sorunu”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2008, C. XII, S. 1-2, s. 1295-1302.

YAYLA, H. Tolunay

Ozan Emre : “Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 17.2.2015 Tarih ve E. 2014/9412, K. 2015/2427 Sayılı Kararının Değerlendirilmesi”, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2016, C. 1, S. 2, s. 337-363.

YELMEN, Adem : “Yetkisiz Temsil”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2015, C. 1, S. (Özel), s. 429-448.

YILDIRIM, Abdülkerim : Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.

YILDIZ, Şükrü : “Doğrudan Doğruya İradi Temsilde Özel Temsil Yetkisi Gerektiren Haller”, -Makalelerim- 1988-2007, Yetkin Yayınevi, Ankara 2008, s. 33-64.

ZÄCH, Roger/

KÜNZLE, Hans Rainer : Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Band VI: Obligationenrecht, 1. Abteilung: Allgemeine Bestimmungen, 2. Teilband, 2. Unterteilband: Stellvertretung, Bern 1990.

ZEVKLİLER, Aydın/

GÖKYAYLA, Emre : Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 20. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020.

ZİKOS, Georg : Die Vollmacht nach schweizerischem Recht, Dissertation, Zürich 1966.

Cevrimçi Kaynaklar

www.corpus.com

www.kazanci.com.tr

www.uyap.gov.tr

